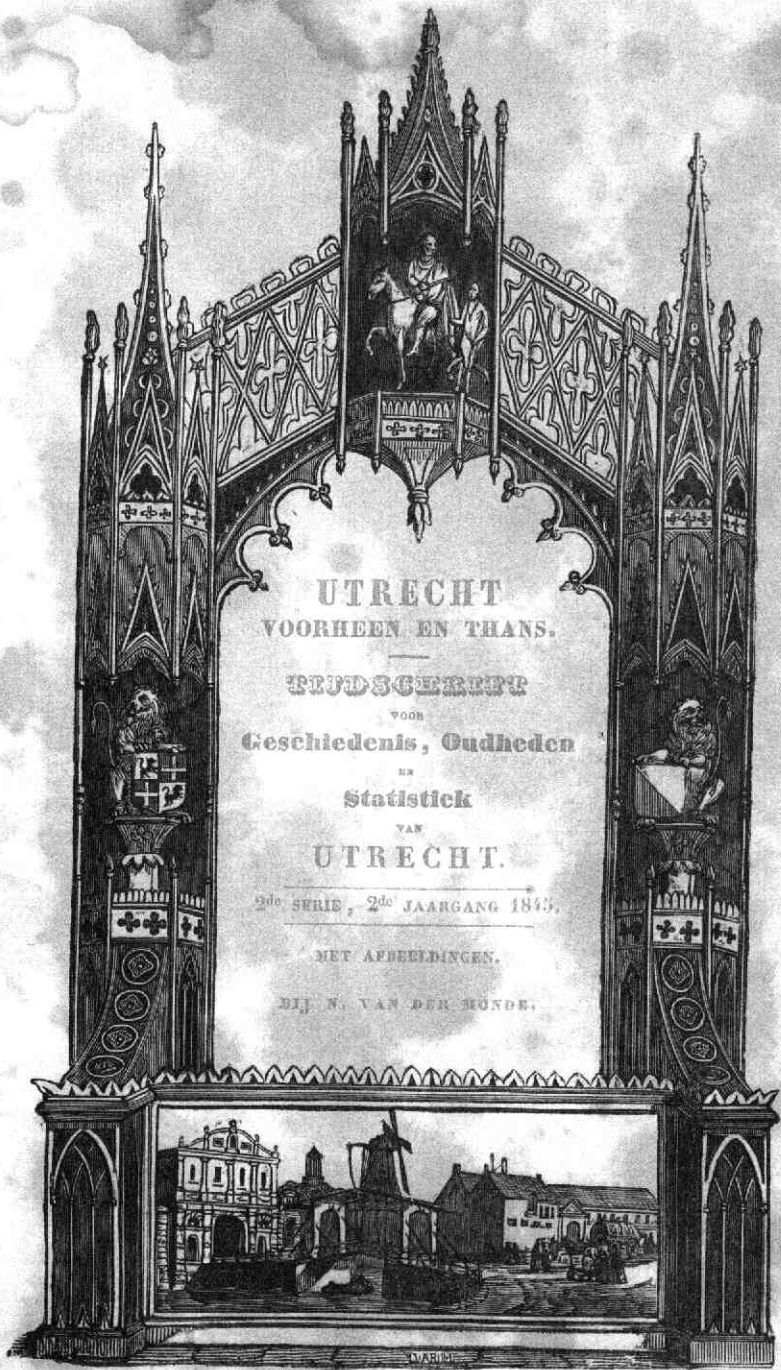

Tijdschrift voor geschiedenis, oudheden en statistiek van Utrecht 1845, Ser. 2 : Utrecht voorheen en thans

<https://hdl.handle.net/1874/9843>

Wgout 1292

UTRECHT
VOORHEEN EN THANS.

TUUSGERIPT
VOOR
Geschiedenis, Oudheden
EN
Statistiek
VAN
UTRECHT.

2de SERIE, 2de JAARGANG 1845.

MET ABBEELDINGEN.

BIJ N. VAN DER MONDE.

HISTORISCH GENOTSCHAP
BIBLIOTHEEK
TE UTRECHT

OVER HET PATRONAAT-REGT DER KERK VAN JUTPHAAS.

Bij de stichting der voormalige kerk van het Gein, in den jare 1217, wordt de kerk van Jutphaas (Jutfaes) als reeds bestaande vermeld; en, terwijl de begeving van het altaar der eerstgenoemde plaats, van den beginne, aan geestelijke personen toebehoorde (1), zoo werd, in tegendeel, het patronaat-regt over het kerspel van Jutphaas aanvankelijk door leeken uitgeoefend.

Dan, in den jare 1245 deed de Ridder Hisebrand, genaamd van Lenten, tot heil der zielen zijner ontslapen ouders en echtgenoot, afstand van zijn aandeel in het patronaat-regt der kerk van Jutphaas (Judiphas) — onder anderen, van het volle regt van begeving des altaars — ten behoeve van Diderik, genaamd van Burkerke, Kanonik van St. Salvator, na wiens overlijden hetzelfde op den Deken en het Kapittel van Oudmunster moest overgaan, zonder dat de Proost van dit geestelijke ligchaam, hetzij in het bijzonder, hetzij in het gemeen, eenig regt bij de begeving van het meer genoemde kerspel zou mogen uitoefenen (2). En deze overdragt, welke eerlang in de kerk van Jutphaas op eene plegtige wijze hernieuwd stond te worden, geschiedde voor

(1) Zie het Tijdschrift voor Geschiedenis, Oudheden en Statistiek van Utrecht, 1843, blz. 5.

(2) Volgens den oorspronkelijken, latijnschen brief, door Hisebrand van Lenten gegeven, en nog op de ridderhofstad Rijnhuizen voorhanden, waaraan weleer het zegel van den genoemden Ridder, benevens de zegelen van den Proost van St. Pieter, van den Deken en van het Kapittel van St. Salvator of Oudmunster gehecht waren.

het gewijde outer in het choor van St. Salvator, in tegenwoordigheid van den Proost van St. Pieter, Officiaal van den verkoren Bisschop Otto van Holland, van den Deken en het geheele Kapittel van Oudmunster en van Johan van Westende en Johan van Beringhem, Kanonikken van St. Maarten. Het voorbeeld nu, door den Ridder Hisebrand van Lenten gegeven, werd, ten zelfden tijde en ook ten behoeve van dezelfde personen, door Willem Slabart (1), burger van Utrecht, en door Bernard en Otto, genaamd Preisinge (Proysinge) (2), als mede-patronen, gevolgd; terwijl voorts deze gezamenlijke afstand onder bedreiging van den banvloek door Bisschop Otto III. werd bevestigd (3), die vervolgens, ook nog in dat zelfde jaar 1245, regtsprak in een verschil, tusschen Albero, *persona* (4) van

(1) De afstand van dezen Willem Slabart of Slabbaert is ons enkel uit de bevestiging van denzelfden door Bisschop Otto III. bekend.

(2) Ook de overdragt van Bernard en Otto Preisinge kwam ons niet dan in de bekrachtiging van dezelve door den zoo even gemelden Kerkvoogd voor; tenzij deze overdragt uit hunne namen geschiedde door Bernard, genaamd Preis, » *persona de Judiphas et Duttinghem*,” die te gelijk met den Ridder Hisebrand van Lenten, ten behoeve van zijnen bloedverwant Diderik van Burkerke en het Kapittel van St. Salvator, afstand deed van het patronaat-regt over de kerk van Jutphaas, voor zoo ver hij hetzelfde, door overdragt en bij toestemming zijner bloedverwanten Bernard en Otto, genaamd Preisinge, in bezit had gehouden. De oorspronkelijke, latijnsche brief van den gezegden Bernard Preis berust als nog op Rijnhuizen, en werd door dezen, bij gemis van een eigen zegel, met de zegelen van den Proost van St. Pieter, van den Deken en van het Kapittel van Oudmunster bevestigd.

(3) Naar den oorspronkelijken, latijnschen brief van Bisschop Otto III., op Rijnhuizen voorhanden, aan welken nog het zegel van dien Kerkvoogd gehecht is.

(4) *Persona* heet in het latijn der middeueeuwen een priester,

Jutphaas, en eenige ingezetenen van dat kerspel ontstaan, waarbij dan onze Kerkvoogd de hoeve (dos sive mansus) (1), waarop de kerk van Jutphaas gebouwd was, van eenige lasten (2) vrij verklaarde, en hen, die deze akkers bewoonden en bebouwden, van zijne bede en alle schattingen onthief, op grond dat de gemelde hoeve, naar de plegtig afgelegde getuigenissen van Hendrik van Rijn en Willem, genaamd Vorneken, Ridders, van Willem, Nicholaas Harcha's zoon, Gerard Oudegeijn en Giselbert van Molandinus, die door den Bisschop in tegenwoordigheid zijner Pre-

maar meermalen ook een zoodanig geestelijk persoon, die het altaar of de kerk, waar naar hij zijnen titel voerde, door een minderen of jongeren priester, tegen eene bepaalde jaarwedde, bedienen liet, terwijl hij zelf het grootste deel der voordeelen genoot. Zulke *personae* zochten dan gewoonlijk meer dan één altaar te verkrijgen, even als Bernard Preis ons reeds als » *persona de Judiphas et Duttinghem* » voorkwam. Verg. Du Cange, Glossar. in voce.

(1) Er mogt oudtijds geene kerk gebouwd worden, ten zij aan dezelve door den stichter of de stichters voor het minste eene volle hoeve (mansus integer), d. i. ongeveer 16 morgen lands, in eigendom werd gegeven (dos). Het was ook niet geoorloofd, meer dan vier morgen voor de kerk met het voorplein en kerkhof, en voor de pastorij of de woning des priesters met hare tuinen te bezigen; terwijl de overige 12 morgen der hoeve bebouwd moesten worden, ten einde tot onderhoud der kerk te verstrekken. Voorts was zowel de grond, door de kerk met voorplein en kerkhof, pastorij en tuinen beslagen, als de bebouwde akkers, vrij van alle gewone lasten, welke anders doorgaans van de landerijen betaald moesten worden. Zie Bondam, charterb., Afd. III, n°. 109, not. b.

(2) » *Ab aggere, qui dicitur hoftdik, censu weterigge et ab omni onere, excepto opere communi, quod dicitur gruppele;* » waarvan de zin schijnt te zijn, dat de kerkelijke hoeve van Jutphaas vrij verklaard werd van het onderhoud van den dijk of hoofdweg door Neder-Jutphaas en van de wetering, die beide langs of door deze hoeve liepen, en voorts van alle lasten, uitgenomen de verplichting, om de gemeene sloten of gruppels open te houden.

laten en veler andere personen waren geroepen, beëdigd en gehoord — van af de stichting der kerk daarvan vrijdom had genoten (1).

Hoe plegtig nu ook en verbindend de boven gemelde overdragt scheen geweest te zijn, kort evenwel na dezelve werd het patronaat-regt en het personaat (2) der kerk van Jutphaas op nieuw door den Ridder Hisebrand of Hsebrand van Lenten, Willem Slabart en diens zoon Johan, een' geestelijk' persoon, aan Diderik van Burkerke, aan diens broeder Albero en aan het Kapittel van St. Salvator of Oudmunster betwist. Want reeds in het volgende jaar 1246 werd door Bisschop Otto III. aan Wijnand en Herman, Kanonikken van St. Jan, een bevel gezonden, om Albero (een' diaken) in het bezit van het personaat der kerk van Jutphaas, hetwelk deze op eene wettige wijze had verkregen, te handhaven (3); en twee jaren later werd de gemelde twist

(1) Volgens den oorspronkelijken, latijnschen brief van Bisschop Otto III., nog op Rijnhuizen voorhanden. Zie ook Matthaeus, de fund. ecclesiarum, pag. 513.

(2) Volgens den tweeledigen zin van het woord *persona*, beteekent het afgeleide *personatus*, *personaat* óf enkel het kerkelijke ambt van eenen pastoor, óf ook wel de midden-betrekking van *persona* tusschen den patroon en den eigenlijken priester (*sacerdos conductus*, junior) eener kerk. — Het patronaat-regt der altaren of kerken werd oudtijds door de Bisschoppen aan Kapittelen, geestelijke gestichten of bijzondere personen geschonken of somwijlen verkocht, nu eens op voorwaarde van eenen *persona* aan te stellen, die, den titel en de voordeelen der kerk aan zich behoudende, den dienst in dezelve door een gehuurden priester kon laten waarnemen, en dan weder *absque personatu*, als wanneer de patroon onmiddellijk eenen priester als zijnen stedehouder voordroeg, en zelf de voordeelen van het personaat bleef genieten. Verg. Du Gange, Gloss. in voce.

(3) Naar een afschrift in de Archieven van Oudmunster voorhanden.

door eene uitspraak van den Proost van St. Pieter en den Ridder Hendrik van Amersforde, van Lambert van Hogestrade en Frederik Lisa's zoon, burgers van Utrecht, als scheidslieden (arbitri), en van den Proost van Tiel en den Deken van St. Salvator, als door den Bisschop in deze zake beroemde middelaars (mediatores), vereffend (1); volgens welke de Ridder Hisebrand van Lenten en Willem Slabart met zijnen zoon Johan, op den feestdag van den heiligen Bonifacius des jaren 1248, na de viering der mis in de hoofdkerk van St. Maarten, voor het outer aldaar aan den heiligen Dionisius gewijd, en onder het oog van Prelaten en Kanonikken, Dienstmannen en Burgers van Utrecht en eene schare van geloovige christenen — andermaal afstand deden van het patronaat-regt en het personaat der kerk van Jutphaas, zoo ten behoeve van Diderik van Burkerke en zijnen broeder Albero, als van den Deken en het Kapittel van St. Salvator (2), die van hunne zijde beloofden, zorg te zullen dragen, dat hunne tegenstanders van den kerkeban, welke tegen hen was uitgesproken, ontheven werden;

(1) Naar den oorspronkelijken, latijnschen brief door de bovengemelde scheidslieden en middelaars gegeven, en op Rijnhuizen voorhanden, aan welchen nog de zegels van Reimaar, Proost van St. Pieter, Wolfram, Deken van St. Salvator, Everard, Proost van Tiel en van den Ridder Hendrik van Amersfoort zijn gehecht. Lambert van Hogestrade en Frederik Lisa's zoon maakten gebruik van het zegel der kerk van St. Maarten.

(2) Na het overlijden van Diderik van Burkerke, *patroon*, en zijnen broeder Albero, *persona* van Jutphaas, schijnt het Kapittel van St. Salvator in het vereenigde bezit van het patronaat-regt en het personaat der genoemde kerk gekomen, en dit een en ander één regt geworden te zijn, dat later onder den titel van » het patronaatschap en personaatschap der kercke van Jutphaas, » door het gezegde Kapittel eerst aan de Heeren van Oudegein en vervolgens aan de Heeren van Rijnhuizen in erfpacht werd uitgegeven.

terwijl eindelijk de beide partijen door eene boete van veertig Utrechtsche ponden gehouden waren, om dezer uitspraak gestand te blijven.

Sedert was Diderik van Burkerke aan den eindpaal zijns levens en het Kapittel van Oudmunster in het bezit van het patronaat-regt en het personaat der kerk van Jutphaas gekomen, toen de Ridder Zweder van Abcoude (Abkewoude, Apcolde) en diens broeder Johan van Zuijlen, Kanonik van St. Jan, omstreeks den jare 1281 zich deze regten zochten toe te eigenen. Tot beter verstand hunner aanspraak dient intusschen aangemerkt te worden, dat de Ridder Hisebrand van Lenten voormaals, kort na zijnen afstand van het patronaat-regt der kerk van Jutphaas, ook al zijne goederen, welke hij toen binnen de palen van dat kerspel bezat, aan den Ridder Giselbert van Zuijlen verkocht had; terwijl voorts deze landen, tot welke men meende dat ook het zoo even gemelde patronaat-regt behoord hadde, sedert vermoedelijk op de genoemde gebroeders waren overgegaan. — Bij gelegenheid dan dezer oneenigheid wist het Kapittel, in den jare 1281, van Paus Martinus eene nadere bekrachtiging te verwerven (1) van de overdragt van het patronaat-regt over de kerk van Jutphaas, welke ook tot deszelfs behoef in den jare 1245 door de toenmalige patronen gedaan was; terwijl de beide partijen twee jaren later hare verschillen in handen van den Deken van St. Maarten en van Diderik en Giselbert van Ultravecht, Kanonikken van St. Jan, nederlegden (2), die, nog in dat zelfde jaar 1283, het patronaat-regt en het personaat der kerk van Jutphaas (Jutfays) aan den Deken en het Kapittel van St. Sal-

(1) Naar den oorspronkelijken, latijnschen brief door Paus Martinus gegeven en op Rijnhuizen voorhanden.

(2) Naar een afschrift, in de Archieven van Oudmunster voorhanden.

vator toekenden; en deze uitspraak, aan welke nakoming men zich te voren op eene boete van 20 marken had verbonden, geschiedde in het choor van Oudmunster, in tegenwoordigheid van den Deken en het Kapittel van St. Salvator, van Johan van Zuijlen, Officiaal van het hof van Utrecht (aulae Trajectensis), Alexander Dijeardus en Reinold Wlgherus, Kanonikken van St. Maarten, van Hendrik Hugo's zoon, Giselbert Jacobs zoon en Hendrik van Boehout, Kanonikken van St. Pieter, van Herman van Amstel, Kanonik van St. Jan, en vele andere, zoo geestelijke als wereldlijke, personen (1).

Hierop nu volgde een tijdvak van ruim eene eeuw, waarin het Kapittel van St. Salvator in het volle bezit en genot van het patronaat-regt der kerk van Jutphaas schijnt gebleven te zijn, en deze gemeente zoo zeer in uitgebreidheid toenam, dat de zorg der zielen bezwaarlijk door een' eenigen priester behartigd kon worden: weshalve Hendrik van den Rijn, een leek, wiens bezittingen binnen het kerspel van Jutphaas gelegen waren, in den jare 1407 eene tweede herderlijke bediening ter genoemde plaatse gesticht en tot instandhouding van dezelve verscheidene nieuwe landen en inkomsten aan de kerk van Jutphaas heeft geschonken, waarbij ook nog eenige zijner bloedverwanten hunne giften voegden. De voordragt tot het reeds bestaande priesterlijk ambt verbleef daarbij als van ouds aan den Deken en het Kapittel van Oudmunster; maar de nieuw ingestelde bediening zou nu en vervolgens door den stichter en diens wettigen, naasten, oudsten en mannelijken erfgenaam, of, bij gebreke van dien, door diens naaste, oudste erfgename (en aldus van erfgenaam tot erfgenaam, terwijl het mannelijke oir bij eenen gelijken graad van bloedverwantschap steeds boven het vrouwelijke zoude gel-

(1) Volgens een afschrift, berustende in de Archieven van Oudmunster.

den) vergeven worden. De inkomsten, welke reeds vroeger aan de kerk van Jutphaas hadden toebehoord, moesten tot eene jaarwedde des ouden, en de nieuw geschonkene renten tot onderhoud van den anderen herder verstrekken. Eindelijk, alle buitengewone offergiften en andere voordeelen zouden door beide de priesters gelijkelijk gedeeld worden. — Bischof Frederik van Blankenheim bekrachtigde deze overeenkomst, door Hendrik van den Rijn met het meer genoemde Kapittel, bij toestemming van den toenmaligen pastoor Aelbert Coper, getroffen, verhief de nieuw gestichte bediening tot een kerkelijk ambt (beneficium), even als de nieuw geschonkene landen tot kerkelijke goederen, met den vrijdom en de bescherming daaraan verbonden, en benoemde eindelijk, op voordragt van den stichter, Arnold Hendriksz. tot tweeden pastoor van Jutphaas (4).

Doch, gelijk deze tweede herderlijke bediening te Jutphaas aan de vermeerdering van het aantal der wijd verspreide kerspelnooten, in den loop der veertiende eeuw, hare stichting ontleende, even zoo schijnt dezelve tijdens de kerkhervorming vervallen te zijn; wanneer tevens de goederen, voormaals tot instandhouding dezer bediening door haren stichter geschonken, vervreemd geraakten. En nadat nu in den jare 1587 ook het andere priesterlijk ambt te Jutphaas op last der Staten van Utrecht vernietigd, en in de plaats van den pastoor een Hervormde predikant was aangesteld geworden, wist de kerk van Jutphaas zich kort daarop voor eenen tijd een vrij beroep, onder leiding en met toestemming van haren ambachtsheer, toe te eigenen, zonder dat het Kapittel van Oudmunster of eenig nakomeling van den bovengenoemden Hendrik van Rijn hiertegen aanvankelijk schijnen opgekomen te zijn.

Toen nu vervolgens Adriaan Ploos van Amstel in

(4) Zie Matthaeus, de fundat. ecclesiarum, pag. 509 seqq.

den jare 1634 het patronaat-regt der kerk van Jutphaas op eene wettige wijze in eeuwige erfpacht van het Kapittel van Oudmunster had verworven, en deze zijn pas verkregen regt al aanstonds in het voordragen van eenen predikant begon uit te oefenen, wikkelde hij zich in beduidende verschillen zoo met den Kerkeraad en den Ambachtsheer van Jutphaas, die in het doen van een beroep op den ouden voet wilden voortgaan, als met de Classis van Utrecht, die zich in deze oneenigheid mengde, en, gesteund door de Classes van Amersfoort, Renen en Wijk (1), bij de Staten van Utrecht zich over het *Jus Patronatus* beklaagde, en vooral over degenen, die dit regt op plaatsen wilden invoeren, waar hetzelfde toenmaals nog niet was bekend; hetgeen aanleiding gaf tot de bekende resolutie van den 14 Julij 1635:

« Op de requeste vande t'samentlycke kercken ende kerkendienaren, resorterende onder de Classe van Utrecht, « versouckende tot voorkominge van droevige disputen ende « onlusten als volgt, is geappoint:”

« De Staten vanden lande van Utrecht, op een volle beschryvinge geexamineert hebbende den inhoud der deser; begerende nae haer vermogen alle droevige disputen ende onlusten uyt saecke by dese verhaelt voor te komen ende uyt den wege te leggen: verstaen, verklaren ende ordonneren « dienvolgens hier mede, dat voortaan geen *Jus Patronatus* « sal worden gebruyckt in alsulcke plaetsen, daer het selve « voor date deser by hare Ed. Mo. niet debite is geagnosceert, noch staende de reformatie door presenteren van « Gereformeerde predicanten geexerceert, maer dat alle kerc-

(1) Acten der Classis van Utrecht van den 4^{den} en 5^{den} November 1634 en den 3^{den} en 4^{den} Maart 1635; verg. de Acten der Classis van Amersfoort van den 11^{den} November 1634 en den 10^{den} Maart 1635, even als ook de Acten der Classis van Renen en Wijk van den 18^{den} en 19^{den} November 1634 en den 17^{den} en 18^{den} Maart 1635.

« ken t' selve *Jus* tot noch toe niet subject geweest zynde,
 « sullen blyven in geruste possessie van alsulcke maniere
 « van beroeping als d' selve, gelyck oock d' Classe in con-
 « formite vande gearresterde kerckenordre voor desen heb-
 « ben gebruyckt (1).”

Naar aanleiding dan van het regtsgeding, toenmaals tus-
 schen de bovengenoemde partijen gevoerd, werd Adriaan
 Ploos van Amstel als eenig en wettig patroon der kerk
 van Jutphaas eerst door de Gedeputeerden (2) en daarna ook
 door de Staten van Utrecht (3) erkend, die vervolgens het
 patronaat-regt der gemelde plaatse met het leen der ridder-
 hofstad Oudegein vereenigden, en hiervan, bij beslotene missi-
 ven van den 23 Julij 1635, zoo aan den Kerkeraad van
 Jutphaas, als aan de Classis van Utrecht, kennis gaven (4);
 weshalve dan ook eindelijk op den 15^{den} December 1635, na
 vele tegenkating nog van den Kerkeraad en den Ambachts-
 heer van Jutphaas, de eerste predikant op voordragt van den
 Heer van Oudegein in de genoemde gemeente werd beroepen,
 nadat de herderlijke bediening aldaar, ten gevolge dezer on-
 eenigheid, ruim twee jaren lang onvervuld was gebleven.

Nadat nu Louis van Malapert van Plettenburg nog
 eenmaal, na het overlijden van Adriaan Ploos van Am-
 stel, als ambachtsheer van Jutphaas zijne aanspraak op het pa-
 tronaat-regt der kerk aldaar had vernieuwd, en daarna, « bij
 een definitief appointement” der Staten van den 15 Mei 1645,
 waarbij hem op eene boete van 25 gouden ridders werd ver-
 boden, zich verder met de kerkelijke zaken zijner heerlijkheid

(1) Verg. van de Water, Groot Utrechtsch Placaatboek, 1^e deel,
 blz. 388.

(2) Resolutie der Gedeputeerde Staten, den 22sten Januarij 1635.

(3) Resolutie der Staten 's lands van Utrecht, den 9^{den} en 14^{den}
 Julij 1635.

(4) Resolutie der Staten 's lands van Utrecht, den 17^{den} Julij 1635.

te bemoeijen — van zijn vruchteloos pogen had afgezien; was het Louis van Renesse van Baer, Heer van Blijenburg, die, als eigenaar der ridderhofstad Rijnenburg, gelegen in het Nedereinde van Jutphaas, het meergenoemde regt aan Gerard Ploos van Amstel, den Heere van Oudegein, niet zonder reden betwistte. Want de Staten van Utrecht hadden op den 28sten Julij 1587 aan zijnen voorzaat Willem van Gent, toenmaals Heer van Rijnenburg, de volgende aanschrijving gezonden:

« Edele, Erentfeste, Frome! Alsoo duer taffstellen vande
 « pastooren der Roomsche religie onder anderen tegenwoor-
 « delyk vacerende js dye pastorye van Jutphaes, *daervan U.*
 « *E. collatoer js*, ende wy nodich gevonden hebben, dat
 « totte selue pastorye wederom een ander persoon, wesende
 « vande gereformeerde religie, gepresenteert worde, het zy
 « den gheenen, dye by prouisie aldaer den dienst bewaert,
 « off een ander: soo jst, dat wy *U. E. als collatoer vande*
 « *selue pastorye*, vuyt crachte vande resolutie staetsgewyse op
 « den XXII^{en} aprilis verleden genomen, by desen jnsinueren,
 « jn geene gebreecke te willen wesen, binnen een maent,
 « nae receptie van desen, aen ons ofte onse dagelixe ge-
 « deputeerden een gequalificeert persoen totten dienst vande
 « kercke aldaer te presenteren, tzy den gheenen, die by
 « prouisie aldaer tegenwoordich gestelt es, ofte een ander,
 « als vooren, om totten dienste vande voorsz. kercke, soo
 « verre hy naer voergaende examinatie gesont jnde leere
 « ende anderssins bequaem bevonden wort, aengenomen ende
 « jnden voorsz. dienst by ons ende *U. E. als collatoer ge-*
 « *stelt te worden*, sonder daerjnne eenichsins versuymich te
 « blyuen op peyne, dat *U. E.* anders voor dese reyse *van*
 « *zyn recht van presenteren* vervallen sall wesen, ende wy
 « vuyt crachte derseluer resolutie ex officio een bequaem per-
 « soon totten voorsz. dienste verkiesen sullen. Hiermede zyt
 « Gode beuolen. t Utrecht den XXVIII^{en} July 1587.”

En nadat Johan Anthonissz., toen ter tijd door den Heere van Gent voorgedragen, drie jaren later wegens Roomsch-gezindheid van zijnen dienst was ontzet, werd er nogmaals door de Gedeputeerde Staten eene dergelijke aanschrijving, zoo wel aan den Heere van Rijnenburg, als aan het Kapittel van Oudmunster, « tsamt ende besonder, » toegezonden :

« Eedelen, Erentfesten, Hoochgeleerden, Wysen,
Discreten ! »

« Alsoe vermits cassatie van Johan Anthonissz., gewesene predicant in Jutphaes, de pastorie aldaer tegenwoordich is vacerende, ende dat wy verstaen, de collatie vande selue pastorie U. E. te competeren, soe hebben wy U. E. by desen well willen versoecken ende diesniettemin ordonneren, ons binnen acht eerstcommende dagen eenen bequamen persoen te presenteren, die aldaer tot diennaer des woordt Goedts gestelt ende gebruyckt mach worden. Ende alsoe wy het voorleden hoogtydt van Pynchteren, omme die gemeente aldaer het woort des heren ende de heylige sacramenten naer insettinge Jesu Christj vuyt te deylen, gesonden hebben Geruasium van Driel, ende dat die gemeente aen den seluen Geruasium een seer goet benoegen hebben, ende oock versoecken, dat zy hem mochten houden, gelyck U. E. selue vuyt de bygaende copie sullen mogen zyn, sullen U. E. daer op mogen aduiseren, ende ons binnea den voorsz. tydt van hare meyninge aduerteren. Hiermede, Eedelen, Erentfesten, Hoochgeleerden, Wysen, Discreten ! beucelen my U. E. inde beschermenisse van Godt Almachtich. Geg. t Utrecht den XVII Juny 1590. »

Hetzij dan het patronaat-regt, dat aan den Heere Willem

van Gent, naar het schijnt als bezitter der ridderhofstad Rijnenburg, in de voorgaande missiven gezegd werd te behooren, zijnen oorsprong had uit het tweede priesterlijk ambt, in den jare 1407 door Hendrik van Rijn gesticht (1), hetzij hetzelfde bij toeval uit de begeving eener vicarij, vroeger aan den huize Rijnenburg verbonden, of uit een ander misverstand in den woeligen tijd der hervorming was geboren, (gelijk men later bij gemis van eenig zeker bescheiden hieromtrent verschillend oordeel); wat hiervan dan ook zij, Gerard Ploos van Amstel, Heer van Oudegein, liet zich op den 20sten Februarij 1647, bij vacature der kerkelijke bediening te Jutphaas, tot eene overeenkomst met Louis van Renesse van Baer, als Heer van Rijnenburg, bewegen, volgens welke de eerste voor ditmaal een' nieuwen predikant zoude voordragen, waarna dit regt aan den laatsten moest komen, om vervolgens door beide bij beurten uitgeoefend te worden; terwijl verder ook alle andere kerkelijke bedieningen en zaken door hen te zamen bestierd en begeven zouden worden. Dan, de goedkeuring van deze overeenkomst werd wel op den 21sten Februarij 1649 door de Gedeputeerden verleend, maar niettemin vijf jaren later door de Staten 'slands van Utrecht geweigerd (2); zoo-

(1) Een voorzaat van dezen Willem van Gent huwde met eene dochter uit het geslacht van van Rijn, die de ridderhofstad Rijnenburg beërfdde. Deze erfdochter van Rijn had welligt ook de begeving van de priesterlijke bediening, door Hendrik van Rijn gesticht, in het geslacht van van Gent overgebragt.

(2) Volgens resolutie van de Vroedschap der stad Utrecht van den 12^{den} Mei 1654. — De reden van deze weigering schijnt gezocht te moeten worden in het Roomsche geloof, door den Heere van Rijnenburg beleden; waardoor men het nadeelig voor de Protestantsche kerk van Jutphaas zal geacht hebben, dezen als patroon derzelve te erkennen, te meer daar de Hervormde gemeente aldaar — volgens de aantekeningen in haar kerkboek, loopende van 1623—1727 — toen ter tijd veel van de onverdraagzaamheid der Roomsche-gezinden te lijden

dat Gerard Ploos van Amstel in den jare 1654, toen de kerkelijke bediening te Jutphaas weder open was gevallen, zich niet meer aan het vroegere vergelijk gehouden achtte. Van dáár een nieuwe twist tusschen de bovengemelde partijen, welke allengs weder in sluimering geraakte door de toestemming, aan den Kerkeraad van Jutphaas inmiddels op aanzoek der Classis van Utrecht door de Gedeputeerden verleend, om namelijk, gedurende het verschil tusschen de Heeren van Oudegein en Rijnenburg, voor dit maal, « voorbehoudens en onvermindert voor het toekomende eenen yge-lycken syn regt en gerechtichheit, » een vrij beroep te mogen doen (1); doch in den jare 1661 werd deze oneenigheid bij voorkomende gelegenheid andermaal levendig, wanneer er op den 22sten Februarij door tusschenkomst der Gedeputeerde Staten tusschen de Heeren van Oudegein en Rijnenburg eene tweede overeenkomst tot stand kwam, welke in alle deelen aan de vorige gelijk was (2).

Kort daarop overleed Louis van Renesse van Baer: en zijn zoon Willem van Renesse van Baer, Vrijheer en Baron van Gent, Erlicum, Heer van Aaltvorst, Appeltern, Rijnenburg, Erfkamerheer van het Vorstendom Gelre en het Graafschap Zutphen, Waldgrave tot Dalen enz., eenig erfgenaam van zijne moeije Catarina Baronesse van Gent — kwam eerlang tot de ervaring, dat hij aan zijn beërfd regt van patronaat niets anders had dan « moeyte, quellinge en

had, en hij herhaling moest klagen over » de stouticheden en exorbitantien der Papisten; » waartegen eindelijk, in den jare 1678, eenigzins door de Gedeputeerde Staten werd voorzien door een bevel aan de Ambachtsvrouw van Jutphaas gezonden, om onmiddellijk » de paepsche schepenen te verlaeten en andere van de Gereformeerde Religie aen te stellen. »

(1) Resolutie der Gedeputeerde Staten van den 20sten Junij 1654.

(2) Goedgekeurd door de Gedeputeerde Staten bij resolutie van den 8sten Maart 1661.

rusie mitsgaders eeuwige processe" niet alleen met den Heere van Oudegein, maar ook vooral met den Kerkeraad van Jutphaas, die zich niet dan met den grootsten weerzin aan het patronaat-regt kon gewinnen, en bij elke gunstige gelegenheid, te weten in de jaren 1634 en 1635, 1647, 1654, 1661, 1670, 1693 en 1705, gesteund door de Classis van Utrecht, aan hetzelfde zich trachtte te onttrekken, of althans voor de helft een vrij beroep te verkrijgen. Diensvolgens verkocht deze, op den 15^{den} November 1666, zijn regt tot de helft van het *Jus Patronatus* der kerk van Jutphaas, of zoodanig regt als hem α als besitter vande Ridderhofstadt ende adelycke huysinge Rynenburgh eenichsints soude mogen competeren volgens de bescheyden ende oude brieven daer van synde, met alle actie ende vorder recht en toeseggens" aan Louis de Geer, Heer van Finspong (Zweden) en Rijnhuizen, voor eene som van 3000 guldens, benevens 20 dubbele dukaten (200 guldens), tot eene vereering voor de dochters des verkoopers, en voorts de kosten der overdragt, welke op den 25sten September 1667 voor het geregte van het Nedereinde van Jutphaas geschiedde; waarbij de Heer van Rijnenburg zich nog verbond, om den Heere van Rijnhuizen, lij onverhoed proces over deze helft van het gezegde *Jus Patronatus*, met eene som van 4500 guldens in de kosten te gemoet te zullen komen.

En dit gevreesde verschil verrees dan ook eerlang in den jare 1670, wanneer er een regtsgeding tusschen de Heeren van Oudegein en Rijnhuizen aangevangen werd, hetwelk ruim dertig achtereenvolgende jaren voor den Hove van Utrecht hangende bleef, en eerst op den 25sten December 1701, na het overlijden van beide de partijen, door eene minnelijke schikking werd geëindigd, welke de toenmalige bezitter van den huize Oudegein, Johan, Adolf van Alendorp, met Karel de Geer, Heer van Leufsta (Zweden) en Rijnhuizen aanging, waarbij de eerstgenoemde aan den laatsten het volle

regt van patronaat over de kerk van Jutphaas voor den prijs van 630 guldens verkocht (1); welke handeling daarna op den 5^{den} April 1702 door de Staten 's lands van Utrecht werd goedgekeurd (2). En sedert bleef dit regt tot op den huidigen dag aan den eigendom der ridderhofstad Rijnhuizen verbonden, nadat hetzelfde van af den jare 1246 tot voortdurende verschillen en regtsgedingen aanleiding had gegeven.

J. G.

(1) Voor deze som kocht ten zelfden dage de Heer van Alendorp de grove, smalle en krijtende tiend, welke uit de lauden van Oudegein en uit eenige landen over den Rijn, achter den Bongenaar, aan den Heere van Rijnhuizen behoorde.

(2) De Heer van Rijnhuizen werd vervolgens op den 21sten Julij 1702 door de Staten 's lands van Utrecht met het gezegde patronaat-regt beleend.

GESCHENK

DOOR DE REGERING DER STAD UTRECHT AAN DEN PREDIKANT

JACOB VAN OOSTERDYCK,

*wegens zijn bedanken voor het beroep, door den kerken-
raad van Amsterdam op hem uitgebragt.*

Zyn gelezen haar Edele Mogende secrete Resolutie van den 5^{en} dezer maand, door ordre van de Heeren Borgemeesteren zynde binnen gebragt het silver koelvat, gdestineert tot present voor den Heere Predikant Oosterdyck; Heeft de vroedschap welgemelte Heeren Burgemeesteren tot het besorgen en doen maken by resolutie van den 8^{en} February 1742 versogt ende geauthoriseert, hetzelve goedgekeurt, ende haer Edele voor genome moeyten in dese bedankt. Wyders goetgevonden, dat voorschreeve stuk zilver door den Secretaris van Baarle uyt name van haer Edele Achtbare aan zyn Eerwaarde zal werden ter hand gesteld; En de inscriptie daarvan als volgd, in de Vroedschaps Resolutien geinsereert:

Gedenk Teecken, opgerecht door de Edele Groot Achtbare Heeren Burgemeesteren en Vroedschappen der Stad Utrecht, voor den Eerwaarde Godsaligen ende Welgeleerden Heer Jacob van Oosterdyck, wanneer zyn Eerwaarde uyt liefde tot Utrechts gemeente, de Nominatie door de Kerckenraad tot Amsterdam op hem uytgebragt, daar voor hadde bedankt op den 5^{en} January 1742 (1).

(1) Vroedschaps Resol. in het Stads Archief.

STADS BANIER.

Also dese personen hierna beschreven, die die onderdaghes vergaderinge gemaect ende gewapender hant mit onser stadts banier opter Plaets (1) geweest syn, dat hore gesette stede niet en was, daer sy den gemenen gilde grootelic angebroect (2) hebben, hierom so neemt men hun hoer Borgerscop. Dit nabeschreven syn die personen, enz.

Ende omme dan immer te verhoeden, dat onse stadts banier in al dusdanigen oft in diergelycken vergaderinge binnen onser stadt niet meer en come, noch gebracht en werde, hieromme is onser stadt banier mit schutten pilgoenen (3), beyde 't rode ende 't witte (4), by overdracht der meenre gilden, geleit in eenre kiste besloten, staende in der sacristien in onse Buerkerck (5), daertoe ordineert. Hieromme so waert (6) die Raet ende gemeen gilden van Utrecht enen ygelicken, waert sake, dat ymant, hy waert wie hy waer, mit eenen conterfeyten banier, ofte schuyfswimpel (7), tot eniger tyt namaels binnen onser stadt, in enige vergaderinge quame, dat men die gene, die dat deden, als dan slaen ende vaen (8) mach sonder misdoen, ende die gemeen gilden sullen haer Hoiftheer wesen van den genen, die dat met magten weerstonden. Buurspr. boek 1455. Woensdags na beloken Paschen (9).

(1) Stadhuisbrug.

(2) Broecken, breuken, boeten.

(3) Onze tegenwoordige guidons.

(4) Rood en wit, kleuren van het Stads wapen.

(5) De Raad had zijne eigene afgesloten kapel in de Buerkerck.

(6) Waernt (?) — Waarschuwte.

(7) Synonima met Pilgoen, doch *nagemaakt, ondergeschoven*.

(8) Vangen.

(9) Zie verder over dit onderwerp Matth. de fund. p. 168.

CHIRURGIJNS.

Wegens de amputatie van een been.

Stond binnen Jan Jansz., schoenlapper, clachtelyck te kennen gevende dat syn huysvrouw, oudt 29 jaren, een seer langen tyt int Catharynen gasthuys sieck gelegen hebbende, den doctor ende chirurgyn aldaer inclineerden, om haer een been aff te setten, ende dat hy sulcx gerne verhoedt sage, meynende dat sy sonder dit extreem middel soude connen genesen worden. Ende is goetgevonden, dat de samentl. stadts medicyns de vrouwe sullen gaen visiteren, ende de Vroetschap hierover dienen van advys (1).

Gehoort de lecture vant advys van de medicyns deser stadt, ingevolge van des Vroedschaps resolutie van XIX deser gegeven, oordelende dat het gebreck van de huysvrouw van Jan Jansz., schoenlapper, omtrent $\frac{7}{8}$ jaers int Catrynen gasthuys geweest zynde, niet soude cunnen wechgenomen worden, als door extirpatie, hoewel 't selve *palliativa cura* noch langen tydt soude cunnen onderhouden worden, doch sonder hope van perfecte genesinge, heeft de Vroetschap best geacht, dat men haer *palliativa cura* eenigen tydt onderhouden sall, ende verwachten wat Godt believen zal te verleenen (2).

(1) Vroedschaps Resol. van 19 August, 1632.

(2) t. a. p. 30 Aug. 1632.

CHIRURGIJNS-GILD.

Twist met den scherprechter, over de uitoefening der kunst.

Gehoort 't rapport ende advys van de heeren de Gruyter ende vordere Gecommitteerden, over 't different tuschen den Scherprechter deser stadt ende die vant Chirurgyns-gildt alhier; Is by de Vroedschap verstaen, dat den voorsz. Scherprechter sich alleen sal mogen onderwinden het cureren van *dislocatien*, sonder dat hy ofte syn vrouw ofte sone sich sullen mogen bemoeyen, eenige andere *curatien*, de medicynen ofte chirurgie betreffende, op poene als in de respective ordonnancien van de Medicyns, Apothekers ende Chirurgyns (1).

N.—M.

SCHERPREGTER.

Heeft Hans Pruym, geboren van Musseman int Hertochd. van Swyburgh, als scerprechter zyn eedt gedaen ende verclaert, dat hy die Magistraet zal respecteren ende obedieren alst behoort, dat hy sall secreet houden ende nyet rebeleren tgene hy op de examen zall hooren, ende voorts alles doen dat een getrouw scerprechter sculdich es, ende behoort te doen. Actum voor Willem van Driellenborch, Jacob van Bemmels, Johan van Straten ende Jacob van Medenblick schepenen.

(Register van allerlei acten der stadt Utrecht.)

(Mem. van 't hof.)

J. J. DODT v. FL.

(1) Vroedschaps Not. 9 Aug. 1638.

CHRONYCK

VAN

Utrecht,

DOOR

J. F. VAN DER GOUDE.

Werd de Beschrijving van Utrecht, door Dr. Cornelis Booth, in dit Tijdschrift van 1842 met veel belangstelling ontvangen, niet minder genoeg, vertrouwen wij, van onze lezers te zullen geven bij de plaatsing van eene even belangrijke Chronijk van Utrecht van J. F. van Cortgeen. Dit werkje, bevattende in een kort bestek de geschiedenis van het Sticht, wordt door deszelfs naauwkeurigheid van vele geschiedkundigen hooggeacht, en daar het zeer zeldzaam voorkomt, en niet ligt op nieuw zal worden uitgegeven, willen wij dit trachten voor de vergetelheid te bewaren.

Doch eer wij tot de mededeeling der Chronijk overgaan, achten wij het noodig den lezer kortelijk met den samensteller en het boekske zelve, eenigzints nader bekend te maken. Deszelfs schrijver, Jacobus Franszoon van Cortgeen, werd geboren te Gouda in de XVI eeuw, en wegens zijne geboorteplaats gewoonlijk Cortgeen van der Goude genaamd, in welke stad zijne voorouders door hunne ampten in eer en aanzien hadden geleefd. — Voorbijgaande de geschillen over den waren naam gevoerd, welke de uitgever van den laatsten druk naauwkeurig onderzoekt (1), kunnen

(1) Zie het berigt voor den laatste druk.

wij vermelden, dat onze schrijver zich in de laatste helft der XVI eeuw met ter woon te Utrecht nederzette, en aldaar heeft uitgegeven een *Spectacula exhibita comiti Leicestrio Ultrajecti gubernacula Provinciae acceptanti*; d. i. Eervertogen voor den Grave van Leicester bij 't aanvaarden de Regeering 's Lands van Utrecht, in 4°; en later in het Nederduitsch deze *Stichtsche kleine Chronycke*, welke in het jaar 1605 bij Salomo de Roij in 8° gedrukt werd. — Dit werkje werd door den schrijver opgedragen aan de Staten en de Stad van Utrecht, van welke laatsten hem bij resolutie van den 14 Januarij 1605, eene premie van 56 guldens vereerde (1). Of hem van de Staten eene gelijke onderscheiding te beurt viel, is ons niet gebleken. Over den inhoud van het werk zullen wij Jan Hartog, te Amsterdam, de uitgever der laatste druk, welke in 1745, in klein 8° het licht zag, zelve laten spreken:

« Wat aanbelangt den inhoud van dese Chronyck, » zegt hij, « dezelve is uit den bovengemelde titel duidelyk genoeg te zien. De Schryver getuigt 'er van in eene Nareeden aan den Leezer, dat hy 't alles had getrokken uit verscheide Brieven van *Privilegien*, *Donatien*, *Testamenten* der Princen, Koningen en Keyzeren, die hy tot vermyding van kosten niet had willen voegen by zyn werk, waarom hy met de Forme van overgifte der Stadt, Steden en Landen van Utrecht door Bisschop Hendrik van Beyeren gedaan aan Keizer Karel de vyfde eindigen zou: doch 't schynt hy naderhand is verandert van gedachten; immers in andere afdrukzels vind men 'er by gevoegt een Verhaal der *Privilegien*, en *Donatien*, eerst door de Fransche Koningen, en naderhand door de Roomsche Keizers aan 't Sticht van Utrecht gedaan, en door hem zelfs uit de kerkelyke Archiven opgezamelt. »

(1) Raads-dagelyks-boek, 1603. Kameraars-Rckeningen, 1604, bij Dodt v. Fl., Archief III. 274, IV. 337.

Wij hebben gemeend de voorafpraak des Schrijvers aan den lezer in een naam dicht, alsmede de opdracht aan de Staten des Lands en de Regeerders der Stad Utrecht niet te moeten achterlaten; de eerste, uithoofde der naïve, en het tijdperk kenmerkende versificatie, en de tweede door het korte, doch heldere overzicht van den oorsprong en aankomst onzer voorvaderen hier te lande, welbekend in de geschiedenis, doch belangrijk genoeg, om hier te herhalen:

Siet Leser vry, van sien sult ghy gheven niet,
 T's van de heerlickheyte des Stichts een Historische Caert,
 In vruchtbaerheyte van Juppiter dit Land verheven: siet
 Ceres van hem bevrucht heeft hier Cornucopia ghebaert,
 Hier leest ghy int cleyn van een Landt out vermaert,
 Twelck Julius Cesar in zijn tijdt wel heeft gekent
 Voor Christus geboorte, hier uyt spruyt haer Edelen aert:
 Als Clodoveus der Franken Coninck an Christum was ghewent,
 Na ons Heeren Mensch-wordinghe vyf hondert jaer of daer ontrent,
 Veel Leeraers zijn Nasaten uytzenden om dit Lant te bekeeren
 Tot den ghelove, om op Christum te bouwen haer fundament:
 Rontsom hebben dese Bisschoppen Godsvruchtich en cloeck int verstant,
 Eenpaerlick onder d'Heydensche Inwoonders 'toprechte gheloove ghe-
 plant.
 Clodoveus en daer na zijn nacomelinghen in desen contreyen ghebiet
 Hadden, maer d'eerste Leeraers en Harders zyn ons onbekent, want
 Tot Willibrordum men weynich vindt wat daer is gheschiet.

AEN DEN
ERNTFESTEN, HOOGH-GHEBOOREN, EN EDELE HEEREN,

HEEREN STATEN

DER STADT, STEDEN ENDE LANDEN VAN

U T R E C H T.

OOCK D'EDELE HOOGH-GHELEERDEN EN WYSEN HEEREN,
SCHOUT, BURGHERMEESTEREN, SCHEPENEN
en **RAEDT STADTS**

U T R E C H T.

Soo het *Troyaensche* Oorloch gheweest is, seeckerlick het is die waerheyt niet ghelijck, dat Aeneas ende Antenor soo groot menichte der overghebleven *Trojanen* in *Italien* ghebrocht soude hebben: die metter tyt niet alleen *Italien*, nemaer oock *Franckrijck* ende het meestendeel van *Duytslant*, oock dese *Nederlanden* met haer afcomste ende gheslachten vervult hebben. Daerom onder verbeteringhe van andere die Historien schrijven, dunct my fabuleus te wesen, als uyt een oude wijs spinrocken, ghetoghen. Die Chronycken der *Bataviens* van Priamo, Aeneas, Ascanio, Francone, den Sone Hectoris oft Reusen beginnen: Soo Caesar, Tacitus, Plinius, Ptolomeus ende d'alleroutste Historien Schryvers dese afcomste ende versierde namen der Volcken en Steden by dese ghebouwt, niet en kennen.

Tacitus vande oorspronc der *Bataviens* schryft aldus.

Die *Bataviërs* (seyt hy) bewonen het Eyland vanden Rhijn, eertijts een Volc der *Catten*, welke door Burgelijcke oorloch verdreven, d'alderuyterste walsche bepalinge in hebben genomen, ende vanden selfden Caesar in zijn *Commentarien* vierde boec, die *Maes* (seyt hy) annemende een deel van den Rhijn, maect der *Bataviërs* Eylant. Nu zijn dese die principaelste Steden die Tacitus ende Ptolomeus gedencken, *Batavodurum* nu *Wijk* by *Duerstede*, *Castra Ulpia*, *Legio trigesima*, oock *Ultricesum*, nu Utrecht, overmits die Schepen die uyt die Zee *Oceano* quamen een Haven was; ende alle Coopmanschappen opwaerts opden Rijnstroom overgescheept ende vertolt werden, *Grines* nu Rheenen, *Vada* nu Wagheninghen, *Lugodunum* nu Leyden, *Gelduba* nu Gelre, welke namen door veranderinghe der tijden zijn verandert. Alle Roomsche Histori-schryvers die *Bataviërs* om haer vromicheyt en Ridderlijke feyten van wapenen alle eere toeschrijven. Desen vande Keyzers der *Romeynen* vrienden, broeders, en medegesellen des Roomsche Rijcks werden gheheeten. Tacitus die onbeschaemde Leugenaers (die seggen dat die *Bataviërs*, daer d'Hollanders oock een deel af zyn, van het *Trojaens* bloet zijn gesproten) den mond stopt, als hy seyt, dat alle Duytsche natien *Indigenae* dat is, ingeboren altyt geweest zyn, ende daer over geluckiger datse op haer Vaderlijke gront zijn voortgeteelt, niet uyt het scuymel ende vuylnisse der Barbarische natien, voortghebrocht ende aengewassen. Als nu die Roomsche Monarchie ontrent 200 jaren na Christus geboorte door dertich tyrannen werden verneert, hebben die Francken *Batavië* in genomen. Keyser Constantinus Clorus weder uytghestooten, onder Juliano, met by naeme *Apostaat*, die *Bataviërs* vromelick oock hebben ghevochten: int lest als het Roomsche Rijck nu gheheel onderging, werden vande *Wilten* die *Bataviërs* vande Roomsche Keyzers qualick beschermt, t'ondergebrocht. Dese hebben ghebout *Wiltenburch* of *Wildrecht*, want als Sigis-

bertus schryft, *Drecht* een Stadt op haer tale beteykent, 't welck die Latinen inde name *Trajectum* hebben verandert: Daer na hebben die *Vriesen* die *Wiltten* verdreven. Daer nae die *Vriesen* vande Fransche Coningen t'onderbrocht zijnde, hebben *Batavia* onder haer Heerschappie getogen. Hoc nu *Utrecht* ende meer Landen door donatien der Francke Coningen onder het gebiet der Bisschoppen is gecomen, ende na regeringe van negenhondert jaren aen die Bourgoenschen, met penne inct en papier ick my tocruste om 't selfde int aldercorste te verhalen, om U E. met dese mijnen cleyen arbeydt te vereeren, welke U E. sal gelieven ten besten te nemen, Godt door wiens beschickinge die Rijke overgedragen (als Daniel seyt) ghevesticht werden, wil U E. regeringe daer in U Godt wettelick heeft beroepen, met den geest des wijsheyt bedouwen, Amen.

U. E. dienstwillige

J. F. van der Goude.

CHRONYCK

VAN

UTRECHT.

Eerste Capittel.

Van den oorspronck des Hoofst-stadt Vtrecht.

Die Stadt Vtrecht op den oever des Rynstrooms is gebout, als uyt de brieven der Privilegien, Donatien, Testamenten der Coningen Caroli Martelli, Caroli Magni, en veel Coningen en Keyseren claerlijk blijkt, maer in die tijt den Rijn door andere canalen in de Zee tot *Catwijck*, een oude plaetse der *Catten* afliep. Daer of *Catwijck* op de Rijn den name noch behout, als oock den ouden Rijn, nu een cleyn Rivierken, na *Woerden*, *Leyden*, tot die Zee-Duy-nen teghenwoordich streckt, ende werdt aldaer besloten. Maer datse een haven inde Stadt gemaect heeft, om alle Coopmanschappen uyt ende in den Rijn te voeren, is meer als kenlick. Die poorte daerse aende Suyder zijde in de stadt van de Tollenaers, die alle waren ende Coopmanschappen schatten, ende die gherechticheyt daer af ontvinghen, den name noch behout. Oock aende Noortzijde vande stadt by die Pens-marekt is *Kintgis-haven*, al waer in alle omleggende plaetsen, in't uytgraven diep onder d'aerde, palen met ringen, ankeren, ende alle Scheeps ghereetschappen ghevonden werden. Oock by S. Jacobs Kercke, om dat den Rijn daer aenspoelden en veel sants opwierp, werdt oock gheheeten het Sant. Maer die *Leck* die nu *Wijck by Duerstede*, Cu-

lenburch, *Vianen*, *Schoonhoven* voorby loopende by *Dordrecht* in de Zee hem uytstreckt, was eertyts een cleyn Rivierken uyt den Rijn afleckende; maer overmits door die Duynen des Rijns oude loop ghestopt is, heeftse selfs met een groote uytstortinghe ende gedruys soo diepen ende brede wech gemaect, met verlies van hare oude name aldaer, wechnemende sterckten ende cleyn stedekens, nu in 't alderdiepste des Riviers legghende versoncken. Aengaende des Stadts oorspronck, daer af werdt soo verscheydelyck ghesprocken, dat het swaerlick is onder sulcke duysterheyt des ouderdoms voor die waerheyt yet te versceekeren, daer zijn die schrijven datse getimmert ende bewoont is geweest by die *Reusen*, t'welck fabel is; sommighe behaecht datse onder Keyser Nero heeft begonnen, ende ghenaeamt *Antonina* van een *Antonio*, die om zijn Tyrannie vluchtende, met zijn mede Ghesellen zijn woonplaetse daer heeft begrepen, andere gevoelen datse van Keyser *Antonino Pio* haer beginsel ghenomen soude hebben, daer zijn die van *Antonio Triumviro*. Nochtans alle oude schryvers over een komen, datse lange den name *Antonina* behouden heeft. Als nu die *Catten*, ende *Wiltten* om d'Heerschappie der plaetse met een langduerich Oorlooch, om die gelegentheyt, vruchtbaerheyt, en overvloedicheyt des Corens gestreden hadden, werden die *Catten* overwonnen ende tot d'uyterste palen aende Zee *Oceano* gedreven. Ende also is *Wilttenburch* op een hooge heuvel, die Fundamenten van duycksteen Materialen dagelicx daer noch werden uyt geroeyt, omtrent *Vechten*, by die *Pippinen* een vermaerde heerlicheyt ghefondeert. Maer die *Romeynen* aen alle sijden Duytslant overwonnen hebbende, als sy veel sterckten en Bolwercken boven ende beneden aen de strangen des Rijns geleyt hadden, tegens der rebellen ende Barbaren inval, is by die selfde een stercke Burgh by den Rijn daar nu *S. Pauwels Abdy* ende *Bisschops Hof* is gebout, van welke Burch d'Heeren van *Brederode* hen selven Borchgraven schrijven

ende noch sekere gerechtigheyt daer af hebben. *Romerburgherbrugge*, *Romerburgherstraet* vande Romeynen alsoch haer oude namen behouwen, als oock d'andere *Brugge* Noortwaerts daer an die *Guaerde Brugge*, die *Guaerde straet* daer het Roomsche Garnisoen om die Burgh te bewaren geleyt werden, maer so daer niet en is ter Werelt bestandt, is naderhandt die name *Antonina* verandert, d'ondersoekers des outheydts hier in twisten, het oude gebruyck den name *Utrecht* behout: In 't Latijn *Trajectum*. Als nu die *Galli* of walsche in Chryshandel vernacrt, den Rijnstroom overtreckende met Wapenen, alle Slooten ende sterckte antasten, om d'overwonnen onderdanicheyt behouden, alle bequame plaetsen met Chrysvolck versterecten. Van dese was *Utrecht* die principaelste, so die op d'uyterste bepalinge des walsche Rijcks was gheleghen. Dit soude gheschiet zijn onder Keyser *Valentinianus* die welcke die *Sassense*, *Wilten*, ende *Slaven*, met bloedige roverie alle dinghen verwoestende op alle stranghen des Zee *Oceani* in de uyterste bepalingen der *Francken* heeft onderdruckt. Hier uyt soude ick meenen, genoechsaeem te blijcken dat *Utrecht* onder ander vermaerde duytsche steden voorgaende die voornaemste is gheweest, noyt der *Gallen* of der *Vriesen* ghebiet onderworpen, maer ghebruyckende haer oude wetten, die Roomsche vryheyt altijt heeft ghenoten met dese Mantels *Toga* by die Romeynen genaemt men als noch twee Burgermeesters ende twee outste *Senatoren* des stadts inde Buerkercke glasen, ende veel oude huysen men alsoch siet verciert staen: 't welck tot den jare 1529 gheduert heeft, ter tijdt toe dat aen Keyser *Carel* die vyfde door overgifte Bisschop *Henrick* van *Beyeren* verbeyerden, ende dese mantel een teycken des Vryheys die Stadt heeft uytghetoghen, als in 't vervolch deser Historie aenghewesen sal werden tot meerder versekertheyt der voor verhaelde saecken, met die *Veersen* in de *Domkercke* int *Latijn* beschreven ick dit besluit.

Hollant driftich werdt omringt aen alle zijden,
 Met den Rijnstroom oock *Oceano* en die Zeebaren:
 Inde welke die stadt *Antonina* in *Neronis* tijden,
 Met nieuwe mueren ghebout is, als d'Historien verclaren.
 Die Slaven ende wreede Natie en Afgodische Dienaren,
 Hebben dese stadt gheheel tot in de gront gheraseert
 Ende een nieuwe Burch der *Wilten* om die Landen te bewaren,
 Met groote hooghe stercke Toornen en mueren ghefondeert,
 Welcke daer nae vande *Abroditen* is ghedestruert.
 Hier na is het Burch *Trecht* met stadtmueren hooch en groot,
 Ophetimmert, vande *Francken* tot Christus dienst bekeert.
 Welcke die *Denen* vernicht hebben tot der aerden bloot,
 Gheestelick en waerlick meestendeel met den Swaerde ghedoot.
 Int lest heeft *Baldricus* een Bisschop machtich,
 Die stadt weder ommuert teghens der Vyanden aenstoot:
 Aldus *Vtrecht* een Hoofstandt des Hollants Bodem warachtich,
 Men noch teghenwoordich siet staen seer heerlick en machtich.

Tweede Capittel.

Vande bekeeringhe des Stadts tot den Christen geloove.

Van een cleyn en sober beginsel is d'Utrechtse Kercke metter tijt, tot een ongelooflijke staet ende heerlijckheit gecomen: want na 't jaer dat een Maghet des Werelts Salichmaker baerde 575 regneerde *Dagobertus* den Soone *Clotarij* der *Francken* Coninck van desen aldereerst d'oeffeninghe der Christelijcke Religie in dese Landen inghevoert, ende gevordert is gheweest. Dese getrouwe Harders om in den *Wingaert* des Heeren t'arbeyden heeft uyt-gesonden, om d'Heydensche menschen, die haer eygen Kinderen die *Duyvelsche* Afgoden op-offerden, van der Afgoden diensten af te trekken. Als nu door *Willibrordi* ende zijne mede Dienaers leeringhe het volck vande stadt ende omleggende plaetsen, totten geloove meestendeel bekeert was, ende een Kercke ter eeren des Apostels *S. Thomas* int jaer 567 was ghettimmert, is dese plaetse ende om Leraers daerin op te voe-

den, van de Coningen zijn nacomelingen grootelick begifticht. Sommighe schrijven dat het een Bisschoppelijcke stoel voor Dagobertus geweest is, ende dat die Christelijcke Religie alhier heeft begonnen, van de tijt af dat die *Francken* Coninghen, daer af Clodoveus d'eerste is geweest tot *Reyms* ghedoopt, het Christendom heeft aenghenomen. Dit blijkt uyt de overvloedighe Donatien Clotarij, Dagobertus Vader, ende des Coninckx Theodoberti aen die selfde Kercke, daer van int leven Bonifacij den navolgher Willibrordi vermaent werdt. Heeft daerom d'*Utrechtsche* Kercke in outheydt meerder als die Ceulsche digniteyt en preminentie. Maer door der Barbaren ende Heydenen invallen, is het geloof alhier wederom uyt gheblust. Als nu *S. Thomas* Kercke van de Vriesen was vernielt, heeft Wilibrordus een Bedehuis van het heylich Cruys ghetimmert, twintich passen of treden van *S. Thomas* Kercke, nu den Domkerck, in welck Bedehuis veel oude Bisschoppen begraven legghen, wert nu genaemt *S. Victoris* Capelle: hier af zijn Latijnsche veersen inde Domkercke te sien, aldus verduytscht.

Als Coninck Dagobertus over die *Francken* hadt ghebiet, Siet: so is eerst *S. Thomas* Kercke op dese gront present, Omtrent het burch *Trecht* ghetimmert, daer na is gheschiet Dat die felle *Vriesen* die vernielden, maer eenen Clement, Een Bisschop die vernieude wederom excellent. *S. Martijn* ter eeren als Coninck Henrick den traghden regeerde, Daernae Adelboldus des Bisdoms Overste President, Dede die afbreken als Henricus d'eerste, als Keyser triumpheerde.

Berde Capittel.

Hoe Coninck Pippijn van Franckrijck Ratbodem der Vriesen Coninck, uyt Utrecht verdreef.

Na die doot Dagoberti volchden zijn Soone Sigisber-

tus na hem, Pippijn dese d'ongeloovighe en Afgodische Vriesen, met een geweldige Heyrcracht uyt Vtrecht verjaechde, instelde een vergaderinghe van S. Martijn, in die plaetse daer weynich jaren te vooren die Barbaren S. Thomas Capel met den brant hadden vernielt. Nae Pippijn succedeerde zijn Soon Karel Martel, welcke terstont na zijn Vaders doot der Kercken incomste tot onderhout der Leeraers, grootelick heeft verbeterd, en op dat die Leeraers vande Barbarische aenstooten beter souden gevrijt zijn, heeft den Bisschop het Palleys der oude Coninghen (nu Bisschops Hof ghegheven) als oock die stadt Vtrecht met al aenleven van dien, voor Willibrordi ende zijn Nasaten, ten eewighe daghen te besitten: welcke gifte die navolghende Coninghen, Keyseren hebben bevesticht, ende met thienden, tellen en veel Previllegien vermeerderd. Sommierlick alle heerlijckheden daer uyt datse die Vriesen ende Barbaren verdreven hadden, zijn die Bisschoppen gheschoncken, ten eynden, volghens der brieven inhoud, datse d'Heydenen tot den Christelijck ghelove souden bekeeren, en die bekeerde int ghelove onderhouden. Maer die Bisschoppen ende haer mede Arbeyders, langhe jaren in Godtvruchticheyt ende oprechten wandel vermaert, meer inde bedieninge der Godtlijcken saken als waerlicke becommert zijnde, als sy slappelijck haer goeden beschermen, zijn haer heerlijckheden van haer naeburen (soo een yeghelick die naest gelegen waren) in genomen. Daerom nae der *Noortmannen* ende *Deenen* raserie die *Brabantsche*, *Cleefsche*, *Geldersche*, en *Hollantsche* Vorsten, oock den Grave van *Benthem*, *Cuyck* ende *Goer* des Stichts Leenmannen onder Bisschop Adelboldo bedwonghen zijn gheweest, int jaer 1021 in tegenwoordicheyt des Keysers Henrick die derde, met eeden te verbinden, datse d'Heerlijckheden des Bisdoms niet souden afstrecken, maer als goede Vassallen S. Martijn ghetrouw blijven.

Vierde Capittel.

Vande manieren, wandelinghe, en leven der ghenen die int begin tot die Kercke bedieninge beroepen werden.

Van treffelicke mannen niet alleen in deuchtsaem leven, maer oock in alle geleertheit op ghevoert, heeft d'eerste des cruys Collegie haer beginsel genomen. So daer uyt niet alleen des Vtrechtsche Kercke Bisschoppen, maer oock der nabuerighen ende oock hooch in Duytslant Provincien, Leeraers ende Kercken besorgers, uyt dese vergaderinghen versochten, Bonifacius ende na hem Gregorius tot *Ments*, Albricus tot den *Ceutschen*, Joannes uyt die Princen van Arkel tot die Luycksche Kercke is beroepen. Als die Barbarische Menschen metter tijdt door goede Leeraers getemt werden, heeft die Riligie seer toeghenomen. Tot desen voortgangh niet weynich heeft gheholpen der Bisschoppen Godsvruchticheit en goet voorschrift, nae ghelegentheit des tijts tot den jare 865 in welcken tijt int eerste jare des regerings Bisschops Hungeri die *Noortsche* Sprinckhanen wederom d'Utrechtsche Kercke hebben bespronghen, ende die stadt met een bloedige nederlage vernielt, so dat Vtrecht vande tijt Hungerii tot Adelboldum den 44 Bisschop verwoest lach. Dese Rathodus was van Conincklijke gheslachte inde Griexe ende Latijnsche Letteren ervaren, in dese troubleu hy vluchten binnen *Decenter*, die *Deenen* uyt die stadt gedreven zynde is wederom na Vtrecht ghekeert. Na zijn doot is gecoren Baldericus een soone des Vorst van Cleef by toename Pius om die groote weldaden by hem die stadt Vtrecht bewesen, een man van hooch verstant, in gheleertheit en Oorloochs Consten opghevoet. Dese heeft dese stadt wederom ommuert ende haer oude cieraet wedergegeven int jaer 951.

(Het vervolg hierna.)

N.—M.

JOHANNES LUNTIUS, Rector van het Hieronymus-School te Utrecht, 1597-1607.

Het leerpersoneel, in 1594 bij het Hieronymus-School werkzaam, bestond uit zes personen, den Rector, die in *prima*, *secunda* en *tertia classe* onderrigte, en vijf *lectores*, naar de bijzondere klassen, waarin zij respective onderwezen, *lector quartanorum*, *quintanorum*, *sextanorum*, etc. genoemd. Deze inrigting had, ten aanzien van den Rector, zoo bestaan, sedert na het vertrek van Johannes Arcecius in 1589, gedurende wiens rectoraat nog een bijzonder *lector tertiae classis* of *tertianorum* was aangesteld geweest, Reinerus Sarcerius voor de tweede maal in het gezegde jaar 1589 het Rectoraat aanvaardde. Ondertusschen schijnt het, dat men die verdeeling van het onderwijs onder zes personen, daarna weer minder doelmatig heeft gevonden, want in het gezegde jaar 1594 werd op nieuw een *lector tertiae classis* aangenomen, zoo dat van toen af aan weer alleen *prima* en *secunda classis* voor rekening voor den Rector kwamen. Het was bovengenoemde Joh. Luntius, op wien nu de keus voor dat rectoraat viel (1). Hierboven, van Arent van Eijck hande-

(1) Men leest in het Raads-dagelijks-boek op den 28 Febr. 1595: » Mijneren Burgermrs. hebben den Rade aangedient, dat sy met Joanne Luntio veracordeert waren, dat hy alhier wesen sal *lector tertianorum*, ende dat hy ook des Zonnendachs in 't latyn een sermoen doen sal op de Evangelie ende Epistel van dien dach, ende dat sy hem toegeseyt hebben tot syn tractement, 's jaers 275 gl., doch so hy insisterde ende bleef op drie hondert gl. 'sjaers, hebben sy toegeseyt, soe verre men bevyndt, dat hy die wel verdient heeft, dat men hem alsdan die 300 gl. sal laten volgen, ende heeft de Raet hierinne geconsenteert"; en de Rekening van den eersten Kameraar van dat jaar, behelst, onder anderen, dezen post: » Jo. Luntius aangenomen *lector tertiae classis*, voor een half jaer gagie, versch. Remigii 95, van dat hy in *tertia classe* gediend, oeck des Sonendaechs in latyn een sermoen gedaen heeft in S. Hieronymus Schole, opden evangelye ofte epistel van dien daghe, deselve in 't grieksch oplezende ende daarna exponerende, blyk. by acte vanden lest. Febr. 95, 150 L." — Voorts: » Jo. Luntius, *lect. tert.* voor vrachten, om met syn huysvrouw, familie ende huisraet op te brecken ende herwaerts te komen 31 L."

lende, heb ik, ter loops, aangemerkt, dat zekere Geleerden, welke door Nijpoort gezegd worden, *animi* of *exercitii causa*, op dien tijd, openbare lessen te Utrecht te hebben gegeven, daarbij geldelijk belang zouden hebben gehad. Deze Johannes Luntius nu is een van die daar bedoelde personen. Hij was het, die van stadswegen aangenomen werd, om, nevens zijn lectoraat in *tertia classe*, of gelijk wij nu wel zouden zeggen, nevens zijn *conrectorschap*, « oec des sondaechs in 't latyn een sermoen te doen, op den evangely ofte epistel van dien dach, denselven in 't Grieksch oplesende ende daarna exponerende », waarnaar het dan mede was, dat zijn tractement, werd geregeld (1). Men schijnt zich hiervan veel goeds te hebben beloofd, zoo men oordeelen mag, naar de, voor die dagen, aanzienlijke sommen, welke op het daarvoor bestemde lokaal werden te koste gelegd (2). Het blijkt ook, dat het, behalve den

(1) Zie de vorige aanteekening.

(2) De gezegde Rekening, houdt, t. a. p., mede in: » Mr. Lamb. Ysbrantsz., Statstimmerman 73 L., in de kerke van *St. Jeronymus* gemaect 24 bancken, ende alle de bancken langes de muren, om by de studenten ende andere *auditores* op geseten te mogen werden, als men lessen ende predicatie doet in de voersz. kerke, alles breder vermogens sekere bestek daarvan gemaect, by ord. van den 30 Juny 95; en daarop: » Reyer van Zyll 100 L., wt saken by van deser stads wegen ghemaect ende gestelt heeft in Sinte Hieronymuskerk ande westsyde, een groot schoen nye glas, daerin comen alle de wapenen vande Heren van de Magistraet, houdende in als dit glas derdalf hondert voeten, by ord. vanden 30 Juny 95. » Van Buchell schreef in zijn dagboek p. 108 sq.: » *Mense Majo anni 1595 in templo Hieronymiano, olim constructo, anno, ni fallor, 1503, nunc vero schola publica effecto, praelegere coepit Juris Caesarii Institutiones R. Sarcarius, trivialis nuper scholae Rector. Magistratus nempe hoc templum, quod jam in armamentorium erat conversum, purgarunt, restaurarunt et Musis accommodarunt, ut distichum hoc, in frontispicio, positum, indicat.*

Aedes de se:

*Sum Musis liberta, fui quae serva Gradivo,
Miraris, belli pax solet esse comes.* »

En van het gemelde glas zegt hij aldaar, zoo als de druk luidt:

studenten, zoo als men de jonge lieden, die het school bezochten, toen noemde, ook anderen, die daarin behagen of stichting vonden, vrijgesteld was, om aan die oefeningen deel te nemen (1).

Het schijnt, dat hiertoe zal moeten worden in verband gebracht, hetgeen in het dagboek van van Buchell pag. 109 gelezen wordt: » Anno 1595, Nov. 10, Joannes Luntius habuit orationem de catecheseos antiquitate et progressu, catechisticam deinceps lectionem prosequuturus.»

Daarenboven blijkt Luntius ook nog in 't bijzonder door de Heeren Staten 's lands van Utrecht, te zijn aangesteld geweest, om met de kweekelingen van het *Paulinum* katechetische oefeningen te houden, gelijk men opmaken kan, uit het volgende geschrift, waarbij Luntius, van hunne Ed. Mo., een daarvoor meer geschikt lokaal verzoekt:

« Aende Heeren Staten 's lants van Utrecht.

Verthoont, te kennen gevende Johannes Luntius, rector *Scholae Hieronymianae* alhier, hoe dat hy van myn Ed. He-

* *Vitrum praeterea posuerunt publice Civitatis, Praetoris, Coss. 12 virorum stilitibus judicandis, Quaestorum, 24 Consiliariorum et Secretariorum signis spectandum: in medio a lateribus insigni urbis Utrecht eendracht, infra vero legitur hic rythmus vernaculus:*

Als me XV^c XCV doemen las
Gaff de Magistraet dit glas.

» *In vitro Capitali, ubi insignia Martiniani Collegii, haec leguntur: Au. M. XV^c (?) doe men soe las, gaf 't Capittel ten Dom dit glas.*»

De uitvoering van dit glas voldeed de Magistraat echter niet dermate, dat zij hetzelfde, bij het aanbesteden van andere soortgelijke werken, daarop terugkomende, zou gemcend hebben, den schilder in allen deele als een modelglas te mogen voorstellen. Ik lees althans in het Raads-dagelijks-boek op den 18 May, 1601: » De Raet accordeert de suppl. (kerkmeesters van S. Jacob) hoor versock, mits dat tselve (glas) gemaect worde by Reyer van Zyl, als stadsglasmakers mit der stadwapen, ook der Heren Schout, Burgermru, Cameraers, Schepen, Raden ende Secretaris wapenen, in manieren als in Sint Hieronymuskerke, edoch, dat goet regardt genomen worde, dat de namen beter als te Sint Hieronymuskerk worden gescreven.» Van de bekwame glasschilders, Gerrit, Reyer en Jan van Zyl, hierna eens opzettelijk.

(1) Vergel. de vorige aanteekening.

ren de Staten van Utrecht beroepen synde, om *lectionem catecheticaam* te doen in *Collegio Paulino*, soo tot instructie der *alumnorum* desselven collegie als mede aller andere kinderen deser stadtscholen, daerin hy noch, soo veel mogelyck is, neerstich persevereert. Aengesien nu de plaetse voer deselve lesse geordoneert, gansch onbequaem is, ende te gering, alsoo dat sy niet alle die en can begrypen, die wel soudcn comen, den inganck oock ongetwyfelyck is voer alle vremde *pro familia inspectoris collegii*; ick geswyge de incommoditeit, die hy suppl. als *persona docens* onderworpen is, soo versoekt suppl. voerscr., dat myn E. Heren willen gelieven de plaetse voer de selve lesse te verleggen in St. Hieronymi kercke in de kapelle van *St. Gregorius*, als wesende daertoe seer bequaem als sy een weinich gerepareert wort, twelck met geringe oncosten sal connen geschieden, Dit doende,

UED. seer gediensstige
Joannes Luntius."

App. in marg.: omme de plaetse in desen gerocert te besien en rapport te doen, syn gecommittcrt: Schade, Baexen, ende Huchtenbrouck. Actum, ult. Marty, 1593.

In 1597 stierf, zoo als ik mede reeds gezegd heb, Reinerus Sarcerius, en Luntius, tot daertoe onmiddelyk onder hem staande, schijnt zich van zynen tak, zoo tot genoegen van het school-bestuur, te hebben gekweten, dat men nu ook niet aarselde, hem het opengevallene Rectoraat te overdragen, en wel met bijbehouding van het onderwijs in *tertia classe* (1); waardoor dan het geheel personeel weer tot zes

(1) Raads-dagelyks-boek, 1597, Oct. 24: » De Raet heeft geaprobeert het accoort by Mynheren Burgerme. ende Gecommitteerden vanden Magistraet met magister Joannes Luntio, om *rector scholae* ende *lector in tertia et secunda classe* te wesen op de gage van 450 gl., mits dat hy oock alle zondaghe het *Evangelium* doceren sal, als hy tot hiertoe gedaen heeft. » — Kam. Rek. van het

leeraars werd teruggebracht. Het duurde echter niet lang, of hierin viel weer verandering. In 1600 ontmoet ik althans een' leeraar, bijzonder voor die klasse aangesteld (1). Tot in 1607 bleef Luntius het Utrechtsche Rectoraat bekleeden, als wanneer hij naar Leijden (2) vertrok, om aldaar den post van *Oeconomus* van het Staten-Collegie te aanvaarden; en hiermede begint een tweede tijdvak van zijn leven in openbare betrekkingen, waarop ik denk nader terug te komen:

Indien men naar het bedrag van het schoolgeld, dat half-jarig inkwam, zou mogen oordeelen (3), dan schijnt, de school, door de komst van Luntius tot het Rectoraat, althans niet in bloei te hebben toegenomen, maar eer te zijn gedaald. Hierbij mag echter wel in aanmerking worden genomen, welk groot nadeel, de bijscholen, nu meer dan te voren, die stedelijke instelling hebben gebracht, hetgeen uit de maatregelen (4) kan worden afgeleid, welke de regering zich in de noodzakelijkheid geplaatst zag, om tegen dezelve in werking te brengen.

Van eene bepaalde instructie, Luntius in zijne hoedanigheid als *Rector* gegeven, is mij niets gebleken, en er zijn gedurende deszelfs geheele Rectoraat slechts enkele bepalingen in de stedelijke registers opgeteekend, waarbij de toezigt en het onderwijs gedurende dien tijd nader werd geregeld.

» De Raet deser stadt'' leest men in het Raads-dagel.-boek, 1602, Maart 18, » ordonneert by desen den rector van S. Hieronymus schole alhier, tot alle tyden, des versocht of vermaent

zelfde jaar: » Mr. Jo. Luntius aangenomen tot *rector* en *lector* in *secunda et tertia classe*, 450 L., ende om dat hy oek alle son-daghe het Evang. docerende is, volg. accoort, geapprob. 24 Oct. 97." En: » Jo. Luntio 100 L. tot syn huysuur, soe hy syn quartier geruympt hadde voor den *lectorem quartae classis*."

(1) Vergel. mijn Geschiedkundig Archief IV. p. 88.

(2) Ib. IV. p. 343.

(3) Ib. IV. p. 85 sqq.

(4) In hun geheel medegedeeld in het gezegde Archief IV. p. 335.

synde, den eersten Cameraer deser stadt in elcker tyt te leveren onder syn hant, pertinent register of specificatie van alle de namen der studenten, in elke classe deser voersz. schole sittende”;

en een besluit in hetzelfde Register, 1603, May 23, houdt in:

» Den Gecommitteerden totter opsicht van Sint Hieronymus schoele is belast den rector ende andere meesters van 't selve schoele aen te seggen, dat sy van nu voerts aen op de speel- ofte verlof dagen des naernoens mede een les sullen doceren, gelyk voer tyden plachte geschieden;

Mitsgaders den rector voernoemt noch te belasten, alsoe hy gehouden was by syne aenneminge des sondachs voernoens ten acht uren inde kerke van Sint Hieronymus voersz. openbaerlyck wt te leggen het Evangelium, waervan hy als nu is gedelibereert, ende verstaen, dat hy in plaetse van dien van nu voerts aen neffens de andere meesters mede des Sonnendaechs van seven tot acht uren het Evangelium in 't voersz. schole sal doceren, gelyk naer ouder gewoent te geschieden plach (1).”

Wat zijn tractement als Rector aangaat, het is reeds boven gebleken, dat hij in 1597 op 400 gl. 's jaars werd aangenomen, en ik vinde niet, dat daarna hierin eenige verandering is gevallen, zelfs niet, toen in 1603 dat zijner ondergeschikte mede-leeraars in hun voordeel op nieuw bepaaldelyk werd geregeld (2).

Zoo veel over van Joannes Luntius, in de betrekking als leeraar van het Hieronymus school.

(Het slot hierna.)

J. J. DOBT v. FL.

(1) Geschiedkundig Archief, *suis locis*.

(2) Aldaar IV. p. 334.

Geschiedkundig Allerlei.

Triacullers of Genever-Olij-kooppen.

Die Rayt op huynen vergadert wesende ende verhoirt hebbende t versueck van wegen sekere *triacullers* gedaen, begerende bynnen deser stadt te comen omme hoir oly, wormcruyt ende andere goet openbaer opter mercten te vercoepen etc. Aenmerckende t grote bedroch ende boeverye die int vercoepen vande selve oly, wormcruyt ende andere goet bevonden zyn, ende die selve duer huer menginge verargert werdt heeft dairop overcomen ende overdragen dat men voort-aen nyemaunts bynnen deser stadt zal laten staen, omme hoir oly, wormcruyt ende anders te vercoepen openbaer opter mercten opt verbeuren van de selve goeden ende dairenboven arbitralick gecorrigeert te werden. Raads-dagelijks-boek, 9 April 1548, p. 62.

Zilveren Lepels vereerd.

Is verstaen dat men opden anderden Cameraer van den Helm ordonnancie verleenen sall tot betalinge van anderhalf dosyn silvere lepels de Broederschap vant Hiobs gasthuys by d'Heeren Burgems. toegeseyt mitsgaders tot betalinge van een dosyn gelycke lepels die vant weeshuys als nu vereert. Vroedschaps-notulen, ul^o. September 1645.

Koningskaarsjes verboden.

De Vroetschap interdiceert ende verbiedt de samentlyke Cramers ende Cruydeniers binnen dese stadt ende vryheyt van dien eenige Coninckkeersgens te maken, vercoepen ofte wech te geven directelyk ofte indirectelyk op de verbeurte van ses guldens. Vroedschaps-notulen, 4 Januarij 1646.

Nieuwe jaar wenschen aan Stads-Ambtenaren verboden.

Op het gerepresenteerde desen aengacnde is goedgevonden aen alle de lage bedienden deser stad ende specialyck de Dienaers van de Justitie, Houtschilden, Turffvalsters ende alle anderen te interdiceren, eenige nieuwe jaren te gaen eyschen ofte andere exactien by de huysen daer over te doen. Vroedschaps-notulen, 21 November 1692.

C H R O N Y C K

VAN

U T R E C H T.

(*Vervolg van pag. 35*).

Vyfte Capittel.

Van het begin des Graeflickheyts van Hollant.

Als door dese *Noormansche* tirannighe verwoestinghe langhe jaren in Hollant ende Zeelant die steden verwoest, ende d'ackeren ongeboet hadden gelegen, D'inwoonders meestendeel vermoort, verlopen, vrouwen en kinderen in vremde Landen oock wechgevoert waren: Is die Graeflickheyts door beneficie des Keyzers Caroli Calui, niet sonder groot achterdeel des Bisdoms van Vtrecht, in die tijt Hungeri die om der *Denen* wreetheyt sijn stoel moest verlaten. Diderick d'eerste Grave gegeven van den jare dat d'Vtrechtse Kercke opherecht was 250 of daer ontrent. Tot deser tijt toe heeft, die Kercke noch toegenomen, door der Coningen ende Keyseren groote miltheyt, soo langhe die van Godvresende Leeraers werden geregeert, maer na dien, voor onnoscheyt, bedroch, voor ootmoedicheyt, ambitie, geleertheyt, onwetenheyt, soberheyt, gulsicheyt, voor miltheyt, giericheyt, voor suyverheyt, wellust, voor Petro, Symon Magus, die Kercke sijn ingecropen, sijn alle goede dingen verargert, van nabuerige Princken die Landen ingenomen, ende den Hemel en Aerde t'samen vermengt, maer onder dese Kerkelijcke goederen overvloed, als d'eerste Kercke bedienden heylige ende Godsvree-

sende mannen, hebben hem selven stille ende matelick ghe-
 draghen, die selfde bestaet tot der Armen en scholen profijt,
 op timmeringhe van Kercken ende bedehuysen. Anfridus
 Grave van *Teysterbant*, Bisschop opden Heyligen berch by
 Amersfoort een Clooster fondeerde, dat selfde voorschrift heeft
 gevolcht Bernulphus die S. Peters en S. Jans Collegien
 stichten. Conrardus onder de stadt muere, die Keyserlijke
 Collegie van S. Marien ende een Kereke om haer structure
 door geheel Christenrijk bekend. Godebaldus inde mo-
 rassan twee Cloosters van mans ende vrouwen over die Bilt
 stichten welke Clooster Oostbroeck om die strengicheyt des
 levens, een Kerker der discipline werden gheheeten, maer int
 lest als meest alle rijke Conventen en Abdyen tot een schot
 der Epicurische tweevoetighe Mestbecren gheworden. Desen
 goeden als nu gemeynlick alle goede instellinghe plegen, is
 vercout, na dien die Bisschoppen gedwongen zijn om met
 Wapenen haer goederen te beschermen, nu niet meer Kere-
 ken te stichten, maer alle gheestelijke sorghe te rugge stel-
 lende hebben bestaen Steden, sterckten, en Sloten tegens haer
 Vyanden op te werpen. Bisschop Godefridus van Rheenen
 Montfoort en Woerden teghens d'Hollanders Vorst, teghens
 die *Geldersche*, Volenhoe die *Vriesen* heeft opgesteld. Con-
 rardus van Swaven, om die macht der Hollanders te breec-
 ken, het Slot van Iselmond opboude. Sekere tijdt te vooren
 hadt groote oneenicheydt verweckt, tusschen die Bisschoppen
 ende Hollandtsche Princen, die afscheydinghe der Rijcken van
 Francken ende Duytslant. d'Oorsaecke des twists was dese
 d'oude Coninghen en Keyseren, hadden in Hollant al eer die
 Graeflicheydt opstont, d'aldermachtichste ende rijcste heerlic-
 heden, ooc in Vrieslant wiens Coningen met wapenen in had-
 den t'ondergebroecht, en d'eylanden des Zee *Oceani* daer uyt
 sy die Tyrannen ende Heydenen (als vooren gheseydt is) ver-
 jaecht hadden, wesende woeste Landen Morassen, Veenen en
 Wildernissen, sonder limiten ofte aspalinghe, die Bisschoppen

voor haer ghetrouwe diensten en arbeydt ghegheven. Als nu die Heydenen overwonnen zijnde, die Graven int Eylandt 't welck Hollandt werde ghe-naemt waren gheseten. Dese begonnen terstondt door benautheyt haers Rijcks om haer palen te verbreyden, des Bisdoms Landen aen te tasten, met Wapenen of practijck, daer het haer best ghelegghen was. Vrieslant met den oorloch haer eyghen maeckten, ende nae veel gheluckighe Veltslaghen een groote naeme ende eere verworven. Na Carolus Calvus, (die als nu gheseydt is) d'eerste Diederick Beneficiaet Grave maecte, ick segghe Beneficiaet want int jaer 985 als Volkmarus Bisschop was, creech Graef Dirck den derden van Keyser Otto in vry eyghen dom, drie Graefschappen als *Texel*, *Kermerlandt* ende *Maeslant*, nu met eene naeme *Hollant*, t'welck hy als Keyser Leen tot deser tijdt in beneficie hadt beseten, maer *Zeelandt* die Keyser an zijn Croone behiel, totter tijdt dat hy *Zeelandt* gaf aende Grave van Vlaenderen, int jaer ontrent 1008, ende *Vrieslandt*, *Isele*, *Gouwe*, etc. die Kercke van Vtrecht, die Coningen van Franckrijk die Graven goetgunstich die Bisschoppen teghen vielen. Die Keyseren wederom hare Voor-saten donatien, giften en Testamenten bevestichden, soo die brieven van verscheyde confirmatien dat betuyghen: hier deur tusschen d'Vtrechtsche ende Hollantsche een beginsel der Oorloghen gesaeyt is. Twelck Adelboldus den neghentiende Bisschop van Vtrecht voorsien hadt. Als dese van Diderick den 4 Grave van *Hollant* onder een deckmantel van zijn afghenomen goederen, of dat hy die *Vriesen* opgheroeckent hadt, om den Grave af te vallen, te vuyr ende Swaerdt ontseydt was, heeft den selfden in een strijdt overwonnen, ende drie jaren op het Slot van *Iselmont* ghevanghen gehouden. Adelboldus siende alle hoopen om uyt die gevanckenisse te raecken hem benomen, heeft moeten sweeren dat hy noch zijn nacomelighen t'eenighe tijden in *Hollant* of *Vrieslant* eenich recht soude ghebruycken, hier af zijn brieven ghe-

maeckt. Hier na is die Stichtsche heerlickheyt van haer nabuerighe Vyant tot een roof ghelaten, Bosschen, Veenen en Morassen afghetoghen, soo dat d'Hollantsche limiten haer haest tot des stads Vrecht mueren uytstrecten, soo door Levenpael in *Goylant* des Landts bepalinghen niet hadde besloten gheweest.

Sesde Capittel.

Hoe die navolghende Bisschoppen die nederlagen Adelboldi haer voorsaet gedachtich, oorsaeck ghesocht hebben, om d'afgenomen goederen met wapenen weder te krijgen.

Bisschop Willem des Graven Soon van Gelderlant, na dat Graef Floris van Hollant in een Vetslach vermoeyt, onder eenen willighen boom rustende, vanden Grave van Cuyck verslaghen was, siende Hollant van haer hooft ende natuerlijke Prince berooft, die nederlaghe ende ghevanckenisse Adelboldi ghedenckende, dese ghelegentheyt niet wilde versuymen: om wederom te veroveren die Landen die Kercke afgenomen, ende om beter Titel t'hebben om 't oorloch t'anveerden, heeft hem met d'authoriteyt des Keyzers Henrick versterckt, van welke hy restitutie van de Graeflickheyt van Hollant, ende het Clooster van *Egmont* heeft vercreghen in 't jaer 1071 ende met zijn Neve Govert met die Bult Grave van *Lotringen* aen gespannen, die by Leyden Robert die Vriese, Momber over die jonghe Grave Dirck die vyfde heeft overwonnen, die met den jonghen Grave voorsz in Vlaenderen is ghevlucht. In welcken minoriteyt ende uytlandicheydt Govert met die Bult voorsz Grave van *Hollant* ghehult werde, die welke die Stadt Delft fundeerde, ende den Bisschop een gheweldich Casteel *t'Iselmont* aenleyde, dat Conrardus zijn Nasaet volmaeckte. Den jonghen Grave in Hollandt met een groote macht van Volck wedergekeert zijnde, heeft het Casteel sterckelick belegert, die welke Conrardus in 't gemoet is ghetoghen,

om 't Casteel ende het Garnisoen daer op leggende t'ontsetten. Daer werden bitterlicken aen beyde zijden ghevochten, ende des Bisschops Volck meest werden verslaghen, die op het Slot vluchten om zijn leven te salveren, 't welck den Grave bestormden, ende om in zijn handen te leveren den Bisschop bedwang, die Grave terstont het Slot dede te neder werpen, den Bisschop om weder na Utrecht te trecken oorlof ghevende. Hier mede dese Crych volent is met verlies en verderf van veel onschuldighen Menschen. Daerom het out Versken wel spreeckt :

Quicquid delirant reges plectuntur Achivi.

Dat is :

*D'onschuldighen moeten dickwils misgelden het misdaet,
By die Princen bedreven door onwysen raet.*

Sevende Capittel.

Hoe Bisschop Andreas van Cuyck vande Roomschen Coninck Conrardus vercreech restitutie van Oostergoe, ende Westergoe.

Als dese vrede ten tyden Burchardi ende Godebaldi na volghende Bisschoppen, 29 jaren gheduert hadde, heeft Conrardus Roomsche Coninck door 't versoek des Bisschops Andries des Graefs van Cuyck Sone, *Vrieslant* eertijts *Oostergoe* ende *Westergoe* genaemt, daer af Keyser Lotharius die Kercke berooft hadde wederom gheven, waer door een langduerich en bloedich Oorloch weder opstont in't jaer 1158. Als na desen Bisschops door Herbert van Beron den 26 Bisschop was vereoren, in 't Graefschap van *Drent* en *Twent* groot tweedracht ende desordre, die Burghers van *Groeninghen* onder malcander twistende van *S. Walburch* Kereke een Casteel maeckten, daer uyt datse groot quaect deden. den Bisschop gheweldelick dese sterckte in nam, ende heeft die rebellighe Groeningers t'ondergebracht, ende bedwonghen te

sweeren datse haer Stadt met Mueren, nemmermeer verstercken soude. Dit Oorloch gheduerende Otto Grave van Ryn des Grave van Hollant Susters man, veel Volcx vergaerden om die Stichtsche Landen te beschadighen. De Bisschop tegen hem Persoonlick in 't velt quam, daer gheschieden eenen bloedighen stryt, daer in Grave Otto Volck meestendeel werden verslaghen, ende hy binnen Utrecht gevanghen ghebrocht.

Achtste Capittel.

Van Graef Dirck van Hollant, Utrecht sterckelick werde beleghert, om Otto zijn Swagher uyt die ghevanckenisse te verlossen, Ende die stadt seer wonderlick van 't beleg werde verlost.

Graef Dirck verharende dit quaet avantuer van Otto zijn Swagher, versaemde alle zijn Ridderschap, Baronnen, Leenmannen, ende Schiltknappen, ende met een groote Heyrcracht die stadt belegerde, rontsom met Tenten ende Paviloenen die velden bedeckende, het gheluyt der Basuynen, Trompetten, Trommelen en Pijpen, die locht doorhoorden, die Muerbreecers die poorten en wijckhuysen bestormen. Den Bisschop inde selfde tijdt gheen volck by d'handt en hadt, om die stadt te ontsetten, ende nam voor hem om zijn Stadt ende Ondersaten te bevryden, zijn eyghen Persoone in 't perijckel te stellen, d'oudermannen, die Gilden ende Schutterien des Stadts bewaernisse bevelende, met een langhe Oratie vermaent, datse tot des Stadts ende haer vryheits en Previlegien beschermenisse, niet minder als by andere zijn Voorsaten, Bisschoppen haer Voorouders ghedaen hadden, hem selven in dese alderhoogste noot soudon vertoonen, op des Stadts vesten en poorten, liever voor haer Vaderlicke Stadts vryheydt doot ghesmeten werden, dan van vreemde Princen hem selven laten onderdrucken. Na dese vermaeninghe den Bisschop zijn geestelick Harnas heeft aengetogen, ende met alle zijn Prela-

ten en Collegien ongewapent met zijn Banieren, Cruysen en Vancn, des morghens tusschen doncker en licht uyt die stadt ghetogen. Niet anders als voortijds den hooge Priester van Jerusalem, Alexander die groote, ende Leo in Priesterlike Kleedingen, den Gotten Coninck Attila in 't gemoet gingen. Als die op de schiltwacht stonden, die wit blinckende Choorleederen van verre aensaghen meenende datter witte harnasschen waren, maeckten in 't Legher een groot alarm: Terstont dede die Grave die metalen Hoornen blasen die Trompetten opsteken, met een vreeslick gheluyt die Trommen alarm slaen, het Chrychsvolck in Slachoorde stellen, die Standaerts oprechten, Vaendelen laten vliegghen, ende niet nalaten van 't ghene den Crychshandel toe staet om partijen den anderen een Veltslach te leveren. Hier en tusschen als die Sonne den claren dach ontdeckte, en den Bisschop met zijn gheselschap het Leger ghenaeckte, die Gheestelicke met blooten hoofden vrede versochten, den Grave hier gheadverteert, die zijn Tenten niet verre vande stadt hadt ontloken, ontrent die plaetse nu d'oude Hofstede gheheeten, den Grave den Bisschop siende, ende zijn volstandicheydt bemerckende, versuchtende, zijn Helm met een gouden Lecuw in Lasuer Veldt verciert af-leyt, ende voor den Bisschop zijn Leenheer nedervallende genade begeert: Den Bisschop des Graefs leetwesen siende, nam hem op met een cus des vreden, d'hant ghevende heeft hem met zijn Heeren ende Staet inde stadt gheleydt, ende bleven dese Princen totter doot toe met malcanderen in ghestadighe vrede vereenicht. Graef Otto voorsyt werdt los ghelaten, ende in plaetsen van het Castelleynschap ontfingh het Graefschap van *Benthem* vande Bisschop te Leen.

*Daerom ist quaet partie te draghen in groote Princen saken,
Want als het Oorloch op zijn alderbitterste is, sy t'samen vrede maken.*

In dese tijt in 't jaer ontrent 1148 branden het meesten-

deel der Stadt Utrecht, met die *Domkerck, S. Petrus, S. Jan*, heylich cruys bedehuys, en *S. Paulus Kercke*.

Negende Capittel.

Hoe d'eerste partyschap binnen Utrecht opstont, onder Bisschop Herman van Hooren, En daer na onder Godefridus van Rheenen, wederom een groot Oorloch jeghens Grave Floris van Hollandt verrees.

Als nu d'Utrechtsche weynich jaren na dese belegeringhe in ruste gheleest hadden, is door tusschenspreken des Grave van *Hollandt, Gelderlandt* en *Cleef*, in weerwille van de *Utrechtsche, Overisselsche* ende andere, in 't Bisdome ghedrongen, Heer Herman van Horen, waer door een bittere twist binnen Utrecht is verreesen, overmits datse sulcken hooghen staet te bedienen hem onwaerdich kende, oock geen autoriteyt en toonden, ende in zijn regeringhe te slap waer. Hy werden van zijn Ondersaten niet ontsien, noch bemint. Na den doot van desen volchden Heer Godefroy van Rheenen, der Stichtsche heerlijcheden een uytgenomen Voorstander. In zijn regeringhe, int jaer 1170 inde Herfst, die Zee oplopende heeft tot der stad mueren hooch gevloeyt, ende het jaer daer na die landen so hooch overlopen, dattet scheen te wesen een tweede diluvie, oock heeft den brandt een groot deel van die stad vernielt, waerom Godt den Heere te versoenen openbare vasten en bededagen zyn ingestelt.

*Dus moet men soecken Godt met vasten en bidden te behagen,
Want waren daer geen sonden daer waren geen plagen.
Als door Burgerlijke partyschap verstoort werdt die ghemeen rust,
Die sackel des oneenicheyts qualijck werdt uytgeblust.*

Tusschen dese Landvorste Graef Floris die 3 van *Hollandt* een groote twist opstont, ter oorsaken van *Oostvrieslandt* aen de *Louwe*, welke Carolus ende Lotharius aen de Grave van *Hollandt*, ende die Keyseren die Bisschop-

pen hadden ghegeven, 't welck Graef Floris hem selven alleen toeeygenden. Den Bisschop siende dat hy minder was van macht als die Grave, om hem metten Oorloch te bestoken, heeft den Bisschop aen Keyser Frederick zijn goet recht te kennen gegeven, die uyt Duytslant is gecomen, ende met een onpartydighe uytspreeck, beyde Princen heeft ver-eenight.

*Want het is beter een gheschil aen een onpartidighe te verblyven.
Dan om zijn recht voor te staen, met vechten, twisten en kyven.*

Tiende Capittel.

Hoe Bisschop Balduinus des Stichts Hooch-leenmannen verschreef, ende den Hartoch van Brabant zijn Leen van S. Martijn versuymde te verheffen, 't welck een bloedich Oorloch voor hem veroorsaecten.

Dit is d'oorsaeck van het Oorloch tusschen Balduino ende den Vorst van Gelre. Den Hartoch van Brabant hiel van die Bisschoppen die *Veluwe* te leen, welke hy den Grave van Gelre overgaf, sonder den Bisschop t'erkennen, den Bisschop sulcke cleynachtige niet wilde ghedooghen, Graef Gerrit van Gelre uyt *Veluwe* verdryft. Die Grave sulcke Peerle van zijn Croone afgetogen zijnde, heeft *Deventer* belegert, daer hy door bevel des Keyzers Frederick most aftrekken, ende daer werde bestant ghemaect. Als hier na den Grave van Gelre sonder echte geboorte sterf, nam den Bisschop met goede Titel die *Veluwe* nae hem, het Graefschap van Gelre ende *Zutphen* met branden ende roven bedervende. Otto Erfgenaem van zijn Broeder, Graef Gerrit van Gelre gheen macht hebbende zijn vyant te wederstaen, riep tot hulp den Bisschop van *Ceulen*, ende *Munster*, die Grave van *Lotringen*, *Meurs*, ende meer andere, ende belegherden wederom *Deventer*, den Bisschop een groote Heyr-cracht vergaderden, om sijn stadt t'ontsetten. Keyser Fre-

derick om die swaricheden die in Christenrijk door dese Princken oneenicheyt soude moghen verrysen, te voorkomen, door zijn teghenwoordicheydt die partyen heeft versoent, op pene van hondert ponden Gouts, den Overtreders des accoorts te verbeuren.

Daerom :

*Een Vassaal moet houwen den eedt by hem ghedaen aen zijn Leen-Heer :
Of is van zijn leen vervallen met 't verlies van 't goet en oneer.*

Elfde Capittel.

*Hoe Heer Dirck van Are het Bisdom door die doot van
zijn Voorsaten in groote schulden verlopen, metten sweerde
op zijn vyanden alle geleden schaden verhaelt ende zijn
Domeynen bevrijt.*

Als door het afsterven door Heer Arent van Isenburch, die teghens des Henrici die seste wille het Bisdom hadde vercreghen, ende Heer Dirck een Soone des Graefs van Hollandt, die int wedercomen van *Romen* te *Padua* starf, het Bisdom met schulden seer beswaert was, is Heer Dirck van Are Bisschop geworden.

Dese na dat Grave Dirck die 6 van Hollandt welke te voren die stadt van Shartogenbossche hadt inghenomen, ende na eene bitteren strydt van den Hartoghe van Brabant weder was verwonnen, ende binnen Heusden ghevangen ghebrocht, heeft zijn gelegentheynt niet versuymt om hem selven teghens des Stichtsche Landen vyanden te wreeken, die ghe- went waren te plonderen ende berooven, heeft daerom terwyle die Brabanders ende Hollanders teghens malcander oorloochden, zijnder vyanden Provintien an alle zyden met wapenen aengetast, ende binnen Utrecht een groote roof ghebrocht. Daer nae die *Veluwe* doorlopende, heeft die stadt *Zutphen* stormenderhant inghenomen, zijn stadt *Deventer* veroverft. Graef Dirck voorseyt des Bisschops macht vresende, beduchtende

dat middelertyt hy ghevanghen sat, den Bisschop zijn Provin-
tie zoude afloopen, heeft hem door een groote somme van
penninghen met den Hartoch versoent, ooc hem metten Bis-
schop vereenicht, gevende veel gelts ende belovende ewighe
vruntschap met den Bisschop d'onderhouden. Na den doot
van dese Grave, heeft den Bisschop *Hollant* met yseren hant-
schoenen, zijn oude victorien vervolghende, aengetast: ter oor-
saecke dat Grave Willem die twaelfde van *Hollant*, des
Bisschops vrunden ende Bontgenoten hadde aengetast ende be-
schadicht. Hierom heeft Heer Gerrit van *Are* des Bis-
schops broeder die stadt *Dordrecht* ingenomen, gheplondert
ende afgebrant. Int lest werden dese conditien van vrede ge-
maect: die Grave soude den Bisschop voor zijn schade beta-
len duysent Talenten silvers, al dat hy of zijn Voorsaten het
Bisdom afgenomen hadden, wedergeven: *S. Martijns* kereke
met 500 van zijn Edellieden om vergiffenisse bidden, ende
dat ter oorsaecken dat hy sonder reden of ontsegginge bin-
nen *Stavoren* den Bisschop hadt gevangen. Die vrede aldus
besloten zijnde, heeft den Bisschop met die conquesten van
den oorloge, alle Sloten ende stercten vreemde Heeren in
beleeninge gegeven, bevryt, met provande en munitie voor-
sien, ende voorts in ruste zijn leven gheeynt.

*Een vrome Prince en is om te volprijsen, niet,
Die men aen zijn Landen getrouwichz bewijsen, siet.*

Nu wil ick swijghen van die Bisschoppen die in haer re-
geringhe niet ghedenckens waerdich naeghelaten hebben, ende
alleenlijk verhalen, die tot Stichts voorstant, hemselven een
ewighe name ghebaert hebben.

Twaelfde Capittel.

*Van Otto vander Lippe des Grave vander Lippe
Broeder.*

Tusschen desen Bisschop ende den Grave van *Gelre* een

groot oorloch verrees, overmits des Bisschops Drossaerden ende Officieren, die van *Sallant* met onbehoorlicke schattingen beswaerden. Hier door den Heere van Buckhorst, den Vorst van Gelre versochte, om met hem tegen den Bisschop die wapenen an te nemen. Den Bisschop dit verhoerende, heeft het sterke slot *Voorst* ende t'huys *Buckhorst* ingenomen ende verbrant. Hier tegen hebben die Geldersche het Bisschops Tolhuys ende 't Geyn den roden Haen doorgejaecht, aen heyde zijden groot volc werden versaemt, oock een dach om malcander een veltslach te leveren aengheteykent: Maer door uytspreecke des Keyzers Henrici die partien zijn vereenicht. Als dese Bisschop alle sijn Sloten ende sterckten met Munitie en Coren wel besorcht hadde, ende sijn Broeder Stadtholder over het *Sticht* ghestelt, is met Keyser Frederick tegens die Zarasijnen over Zee ghetogen, ende nae sijn wedercomste heeft sijn leven seer droeffelijk gheeynt, want hy jammerlick met al sijn Dienaers voor *Coeverden* werden vermoort, den top zijns hoofs afghesneden, sijn Lichaem in slijck ende dreck gewentelt, 't welck t'Utrecht heymelijck gebrocht worden, ende t'Utrecht met grooter eere inde Domkerke begraven int jaer 1227.

*Des menschen verstant was noyt soo groot,
Dat wiste wat hem ghebueren soude voor sijn Doot.*

(Het vervolg hierna.)

JOHANNES LUNTIUS, Rector van het Hieronymus-School te Utrecht, 1597-1607.

(Slot van pag. 39).

Behalve een *carmen laudatorium* voor het werk van den een' of ander' zijner geleerde vrienden (1), is mij van Luntius niets gedruks onder het oog gekomen, dan drie brieven, door hem aan Meursius gerigt, waarvan de eerste (2) en uitgebreidste, dagteekenende van den jare 1602, en dus gedurende deszelfs Utrechtsch rectoraat geschreven, mijns cordeels, wel tot de gedachte zou kunnen aanleiding geven, dat hij met deze zijne betrekking niet al te zeer was ingenomen. Althans, uitdrukkingen als: *scholasticae hae occupationes intricatissimae, tædio ne, an labore praeponderantes*, in dien brief voorkomende, zijn juist niet zulke, waarvan men zich, van geliefkoosde werkzaamheden sprekende, gewoon is te bedienen. Maar tot des te meer eer moet hem dan ook verstrekken de denkwijze, welke hij, in dezen zelfden brief, bij verzending van een gedrukt exemplaar eener ode, jegens zijn' vriend Meursius aan den dag legt, zeggende, dit dichtstuk enkel voor de schooljeugd te hebben vervaardigd, *cujus bono omnem operam navamus, ut, nulla neglecta occasione, maxima, minima, excitari ea possit, ad capessenda studia. . . .* Voor 't overige loopt die lange brief over den zoon van den Utrechtschen predikant Joh. Gerobulus, die met andere Leidsche studenten, om gepleegde baldadigheden, voor de regters was geroepen, en, zich uit de voeten gemaakt hebbende, ter klokke was ingeluid, om zich te verdedigen. Voor dezen is het, dat zich Luntius, als vriend van deszelfs vader, tot Meursius wendt, met verzoek zijn' invloed op Barneveldt (3) te willen gebruiken, om hem te bewegen, van in

(1) Onder anderen vóór P. Merulae *Rerum adv. Ang. Merulam ab inquisitt. gestarum commemoratio*.

(2) Meursii opp. Ed. Lami XI. col. 119 sqq.

(3) Die aan hem, Meursius, de opleiding zijner beide zonen, Reinier en Willem, had toevertrouwd. Een opstel over Meursius in betrekking tot de Barneveldt's, dat reeds gereed ligt,

't voordeel van den jongen Gerobulus, op deszelfs Leidsche regters te willen werken. Om deze zaak, die diepe blikken in de ziel van den pred. Gerobulus doen laat (1), verder op te halen, ligt hier buiten mijn bestek.

Belangrijker, dan deze gedrukte brieven, is eene correspondentie, gehouden tusschen Luntius en prof. Merula (2) te Leiden, in de jaren 1602 en 1603, welke in handschrift voor mij ligt. Hoofdzakelijk loopen deze brieven over de toen ten tijde op til zijnde oprigting eener Stichtsche academie, waarvan Drakenborch meer stelligs schijnt te hebben geweten, dan hij in zijne lofrede (3) daarvan heeft bijgebragt (4); voorts, over de reeds gedane stappen en de in 't werk zijnde pogingen, om Merula door de staten van Utrecht tot hunnen advokaat te doen benoemen. Daar echter in de eene en andere dezer aangelegenheden de hoofdrollen door den secretaris der staten van Ledenberch en den Leidschen prof. Merula vervuld werden, achte ik het gepaster, dat deze brieven, aan eene levenschets dier beide, zoo geschiedkundig belangrijke als weinig gekende, personen worden dienstbaar gemaakt; en dat ik mij er hier toe bepale, om uit dezelve mede te deelen, hetgeen dienen kan, om eene omstandigheid in het leven van Luntius te doen kennen, welke verdient aan de vergetelheid te worden ontrukkt.

Meende ik hiervoren reden te hebben, om uit Luntii eigene woorden, af te leiden, dat hij, zoo hem de keus ware gelaten, de schooldienst wel tegen een ander beroep zou hebben kunnen verruilen, zijn tegenzin was toch niet van dien aard, dat hij, onder overigens meer voordeelige omstandigheden, niet andermaal naar zoodanigen post zou hebben gestaan. Zulks blijkt uit de gezegde briefwisseling. Zij toont ons, dat Luntius na het overlijden van den Amsterdamschen rector pogingen in 't werk heeft gesteld, om in deszelfs plaats te worden beroepen, en tevens, dat hij daarbij de voorspraak van zijn' vriend Merula genoot. Een' nog nimmer

denk ik in een der volgende afleveringen van dit Tijdschrift mede te deelen.

(1) Ook hierop zal ik terugkomen.

(2) Vele brieven van dien geleerden en invloedrijken man zullen in mijn geschiedkundig Archief worden medegedeeld. In het ter perso zijnde vijfde deel is daarmede reeds een begin gemaakt.

(3) Oratio paneyrica, van 1736.

(4) Zie ook den brief van B. Vulcanius aan D. Canter, Kal. Maji, 1603, bij Matthaëus, syll. epp. post Alciat., contra vitam monast., p. 61, n°. 12.

gedrukten brief van dezen aan Jac. Arminius, enkel in die bedoeling geschreven, zullen, vertrouwd ik, belanghebbenden wel het liefst in het oorspronkelijk lezen:

α Jacobo Arminio, s. s. theologiae doctori, fidelissimo ecclesiae Aemsteldamensis ministro.

Quum apud Vos, vir venerande, collega amicissime, humanae naturae debitum ante dies aliquot exsoluerint, qui iuventuti Aemsteldamensi bonis literis imbuendae aliquamdiu summa cum laude fuerant praefecti, d. d. Rekenarius et Vekemannus (1); scholaeque jam per mortem illorum suis destituantur Rectoribus; non dubito, quin vv. ell. domini Scholarchae paucis adhuc diebus omnem daturi sint operam, ut primo quoque tempore defunctis alii subrogentur, qui cum ejusdem juventutis propectu profectuque munus, per se difficile et laboriosum, suscipere possint et administrare. Ad litteratos omnes spectare censeo, praecipue eos, quibus partes suae in rebus academicis sunt concreditaе, ut sua hic consilia conferant, civitatibusque hujusmodi necessitate laborantibus adsint, eos fidei digito indicantes, qui ad provincias tales regendas non inidonei. Hac ego, imi in republica literaria subsellii senator, fretus fiducia, non potui, quin offerrem vobisque commendarem Joannem Luntium, primum scholae Ultrajectinae Rectorem. Vir est omni bonarum litterarum artiumque genere eruditus; virtutum omnium ornamentis plane venerandus, puriori Religioni addictissimus, conspicuas denique praeferens notas, quae in optimo juventutis moderatore solent postulari, tam non contemnendam in studiis atque moribus adolescentis formandis peritiam, quam incredibilem in omnibus officii, cum doctrinae tum disciplinae, partibus diligentiam. Testatur fama, testor sancte, qui penitissime hominem novi: testantur, qui ex ipsius schola, tanquam ex equo Trojano, singulis annis in academiam nostram prodeunt juvenes lectissimi. Pluribus non commendabo. Vendibili vino, ut proverbium habet, non opus est hedera, bonae

(1) Zonder mij hier weër bepaaldelijk met eene uitweiding over het leven en de verdiensten van deze mannen in te laten, maak ik alleen ten aanzien van Rekenaer op de correspondentie van E. Pluteanus oplettend, die, als deszelfs, discipel aan hem schreef, en in zijne brieven aan anderen, meermalen op zijnen leermeester terugkomt.

merces emendicata non flagitant praeconia. Scio alioquin, quid hac in re mea caussa sis factururus, scio, quid Verius noster, cui de eodem sum loquutus, scio denique, quid collegae vestri, si quidem animus illis, fidem hic suam liberare. Vale, amicissime collega. Raptim, Lugd. Batav., XXI July, 1603.

Dat Luntius aan zijnen wensch, om naar Amsterdam te worden beroepen, niet mogt voldaan zien, heeft de uitkomst geleerd. Beter slaagde hij, eenige jaren daarna, in 1607, in zijne pogingen, om bij de Leidsche Academie eene betrekking te bekomen. Uit hetgeen in het Utrechtsch raadsdagelijksch-boek staat aangeteekend, leert men, dat de stedelijke raad, door de afgevaardigden van den kerkeraad, van het aanstaande vertrek van den rector Luntius naar Leiden, werd verwittigd, en ter voorziening in deze schooldienst aangemaand, zonder dat van te voren aangaande deze opzegging van Luntius in die notulen eenig gewag wordt gemaakt. Ook blijkt uit die aantekening niet, waarin de *conditie, waarmede* Luntius zou worden voorzien, bestond (1), en ik zou misschien hieromtrent geheel in 'tonzekere zijn gebleven, ware het niet geweest, dat ik in de resolutien der Hollandsche Staten op den 3 Dec. 1609 aangeteekend gevonden hadde, dat Luntius als toen den post van *oeconomus collegii theologici* te Leiden was waarnemende (2). Of zijn vriend Merula hem nog bij het verkrijgen van deze betrekking de behulpzame hand heeft geboden, is mij niet gebleken. De vermelde briefwisseling tusschen hen gaat niet verder dan tot 1604, en Me-

(1) De hier bedoelde woorden van het gemelde besluit van den 8 Mei 1607 zijn deze: » Op huiden syn in den Rade erschienen Henricus Caesarius ende Johannes Speeuhovius, bedienaers des Heil. Evangelii, mitsgaders Lucas van de Poll, ouderlinck der kercke Christi, als gecommiteerden van den Kerckenraet der voorsz. kercke, ende dienen aen, dat tot kennisse van den voorsz. Kerckenraet gekomen was, dat Mr. Johannes Luntius, Rector in de grote schole van St. Hieronymus, synen dienst jegen Victoris toecomende hadde opgeseyt ende myn Heren van den Rade daarvan bedanckt, die alsdan binnen de stadt Leyden met een ander conditie zou worden voorsien. . . »

(2) Dat besluit luidt aldus: » Joh. Luntius, *oeconomus collegii theologici* binnen Leyden is op syn doleantie nog voor den jare vergunt een extraordinaris subsidie van 400 L. sonder consequentie, ende dat hy het gemeene lant niet verder sal molesteren. » De instructien voor dezen *oeconomus* staan gedrukt in de resolutien der staten van Holland, en daaruit in Wilten's kerkel. plakkaatboek *suis locis*.

rula overleed, zoo als men weet, in 1607 te Rostock. Ook is mij van Luntius, gedurende deszells verblijf te Leiden, niets bekend geworden, dan dat hij aan de pligten van zijn ambt, tot genoegen van het bestuur voldeed, en dat men dus ook niet naliet, hem bij herhaling, op zijn verzoek, boven zijn vast tractement met een extra-onderstand te gemoet te komen (1). Met dat al schijnt het, dat zijn inkomen niet toereikende was, om hem een onbezorgd leven te verschaffen, en, dat de soberheid van hetzelfde de hoofdoorzaak is geweest, die hem alweër naar eene andere betrekking deed uitzien. Reeds in de eerste helft van den jare 1612 moet hij daartoe stappen hebben gedaan, want het is in Junij van dit jaar, dat Joh. Luntius door den graaf van Oostvriesland, als agent bij hunne Ho. Mo. in den Haag wordt geaccrediteerd (2), en daar als zoodanig besoeigneert. Voorzeker een zonderlinge overgang. Maar uit den laatsten der gezegde brieven door Luntius aan Meursius, uit Leiden, in 1610 geschreven, ziet men, dat hij toen reeds zijne aandacht op den loop der staatkundige gebeurtenissen vestigde. De curatoren der Hoogeschool hadden ondertusschen vernomen, dat Luntius van plan was, zijnen post te verlaten, en deden hem op den 21 Sept. des gezegden jaars 1612 ter vergadering ontbieden, om van hem zelve te vernemen, wat hiervan zij, en in tijds hunne maatregelen daarnaar te kunnen nemen. Het was nu hier, dat Luntius verklaarde « met eene andere conditie vereerd te zijn, » zonder evenwel te kennen te geven, waarin dezelve

(1) Vergel. de overige aanteekening. Eene soortgelijke resolutie derzelve staten van den 18 Maart 1612, houdt in: » Op het vertoog van Joh. Luntius, Oec. inden collegium theologicum vande Heren Staaten binnen Leyden, is geresolveert, hem nog voer eens te worden toegevoecht, in plaetse van voorgaende vier honderd gl., de somme van 600 L. van 40 gr. het pont, daar van Ord. etc. . . . »

(2) De Generaliteits-notulen behelzen op den 11 Julij 1612 hieromtrent deze aanteekening: » Ontvangen een brief van den Heer Grave van Oostvrieslant, gedagteekent binnen Embden den 30 May lestl., daarmede syn Edele adviseert, alsoe dagelyks saken voorvallen by hare Hoog Mogende te verhandelen, ende dat deselve niet anders en souckt als met haer Hol. Mo. te onderhouden alle goede nabuerschap ende correspondentie, dat Syn Ed. goetgevonden heeft, alhier ter plaetse iemand te ordonneren, door den weleken hy syn affairen soude moegen verrigten, ende daertoe te verkiesen den persoen van den Hooggel. Johannes Luntius, dienstelyk versoekende, dat hare Ho. Mo. believe hem daervoor te kennen ende in allen volkomen gelove te geven etc. Hierop gedelibereert synde, is verstaen ende verclaert, dat hare Ho. Mo. wel mogen lyden, etc. »

bestonde, maar wel, liever gezien te hebben, dat zulks niet ware gedivulgeerd geworden, alvorens hij het collegie van zijn voornemen ter aanstaande vergadering behoorlijk hadde verwittigd; waarna hem op eenige nadere voorstellen, geantwoord werd, dat daarop ter vergadering in Februarij nader zoude worden gelet (1). Wat hiervan gekomen is, weet ik

(1) Dit een en ander is mij gebleken uit de volgende aantekening in de Handelingen der H. H. Curatoren der Leidsche Hoogeschool, waarover ik, door vriendelijke bemiddeling van den Heer Prof. Tijdeman, heb kunnen beschikken: » De Curateurs ende Burgemeester vergadert zynde op den 21 September 1612 in den Hage ten huize van den Casteleyn aldaar, ende aldaar voorgedragen zynde, dat Burgemeesteren ter ooren gekomen was, dat Johannes Luntius Schaffmeester in den Collegie der Theologien van meninge was, zynen dienst te verlaaten, ende dat zulks veel eude verscheiden personen hen hadden geadresseert aan de voorschreve Burgemeesteren, ende ook zoo men vermoede aan de Heeren Curateurs, die hen zelven ten voorschreve dienst presenteerden ende verzogten met de Oeconomie des voorschreven Collegie te wezen voorzien, ende derhalven nodig was, dat metten eersten ymant daartoe mogte worden gecommitteert in des voorschreve D. Johannes Luntius plaetse, zoo omdat dezelve zig zoude mogen voorzien jegens Meye toekomende, met allerley notelyken behoeften, als om af te snyden de meenigte der Sollicitanten, die hen van tyt tot tyt meer zullen openbaaren;

Soo is vooreerst geraaden gevonden, daerop te ontbieden den voorschreven D. Luntium, om van hem te verstaan zyn meyninge, ende af te vragen, of, t'geen men in gerugte hoorde, waaragtig was, ende hy van sinne was uitten Collegie te scheiden, dan niet, om, zoo van zulk iets zoude mogen wezen, de H. H. Curateurs ende Burgemeesteren hen in tyds van eenen ander zouden voorzien mogen. Welk gedaan ende den voorschreven D. Luntio voorgehouden zynde, heeft verklaart met andere conditien vereert te zyn, t'welke hy wel eenige goede vrienden geopenbaert hadde, maer niet met die intentie, dat het zoude worden gedivulgeert. Doch, nadien het was gecomen ter ooren van de Heeren Curateurs ende Burgem., hoe wel hy van meyninge was geweest zynen dienst met alle reverentie ende behooren weder op te zeggen, in gelijker voege hy die had aangenomen jegens de vergaderinge van November toecomende, dat hy nogtans alhier ontbooden zynde, de Heeren Curateurs ende Burgemeesteren niet en wilde verzwigen, dat hy voorgenomen hadde t'zelve te doen, als gezeit, op de vergaderinge van den 8 Nov., ende daarom als nu den Heeren Curateurs ende Burgemeesteren bedankten voor de eer ende vriendschap tot nog toe bewezen, dog dat zyn vertrek niet eer zoude connen vallen dan tegen Mey toecomende, offereerende hem daarentusschen ende voorts alle den tyt zyns levens voor een ootmoedig dienaar van de Heeren. Hierop hem weder aangezeit zynde, dat de Heeren ende Burgemeesteren wel gewenscht hadden, dat hy zynen dienst hadde gecontinueert, mits zy hielden dat hy de Oeconomie wel voldaan hadde, ende de beursalen geeue

niet; maar in de resolutien der algemeene staten, van de jaren 1613 en 1614 (1), vind ik Luntius als oostvriesch agent, tegenover Sixt. Amama (2), bij hunne Ho. Mo. in den Haag besoignerende, hebbende hij, Luntius, daarbij echter eene houding, die hem noch aanleiding, noch gelegenheid gaf, om eenig diplomatisch talent te ontwikkelen, zoo dat het onbillijk zijn zou, alleen daarnaar te willen beoordeelen, in hoe verre hem, bij de ervarenheid in ook de aanleg voor dat vak ontbrak.

J. J. DOBT v. FL.

redenen en hadden, om zich zyns te beklagen; dat zy hem daarvoor bedankten ende op de vergadering van February nader zouden letten op t'geen hy Luntius geproponeert hadde van de vacantie van Augustus, daarvan hy als nu niet zoude trekken, niettegenstaande hy achtete, dat die vacantie alleen importeerde al t'proft, t'geen die Oeconomie mocht genieten. Waarmede de voorsch. D. Luntius ver trokken zynde, enz.

(1) 16 Febr., 13 Mei 1613, 27 Jun., 21, 26, 29 Jul., 5 Aug., 6, 23 Sept. 1614, etc. Uit den brief van Emmius aan Scriverius (Matthaei syllog. etc. n°. 123) blijkt, dat Luntius in dat jaar een keer naar Oostvriesland had gedaan. Gramm zegt, in eene aantekening op den bovengemelden brief van Luntius aan Meursius, niet te weten, of met dezen Luntius wel de Utrechtsche Rector Luntius bedoeld zij. Bij ons kan daaromtrent wel nu geen twijfel meer bestaan.

(2) Vergel. Wiarda's *Ostfr. Geschichten* etc. *suo loco*, waar echter van Luntius en deszelfs diplomatische betrekking met geene enkele letter wordt gerept.

STAAT DER GEBORENEN, VOLTROKKEN HUWELIJKEN, OVERLEDENEN enz., in de Steden der Provincie UTRECHT, gedurende de maanden Januarij, Februarij en Maart 1845.

	GEBORENEN.							HUWELIJKEN. ECHTSCHIEDINGEN.	OVERLEDENEN.		
	Getal.		waaronder:								
			Onechte.		Tweel.	Doodgeb.					
M.	V.	M.	V.	M.	V.	M.	V.	M.	V.		
UTRECHT.	262	210	20	20	1	22	16	78	»	234	228
AMERSFOORT.	57	60	5	11	»	5	2	17	»	47	51
RHENEN.	17	22	2	1	»	2	»	4	»	17	5
WIJK BIJ DUURSTEDEN	17	13	»	1	1	»	»	2	»	11	9
MONTFOORT.	8	14	»	»	»	1	»	2	»	7	7
IJSSELSTEIN.	21	21	2	2	»	1	1	7	»	15	19

~~~~~
P A A R D E N M A R K T.

Gemarkt op den 17 Maart 1845.

Kantoor Waard Barrière.	2 Stuks.
» Wittevrouwenpoort.	61 »
» Catharijnepoort.	191 »
» Tolsteeg Barrière.	182 »
» Vaartschen Rijn.	56 »
» Roodebrug.	8 »
» Ridderschapsvaart.	242 »

te zamen 722 Stuks.

C H R O N Y C K

VAN

U T R E C H T.

(*Vervolg van pag. 52*).

Dertende Capittel.

Hoe Heer Willebrant van Oldenburch zijn Voorsaten doot heeft gewroken.

Heer Willebrant van Oldenburch Bisschop gecoren, is om wrake over zijn Voorsaten onnosele doot te nemen met veel volcx na *Coeverden* getogen, ende na langhe beleghe-ringhe Roelof den Drost die daer op was gedwongen met schieten ende stormen het Casteel over te leveren, die zijn leven met een groote somme van penningen rantsocneerden, oock most hy tot zijn costen vyf hondert Ruyters in Lyflant senden, oock timmeren tot een amende het Clooster van het swarte-water by Hasselt. Na dat den Bisschop vertoghen was, heeft Roelof voorseyt het Slot verradelick wederom in gecregen, 't welck andermael belegbert ende vanden Bisschop ghewonnen zijnde, Roelof met al zijn medegesellen werde ghejustificeert, d'hoofden op staken ende de Lichamen op een Rat gheset: die *Drenters* wederom rebellerende, heeft wyf noch kinderen sparende, swaerlick ghestraft. Dese fondeerde S. Servaes Clooster, int jaer 1250. Een groote ooploop van wateren, stormen van winden, Onweder, Donder, en Blixem, daer af geheele steden ofbranden in sijn tijt ghehoort waren ende gesien.

*Langmoedich is Godt om smenschen misdaet te wreken,
Maer int lest die selfde straft met gramschap ontsteken.*

Utr. voorheen en thans, II Dl. I St.

Veertlende Capittel.

Van Otto der Grave soon van Hollant den 36ste Bisschop van Utrecht.

Als door dese voorgaende Oorloghen het Bisdom met schulden seer onderdruckt was, heeft dese sijn Vaderlijcke erffnisse vercocht om die Landen daer mede te bevryden: over *Hollant* werden hy Ruwaert gheset, ende over den onmundigen *Hollantsche* Grave Willelm Mombaer gemaect, wiens Vader Graef Floris verradelijc vanden Grave van Cleermont was doot geslagen, die wederspannige Vriesen hy t'onderbrocht, veertien jaren na sijn Vaders doot, wert Grave Willelm voorseyt Roomsche Coninck gemaect, ende in sijn Ooms des Bisschops teghenwoordicheyt ghecroont. Dese Coninck Willelm binnen *Utrecht* stichten het Predikers Clooster, seer triumphelijck van Schutterijen hy werde in gehaect binnen *Utrecht*, die hy begiftichden, ende des Burghers Privilegien bevestichden. Tot die stadt was hy so gunstich gheneghen, dat hy aldaer Burgherschap heeft gewonnen, ende sijn name (als het gebruyck is) int Burgers boeck liet aenteyckenen, int jaer 1246.

D'overheyt van Godt den Heer is ingestelt.

Ende het sweert der Justitie inde hant gegeven,

Om Landen en Steden te bevryen van overlast en ghewelt,

Op dat haer Ondersaten moghen in vrede en ruste leven.

Vyftlende Capittel.

Hoe d'Heeren van Amstel ende Woerden Bisschop Henrick van Vyanden ontseyden, ende hem een slach leverden, daerin sy ghevangen worden.

Na dat Gosen van Amstel van Mijnden, sijn Bisdom gheresigneert hadt, quam in sijn plaetse Heer Henrick van Vyanden. Dese oorloochden tegens d'Heeren van Amstel

ende Woerden, te vuur ende te swaerde, den Bisschop ontseggende. Dese waren in die tijt seer machtich, hadden oock heymelicke onderstant vanden Vorst van Gelre, ende den Bisschop eenen dach bestemden om met henlieden te vechten. In die tijt was inder stadt den Bisschop van *Ceulen*. Dese nam die stadt in zijn bewaernisse, als den Bisschop met al zijn macht ende *Gildens* daer uyt tooch, om zijn vyanden Legher te besoecken, al eer Coning Willem herwaerts quam om dat Oorlooch neder te legghen, hadden den Bisschop nae een bloedighe slach Victorie, ende brocht beyde zijn Vyanden met hem binnen *Utrecht* ghevanckelijck, wiens leven door des Keysers begeerte hy spaerde, ende zijn Wapenen teghens den Vorst van Gelre keerende, Veluwe heeft afghestoet, ende een grooten roof uyt Gelderlant ghehaelt, waer uyt hy timmerde het Slot van *Freelant*, ende meer andere stercten.

Hier nae dede hy den Bisschop van *Ceulen* groote onderstant teghens den Vorst van *Cleve*, wiens volck hy oock heeft verslaghen, het gantsche Lant van *Cleeff* met brant, welcke den Crych als *Magnificat* die Vesper verciert, verwoestende ende den Bisschop van *Ceulen* gevrijt hebbende, is met een groote roof blydelijck wederom nae huys ghekeert, int jaer 1260.

Des oorlochs uytcomsten selden wel gheluct,

Die dat eerst beginnen sonder hoogen noot daer toe ghedruct.

Sestiende Capittel.

Wat in die tijt des teghenspoedighe regeringhe van Bisschop Johan van Nassou geschiet is.

Van dese werden 't Slot *Vrelant* van den Heere van *Amstel* beleent, als oock an d'Heere van *Woerden*, het huys van *Montfoort*. Groote oploopen en beroerten in zijn tijt t'*Utrecht* geschieden, die *Kermerlanders* ende *Vriesen*, d'Heere

van Amstel aen haer zijde lockende, maecten hem opperste Veltheer om Utrecht te belegheren, verwekten oock onder die Burgherie bittere partyschap, die Magistraten ende beste van de Stadt werden verjaecht, de Bisschop was twee jaeren uitballing. Ende hoewel *Amstel* seer sterck die stadt belegerden, moesten nochtans opbreken, ende is ghetoghen nae *Amersfoort*, die met die *Kermerlanders* gheconfedereert waren. Dese Stadt met apointementen in ghecreghen hebbende, siende datter geen hope en was om *Utrecht* te winnen, is binnen *Deventer* ghetoghen, ende aldaer ghebleven ter tijt toe dat Heer Sweer van Busighen door die macht van de Ballinghen met een aenslach *Utrecht* in nam. Int incommen des stadts veel volcx aen beyde syden werde doot gheslaghen, al eer hy vande Stadt Meester werden. Het gheroep ende geschrey der Wyven en Kinderen die Locht doorscheurden. Terstont werden die Magistraten by die Burgerie opgeworpen, uygeleyt als hy die voorgaende gedaen hadden, ende die weder in quamen, werden met clockluydinghe weder in hare oude cere, staet en offitie gheset.

Dese burgherlijke Crych dagelijcx vermeerende, heeft Heere Claes Catte des jonghe Grave van Hollant voochdye ghebruyckende, met veel Volcx ende Ballinghen des stadts wel ghemontceert, die Poorte des stadts opgheslaghen, ende int stadthuys sittende, na zijn sin den Raedt verset, duysent ende veertich oproer-Meesters met sententie uyt die stadt ghebannen. Hier na, so ghemeenlijk het een ongeluck het ander mede brengt, is een ander ongeval die stadt overcomen, want van 't vier heeft die stadt groote schade gheleden, ende het meestendeel der stadt afbranden, met die Buerkerck, S. Jans, S. Peters en S. Catryne. 1278.

Van partyschap den Griexsche Poët Pindarus wel schrijft: Een yeghelijck (seyt hy) can lichtelick die teghenwoordighe staet der republike ofte regeringe, in onruste stellen en veranderen, maer daer eenmael onruste verweckt is, ofte ver-

anderinge gemaect, en cannen so lichtelick niet wederom tot stilte brenghen, dat is alleen Godes werck.

Seventiende Capittel.

Van Guido den 4de Bisschop.

Dese Lantvorst met alle Princelijcke deuchden was verciert, hy dede zijn Broeders sone oock Guido genaemt, Grave van Vlaenderen groot behulp om t'oorlogen tegens die Zee-landers. Graef Johan van Hollant leverden hem wederom Woerden ende Amsterlant, ende meer andere Sloten. Hy dede timmeren die Casteelen *Goer*, *Dullenburch*, en *Stoutenburch*, nam oock in het gheweldighe Slot van het *Goy* by Houten ghelegghen, ende van alle lasten het sticht bevryt hebbende, is haestelick gestorven int jaer 1317. Ontrent dese tijdt werden die Templiers door geheel Christenrijk uytgeroeyt met des Paus ende Coninck van Vranckrijcx consent, meer soomen schrijft om haer groote Ryckdommen dan quade feyten, Keyser Henrick werden in een fenijnt Misbroot van een Prediker Munnick vergeven. Hier na volchde sulcke plaghen, dat het meestendeel der menschen van hongher sterven, ende als Beesten het gras van 't velt aten.

*Door wyse regeerders floreren steden en Landen,
Maer comen door onwijse Princen tot schanden.*

Achttiende Capittel.

Van Frederick van Zuricks quade regeringhe.

Dese Veerskens warachtich te zijn, uyt die regeringhe van Frederick van Zurick heeft gebleken, die om aen Bisschop te geraken groote somme van penninghen verspilden, daerom overmits zijn groote schulden zijn Vyanden niet en mocht wederstaen, soo dat het Bisdome van zijn Voorsaet van hem achter ghelaten, als een hoyschelf aen alle zijden ge-

ruckt ende ghepluckt werden, ende aen vreemde Heeren vervreemt. Onder desen wert d'eerste steen vande Domstoren gheleyt int jaer 1520, waer mede die stadt van Utrecht seer verciert is, ende met het musicael geluyt der Clocken, van welcke die grootste achtiën duysent ponden weecht die geheel verheucht. Als Heere Jacob van Ousthoorn na desen gecoren binnen 's jaers in Gode gherust was, is Heere Joan van Diest gesuccedeert, het Bisdom van Utrecht een schadelijcke Peste, den Vorst van Gelre, *Vollenhoe* hy over gaf, mitsgaders gheheel Overysel, aen Graef Willem van Holland, het Casteel van Vredelant met al zijn toebehooren versetten, waer door groote Oorloghen ghevolcht zijn. Daerom als die wijse Man seyt.

*Wee een Landt daer den Prince een Kint ,, is,
Ende d'Heeren des morghens vroech opstaen om t'onbijten.
Het Landt is versuymt al eer het versint ,, is.
Ende zijn haer Vyanden tot een spot en verwyten.*

Negentiende Capittel.

Hoe Heer Joan van Arkel mette wapenen (die goederen S. Martijns Patrimonie af-ghenome) wederhaelde.

Desen alder vroomste Bisschop, als die Graven van Holland, en Gelderlant, op Sint Peters sleutelen niet veel en pasten om die Kercke restitutie te doen, greep het sweert van Sint Martijn, daer mede hy den creupel zijn mantel ghedeylet hadde, ende sadelden zijn Paert, om zijn Landen uyt die dienstbaerheydt te vryen, als hy teghens Grave Willem van Hollandt dickwils ghestreden hadt, ende Utrecht van den selfden (terwyle hy in Franckrijck was beleghert) manlijck ontset: Heeft Rheenen, ende Hardenburch ommuert ende met Bolwercken versterckt, het Slodt van 't Goy inde grondt gheraseert, oock die Steden, *Wesop* ende *Muyden* om haer rebelheydt afgebrandt, het Landt van Overysel met sestich

Duysent Ridders weder aflosten, Vredelandt om seven Duysent ponden. Die Stadt van Oudewater vande Gilden en Schutterien van Utrecht in dese zijn tijdt, stormender handt werden ghewonnen, gheplondert en afgebrandt. Maer was een bloedighe Victorie, wat d'Oudewatersche (haer Stadt Manlick beschermende) veel Volckx vernielden, en drie stormen afslaende, d'Utrechtsche haer Victorie vervolghende, zijn met den Bisschop nae Schoonhoven ghetoghen, maer werden tusschen wegghen vande Hollanders onderschept, daer viel een bittere batailie, veel menschen aen beyde zyden werden dootgesmeten. Hier na werde tusschen den Bisschop ende den Grave een bestant gemaect voor negen maenden. Als nu de Bisschop zijn adem een weynich tijts verhaelt hadt, heeft het stercke Slot van *Wulven*, ende met ghewelt ghewonnen, want hy dede groote straf over zijn Heeren die Grave Willem int beleg van Utrecht gheassisteert hadden, verbranden oock alle Hof-steden, huysen en schueren, die onder Iselsteyn behoorde, metten Swaerde Emmenes tot ghehoorsaemheyd brocht, die Ridders der duytsche oorden binnen die stadt zijn Paerdestal gaf, om haer convent aende cinghel (van Graef Willem afgebrant) wederom op te bouwen. In dese tijdt stondt op die bittere partyschap, van Hoecx en Cabeljaus in Hollant.

*Een vroomme en grootmoedighe Vorst van zijn vyant werdt ghevreest.
Ende die Landen ghevrijt van Mars tempeest.*

Twintichste Capittel.

Gheschiedenisse onder Heer Johan van Vernenburch.

Als Bisschop Arkel te *Ludick* int Bisdom was beroepen, is des Grave van Vernenburch in zijn plaetse getreden. Dese werden op 't Slodt te *Goer* van zijn vyanden gevangen, die hy voor rantsoen veertich Duysent Oudeschilden most op brenghen. Van zijn navolgher Heer Aernout van Horen werdt het Slot van Croonenburch ghewonnen, ende vande

Utrechtsche gherascert. Daer na te Woerden die voorsteden afgebrant, maer moesten buyten die stadt blijven, ende te vergeefs die bevochten. In die tijt werde die nieuwe Vaert uyt die Lecke begraven, ende door die stadt gheleydt, Ghildenburch tot bewaernisse vande Vaert gheleyt, vande Grave van Hollant werde ghewonnen, ende vande Utrechtsche daer weder uytgheslaghen. Dit oorloch is nedergeleydt, op conditien, dat *Vreeswijck* Bisschops soude blyven. Een groote brant t'Utrecht wederom verrees int jaer 1572. Heer Floris van Wevelickhoven na desen Bisschop ghehult, was een groot beminder van die Justitie, die Sloten, *Lage*, *Asoelen* en *Eerden*: om haer onghehoorsaemheydt tot inde grondt hy vernielde. Heer Henrick van Montfoort hy belegerde, sestien weken die stadt ende Slot bestormende. Dit Oorloch door tusschen spreucken van Heer Aernout van Horen Bisschop van *Ludick* werden ghepayseert. In dese tijdt van Heer Sweer van Gaesbeeck *Cathuyser* Clooster buyten Utrecht werde gesticht Anno 1592.

*Een Prince des Landts sonder aensien der personen,
Een beminder en voorstaender van Justitie hem moet vertoonen.*

Een-en-Twintichste Capittel.

Hoe Frederick van Blanckenheym die stadt van Wagheninghen innam, ende meer Steden ende sterckten.

Heer Frederick van Blanckenheym een Blixem des Oorlocks, groote saken door zijn cloeckmoedicheyt, uytrechten, sulcken Lantvorst die Stichtse was hoochnoodich, om die palen des Landts te beschermen. Dese met die Wapenen daer in hy was gheoeffent, die Landen in haer oude vryheydt stelden, het Graefschap van *Drent*, die Stadt en alle sterckten, *Coeverden* ende *Groeningen*, heeft hy overwonnen en toomrecht ghemaect, alle heerlickheden by syn Voorsaten vreecm, weder aen S. Martijn ghebrocht, die Stadt van

Haestrecht op de Issel aen die Stichtse weder getogen. Eversteyn en Hagesteyn geraseert, inden jare 1401. Als hy Rijensteyn int Lant van Vyanen, daer in drie hondert Edellieden in lagen hadt ingenomen, seyde al lachende: noyt sach ick onder een Valle soo veel treffelicke Muysen gevangen: Inden jare 1418 wert vande steden van Hollant, d'Utrechtsche, Amerfoortsche ende Heere van Brederode die stadt van Iselsteyn belegert, d'Utrechtsche daer op waren verbittert, om datse een Herberge was van haer ballingen, maer door dien datse qualick van Oorlochs ghereetschap voorsien was, heeftse d'Heere van Iselsteyn op ghegeven. Die stadt werde ghepylgeert en afgebrandt, die poorten ende mueren omgheworpen. Dit geschiede int jaer 1422. Met drie d'alderswaerste plagen Utrecht in die tijdt werde gequelt, van buyten met Oorloch, van binnen met Peste, en diere tijdt, want een mudde weyts, om vyf gout gulden werden vercocht. Nieteghenstaende dese drye plaghen, zijn d'Utrechtsche op *S. Martijns* avont uytghetoghen, na die stadt van Wagheningen, ende om die Geldersche alle suspitie vanden ghemaecte aenslagen te benemen, was den Bisschop selfs inde Domkercke inde Vesper, en hadt met zijn Bisschoppelicke mantel zijn Wapenen overdeekt, ende na dat hy opgheheven hadt het *Antiphen o beatum virum*, is terstondt uyt die Kercke ghegaen ende te paerde geseten, ende heeft inder nacht Wagheningen met zijn volck in genomen, die gevangen Utrechtsche Burgers verlost, tachtich uyt des stadts principaelste Borghers wechgevoert, die stadt geplondert ende aen brant gesteken, ende werden t'Utrecht met zijn Volck feestelick inghehaelt.

*Quade wacht ,, En 'svyants cleen acht ,, Die steden winnen doet ,
Daerom op zijn comste voordacht ,, By daghe en nacht ,, Men waken :
moet.*

Int jaer 1433 inden bemuerde weert buyten Utrecht een

Vreesselicken brant verrees, die ooc inde Stadt overspringhede groote schade dede, die gheheele Weert met het Clooster van Jerusalem, Lauwen-recht ende Pellichgis-poort af-branden.

Twec-en-Twintichste Capitteil.

Van Bisschop Roelof van Diepholt.

Als Heer Sweer van Culenburch t'Utrecht uyt zijn stoel was gestoten ende binnen Dordrecht die selfde stelden, *d'Hollanders, Zeelanders, Vriesen en Geldersche* was liefghetal, d'Utrechtsche met den Blixem des bants slaende: wederom Diepholt, die Proevens der ghene die Heer Sweer aenhinghen andere hy confreerde, d'Utrechtsche hem als een Lantsheer ende Bisschop waren onderdanich. Int jaer 1450 werde Heer Sweer van Paus Eugenius van zijn Officie en Bisschoppelijcke staet geset. Desen Diepholt inde regeringhe ende Oorloghe zijn voorsaet niet en was onghelijck, want hy zijn volck een Schilt, ende den Vyant een schrick waer: nam den Vyant af *Wijck by Duerstede*, ende t'huys *t'Abcoude*. Naderhant oneens geworden zijnde met die Burgermeesters ende Stads Magistraten, is een jaer uyt Utrecht ghetogen, ende is door hulpe van sommige Burgers die een gat inde Stadt muer ghemaect hadden, in die donkere nacht met veel gewapende mannen weder in die stadt ghecomen, Heer Jacob van Gaesbeeck ghevanghen, die naderhant vry werde ghelaten, op conditien dat nae zijn doot, Wijck ende t'Gasteel Abcoude met al zijn aenleven, aen die Bisschoppen van Utrecht ten ewighe daghen soude blijven: Het Bisschops Hof binnen Utrecht hy dede maken int jaer 1448.

N O T A.

Keysers en Coningen Croonen, Bisschops-Mijters die schoon afschijnen, Als compt die doot, Cleynde ende groot: Haest doet verdwijnen.

Drie-en-Twintichste Capittel.

Van Heer Ghijsbert van Brederode, hoe dat hy onrechtelick uyt zijn Bisdom werde gestoten.

Dese te voren Domproost metter vyf Collegien eendrachtige stemmen Bisschop wert uytgeroepen, daer teghens was Philips die voor David zijn natuerlijke Soon, door den Bisschop van *Atrecht* met groot gelt ende beloften aen den Paus om 't Bisdom solliciteerden, ende die confirmatie van Brederode beletten, ende soo Brederode geen macht en hadde, om soo machtighen Potentact te wederstaen, heeft int jaer 1456 David van Bourgoingen op eerlicke conditien het Bisdom overgedragen. Int selfde jaer is van David voorsz., Brederode met zijn broeder Reynout ende andere zijn bloetghewanten, op *Duerstede* in een vuyle stinkende ghevanghenisse gheworpen. Heer Reynout, out ses-tich jaeren, werde wreedelijck ter doot toe met alderley tormenten gepijnicht. Int lest als het bevonden werde, dat hy int minste tot geenighe saecken die hem opgheleyt werden, schuldt hadt, wert vry gesleten, ende sterf int jaer 1473. Int selfde jaer wert Heer Gijsbert van Brederode oock ontslaghen, op conditien dat hy van zijn Proostye zoude afstaen, ende soo langhe hy leefden, uyt die Stichtsche Provincien blyven. Heeft daerom nae veel ellent ende verdriet, die reste van zijn leven binnen *Breda* overgebracht.

N O T A.

Dickwils door ghevecht „meer als na recht „ die minste moet wijcken : 't Is niet na Gods woort „ dattet soo behoort „ maer het zijn Hoofsche practijcken.

Vier-en-Twintichste Capittel.

Van David van Bourgoingen ende groote oorloghen in zijn tijt.

David van Bourgoingen, heeft in begin van zijn re-

geringhe door hulpe zijns Vaders Hartoch Philips die Deventersche en Overysselsche, die hem voor geen Bisschop wilden erkennen, int jaer 1470 tot zijn gehoorzaamheit gedwongen. Int jaer 1477 om dat hy d'Utrechtsche haer oude vryheyd weygerden int versetten der Magistraten, werde uyt die stadt gedreven. Int jaer 1481 betrouwende op zijn vrunden hooch vermeten, te vergeefs zijn oude stoel ende staet binnen Utrecht versocht: 't Welck een oorsaeck van een groote Oorloch tusschen d'Utrechtsche en Hollanders verweeten, het alderbitterst dat by menschen gedencken geweest is, tot den jaer 1483 daer in hy gevangen werde.

N O T A.

*Een gemeente verstoort ,, Van partidich discoort ,, Niet can aflaten ,
Een Prince behoort ,, Daerom zijn woort ,, l'Houden zijn Ondersaten.*

Vyf en Twintichste Capittel.

Van het Oorloch tusschen Bisschop David ende d'Utrechtsche.

Int jaer 1481 opstont binnen Utrecht een groot rumoer, daer in des Bisschops adherenten werden uyt die stadt gejaecht. Des stadts regeringhe werde den Heere van Montfoort inde handen gegeven, die te voren die stadt hadt ingenomen. d'Heeren van Egmont en Iselsteyn deden des nachts bilgetten voor die poort slaen, daer in sy die stadt te vuyr ende te Swaerde ontseyden, veel Coyen, Ossen en Paerden, na *Iselsteyn* wechdryvende. Des anderen daechs hebbense den Bisschop op de Bilt gebrocht, op een ydele hope, als of d'Utrechtsche voor hem die poorten souden openen, ende den Heere van Montfoort verdrijven, maer d'Utrechtsche rontsom Iselsteyn alle Huysen ende Hofsteden afbranden, is met groote vreesse na *Duerstede* gheweecken. Int navolghende jaer afbranden d'Utrechtsche het huys ten *Ham*, ende *Nieuvelt*, maer het Slot ter *Haer*, ende Hermelen zijn

by goet accoort over gegaen. Het Oorloch door dese beginselen tusschen d'Utrechtsche en *Boergoensche* verweckt zijnde, heeft Heer Joost van Lalaing Stadthouder van Holland, het Fort op de Vaert willen bestormen, maer werdt vande Utrechtsche manlick daer af gheweerd, alsoo datse mosten verlaeten haer Tenten, geschut, munitie ende vaendels, met verlies van veel Capiteynen en Soldaten, die dootgheslagen ende gevangen werden. Hier na hebben d'Utrechtsche *Naerden* ingenomen ende geplondert, die stadt op vyftienduysent goudguldens gherantsoent. Den Vorst van Cleve soon, out achtien jaren, maer cloeck int verstant, quam met een schoone staet binnen Utrecht opden Corsavont. Na dese Victorie werde die Fortuyn d'Utrechtsche een Stiefmoeder, want op dese Victorien verstout (als daer tyding quam dat den Vyant in West-broeck was) sonder ordonnantie met haer beste Cleederen (soo het Hoochtijt was) die Burghers nytlicpen, teghens die Vyanden die inde Westbroecksche Veenen ende struvelen verborghen laghen, ende d'Utrechtsche omcinkelde, ende werden in die Morassen over duysent Burghers dootgheslaghen en veel gevangen. Int jaer navolgende, niet tegenstaende dese groote nederlage, hebben d'Utrechtsche die stadt Vyanen ingenomen. Int jaer 1485 met vier duysent Cleefsche Lantsknechten te vergeefs Iselsteyn belegerden, want die Cleefsche met Iselsteynsche ende Benscopers oude kennisse hadden, ende so men inde tijt seyde: Iselsteyn lach voor Iselsteyn, int selfde jaer werde die stadt van *Montfoort*, den Bisschop op hope van ghenade gheopent, maer d'oude Magistraten werden ghevangen genomen, ende die Borghers door die soldaten seer ghequelt. Int selfde jaer quam Heer Hendrick van Nyevelt, clam over die stadt Mueren achter die Lauwerstraet, ende zijn volck die Poorte opbreeckende, quamen vierhondert starck op des Stadts-plaetse, alwaer dapperlick werden ghevochten, ende Nyevelt tweemaal te rughe ghedreven, maer zijn adherenten, hebben des Stadts-plaetse

ten derdemaal aenvallende inghchouden, ende Nyevelt ter doot ghewont, riep overluyt: Mijn ghetrouwe medeghesellen, ick moet terstont sterven, op mijn doot en acht niet, oft geeft den moet daerom niet verloren, maer meerder, daerom vervolcht u Victorie (die om u Vaderlicke stadt te beschermen) Godt u in handen nu heeft ghegeven. Hier door zijn medeghesellen als Leeuwen werden ghemoet, ende verlost opden selfden dach den Heere van Montfoort uyt die ghevanghenisse, die door des Bisschops handen selfs inde apprehensie was geset. Den Bisschop in groot perykel zijns lijfs zijnde, troost en ghenade aen den Heere van Montfoort sochte, 't welck Montfoort ghedaen heeft: Nochtans werde den Bisschop met meer anderen den 12 May op een meswagen nae Amersfoort gevoert.

Dacrom:

Wel doorsiet ,, wat ghy gebiet ,, als groot is u macht ,
Wilt gedencken ,, als ghy yemant wilt crencken ,, dattet Rat van aven-
tueren ,
Haest can verkeerren ,, ghy Regeerders en Heeren ,, hier op neemt acht ,
Dat streng Regiment ,, haest neemt een ent ,, en lang niet can dueren.

(Het vervolg hierna.)

over

DEN UTRECHTSCHEN ARTS *PETRUS MEMMIUS*,
DEN DELFTSCHEN DRUKKER *HERMAN SCHINCKEL*,
EN DEN AARTSBISSCHOP *FREDERIK
SCHENCK VAN TAUTENBURCH*, EEN PAAR
AANTEEKENINGEN.

Genoegzaam op denzelfden tijd, maar onafhankelijk van elkander, en uit een verschillend oogpunt, hebben nu onlangs weer twee schrijvers, de een opzettelijk, de andere terloops, op Herman Schinckel, de aandacht gevestigd. Heeft hij den Heer Prof. Kist, bij de verhandeling over Petrus Bloccius (1), stoffe opgeleverd voor eene zaakrijke aantekening, de Heer Jacob, boekverkooper in den Haag, heeft in het *Jaarboekje voor den boekhandel* (2) medegedeeld: *Aanteekeningen over het geslacht en de drukwerken van den Delftschen boekdrukker Hermanus Schinckel*. Het was bij gelegenheid van het verschijnen dezer aantekeningen, dat ik in dit Tijdschrift (3), de belofte deed, ook nog eens opzettelijk op dien man te zullen terugkomen, als daartoe overvloedige aanleiding hebbende door de vele Schinckel's, in de Utrechtsche geschiedenis voorkomende. Maar, hetgeen mij toen dat plan deed opvatten, doet er mij nu van afzien. Die Schinckel's hebben zich sedert, bij voortgezette nasporingen in de Utrechtsche registers, bij mij dermate vermenigvuldigd (4), dat ik noch behoefte, noch lust meer gevoel, om eene zulke masse van bouwstoffen, voor een zoo ondergeschikt belang, te verwerken. Ik bepaal er mij dus hier toe, om, bij een paar aantekeningen, te doen blijken, dat ik die belofte maar niet zoo los heb heengesteld, zonder in staat te zijn, dezelve te vervullen. Daartoe geeft mij eene geschikte gelegenheid het volgende boek, dat uit de akademische bibliotheek vóór mij ligt:

(1) Archief. Tweede volgorde.

(2) Voor het jaar 1844.

(3) Tweede volgorde: D. I. blz. 19.

(4) Van 1400—1700 toe.

Petri Memmii Herendalii doctoris medici apud Ultrajectinos, de recto medicinae usu liber unus: non solum medicis, verum etiam cujusvis disciplinae sectatoribus perutilis, nunc primum in lucem editus. Delphis, Apud Hermannum Schinckelium in angulo vici scholaris, prope antiquum templum. Anno 1564 (8°.)

Hetzelve is door Memmius opgedragen aan den Aartsbisschop van Utrecht, Fr. Schenck van Tautenburch, *Traj. Batavorum, quarto idus Martii, Anno post Christum natum, 1563.*

Petrus Memmius is bij onze literatoren niet onbekend. Reeds Andreas geeft in zijne *Bibliotheek* (1623), van hem berigt, en Burman heeft (T. E. 1738 in: Fr. Memmius (1),) van dat berigt weer gebruik gemaakt. Maar beter onderrigt kon men toen reeds, omtrent dezen, zoo het schijnt voor zijnen tijd zeer bekwamen *medicus* ontvangen, uit Backmeyster's *Megapolis literata* (1744), op wiens berigten in dezen, sprekende als Prof. te Rostock over een' voormaligen leeraar dezer Hoogeschool, men schijnt wel te mogen vertrouwen. Het is deze Backmeyster, van wien men leert, dat Petrus Memmius, in 1531 te Herentals werd geboren, zich als arts met der woon te Utrecht vestigde, maar voor Alba's wreedheid van daar naar Rostock week, waar hij in 1568 bij de Universiteit werd geïmmatriculeerd, en wegens zijne kunde, weldra tot Hoogleeraar in de geneeskunde en stads-physicus werd aangesteld; dat hij, toen Hertog Ulrich van Mecklenburg in 1572 zijnen schoonzoon, den Koning van Denemarcken ging bezoeken, gelast werd den vorst, als lijfarts, daarheen te volgen, en als 's Konings *archiater* weer van daar vertrok; dat hij in 1584 een beroep naar Lubeck als stads-physicus volgde, waar hij nog eenige jaren met vrucht onderwees, en in 1589, op den 17 Julij, in het 57^e jaar zijns levens overleed. Memmius had tot vrouw Geertruid, weduwe van Joan. Longolius, uit het oud-adellijke Nederlandsche geslacht der Longolii von (Langenrecht (1) — Langerack?). Ten tijde van Backmeyster hing de beeldtenis van Memmius nog in de academie te Rostock (2).

(1) Zoon van Petrus, dezen te Utrecht geboren, en denklijk met zijnen vader naar Rostock verhuisd. Het ligt hier buiten mijn bestek, om mij met dezen Frans Memmius verder in te laten.

(2) Ik ken geene buitenlandsche Academie, die ten aanzien van hare opkomst en bloei, aan Nederland zoo veel, of althans meer

Naar hetgeen Andreas H. van Memmius berigt: « *elata uxore, an. 1561 Rostochium evocatus* » zou men ligtelijk kunnen misleid worden, om te gelooven, dat Memmius in dat jaar een beroep als Hoogleeraar naar Rostock zou hebben ontvangen. Zulks schijnt echter, eensdeels te strijden met de woorden van Backmeyster, en anderdeels niet wel overeen te komen met de dagteekening der opdracht van het in sprake staande boek, waarnaar te oordeelen, Memmius, zich althans nog in 1565 te Utrecht moet hebben bevonden. Maar nog later, in 1566 wordt hij in openbare te Utrecht gepasseerde acten genoemd, waarbij hij persoonlijk moet tegewoordig zijn geweest (1).

Mogt men van den eenen kant aanleiding vinden, om te stellen, dat Memmius de nieuwe leer omhelsde, zoo uit de keuze van eenen drukker, die wegens het drukken van protestantsche geschriften werd ter dood gebragt (2), als uit deszelfs vertrek van de katholieke stad *Utrecht*, naar de protestantsche akademie Rostock; het opdragen van zijn geschrift aan den katholieken Kerkvoogd, en vooral de wensch, waarmede hij deze opdracht sluit: *ut catholica et orthoza ecclesia adversus omnes diaboli insultus per bonos rectores et fideles ministros omni tempore muniatur*, » komen mij voor, met eene zoodanige belijdenis, althans op den tijd van het verschijnen van dit werk, niet wel overeen te komen.

Wat Memmius voorbrenget, omtrent de redenen, waardoor hij zich tot deze opdracht zou hebben laten bewegen, het zijn enkel woorden. Vermoeden mag men, dunkt mij, dat hij op dezen tijd, 's Bisschops arts was. Schenck sukkelde gedurig, en had een ongemak aan 't been. Van daar misschien mede, dat hij, zoo als ik genoeg gelegenheid heb gehad, om te ontwaren, ongemakkelijk en netelig van humeur was (3).

verplichting heeft, dan die te Rostock; hetgeen wel eens, tot handhaving en uitbreiding van 's lands roem en eer, nader mogt in 't licht worden gesteld. De bouwstoffen liggen daartoe in het gezegde werk van Backmeyster reeds gereed.

(1) Als, b. v., op den 8^{en} Jan. van dat jaar. » Petrus Memmius, van Herentals, » begint een transportbrief van die dagteekening » compareerde ende cedeerde etc. M^r. Dirck Antonisz. van der Goude alle actie etc. als hy etc. heeft aen de huerjaren, etc. als blykt by contracte gemaect by hem met M^r. Corn. Lauwerman etc.»

(2) Die echter blykt, genoegzaam op denzelfden tijd ook roomsch-katholieke geschriften, ja, de plakkatens des Konings tegen de *haeresie* te hebben gedrukt.

(3) In 1559 verloor hij een proces voor den geregte der stad te

Utr. voorheen en thans, II Dl. I St.

Of in dit een en ander de gevolgen te vinden zijn, van zijn weinig sober leven, durf ik niet stellig beweren; maar wel, dat hij zich in de dienst van Venus en Bacchus nog al actief betoonde, en bepaaldelijk, dat hij, die als Bisschop strenge mandate tegen de *concupinarij* deed uitgaan, althans als proost en aartsdeken, in deze, een slecht voorbeeld gaf (1). Vindt men hem, in 1555 voor het geregt in een

gen zijne knechts, die, om het slechte voedsel, hun bij hem voor-gezet, ten ontijde uit hunne dienst waren geloopen. Uit het vonnis ziet men, dat hij toen, als proost van S. Pieter, 6 paarden op stal had. — Als opten 10 Dec. 1578 de Notaris Waelckius met den vic. Pieck, uit naem van den can. G. van Wyckersloet op Bisschops hof verschceenen, om syn Genade te insinueren sekere brieven van nominatie tot een Canonicaat by S. Marie, door den Koning gepasseerd op gesegden Wyckersloet, uit krachte van een Pauselyke bulle, benevens, om syn Genade, te handreicken sekere supplicatie, waarby van Wyckersloet, verthoonde, dat hem, door 't overlyden van M^r. Joh. van Hooghelande, vermits coninklyke nominatie, mede ware cometerende het tresorierschap der gesegde kerk, met versoeck om provisie, werd hun aangezegd, dat syn Genade een kwaad been had, en uit dier oorsake beddevast was, dat syn Genade de stukken zou nasien, en over een dag of twee, drie, antwoord geven. Maer, vertrokken synde, en nog op 't Domskerkhof voor 's proosten van O. M. deur staende, werden sy door 's Bisschops diernaer naer 't Hof teruggeroepen, alwaer sy voor een venster gecomen synde, maer syn Genade niet siende, door desen aengesproken werden, dat sy scherp toe luisteren souden, seggende hy: » zegt myn Here Wyckersloet, dat hy te laet op is, ende dat hy die insinuatie over ettelyke jaren hadde behoren te doen, ende soude hiertoe, om syn selfs, als om syns broeders wille, wesende in Spanje by de Koninklyke Majesteyt, goedgunstig geweest hebben; dan het is nu te laet; wy hebben geconferreert, ende dieselfde, die dat is, sal 't wel defenderen.»

(1) Het streven, om, door de aanwijzing van enkele voorbeelden, de zedeloosheid der roomsche geestelijkheid, omstreeks den tijd der Reformatie, te betoogen, bewijst, dunkt mij, nog geene bijzondere bedrevenheid in de geschiedenis dier tijden; en, na belijdenissen, als deze van den Bisschop van Roermonde, Henrik van Kuyck, in zijne *epistola paraenetica*, (voor de eerste maal gedrukt achter deszelfs *Speculum concubinariorum. Editio tertia.* Col., 1603 (8°.)): » *Vidi ante annos amplius quadraginta in quinque illis Ultrajectinis canonicorum collegiis, quam effraenata esset canonicorum illorum vita. Non pauci inter eos simoniaca pactione suos sibi canonicatus comparaverant, et ventri ac Veneri pene omnes dediti, vitam nihil minus ducebant quam clericalem, nec aliud quam scandalis quotidianis Christi ecclesiam adspergebant. Vix duo aut tres in singulis collegiis videre erat, qui a carnis spurcitiis ac sordibus inculpatam et irreprehensibilem ducerent vitam: et hi ipsi, qui ad eum modum religiose vivebant, prisco more tonsos semper habebant vertices, comam dependentem et barbam desectam*», is het noodeloos, om,

regtsgeding gewikkeld met eene Jannichge Gerrits dochter, die met Zijn Eerwaarde verboden omgang zou hebben geplogen (1), de curateurs van 's Bisschops sterfhuis, gaven bij solemnele acte (2) te kennen, dat men de natuurlijke kinderen van zijn Eerwaarde niet diende te laten noodlijden.

Behalve dit boek van Memmius, schijnt de steller der *Aanteekeningen* in het gezegde Jaarboekje, nog onbekend te zijn gebleven, met een uit de drukkerij van H. Schinckel afkomstig, mij echter bloot bij aanhaling bekend geworden geschrift van Hadr. Junius (3). Dit bevreemdt eenigzins, daar Junius met de lotgevallen van Schinckel in meer dan een opzigt in verband staat, waardoor men wel had mogen verwachten, dat de Heer Jacob aanleiding zou verkregen hebben, om van dat werk melding te maken. Naar denzelfden *Aanteekenaar* zouden de ouders van Herman Schinckel, tijdens hij boekdrukker te Delft was, te Mont-

zonder andere redenen daartoe te hebben, nog met soortgelijke specificatien voort te gaan.

(1) Een schepenbrief van den 2 December van dat jaar begint aldus: » Jan Rutgersz. ende Jannichge Gerrits dochter syn huysvrouw, verclaerden, alsoe dat door tusschenspreken van goede mannen een accoort geschiedt is tusschen den Eerwaardigen Edelen ende Welgeboren Heere Frederik Schenck, Vryheer tot Tautenburg, Proest ende Archidiaken etc. ter eene, ende Jannichge Gerrits dochter ende haren man, Jan Rutgersz. ter andere syden, hercomende van alimentatie eens kynts, dat sy haer beroemde by den proost over veel jaren geprocreert te hebben etc." Hij werd gecondemneerd haar alle maand een hoornsgulden uit te reiken, voor den tijd van vier jaren.

(2) Het is een Rekwest aan de Staten van Utrecht van den jare 1583, te lang, om hier in deszelfs geheel geplaatst te worden. Hetzelve behelst, onder anderen, deze woorden: » Daerenboven, alsoe syn Genade by sekere vrouwspersonen, kynderen verweert hadde, dewelcke van haer eer geset synde, daarvan nooit eenige reparatie ofte verstoringe gehad en hadden; dan, dat dieselve by 't leven van syn Genade alleen gealimenteert syn geweest, ende dat enige van deselve personen in groete crancte syn leggende, ende die anderen met ellende ende anders tot grotelick gedeбилiteert syn, dat haerluiden niet mogelyk en is, de cost langer te winnen, ende dat in consideratie van 'tgunt voorsz. is, dieselve personen behoerlyke alimentatie verstrekt moet worden, principalyk mede, alsoe het een schande wesen soude, dat de voorsz. personen, die by 't leven van syn Genade, onderhoud gedaen is, nae syn affychieyt gebrecke soude lyden, soe hebben de voorsz. suppl. metten voorsz. vrouwspersonen geaccordeert, ende deselve toegeleyt twee duysent acht ende tachtig gl., om als lyfrente te beleggen etc."

(3) *De fungo phalli in sabuletis Hollandiae nascente. Delphis, Apud Hermannum Schinckelium, 1564 (4°.)*

foort woonachtig zijn geweest. Dat er omstreeks dezen tijd althans magen van hem met der woon gevestigd waren, schijnt uit de volgende acte van den 6 Oct. 1575, wel te mogen worden afgeleid: « Bruin Hermansz., Secretaris in Benschop, met Geertgen ende Anthonia, Ja. Willemsz. Schinckels dochteren, syn susteren, met handen heur gecoren voochts als respective erfgenamen van Ja. Willemsz. Schinckel ende Marye syn huysvrouw, hoerlieder vader ende moeder ende hebben machtich gemaect *etc.*, die eene den anderen, omdat een van hem dryen, *etc.* sel mogen overgeven voor den gerechte tot Montfoort alsulke eigendommen van hoerlieder ouders huys, hofstede ende syn tobehoren, ende daerof quytsceldinghe ende vertichtinghe te doen tot behoef van Catryn, Willem van Hove weduwe, ende anderen coperen van dien, gelt te ontfanghen *etc.* in maniere, of sy selven alle drie jegenwoordich waren, *etc.*, mitsgaders, dat Bruin, hoer broeder, in horen naam een ofte meer sal mogen substitueren *etc.*”

J. J. Doot v. Fl.

Kort Oerzicht

DER

MIDDELEEUWSCHE KERKEN-BOUWKUNST

IN

N E D E R L A N D

EN INZONDERHEID IN HET STICHT VAN *UTRECHT*.

De toestand van ons land, nadat de heerschappij der Romeinen alhier een einde genomen had, kan niet wel anders, dan vrij wild en onbebouwd geweest zijn. Wel had dit volk, gedurende deszelfs verkeer of overheersching, eenige beschaving beginnen te verspreiden, voornamelijk in den omtrek van de legerplaatsen en sterkten; doch daar deze overal in de nabijheid der rivieren gelegen waren, zal ook de invloed van deszelfs meerdere beschaving zich niet ver landwaarts in, hebben doen gevoelen, en de binnenlanden leverden weinig anders op, dan eene afwisseling van heidelanden, bosschen, meren en moerassen, waarvan een goed gedeelte des winters onder water gezet werd (1).

Gedurende de hierop volgende herhaalde invallen van vreemde volkstammen zal de toestand van het land zeker niet verbeterd zijn, zoodat de eerste Christenpredikers genoegzaam overal een bijna woest land met half wilde inwoners ter beschaving en bekeering vonden (2).

In dit land nu streden in de 7de en 8ste eeuwen de Frankische Koningen tegen de Friezen, Saksen of welke volken hier mogen gewoond hebben, en ondersteunden

---

(1) Zie Schayes, *Les Pays-Bas avant et durant la Domination Romaine*.

(2) Zie Roijaards, *Gesch. der invoering van het Christendom in Nederland*, pag. 30.

de verkondigers van het Christendom met kracht van wapenen tegen de Heidensche bewoners, die het te niet gaan van hunne voorvaderlijke Godsdienst met de geweldigste middelen trachtten te beletten.

Onder deze omstandigheden en bij het gedurig vernielen der Christenkerkjes of Kapellen kan men niet anders verwachten, dan dat dezelve gemakkelijks halve slechts uit hout en riet zullen bestaan hebben.

In andere landen was dit desgelijks het geval. Zie O. F. von Rumohr, *über den gemeinschaftlichen Ursprung der Bauschule des Mittelalters, zur Geschichte Dannemarks. Kreuser Kölner Dombriefe enz.*

Deze wijze van kerken stichten vond nog in pas opkomende steden plaats tot in de 13de en 14de eeuwen, gelijk men ziet in de beschrijvingen van Delft, Hoorn en andere steden.

Dat dezelve vroeger bijna algemeen moet geweest zijn, blijkt uit de uitdrukkelijke vermelding in de Geschiedenis, dat Graaf Dirk II de Abdijgebouwen te Egmond, na derzelve verbranding door de Friezen in 925, van steen deed herbouwen.

Op plaatsen, waar nog Romeinsche gebouwen of overblijfselen daarvan gevonden werden, zal men de kerken misschien grootendeels hiervan opgetrokken hebben. Niet onwaarschijnlijk zal men ook hier, gelijk in andere landen, Romeinsche tempels, waar die nog bestonden, tot de Christelijke Godsdienst ingewijd hebben; dit wordt verhaald van de Kapel op het Valkhof te Nijmegen, en kan mogelijk zijn van de voormalige St. Walburgskerk te Groningen, bij welke slooping in 1613 Romeinsche penningen zijn gevonden (1). Romeinsche

(1) Zie Groninger Volksalmanak voor 1843.

tempels van dezen achthoekigen vorm komen voor, bij Schoeplinus, *Alsatia Illustrata*, Deel I, pag. 504. De Kapel te Nijmegen, hoewel veel kleiner, heeft meer overeenkomst met de door Karel den Groote te Aken gebouwde Domkerk, waarom zij door dezen Vorst bij zijn slot op het Valkhof, misschien op Romeinsche grondslagen, kan gebouwd wezen, hoewel de tegenwoordige buitenmuren grootendeels van veel later tijd zijn.

Meerdere gebouwen van dezen vorm schijnen hier niet bestaan te hebben, dan alleen de Palmitenkapel, die voorheen behoorde tot het Minderbroedersklooster te Utrecht, en aldaar van uit de Nieuwe Weerd overgebracht was.

Uit de 10de eeuw is misschien nog overig de Noorderlijke zijdegang van de St. Plechelmuskerk te Oldenzaal, alwaar de Utrechtsche Bisschop Balderik van Cleve in 968 waarschijnlijk de eerste steenen kerk gesticht heeft.

Men vindt ook bij J. Oudaan, *Roomsche Mogentheid*, pag. 38, de afbeelding van tufsteenen fondamenteen in 1613 bij de abdij te Rijnsburg opgegraven, en blijkbaar het oostelijk deel eener kerk voorstellende, welke 27 voeten breed was, en aan de noord-, oost- en zuidzijde eene half ronde kapel of nis had, welke fondamenteen waarschijnlijk afkomstig waren, van de kerk aldaar door Graaf Dirk II in 975 gesticht.

In den ruwen, uit allerlei soorten van steen te zamen gestelden kerkmuur van het dorp Andelst in de Betuwe, met kleine onregelmatig geplaatste vensters, zien wij misschien nog een overblijfsel van de volksbouwkunde uit deze vroege eeuwen. Dergelijke ruwe muren bestonden er tot voor eenige jaren aan de kerken van de dorpen Hien en Weurt.

Elfde Eeuw.

Met deze eeuw begon ook in ons land een tijdperk, hetwelk zich door het stichten van Godshuizen kenmerkte, nadat de vrees voor het einde der wereld, welke tegen het laatst der tiende eeuw aller harten met schrik vervuld had, geweken was (1).

Tot het stichten van kerken gebruikten de Geestelijken veelal de schatten, waarmede vermogende lieden hen beschonken hadden, in de hoop van daarvoor bij het naderend einde aller dingen, de zaligheid te erlangen.

Het bouwen van bedehuizen was zekerlijk inzonderheid noodig in de Nederlanden, alwaar, ten gevolge van de herhaalde strooptogten der Noormannen, het land op vele plaatsen nog woest lag, doch welke streken nu bij het toenemen der bevolking allengs weder bewoond en bebouwd werden.

Men vindt de kerken uit deze en de 12de eeuw veelal van tufsteen gebouwd, in de nabijheid der rivieren, hooge kleilanden en de duinkanten, dewijl de lage streken toen veelal te waterachtig waren, om eene talrijke bevolking te hebben.

Volgens hetgeen in de *Batavia Sacra* berigt wordt, zoude Bisschop Bernulphus, omtrent het midden dezer eeuw, alle bouwvallige kerken in het Bisdom Utrecht herbouwd hebben, en dit komt overeen, met de veelvuldige sporen van den bouwtrant uit dezen tijd, welke men op vele dorpen aantreft. Op geene plaats is ons echter eene kerk bekend, aan welke niet het een of ander gedeelte afgebroken of vernieuwd is, voorname-

---

(1) Zie de Caumont, Histoire Sommaire de l'architecture Religieuse, Civile et Militaire au Moyen age, pag. 62.

lijk schijnen in de 13de en beide volgende eeuwen de koren bijna algemeen afgebroken en vergroot te zijn.

VORM DER KERKEN. Deze was gewoonlijk langwerpig vierkant met een smaller en plat gesloten koor. Zoodanig was de in 1826 afgebrokene St. Thomaskapel te Utrecht, die, hoewel meermalen herbouwd, echter waarschijnlijk denzelfden grondvorm, als ten tijde van hare eerste stichting onder Willebrord, behouden had. Ook in deze eeuw schijnt dit de bijna algemeene vorm der kerken geweest te zijn, met enkele uitzonderingen, zoo als te Renkum.

De grootere of stadskerken, zoo als die van St. Pieter en St. Jan te Utrecht, als ook die te Oldenzaal, alle door Bisschop Bernulphus gesticht, zijn kruiskerken.

KOORSLUITING. Behalve de platte voor dorpskerken, schijnt die met den halven zeshoek de meest gewone of oorspronkelijke van ons land geweest te zijn (St. Pieter te Utrecht, St. Lebuinus te Deventer, Renkum). De half ronde werd denkelijk gebruikt aan kerken, die naar het voorbeeld van buitenlandsche gebouwd werden, of welker bouwmeester een vreemdeling was, (zoodanig was de oorspronkelijke koorsluiting van de voormalige St. Mariakerk te Utrecht en van de St. Plechelmuskerk te Oldenzaal (1). De ruine op het Valkhof te Nijmegen is zonder twijfel de half ronde koorsluiting van de oude slotskapel.

TORENS. In de eerste eeuwen van het Christendom waren de klokken en torens zeer zeldzaam (2). Ook in ons land schijnen tot op de elfde eeuw zeer weinige of geene kerktorens bestaan te hebben; de kleine klok-

(1) Overijsselsche Volksalmanak voor 1841.

(2) De Caumont, pag. 44. Kreuser, Kölner Dombriefe, pag. 32.

ken, die men had, hingen denkelijk in eene houten stelling of torentje op het dak of in eenen steenen boog op den west-gevel, (de oude kapel te Zuijlen bij Rademaker, Kabinet van Nederlandsche Oudheden, de oude kapel te Deest bij Druten); uit latere eeuwen vindt men deze klokbogen aan het St. Bartholomaei Gasthuis te Utrecht en aan de kapel van het slot Doornenburg in de Overbetuwe. In de 11de en 12de eeuwen werden overal vele torens gebouwd.

TWEE TORENS aan den westgevel, vindt men aan de St. Nicolaaskerk te Utrecht en de Bergkerk te Deventer. Oudtijds bestonden er aan de kerken van St. Pieter, St. Maria en St. Salvator te Utrecht, aan de St. Janskerk te Arnhem, alsmede aan de Abdijkerken van St. Paulus en Oudwijk te Utrecht en die te Egmond.

DE MUREN waren vlak of met nissen (St. Pieter en St. Jan te Utrecht, te Kerkwijk), ook met platte pilasters en kleine boogjes (gevel en torens van St. Nicolaas te Utrecht, de voormalige kerk te Leusden, afgebroken in 1827). Enkele malen met ronde staven (Sassenheim, koor te Renkum). Steunbeeren vindt men uit deze eeuw hier even weinig, als in andere landen, somtijds op de hoeken der koren en kruisarmen (St. Pieter te Utrecht).

DE DEUREN waren zoowel in de zijmuren, als in den westgevel of in de torens geplaatst; meestal in eene verdieping van inspringende lijsten, (Oldenzaal, Ermeloo, Oosterbeek) somtijds met ronde staven (op den Eltenberg, St. Pieter te Utrecht). Altijd waren zij rond gedekt, en in den boog werden somtijds half ronde steenen met beeldwerk of opschriften geplaatst.

DE VENSTERS waren gewoonlijk klein en half rond ge-

dekt en in de nissen der muren geplaatst, zij hebben omtrent de helft der hoogte in de breedte. In de kruisarmen maakte men twee hooge smalle vensters naast elkander. Enkele malen vindt men ronde vensters (St. Nicolaas en voormalige St. Mariekerk te Utrecht, Oldenzaal, Ruïne op het Valkhof te Nijmegen).

GEWELVEN waren hier in deze eeuw even zeldzaam, als in andere landen (1). De St. Pieters- en St. Janskerken te Utrecht zijn er oorspronkelijk niet voor aangelegd. De St. Mariakerk aldaar was er echter mede voorzien (2). Misschien ook zijn die in de St. Plechelmuskerk te Oldenzaal en in de kerk op den Eltenberg oorspronkelijk.

De gewelven, welke in de koren van sommige oude Dorpskerken gevonden worden, schijnen uit de 12de eeuw te zijn (Renkum, IJsselmuiden). Natuurlijk komen hier de zoo menigvuldig voorkomende gewelven in koren uit de 14de en 15de eeuwen aan oudere Dorpskerken, niet in aanmerking.

PILAREN EN ZUILEN. Het valt moeilijk te bepalen, welke de meest gebruikte vormen hiervan geweest zijn, dewijl ons niet meer, dan vier kerken met zijdegangen bekend zijn, die in dit opzigt alle verschillen.

De St. Pieterskerk te Utrecht heeft zuilen met konische (naar boven dunner wordende) schaften, zware, zeer eenvoudige, kubieke kapiteelen met dekstukken en antieke basementen.

De St. Janskerk aldaar heeft vierkante geheel vlakke pilaren zonder kapiteelen of basementen.

De St. Plechelmuskerk te Oldenzaal, vierkante pilaren met ronde staven.

(1) De Caumont, *Hist. Sommaire*, pag. 83.

(2) Zie de teekening van Sauredam in het stadhuis te Utrecht.

De St. Mariakerk te Utrecht had pilaren te zamengesteld uit halfronde en platte pilasters en daar tusschen kleinere zuilen met kubieke kapiteelen.

De Abdijkerk op den Eltenberg, hoewel niet tot de grootere stadskerken kunnende gerekend worden, heeft pilaren, die uit halfronde en platte pilasters zamengesteld zijn, en kleinere vierkante daar tusschen.

Van deze heeft alleen de St. Janskerk te Utrecht puntbogen tusschen de pilaren, de overige zijn geheel in den rondbogen stijl. Men schijnt dus hieruit te kunnen besluiten, dat de vierkante en te zamengestelde pilaren hier meer, dan de ronde zuilen in gebruik zijn geweest.

ORNAMENTEN. Tot in de 12de eeuw schijnen onze kerken zeer eenvoudig geweest te zijn, ten minste hebben de beide door Bisschop Bernulphus te Utrecht gebouwde kerken met vele kleinere kerken op de dorpen, geene blijken van oorspronkelijk met uitgehouwen beeld- of lijstwerk voorzien te zijn geweest; zelfs zijn de kubieke kapiteelen en de basementen der St. Pieterskerk zeer ruw behakt en geheel zonder lijsten of ornamenten; de kapiteelen der voormalige St. Mariakerk aldaar waren eenigzins zorgvuldiger bewerkt, en op de hoeken der voetstukken zag men de bladvormige versiering, welke in andere landen veelvuldig aangetroffen wordt. Nergens alhier treft men de zigzaglijsten aan, welke in Engeland en Normandie zoo menigvuldig gevonden worden.

Van beeldwerk is nog uit deze eeuw overig de beeldzuil van Johannes den Dooper, in de St. Janskerk te Utrecht gevonden, en op het stadhuis aldaar bewaard; alsmede de halfronde steen, welke voorheen boven den westelijken ingang der Abdij te Egmond geplaatst was, en nu in den tuin van het Museum van Schilderijen te

Amsterdam (het Trippenhuys) bewaard wordt; op dezelve is de Apostel Petrus met de sleutels en een Bisschopsstaf afgebeeld, benevens Graaf Dirk VI en zijne moeder Petronella, die hem schijnen te aanbidden (1).

Een dergelijke steen is gemetseld in den Oostelijken muur der St. Michielskerk te Zwol, vertoonende Abraham met nog drie kleine figuren op zijne borst, waarschijnlijk is dezelve afkomstig uit eene kerk aldaar in deze eeuw gesticht (2).

Een derde steen wordt bewaard in de kerk te Rijnsburg, en is afkomstig van de Abdij aldaar.

Al dit beeldwerk is zeer plat, en toont eene weinig gevorderde kunst aan.

In de bommelgaten van vele torens uit deze en de volgende eeuw ziet men dwergzuilen met kapiteelen, die kubieken, of naar het voorbeeld der Corintische orde verschillend versierd zijn; wel is waar, dat de meeste door den tijd veel geleden hebben, doch bij de zeldzaamheid van ornamenten uit deze eeuwen zijn zij de aandacht overwaardig.

Onder deze zijn de voornaamste de zuilen en kapiteelen aan de Ruine op het Valkhof te Nijmegen en de kapiteelen en basementen afkomstig uit de voormalige St. Paulus Abdij te Utrecht en op het stadhuis aldaar bewaard.

CRUPTAE of kelderkapellen vindt men te Utrecht in de St. Pieters en te Deventer in de St. Lebuinuskerk (3), waarbij men die in de St. Maartenskerk te Emmerik kan voegen, alzoo deze stad oudtijds tot het Bisdom Utrecht

(1) Dezelve is beschreven, doch niet getrouw afgebeeld bij van Wijn, *Huiszittend leven*.

(2) Zie de afbeelding en beschrijving in den Overijsselschen Volksalmanak 1841.

(3) Beschreven en afgebeeld in de *Overijss. Volksalmanak* voor 1842.

behoorde. Alle drie hebben eenen eenigzins langwerpigen vorm, en zijn aan de oostzijde rond gesloten, tegen de zijdemuren zijn platte pilasters en nissen. Die te Deventer is omtrent 14 el lang en 9 breed, de beide andere zijn iets kleiner.

Alle drie hebben eenvoudige tonronde gewelven zonder ribben of banden, welke door zes zuilen gedragen worden. Te Utrecht en Deventer zijn de zuilenschaften twee aan twee met schroefvormige en hoekige lijsten en met schubben versierd. De kapiteelen zijn zeer eenvoudige kubieken zonder versierselen, en de basementen antiek.

Te Emmerik zijn de schaften twee aan twee uit vier, acht en zestien staven gevormd, de kapiteelen zijn ook in vier en acht deelen afgedeeld, terwijl de beide uit zestien staven gevormde zuilen kubieke kapiteelen hebben, die zorgvuldiger bewerkt zijn dan te Utrecht en Deventer. De basementen zijn met aarde bedekt.

Te Utrecht en Deventer zijn deze Cruptae zonder twijfel te gelijk met de kerken omtrent het midden der 11de eeuw door Bisschop Bernulphus gesticht; te Emmerik misschien iets later, dewijl de bewerking van de zuilen en de vijfzijdige koorsluiting der kerk eene meer gevorderde kunst schijnen aan te duiden.

Twaalfde Eeuw.

In het algemeen kunnen voor deze eeuw dezelfde regels, als voor de 11de gelden; de stadskerken werden meer en meer sierlijk opgebouwd, zoo als men in de oudere deelen der Groote Kerken te Zutphen en Deventer kan zien. De puntbogen werden ook meer gebruikt; men vindt dezelve met de rondbogen bij elkander in de Bergkerk te Deventer en uitwendig aan vele dorpsker-

ken. In de St. Walburgskerk te Zutphen zijn aan de staven der pilaren kelkvormige kapiteelen en in de St. Lebuinuskerk te Deventer vierkante met eenig bladwerk. Tot deze eeuw schijnen ook te behooren, de doorbrokene en dooreengeslingerde rondboogjes, welke men onder andere aan de torens der Bergkerk te Deventer en aan die te Wageningen ziet.

De dorpskerken werden meer, dan in de vorige eeuw van baksteen opgehaald. Voorbeelden van den bouwtrant dezer eeuw vindt men nog aan torens en gedeeltes van kerken op vele dorpen en kleine plaatsen. De spitse (lancet) bogen en drievoudig te zamengevoegde vensters, welke in andere landen het kenmerk van den overgangstijd tot den puntboog zijn, komen hier zeer zeldzaam voor. (De bogen in het oudste gedeelte der St. Joriskerk te Amersfoort en het venster boven de westerdeur der St. Walburgskerk te Zutphen).

Dertiende tot Zestiende Eeuw.

Met de dertiende eeuw bereikte ook in ons land de Gothische bouwde hare grootste volmaaktheid, en de kerkgebouwen verkregen, met het algemeen worden van den puntboog, eene ligtheid en stoutheid van bouw, die den beschouwer doen verbaasd staan. Deze ligtheid van bouwtrant behield zij wel tot op haar verval in het midden der zestiende eeuw, doch de ornamenten verloren veel van die edele eenvoudigheid, welke het kenmerk was van de dertiende eeuw, als het schoonste tijdperk van haar bestaan.

Wij hebben slechts twee kerken, die met de schoonste in andere landen kunnen vergeleken worden, namelijk de St. Maartens- of Domkerk te Utrecht en de St. Janskerk te 's Hertogenbosch. De eerste is nimmer geheel volbouwd geweest en tegenwoordig bestaan alleen

de beide kruisarmen en het koor van dezelve, dewijl het ruim door eenen geweldigen stormwind op den 1sten Augustus 1674 instortte en vervolgens afgebroken werd. Hare bouwtrant is iets ouder, dan van de kerk te 's Hertogenbosch, want zij heeft kapiteelen aan de staven die de gewelfribben dragen, terwijl in de St. Janskerk geene kapiteelen, maar van het gewelf tot op den grond doorloopende staven gevonden worden (1).

Onze fraaiste kerken zijn met gehouwen steen bekleed, waarin de ornamenten uitgewerkt zijn. Aan die welke uitwendig grootendeels uit bak of tufsteen bestaan, ziet men de ornamenten van gehouwen steen, zoodat naarmate van het minder gebruik van gehouwen steen ook minder ornamenten gevonden worden. Er zijn ons geene kerken bekend met ornamenten van gekleurde en verglaasde bakstenen, hetgeen anders in het Noordelijk Duitschland bij het menigvuldig gebruik van baksteen niet ongewoon is.

Sommige kerkmuren, gelijk te Leijden, Haarlem en Alkmaar, hoewel bijna geheel met gehouwen steen bekleed, kenmerken zich echter door groote eenvoudigheid, hetgeen men minder aan het onvoltooid blijven, dan wel aan het oorspronkelijke plan kan toeschrijven.

Een eigenaardig kenmerk onzer kerken zijn de ronde zuilen, welke men, tot in den laatsten tijd der Gothische bouwkunst, meer dan in andere landen gebruikt heeft (2). Voornamelijk komen zij voor in de lager gelegene provincien, terwijl de kerken in de hoogere streken meer eenvoudige of zamengestelde pilaren hebben.

Deze ronde zuilen hebben meest acht, tien of twaalf

(1) Zie over dit onderscheid Kugler, *Handbuch der Kunstgeschichte*, pag. 530 en volg.

(2) Zie hierover C. Snaase, *niederländische Briefe*, pag. 169 en volg.

hoekige voetstukken en ketkvormige kapiteelen met een of twee rijen gewoonlijk fraai bewerkte bladen, van verschillenden vorm. Soms ook met dieren en beeldwerk (Naarden, in de zijdegangen te Rotterdam).

Onze kerken zijn tegenwoordig bijna alle inwendig met eene dikke kalklaag bedekt, waardoor de fijne bewerking der ornamenten niet opgemerkt wordt. Door deze oorzaak is ook veel schilderwerk verborgen, hetgeen oudtijds dezelve versierde.

DE GRONDVORM is meestal die van een Latijnsch, enkele malen die van een Grieksch kruis (Nijmegen, Hooglandsche kerk Leijden). Er zijn er ook van langwerpige vierkanten vorm, voornamelijk wanneer zij gelijkhooge gewelven hebben; eenige van deze hebben ook kruisarmen. Deze bouwtrant met gelijkhooge gewelven komt menigvuldig voor. Te Zutphen, Deventer, Utrecht en eenige andere plaatsen is dit toe te schrijven aan het vergrooten van vroeger bestaan hebbende kerken, doch vele zijn oorspronkelijk in dezen vorm aangelegd, van welke de St. Michielskerk te Zwol, in het laatst der 14de eeuw, eene der eersten geweest is.

KOORSLUITING. Voor groote kerken gebruikte men veelal vijf zijden van den tien- of twaalf-hoek, soms drie zijden van den zes- of acht-hoek. Kleine kerken hebben het koor ook wel plat gesloten (St. Walburgskerk te Arnhem, Markendaalsche te Breda).

De kooromgangen werden in de vijftiende eeuw dikwijls met zeven of negen zijden van den veertien- of achttien-hoek gevormd, (Delft, Haarlem, Deventer, Groningen).

Veeltijds hebben de kerken kapellen, zoowel langs het ruim en koor als om den kooromgang; zij schijnen

allen in het oorspronkelijke plan begrepen, en niet van lateren aanbouw te zijn.

De kruisarmen zijn plat gesloten, waarop alleen de kerk te Geertruidenberg eene uitzondering maakt als zijnde dezelve daar aan de einden veelhoekig.

GEWELVEN. In de kerken uit de dertiende eeuw zijn meestal eenvoudige kruisgewelven, eerst later in de veertiende en vijftiende schijnt men gewelven met kunstige sterrenvormige ribben gemaakt te hebben.

Zeer menigvuldig zijn in de lager gelegene streken de houten gewelven of beschotten. Gedeeltelijk kan men dit aan eene gewoonte en gedeeltelijk aan het onvoltooid blijven der kerken toeschrijven; in het laatste geval ziet men meestal uitwendig de kassen, waarin de springbogen moesten komen, nog opengelaten, (Haarlem, Hooglandsche kerk te Leijden, koor te Arnhem). Misschien ook vreesde men in weeke gronden de gebouwen met steenen gewelven te bezwaren.

De houten gewelven zijn somtijds fraai beschilderd, (Alkmaar, Naarden) of met kunstige houten ribben voorzien, (Haarlem).

In de kerken met ronde zuilen vindt men tegen de bovenmuren veelal één of meerdere staven of lijsten, die de gewelfribben dragen, en niet altijd op de kapitelen der zuilen rusten.

In de zijdegangen zijn of dezelfde soort van zuilen als in het schip of dunne ronde staven met kapitelen, of ook wel enkele draagsteenen voor de gewelfribben. Wanneer er doorlopende lijsten in gevonden worden, schijnt de kerk niet volgens hetzelfde plan afgebouwd.

De vensters in de kruisarmen van onze eenvoudige kerken loopen meestal tot in de brandgevels door. Doch

aan de fraaiste is dit niet het geval, dewijl de brandgevels daar, gelijk in de buitenlandsche, met nissen lijstwerk enz. versierd zijn, (Domkerk te Utrecht, St. Janskerk te 's Bosch, Hooglandsche te Leijden, St. Bavo te Haarlem, Lieve vrouwe kerk te Dordrecht).

DE TORENS, welke uit deze eeuwen hier gevonden worden, zijn bijna alle enkel tegen den westgevel geplaatst. Alleen heeft de St. Walburgskerk te Arnhem (1328), twee torens en te Deventer staat de toren der St. Lebuinuskerk (15de eeuw), aan den Zuidkant van den westgevel, zoodat het schijnt alsof men er eenen tweeden bij heeft willen zetten.

Te Breda, Bommel en Arnhem rusten de torens in het ruim der kerken op twee zware veelhoekige pilaren, maar de meeste zijn uitwendig tegen de kerken aangebouwd.

De fraaiste en volmaaktste torens zijn te Groningen, Utrecht, Amersfoort, Rheenen, Breda, Bommel en Delft. Te Arnhem, Deventer, Zutphen, Zierikzee, Rotterdam, Dordrecht, Wijk bij Duurstede, Woudrichem en andere plaatsen zijn zij onvoltooid gebleven, en gedeeltelijk in latere eeuwen met steenen koepels of houten kappen gedekt. Te Middelburg en 's Gravenhage zijn zij zeshoekig van grondvorm, beide zijn ook niet in den Gothischen bouwtrant voltooid.

KLOOSTERGANGEN of kruisgangen, bestaan er in ons land slechts twee, bij de Domkerk te Utrecht en bij de Abdijkerk te Middelburg ook schijnen er uit deze latere eeuwen geene meer geweest te zijn.

Die te Utrecht is waarschijnlijk van denzelfden tijd als de kerk, doch niet in denzelfden smaak, dewijl in een gedeelte de gewelfribben tot op den grond onafgebroken doorloopen.

Te Middelburg is dezelve misschien eene eeuw later gebouwd.

Als overblijfsels van kloosters bestaat er nog een te Utrecht onder de gebouwen van het voormalig klooster der Ridders van St. Jan, nu het Militair logement en een tweede achter het stadhuis te Haarlem, beide zijn zeer eenvoudig van baksteen opgehaald.

DORPSKERKEN worden uit deze eeuwen van verschillende grootte gevonden; eenige zijn kruiskerken, andere langwerpig vierkant, en hebben twee rijen eenvoudige zuilen of pilaren, zonder dat het middenschip veel boven de zijdegangen verheven is. Bijna allen zijn van baksteen gebouwd, en waar zij gedeeltelijk uit tufsteen bestaan, is deze waarschijnlijk afkomstig van eene oudere kerk, die gesloopt en met de daarvan komende steen de nieuwere gebouwd of bekleed is. De koren zijn gewoonlijk smaller en lager dan de kerk, en met den halven acht- of tienhoek gesloten. Het ruim is zeldzaam, doch de koren meermalen met steen verwulfd. Aan den westkant hebben zij gewoonlijk eenen meer of minder versierden vierkanten toren, waarvan eenigen vrij hoog zijn. De deuren zijn meest platrondegedekt en zonder veel ornamenten.

Wij moeten hier nog bijvoegen, dat men in de lagere en aan zee gelegene Provinciën voornamelijk den oorspronkelijken bouwtrant der kerken van onze gewesten moet zoeken, dewijl de andere, zoo als Overijssel en Gelderland, zonder twijfel meer van den bouwtrant der aangrenzende landen overgenomen hebben.

**LOBESTEEG TE UTRECHT. STEVEN LOBE.
HET GESLACHT LOBÉ.**

In het eerste deel der *Geschied- en Oudheidkundige beschrijving van de Pleinen, Straten, Stegen, Waterleidingen; Wedden, Putten en Pompen der Stad Utrecht*, wordt op blz. 250, gezegd dat de *Zonstraat* te Utrecht in de rekening van huisgeld van het jaar 1629, *Lobesteeg* wordt genaamd, naar het aldaar wonende geslacht Lobe, terwijl in de aantekening op de aangehaalde plaats melding wordt gemaakt van Steven Lobe, die in 1576 aldaar woonde, en tevens gezegd, dat in de rekening van Haarstede-geld, van het jaar 1715, het geslacht Lobe nog wordt gevonden.

Hetzij mij vergunt omtrent dat geslacht *in het algemeen*, en omtrent voornoemden Steven *in het bijzonder*, eenige mededeeling te doen.

Het geslacht Lobe, of, zoo als het zich later altijd schreef, Lobé, was afkomstig uit Vlaanderen, doch werd later geteld onder de zoogenaamde Welgeboren *Maartens* of *Martensmannen* van Utrecht, en is thans nog in wezen. Tot hetzelfde behoorde wijlen mijne moeder Susanna Abilia Lobé, en behooren onder anderen thans nog, mijne bloedverwanten de Heeren Willem (Guillelmo) Lobé en Karel (Carlos) Lobé, broeders, beide ridders der orde van den Nederlandschen Leeuw, de eerste Consul-Generaal der Nederlanden voor geheel *Cuba* te *Havana*, en de tweede Consul der Nederlanden voor Cadix, Seville, St. Lucas, langs de Kusten van den Océaan, van Ayamonte af tot Algesiras toe (1).

(1) Zie Bijlage A.

Steven Lobe, boven vermeld, werd te Utrecht in 1527 geboren. Zijn vader was Willem Willemsz. Lobé, Schout in den Dom te Utrecht, en zijne moeder Marigtje of Maria Ghijsberts. De vader komt in zijne gemelde hoedanigheid voor, in eene acte van het jaar 1544, te vinden in het *Tijdschrift voor Geschiedenis, Oudheden en Statistiek van Utrecht*, VIII^{de} Deel (1845), blz. 493, waar hij Wilh. Lobe van Oostende (1) wordt genoemd. Steven, zijn zoon was *burger en Martensman van Utrecht*, en deed zich in laatstgemelde hoedanigheid, in Augustus 1594, op teekenen als gerechtigd tot de jacht, zoo als blijkt uit Matthaeus, *de jure Gladii*, pag. 550, waar hij Steven Loby wordt genoemd. Hij stierf te Utrecht in het jaar 1595, en heeft tot vrouw gehad Margaretha van Lockhorst, gezegd van Voort, uit welk huwelijk twee zoons en eene dochter zijn gesproten. De oudste zoon Willem was Drost en Schout van Soest en Soestdijk, en stierf op eerstgemelde plaats in het jaar 1608; zijn zoon, mede Willem genaamd, geb. 1586, was even als zijn overgrootvader, Schout in den Dom te Utrecht, en komt als zoodanig voor, in een charter van het jaar 1651 te vinden, bij Matthaeus, in het aangehaalde werk, pag. 225. Laatstgemelde Willem Lobé had veertien kinderen (2), van welke een zoon insgelijke Willem genaamd, geb. 1615, vader was, onder anderen van 1. Adriana Lobé en van 2. Pieter Lobé.

1. Adriana, geb. 1638, werd de vrouw van Johannes van de Water. Hun zoon Willem was bij Maria Ouziel, de vader, onder anderen van Adriana van de Water, echtgenoot van den beroemden Hoogleraar Pieter van

---

(1) Zie Bijlage B.

(2) De afstammelingen van eenen zijner zoons, Baltus genaamd, bleven nog lang te Utrecht; doch vertrokken later naar Amsterdam, waar er nog in wezen zijn.

Musschenbroek, zoodat wijlen de Heer Mr. Samuel Cornelis van Musschenbroek, kleinzoon van dezen laatsten en Wethouder der Stad Utrecht, overleden den 22 Sept. 1839, van grootmoederszijde mede een afstammeling was van den vermelden Steven Lobe.

2. Pieter Lobé voorn^d. geb. 1640, had bij Abigael Wachtels, twaalf kinderen, van welke een zoon Willem genaamd, in 1705 te Utrecht, tot *Art. Lib. Mag. et Phil. Doct.* werd bevorderd, en Predikant, eerst te Kockengen en de Haar en vervolgens te Elburg is geweest. Hij had bij Susanna Kock tien kinderen, en onder dezen *a.* Jan Pieter en *b.* Willem Lobé.

a. Jan Pieter Lobé werd in 1742 te Leiden bevorderd tot *Art. Liber. Mag. Phil. et Med. Dr.*, en schreef eene dissertatie *de diversa lapidum origine*. Hij was Inspector van het Collegium Medicum te Amsterdam en vader onder anderen van Maurits Jacob Lobé, Consul der Nederlanden te Cadix, die, bij eene Spaansche vrouw, donna Maria Emanuella Ravina, vader werd van de boven vermelde Heeren Willem (Guillelmo) en Karel (Carlos) Lobé, Consuls der Nederlanden te Havana en te Cadix.

b. Willem Pietersz. Lobé, bovengenoemd, werd in 1745 te Leiden insgelijks tot *Art. Lib. Mag. et Phil. Dr.* bevorderd, was van 1748—1780 Predikant te 's Graveland, en bij Anna Gerretsd. de Haas, vader van elf kinderen, van welke wijlen mijne bovenvermelde moeder er een was.

Het wapen van het geslacht Lobé is een veld, beladen met 10 hermelijnen, geplaatst 4, 3, 2, 1 met een rood bovenstuk (*d'hermines en chef de gueules*); als helmteeken een zittende jagthond met hangende ooren, (*een lobbes?*)

Amsterdam, den 4 Mei 1845.

W. J. C. van Hasselt.

BIJLAGEN.

A.

De Heer Willem (Guillermo) Lobé is Commandeur der orde van Karel III van Spanje, en schrijver van verschillende werken, zoo in de Spaansche, als in de Fransche taal. Zoo verscheen van hem in 1843 te Amsterdam eene brochure getiteld: *La Chine et l'Europe*; in 1821 gaf hij te Parijs in het licht: *Guide aux droits civils et commerciaux des étrangers en Espagne*, van hetwelk later eene 2de uitgave verscheen. Van zijne werken, in de Spaansche taal geschreven, zijn ons bekend: 1°. *Cartas a mis Hijos durante un viaje a los Estados unidos, Francia é Inglaterra; en los siete últimos meses de 1837*. Nueva-York 1839; herdrukt Madrid 1843, 2°. *Miscelánea de algunos folletos ya impresos y escritos inéditos sobre Instrucción pública, agricultura, comercio, etc.*, twee deelen in 8° Madrid 1841, en 3°. *Mi Segundo viaje a Europa y especialmente a España*, vier deelen in 8°, Madrid 1842. Zijn broeder Karel (Carlos) Lobé is schrijver van de vier volgende brochures: 1°. *Quelques mots aux habitants de Curaçao, sur leur agriculture et sur la manière de l'améliorer*. Amst. 1839: 2°. *Quelques mots aux habitants de Curaçao sur la culture du Nopal et sur la reproduction de la Cochenille fine du Mexique*. Amst. 1839. 3°. *Quelques mots sur la culture du coton en général en sur celle des colonies de sa Maj. le Roi des Pays-Bas, situées aux Indes occidentales en particulier*. Amst. 1840, en 4°. *Quelques considérations sur la situation financière, politique, commerciale de la Neerlande en Mars de 1843*. Amst. 1843.

B.

Voor weinige jaren leefden er te Oostende nog personen van dien naam. — Jean Lobé of zoo als hij ook wel wordt genoemd, Jean Lobbe was Kolonel-Gouverneur van Oostende, waar hij in 1604 sneuvelde. Zie *Généalogies des Familles nobles et anciennes des XVII Provinces*, T. III. p. 148. *Généalogie de la famille Gilles*. In de *bibliotheca Belgica* van Foppens vindt men p. 522 melding gemaakt van Jacobus Lobetius, overleden te Luik in 1672, en in een diploma van het jaar 1456, te vinden in het II^{de} Deel van het *Supplement ad Oper. Diplomat Miraci*, p. 901, komt als getuige voor, Joannis Lobbe, *Advocatus oppidi Lovaniensis*.

Kort Overzicht

DER

MIDDELEEUWSCHE KERKEN-BOUWKUNST

IN

N E D E R L A N D

EN INZONDERHEID IN HET STICHT VAN *UTRECHT*.

(Vervolg van pag. 96).

ORNAMENTEN. Aan onze kerken, welker bouwtrant met dien der buitenlandsche overeenkomt, is ook veelal dezelfde soort van ornamenten aangebragt, waarom wij deze hier voorbijgaan. In de kerken met ronde zuilen, het kenmerk van den eigendommelijken bouwtrant der Hollandsche kerken, ziet men, behalve de kapiteelen der zuilen en staven bijna geene ornamenten, somtijds eene rij boogjes onder de daklijst.

Onder de bovenvensters is gewoonlijk een muurvak of nis met verticale staven en boogjes, of ook wel met twee platronde bogen, die in het midden op eene zuil of draagsteen rusten.

Het profiel der bogen tusschen de pilaren is meestal onder plat, enkele malen rond, met lijsten op de zijden; zeldzaam ziet men aan de vensters veel lijstwerk.

Het kunstige steenen raamwerk in de vensters schijnt minder algemeen te zijn geweest aan onze baksteen kerken; waar het nog bestaat, is het vrij eenvoudig. Wanneer er eene balustrade om het dak gevonden wordt, is deze gevormd uit verticale staven door boogjes vereenigd; eenige balustrades in dezen smaak zijn van baksteen uitgevoerd. Aan eenige kerken ziet men ronde

boogjes in den smaak der 11de eeuw, als eene nabootsing van de ornamenten uit dien tijd.

Beeldwerk is er zeer weinig meer overig, dewijl het grootste gedeelte met altaren, doopvonten enz. of bij den beeldenstorm vernield, of later, bij het inruimen der kerken aan den Hervormden Godsdienst, uit dezelve weggeruimd is. Het schilderwerk moet echter dikwijls niet dadelijk weggenomen, maar in den loop der jaren overgewit zijn, daar uit de teekeningen van Saenredam en Zachtlevén, op het stadhuis te Utrecht, blijkt, dat op het laatst der 17de eeuw, hiervan nog veel over was. De pilaren en zuilen moeten oudtijds veelkleurig gemarmerd, en met de beeldtensissen van Heiligen beschilderd zijn geweest; tegenwoordig is hiervan bijna niets te zien, dan hetgeen nu en dan toevalligerwijze voor den dag komt.

Denkelijk liet men voorheen veelal aan de ornamenten en zuilen de natuurlijke kleur van den steen, waaruit zij bestonden, behouden, gelijk men zulks nog in de kerken te Bommel en Alkmaar ziet.

De gewelfribben, draagsteenen, bladen en figuren, op de gewelfknoopen en aan de kapiteelen, werden met verschillende kleuren, zoo als rood, zwart, wit en geel beschilderd, somtijds ook verguld.

De kappen der gewelven werden veeltijds met groen lofwerk en takjes beschilderd, die uit de gewelfribben schenen voort te komen.

Reeds boven merkten wij aan, dat onze baksteenen kerken uitwendig weinig versierd zijn, het eenige, dat derzelve donkere kleur verlevendigt, is dat de hoeken en profilen veeltijds met zandsteen opgehaald, en banden van dien steen in de muren gemetseld zijn.

Korte Aanteekeningen

OP DE

VOORNAAMSTE KERKEN

IN

N E D E R L A N D .

Deze aantekeningen zijn grootendeels volgens eigene bezigtiging der kerkgebouwen opgemaakt.

De kerken, welke wij niet gezien hebben, zijn met een + geteekend; hare beschrijving is te zamengesteld naar berigten en afbeeldingen ons door kunstminnaars en geleerden goedgunstig toegezonden, waarvoor wij aan allen hier onzen dank betuigen.

De niet meer bestaande gebouwen zijn zoo na mogelijk beschreven, volgens daarvan nog voorhandene afbeeldingen en berigten.

Wij hebben de kerken enkel uit een bouwkundig oogpunt beschouwd, en dus ook geene melding gemaakt van de zich daarin bevindende praalgraven en andere merkwaardigheden, wijl deze deels een afzonderlijk onderzoek verdienen, deels niet tot het Gothisch tijdvak behooren.

Waar hiertoe aanleiding was, hebben wij het verschil opgegeven, dat er somtijds bestaat tusschen het in oorkonden vermelde jaar van derzelve stichting en het waarschijnlijke volgens den bouwtrant; want gelijk het eerste stichtingsjaar van zeer vele kerken niet bekend is, even zoo moeten aan anderen groote vernieuwingen zijn gedaan, zonder dat er in de geschiedenis berigten van bewaard zijn.

Oudste Kerken vóór de Elfde Eeuw.*Rondbogenstijl.*

ST. THOMASKAPEL TE UTRECHT. Gesloopt 1826. Gesticht door den Frankischen Koning Dagobert, omstreeks 631; zonder twijfel was deze eerste Christenkerk van hout. Herbouwd door Willebrord, en naderhand meermalen, waarschijnlijk het laatst in 1413. Hoewel zij dus, behalve de grondslagen, niets oorspronkelijks meer had, kan men haren vorm voor den algemeenen der eerste Christenkerken aannemen. Het was een langwerpig vierkant met een smaller en lager plat gesloten koor, het onderste der muren bestond nog uit zware tufsteen (1). Zij moet met het koor ongeveer 22 Ned. ellen lang zijn geweest.

ST. SALVATOR of OUDMUNSTERKERK te UTRECHT. Gesloopt 1587. Gesticht door Willebrord, omtrent 700. Verwoest door de Noormannen bij de verovering der stad in 857. Waarschijnlijk op dezelfde grondslagen herbouwd door Bisschop Balderik van Cleve, na de verdrijving der Noormannen, in 917. Bij den zwaren brand van 1148 was het de eenige kerk, die gespaard bleef.

Het was eene kruiskerk van tufsteen (2). Volgens de bij den platten grond opgegevene maten moet het koor, met de crueta daaronder, nog langer dan het ruim der kerk geweest zijn; daar dit strijdt met den

---

(1) Volgens een handschrift en tekening getrokken uit de Bibliotheca Musschenbroeckiana.

(2) Zie de afbeeldingen en platte gronden op het stadhuis te Utrecht en in het bezit der familie van Asch van Wijck.

algemeenen vorm der vroege Christenkerken, kan het mogelijk zijn, dat dit koor met de *crupta* en de beide torens aan den westgevel, bijvoegselen eener latere, misschien der 11de eeuw, geweest zijn. Van de tweede, bij Matthaeus vermelde, *crupta* is op den platten grond geen blijk te vinden, misschien was de groote *crupta* door eenen muur in tweeën gescheiden. Volgens den platten grond schijnen er aan elken kant zes zuilen in dezelve geweest te zijn.

ST. WALBURGSKERK TE GRONINGEN. Gesloopt 1613. Zij was in de 9de eeuw gebouwd, misschien op Romeinsche grondslagen; dewijl dit volk dergelijke tempels had (1). Het was een zwaar achthoekig gebouw van tufsteen, met eenen verhoogden koepel en gewelven. De vierkante toren en het koor met den kelder (*crupta*?) daaronder, schijnen bijvoegselen uit de 11de of 12de eeuw te zijn geweest (2).

KAPEL OP HET VALKHÖF TE NIJMEGEN. Misschien op Romeinsche grondslagen gebouwd door Karel den Grooten, omtrent 780. Zij is veel kleiner, dan de door dien Vorst te Aken gestichte kerk, doch heeft volmaakt denzelfden grondvorm en bouwtrant. De binnenste achthoek en een klein gedeelte van den buitenmuur met het ingangsportaal zijn nog van tufsteen en in den Rondbogenstijl. Het schijnt evenwel twijfelachtig of deze oudere deelen van de stichting door Karel den Grooten, dan wel van de herstelling des Valkhofs door Keizer Frederik Barbarossa in 1155, nog

(1) Schoeplinus, *Alsatia Illustrata*, I D., pag. 504.

(2) Groninger Volks-Almanak 1843. — Tegenw. staat van Groningen. — Smids schatkamer van Ned. Oudheden.

overig zijn. Op de inwendige galerij zijn de bogen door achthoekige dwergzuiltjes met kubieke kapiteelen en antieke basementen verdeeld.

De zestienzijdige buitenmuur, de gewelven en het bovenste van den achthoek zijn, naar den bouwtrant te oordeelen, in de 14de of 15de eeuw voor het grootste gedeelte vernieuwd. Oorspronkelijk schijnt de buitenmuur in elk der vakken twee rondbogige vensters, in eene dergelijke nis, boven elkander gehad te hebben. Waarschijnlijk was het de oorspronkelijke kapel van het door Karel den Grooten gebouwde slot of paleis, dewijl zij in verband stond met het oudste gedeelte van de voormalige gebouwen op het Valkhof. Naderhand diende zij welligt tot eene doopkapel (Baptisterium).

Elfde Eeuw.

+ **ST. PLECHELMUSKERK TE OLDENZAAL.** Van de alhier door Bisschop Balderik van Cleve in de 10de eeuw gestichte kerk bestaat waarschijnlijk nog de Noorder zijdegang (1). Het schip en de Noorderkruisarm zijn van de door Bisschop Bernulphus, omtrent 1043 gebouwde kerk, in den rondbogenstijl met vierkante pilaren en staven in de hoeken.

Er bestaat nog eene halfronde altaarnis van dezen tijd, uitwendig met staven en kubieke kapiteelen. Het oorspronkelijke koor is denkelijk ook half rond gesloten geweest.

De geheele zuidzijde met het koor is, na den brand

---

(1) Zie Overijsselsche Volksalmanak 1838 en 1841.

van 1492, in 1525 in den smaak van dien tijd vernieuwd en vergroot. De toren schijnt tot de 12de eeuw te behooren. Zij is met vele zuilen en bogen versierd, en met de oudere deelen der kerk van Bentheimer steen.

ST. PIETERSKERK TE UTRECHT. Gesticht door Bisschop Bernulphus, omtrent 1040. Vergeleken met andere buitenlandsche kerken van denzelfden tijd is zij klein en eenvoudig, en het metselwerk vrij ruw, uit ongelijke platte stukken tufsteen bestaande. Het ruim heeft aan elken kant vijf zuilen van blokken rooden zandsteen, met dikke kubieke kapiteelen en zware antieke basementen, zonder eenige ornamenten en zonder het voor-Gothisch blad op de hoeken. De schaften hebben de verdunning konisch en de beide koepelpilaren zijn vierkant met platte pilasters.

Het koor, dat door de zich daaronder bevindende crypta eenige voeten hooger is, heeft geenen omgang, maar aan beide zijden eene kapel, van welke die aan de zuidzijde later gebouwd is. De oorspronkelijke kapel aan den Noordkant is zwaar verwulfd, en even als het koor met drie zijden van den zeshoek gesloten. De geheele kerk was oorspronkelijk slechts voor eenen houten zolder aangelegd, doch het koor en kruis later met tufsteen verwulfd, waardoor eenige vensters in het koor digtgemaakt zijn.

Het ruim is tegenwoordig met een planken beschot voorzien en de zijdegangen zijn tot aan het dak open. Oorspronkelijk was de kerk geheel in den rondbogen stijl; de koorvensters zijn later puntbogig uitgehakt en vergroot. De vensters in de zijdegangen schijnen ook toegemetseld, doch derzelve nissen zijn in- en uitwendig nog zichtbaar. Vóór den storm van 1 Aug.

1674 had de kerk twee vierkante torens aan den westgevel (1) van even eenvoudigen bouwtrant als de kerk, en een langwerpig raam en ingang. Tusschen de torens was inwendig eene lage galerij rustende op twee zuilen, met kubieke kapiteelen.

Hoewel geheel ontbloomt van uitgehouwen versierselen was de kerk echter, vóór de beschadiging door den storm van 1674, met schilderwerk voorzien, de zuilen waren veelkleurig gemarmerd en de kapiteelen met witte banden, lofwerk en cherubim, op eenen rooden of blaauwen grond beschilderd.

Tegen den koepelboog zag men eene schilderij, voorstellende eenen Bisschop met het model van eene kerk in elke hand en twee aan zijne voeten, waarschijnlijk doelende op den stichter van deze en de St. Janskerk, dewijl men veelal de stichters het model der kerken in de hand houdende, voorstelde. De kerken aan zijne voeten doelden misschien op de stichting der St. Paulus abdij en der St. Lebuinus kerk te Deventer. Naast hem zag men de H. H. Paulus en Andreas.

Tot in de 17de eeuw bestond er aan de zuidzijde der kerk een kloostergang, waarvan eene gedeeltelijke afbeelding te zien is op het stadhuis te Utrecht en in Rademakers Kabinet van Oudheden.

Volgens deze afbeeldingen schijnt dezelve uit zware vierkante pilaren en zuilen met vierkante kapiteelen, zonder gewelf, bestaan te hebben.

Daar deze kerk volgens geschiedkundige berigten twee of driemaal, namelijk in 1076, 1148 en 1279 verbrand-

---

(1) Zie de teekeningen op het stadhuis te Utrecht.

de (1), kan misschien de vraag ontstaan, of zij niet gedeeltelijk vernieuwd is? Op grond echter van haren bouwtrant durven wij verzekeren, dat de bij die branden geledene schade niet groot moet geweest zijn, en zich tot het dak en de houten zoldering, zoo die er was, bepaald heeft, dewijl alleen aan de daklijst eene herstelling, schijnbaar uit de 13de of 14de eeuw, te zien is.

ST. JANSKERK TE UTRECHT. Gesticht door denzelfden Bisschop als de St. Pieterskerk. Het is eene kruiskerk van tufsteen, zeer eenvoudig, zonder steenen gewelven, zij heeft vierkante pilaren, zonder kapiteelen of eenige ornamenten en wijde puntbogen daar tusschen. De vensters zijn in den rondbogenstijl. Het oude koor is in 1556 door een nieuw, in den smaak van dien tijd, vervangen. Tot in de 17de eeuw bestond er aan de Noordzijde een kloostergang, en een toren aan den zuidwest-hoek, beide zijn misschien met het vernieuwen van den westgevel, in het laatst van die eeuw, afgebroken.

De St. Janskerk schijnt door de branden van 1148 en 1279 meer geleden hebben, want behalve dat een der twee torens, aan den westgevel, toen reeds weggeraakt schijnt te zijn, is de zuidelijke kruisarm met baksteen hersteld. Misschien was ook het koor door die branden allengs bouwvallig geworden, zoodat men het in 1556 moest vernieuwen.

WESTGEVEL der ST. NICOLAASKERK te UTRECHT. Deze bestaat met de beide torens nog geheel in den smaak der 11de eeuw; men ziet er waterlijsten door rondboogjes gedragen en platte pilasters op de hoeken.

---

(1) Zie hare beschrijving in het Utrechtsch Tijdschrift voor 1838.

In de bommelgaten zijn dwergzuilen met kubieke kapiteelen. Het ronde venster in den gevel is toegemetseld en de deur daaronder geheel veranderd, zoodat er van de ornamenten niets meer te zien is. In de 16de eeuw heeft men op de beide torens koepels gezet, waarvan de Noordelijke door den storm van 1674 vernield, en niet weder herbouwd is.

De kerk is uit eene latere eeuw.

ST. MARIAKERK TE UTRECHT. Afgebroken 1813. Zij was gebouwd in 1082, door Bisschop Coenraad, onder medewerking van Keizer Henrik IV, naar het voorbeeld eener kerk te Milaan (1). Het was eene fraaije kruiskerk van tufsteen, met zware pilaren, uit platte en halfronde pilasters bestaande, daar tusschen ronde zuilen, die eene galerij of bovenkerk droegen. Alle kapiteelen waren kubieken, doch zonder veel lijstwerk. Het oorspronkelijke koor was half rond gesloten, en naast hetzelfde in de kruisarmen waren twee halfronde altaar-nissen. Tegen den westgevel was eene galerij op ronde zuilen rustende, die de beide einden der bovenkerk vereenigde. Alle gewelven schijnen oorspronkelijk van steen en met platte ribben geweest te zijn.

Boven het kruis was een achthoekige koepel en aan den zuiderkruisarm een vierkant overwulfd vertrek, waarschijnlijk het oorspronkelijke kapittelhuis, met nog eene kamer daarboven.

De geheele kerk schijnt uitwendig vrij eenvoudig geweest te zijn, doch meer in den smaak van buitenlandse, dan onze andere kerken uit deze eeuw. De westgevel werd in 1710 wegens bouwvalligheid afge-

---

(1) Zie de beschrijving in dit Tijdschrift, jaargang 1835.

broken, zij had oorspronkelijk twee torens, waarvan de een door het geschut der Spanjaarden, bij de belegering van het kasteel Vredenburg, vernield en de andere na den storm van 1674 afgebroken is. Er bestaat van deze kerk nog eene kloostergang, hoewel door huizen verborgen. Zij heeft eenige zware vierkante pilaren en dwergzuilen met kubieke kapiteelen daar tusschen, de gang is niet verwulfd en het bovenste gedeelte schijnt niet ouder, dan de 16de eeuw (1).

KOOR DER ST. LEBUINUSKERK TE DEVENTER.
Dit is met de crupta daaronder nog overig van de aldaar door Bisschop Bernulphus, omtrent het midden dezer eeuw, gestichte kerk.

Het is even als dat der St. Pieterskerk te Utrecht, zeer eenvoudig en met den halven zeshoek gesloten. De ronde staven schijnen uit de 12de eeuw te zijn, en de oorspronkelijke muren, bij het vergrooten der kerk, tot pilaren doorgebroken.

DE RUINE OP HET VALKHOF TE NIJMEGEN is waarschijnlijk de halfronde koorsluiting van eene aldaar door Keizer Frederik Barbarossa in 1155 gebouwde slotkapel. De zorgvuldige bewerking geeft aanleiding om deszelfs stichting in de 12de eeuw te plaatsen, hoewel het geheel in den rondbogenstijl is.

Er zijn vijf vensters in de ronding en daaronder drie ronde lichtgaten, welke tot de voormalige crupta behoord zullen hebben. De nog voorhanden korte dikke zuilschachten, hebben misschien in deze crupta gestaan.

De verschillende kapiteelen behooren tot de Byzantijnsche bouworde en het geheel toont eene navolging van buitenlandsche kerken aan.

(1) Vergelijk de teekeningen dezer Kerk op het Stadhuis te Utrecht.

ST. JANSKERK TE ARNHEM. Afgebroken 1812. Alleen het ruim en de westgevel met de beide torens was uit deze eeuw. Er was een diep inspringend portaal en vele pilasters en boogjes tot ornamenten. Het koor en kruis was in de 15de eeuw vernieuwd.

Twaalfde Eeuw.

De overgangstijd tot den puntbogenstijl.

ST. WALBURGSKERK TE ZUTPHEN. Gesticht door Otto, Graaf van Zutphen in 1105. Het schip, koor en onderste gedeelte van den toren, zijn nog van dezen tijd overig en reeds in den puntbogen stijl. Men vindt er zware vierkante pilaren, waartegen wederom vierkante pilasters, die als zware ribben langs de gewelven voortgaan. In de hoeken zijn ronde staven met kelkvormige kapiteelen, van deze verheffen zich langs de gewelfribben ronde staven met dwarsbanden. De gewelven zijn vrij eenvoudig, zij schijnen tot de oorspronkelijke stichting te behooren.

Het koor is met den halven zeshoek gesloten. De westgevel is van tufsteen, en heeft nog de oorspronkelijke puntbogige deur met ronde staven, die met banden en kelkvormige kapiteelen versierd zijn. Boven de deur is een drievoudig zamengevoegd venster, uitwendig eenvoudig, doch inwendig met zuilen voorzien. Bij het vergrooten der kerk in de 15de eeuw brak men waarschijnlijk de zijdegangen af en de bovenmuren van het schip tot bogen door, oorspronkelijk was het reeds eene kruiskerk.

ST. LEBUINUSKERK TE DEVENTER. Tot hare oudere deelen behooren de koepelpilaren en hetgeen toenmaals het kruis uitmaakte. Aan de pilaren ziet men

ronde staven met eenen band om het midden en vierkante kapiteelen met eenig bladwerk. Mogelijk zijn de vierkante pilaren van het schip nog gedeeltelijk de muren van de kerk der elfde eeuw, waartegen men in deze eeuw de halfronde pilasters elk met drie ronde staven en bladkapiteelen gezet heeft. Hoewel niet met de koepelpilaren overeenkomende, schijnen zij ook niet tot den volmaaktsten Gothischen bouwtrant der 13de eeuw te behooren. Deze kerk is in 1240 en 1334 verbrand, en omtrent 1416 in den tegenwoordigen staat gebragt.

BERGKERK TE DEVENTER. De beide torens schijnen tot het begin dezer eeuw te behooren, de zuilen en bovenmuren waarschijnlijk tot de verbouwing onder Bisschop Diederik van der Aare, in 1198, en de buitenmuren met de kruisarmen en den kooromgang tot de vergrooting van 1463. Het schip heeft wijde puntbogen en kleine, uitwendig ronde, inwendig puntbogige lichtgaten, die nu toegemetseld zijn. Het koor heeft ronde bogen en kleine puntbogige bovenvensters. De koorsluiting heeft spitse puntbogen, en is met den halven achthoek gevormd. De zuilen zijn dun met ronde basementen en kelkvormige kapiteelen, zonder bladen, van deze gaan drie ronde staven langs de muren, waarop de gewelfribben zonder kapiteelen rusten; deze zijn echter hoekig, zoodat de gewelven later in de kerk gemaakt schijnen.

De torens en schipmuren zijn van tufsteen; op de eerste heeft men later nog eene verdieping van baksteen gezet, de muren der zijdegangen hebben inwendig drie staven met kelkvormige kapiteelen, gedeeltelijk zijn zij van baksteen. De oorspronkelijke rondbogige bommelingen der torens hebben eene dwergzuil met (nu ver-

nieuwd) Byzantijnsch kapiteel. De kooromgang (1463) is zevenzijdig.

TOREN der ST. JANSKERK te 'SHERTOGENBOSCH. Geheel van baksteen. Aan dezelve ziet men in vele, nu toegemaakte openingen of bommelgaten, den bouwtrant dezer eeuw, bestaande in het gelijktijdig gebruik der ronde en puntbogen, met ronde staven van gehouwen steen tot sieraad. Hieruit schijnt het te blijken, dat reeds in de 12de eeuw te dezer plaatse eene vrij aanzienlijke kerk moet geweest zijn.

Dertiende Eeuw.

Volmaakte Puntbogenstijl.

OUDESTE GEDEELTE der ST. JORISKERK te AMERSFOORT. Hoewel volgens oorkonden omtrent 1248 gebouwd, heeft het westelijk gedeelte van het middelschip met deszelfs eenvoudige vierkante pilaren, scherpe puntbogen en kleine vensteropeningen, veel overeenkomst met den bouwtrant der 12de eeuw.

De onderste dezer openingen schijnen alleen gemaakt, om de zwaarte des muurs te verminderen, want zij zijn te klein, om voor eene galerij of bovenkerk gediend te hebben. Deze kerk van 1248 moet reeds eene kruiskerk geweest zijn, die in 1340 met een groot gedeelte der stad verbrandde (1). Het gewelf schijnt van den tijd, toen de kerk vergroot werd (1440).

ST. BARTHOLOMEUSKERK TE DELFT. Gebouwd 1240, alwaar tot dien tijd een houten kerkje gestaan had. Geheel van baksteen zonder bovenvensters in het

---

(1) Van Bemmél, Beschr. van Amersfoort, I Deel, pag. 63.

schip. Ronde zuilen met bladkapiteelen. Alle gewelven van hout. Koor zonder omgang, met vijf zijden van den tienhoek gesloten.

Aan de Noordzijde is de kerk met eenen kruisarm en zijdegang vergroot (15de eeuw). In dit gedeelte zijn boven de bogen nissen met balustrade in den smaak der Renaissance, fraaije ronde zuilen met bladkapiteelen en uitwendig veel gehouwen steen.

ST. MAARTENS- OF DOMKERK TE UTRECHT. Begonnen door Bisschop Henrik van Vianden, 1254; alleen het koor is voltooid. Het onafgewerkte ruim, dat niet door springbogen gesteund werd en geen gewelf had, kon den storm van 1 Aug. 1674 geenen wederstand bieden, en stortte geheel in, terwijl het koor en de toren onbeschadigd bleven (1).

Het is eene kruiskerk, oorspronkelijk aangelegd voor vier zijdegangen en twee rijen kapellen naast het ruim. Aan den zuidwesthoek, waar de oude St. Thomaskapel bijna in den omtrek der kerk stond, was de grondvorm niet volkomen. Het ruim was zeven, en het koor is nog vier bogen lang, en met vijf zijden van den tienhoek gesloten. De kooromgang heeft vijf-driezijdige kapellen. Naast het koor is ééne zijdegang met eenige kapellen en de voormalige sacristie.

De bouworde is de schoonste Gothische, met overhoeksch geplaatste pilaren, zamengesteld uit prismatische, peervormige en half ronde staven, die de gewelfribben op fraaije bladkapiteelen dragen, en aan den kant der bogen lijsten zonder kapiteelen. De koepelpilaren zijn rond van kern met vier hoekige en vier ronde staven.

---

(1) Vergelijk de teekeningen op het Stadhuis te Utrecht.

In de kooromgang zijn halfronde pilasters met dergelijke staven. Boven de bogen is een omloop met eenvoudige balustrade. De bovenvensters hebben meestal het fraaije steenen raamwerk nog behouden.

De gewelven zijn eenvoudig, doch fraai, in het kruis is een, naar het voorbeeld der gewelven gemaakt, houten beschot.

Gelijk in meerdere kerken, zoo is ook hier het einde van het koor, als de plaats waar het hoog altaar stond meer versierd dan de overige deelen; alle staven zijn daar met fraaije verschillend bewerkte bladkapiteelen voorzien, hetgeen een' krans van bladwerk om de pilaren vormt.

Uitwendig is de kerk bijna geheel met tuf en zandsteen bekleed, er komen zoowel zuilen als doorlopende lijsten aan voor.

De verdere ornamenten zijn het drie en vier blad, rondboogjes, cirkels van onderscheidene grootte, enkele leliën, verschillende rozetten en lofwerk; alle ornamenten hebben door den tijd veel geleden. Het koor heeft enkele springbogen, die op zware steunbeeren rusten.

Aan de zuidzijde is de kloostergang, die gedeeltelijk doorlopende lijsten en gedeeltelijk ronde staven met bladkapiteelen heeft. De ornamenten hebben veel geleden, doch boven de bogen is nog beeldwerk voorhanden. Uit de gang heeft men toegang tot de voormalige kapittelzaal, nu het auditorium van de Academie. Het is een ruim, langwerpig vierkant, overwulfd vertrek, van lateren bouwtrant, dan de kerk en kloostergang.

Aan elken kant zijn er zes vooruitspringende pilasters met eene ronde staaf tot het dragen der gewelfribben. Onder rusten deze staven op draagsteenen met beeldwerk, en boven hebben zij fraaije bladkapiteelen.

Oorspronkelijk was de hoofdingang der kerk door de gang onder den toren en eene groote deur, aan het westelijk einde van het schip.

De toren, die in 1321 begonnen, en zestig jaren later volbouwd was, is een der hoogste van ons land, zij heeft drie omgangen en even zoo vele afdeelingen, waarvan de bovenste achthoekig en geheel doorluchtig is.

De onderste is zonder veel ornamenten en meest van baksteen, de beide andere zijn van gehouwen steen, in eenvoudigen, doch sierlijken bouwtrant.

ST. STEVENSKERK TE NIJMEGEN. Volgens oorkonden in 1273 ingewijd. Van dezen tijd schijnt alleen het westelijk gedeelte overig, dewijl de bouwtrant en versierselen van het koor en kruis in- en uitwendig te veel overeenkomst met den stijl der 15de eeuw hebben, om aan eene vroegere toegeschreven te worden. Door het meermalen verbranden van den toren is deze en ook de kerkmuren zoo geheel vernieuwd, dat er bijna geen oorspronkelijk metselwerk aan te zien is.

ST. JANSKERK TE 'SHERTOGENBOSCH, begin der stichting 1280. Eene groote kruiskerk, de fraaiste en volmaaktste van ons land. Naast den toren, die uit de 12de eeuw is, staat nog een klein gedeelte van eene vroegere of nimmer volbouwde kerk, zoodat het tegenwoordige gebouw alleen aan het westeinde niet geheel voltooid is. De grondvorm bevat vier zijdegangen naast het schip en koor, zonder kapellen, het eerste zeven en het laatste vijf bogen lang.

De koorsluiting is met vijf zijden van den twaalfhoek; de kooromgang heeft zeven driezijdig geslotene kapellen, waarvan de middelste langer is. Aan den Noordkant van het koor is eene groote uitgebouwde kapel of Lieve-Utr. voorheen en thans, II Dl. I St.

vrouwen koor, en aan de zuidzijde eenige kleine ver-
trekken. Naast den toren staat eene prachtige koperen
doopvont.

De bouwtrant heeft inwendig veel overeenkomst met
dien van den Dom te Antwerpen, en bestaat geheel uit
lijsten en staven zonder kapiteelen, zoodat de gewelf-
ribben onafgebroken tot op de basementen der pilaren
voortloopen. De kern der pilaren is vierkant en over-
hoeksch geplaatst, tegen de zijdemuren staan pilasters
in den smaak der pilaren. De omloop en muurvakken
boven de bogen zijn rijk met perpendiculaire boven
dooreengevlochtene staven bezet, en alle ornamenten zijn
min of meer scherp en hoekig gevormd. In de beide
kruisarmen zijn rijk versierde ingangen, de zuidelijke
met een vooruitspringend overdekt portaal.

Boven het kruis is een vierkante koepel met eenen
geheel doorluchtigen trap aan elk der hoeken. In 1526
plaatste men op denzelfen eenen hoogen toren van hout,
die in 1584 door het onweder afbrandde.

Uitwendig is de kerk geheel met gehouwen steen be-
kleed en zeer rijk versierd. Het middengewelf wordt
door dubbele springbogen gesteund; alle gewelven zijn
van steen en eenvoudig, doch sierlijk. Het koor heeft
spitser puntbogen en andere ornamenten, dan het ruim.

Herhaalde malen is de kerk door brand beschadigd,
en heeft door de kogels, in de onderscheidene belege-
ringen der stad, veel geleden, waardoor ook het sier-
lijke raamwerk in de vensters verdwenen is. Men heeft
den goeden smaak gehad, het inwendige niet jaar op
jaar met eene dikker en dikker wordende kalk-laag te
bedekken, maar zoo veel mogelijk de oorspronkelijke
kleuren te bewaren door de pilaren, staven en gewelf-

ribben lichtgeel te verwen, en ook de beschildering met lofwerk aan de gewelven te behouden. Het koor is van de zijdegangen gescheiden door eenen muur, en van het ruim door een prachtig marmeren oxaal of galerij in den Italiaanschen smaak, in 1613 voltooid. De kerk staat op eene groote ruimte, zoodat zij van alle zijden gezien kan worden (1).

Wanneer men den bouwtrant van deze kerk gadeslaat, komt zij veel meer overeen met de vijftiende, dan met de dertiende eeuw; de Hoofdkerk te Antwerpen, met welke zij, wat de ornamenten aangaat, veel overeenkomst heeft, wordt door de Caumont, *Histoire sommaire de l'Architecture au Moyen age*, pag. 196, opgegeven, als tot het laatst der vijftiende eeuw te behooren. Zoude het ook mogelijk zijn, dat onze St. Janskerk, na den brand van 1419 geheel nieuw herbouwd was, en in het kleine gedeelte, ten zuiden van den toren nog een overblijfsel bewaarde van de kerk van 1280?

---

(1) Vergelijk de Beschrijving dezer kerk, door J. Maubachius. 's Bosch 1789. — Groot Kerkel. Tooneel van Brabant. — Tegenw. staat van alle Volken. — Oudenhoven, Beschrijving van 's Hertogenbosch enz.

**STAAT DER GEBORENEN, VOLTROKKEN HUWELIJKEN,
OVERLEDENEN enz. , in de Steden der Provincie
UTRECHT, gedurende de maanden April, Mei en Junij
1845.**

	GEBORENEN.								Huwelijken. ECHTSCHIEDINGEN.	OVER- DENEN.	
	Getal.		waaronder:								
	M.	V.	Onechte.		Tweel.		Doodgeb.				M.
UTRECHT.	238	199	17	17	5	18	8	144	»	178	150
AMERSFOORT.	45	61	9	8	1	3	1	27	»	44	48
RHENEN.	16	42	»	1	»	1	1	11	»	5	10
WIJK BIJ DUURSTEDEN.	9	11	»	»	»	»	»	7	»	8	6
MONTFOORT.	4	12	»	»	»	»	1	4	»	4	11
IJSSELSTEIN.	13	11	2	»	»	1	»	11	»	15	20

Korte Aanteekeningen
OP DE
VOORNAAMSTE KERKEN
IN
NEDERLAND.

(Vervolg van pag. 119).

+ **ST. MAARTENSKERK TE GRONINGEN.** Volgens den bouwtrant schijnt het ruim met de drie even hooge steenen gewelven tot deze eeuw te behooren, hetgeen overeenkomt met hare vermelding in 1235 (1). Er zijn geene kruisarmen. De pilaren zijn vierkant en hebben ronde staven met bladkapiteelen en lijsten. De twee pilaren nabij den toren zijn rond en van later maaksel, de beide daarop volgende hebben veel van hunne versierselen verloren. Misschien is dit gedeelte bij den brand en val des torens in 1415 beschadigd en later vernieuwd. De zijdegangen zijn even breed als het schip, tegen de zijdemuren ziet men ronde staven die de gewelfribben dragen.

Uitwendig is de kerk geheel van baksteen. (Zie over het koor op de 15de eeuw).

De toren, grootendeels van hardsteen, wedijvert met dien van Utrecht om den voorrang in hoogte, hij is in het eerste gedeelte der 15de eeuw gebouwd en heeft vier omgangen.

---

(1) Zie de Groninger Volks-Almanak voor 1844.
Utr. voorheen en thans, II Dl. II St.

Veertiende Eeuw.

ST. MAARTENSKERK TE BOMMEL. Ingewijd in 1304 door Gerard van Nassau, schatmeester van den Bisschop van Utrecht.

Uitwendig is zij grootendeels van tufsteen, doch zonder veel ornamenten. Geene kruiskerk; het koor is vijfzijdig uit den twaalfhoek gesloten en zonder zijdegangen, het schijnt van eenigzins anderen bouwtrant dan de kerk. Alle gewelven zijn van steen en zeer fraai, in de kerk zonder knoopen op de vereeniging der ribben. Het middelgewelf is weinig boven de zijdegangen verheven, zoodat er geene uitwendige springbogen gevonden worden. De pilaren zijn zeskant, met drie ronde staven, bladkapiteelen en ronde basementen tot het dragen der gewelfribben, in het schip en de zijdegangen; het profiel der bogen is geheel vlak. Alle staven en lijsten hebben de natuurlijke kleur van den zandsteen behouden, zoodat de fijne bewerking der slanke bladkapiteelen gezien kan worden en de ornamenten voordeelig op het wit der muren uitkomen. Boven de bogen is een fraaije omloop. De zijdegangen sluiten met drie zijden van den twaalfhoek tegen het koor; tegen de muren dragen een doorlopende en twee halve ronde staven, met bladkapiteelen, de gewelfribben. In het koor, dat lager is dan het schip, zijn op de penanten half achthoekige pilasters, met anders bewerkte kapiteelen; op de knoopen der gewelfribben ziet men beelden die nog sporen van de oorspronkelijke beschildering hebben. In den zuidelijken zijdegang is eene uitgebouwde vierkante doopkapel, met eene fraai, doch geschonden, zandsteen doopvont.

De ingangen in het midden der zijdegangen zijn met portalen voorzien, waarvan het Noordelijke met geslingerde zeer fraai bewerkte takken en bladen versierd is. De toren rust in de kerk op twee zware pilaren en is fraai van vormen, doch niet volbouwd.

Deze kerk behoort wel niet tot de grootste, maar zeker tot de fraaiste van ons land; opmerkelijk is het, dat Slichtenhorst verhaalt, dat zij door ééner bouwmeester voltooid werd en echter het koor anders van bouwtrant dan de kerk is.

LIEVEVROUWEKERK TE BREDA. Hare eerste stichting is onzeker: in 1303 werd zij tot eene collegiale kerk gemaakt en in 1410 is het koor voltooid door Graaf Engelbrecht van Nassau. Het is eene fraaije kruiskerk, met kapellen langs het ruim en koor, doch niet in den kooromgang en steenen gewelven. Aan den Noordkant van het koor is eene groote, driezijdig geslotene kapel, of Lievevrouwe-koor door vierkante pilaren van de kerk gescheiden. Het koor en de omgang zijn vijfzijdig gesloten. De kerk heeft ronde zuilen met bladkapiteelen, spitse bogen en daarboven een fraai versierde omloop en groote vensters. De koepelpilaren bestaan uit vier te zamengevoegde half ronde pilasters. Ter wederszijde van den toren is eene zeshoekige kapel met eene fraai koperen doopvont in de zuidelijke. De toren rust in de kerk op twee zware pilaren. Uitwendig is de kerk geheel van gehouwen steen, doch niet zeer versierd. Het schip heeft springbogen, het koor niet.

De toren is van gehouwen steen, hij werd in 1468 na het instorten van de vorige begonnen, boven is dezelfde achthoekig en door vier springbogen gesteund.

De kerk bevat eenige, meest geschondene graftombes van de voormalige Heeren van Breda.

ST. PANCRAS OF HOOGLANDSCHE KERK TE LEIJDEN. Volgens eenige narigten wordt de stichting van deze kerk in 1280 gesteld; hare bouwtrant komt echter beter met dien der 14de eeuw overeen, waarom wij de inwijding liever, met andere oorkonden, op 1315 bepalen. De grondvorm van de Hooglandsche kerk is een Grieksch kruis, want door de reeds aanmerkelijke grootte van het gebouw is het niet waarschijnlijk, dat men haar nog grooter heeft willen maken, hoewel het ruim niet volbouwd en slechts tot de hoogte der zijdegangen opgehaald is.

In de kruisarmen zijn ook zijdegangen en zuilen, hetgeen alleen nog in de St. Stevenskerk te Nijmegen gevonden wordt. De kerk schijnt, blijkens de uitwendig voor springbogen opengelatenen kasten en onvoltooide steunbeeren, geheel voor steenen gewelven aangelegd, hoewel de zijdegangen alleen er mede voorzien zijn.

Er zijn ronde zuilen met fraaije bladkapiteelen en tienhoekige voetstukken. De koepelpilaren bestaan uit vier halfronde pilasters. Het koor en de omgang zijn met vijf zijden van den tienhoek gesloten; geene kapellen in de zijdegangen, de gewelfribben rusten hier op, naar de kapiteelen gevormde, draagsteenen met bladen. Boven de bogen is geen omloop, maar eene nis met twee platronde boogjes door eene dwergzuil met bladkapiteel ondersteund. Van de kapiteelen gaat eene ronde staaf opwaarts tot het dragen der gewelfribben.

Uitwendig zijn de zijdegangen van baksteen en de bovenmuren van gehouwen steen. De beide gevels der kruisarmen zijn zeer fraai met gehouwen steen en veel

ornamenten, in den smaak der 15de eeuw, opgehaald. De ingangen zijn rondbogig gedekt, en door een pilaar in twee insgelijks rondbogig gedekte deuren verdeeld. Ter weterszijde dient een van onderen achthoekig en boven rond, traptorentje tot steunbeer. Aan het westelijk einde staat een klein klokrentje.

ST. PIETERSKERK TE LEIJDEN. Waarschijnlijk omtrent 1300 gesticht. Eene kruiskerk met vier zijgangen in het ruim; zij heeft ronde zuilen met bladkapiteelen en twaalfhoekige voetstukken. Hier, gelijk in bijna alle kerken met ronde zuilen, heeft de abacus der kapiteelen denzelfden hoekigen vorm als de basementen, alleen de zijgangen zijn met steen verwulfd. In het koor zijn de kapiteelen der zuilen ruw bewerkt, hebben geenen abacus en slechts eene rij bladen. Er zijn geene kapellen. Koor en omgang is met vijf zijden van den tienhoek gesloten. Het schip en de kruisarmen zijn van zandsteen opgehaald, doch zonder ornamenten; het koor is uitwendig bijna geheel met baksteen vernieuwd. De zijgangen zijn grootendeels van baksteen; de zuilen in dezelve hebben $\frac{2}{3}$ der dikte van die in het schip. Aan den zuidwesthoek is eene half achthoekige doopkapel. De ingangen zijn in de kruisarmen en in den westgevel, alwaar de toren gestaan heeft, die in 1512 ingestort en door den tegenwoordigen gevel met twee traptorentjes is vervangen geworden.

LIEVEVROUWEKERK TE DORDRECHT. De eerste stichting is onzeker, doch zij moet in het begin dezer eeuw reeds gedeeltelijk bestaan hebben.

Het is eene fraaije kruiskerk met kapellen langs het ruim, koor en omgang, alle gewelven van steen. Zij heeft ronde zuilen met bladkapiteelen en achthoekige voet-

stukken. Onder de bovenvensters eenige verticale lijsten. Het koor en de omgang zijn vijfzijdig gesloten en langer dan het ruim. De pilasters op de kapelmuren zijn in het koor rond en drievoudig gekoppeld; in het ruim bestaan zij uit de zamenloopende gewelfribben, hetgeen dus eenen lateren bouwtrant zoude verraden. Uitwendig is de kerk gedeeltelijk van gehouwen steen doch vrij eenvoudig. De springbogen van het ruim zijn gedeeltelijk weg, aan het koor bestaan zij nog. De toren is fraai doch niet volbouwd; volgens eene nog voorhandene teekening zoude hij zeer hoog en met eene fraaije doorluchtige piramide gedekt zijn geworden.

Aan de Noordzijde van het koor is eene groote kapel of Lievevrouwe koor, het gewelf aldaar is zeer kunstig met vele ribben, rozetten en schilderwerk versierd; men zegt, dat er een ijzeren raam in gewerkt is, dewijl het anders wegens de platheid niet zoude kunnen blijven bestaan.

ST. WALBURGSKERK TE ARNHEM. Gesticht 1328 door de Domheeren, die uit Thiel naar deze stad verplaatst waren.

Het is eene kleine kruiskerk, zwaar en eenvoudig van bouwtrant, geheel van baksteen, met twee torens aan den westgevel.

Het koor is plat gesloten, de zijgangen eindigen gelijk met het koor en de kruisarmen zijn niet langer dan de breedte der zijgangen, zoodat de geheele grondvorm een langwerpig vierkant is. De pilaren zijn vierkant en zeer eenvoudig, en de vensters klein.

† **LIEVEVROUWEKERK TE KAMPEN.** 1369. Heeft drie even hooge steenen gewelven en weinig uitstekende kruisarmen: ronde zuilen met bladkapiteelen. Het

koor is kort en zonder omgang; daarnaast twee altaar-nissen.

+ **ST. NICOLAASKERK TE KAMPEN.** 1369. Eene ruime kruiskerk met steenen gewelven. Het ruim heeft dubbele en het koor enkele zijgangen, zonder kapellen. Koor en omgang vijf zijdig gesloten. De pilaren van het schip zijn vierkant met enkele ronde staven en bladkapiteelen; die in de zijgangen en het koor zijn vier-voudig zamengevoegd.

ST. URSULA OF NIEUWE KERK TE DELFT. 1384. Eene lange kerk geheel van baksteen, met ronde zuilen en bladkapiteelen. Het koor is bijna eene eeuw later gebouwd en hooger dan de kerk.

De omgang is negenzijdig gesloten en heeft alleen een steenen gewelf. De toren is grootendeels van gehouwen steen en fraai gebouwd.

ST. JACOBS OF GROOTE KERK TE 'S GRAVENHAGE. 1399. Eene ruime kerk geheel van baksteen, met drie even hoge houten gewelven. Ronde zuilen, die zoo ver van een staan als het schip breed is. Het koor is later gebouwd, met vijf zijden van den tienhoek gesloten; het heeft ronde zuilen en bladkapiteelen en een hoog houten middengewelf; de omgang alleen is met steen verwulfd.

Vijftiende Eeuw.

ST. MICHIELSKERK TE ZWOL. 1400. Geheel met tufsteen bekleed zonder ornamenten. Geene kruiskerk; zij bestaat uit drie gelijk hoge en even breede gangen, van welke de noorder- en middengang even lang en de zuidelijke korter is. Allen zijn met drie zijden van den achthoek gesloten. Aan het einde der middelste gang

vormt eene afgeslotene ruimte het koor. De pilaren zijn langwerpig vierkant, niet overhoeks geplaatst, en hebben aan de zijden der gewelven drie ronde staven met bladkapiteelen, tot het dragen der gewelfribben. Alle gewelven zijn van steen.

ST. CATHARINA OF NIEUWE KERK TE AMSTERDAM. Begonnen omtrent 1408. Eene groote kruiskerk met dubbele zijgangen en kapellen om de kooromgang. Het koor is met vijf zijden van den twaalfhoek gesloten. Alleen de zijgangen zijn met steen verwulfd en het schip en koor schijnt niet voor een steenen gewelf aangelegd. De pilaren zijn te zamengesteld uit vier zware en vier ligte ronde staven, die ieder een afzonderlijk bladkapiteel hebben. Uitwendig is de kerk met gehouwen steen bekleed.

ST. LEBUINUSKERK TE DEVENTER. Waarschijnlijk in 1416 tot de tegenwoordige grootte gebragt. De buitenmuren zijn aan de zuidzijde met tuf en gehouwen steen bekleed en van vele ornamenten voorzien. Op de steunbeeren zijn nissen, waarin misschien voorheen beelden stonden. Er zijn geene kapellen, de kooromgang is gevormd met zes zijden van den twaalfhoek. Aan de zuidzijde is een korte kruisarm en aan de noordzijde zijn de muren door huizen verborgen en van baksteen. De gewelven zijn van steen en even hoog, zij behooren grootendeels tot de vergrooting in deze eeuw.

ST. BAVOKERK TE HAARLEM. In het begin dezer eeuw aangevangen en met het einde van dezelve voltooid. Het is eene lange kruiskerk, voor steenen gewelven aangelegd, die echter alleen in den koepel en de zijgangen zijn tot stand gekomen. In het ruim hebben de ronde zuilen fraaije bladkapiteelen, in het

koor zijn zij veel zwaarder en zonder kapiteelen; de voetstukken zijn achthoekig. Het koor is met den halven zeshoek en de omgang met den halven achthoek gesloten. Het houten gewelf is fraai met sterrenvormige ribben voorzien en het steenen koepelgewelf heeft nog sporen van beschildering. De toren op het kruis is in den stijl der Renaissance. Uitwendig is de kerk meest van gehouwen steen, doch eenvoudig.

ST. JORISKERK TE AMERSFOORT. Vergroot in 1440. Zij bestaat uit drie gangen, zonder kruisarmen, waarvan de middelste tot een koor verlengd is. Alle drie eindigen met den halven achthoek. De gewelven zijn van steen en even hoog. Ovaal ronde zuilen, zonder kapiteelen. Uitwendig is de kerk van baksteen, aan de zuidzijde is een fraai ingangsportaal in den laatsten Gothischen smaak. De toren staat in den zuidelijken zijgang.

ST. EUSEBIUSKERK TE ARNHEM. Begonnen 1452. Eene kruiskerk van baksteen, met fraaije ornamenten van gehouwen steen. De pilaren zijn te zamengesteld uit drie-kwart ronde staven met bladkapiteelen. Het koor is drie en de omgang vijfzijdig gesloten. Alle gewelven van steen, behalve in het koor. In de zijgangen zijn pilasters in den smaak der pilaren. Tegen de muren zijn lijsten, ondersteund door verticale staven op fraai bewerkte draagsteenen.

De toren rust inwendig op twee zware veelhoekige pilaren. Er zijn geene kapellen.

ST. LAURENSKERK TE ALKMAAR. 1470. Het is eene kruiskerk, met kapellen naast het ruim. Alleen in de zijgangen en kapellen steenen gewelven.

Ronde zuilen met bladkapiteelen. Koor en omgang

vijfzijdig gesloten. De bovenmuren zijn van gehouwen steen, doch zeer eenvoudig; de vensters hebben fraai steenen raamwerk.

ST. LAURENSKERK TE ROTTERDAM. Gebouwd van 1412 tot 1472. Eene kruiskerk van baksteen. Ronde zuilen met bladkapiteelen. Kapellen naast het ruim en koor, niet in de omgang. Koor en omgang vijfzijdig uit den tienhoek gesloten. Alleen in de zijgangen steenen gewelven. Uitwendig veel zandsteen op de hoeken. Aan de westzijde een zwaren niet geheel volbouwden toren.

ST. WALBURGSKERK TE ZUTPHEN. De zijgangen en kruisarmen schijnen in het laatst dezer eeuw voltooid te zijn, en alstoen de zijgangen even hoog als het middengewelf gemaakt. Alle gewelven zijn van steen. De kooromgang is vijfzijdig gesloten, om dezelve zijn kapellen en in het midden eene groote langwerpige zevenzijdige kapel. Daarbij een laag verwulfd vertrek tot boekerij dienende. Alle muren zijn van baksteen met gehouwen steenen ornamenten. De toren, die gedeeltelijk op de pilaren en gevel der oude kerk geplaatst is, bestaat geheel uit gehouwen steen met vele ornamenten, doch is niet volbouwd.

+ **KOOR DER ST. MAARTENSKERK TE GRONINGEN.** Waarschijnlijk is dit in de tweede helft dezer eeuw te gelijk met den toren en de beide zuilen bij denzelven gesticht. Het heeft een hoog middengewelf zonder springbogen; en is geheel van baksteen. Er zijn ronde zuilen met twaalfhoekige voetstukken, doch zonder kapiteelen. De sluiting van koor en omgang is met zes zijden van den twaalfhoek. In de koorsluiting staan de zuilen zeer dicht bij een; overal zijn steenen gewelven.

KOOR EN KRUIS DER ST. STEVENSKERK TE NIJMEGEN. Volgens den bouwtrant schijnt het in deze eeuw gesticht te zijn, hoewel uitwendig het grootste gedeelte der muren later met baksteen hersteld is. Deze kerk heeft even hooge gewelven en schijnt niet voor een hoog middenschip aangelegd te zijn.

Het koor is met drie zijden van den achthoek gesloten en heeft ovaal ronde pilaren met ronde staven. In het kruis en de zijdegangen zijn vierkante pilaren met staven van verschillenden vorm. De kooromgang heeft zeven vierzijdige kapellen.

Aan den zuider kruisarm staat een overdekt ingangsportaal. De gewelven in het schip en koor zijn van hout, de overigen van steen.

Bijzonderheden in de Kerken.

Hoewel het grootste gedeelte der oude voorwerpen van kunst uit onze kerken verdwenen is, bestaan er hier en daar nog eenige, die wel verdienen bewaard te worden. Hiertoe behooren de afsluitingen van het koor; deze zijn gewoonlijk koperen of houten hekken, die ook nog wel in de 17de en 18de eeuw gemaakt werden.

In zuiver Gothischen smaak bestaan er te Haarlem en Breda. Te Utrecht in de St. Jacobskerk is er een gedeeltelijk van hout, waarvan het middelste gedeelte in den smaak der 16de eeuw (Renaissance) is. In deze kerk is ook een merkwaardig houten en ijzeren hek voor de kapel der familie Eck van Pantaleon.

Te Zwol en Naarden zijn goed bewaarde houten koorhekken uit de 16de eeuw.

GALERIJEN ter afsluiting van het koor (Ambon, Bema, Lectorium, Lettner) zijn te Amersfoort in den

fraaisten Gothischen smaak, nu wel van de alles bedekkende kalklaag gezuiverd, doch geschonden, door het wegbreken van een gedeelte ter plaatsing van het orgel; te Rhenen is er een in den smaak der Renaissance, nog bijna geheel bekalkt, waarvan alleen de marmeren zuilen zijn bevrijd gebleven; en te 's Hertogenbosch, in de St. Janskerk, is er een van 1613 geheel uit marmer bestaande en in den Italiaanschen smaak. Alhier worden deze galerijen wel eens *het oxaal* genaamd.

DOOPVONTEN. Van steen uit de 11de of 12de eeuw zijn er nog te Ermeloo en Hattum.

Uit latere eeuwen bestaan er nog te Kampen, Terwolde, Epe, Loosdrecht, Bommel en Amersfoort; zeer prachtige van koper vindt men in de kerken te Zutphen, 's Hertogenbosch en Breda.

Bij den algemeen meer en meer ontwakenden smaak ter opsporing van alles wat de zeden en gewoonten van vroegeren tijd kan doen kennen en den toestand der kunsten in die lang verloopene eeuwen aan het licht brengen, is het te verwachten, dat men al wat tot die tijden behoort niet meer met onverschilligheid zal beschouwen, en daardoor der vergetelheid en vernieling prijs geven; hierdoor zoude nog veel ontdekt kunnen worden, hetgeen misschien bij of vóór de Hervorming hier of daar verborgen kan zijn en alzoo bewaard gebleven is.

Behalve het zoo veel mogelijk in stand houden der oude kerken, ware het zeer te wenschen, dat de gewoonlijk zeer fraai in fijnen zandsteen uitgewerkte or-

namenten van den kalk gereinigd en de natuurlijke kleur van den steen behouden werd; de goede uitwerking hiervan kan men zien, behalve in buitenlandsche kerken, te Bommel en Alkmaar. De grootere deelen der kerken, zoo als de pilaren, die somtijds beschadigd of niet fraai genoeg zijn, om zonder bedekking te blijven, kan men eene ligt grijze of gele kleur geven, hierdoor is ééne overkalking genoegzaam voor eene lange reeks van jaren, de voorbeelden heeft men in de groote kerken te Utrecht en 's Hertogenbosch.

Wanneer de regering en plaatselijke besturen, waar zulks noodig was, wilden medewerken tot het behoud van nog aanwezige oudheden, dan zoude eenigermate in ons land het doel verkregen worden, waartoe in Frankrijk *la Société pour la conservation des monuments*, en in Duitschland het *Sachsisch Thuringish Verein* op eene grootere schaal werkzaam is.

Eijek tot Zijlhem.

**Iets over DANIEL DE NIELLES, broeder van
den Utrechtschen predikant CHARLES DE
NIELLES, en derzelve vader CAROLUS
NIELLIUS.**

Van de geschiedkundige bijzonderheden, welke door den Heer Fred. Hennebert, in zijne *Archives Tournaisiennes* medegedeeld worden, hebben, naar den aard der zaak, verreweg de meesten, bijzondere betrekking tot de zaken en gebeurtenissen van dat gewest. Nu en dan ontmoet men er evenwel eene aantekening onder, die er toe dienen kan, om eenig punt uit de geschiedenis van andere gewesten, en in een enkel geval, die van onze Stichtsche zaken op te helderen, en, wederkeerig van daar toelichting te ontvangen.

Zoo staat in de *Archives*, I. p. 200, en wel uit de: *Mémoires d'échevin de Tournay* (1609 sqq.), op het jaar 1610 deze aantekening: « Le Mercredi 5 Mars 1610 avait estait mis es prisons de l'évesque de cette ville, un minister de Middelbourg en Zeelandt, nommé Daniel Nellius (1), pour avoir dogmatisé et semé les erreurs de Calvin en quelques endroits de son diocèse. De quoy advertis, ses amis et compatriotes obtindrent lettres aux fins de le delivrer, tant vers nostre Prince que vers nous, signées les unes des états-généraux des Pays-unies, et les autres du comte Maurice de Nassau. Le Prince sur ce nous commande et à l'évesque de le relaxer, à quoy nous obéismes le mesme jour, 8 Avril 1610, le lendemain duquel nous receusmes lettres des sus-nommés, ses plaignans grandement, qu'eussions enfrainit le traité de trêves arresté le 9 Avril 1609. Pour à quoy respondre, fut resolu aux consaux ordinaires den 6 Avril, qu'en escriverons au Prince et à son conseil, pour ne respondre à des grands objections et reproches contenues en ces lettres, sans leur advis.»

(1) « Le registre des consaux, qui nomme ce ministre Daniel de Melle, et le fait venir d'Utrecht, se tait sur la cause de l'incarcération, qu'il a subie.»

Maar beide spelwijzen, *Nellius* en *De Melle* zijn faulief, en zal daar voor op de eerste plaats Niellius, en op de laatste *de Nielle*, moeten gelezen worden. Hieromtrent kan wel geen twijfel blijven bestaan, wanneer men met die aantekening uit het Register van den Doornikschen schout, vergelijkt, hetgeen in de resolutien der algemeene staten op den 6 Maart van het gezegde jaar 1610 genotuleerd staat: « Is gelesen de requeste van Carolus Niellius, minister te Utrecht ende geaccordeert te schryven aan den bisschop ende magistraet van Doornik, in faveur van Daniel. Niellius, des suppliants broeder, ten einde deselve van syn apprehensie soude mogen worden ontslagen ende gefavoriseert in de restitutie van syne goederen, die hy vervolcht.» Voor 't overige is mij van dien Daniel Niellius niets bekend, en ontbreken mij de hulpmiddelen, om diesaangaande een eigen onderzoek in te stellen. Broeder van den overbekenden remonstrantschen predikant Charles de Nielles, die in 1652 stierf, was hij, Daniel, gevolgelijk mede een zoon van Carolus Niellius, die zich in 1566 te Antwerpen, met Franciscus Junius zoo voordeelig deed kennen. Van dezen Carolus Niellius, den vader, kan ik, behalve de weinige bijzonderheden, door anderen reeds te boek gesteld, noch het eene en andere vermelden uit eene bron, die, op dit stuk, tot dus verre, is verwaarloosd gebleven.

In *Regneri Solenandri* (lijfarts van den Hertog van Cleef, ten tijde, als Niellius, fransch predikant te Wesel was,) *consilia medica* (Francof., 1596, fol.), ontmoet men, behalven een *carmen laudatorium* Caroli Niellii Nervii (1),

---

(1) Zoo als hij daar wordt bijgenaamd. De Heer Hennebert schijnt niet te hebben gegist, dat hij 't met een Henegouwer, te doen had, hetgeen jammer is, daar men anders wel juist van hem om-

van dezen drie brieven, (het eenige dat van dezès Niellii pen bekend is), en in gevolg van dien twee *consilia* van Solenander. In den eersten der gezegde brieven (p. 207) gedagteekend: *Ex museo Wesaliensi*, 15 Apr., en zoo als uit het volgende *consilium* blijkt, in 1583 geschreven, zegt De Nielles: « Mogt het noodig zijn, dat gij de oorzaken van mijne ongesteldheid kent, *animi moerorem non postumum esse puto, ex magnis molestiis contractum, quas mihi intulerunt sine causa nonnulli, quibus semper prodesse studui.*” In het volgende *consilium* (4 Apr. 1583) spreekt Solenander zijnen vriend De Nielles toe, *als ecclesiae Gallicanae apud Wesalienses verbi Dei magister*. De derde en vierde der gezegde brieven (495 sq.), beide ged. *Ex musaeo Wesaliensi*, en de tweede van dezelve 22 April 1583, schijnen door Niellius over het zelfde geval aan Solenander te zijn geschreven. Het is in den laatsten, dat De Nielles, met onderwerping aan de beschikking van den oppersten bestuurder der wereld zegt: « want hij weet het best, wat mij dient. Ik roep uwe hulp in, ingeval het hem mogt behagen, mij nog voor zijne kerk en mijn talrijk huisgezin te behouden. Mogt hij mij echter rust willen schenken, en zelf, zonder mij, vaderpligten jegens de mijnen willen vervullen, zijn heilige en wijze wil geschiedde. Ik zal hem smeken, dat hij zich zijner kerk ontferme en de aanslagen van den duivel verijdele.” Uit den tweeden der gezegde vier brieven van Niellius (p. 344) wendt hij zich tot Solenander om hulp bij de ziekelijke gesteldheid van zijnen zoon Jacob. Ook deze brief, mede ged. uit Wesel, van den 7 Jan., wijst wel het jaar niet aan; maar uit het volgende *consilium* van den 4 Febr. 1593, leert men weer, dat dezelve omstreeks dien tijd moet zijn geschreven. Het jong mensch had aan die kwaal lang gelaboreerd, en was

---

trent die Niellii iets meer hadde kunnen te weten komen. In het Nervius vindt ook eenige toelichting, hetgeen in het besluit der Generale Staten van de goederen van D. Niellius gezegd wordt.

er reeds eens van genezen, maar die genezing schijnt niet dan palliatief te zijn geweest. « *Quod de sororia gravida, sollicitus es,* » schrijft hier Niellius, « *gratias ago quas possum maximas. Cataplasma stomachale, ut illa apud pharmacopolam conficere curet. Hiram, si admittat, significabo per litteras, ut ejus descriptionem obtineamus, quam Duisburgi apud M. Gerardum Buscoducensem ante anno plus minus 16 vidi.* Wat mijnen zoon Jacob aangaat, wij hebben hem naar Engeland gezonden bij mij zusterszoon. Maar daar vertoonde zich zijn ongemak op nieuw, en hij begon hun lastig te worden. Ondertusschen vernamen wij van mijne Rororia (!), Dorothea, dochter van een' koopman, dat hare zuster, tot haar huwelijk toe, met die zelfde kwaal zou zijn behebt geweest, maar door u daarvan zou zijn genezen. Het is daarom, etc.»

J. J. DODT v. FL.

ORDONNANTIE

BIJ DEN RAEDE DER STADT UTRECHT, VERLEENT DEN BOECKPRINTERS,
BOECKBINDERS ENDE VERLICHTERS OP DEN III DECEMBRIS, 1599.

Medegedeeld door J. J. DODT v. Fl.

1. Inden eersten, waer het, dat yemant het Boeckdrucker-, Boeckbinder- ende Verlichters-gilde begeerde te hebben, ende te gebruycken, sal gehouden wesen voor syn gildegelt te geven vyf Carolus guldens van xx stuyvers het stuck, ende noch daerenboven twintich stuyvers te rantsoen gereet, daer van elcken deeken ses stuyvers, die busmeester ende die bode elck vier stuyvers af hebben sullen.
2. Welverstaende, dat hy alvorens gehouden sal wesen syn proeve te doen in maniere als volcht:
3. Item, indien het een Boeckdrucker is, dat hy inde vorme sal moeten ende kunnen setten, eerst *descendiaen*, item *mediaen* of *augustyn* dagelycx formaet, het zy nae geschreven of gedruckte copyen, soo in Duytsch als in Latyn, hetzy afgetelt of niet afgetelt, uytgesondert *bourchois*, *Breemer* of *nomperel*, des sal hy oock alle formaten, die daer sullen komen, moeten connen aftellen.
4. Ende is hy een Boeckbinder, sal moeten kunnen maken een Bybel in folio, in slooten, een *cosmographie Munsteri*, ofte andere diergelycke caertboecken, noch een boeck in octavo op de snee ende leer vergult.
5. Item, een Verlichter sal moeten afzetten een *sphaera terrestris*, ende die koninckrycken, linien ende limiten van dien konnen onderscheyden, ende elck syn couleur naer behoren geven, alles tot discretie van meesters, hun dies verstaende, die daertoe by den deekens in der tyt sullen worden gestelt.
6. Welverstaende, dat alsulck werck, als voorschreve is, by den genen, die desen gilde begeert te winnen, begost ende opgemaect sal moeten worden in presentie van twee meesters, daartoe als voorschreve te stellen, die daer gestadelycken by wesen sullen, ende het werck beginnen van smaenedaechs tot saturdayn toe, alles tot kosten van den voorschreven gildenwinre;
7. Behoudelycken oock, dat die deekens van desen gilde niemanden en sullen aennemen, voor ende aleer dat hem kennelycken is by een hantschrift van deser stad secretaris, dat sy burgers zyn, op het verbeuren by den deekens van dubbelt burgergelt, tot behoef van deser stad.
8. Item sullen in desen ambachte van der Boeckbinders gilde behoren Boeckdruckers, Boeckbinders ende Verlichters, maer anders egeen.
9. Item een gildebreders outste soon, die sal binnen 'sjaers

naer het overlyden van syn vader, syn vaders gilt mogen verheergewaerden, ende geven niet meer tot deser gilde behoef dan twintich stuyvers, ende daertoe die deekens, buschmeesters ende die bode haer rantsoen als voorschreve is, behoudelyk dat die soon, indien hy noch geen meester en is, eerst twee jaeren leeren sal moeten, ende synen meester ende die proeve des gilts voldoen, eer hy hetselve gebruycken zal mogen.

10. Item, waer het, dat eenige gildebroeder storve, soo mach die weduwe vanden selven overledene gildebroeder, dat gilde hebben ende voeren een jaer ende zes weeken, sonder verbeuren, ende wilde sy dan haers overledenen mans gildt langer doen, sal sy hetselve gildt dan mogen winnen met half gelt, gelyck of sy burger ende geboren gildebroeder waer.

11. Item, als eenige gildebroeder een jongen aenneemt, ofte een knecht te werck set, die onder desen gilde binnen of buyten syn twee jaeren onder eenen meester niet uytgeleert en heeft, sal schuldich syn, leerkints gelt te geven, als dartich stuyvers tot behoef van desen gilde.

12. Item, sal oock den gildebroeder van desen gilde syn selfs kinderen mogen haer selfs ambacht, dat sy met ter handt doen, leeren, sonder eenige leerkinds gelt daer van te geven.

13. Item, niemant, die geen gildebroeder van desen gilde en is, of hetselve niet voldaan heeft, en sal van nu voortaan in 'theymelick ofte openbaer, ten waer in der stadts *schoonhuys*, geenderhande boecken, hetzy geprinte, gebonden ofte ongebonden, ofte eenige geprint werck mogen maeken ofte vercopen, op poene van vier Carolus gulden, het stuck van xx stuyvers, d'eenne helft ten behoeve deser stadt ende d'ander helft tot deser gilde behoef.

14. Item, waer der eenige meester in desen gilde, die eenige leerjongen besoecken woude een maent ofte ses weeken, met boeckprinten, boeckbinden ofte verlichten, sal geven tot desen gilde behoef twaelf stuyvers, ende indien die jongen aan hetzelve ambacht blyft, soo sellen hem die twaelf stuyvers wesen in afkortinge van syn leerkints gelt.

15. Ende waer het, dat eenich gildebroeder eenige leerjongen aenname, ende syn deekens hetselve niet te kennen en gawe binnen veertien dagen, sy die gehadt ofte aengenomen hadden, die soude verbeuren dertich stuyvers ten behoeve als vorens.

16. Item, een gildebroeder en sal oock geen knecht, die te voeren by een ander meester, buyten ofte binnen deser stadt syn ambacht gedaen heeft, mogen aennemen, ofte hem sal eerst by certificatie, ten minsten by attestatie onder de handt van des knechts meester gebleeken syn, dat hy syn meester naer behoren voldaan heeft, op poene als boven.

17. Item, en sullen oock geen gesellen ofte knechts mogen uyt haerlieder meesters werck gaen, om by een ander te wercken, die haer meester niet voldaan en hebben, dan met consent van denselven haeren meester, op de poene van xx stuyvers, ten behoeve als voren.

18. Ende en sal oock een gildebroeder, wien syn knecht, sonder hem te voldoen, ontgaen is, syn medegildebroeder, die sulcken knecht weder aengenomen hadde, syn werck, uyt krachte deser ordonnantie, mitten bode van desen gilde mogen doen verbieden.

19. Ende indien hy als dan denselven knecht boven het voorschreve verboth noch hielde, ofte werckte, sal daer over ten behoeve als voren, telcken reyse verbeuren dertich stuyvers.

20. Item, sullen die voorschreven gildebroeders, elkanders ambacht ende neeringe wel indifferenter mogen doen ende exerceren, ende sulcke waeren elck verkopen ende uytbruycken, als hun desen gilde ambacht ende neeringe aengaende goetduncken sal.

21. Dan een gildebroeder en sal geen werck mogen laten maecken tot een ander mans huys, dat geen gildebroeder en is, opt verbeuren van twee gulden, ten behoeve als voren.

22. Maer sal een gildebroeder buytens huys wel een knecht mogen setten ende in synen dienst hebben, dan die knecht en sal mit sulck werck buyten syne meesters winckel niet mogen toonen ofte hetselve vercopen, op poene voorschreve elck half ende half betalen.

23. Nochte en sal oock alsulcken knecht onder dexel van die voor niemanden anders, als voor synen meester, op wiens name, dat hy dat werkt, eenige boecken mogen maecken ofte vercoopen, op poene als voren.

24. Item, alsoo dagelycx gebeurt, dat veel vreemde personen van buyten binnen Utrecht komen, ende vercoopen geprinte boecken, ofte brieven, die dagelycx opgeslagen ende voor de kercken ende by de huysen verkocht worden, daer by desen gilde merckelyck verhindert ende beschadigt wordt, dat sulcx voortaan by dese ordonantie sal wesen verboden, uytgesondert alleen op Saturdagen, ende in de vrye merckten deser stadt, ten ware hy een plaets in 't *schoonhuys* gehuurt hadde, daer hy 't allen tyde sal mogen voort doen in conformité van de xiii^{en} articulen voorschreven.

25. Dit alles by provisie ende op een versoek ende geduerende dese ordonnantie tot wederseggen des raets deser stadt, die aen haer hout deselve te mogen veranderen, vermeerderen ofte verminderen naer haer goetduncken, ende oock de duysterheyte ende questie, die daerop mach vallen, te interpreteren.

Aldus gedaen t Utrecht in den Raedt, op den iii^{en} Decembris, 1599, ende was ondertekent J. de Leerdam.

CHRONYCK

VAN

UTRECHT.

(Vervolg van pag. 74).

Ses-en-Twintichste Capittel.

Hoe d'Hollantsche, Cabelliausche den Prince Maximiliaen induceerde om Utrecht te beleggen.

De Hollanders vande Cabelliausche partye den Eertshartoch van Oostenrijk, over mits sy het oorlooch buyten sijn advys hadden aenghegrepen, sochten alle middelen, om met schoone beloften den Prince daer toe te brengen om *Utrecht* te belegghen, hem ter maent tot die costen versekerende sestien Duysent guldens, noch voor die knechten Soudye ter maent sestien Duysent guldens, boven alle gheschut ende Munitie int beleg noodich. Maximiliaen door dese beloften angelockt, maeckten op S. Jans avont inde midsomer sijn beleg, 't welck hy elf weken continueerde: Dit was nu de vierde belegeringhe, ontallicke costen werden ghedaen om die stadt te winnen, maer die borghers volghende haer ingeboren natuer, hebben den Vyant vromelijck afgheweert, die bemuerde Weert tweemaal werde bestormt, welcke die Burghers uyt die stadt vallende ontsetten, al des Oorloochs gereetschap des Vyants met blyschap inde stadt brengende. Een weynich tijts daer na wert op S. Margariten dach vanden Hartoch vry paspoort ghegeven, den Soone vanden Vorst van Cleve, oock den Heere van Montfoort, den Burgemeester oock vande stadt, om by hem int Leger te comen, Montfoort van Utr. voorheen en thans, II Dl. II St.

des Hartoochs bedroch int heymelick ghewaerschout zijnde, is sonder den Hartoch te spreken weder in die stadt gekeert, d'ander bleven in 's vyandts leger. Die Burgers meenden, men soude van accoort spreken, maer den vyant onversiens te vergeefs die stadt bestormt, die met schande most afwijcken, met verlies van veel volcx, daer onder oock doot geslaghen werde den Grave van Soran, Heer Joost van Lalaing Stadhouder, ende meer andere Graven en Baronnen. Als den Hartoch gheen middel en hadt om die stadt met ghewelt te krijghen, is door den Eersbisschop van Salsburch van Vreede gehandelt, op dese conditien, d'Utrechtsche soudon wederom geven die vaendelen by hem opde Vaert gegregen, die ballinghen ter oorsaken des Bisschops soudon weder in die stadt comen, mits doende den eedt der getrouwicheyt. Den Hartoch met een Hoochduytsche tocht soude in die stadt comen, dese articulen werden accordeert: die Duytsche togen inde stadt, die Walsche Regimenten mosten buyten blyven. Die Hollanders groot gelt den Hartoch beloofden, dat hy die Walsche Knechten mede in die stadt soude laten incomen, maer die Duytsche by de Burgers haer voegende, hebbense uytgekeert, ende die inde stadt waren uytgejaecht. Den Hartoch siende dat alle zijn raetslagen mislucten, is na drie dagen na Brabant getogen.

N O T A.

*U versoende vyant out „ Niet lichtelick betrouwt „ of ghy wert bedrogen „
Want uyt geveynsde accoorden „ Ghemaect door schoone woorden „
Comen d'oorlogen.*

Seven-en-Twintichste Capittel.

Hoe na des Hartoochs vertreck door d'ingenomen ballingen die vrede niet gehouden en werdt.

Die conditien des accoorts terstont werken gebroken, 'snachts werden die Burgers van haer bedde gehaelt, en op *Duerstede*

gherantsoeneert. Den nieuwe ghesetten Magistraten den Gouverneur Iselsteyn raden, om S. Catrijnen poort teghens die stadt te verstercken, 't welck *d'Hollanders* presentoerde, als sy deden tot haren costen in 't werck te stellen. Door dit Oorloch die stadt met hondert en tachtich duysent gulden was beswaert, om welcken af te lossen, is by de Magistraet ende Oudermans gheordineert, dat elke merghental soude ghepri-seert werden, ende het achtste deel daer af betaelt ende die geen Landen en hadden, souden den hondersten pennich opbrenghen van al haer goederen ende dit in twee jaren. Als 't jaer 89 den Bisschop t'Utrecht was ghecome, hoopten die Ghemeente dat die poorte wederom gheopent soude werden, meer als hondert Burghers t'samen spanden om des Overheys ende Bisschops meyninghe hier op t'ondervraghen. Den Bisschop in groote vreesse zijnde om den Burgers contentement te geven, vande versterckinge vande poorte, Hollant die schult gaf. Hy soude na *Duerstede* trecken, ende haest weder comen, ende maken dat het Garnisoen met vrientschap die poort souden verlaten. De Utrechtsche met dit Wywater van Hoven niet waren ghepaeyt, ende wilden niet toelaten dat hy souden vertrecken, voor eer dat die poort ontsloten was. Den Bisschop dit siende sondt uyt zijn Raet om t'eyschen openinghe vande poorte, 't welck den Gouverneur wel wetende, heeftet gheweyghert. Die Borghers dit siende, hebben met groot practyck cutelick geschut daer uyt ghecreghen, ende die sterckte beschoten, rontsom van buyten ende binnen die voor 't onset besettende. Die van binnen lagen, hebben behouden lyff ende goet: die poort opgegeven, terstont werden daer acht uyt die principaelste van de Magistraten uytgheleyt, om datse haer eedt int incomen (der stadt ghedaen) niet hadden achtervolcht. Daernaech toech den Bisschop nae *Duerstadt*, ghestadich overlegghende om die ballinghen wederom in te helpen.

M O R A E L.

't Is Wywater vanden Hoven „ veel te loven „ en weynich te houwen,
Want om haer leet te wreken „ den eedt wel breken „ zijn niet te be-
trouwen.

Acht-en-Twintichste Capittel.

Vanden aenslach by veel Heeren opde stadt ghemaect.

Ontrent desen tijt, heeft die Grave van Bueren, Heere van Isselsteyn, den Heere van Hemert, Bronckhorst, Batenburch, Benthem, Wisch, Welp, met haer adherenten een grooten hoop Soldaten vergaert, ende Floris des Grave Soon van Bueren in Benschop ende rontsom Isselsteyn veel Boeren aengenomen, ende zijn op een Paeschavont met een dubbelt Legher (die Burgers hier niet afwetende) na Utrecht in den donckere getogen. Die Grave van Bueren aende Wittevroupoort, ende zijn Soon Floris aen die Tollesteech-poort, welke met verrassinghe heeft inghenomen, ende met vlieghende Vaendels ende steeckende Trompetten, als in een ghewonnen Stadt ghetogen. Die Burgers d'Isselsteynsche rencontrcerden, ende die bedwonghen achterwaerts te wijcken, van welke sommige opde voet dootgeslagen, sommige gequartiert uyt die Stadts poorten gehanghen zijn. Die Grave van Bueren merckende dat den anslach gefaelgeert was, om datse beyde op den ghesette ure niet aen quamen, ende hoorende aen 't geluyt vande Clocken, dat het te vroeck was te *Vesper*, ende te laet te *Metten*, riep over luyt: Adieu, Adieu Floor myn Soon, meenende dat hy inde stadt ghevanghen was of doot gesmeten.

M O R A E L.

*Goede wacht „ En Burgers eendracht „ By nachten en daghen,
Can stadt bewaren „ Voor het beswaren „ des Vyants aenslaghen.*

Int jaer 1492 hadt den Heere van Culenburch int Dorp

van Honswijk een galge opgerecht, hem vermetende d'hooge jurisdictie aldaer, maer is vande Bisschop met d'Utrechtsche ende andere zijn steden die galgh omgeworpen: Soo bevonden werde dat des Heeren van Culenburchs Voorsaten alleen van de voorgaende Bisschoppen een dagelijcx heerlickheyt ontfangen hadden, maer hem (om het recht des Swaerts te gebruycken) noyt gegost.

Ontrent dese tijdt is die Rijnsche Vaert tot *Maersen* gereynicht ende twee Cubiten uytgegraven, waer door hy die Burgerie weer lief ghetal is worden.

Negen-en-Twintichste Capittel.

Van Frederick Marckgrave van Baden.

Frederick van Baden in wapenen beter was geoeffent, dan in schriftuerlicke boecken, met tachtich stemmen, na David werde Bisschop georen. Desen seer triumphelick t'Utrecht werde inghehaelt, hy quam binnen met veel Duytsche Graven ende Edellieden, duysent Paerden, ende drie duysent Lantsknechten. Keyser Maximiliaen met het Conincklijke Sweert hem vereerde. Desen alle questien tusschen d'Utrechtsche ende den Grave van Bueren passeerden, veel Stichtsche heerlickheden hy versetten. Int lest door practijck des Roomschen Keysers, ende Carolus den Coninck van Spainghen, die voor Philips van Bourgoingen na Bisschop stonden, het Bisdom om een groote somme van penningen ende een jaerlicxe pensioen overgaf.

M O R A E L.

Die Schaepkens gaen dolen ,, *Als in wapen scholen* ,, *d'Harders studeren* ,,
Sy werden verbeterd ,, *vande Wolven ghegheten* ,, *Met groot verseeren.*

Dartichste Capittel.*Van Philips van Bourgoingen.*

In dese zijn tijt, meer uyt weeldichz als rechtvaerdige oorsaken, een groote twist tusschen die van Campen en Swol verrees om een Tol ende Scheep-vaert van het Swarte water. Die Staten van Utrecht om het toecomende te beletten, seer arbeyden aen die partijen te vereenigen, maer quade Raetsheeren vanden Bisschop die goede meeninghen beletten, die den Bisschop raden: Dat hy beyde partijen, soude laten hun beste doen, datse int lest beyde hun macht gecrenct zijnde, hy die selfde beter soude in subjectie houden, een tonne Schots voor Amende ende meerder hem verseeckerende. Maer desen raet was gheheel zijn verderffnisse, want die overyselsche steden op den anderen so verbitterde, dat hy noch door zijn eygen, noch al der Bourgoinsche macht, die partijen niet en mocht stillen. Hier en tusschen Hartoeh Carel van Gelderlant speelden zijn personagie, heeft *Coeverden*, *Swol* ende die meeste sterckten ende Casteelen int Landt van *Overijsel*, *Drent* ende *Twent* ingenomen met plonderen, brantschattingen, alle Bisdoms Landen bedervende. In dese Tragedie Philips van het geheele Over-Sticht gebloot zijnde, most met de incomsten des Nederstichts te vreden zijn. Die Bourgoensche van den Bisschop d'hant toghen, om dat hy zijn saecken so onwyselick beleyde, die Knechten riepen om betaeling, dreychden aen den vyant over te loopen: 't welck Philips seer ter harten nemende, nu in *Zeelant*, nu in *Vlaenderen*, om verre van zijn ongeluck te zijn vertooch, ende van hartseere starf: zijnen Nasaet (het Lant van Overysel in bittere Oorloghen noch brandende) nalatende.

N O T A.

Uyt die wercken „Ghy Leser meucht bemercken „Hoe dat zijn afghedwaelt,

Bisschoppen en Clercken „ *Van de eerste Kercken* „ *Hier vooren verhaelt.*
Als int lest werden geset „ *Harders die niet na Gods wet* „ *Der Zielen*
proffijt sochten „
Maer met ghewelt „ *Of groot gelt* „ *Die Bisschoppelijcke ampten cochten.*
Dese regeringhe mocht langer niet bestaen „ *Maer most vergaen* „ *in corte*
stonden „
Aen waerlicke Heeren „ *Stichts oude heerlickheydt keeren* „ *als hier nu*
sal werden bevonden.

Een-en-Dartichste Capittel.

Van Bisschop Henrick van Beyeren, ende overgift des
Bisdoms aen Keyser Carel die Vyfde.

Na die doot Philippi, zijn t'Utrecht gecomen, verscheyden Ambassadeurs, van welke drye machtighe Heeren, tot het Bisdom voornaemlick gerecommandeert zijn, te weten: Graef Evert van Aerdenburch, Cardinael en Bisschop van *Ludick*, Franciscus den soone des Hartochs van *Lunenburch*, Heer Henrick Hartoge van Beyeren. De Bisschop van *Paterborn* ende die *Marquis* vande Veer voor *Aerdenburch*, den Hartoch van *Gelderlandt* voor *Lunenburch*, die Grave van *Rennenburch* voor *Beyeren* sollicitteerden. In die tijt waren Burgemeesteren Ernst van *Amersonghen*, ende Henrick *Verburch*: die Stadts poorten werden gesloten, by d'oudermans en gilden eendrachtelick werde gesproken, dat die Magistraet uyt het Raethuys niet en souden vertrecken, of sy wilde weten wie Bisschop soude gecoren zijn. Veel burgers gewapent rontsom het stadthuys hadden beset, ende was twee uren naden middach, dat die vyf Collegien noch niet en waeren gheresolveert: d'Heeren die int Stadt Raetkamer saten, dit langh vertreck qualick nemende, zijn des Stadts Burgemeesters, ende ghecommitteerden van *Amersfoort* na het groot Capittel-huys inde Domkercke ghegaen, met groote menichte der Burghers gheconvoyeeri, ende is op die deuren niet anders ghestooten, dan oftse met ghe-

welt daer in hadden willen gelaten zijn. Die van binnen gaven voor antwoordt, dat na d'oude Privilegien, inde vergaderinghe niemant comen mocht oft die verkiesinge ware geschiet, so ghewelt geschieden, sy mostent lijden. Met schoon spreken die Burgemeesters vercreghen, datter drie of vier mannen, binnen gelaten soude werden, om een Lantsheere te helpen bestemmen, die uyt zijn eygen goederen machtich soude wesen, d'Overyselsche steden en Landen (met een langduerich Oorloch vande Vyant bedorven) te bevrien, die den noot eyschende het over- ende Nedersticht soude moghen beschermen. Hier op den Domdeken antwoorden, dat zy tot dien eynde vergaert waren, om die Landen een Heer te leveren die macht soude hebben den vyant te wederstaen, ende in tijt van vrede en Oorloch die Landen profijtelyck wesen, al waert dat den Raet vande stadt alsulcx niet en besorchden. Geurt van Voort Henricksz dit hoorende, sprack met een grammen moct. Sels weet ghy niet wat die Landen profijtelyck is, gedenct so by u is die *Ceur*, by ons is die *Deur*. Aldus uyt die vergaderinge scheydende, is met den ouden ende nieuwen Raet weder na Stadthuys gegaen, die Burgerie met geweld die deure op soude gelopen hebben, so welsprekentheyte des Grave van Rennenburch sulcx niet hadt belet, ende om d'Ambassadeurs ende gedeputeerden der steden, contentement te doen, dat die drie namen der Heeren tot het Bisdom genomineert, by den gesworen Notarius in briefkele soude opgeteyckent werden, ende wiens briefken die meeste stemmen hadde, soude Bisschop zijn. So ist bevonden dat Beyeren twee stemmen meer hadde als d'andere, op dese manieren is Heer Henrick Bisschop gehult. Dese heeft door wapenen en oploop het Bisdom gecregen, in ruoer en wapenen geregeert, en die Tragedie van zijn spel droeffelick in wapenen volent. Den Domdeken heeft op 't Oxael vande Donkerke solemnelick voor al de gemeente uytgeroepen, tot drie reysen Heer Henrick Palsgrave Har-

toge van Beyerens. Die Burgers riefen, Godt gheve dat-
 tet voor ons en die Landen zijn regeringhe gheluckich moet
 zijn. Daer nae is feestelijck ghesonghen *Te Deum laudamus*,
 des anderen daechs om Beyerens gheluck t'ontbien reysden
 nae *Ceulen* den Domdeken, den Deken van *S. Petrus*, ende
 Heer Gerard Sukerroede, desen vande nieuwen gecoren
 Lantvorst heerlick werde ontfanghen, met gulden Coppes en
 Schalen rijckelick beschoncken. Daer na zijn die gedeputeerde
 van Overysel en alle Stichtsche steden t'Utrecht t'samen op
 een beraenden dach gecomen, om den nieuwen Lantsheer
 willekom te heeten. Den Bisschop is met groote staet bin-
 nen Utrecht gecomen, ende is int Stadthuys ghewapent, als
 dat het out ghebruyck is, daer de oude ende nieuwe Magi-
 straet vergadert waren ghetreden, alwaer hy met opghestrec-
 te vingheren gheswooren heeft, dat hy hem altijd verhoonen
 soude als een Vader des Vaderlands, wederom vercrijgen alle
 afgenomen sterckten ende plaetsen des Stichts: vyanden zijn
 vyanden souden zijn met alle zijn goederen ende wapenen,
 arbeyden der Kercke goederen te bevestigen, die bepalinghe
 des Lants verbreyden: dit met alle gewoonlicke Ceremonien
 volbrocht zijnde, is in die Buerkercke gheleyt, al waer hem
 die wapenen zijn uytghetoghen, ende is ghecleet met een
 costelicke lange swarte Tabbaert, ende is met groter statie,
 eere ende genuecht inde Domkercke gheleyt. Die Prelaten,
 Ridderschappen, gedeputeerden der Staten, Raetsheeren, Ou-
 dermannen, die Schutterien in goeder ordonnantien hem vol-
 gende, daer nae is vertrocken int groot Capittel-huys, alwaer
 hem een brief vertoont werdt vande Vryheden en Privilegien
 des Stichtsche heerlijckheden, welcke hy ghesworen heeft on-
 verbrekelick t'onderhouden. Hier na werdt hy met grooter
 eeren op 't Choor vande Dom in *S. Willebrorts* stoel ge-
 introniseert, ende na veel Lof-sangen is vertoghen int Bis-
 schops Hof. Dit is altijd een out ghebruyck gheweest, als
 een Lantsheer des Stichts ghehult werdt.

Twec-en-Dartichste Capittel.

*Hoe die Bisschop een Lantdach beraemden om met die ghe-
deputeerden van alle steden, van des Lantssaken te handelen.*

Als die Ambassadeurs uyt alle Steden int groot Capittelhuys elck na zijn staet vergadert saten, heeft den Bisschop opstaende, op dese manieren een langhe Oratie gedaen. Tot een Bisschop sprack hy, hebt ghy mijn ghecoren. Och of 't Godt gave, dat ick mijn alsulcke mochte bewijsen, als mijn hooghe staet wel soude vereysschen, soo veele steden, starckten en Sloten hebben wy als by handtrekkinghe van onse Voorsaten ontfanghen, ende dese selfde beschermen wy niet, maer moeten aensien en gedogen datse van onsen nabuerigen vyant aenghetast ende afgeruckt werden. Ick versta dat hy hout alle Overyselsche sterckten en steden, uytgesondert Deventer, hy hout al des Bisdoms overvloedighe rijckdommen, om die selfde nu wederom te krijghen is nu die questie. Ick weet dat U E. van het Oorloch verschrickt, ende ik sal gheen Autheur zijn om het cleyn overblijfsel des Vrede te verstooren. Daerom ghevoele ick datmen met penninghen, sal aflossen alle afgenomen plaetsen, deputeert die, die met die Geldersche van Vrede sullen handelen, hier en tusschen salmen middelen soecken, vande penningen te vinden. Ick weet wel dattet U vermoghende Heeren *Staten* dat vreemt schynt, om U selven te beswaren, dattet oock tot geen tijdt een nieuwen gecoren Lantsheer selfde ghedaen heeft, dat oock mijn voorsaet op yder morghen Landts een Outswartghen is gheweyghert, maer overlegt hoe by U Voorsaten die Staet des lants is geweest, die noot ons nu dwingt, dit middel voor te slaen, sonder namaels in consequentie te trecken, soo U E. beter dunct tot profijit der Landen, 't selve meucht ghy onder U E. overlegghen. Des anderen daechs zijn den *Palsgrave* Beyeren toegheleyt vyftich duysent Goutguldens, om daer mede een vrede voor de Overyselsche te copen, daer

toe souden contribuieren geestelick en waerlick, en overmits sulckx noyt ghehoort of gesien en was, is het volck het eerste stof gegeven om den Bisschop te lasteren. Hier door het vuyr des onenicheyts onsteken, die Ridderschappen die lasten opde schoorsteen-gelden, inde Steden ende platte Landen, die Steden op die merghentalen, die schattinghen druckten. Den Edeldom die op haer Sloten woonden wilden vry zijn. Die Geestelickheydt om niet te gheven, met het Ridderschap toespanden, waer af onder die gemeente groote ruoeren zijn ghevolcht. Int lest veel treffelicke mannen die niet wilde ghedooghen, dat soo oude heerlichz aen de Bourgoensche soude vervreemt werden, onthalt, wredelijck gedoot. Ja de Canonicken (voor haer kercke wryhz vechtende) inde Lecke in leere sacken werden geworpen. In dese twist die Bourgoensche niet hebben geslapen, maer hebben des Bisschops vrienden ende secrete Raden, met groote somme van penninghen en belooften omgecocht. Die welcke den Bisschop onderechten om het Sticht aen die Bourgoensche over te geven, 't welck hy gedaen heeft, ende om een cleyne somme gelts des Stichts Heerlicheyt vercocht, die nu neghenhondert en ses tien jaren onder der Bisschoppen ghebiet met verscheyden avantueren ghestaen hadde. De overgift geschiede int jaer ons Heeren 1527. Van begin des Rijcx van Hollant ses hondert en twee-en-dertich, van dat Rathodus des Vriesen Coninck uyt *Utrecht* gejaecht werde 834. Dit is den lesten dach geweest den 23 Octobris die Beyeren inde Bisschoppelijcke eere is erschienen. Op dien dach is hy uytgetogen van des Bisschops titel, naem ende hoocheyt, met groote schande en schoffierichz. Het is seker, dat hy groot hartseer ende leetwesen hier af terstondt ghehadt heeft, want van Duerstede scheydende, hy bitterlicke schreyden, en beclaechden dat hy van Bisdom was vervallen, door raet van sommige daer op hy meest hem betrouden. Die selfde den duyvel toewenshende, datse van haer mencedicheyt noch straffe lyden souden,

maer na het oude spreekwoord: als een ding is geschiet, so en baet het naclagen niet.

Drie-en-Dartichste Capittel.

Van Keyser Carel ende zijn Sone Philips Coninck van Spaengien.

Als nu den Keyser die sovereynite des Stichts ontfangen hadde, is hy int jaer 1540 seer triumphelick t'Utrecht ingehaelt, daer nae int jaer 46 die feeste van 't Gulden Vliese inde Domkercke celebreeerde, die wapenen der Princen van dese broederschap, cierlick op het Coor inde Domkercke noch werden gesien. Den Keyser het Casteel Vredenburgh dede maken, en heeft met andere Nederlandsche Provincien het Sticht oock in zijn leven Philippo sijn eenighe Sone overgedragen, die met groote stacie t'Utrecht als erfheer is gehult. Onder desen Heere van Utrecht, is vande Spaengaers meer als eenige andere steden seer gequelt geweest, overmits Duc d'Alve d'Utrechtsche eysten den honderste Penning daer inde andere provincien bewillichden ende d'Utrechtse weygerden, waer over datse by den bloetraet condemneert werden, datmen haer poorten en mueren als rebellen te nederwerpen souden, van welke sententie die drie *Leden* der *Staten* aen 't hof van Madriel aenden Couinck appellerende, daer den *Hartoch* verclaert werde, in zijn eysch niet ontfanckelijck ende die sententie getracteert werd: die Spaengers hierom op d'Utrechtsche verbittert, groote moetwil bedreven so wel aen die Geestelicheyte als Borgers, sonder op geschicteyde te letten. Die Roomsche Catolicken hier in sy minder verschoonden, als die vande Reformeerde Religie berucht waren. In die beste camers haer Peerden sy stelden, haer wachtbedden die Burgers haer mosten nadraghen, die Dochters sy vererachten, die Vrouwen schoffierden, die mannen dootsloeghen, somma al 't quaet datse mochten bedencken sonder straffe

daer voor te vresen, bedreven. Dicwils de Borgers pericliteerden om geplondert te werden, het geweer was haer afgehaelt ende op Vredenburg gebracht, ende door den Stadhouder, *Noorcarmen*, tot bescherminge van de Stadt met oprechtinge van acht vaendels weder inde hant gegeven. Als *Baldous* voor *Leyden* met schande zijn leger ongejaecht most verlopen, is eenen spaenschen Capiteyn, *Blanck*, met cloeke Spaengaerts uyt alle Vaendelen, uytgelesen soldaten, voor Utrecht ghecomen by S. Catrijnen-poort, die stadts muere int aensien des Gouverneurs van 't Casteel beclommen, ende veel leeren oprechten, maer werden vande Burgerie met spiesen, slachswaerden, en mutsketten so willekom geheten, dat hy selfs daer is dootgeslagen, met groot verlies van zijn Spaenjaerden. Hier na in de tijt van de *Pacificatie* van *Gent*, zijn die Spaengers op S. Thomas dach des middaechs te 12 uren met een groote furie inde stadt gevallen, maer werden manlijck vande Burgers weder opt Casteel gedreven, daer af sy gewellich schoten: Huysen, Kercken en Toornen met schieten vernielende, die Burgers het Slot hebben belegert, groote hoope *Catten* opgeworpen gewellich het Casteel beschoten, haer geschut weerloos gemaect, die bruggen buyten en binnen het Casteel wechgeschoten, aen brant gesteken, so datse geen hoop van onset hebbende, met apointment den 3 February Anno 77 daer af sijn getogen, al geschut ende Oorloochs gereetschappen, daer mede sy *Haerlem*, *Oudewater* ende meer Hollantsche steden bevochten ende gewonnen hadden, die stadt van Utrecht latende. Na haer vertreck, is vande Burgers het Casteel soo uytgeroeyt, datter geen tecken gebleven sijn daer sulke steeke wallen gelegen hebben. In dese tijt is *Don Johan* van Oostenrijck int Nederlant ghecomen, om alle troublen te doen cefferen, die in zijn regeringe meerder vermeert zijn als vermindert, want sijn persoon oorsaecke gaf van grooter wantrouwicheyt ende een partie *Malcontent*, opstont, ende daer jegens *Staten* volck, het

welcke een groote verandering t'Utrecht en meer steden, so in Religie als Politien veroorsaecht heeft. Al 't welck tot dese tijdt dat te Utrecht geschiet is, te beschryven, een sonderlinge Chronijcke wel soude behoeven. Willen daerom van dese materie liever ophouden, dan daer intredende, die Hommelbien (soo het out spreekwoort seyt) te irriteren. Godt den Heere biddende dat hy des Oorloochs plagen, tot lof zijns naems ende verquickinghe der gemeynthe, wil wechneemen, Onsen Stadthouder zijn *Excellentie* Mauritium van Nassou, voor alle 's Vyants aenslaghen bewaren, zijn Victorien vermeeren, op dat die Spaensche ende vremde natien buyten ghesloten zijnde, die seventien Provintien aen den anderen, met een bandt des vredes ghehecht werden, alle wantrouwicheyt en misverstaenden wech ghenomen zijnde, vrylijck traffiqueren moghen, te water ende te lande, op dat onse nabuerighe Steden, die nu onder het spaensche jock suchten, met ons verbonden, die vruchteu des vrede genietende, Godt den Heere daer voor eendrachtelick moghen loven ende danken, Amen.

B E S L U Y T.

AAN DE
MANHAFTIGHEN EN VROMEN ACHT BURGHER

H O P L U Y D E N ,

SAMPT LIEUTENANTEN, VAENDREGHERS, WACHTMEESTERS, ENDE
SCHUTTERLIJCKE BURGERS DER STADT

U T R E C H T.

BALLADE.

U Voorouders Ridderlijke feyten in wapenen gepresen,
Ghy meucht hier lesen, in dit cleyn werck int cort beschreven:
Hoe datse door die Crijchshandelinghe die vyanden deden vresen,
Ende uyt die Stichtsche Landouwen seer manlijk dreven:
Oock vande Nederlanden, en Victorien diese Godt heeft ghegheven,
Hoe datse tot voorstant haer Wijven, Kinderen, en 's landts vryheden,

Goetwillich int perijckel stelden, goet, bloet, lyf en leven,
 En als eertijts die *Romeynen* voor het Vaderlant streden.
 Want uyt haer natuerlicken aert tot vryheyt gheneghen,
 Als Liefhebbers pleghen,, onbeschroomt oprechten d'Utrechtsche stand-
 aert,

Daerop stont, *S. P. Q. T.* waer mede den vyant sy quamen tegen,
 Tot alder wegen, den vyant versoekkende te voet en te paert,
 Des Stichtsche rebellen ontseggende te vuyr en te swaert,
 Om der Kercke vermaert,, afgenomen goederen en Castelen wederom te
 halen,

Daerom die Lantvorsten twee-en-veertich duysent mannen wel vergaert,
 Als *Barlandus* verclaert,, uyt haer vassallen ende Over- en Neder-
 stichts palen.

Int *Vol curits* met haer Lantsheer machtich en van vermogen:
 Syn sy uytgetogen,, vanden hoofde tot den voeten int geweer gemonteert,
 Met Pylen, Flitsen, Slingeren, hant ende stale voetboghden,
 Om t'oorlogen, met Harnassen en Rincragen met Croppen waren ge-
 stoffeert,

Oock Knodsen, Kudsen, Gavelijnen en Swijnstaven geweert,
 En Bussen met Vierloopen, Duytsche Degens, Pashouwers, Slachswaerden,
 Met Hellebaerden, Baruisanen, den vyant hebben aggresseert,
 Als hy om een batalle te leveren in goeder Chrijshoordre vergaerden.
 Met Bandeliren, Lancien, Glaven, Spen, Spiessen, en Schilden,
 Oock met vlammen loot uytspuyghende Haken den vyant deden wijken,
 D'Oudermaus met Pijrken in slachoorde stelden het Volck van haer Gilden,
 Wantse niet en wilden,, Dat vremde Heere d'Utrechtsche souden veron-
 gelijcken,

Haer ervarentheyt inde Oorloghe, doorleest d'Hollantsche Cronijcken,
 Sy deden blycken,, vechtende zeer vromelijck om te behalen prijs en eer,
 Voor haer Lantsheer,, maer mosten oock altemet het Vaenken strijcken,
 Want die Fortune des Oorloochs veranderlijck neemt haest een keer,
 Met hessen, dolcken, en donderhamers die backenelen doorcloofden,
 Oock die Helmetten op d'hoofden haerder vyanden inde strijt:
 Die op die Stichtse quartieren *S. Martijn* heroofden.
 Godt danckten en loofden,, door die Victorie verblijt:
 Met den buyt d'oncosten des oorloochs hebben ghevrijt,
 Die Burghemcesters int volle harnasch die Schutterye voor ginghen,
 Want van uytlantsche Soudeniers en Chrijchsvolck men wist niet in die
 tijt,

Om een Stadt te belegghen, verrasschen, oft stormende te bespringhen.
 Met leeren van leer ghemaect, oft ghesaecht uyt masten
 Inde nachtstout verrasten,, sterckten, steden en sloten,
 Die op de comste niet gheroockt hadden, oft daer op pasten,
 Onghenoot malcander vergasten,, met storm-Rammen die poorten ont-
 sloten,

Die Hameijen en Clincketten met muerbrekers opschoten,
 Den Poortier die sleutels om die deuren t'openen niet af en vraechden,
 Nae eer en prijs jaechden,, Dese oude ghetrouwe Patrioten,
 Om dese exploten,, uyt te rechten haer leven waechden.
 Ghedenckt die *Betuwe*, en inde *Westbroeck* een bloedighen slach,
 Als op *S. Stevens* dach,, die Schutters en Ghilden uytlieden onverdacht
 Tot den vyant die inde Venen achter hegghen en streuvelen verborghen
 lach,

Ende op d'uytcomste der Burgherye behendich en looslick heeft ghewacht,
 Die op toffelen, en plantijnen voorttraden, niet vreesende die *Goyers* macht,
 Maer werden omcinghelt, en meer als duysent deerlick doot gheslaghen,
 Wiens lichamen met claghen, en kermen werde elck van zijn gheslacht
 t'Utrecht ghebracht,, en na de Grafsteden droeffelick ter Kercke ghe-
 draghen.

Men bevint claerlijck als men d'oude Historien doorleest,
 Dat 't Utrechtsche foreest,, die Vriesen in voorleden tyen,
 Oock die *Romeynen*, *Wiltten* en *Francken* een stoel des Oorlochs is ghe-

weest,
 Om daer uyt d'omlegghende Provintien te beoorloghen en bestrijen:
 Dese *Mars*-stoel, men heeft inde tydt Duc d'Alffs vernieut ghesien,
 Als hy door zijn tyrannien,, het Nederlandt met vremde natien quelden
 Om van haer oude privilegien hantfesten, wetten en politien,
 t'Ontvrien,, binnen Utrecht en *Vredenburg* dese stoele stelden.

Aldus, so Godes genade seer wonderlick niet hadt bewaert,
 Voor den bloedorstighe Spaengaert,, het Utrechtsche lustich priefel,
 Die onnosele Kinderkens inde wiegen souden sy 't leven niet hebben ge-
 spaert,

Alse met groote Furie op S. Tomas dach afvielen meestendeel
 Die stadt soudense gemassacreert en tot een stoel des Oorlochs geset heb-
 ben geheel,

Die nabuerighe Landen afgelopen en sterckten en steden inghenomen,
 Maer vande vrome Burghers werden sy gedreven uyt so gheweldige Casteel
 Daer sy (al geschut ende munitie latende) met accoort zijn afgecomen.

Hier na dertien duytsche Vaendelen sterck van volck maeckten verbont,
 Daer *T a m b e r g e n* overste Luytenant af was, van Graef *B o s s u* regiment,
 Onder zijn knechten hy met meer Hoptieden ghewapent stout,
 Die stadt tot inde gront,, te bederven was haer Leus en fundament,
 Om een betalinghe van vijf jaren te becomen sy werden malcontent,
 Dese meynden die Borgers (als t'*Antwerpen* geschiet was) af te halen,
 Maer den aenslach misten, door dien d'Utrechtse niet waeren ghewent,
 Voor des Conincks volck (datse niet schuldich en waren) te betalen.

Daerom die Wapenen by *Noorcarmen*, u gegeven in de handt,
 Wilt gebruyken tegens den vyant,, die u soeckt te bederven,
 Veel liever wilt verliesen voor die vryheyt van u Vaderlant,
 U leven, als hondert duysent dooden onder den Spaengaerts te sterven,
 Hout goede wacht, wilt vechten om prijs en eere te verwerven,
 So sult ghy een ewige naeme als *Romeynen* nalaten,
 Oock welvaren, neeringhe, rust en vrede sullen van u beërven,
 So lange Utrecht sal staen, u kints kinderen nasaten.

P R I N C E.

D'alder Opperste Prince Godt den Heere der Heyrscharen,
 Genadelijck wil bewaren,, die Heerlijcke lofrijck stadt Utrecht,
 Voor alle ongeluck en 's Vyants aenstoot en bitter beswaren
 Des oorlochs, dat veel jaren geduert heeft wechnemende bloedich ghe-
 vecht,

Op dat d'Inlantsche partyschap en wantrouwen mach werde geslecht,
 Ende der twistmakers raetslagen mogen comen tot schanden,
 Ende die Nederlanden,, aen malcander met een vaste vredebant ghehecht,
 Heer en Knecht,, Godt meugen loven, gevryt van haer Vyanden.

**Pillegift der Staten van Holland etc. voor
WILLEM VAN OLDENBARNEVELD.**

(1590).

De Heer Schotel, sprekende in zijne welgestoffeerde *Herinneringen aan het Hof van Floris I, Graaf van Culenborg, te Brussel* (G.- L.- en O. Uitspanningen. Utr., 1840. 8°., pag. 34, aant. 10) van *coupetassen*, welke ten tijde van Keizer Karel V. zouden zijn ingevoerd, maakt daarbij gewag van de *zilver vergulde koppetasse*, die door de Staten van Holland, in 1603 geschonken werd aan de dochter van Joh. van Oldenbarneveld, toen zij stond, om in het huwelijk te treden. Schotel geeft te kennen dit geleerd te hebben uit van Alkemade's *disch-plegt.*, alwaar dan ook, p. 510, eene dit behelzende resolutie der gezegde staten van den 3 Febr. is medegedeeld. Eene soortgelijke, aan waardij deze overtreffende kop, ontving hare zuster Geertruid, oudste dochter van den advocaat, van wegen de algemeene staten, toen zij zich in 1597 met den Heer van Brederode in den echt begaf (1). De notulen van hunne Ho. Mo. van dat jaar, behelzen op den 22 Sept. omtrent dit geschenk de volgende aantekening: « Alsoe d'heere van Oldenbarneveld, *advocaet van Hollant* op morgen syne oudste dochter wistelt met *Jonker Reynout van Brederode, heere van Veenhuizen, raedt in den hoogen rade van Hollant*, is geresolveert, in erkentnisse vande extraordinaris officien ende goede diensten, die deselve here *advocaet* van tyt tot tyt der generaliteit is doende, dat men van wegen de heeren staten-generael de voorsz. syne dochter, *Joffr. Geertruyt van Oldenbarneveld* sal vereeren mit eenen *vergulden cop* vande weerde van 400 gl., ende deselve daermede inden houwelyken staet geluk wenschen metten segen des Heeren." En op den volgenden dag, den 23 Sept. werd « geresolveert, in conformite vande voorgaende resolutie, dat men wegen de generaliteit mette voorsz. cop sal vereeren *Joffr. Geertruyt van Oldenbarneveld*, dochter vanden heere *advocaet van Hollant*, desen morgenstont getrouwt wesende met *Joncker Reinout van Brederode*

(1) Dat huwelijk was van korten duur. Geertruid van Oldenbarneveld stierf reeds in 1601. Joh. Meursius, toen gouverneur van hare broeders, maakte op haar overlijden een *carmen funebre*. Hetzelve staat onder deszelfs *Poemata*, (L. B., 1602) door hem opgedragen aan R. van Brederode. Aldaar vindt men ook een *epithalamium in nuptias*, etc. Gu. Martignii *in senatu Brab. cons. et nobiliss. et castiss. virginis Annae Brederodiae a Veenhuizen*, Reinoud's zuster.

voor de consummatie van het houwelyck, in erkennisse ende om redenen naerder inde voorsz. voorgaende resolutie vermeldt. Ende is den greffier gecommiteert, om dese vereeringe noch desen dach te effectueren."

In eene aanteekening (bladz. 245) op de aangehaalde woorden zegt de Heer Schotel verder: « Zoo stond Jacob Muys van Holy, in naam der stad Dordrecht, als getuige over den doop van Willem van Oldenbarneveld, gelijk blijkt uit *Tres. Rek.*: « « Jacob Muys van Holy, de som van 55 L. van xl groon, voor syne verschoten reyskosten ende vacatien, dat hy van wegen deeser stadt gecommiteert synde van de heren staten van Hollandt is gereyst in den Haege, om als getuyge te staen over den doop van den soone van den advocaat van den landen Mr. Johan van Oldenbarneveld, die genaempt werde Willem." " Wat hij tot een Pillegift heeft ontvangen, is mij niet gebleken, waarschijnlijk echter wel een *coppetasse*, wyl de stad gewoon was die te geven. . ."

Zijn WelEerw. schijnt echter op het: « *gecommiteert synde van de heeren staten van Holland*'' , geen of althans niet genoeg acht te hebben geslagen; want anders zou hij, dunkt mij, daardoor wel aanleiding gehad hebben, om aan een pillegave van de staten van Holland, en niet van de stad Dordrecht te denken. De resolutien van hunne Ed. Mo. geven dan ook omtrent deze zaak voldoende inlichting. « De staten van Holland'' , leest men aldaar op den 10 Nov. 1590, « de staten van Holland hebben versocht en gecommiteert den Heere van Brederode, eene van de gedeputeerden van Dordrecht, Haerlem, Delft en Amsterdam van wegen de staten en het gemeene land te staan als getuige over den doop van den jongen geboren soon van Johan van Oldenbarneveld, raad en advocaet van denselven lande, die de staten daartoe hadden versocht om sekere redenen by hem de staten voorgehouden, en daarna denselven advocaat solemnellyck te verklaren, dat de staten uit goede insigten tot een *pillegave* hebben geaccordeert 600 ponden van 40 gr. het pond, aan een *vergulde koppe* of gerede penningen, tot believen van den voornoemden advocaat, en voorts ten behoeve van den voorsz. jongen soon een jaarlyksche lyfrente van 200 ponden etc."

« Den 15 Nov. 1590 is in de capelle ten hove by *Syn Excellencie*, den *Prince* van Chimay en de gecommiteerden van de staten, als den Heer van Brederode, Jac. Muys, Thomas Thomasz., Corn. van Wel, en Klaes Fransz., burgemeester, assistentie gedaan als getuigen op

den doop van de soon van den advocaat in desen geroert, die genaamt is Wilhelmus."

« Alsoo den *advocaet* van den lande de staten verklaart heeft, dat by eenige steden hem was gepresenteert, om te doen staen als getuigen over den doop van syn jonge geboren soon, dat den *advocaat* hetselve niet goetgevonden hadde, om te verhoeden alle jalousie onder de steden, en daaromme versocht heeft, dat de heeren staten hem de eere geliefden te bewysen, omme van harentwegen op den voornoemden doop als getuigen te doen assisteren, hebben de staten, in aansiening van de goede getrouwe diensten van denselven, ende dat deselve geen periculen, kosten noch ondank heeft ontsien, om den lande goede diensten te mogen bewysen, verklaert en geordonneert, dat van wegen het gemeene land en de staaten voornoemt het voorsz. kind sal worden op den doop by hare gecommitteerden als getuigen geassisteert, en hebben in aansiening als vooren, tot een *pillegave* geaccordeert de somme van 600 ponden."

« De ridderschap, edelen ende steden van Hollandt ende Westvrieslandt, representerende de staten van denselven lande, doen kont allen dengenen, die desen aangaan sal, dat, alsoo Johan van Oldenbarnevelt, raet ende advocaat der voorsz. landen versogt heeft, dat wy van wegen denselven lande mede souden gelieven te assisteren als getuigen op den doop van syn jonggeboren soon, en wy, gehoert hebbende de redenen by den voorsz. advocaat dies aangaande voorgehouden, eenige uit den onsen nevens *Syn Excellencie* ende de *Princesse* van Chimay daartoe hebben gecommitteert,

Soo ist, dat wy in aansiening van de goede getrouwe diensten van den voorsz. Joh. van Oldenbarnevelt, denselven tot een *pillegave* mede vereert hebben met een jaarlyksche lyfrente van 200 ponden van 40 gr. 'tpont, gedurende het leven van Wilhelm, jonggeboren soon van den voorsz. Johan van Oldenbarnevelt, tot goede versekertheit van dien, belooft hebben en beloven by desen de vooschr. 200 ponden jaarlyks, wel en deuchdelyck te betalen *etc.*, ingaende de voorsz. renthen huyden den 10 Nov. 1590 dato deses, daerof den eersten verschyndag vallen sal den 10 Nov. 1591, en soo voorts *etc.* Gegeven in den Hage, onder het zegel van de staten hierop gedrukt den 10 Nov. des jaars ons Heren salichmakers 1590. En was geteekent: Brederode, W. Crayesteyn, Thomasz. Onder stond: Ter ordonnantie van de staaten: C. de Rechtere."

J. J. DODT v. FL.

DANIEL DE NIELLES.

De Heer van Dam van Noordeloos, kennis genomen hebbende, van mijne aantekeningen hierboven p. 154 sqq., heeft de vriendelijkheid gehad, mij te doen weten, dat men omtrent den predikant Dan. Niellius, en bepaaldelijk nopens deszelfs ontmoeting te Doornik, nader onderrigt ontvangen kan bij W. Te Water (Hist. der herv. kerk te Gent) en J. W. Te Water (De Ref. van Zeel.). Zijn WelEdel Geb. voegt er bij: « dat D. De Nielles te Middelburg in 1605 nog predikant was, blijkt bij mij uit een eigenhandig geschrift of eene attestatie door *les ministers et anciens* den 17 Aoust 1605 afgegeven en geheel door hem geschreven, welk stuk bovendien curieus genoeg is, daar hetzelfde bevat het attest, dat « *Monsieur Guilhaume de Zoete dit Houtain, Admiral Lieutenant de Zelande: et Damoiselle Olympe de Hartaing fille de feu Monsr. de Marquette, en son vivant Gouverneur de Bergue sur le Zoom ont eu leurs trois annonces ordinaires en l'église françoise de Middelbourch et n'y a point d'empêchemens, qu'on ne puisse passer à la confirmation solemnelle de leur mariage en l'église. Le Seigneur (voegen zij er bij) le veuille benir et faire reussir à sa gloire. De Middelbourch ce 17 d'Aoust 1605. Les Ministres et Anciens de l'église susdite et au nom de tous.* (Signé:) Daniel de Nielles, Jacques Caulyer ancien."»

J. J. DODT v. FL.

P A A R D E N M A R K T.

Gemarkt op den 11 Augustus 1845.

Kantoor	Waardbarriere.	12	Stuks.
«	Catharijnepoort.	161	«
«	Tolsteegbarriere	66	«
«	Wittevrouwenpoort.	77	«
«	Roodebrug.	39	«
«	Ridderschapsvaart.	133	«
«	Vaartschen Rijn.	49	«

te zauen 537 Stuks.

In het Provinciaal Archief te Utrecht berust een Handschrift, waarin onder andere stukken voornamelijk onze aandacht trok een betoog wegens de Erfwapenen en Kwartieren van den Adel, vooral in Nederland. Deze brief bleek ons bij nader onderzoek een opstel te zijn van, en eigenhandig geschreven door den oudheidkundigen Arnoldus van Buchel aan zijn' vriend den Heer van Oudegein.

Wij aarzelen niet dit betoog het oudheidlievend publiek aan te bieden, in de verwachting, dat het de beoefenaars en liefhebbers van geslacht- en wapenkunde zal uitlokken, over dit in ons vaderland zoo lang slapende en verwaarloosde gedeelte der oudheidkunde eindelijk eens eenig licht te doen opgaan. Het stuk zelve is van dezen inhoud:

DISCOURS

vande erfwapenen ende quartieren ende omtrent welcken tyt die begonnen hebben, ad Dmn. de Oudeghein.

Den vuytgever ofte veel eer dichter van de Deutsche Tournoyen van Modio in syn *Pandectis Triumphalibus* int Latyn vertaelt, seyt int beginsel van syn boeck, *dat nieuwe eedelen, ende die niet van alden hercomen synen adel can bewysen, ten minsten syne naeste vier quartier wapenen can goet maecken, die en sullen sich niet*

dese ridderlicke speelen onderwinden, op de boeten ende peinen daertoe gestelt. Ende dat soude al ontrent den jaere 935 ingestelt syn. Doch al conde men anders geen argument van syn quade handelingē int selve boeck gebruiet vinden, soude het evenwel genoch syn, den geenen die eenichsins in de gebruicken van dien ervaren is, suspitie te geven van syn sryvens. Want het so verre van daer is, dat te dier tyt sulcke wetten den tourneerders souden syn gegeven, dat doen noch geen erfwapenen, noch toenamen onder den adel bekent waren, soo doch de oudste diplomata van Keyseren, Coningen, Souveraine Princen die noch voorhanden syn, alleenlickē met de onderteekeninge van letteren in een gevlochten, bevesticht zyn, als beteekende Otto.

Men vint dat se in saecken van importantien haren ring daer op hebben gedruet, ende oeck met segelen van Goudt, waer inne des Princen tronie met eenige versen, ofte omschrift in den randt, een kerek, stadt, ofte ander gebou verciert, sulcke noch een in de Archiven van den Dom tUtrecht, Frederici II, te sien is, wel 300 jaeren jonger als de gepretendeerde wet hier boven verhaelt, voor welcken tyt men weynige segelen vint, ende die noch, met geen wapenen, maer tronien ofte beelden, maer na die tyt werden doorgaens niet alleen van Princen ende Gra-

ven, maer oeck van Ridders ende Eedelen gesien. Daer syn meede noch overich seer oude geestelicke ofte kerckelicke segelen, met eenen bisschop ofte andere Sant vervult, niet afhangelde maer onder op de plycke in forme van een petzier, doch geheel groot ende dick van wasse gedruet, daervan ik verscheyde gesien hebbe, alse van Burchardo de A°. 1108, van Godeboldo de A°. 1121, van Andrea de A°. 1131, van Herimanno de A°. 1155, van Godefrido de A°. 1164, alle bisschoppen van Utrecht. Het eerste wereltse segel, (opdat ick spreekke na dien tyt) is by my gesien van den Grave van Hollant Theodorico, te peerde, hebbende in den schilt den Leuwe de A°. 1198, van dese wert oeck de eerste Hollantse munte gevonden. Massonius in syn *Annalibus Gallicis* Lib. 3, sryft gesien te hebben een oudt segel van wasse, Mathei de Montemorenciaco, hebbende in den schilt een cruys met vier jonge aernden, van het jaer 1179. Omtrent die tyt brengt du Tillet de eerste schilden mette lelien, nu een, dan veel ofte gesait, lest drie vuytdruckende, toont oeck wel eenige segelen van de branches, dalende van de crone van Vranckryck, maer geene ouder, is meede geheel onseecker van het begin, als in syn *receuil de France*, pag. 319 te sien is. Het geene men seyt van de oude Griecken, Romeynen ende andere natien, en heeft geen gemeenschap,

met onse erfteeckenen ofte schilden. Guillemanus by onse tyden een curieux sryver in Switserlant, heeft den oorspronck ende oudtheyt van het vermaerde ende nu machtige geslacht van Oostenryck, vuyt die van Habspurg hercomende, van de voergaende fabulen gevryt, maer seyt geen onder segel vande selve gesien te hebben, als van grave Rodulf, grootvader van Rudolf eerste Rooms coninck van dat geslacht, die het fundament van de grootheit van t selve eerst geleit heeft. Ick vinde noch my gescundeert in myn voornemen ende opinie, dat de erfwapenen ende toenamen princepalicken syn in treyn gecomen, by de veelvoudige chrychs expeditien in Syrien by de Christenen, ontrent den jaere 1100, ende daerna overgenomen by den aldercurieusten sryver van de Fransche outheden Fauchet in syn *tract. van de heralden, armorien ende wapenen*. Dit dan voergaende sal genoch wesen, tot wederlegginge van het stellen van Heroldo, aetheur van de Duytsche tournoyspelen, die voor 700 jaeren ons niet alleen de erfwapenen voortbrenghet, maer oeck het gebruyck van de quartieren, die wel 300 jaeren ende meer daerna eerst syn begonnen te practiseren, principalicken in Duytslant ende Nederlant, in andere provincien ofte rycken, weynich ofte op andere manieren gebruyct, gelyck men noch hedendaechs speurt in de Engelsche wapenen, die niet by de vier-

delen als hier maer by alliancien an erfdochteren vermeerdert werden. D'oorsaecke alhier ende in Duytslant zyn geweest, de treffelicke ende wel gedoteerde stiften, die wel eerst *solo pietatis persuatae intuitu* ingestelt, maer namaels door een politieke insichte tot onderhoudinge van den adel ende geleertheit aen seeckere wetten van geslachten ende graden vastgemaect syn, alsoe dat men aldaer incomende moste verthonen ofte 4 ofte 8 wapenen van de naeste alliancien tot verificatie van den adel, waermede die gestichten lesten geheel syn gebleven aen den edeldom in verscheyden qualites als graven, vryheren, baronnen, riddermatige etc. daeronder mengende ende byvoegende een getal van gegradueerde tot doctoren ende licentiaten in de Theologie ofte beyde de rechten etc. als tot Coelen, Ments ende andere treffelicke gestichten te sien is. Dese verificatie heeft lange bestaen in de vier quartierien alsse 2 van vaders ende 2 van de moeders syde, daervuyt hersprutende, dat de onmundige ofte die haer goederen niet machtich en waren, geassisteert werden met hare vier viendeelen van haere naeste vrienden, waerby hare giften ofte consenten gevestight ende gevalideert werden, als by ontallicke brieven blycken mach, daervan ick enige weinige clausulen hier stelle. In eene van den jaere ons H. 1363, staende dese woorden. » *Quamen int gerechte, Johan, Cors-*

tiaen, Lysbet, Alyt, Gerrit Hombouts kinderen, ende aldaer so gaven Jan ende Corstiaen voor hem selven, Lysbet ende Alyt voornoemde met handen hore maghen, van hore vier viendeelen die daer jegenwoirdich stonden" etc. In een andere van 'tjaer 1367, » Quamen int gerechte Steven van Voerne Janssoen, Geertruyt ende Corstine syne kinderen, die hy hadde by Peynsen synen wyve etc. met horen vier viendeelen van hore maghen," etc. Noch in brieven de A°. 1331. » Quam voor ons ende onse mannen Joncfrou Oedel, Gysberts dochter van Ruweel, mit haren man Jacob van den Putten, ende Lysbet hare suster met Henric de Rover van Ruweel haren oom ende rechte mombaer, mit haeren magen van haren vier viendeelen etc. Dese werden daer genoemt Rueel, van der A, Rover van Montfoort, Hardenbroeck etc.

Noch in seeckeren brief van Aernt van Encelisse, proost van S. Marien, de A°. 1393. Oeck in de paise van heer Splinter van Loenresloot de A°. 1386.

In navolgende tyden vinde ick attestatien van Edeldom aldus vuytgedruct: Dat N. . . bewyset hevet, dat syne ouderen doe sy leefden ingeseten tot Rossum waren, eerbare luden, van vryer geboorte, ende hy van schilde ende van wapenen van syn vier aven echt ende recht geboren is, 1443.

BERNARD ZWAERDECROON

VOORNAAMLIIK IN DESZELFS BETREKKING

TOT DE

Utrechtsche School.

Uit hetgene Matthaeus (1) medegedeeld heeft, weet men, dat het bij de school aangestelde leer-personeel, in 1586 ontbonden werd (2). Het was bepaaldelijk op den 7^{en} der maand Maart van dat jaar (3), dat de raad besloot eene hervorming (4) der school voor te nemen, tot welken behoefte toen reeds last gegeven was, om eenen anderen rector en andere meesters te beroepen. In gevolge van dat besluit werden de fungerende leeraars uit hunne respectieve betrekkingen ontslagen; terwijl bij eene andere resolutie, van den 16^{den} derzel-

(1) *Anal.* (ed. in-quarto) II. 307 sq.

(2) Het was dit:

Mr. Rein. Sarcerius, rector

Mr. Arnoldus Eickius, lect. IV cl.

Jo. Ev. Avezaet, lect. V cl.

Mr. Corn. Judoci, lect. VI cl.

Mr. Adr. ab Oirschot, lect. VII cl

Mr. Aert Hoze Bortel., lect. VIII cl.

Zie mijn *Geschiedk. Arch.* IV. 71 sq.

(3) „ Alsoe de raet geresolveert es, te procederen tot reformatie vande schole van Sint Hieronymus, ende tot sulx oock already enigen last gegeven hebben, om eenen anderen rector ende meesters te beroepen ende aan te nemen, soe heeft die raet den tegenwoordigen rector ende schoolmeesters van horen dienst gelicentieert.”
Raadsdagel. boek, 7 Maart 1586.

(4) Over die hervorming hoop ik nader te handelen in het leven van den rector, Sarcerius.

ver maand eene commissie werd benoemd, om de schoolkinderen in de school daarvan kennis te geven (1). Krachtens een diergelijk besluit, werden op den 6^e April (2) daaraan volgende vijf *lectores* aangenomen, terwijl eindelijk in gevolg van weer een ander, Johannes Arcerius in plaats van den afgaanden Reinerus Sarcerius, als rector werd aangesteld. Onder de vijf gezegde *lectoren* komt nu onze Bernard Zwaerdecroon als onderwijzer in de vierde klasse voor, aangesteld op een jaarlijks tractement van 300 gulden (3).

Van deszelfs afkomst, opvoeding, studien en lotgevallen vóór de benoeming tot Utrechtschen *lector*, weet ik weinig te berigten. Bij van Micris (4) wordt hij gezegd, een Amersfoortenaar te zijn. Ik durf dat niet ontkennen. Evenwel heb ik tot hiertoe, noch bij Matthaëus (5), noch bij van Bemmél (6) onder de, door hen opgenoemde Amersfoortsche geleerde mannen, van een' Zwaerdecroon eenige melding gevonden; en bij den laatstgenoemden schrijver ook niemand van dien naam aangetroffen, als te dier stede in openbare betrekking aangesteld zijnde.

(1) » Zyn gecommiteert, om met twee deurwaarders in Sint Hieronymus schoole die kynderen af te danken nae der gewoente ende dezelve te vermanen ende te seggen, dat zy acht dagen na Paeschen wederom ter schole comen." *Raadsdagel. boek.*, 16 Maart, 1386.

(2) » Op huden syn gepresenteert voor den rade tot schoolmeesters in Sint Hieronymus schoole Mr. Antonis Gijbsbertsz., Bernardus Zwerdecroon, Johannes Caesarius, Ysbrant Jansz. ende Jan Cornelisz van Everdingen." *Raadsdagel. boek.*, 6 April, 1386.

(3) » Bernardus Zwerdecroon, aangenomen tot schoolmeester *quartae classis*; betaelt voor een half jaar loons siues diensts, 150 gl." *Rek. vd. Ier Cam.* 1385—86., in mijn *Gesch. Archief* IV. p. 77.

(4) *Beschrijving van Leijden*, II. 449.

(5) *SS. rer. Amersfort.*

(6) *Beschrijving van Amersfoort.*

Zwaerdecroon's betrekking tot de Utrechtsche school, was niet van langen duur. Het stedelijke bestuur, in aanmerking nemende de groote kosten, welke de stad van de school te dragen had, zonder dat hij zag, dat dezelve in bloei toenam, maar in tegendeel wel, dat zij dagelijks verminderde (1), werd daardoor, reeds in den jare 1588 bewogen, om op nieuw de aangestelde leeraars uit hunne respectieve betrekkingen te verlaten (2). Het schijnt echter, dat men dit achteruitgaan van de school bepaaldelijk aan de mindere geschiktheid der respectieve onderwijzers gemeend heeft te moeten toeschrijven. Zulks schijnt althans daaruit te mogen worden afgeleid, dat men dadelijk tot beroeping van andere leeraars overging, ja, tot wederaanstelling van den roomschen oudrector Sarcerius, in de plaats van den afgaanden protestantschen rector Arcerius.

Wat met Zwaerdecroon van dien tijd of aan tot het jaar 1595, wanneer hij door Orlers (3) gezegd wordt het Leijdsche rectoraat te hebben aanvaard, is omgegaan, kan ik niet stellig bepalen. Dezelfde Orlers meldt, dat hij hofmeester en leermeester van den grave van Culenborch zou zijn geweest. Is dat zoo, dan mag men wel naauwlijks twijfelen, of het is in dien tusschentijd geweest, dat hij tot den jongen

---

(1) Ook hierover denk ik uitvoeriger te spreken in het leven van Sarcerius.

(2) » Geordoneert de schoolmeesters van S. Hieronymus hunnen dienst tegen den tyt, op te seggen ende bequame weder aen te nemen. De raet, enz. insiende de groote kosten, die dese stadt dragende is van den rector ende schoolmeesters van Sint Hieronymus choole, sonder dat hetselve yet toeneemt, maer dagelyk verargert, heeft, om dese ende andere consideratien den voorsz. rector ende schoolmeesters gelicentieert ende van horen dienst bedanct, welverstaende, dat sy in denselven horen dienst continueren ende hoere oude gaige gemeten sullen tot paeschen naestcomende, enz." *Raadsdagel. boek*, 2 December, 1588.

(3) *Beschrijving van Leyden*, p. 217.

grave in deze betrekking is getreden, die gezegd wordt, in 1595 zijne *studien* te Leijden te hebben begonnen (1), voorts, dat hij, Zwaerdecroon, zijnen discipel op de academie begeleidde, en bij die gelegenheid met het Leidsche schoolbestuur in aanraking kwam. Zulks wordt nog aannemelijker, door hetgene ons de Heer Nijhoff berigt, dat er in het voormalige Culenburgsche archief, onder de oorspronkelijke handschriftelijke brieven, gedurende de jaren 1588 tot 1598 aan 's jongen graven vader, Floris I., geschreven, mede brieven van Bern. Zwaerdecroon gevonden worden (2).

---

(1) Zie: Voet van Oudheusden, *Beschrijving van Culenburg*, I. 251 en vooral: Nijhoff, *Bijdragen*, I. p. 31. In de notulen der generaliteit lees ik op den 26 Februarij 1594: » Op Req. van Phil. Sidonia, Gravinne tot Culenburch etc., dat haer sone in syne begonste institutie bynnen de *Universiteyt van Leyden* nae syne qualiteyt mach continueren, gestelt in handen van den Rade van State, om den staet van den jongen Grave van Culenburch sulcx te doen dresserende ende matigen, dat syn Heer vader denselven mach draghen ende gevoegelyk vervullen, ende daerna de betalinge by denselve synen Heer vader te doen besorgen”, en op den 14 Augustus daarvan volgende: » Opt aengeven, dat die Borgmrs. ende Magistraet der stadt Culenburch den jongen Grave van Culenburch zouden versuecken in dezelve stadt by zynen heer vader te commen, om eenige zaken, daer denzelven jongen Grave grootelycks aen gelegen zoude zyn, namentlyck, om present te zyne int maken van syns heer vaders testament, blyvende niettemin in de protectie ende sauvegarde van de heeren staten generael, ende dat deselve haere E. sulcx gelieven goet te vinden. Nae deliberatie is daerinne geconsenteert, behalven, dat men die borgermrs. van Culenburch, in den Hage wese, zal belasten den voerscreven jongen Grave wederom in de *Universiteyt van Leyden* te brengen bynnen sesse weken oft wterlyck twee maenden naestcomende. Ende syn gecommiteert dheeren Brieven ende Matenese om den borgermrs. de voerscreven belastinghe ende bevel te doen.”

(2) Nijhoff, II. p. 32. Zwaerdecroon wordt daar *Predicant* genoemd. Over dit een en ander mag men wel verwachten nader te worden ingelicht door de Heeren Nijhoff en Schotel, in hetgene

Van langeren duur dan Zwaerdecroon's lectoraat te Utrecht, was deszelfs betrekking als rector te Leijden, waarin hij blijkt van den jare 1595 tot 1607 te zijn gebleven. Om deszelfs leven en bedrijf in die betrekking nader te doen kennen, daartoe ontbreekt het mij aan de noodige hulpmiddelen; want naauwlijks, dat ik in gedrukte werken omtrent hem gedurende dat tijdperk eenige melding gemaakt vinde; en over hiertoe betrekkelijke handschriftelijke berigten, ben ik niet in de gelegenheid, om te beschikken (1).

Ik heb elders uit de besluiten des raads, de nadere omstandigheden doen kennen, onder welke Joannes Luntius in 1607 van zijn' post als rector te Utrecht afstand deed. Het was in dezelfde vergadering, waarin over dat vertrek spraak viel, dat de bedienaars des woords, Caesarius en Spøenhovius mede « zeer demoedelyk, amptshalven, naar d'exempelen vande Patriarchen ende outvaders, » verzogten, dat men mogte gelieven, « om uit te zien, niet alleen naar een wel ervarenen, gequalificeert ende bequaem persoon, doende professie van de ware christelycke religie, wel geverseert in de griecke ende latynsche talen, om weder als rector in de schole te dienen; nemaer oock, daerop neerstich te letten, dat alle andere meesters (2) *à l'advenant* gequalificeert moch-

---

zij over Floris I. van Pallant gezegd worden te zullen in 't licht geven.

(1) Het *album* der Leijdsche latijnsche school, hetwelk de Heer Bodel Nijenhuis, de vriendelijkheid gehad heeft, op dit stuk voor mij te raadplegen, behelst diesaangaande slechts: » Mr. Bernardus Swaerdecroon, *evocatus est 1 Dec. 1595, renunciavit muneri et rector creatus Ultrajecti, eo profectus est circa Sanctorum diem, a. 1607.* »

(2) Het leer-personeel der school was in 1606 dit:

Mr. Johannes Lontius, rector aangenomen 1597.

Sym. Willemsz. Wytfelt, lect. III cl. aang. in 1603, om merkelijke redenen gelicentieert in 1606.

Corn. Cnoop, lect. IV cl. aang. in 1594.

ten wesen." Er werd hun op dit verzoek van 's raads wegen geantwoord, dat men, door de gecommiteerden in den Hage, verstaan had, dat Luntius zijne dienst had opgezegd, en dat hij deswegen zelf met Wtenbogaert had gesproken, daar hij wist, dat deze den bloei dier school behartigde; voorts, dat men aan Wtenbogaert had verzocht, om naar een' voor die betrekking geschikt persoon te vernemen, die den rector van Deventer (1) als zoodanig aanbeval, zonder evenwel te weten, of deze zich eene zoodanige keus zou laten welgevallen; eindelijk, dat de raad mede naar een zoodanig bekwaam persoon, zou blijven omhooren, terwijl hij de kerkenraad uitnoodigde, in die gewigtige aangelegenheid mede het zijne te willen doen, denzelfden daartoe bepaaldelijk autoriserende (2). De verdere gang der bemoeijingen in dezen is mij niet bekend. Het leed echter niet lang, of het bleek, dat men het met den voormaligen *lector quartae classis*, nu Leid-schen rector, was eens geworden, die naar besluit des raads

---

Peter Couck, lect. V cl., aang. in 1588 als lect. VII cl.

Aert Hoze van Bortel, lect. VI cl., aang. in 1586 als lect. VIII cl.

Andries Jansz. Kennewech, lect. VII cl., aang. in 1598 als lect. VII cl.

Barthol. Christaensz, lect. VII cl., aang. in 1603 als lect. VIII cl.

Daarenboven was, bij besluit des raads van den 20 Oct. 1606, zeker Wilh. Wirtsens aangenomen, » om de jeugt te instrueren in *secunda classe* (des rector's klasse), in *logica, physica* ende *sphaera*, ende dat hy hem, des noots ende daartoe versocht synde, zou laten gebruiken in *theologia*," op een jaarlijksch inkomen van 300 gl. Men vergelijke voor 't overige over de lotgevallen dezer mannen in betrekking tot de Utrechtsche school, mijn *Geschiedk. Archief*, IV., volgens het register. Wij zullen ook hier nog eens op hen terugkomen.

(1) Naar de berigten bij de beschrijvers der Deventersche zaken voorkomende, laat zich niet stellig bepalen, wie hiermede bedoeld wordt. Vergel. Dumber, K. en W. D. p. 307.

(2) Zie dit in 't breede in mijn *Geschiedk. Archief*, IV. p. 343 sq.

van den 7^{en} Sept. 1607 van Leijden beroepen en voor elf jaren, met een jaarlijksch tractement van 4000 guldens, tot rector aangesteld werd (1).

De tijden van 1607 waren niet meer die van 1588. Ook was de betrekking van Zwaerdecroon als *lector quartae classis* van te ondergeschikten aard, dan dat men hem als zoodanig, den toenmaligen achteruitgang der school voor een groot gedeelte zou hebben kunnen te last leggen. Er bestonden dus wel van daar thans weinig redenen, om niet, onder de veranderde tijdomstandigheden, bij de vervulling van het rectoraat op hem het oog te vestigen.

J. J. DODT v. FL.

(Het vervolg hierna).

---

(1) Mr. Bernard Zwaerdecroon, als by den rade beroupen ende angenomen tot Rector over dese schole voor de tyt van 11 jaren, innegegaen Victoris 1607, des jaers voor de somme van 1000 pont, boven 150 p. eens, voor syn opbreken tot Leyden ende transport alhier." *Rek. van den II^{en} Kam. 1607—1608*, in mijn *Geschiedk. Archief*, IV. p. 92.

VERBOD VAN UITVOER VAN KOORN.

1530.

Bij het mislukken van een gedeelte des aardappelenoogsts in dit jaar (1845) zoo wel in Nederland als elders, en de vrees voor schaarschte aan andere levensmiddelen in den winter, deed de verschillende besturen onderscheidene maatregelen van voorzorg nemen, ter bewaring van eenen middelbaren marktprijs. In het bezit zijnde van beide volgende stukken, zal het niet onbelangrijk zijn de voorzorgen te leeren kennen, welke onze voorvaders door den Keizer werden voorgeschreven, toen ons vaderland in 1530 en 1531 in dergelijke schaarschheid van levensbehoefte verkeerde: De Keizerlijke ordonnantiën omtrent de voorziening in deze behoefte in het Stads-Archief bewaard, deelen wij hier mede: N.—M.

BY DEN KEYSER.

Onsen lieven ende getruwen die stadhouder ende luyden van onsen raide in onse stadt steden ende lande van Utrecht, saluyt ende dilectie. Alsoe tot onsen kennisse gecomen is, dat t corne ende andere granen in onse stadt steden ende lande van Vtrecht dagelycx opslaen ende verdieren, tot grooten laste van den armen volcke, ende dat tselve geprocedeert zoude wesen principalick overmits het vuytvoeren van de voers. corne ende andere granen ende dat men die transporteert van den selven in anderen vremden landen buyten onse gehoersaemhey, ende oick eensdeels ter cause van de groote vloet ende inundatie in onsen landen van herwarts over gebuert. Begerende soe verre in ons is, daertoe te voersien tot verlichtinge van den armen volcke. Soe ist dat wy u bevelen, dat ghy van stonden aen over alle die plecken van onse voers. stadt, steden ende lande van Vtrecht,

daer men gewoentlick is publicatien te doen, doet vuyt-
 roepen ende van onsen wegen scherpelick verbieden, dat
 nyemant van wat state ofte condicie hy zy, hem voert-
 aen en vordere corne ofte andere granen in onse voers
 stadt, steden ende lande van Vtrecht ende toebehoerten
 van dien gewassen, ofte aldaer vuyt vremde landen ge-
 licht oft gebrocht sullen worden, te lande van over zee
 off zoete watere vuyt onse voers stadt, steden ende lande
 van Vtrecht te transporteren off doen transportereren,
 noch dieselve in enigen Coenickrycken off vremden lan-
 den te voeren, op te verbuerte van de voirs. corne ende
 andere granen die vuyt onse voers. lande gevoert zouden
 worden, ende van den wagenen, peerden, karren, see-
 pen ende andere gereeschap op te welcke dieselve gra-
 nen vuytgevoert ende geladen zouden wesen, ende daer-
 toe van arbitrale correctie; ende tot onderhoudenisse van
 onse voers. ordonnantie ende verboden procedert ende
 doet procederen tegens den overtreders derselver by exe-
 cutie van de voers. peyne, sonder gratie off verdrach;
 des te doen geven wy u volcomen macht, auctoriteyt
 ende sonderling beveil. Ontbieden voerts ende bevelen
 allen onsen justicieren, officieren ende ondersaten dien
 dit aengaen sal, dat zy u in dit doende, ende des daer
 aen cleeft ernstelick verstaen ende obediëren. Want
 ons alsoe gelieft.

Gegeven in onse stede van Mechelen onder onse contres-
 segel hieronder gedruet, den xii^{en} dach van Novembris
 int jaer duysent, vyff hondert ende dertich. Onder-
 screven by den Keyser en zynen raide, ende onderteykent
 Verderu'c.

Gecollationeert tegens dat originael ende accordeert
 mitten selyen van woerde tot woerde by my
 Jac. Broeckhoven.

DIE ORDONNANCIE VAN DEN COIRNE.

1581.

Dit nabescreven zyn alsulke articulen ende punten, aengaende die ordonnantie van den koirne die welke van wegen Key. Ma'. ernstlicken geboden ende bevolen worden in der stadt, steden ende landen van Vtrecht te onderhouden, op alsulke penen ende broecken daer toe staende, ende zyn ter clocken bynnen deser stadt van Utrecht vereundicht Anno xv'xxxi des Vrydages na Remegii, den zesten in Octobri.

In den yersten dat nyemant wye hy sy, edell ofte onedell borgeren, onderzaten, ende lantluden bynnen onder stadt, steden ende landen van Vtrecht woenachtich, enich koorn buten onsen steden voers. moegen vercopen noch versteecken, heymelick noch openbaer by 't verboeren van 't selve koorn, ende daerenboven noch die somme van XL karolus gulden, sonder yemants des te verdragen. Dan die huysluyden sullen die een den anderen sonder verboeren hoer dagelicx brootcoorn moegen vercopen mer in geenre ander manieren versteecken op die peen voers.

Voert ofte dair yemant wair, twairen borgeren onderzaten ofte lantluden, die enigen wtheemschen coopluden enich hert coorn off ander, in groeten off cleynen getale vercoft hadden te leveren van desen gewasse ende jaere, ende daerop eenen goidspenninck ofte andere penninck op rekeninge ontfangen hadden, dat en sellen zy nyet staen, mer den coopere zynen goidspenn. ofte andere penn.

weder restitueren ende den coep terugge gaen op die peen van den koorn ende XL kar. gulden voers.

Ende om goede toezicht hierop te hebben, sullen elker borger ofte ondersaten in desen onsen landen van Vtrecht woenachtich van wat condicien ofte staten zy zyn, coormeysters wesen, daer onse officier d'een ende die coormeysters d'andere helfte van den koorn ende XL kar. gulden tot een pene hebben sullen, welke coormeysters wederom gehouden sullen wesen alsulke overtreders ende broekige onsen officieren by te brengen ende te kennen te geven by t verboeren van dubbelt soe veel meer, als dat koorn ende XL karolus gulden weerdich zyn.

Voert soe sell nyemant meer koorns coepen voer zyns zelfs eeten, bynnen onser voers. stadt ende steden onses lants van Utrecht, op elcke merctdach dan een halff mud teffens, ten waere dat zy met hoeren eede daertoe dede voer den gescicte tottet koorn die men daertoe deputeren zell dat se meer behoeffden, by 't verboeren van 't coorn ende daertoe thien karolus guldens op elcke halve mud.

Item en zellen oeck die inwoenders van den platten lande wt onser stadt, steden ende landen van Vtrecht gheen coorn, hert noch weeck, erweyten, noch boenen, noch oeck ander zaet, noch meell, noch mout meer moegen halen, dan een halff mud teffens ter weeck, ten waere off se daertoe deden met hoeren eeden dat se meer behoeffden in hoeren huysen voer hoer ende hoeren huysgesinne, daer se telken een teycken off halen sellen van den gescicte daertoe geordonneert, by t verboeren vanden selven koerne ende x karolus gulden als voers is.

Item en sellen gheen coorncoopers ofte voercopers van coorn hem enich coorncoopers onderwynden, noch op te

merct en komen, omme koorn te copen, dan voer hoers selfs eeten op die pene van als voers.

Item ende dat alle vreemt coorn ende broet van buten sell moegen komen totter gemeenten behoeff.

Item voerts dat alle lantluden in onser stadt ende steden onses lants van Vtrecht, mit koorn ter merct komende, hoer coorn mit halff mudden, scepelen, ende minre maten sullen moegen meten, wtgesceyden den vreemden coopman van buten slants van Utrecht met scepen off wagens van buten comende om te vercopen. Ende soe duer alse yemants zyn koorn int yerst wtmeet, sell hy t voert dien merckdach wtmeetende ende nyet duere geven by t verboeren van t koorn.

Item alle die ghene van bynnen of buten onsen lande van Utrecht, die vier mud herts koorns off acht mudden weecks koorns bynnen enigen bemuerden steeden en den landen van Utrecht ter merct brengen, omme te vercopen, sellen vry vast geleyde hebben, aff ende aen, te weetene van civile saecken alleenlick.

Gecollationeert ende accordeert met zyn
principael alhier gepubliceert, by my

J. Valentinus,

Secre^r.

HUWELIJKS GEBRUIKEN.

1564.

Hylicxe voorwaerden van Willem van Winssen
met Joffrou Joanna van Doornic.

Opten rugge staen gescreven de navolgende woorden by
Notaris onderteykent.

Alsoo den iv dach Juny a°. xv^olxiij des avonts die brui-
loft van den Er. Willems van Wynssen ende de doe-
gentrycke Joffr. Johanna van Doornyck gehølden is wor-
den, ende sye voort des nachts malcanderen beslapen hadden
als echte luyden toebehoort, so sinnen des anderen dages mor-
gens etlicke van des Brudegoms ende Bruits voors. vrunden
ten huysen van den Er. Anthonis van Doornyck tot haer,
nu al opgestaen wesende, in die kamer getreden ond gewoon-
licker wyse vanden brudegom voort. ener morgengave te
eyschen, tweck durch den Er. Arendt to. Boecop ge-
schieft ende gedaen is, ende heeft die gemelte Willem van
Winssen aldaer ter selver tyt syner Bruyt voors. ten yer-
sten geschoncken ende voorts overgelevert een golden ketene,
gevende haer noch daerenboven tot een gewoonlicke morgen-
gave 600 daelders eens, vuyt synen goederen te ontfangen
alst na rechten ende olde gewoontheyt alhier behoort, so
verre sie vervallen mochte van welcke donnatie ende geschenck
der Morgengaven is de voirg. Wynssen bedanckt worden
in presentie van Joff. Joanna van Doornyck syner bruyt
sulck mede accepterende te dancke sonder argelist.
Mss. van Buchell, particulier eigendom.

STAAT DER GEBORENEN, VOLTROKKEN HUWELIJKEN, OVERLEDENEN enz., in de Steden der Provincie **UTRECHT**, gedurende de maanden Julij, Augustus en September 1845.

	GEBORENEN.						HUWELIJKEN.	ECHTSCHIEDINGEN.	OVERLEDENEN.		
	Getal.		waaronder:								
			Onechte.		Tweel.	Doodgeb.					
M.	V.	M.	V.	M.	V.			M.	V.		
UTRECHT.	191	168	16	13	2	14	8	112	»	168	129
AMERSFOORT.	43	43	3	3	»	»	1	23	»	34	33
RHENEN.	20	17	1	3	»	»	»	2	»	7	3
WIJK BIJ DUURSTEDEN.	6	2	»	»	»	»	1	»	»	»	1
MONTFOORT.	12	15	»	1	»	»	1	1	»	4	14
IJSSELSTEIN.	13	17	»	»	»	»	2	3	1	8	9

~~~~~
P A A R D E N M A R K T.

Gemarkt op den 29 September 1845.

Kantoor Waardbarriere.	11	Stuks.
« Wittevrouwenpoort.	112	«
« Catharijnepoort.	321	«
« Tolsteegbarriere	75	«
« Roodebrug.	74	«
« Ridderschapsvaart.	159	«
« Vaartschen Rijn.	32	«

te zamen 784 Stuks.

BERNARD ZWAERDECROON
VOORNAAMLJK IN DESZELFS BETREKKING

TOT DE

Utrechtsche School.

(*Vervolg en slot van pag. 175*).

Gaf ik, van den rector Luntius handelende, te kennen (1), dat mij van eene instructie hem in die hoedanigheid gegeven niets ware voorgekomen, ten aanzien van Zwaerdecroon is dat anders gelegen. Hij blijkt op eene instructie het rectoraat te hebben aanvaard, bij welke hij met zijne pligten als bestuurder en onderwijzer, tot in de bijzonderheden toe, wordt bekend gemaakt, en welke gezegd wordt door Wtenbogaert, met kennis van en onder communicatie met Zwaerdecroon zelve, te zijn ontworpen (2). Het naarstiglijk gadeslaan van de leefwijze en den leertrant der hem ondergeschikte leeraars, de discretie bij noodige teregtwijzingen in acht te nemen, het voorkomen van dreigende en nederleggen van ontstane oneenigheden, het waken over het behoorlijke bezoeken der school door de jeugd, de straf-oefeningen volgens de bestaande wetten bij voorkomend wan-

(1) Hierboven, p. 38.

(2) » D. Joh. Wtenbogaert *etc.* versocht synde, om te helpen adviseren op het redres van de groote schole van S. Hieronymus alhier, heeft, naer communicatie daerop gehouden met den Heer Eck *etc.* metten nyeuwen aengenomen rector der voorsz. schole, geconci-pieert ende innegestelt *etc.* dese navolgende acte ende instructie. . .”
Zie mijn *Archief* IV, p. 345.

gedrag der jonge lieden, de zorg voor derzelve opleiding in de kennis en vreze Gods, opwekking tot deugd en goede zeden, tot welken behoefte hij zou gehouden zijn hen zondags de gronden der christelijke leer te doen uit leggen (1), en hen, over hetgeen zij in de predikatie gehoord hadden, te ondervragen, het onderwijs in *rhetorica*, *logica* en *physica* (2) in vier dagelijksche uren, de schikkingen omtrent de halfjarige *examina* en *promotien*, dit alles, benevens hetgeen door hem, aangaande het schoolbestuur in 't algemeen, zou worden in acht genomen, is in dat berigtschrift met eene volledigheid, orde en bestemdheid uiteengezet, dat men er Jan Wtenbogaert uit zou mogen proeven, als ware het niet, dat hij uitdrukkelijk gezegd wierd er de hand in te hebben gehad.

Bij eene soortgelijke, niet minder gedetailleerde instructie (3) werd toen mede geregeld, hetgeen men wilde door de overige leeraars te worden in acht genomen, waarin voorzeker niet minder de kennis der zaken en het schrandere oordeel des ontwerpers doorstraalt.

Want, om ook niet achterlijk te blijven, ten aanzien van het tweede verzoek, door de gezegde kerkdienaars (4), bij het vertrek van Luntius, den rade gedaan, « dat ook de andere meesters *à l'advenant* mogten worden gequalificeerd », zoo werd tevens in overweging genomen, of het niet raadzaam zijn zou, gezegde leeraars uit hunne respectieve betrek-

(1) » Op de sondaghen sullen », staat daar, » de kinderen exposeren ende wtleggen de *epistolas* ende *evangelia dominicalia*, *grece et latine*, ofte oock iets anders de fondamenten der christelijke religie. . ." Mijn Archief, IV. 346.

(2) » *Rhetoricam Tullii*, *logicam Rami* ende *physicam Valerii*." *Ib.*

(3) Eene en andere is *in forma* afgedrukt in mijn Archief, IV. p. 346 sqq.

(4) Zie nader mijn Archief, IV. 344.

kingen tot de school mede te ontslaan, dan, of het diens-
tiger zijn zou, hen tot paaschen toe daarin te laten. Men
besloot tot het laatste, doch zoo, dat van de aldus ontsla-
genen, diegene op nieuw zouden worden aangenomen, bij welke,
na voorafgaand onderzoek, de school mogt bevonden worden
wel gediend te zijn. Dit laatste bleek te kunnen geschieden met
den conrector Witfelt (1), en de lectoren Couck (2)
en Christiaansz (3), terwijl afraden Wirtsens (4),

(1) Volgens zijne instructie zou de rector voorloopig mede in *tertia*
classe onderwijzen. Daardoor werd Witfelt van *lector tertiae* nu
lector quartae classis. » Mr. Symon Wytfelt, als naer voorgaende
licentie van alle die meesters deser school op nieuw weder aengeno-
men tot *lector IV classis*” Zie *Archief*, IV. 92. Hij werd in 1607 voor-
zien met het rectorchap van 't *Seminarium S. Pauli*. *Archief*, IV. 348.
In eene acte van den 10 Julij 1632 komt hij mij voor als getrouwd
zijnde met Lijsbeth, Jacobs dr. van Nole. Uit haar testament,
van den 20 Sept. 1624, blijkt, dat zij van te voren gehuwd was
aan eenen Vermeer, van wien zij onderscheidene kinderen had.
Zij teekende zelve Lijsbet Nole, en was van het geslacht der als
kunstenaars vermaarde Nole's, zoo als bij eene andere gelegenheid
nader zal blijken.

(2) Was geweest *lector V. classis*, en trad nu weer in als *lector*
VI classis. *Archief* IV. blz. 92. Hij werd als zoodanig ontslagen
in 1614. » Mr. Died. Camphuysen, den 23 Febr. 1614 aengeno-
men tot schoolmeester in *sexta classe*, in plaats van P. Couck,
die van denselven dienst is gelicentieert ende evenwel voor een jaer
syn gagie sal genieten.” *Archief*, IV. blz. 99. Vergel. blz. 366. Deze
Camphuysen werd weer in die hoedanigheid in 1617 opgevolgd
door Jac. Bij n. *Archief*, IV. blz. 370.

(3) Tot daartoe *lector VIII classis*, en als zoodanig weder aange-
nomen. Bij besluit van den 28 Sept. 1607 werd hem bij provisie
geconsenteerd gebruik te mogen maken, van de woning, door Wit-
felt geruimd, en bij eene diergelijke resolutie, van den 11 Jan.
1616, » in regart van zijne zware familie, als belast zijnde
met een huisvrouw en 10 levendige kinderen, *ex gratia*” toegelegd,
50 gl. jaarlijks. *Archief*, IV. blz. 348 en 369.

(4) *Archief* blz. 343. Vergelijk blz. 349.

Gnoop (1), Hoze (2) en Kennewech (3), en aangesteld werden Matthaëus Caesarius (4) en Adriaan Matthijsz. van Bilsen (5).

(1) Eigentlich reeds ontslagen in 1606. *Archief*, blz. 342. Vergel. blz. 349. 351.

(2) Hij ondervond, even als Kennewech, na zijn ontslag, nog meer dan eenmaal de milddadigheid der regering. *Archief*, IV. blz. 93. *sqq.* en 351 *sqq.* Naar woorden als deze: »Mr. Aert Hose van Boxel, *lect. VI cl.*, uyt commiseratie ende gratie op syn doleantien ende lamentatien voor de laetste reyse, 87 L. 10 S.,” zou men wel mogen oordeelen, of, dat hij zich in zeer benaauwde omstandigheden bevond, of, dat hij weinig eergevoel bezat. Ik vinde hem na zijn ontslag, te Utrecht als notaris praktiserende, en zoo 't mij toeschijnt niet zonder succes. »Mr. H. van Detten, adv., verthoende proc. by Jo^r. Anto. v. Amstel v. Mynden t'Utrecht voor Mr. Aert Hose v. Boxel, notarius, 11 Jul. 1611 op hem gepasseert” *etc.*, begint eene acte van 17 Jul. 1611. Wanneer hij eed deed, bleek mij niet.

(3) Was *lector VII cl.*, en werd als zoodanig ontslagen. *Archief*, IV. blz. 93. Vergel. blz. 351. 355. 357. Andr. Jansz. Kennewech was getrouwd met Geertgen Gysberts dochter, gelijk mij blijkt uit een *stedelijk register* op den 25 Apr. 1606. Ik ontmoette hem nog in eene acte van 9 Jan. 1613 Kennewech's vond ik voor 't overige in de Utrechtsche registers reeds vroeg in de XVI eeuw.

(4) Aangenomen tot *lect. V classis*, *Archief*, IV. blz. 365. Hij werd weer ontslagen in 1613, en opgevolgd door Rud. van Muijden. *Archief*, IV. blz. 365. »Matth. Caesarius” staat op den 1 April 1613 in 's *raads dag.* boek aangeteekend, »*lect. quint.* in de grote schole van S. Hieronymus, is op syn ernstich versoeck, naer voorgaende advys vanden kerkenraet deser stadt ende rector van 't voorsz. school, van denselven synen dienst by den magistraet deser stadt gelicentieert ende ontslagen.” *Archief*, IV. blz. 365. Hij had tot vrouw Margareta de Cotet, als welker man hij in 1616 aan Adr. Henriksz. van Cuylenborch »transporteerde een huisinghe, genaempt die *Poorte* aen de oostside der Oude Gracht, tusschen de Geerte- en Smeebrough, met den erve binnen de voorpoortswech, oostwaerts van de poort van Dolenshoff tot westwaerts in de stadgrafte toe.” *Stedel. Reg.* 29 Apr., 1616.

(5) Adr. Matthijsz. van Bilsen, aangenomen tot *lector VII*

Van bijzondere voorvallen met Zwaerdecroon en de school onder zijn bestuur gebeurd, weet ik niets te berigten. Naar het ingekomen schoolgeld te oordeelen, was het getal der schoolkinderen gedurende zijne amtsvoering althans niet kleiner, dan hetzelfde onder die van zijnen voorganger Luntius geweest was. Dit verschil blijkt echter niet van dien aard te zijn geweest, dat men daarvan tot eenen bijzonderen bloei der school onder zijn bestuur zou durven besluiten (1). Als geenzins onbeduidend mag opgemerkt worden, dat er in dien tijd een bijzonder schrijfmeester aangesteld werd (2), welke maatregel nog lang daarna

classis, in plaats van Kennewech. *Archief*, IV. 93. Bij besluit van den raad werd hem als »meester in 't Fraterhuis ende *lector septanorum* in de groote school, in 't vertrouwen, dat hij in eene en andere betrekking in goede officie zou continueren, eene jaarlijkse toelage van 200 gl. geconsenteerd." *Archief* IV. blz. 355. Hij had tot vrouw Cunera Otten dochter, en bij haar eenen zoon Otto, die volgens eene acte van den 8 Oct. 1660 nog onmundig was. Uit dat zelfde stuk blijkt, dat Mr. Adriaan tusschen 1656 en 1658 moet zijn overleden.

(1) Vergelijk hiervoor mijn *Archief*, IV. blz. 90 sqq.

(2) Een raadsbesluit van den 20 Maart 1608, houdt in: »... te handelen met Verhaer, omme de jeugd in de schoole twee uren des daechs te leeren schryven;" en een diergelijk van den 20 derzelver maand: »de raad gehooft het rapport vande scholarchen', dat sy op behagen des raats aengenomen hadden voor den tyt van een half jaar, E. Verhaer, etc. heeft daerinne belieft etc." *Archief*, IV. blz. 350 sq. Hij werd daarna in zijne dienst gecontinueerd. *Archief*, IV. blz. 94: »Ev. Verhaer, 120 L., voor een jaer loens, versch. 1609, van dat hy 's middaechs ende 's avonds naar de ordinaris-lessen, heeft den studenten leeren schryven." Elk leerling had daarover, boven het ordinaris schoolgeld te betalen 1 stuiver ter maand. *Archief*, IV. blz. 314. Hij werd in 1623 daarin opgevolgd, door Corn. van Velzen. *Archief*, V. blz. 357. Hij was gerouwd met Geertruyt, Jacques Kempenere dochter. Mr. Evert Verhaer, franchoys schoolmeester ende Gertruyt Jacques Kempenere dochter, syn huysvrouw, hebben etc. malcanderen *reciproc* gelyftocht etc. *Stedel. register*, 1609. Nov. 18.

doelmatig schijnt bevonden te zijn. Ook dient niet met stilzwijgen te worden voorbijgegaan, dat onder Zwaerdecroons rectoraat geen spoor meer gevonden wordt van het in het openbaar ageren van tooneelstukken door de schooljeugd, waarvan gedurende de amtsvoering van Luntius tot in 1606 toe in de stedelijke registers melding wordt gemaakt (1). Ten aanzien van de tractementen, die mij voorkomen, naar tijd en omstandigheden, wel berekend te zijn, vielen, enkele gevallen uitgezonderd, in 't algemeen geene verandering.

Na ruim de elf jaren, waarop hij was aangenomen, zoo het schijnt, tot tevredenheid van het stedelijke bestuur, zijnen post te hebben waargenomen, moest hij, met zijn' zoon Wolphard en den lector van Muiden, zijn burgerlijk bestaan aan zijne goddienstige overtuiging ten offer brengen.

De eed (2), hem, volgens de bepalingen der Dortsche sy-

(1) *Archief*, IV. blz. 330, 331, 342.

(2) Dezelve luidde aldus: »Wy Rector ende schoolmeesters der stad Utrecht verclaren oprechtelyck in goeder conscientie voor den Heere met dese onse onderteykeninghe, dat wy van herten gevoelen ende geloven, dat alle die articulen ende stucken der leere in de confessie ende catechismo der nederl. gereformeerde kercken begrepen, mitsgaders die verclaringhe over eenighe poincten der voersz. leere in die nationale Synode Anno 1619, tot Dortrecht gestelt, in alles met Godes Woordt overeencomen, beloven derhalven, dat wy die voersz. leere getrouwelyck sullen voorstaen ende die jeucht nae eysch van ons beroup ende haer begryp, naerstelyck inscherpen, op pene, dat wy hier tegen doende, van onsen schooldienst sullen ontset worden. Actum den 23 Aug. 1619." Dezelve werd geteekend door:

Jacobus Byn, lector sextae classis.

Adriaen van Bilzen, lector septimae classis.

B. Christiaensz., lector octavae classis.

Corn. Aelbertsz. van Velzen, schoolmeester der Parochie Kercke St. Jacob binnen Utrecht.

Herm. van Riemsdyck, schoolmeester der Parochiale Kercke genaemt de Buer.

node, voorgelegd, niet teekenende, werd hij in gevolg van dien, bij besluit van den raad van den 26 Augustus 1619 ontslagen (1).

Hij leefde daarna te Utrecht, zoo het schijnt, buiten alle openbare betrekking, zich denkelyk met wetenschappelyken arbeid bezig houdende. Bij herhaling ontmoette ik in openlyke stukken uit de navolgende jaren, den *oud-rector* Bernard Zwaerdecroon, maar zonder dat het mij tot nog toe heeft mogen gelukken zijnen sterftijd (2) nader te bepalen, dan tusschen 1628 (3) en 1637 (4). Hij had tot vrouw eene Eli-

Jan Beyerman, schoolmeester der Parochie kercke St. Nicolaes binnen Utrecht.

Steven Lambrechtsz., schoolmeester ende voorleser der Parochie Kercke St. Geert binnen Utrecht.

Aldus staat geregistreerd in het negende register van *commissien en instructien*, berustende in 't archief van hunne Ed. Mo. de heeren staten 'slants van Utrecht, dat mij door den heer archivaris Vermeulen heuschelyk ter beschikking gesteld werd.

(1) *Raadsdagel.* boek 1619 Aug. 26: » De Vroedschap *etc.* licentieert om redenen, ende verdraecht by desen mr. Bernard Zwaerdecroon, *rector*, mr. Wolphart Zwaerdecroon, *conrector* ofte *lector tertiae classis*, mitsgaders mr. Roeloff van Muyden, *quintanorum lector*, van hare respective ampten ende diensten in S. Hieronymus school, jegens vervaertyt van Victoris toecomende.»

(2) Zijne beeldtenis schijnt in prent te zijn uitgegaan. Onder de *poemata* van Nyendael komt p. 132 althans een versje voor, met het opschrift: » *In effigiem D. Bernhardi Zwaerdecronii, apud Trajectinos gymnasiarchae.*»

(3) In dat jaar teekende hij als getuige met Gisb. Schook, vader van Marten, het testament van Odilia van Oldenbarneveldt, zuster van den advokaat van Holland, waarvan een afschrift voor mij ligt.

(4) » Op huden 20 Apr. 1637, compareerde Joffr. Elisabeth van Loenreslooth, weduwe van wylen mr. Bern. Zwaerdecroon, in syn leven oudt-rector in de triviale school alhier, ende mr. Daniël Zwaerdecroon, advocaet 's hoof's voorn. ende constitueerden hem borg *etc.*» *Acte van borgtogt.*

sabeth van Loenresloot, en althans meer dan drie kinderen, te weten: (1)

4. Jan. Naar de instructie den rector gegeven, zou deze, als gezegd, voorloopig mede in *tertia classe* onderwijzen (2). Het schijnt, dat hij zich daarna dezen, zijnen zoon Jan als *lector tertiae classis* heeft weten te doen adjungeren. Althans op den schoolstaat van 1608—1609 en daarna, komt hij voor, als voor zijne dienst in *tertia classe* 500 gl. te hebben ontvangen, zonder dat hij bij eenig nader besluit blijkt, als zoodanig te zijn aangesteld geworden; terwijl bij een zoodanig besluit, wegens zijn »quaet comportement», en onder zeer graverende omstandigheden werd gedeporteerd (3). Van deszelfs verdere lotgevallen ben ik voor als nog onkundig gebleven. Hij had tot vrouw eene Margareta van den Broek (4).

(1) Zie de vorige aantekening.

(2) Volgens een besluit van 20 May 1608, zou men »vernemen ende wtsien naer een bequaem persoon, die men sou mogen gebruiken Victoris toecomende, tot een meester in *tertia classe* van S. Hieronymus...." *Archief* IV. p. 331.

(3) Hetzelve luidt aldus: »De raet heeft, om merkelijke redenen, hem daertoe moverende, mr. Johan Zwaerdecroon, *conrector ofte lector tertiae classis*, in de groote schoole van S. Hieronymus, van denselven synen dienst gelicentieert ende gedeporteert, ende voorts den rector ende andere schoolmeesters vande voorsz. schoole geinterdiceert, hem in de voorsz. qualiteit meer te kennen, veel min de frequentatie vande voorsz. schoole te gedogen, oock den eersten cameraer Ja. van Wee bevolen, den voorsz. Swaerdecroon ofte conrector geen gaige of tractement meer te betalen, ende dienvolgende goetgevonden, den rector, mr. Bern. Swaerdecroon, des voorsz. conrectors vader, binnen te ontbieden ende hem alvorens sulcx met alle soeticheyte ende beleeftheit aen te seggen, 't welck door den eersten borgermeester, den Heer van Moersbergen oock gedaen is." *Archief*, IV. p. 363.

(4) »Die erb. Margariete vanden Broecke constitueert in absentie van Joh. Zwaerdecroon, haren man, ende met partye van Mr. Bern. Zwaerdecroon, haren schoonvader Sr. Paul Mo-

2. Wolphard, ruim twee maanden na het deportement van zijn' broeder, bij provisie, in deszelfs plaats tot corrector aangesteld op de gage van 500 gl. (1), onder toezegging van 50 gl. toelage, ingeval hij kwame te trouwen (2), gelijk gebeurde met eene Emmichge van Beeck (3), bij welke hij in het najaar van 1615 blijkt kinderen te hebben verwekt. Wij hebben reeds gezien, dat hij in 1619 tegelijk met zijn' vader om de leer van zijn post werd afgezet. Hij bekwaamde zich al ras tot het notarisambt, deed in den jare 1619 den eed (4), en bleek mij eene ruime praktijk te hebben gehad. De tijd zijns overlijdens is mij onbekend.

3. Meer dan ééne dochter. In eenen brief van B. Vulcanius aan Jo. Meursius uit Leijden (5), zonder dagteekening, maar door den uitgever tot 1602 gebragt, leest men:

« Swardecronius noster heri vesperi amisit filiolam natu maximam, quae superiore die Martis Ultrajectum cum matre profecta, pestilenti morbo correpta redierat. Mater etiam male habere dicitur. Galli reliqui convictores diffugerunt. Bootius Ultrajectinorum alumnus commode ab eis revocatus, die Martis superiore una cum Swardecronii

rimont, coopman t'Amsterdam, haren oom, om te procederen tot schiftinge des boedels van za. Marichge Morimont, haer moeders goederen etc. *Proc. van den 1 Nov. 1624.*

(1) Raadsbesluit van den 5. Oct. 1612. *Archief, IV., p. 364.*

(2) Zie het Raatsbesluit hieromtrent van den 23. Sept. 1615, in mijn *Archief, IV., 369.*

(3) Alb. ende Joost van Beeck, gebroeders, mitsgaders Wolphart Zwaerdecroon, corrector etc., als man van Emmichgen van Beeck ende Dirck Jansz. a Mathe, coorncooper, als oom van wegen St. van Beeck, tegenwoordig wtlandich, allen kinderen van wylen Fred. van Beeck, coorncooper etc. *Acte van den 16 Aug. 1616.*

(4) Volgens de lijst der notarissen, beginnende van den jare 1607, berustende in het Archief van het hof.

(5) Opp. Meursii, ed. Lami, XI. c. 116.

uxore eo rediit. Schola per duas aut tres hebdomadas vacabit. Interea videbimus, an malum, quod absit, latius serpat. . . ."

Onzeker ben ik voor als nog omtrent de maagschappelijke betrekking, waarin tot den *rector* Bernard, gestaan hebben:

1. Frederik Zwaerdecroon, die in den jare 1625 als notaris den eed deed (1), en eene niet minder aanzienlijke practijk schijnt te hebben gehad, dan Wolphard Zwaerdecroon, onder wien ik vermoed, dat deze Frederik zich tot het notarisambt zal hebben bekwaamd.

2. Henrik Zwaerdecroon, de bekende Rotterdamsche rector, van wien nu laatstelijk weer de rede geweest is, in het rijk gestoffeerde *Archief* der Heeren Kist en Roijaards (2). Ik ontmoette dezen Henrik herhaaldelijk in onze stedelijke registers (3), doch niet zoo, dat ik daaruit deszelfs verwant-

(1) Volgens de lijst, boven vermeld.

(2) Eerste volgorde, Deel VII. 255. Tot het daar van hem gezegde heeft betrekking de volgende aantekening, in de *Resol. der Staten van Holland*, op den 11. Aug. 1637, » Is by de Heren van Rotterdam gmoveert, dat by de *acta synodalia*, laatstelyk gehouden tot Dortrecht, artic. 23 tegen de magistraet aldaer gezeyd kerkelyk geprocedeert te sullen werden, ingevalle deselve sich niet en liet disponeren, om Henricus Swaerdecroon, rector van haer latynsche schoole (die gezeyd wordt een remonstrant te wesen) te dimoveren of in ordre te houden, hetwelck de voorsz. Heeren van Rotterdam oordeelden onbetamelyk en niet tollerabel te wesen. Waerop synde gedelibereert, en verscheiden leden copie versoekende van het 23° artic., om te communiceren met haere principalen, is de saake opgehouden tot nader geleegenheyd."

(3) Zoo, b. v., in eene acte, beginnende: » Op huden den 16. May 1641 compareerden Henrikus Swaerdecroon, rector tot Rotterdam, ende verclaerde, dat hy comparant in crachte vanden fundatie-brief, gerechtig zynde tot de possessie van sekere vicarie, gefundeert in S. Anthonis *Capel* in de Sint Jans kerk alhier" etc. Hij is mede (om zulk nog hier ter loops aan te merken), bekend door zijne Nederduitsche vertaling van Terentius, waarvan eene derde uitgave voor mij ligt.

schap met onzen Bernard, zou hebben kunnen opmaken. Het is voor eene verwarring van onzen Rector, met dezen Henrik, dat Reitz waarschuwt (1).

3. Daniel Zwaerdecroon, advocaat voor den hove van Utrecht, als zoodanig mij voorgekomen in stukken, van 1657, als borg met des *rectors* Zwaerdecroon's weduwe (2).

4. Bernard Zwaerdecroon, student, voorkomende als getuige tegelijk met den schilder Isa. Willaerts in eene acte, gepasseerd, op den 1 December 1641.

5. Herman Zwaerdecroon, klerk van den notaris Fred. Zwaerdecroon, volgens een stuk van den 8 November 1641 (3). Hij deed zijnen eed als notaris in 1649 (4).

6. Bernard Zwaerdecroon, die in een stedelijk register op den 8 Mei 1647, als *contrefeyter*, en op den 25 November deszelfden jaar, als *kunstschilder* voorkomt.

7. Wolphard Zwaerdecroon, notaris te Utrecht, deed als zoodanig eed in 1668 (5).

8. Marg. Zwaerdecroon, wordt in een stedelijk register, op den 30 Jan. 1686 gezegd weduwe te zijn van wijlen Joh. van der Muijl.

9. Henr. Zwaerdecroon, gouverneur generaal van Neerlands Indie.

(1) In zijne, zonder eigen onderzoek, zamengeflanste oratic: *de origine Gymnasii Hieronymiani etc.* (Traj. a. R., 1734) p. 24.

(2) Zie aant. 4 bladz. 187.

(3) Uit eene acte van den 20 Dec. 1649 blijkt hij een broeder van den notaris Fred. Zwaerdecroon te zijn geweest.

(4) Naar de lijst, als boven.

(5) Volgens de lijst voorvermeld.

CORRECTIE

VAN

DAVID VAN DEN HENGEL,

Predicant tot Utrecht,

TER OORZAKE VAN ODIEUSE EXPRESSIEN, TEGEN DE MAGI-
STRAAT IN ZYN PREDICATIE GEBRUYKT.

(INGEZONDEN).

»Als de Predicant David van den Hengel, op Zondag den 23° Julius 1702, in de Domkerk des namiddags in zeer disrespectueuse termen van de Regeeringe ende handeling der zelve, zo in zyn predicatie als in het gebed, had gesproken, ende daar door zeer quade impressien in de gemoederen der toehoorders tegen de Regieringe gebragt had, heeft de Vroedschap daags daar aan op den 24 Julius goedgevonden te committeeren de Heeren Burgermeesteren, om den gemelden van den Hengel voor haar te ontbieden, ende hem af te vragen, wat redenen hem hebben gmoveert om zodanige odieuse expressiën tegen de Heeren van de Regieringe deser stad als andersins, in zyn predicatie te gebruyken, ende dezelve by de gemeente verdacht te maken, ende van der zelve bevindinge rapport te doen, In gevolge van welke resolutie commissoriaal de Heeren Burgermeesteren ende Oud-Burgermeesteren de gemelde Predicant voor haar ontboden, ende hem afgevraagt hebbende wat redenen hem tot het geene voorsz. gmoveert hadden, hebben de zelve Heeren daar van op den 31. dito in de Vroedschap rapport gedaan; ende de dispositie daar omtrent tot des anderen daags uytgesteld zynde, heeft de Vroedschap op den 1° Augusti 1702, welgemelde Heeren

Burgermeesters gecommiteert om D. van den Hengel nochmaals voor haar te ontbieden ende denzelven aan te zeggen, dat de Regeringe over zyne verscheyde odieuse expressiën in deszelfs verklaringen op de vragen, rakende de beroeping van D. Smeitegeld aan hem gedaan, geen satisfactie is nemende, maar dat in zyne eerste te doene predicatie, op aanstaande Zondag, voor de gansche gemeente duidelik zal verklaren, dat in alle 'tgeene by hem op Zondag den 23^e Julius op den Predikstoel is gezegd, ende de toehoorderen aanstotelick is voorgekomen, geen de minste opzigte ofte relatie op de Regeringe heeft gehad, ende voorts dat hy zich in het toekomende zal hebben te wachten van zodanige odieuse ofte aanstotelike expressiën op de Predikstoel voort te brengen. Welke resolutie door de Heeren Burgermeesteren ende Oud-Burgermeesteren den gemelden Predicant voorgehouden zynde, heeft de Vroedschap, bevonden hebbende dat den zelve aan de voorsz. resolutie van Haar Ed. Achtbaarheden niet had voldaan, op den 7 August. na deliberatie ende omvraging goedgevonden te persisteren by deselve resolutie, ende verstaen dat het tractement van gedachte D. van den Hengel by provisie zal worden ingehouden, ter tyd toe dat den zelve publikelik aan den inhoud van de voorsz. resolutie zal hebben voldaan, mids gevende kennisse aan de Heeren Burgermeesteren, ofte by absentie, aan den oudsten presenten Raad, vier en twintig uren te voren, wanneer ende in wat kerk hy, D. van den Hengel, 't zelve declaratoir van meyninge zal zyn te doen, ende zyn verzocht ende gecommiteerd zes Heeren van de Vroedschap, om in gemelde cas D. van den Hengel te hooren, ende daarvan te rapporteeren. By deze resolutie van den 7

Augustus 1702, heeft de Vroedschap op den 28 dito nogmaals gepersisteert, ende verstaen dat het in te houden tractement zal worden betaald ten behoeve van deser stadts Kinderhuys."

Aan deze boete schijnt D. van den Hengel geen gehoor te hebben gegeven, immers is dit te veronderstellen uit de volgende resolutie van den 19 Febr. 1703 aldus luidende:

» De Heeren Burgemeesteren, hebben ter vergaderinge voorgedragen, dat haar Ed. door vier Gecom^{den}. van de Eerw. Kerkenraadt iterativelyk, uyt derzelve name zeer instantelyk zyn verzogt: de zake van D^s. David van den Hengel, rakende enige aanstotelyke periodes, in desselfs Predicatie op Zondag den 23° July 1712, in den Domskerke alhier gebruykt, breder by des Vroetschaps Resolutie van den 24^{en} dito ende vervolgens vermeldt, op intercessie van de gemelte hare committenten en naar deliberatie mogte worden gelegd ende favorabelyk getermineert: waarop gedelibereert synde, heeft de Vroedschap goedgevonden de H. H. Burgemⁿ. ende Oud-Burgemⁿ., mitsgaders Politieque Commissarissen te versoeken ende te committeeren, om de Retro acta desen aangaande na te zien, de Gecom^{den}. van de Eerw. Kerkenraad nader daarover te horen ende van derzelve bevindinge rapport te doen.

Den 2 April 1703 in deliberatie geleyd zynde, de zake van D. van den Hengel, zyn de Heeren van de Vroedschap versogt dienaangaande hare gedachten te laten gaan, om nader te disponeren."

Na bovengemelde dagteekening wordt van deze zaak geene verdere melding in de Resolutiën van de Vroedschap gevonden.

ROYEERINGE VAN EEN NOTEL IN DE ACTEN VAN
DE KERKENRAAD, RAKENDE DE PROFESSOR
ROËL.

(INGEZONDEN).

De Vroedschap der stad Utrecht op den 1° September 1704 eenparig goedgevonden ende verstaen hebbende, die van de kerkenraad van Utrecht te ordonneeren aanstonds uyt hare Acten te lichten ende te royeeren zekere notel van den 18° Augusti 1704, rakende de Heer Professor Roël; ende dezelve ordre nitt gepareert wesende, hebben Haar Ed. Achtb. op den 8° September daar aan volgende eenparig verstaan, dat de Heeren Politie Commissarissen op de eerste vergaderinge van de kerkenraad zullen urgeren, dat aanstonds de gemelde notule, med alle de geene de daarna zyn gehouden desen eenigzins concerneerende, de facto zullen worden geroyeerd ende by ontstentnisse van dien den Secretaris de Reuver van nu af aan gelast, om ter gemelde kerkenraad binnen te treden ende die royeeringe te doen, stellende in margine, dat dit is geschied door hem Secretaris, in conformité van dese resolutie, welke nader ordre ofte resolutie op den voorsz. 8° September ter vergaderinge van de kerkenraad voorgelesen, doch niet geacquiesseerd zynde, zyn gemelde notulen door de Secretaris de Reuver in gevolge van des Vroedschaps voorsz. resolutie doorgeslagen ende geroyeerd, gelyk verhaald staat in de resolutie van de Vroedschap van den 15° September 1704.

De voorsz. notel ofte acte van de kerkenraad luyde als volgt: Is voorgesteld dat de Heer Professor Roël,

wiens gevoelens bekend zyn, alle dagen herwaards staat over te komen: worden uyt dien hoofde de Directoren, ende den Ouderling van Doelen gelast, met Haar Achtb. de Heeren Burgermeesteren te spreken, ende te versoeken dat voor de orthodoxie gelieven zorge te dragen, ende daarvan rapport te doen.

T O O V E R I J.

in 1651.

Alsoo tot kennisse van den Hove van Utrecht gecomen is, dat Hillichgen Cornelis Weduwe van Evert Thymansz, Elisabeth Henricks Weduwe van Meeus Dircksz, Dirck ende Cornelia Meeussz, als mede Govert Cornelissz, ende Maychgen Meeussz Echte-luyden, alle woonende onder den Gerechte van Westbroeck ende Achtienhoven, so hier als elders aen ende nae-geseyt werden Tvenaers te sijn, ende dat de voornoemde Hillichjen mede betovert soude hebben de Koeyen van Willem Janssz, inde wandelinghe ghenaeamt de Schaep-smeerder, woonende mede in West-broeck; Mitsgaders de Huys-vrouw van Thonis Goverden, Herbergier aende Clop, waer over de voorsz Hillichjen onlangs al-daer oock aengehouden, met geweld ende dreygementen gedwonghen is gheworden Godts lasterlijck te segenen de Huys-vrouw vande voornoemde Thonis Goverden, ende dat uyt sulcke ende diergelijcke acten groote onheylen soude connen ontstaen, ende men vermoet dat sodanighe quade

impressie ende nae-dencken is gegeven aen sommige swacke menschen, door het los ende ongebonden uytstroyen vanden voornoemden Thonis ende Jacob Goverden, dewelcke oock daer over, als mede over andere excessen, hem-luyden inde voorsz. saecke mede te laste geleyt, in apprehensie sijnde genomen, alleen by provisie ende onder hantastinghe sijn ontslagen, ende alsulckx vande straffe die sy door het voorsz. uytstroyen, ende andersins souden hebben gemeriteert, voor ende als-noch niet en sijn gelibereert: Soo Ist, Dat 't voorsz Hof allen ende een yeder van wat qualiteyt ofte conditie hy zy, by desen wel ernstelijck doet verbieden, geen vande voornoemde personen directelijck ofte indirectelijck te sugilleren van Toverye, 't selve voor hoeft, ofte achter rugge aen ofte na te seggen, eenige teyckenen te doen, ofte eenige onbehoorlijcke woorden van Heex, ofte diergelijcke na te roepen, op poene van daer over geapprehendeert, ende anderen ten exemple nae ghelegentheydt ende exigentie der saecke ghestraft te worden. Ordonnende dat dese inde Dorpen van Zuylen, West-broeck ende Achtien-hoven sal werden ghepubliceert ende geaffigeert.

Aldus gedaen ende gearresteert by de Præsiderende ende Raden 's Hoofs voorsz op den vj^{en} Augusti 1651. Onder stondt, Ter Ordonnantie vande selve, ende was onderteekent,

Cor. Portengen.

Verbod tegen het dienen van vreemde Heeren en Prinsen.

BY DEN KEYSER.

Onsen lieven ende getrouwen die stadthouder de eerste ende andere luyden van onser stadt, steden ende lande van Utrecht, saluyt ende delectie: Want tonser kennissen gecommen is, dat eenighe onse ondersaten van herwärts over, luyden van oorloge, te peerde ende te voete commende tegens onse ordonnancien ende verboden voermaels te meer stonden gepubliceert, dagelick trecken ende hen begeven in den dienst van vremde princen ende heeren, dwelck zaken zyn nyet lydelyck onder dissimulacie, maer staen grootelycx te straffene andere ten exemple. Soe ist dat wy ontbieden daartoe committeerende by desen dat ghy van stonden aen doet publiceren ende vuytroepen in onsen lande van Utrecht in den plecken daermen gewoonlick is publicatie te doene ende van onsen wegen scerpelick verbieden, dat nyemant van onse ondersaeten, luyden van oorlogen te peerde, noch te voete te gaen trecken in den dienst van vremde heeren, steden ofte gemeynten zonder onsen oorlof ende consent, maer dat de ghene die alreede derwärts getrocken zyn weder om keeren in onsen lande van herwärts over, bynnen eender maent naer de publicatie van desen, op de verbeurte ende confiscatie van lyve ende van goeden, hieroff gereserveert ende vuytgesondert de ghene die jegenwoerdelick dienen den bisscop van Munster ter verdryvinge van de vermalendyde secte van den herders in der stadt Munster regerende. Ende tot onderhoudenisse van onse voers. ordonnancie ende verboden,

procedeert ende doet procederen tegens den overtreders by strenge executie van de voers. peynen sonder faueur simulacie ofte verdrach. Des te doene ende des daeraen cleeft, gheven wy u volcomen macht auctoriteyt ende zunderlinge bevel. Ontbieden ende bevelen allen anderen onsen officieren, dieneren ende ondersaten, dat zy u tselve doende ernstelyck verstaen ende obedieren. Gegeven in onsen stadt van Brussel onder onsen contre seigel hieronder gedrukt den yersten dach van Februario 1534, ende stont aldus ondergescreven. By den Keyser, in zynen rade, ende onderteykent

G. Pensart.

(Memoriael, N. 20, Stads-Archief.)

VONNIS, 5 Sept. 1567.

Alsoe Dirck Dircksz., *alias* Bestekindt, van Cockenghen, inde Vastelavondt peerdemeerckt lestleden, seeckere doeck, liggende over een ongecerstent kyndt, ofgetogen ende die vroetvrouw, die 't zelve kyndt op haren arm had, om te doen kerstenen, oneerlycke toegesproken heeft, 't welck by hem geperpetreert is in zulcker dronckenschap, dat hy zegt niet te weten, wat hy gedaen heeft; soe is't, dat die schout hem gecondemneert heeft, dat hy, om 't geen voorsz. is, gecondemneert soude worden, zes jaren te dienen op Co. Maj^s galeyen, of anders gestraft te worden nae rechtsbehoren, hebben daerom burgermeesters ende schepenen, doende recht, diens by den schout vermaent zynde, gecondemneert *etc.* den voorn. Dirck Dircksz. *etc.*, in vier mudden weyts, te geven twee voor de minrebroeders ende twee voor de

predikbroeders alhier, ende daarenboven twee schamele luyden kynderen in haer doopsel te heffen in de Buerkerck, tot een pillegift gevende, goudt ende silver, 't goudt ten minsten weerdich wesende een Carolus gulden, mitsgaders van zyn gevangnisse, anderen ten exempele.

Aldus gedaen ende gepronunchieert, den 5. Sept., 1567.

(Crim. seutt., register van het Hof).

Zonderlinge overeenkomst, 18 Juny, 1669.

De Welcерб. Franchoy's de Ram, Heer v. Hoochdoorn *etc.* ende Scheldinus van Reydt van Brochum, Heer van Oostwesel, bekennen met den anderen overkomen te zyn, dat sy in't lest van April of eerst van Mey, van desen jare 1669 sich in persoon in compagnie sullen begeven naer *Candia*, ten dienste van die van *Candia* tegens den Turck, ende dat sy die reys vervolgens sonder interruptie sullen voltrecken, den dienst tot *Candia* aennemen ende aldaer ter oorloge gaen, ten ware, dat middelretyt, te weten voor den aanvang van de reys de oorloch in Polen voortginck, of oorloch in Brabant quam, in welcken cas hare Ed. aen desen contract niet gehouden sullen wesen. Dies is gestipuleert, dat wie van beyden daarvan mochte komen te peniteren ofte de reys niet mochte aennemen, ten behoeve van den anderen *etc.* sal betalen 1000 ducaten in specie, gelyck den peniterende of tergiverserende in sulcken cas ten behoeve van den anderen, tot deselve reys is belovende *etc.* verbindende daertoe haer elcx personen ende goederen *etc.* Aldus gedaen t'Utrecht, ter presentie van de Ed. heren Jac. Petersen, Jac. van Manmaker, Heer van C'attendyck, Gisb. Joh. van Hardenbroeck, 18 Jun., 1669.

(*Get.*) Francois de Ram hr. van Hoghendoorn. S. van der Reydt de Brochem. J. Petersen. Jac. van Manmaker. G. v. Hardenbroeck.

(Naar de oorspr. acte).

Simon van Utrecht,

Burgemeester der Stad Hamburg.

DOOR

Mr. J. de Wal.

Nog had Olav, de Koning van Denemarken, niet den leeftijd bereikt, die van de kracht der jongelingschap getuigt, toen reeds de kroon van zijn hoofd werd gerukt. Geen andere zetel werd door hem voor den Konings-troon verwisseld: nog slechts zeventien jaren oud zijnde, legde hij reeds het hoofd ter eeuwige ruste neder. Zijne moeder, Margaretha van Noorwegen, de schrandere, standvastige en heerschzuchtige vrouw, die bij zijn leven zijne voogdes en de bestuurster der rijksbe-langen was geweest, volgde hem in het jaar 1389 op, en nam met de kroon ook den wensch over, om het ge-heel Noordelijk Europa, Denemarken, Noorwegen, Zwe-den, onder éénen scepter te vereenigen. Reeds meer dan vijf en twintig jaren was Albrecht van Meck-lenburg de beheerscher van laatstgenoemd rijk ge-weest; maar hem ontbrak de magt, om de zegevierende legerbenden der alles bedwingende vrouw te weêrstaan. In een' bloedigen strijd bij Falköping (1) werd hij ge-

(1) 21 Sept. 1389. Zie Geyer, *Geschiede Schwedens*. (Hamb. 1852) I. 195.

vangen genomen, en met den narren kap op het hoofd (1) moest hij voor de voeten der trotsche Vorstin nederbuigen.

Die hoon was zijnen getrouwen onderdanen, was zijnen bondgenooten te zwaar. De Mecklenburgsche steden Rostock en Wismar bleven aan het nog niet bezweken Stockholm hunne hulp toezeggen. Reeds was Zwedens hoofdstad door Margaretha's troepen belegerd, en in den ongelijken strijd was de uitkomst gemakkelijk te berekenen. Een nieuw, meer door den nood verdedigd, dan prijzenswaardig middel werd uitgedacht, om voor den verdrukten verlossing aan te brengen. Men gaf openlijk brieven uit aan vrijbuiters, om voor eigen rekening de Oostzee te doorkruisen, Stockholm van levensmiddelen te voorzien, en den vijand te ontrooven, wat men konde. De Deensche schepen tastten ze op de opene zee aan, ontnamen dezen de victualie, die zij met zich voerden, en bragten die naar Zwedens hoofdstad. Van daar dat deze kapers den naam van victualiebroeders erlangden (2). Rostock en Wismar stonden hun toe, om de gemaakte prijzen te Ribbenitz en Gollwitz te verkoopen (3). Wat

- (1) Sie liesz ihm auch eine Cappe schneide,
 Hatte fünfzehn Ellen in die Weite,
 Der Tempel wohl neunzehn Ellen langk.

Mecklenb. Reimchronik, by Behr, *Rer. Mecklenb. lib.* II. 7, aangeh. bij Geier, t. a. p. 196. Ekendahl, *Geschichte des Schwedischen Volks und Reichs.* (Weimar 1827) I. 700.

(2) Zie Fischer, *Geschichte des Deutschen Handels.* Hann. 1797. II. 472.

(3) Berg van Middelburgh, *Verhand. over de afschaffing van de Kaapvaart.* Utr. 1828, 33. Ik heb bij de bewerking dezer bijdrage gemist het opstel van Joh. Voigt,

te voorzien was gebeurde. Niet slechts Denemarken leed keer op keer schade door de roekelooze pogingen dezer vrijbuiters; de geheele zee werd door hun streven onveilig, en de handel was weldra zijne vernietiging nabij. De vereenigde steden van het Duitsche Hanzeverbond moesten naar middelen rondzien, om de schandelijke kaapvaart te fnuiken: aanzienlijke sommen werden te koste gelegd, om aan de Noordsche stranden veiligheid te waarborgen.

Vergeefs. In 1398 werden ook Engelsche schepen, rijk met goederen beladen, keer op keer genomen en opgebracht, en een verbond door de victualiebroeders met Oost-Friesche edelen aangegaan, schonk hun, telkens als de vijand hen bestookte, een veilige wijkplaats in de havens van den Eems. Wel werden van tijd tot tijd eenige vaartuigen bemagtigd, wel werden sommige aanvoerders der vrijbuiteren gevangen in Hamburg en Lubeck opgebracht, en vielen hunne hoofden keer op keer op het moordschavot; maar elke nederlaag scheen slechts eene opwekking, om hunne onverschrokkenheid te sterken. Geene vernietiging der victualiebroeders was denkbaar zoo lang Godeke Michiels en Klaus Stortebeker

ten titel voerende *Die Vitalienbrüder*, voor eenige jaren in von Raumer's *Historisches Taschenbuch* opgenomen. De voornaamste bronnen echter, waaraan ik in dezen schier alles te danken heb, zijn de Verhandelingen van Dr. J. C. M. Laurent, getiteld *Klaus Stortebeker*, en geplaatst in het *Zeitschrift des Vereins für Hamburgische Geschichte*, II. 1, en van den beroemden Lappenberg, ten opschrift voerende *Nachträgliches über Klaus Stortebeker*, in hetzelfde Tijdschrift, II. 93—99.

hunne aanvoerders waren, zoo lang nog de haven van Embden voor hen openstond, zoo lang nog de rotsen van Helgoland hun tot wijkplaats verstrekten. Er werden telkens nieuwe togten tegen Helgoland ondernomen. Want als de kooplieden van Hamburg en Lubeck hunne waren naar Engeland wilden overbrengen, werden zij telken male, in de volle zee, door de kapers bestookt, die van achter de rotsen des eilands eensklaps hunne zeilen ver-
toonden.

In die benarde omstandigheden kwam vreemde hulp de Hamburgers ligt te stade. 't Schijnt dat vooral bijzondere personen uit handeldrijvende steden zich deze gelegenheid ten nutte maakten, om de aanzienlijke sommen, die de Noord-Duitsche steden voor hun gemeenschappelijk belang veil hadden, in hun eigen voordeel aan te wenden. Zoo trokken ook onderscheidene Nederlanders, ervaren in de stuurmanskunst en kloek op de baren, naar den vreemde, om winst te doen, en tevens het hunne bij te dragen, tot verdediging van den onbelemmerden zeehandel.

Nog eene andere reden schijnt sommige bijzondere personen ten onzent te hebben aangemoedigd, om zich uit hun vaderland te verwijderen, en hun fortuin bij de Noord-Duitsche steden-besturen te zoeken. Hertog Albrecht, Graaf van Holland, die zijne geldmiddelen in een' noodlottigen krijg tegen de Friezen had uitgeput, schijnt de kaapvaart heimelijk of in het openbaar te hebben begunstigd; althans de Friezen van Oostergo en Westergo verzochten ten jare 1400 Hendrik den vierde, Koning van Engeland, om den Graaf van Holland geene ondersteuning te schenken, »alzo hij,» zeiden ze, »eene soort van zeeroovers, Likedelers genaamd,

in zijne soldij had, die zij vijanden van God en van alle goede kooplieden noemden (1).”

Onder onze landgenooten, die hun fortuin in deze troebele tijden aan de boorden der Elve gingen beproeven, was ook zekere Simon van Utrecht. Het is mogelijk, dat reeds vroeger andere personen van zijn voorgelacht zich naar gindsche koopstad hadden begeven; immers uit de geschiedenis van het aloude handelsverkeer van Utrecht, die wij aan de keurige pen van den Heer van Asch van Wijck verschuldigd zijn, leerden wij de veelvuldige betrekkingen kennen, welke vroegtijdig tusschen de zetels van Willebrord en Ansgar werden aangeknoopt (2). Ook oude bescheiden, die te Hamburg bewaard bleven, leeren ons telkens de namen kennen van mannen, die uit Utrecht afkomstig, te Hamburg het bur-

(1) Wagenaar, *Vaderlandsche historie*, III. 543. Bilderdijk, *Geschiedenis des Vaderlands*, III. 47. Hoezeer de Hollandsche Graaf de vrijbuiters ondersteunde, blijkt ook nog later, uit de hulp, die hij aan Imel Abdena en den hoofdling te Larrelt verleende, beiden bondgenooten van Focko Ukena en vrienden der zeeroovers. Zie Westendorp, *Jaarboeken van en voor de Provincie Groningen*. (Gron. 1852) II. 449.

(2) In zijne *Geschiedkundige Beschouwing van het Oude Handelsverkeer der stad Utrecht* (III. 608) merkte deze voortreffelijke schrijver op, « dat de Utrechtsche denariën ook « buitenlands, en bepaaldelijk te Hamburg, zoodanig bekend « waren, dat bij het oudste Hamburger stadsregt van 1270, « de betaling der scheepsgezellen van schepen, die te Utrecht « in lading lagen, of te Maarsen moesten overwinteren, in « die denariën werd berekend.” Vgl. 618.

gerregt hadden erlangd (1). Maar de geschiedenis, die wij nader zullen beschouwen, zal het ons aannemelijk maken, dat men veeleer onzen Simon voor een' gelukzoeker moet houden, die het noch geheel aan tijdelijke have, noch aan talenten als scheepsbouwmeester ontbrak, en die in den strijd tegen de victualiebroeders eene gelukkige gelegenheid zag, om zijn fortuin voor altoos te maken, en met bevordering van het welzijn des handels zijne eigene belangen krachtdadig te bevorderen.

Het schijnt, dat Simon van Utrecht in het straks genoemde jaar 1400 naar Hamburg is getogen, ja derwaarts is gestevend met een aanzienlijk schip, dat hij reeds hier te lande had gebouwd. Op dat jaar toch komt zijn naam in het oudste thans verdwenen burgerboek voor, met de opmerking, dat zekere Heijno Zwartekop zijn borg was geweest. Niet lang bleef hij in zijne nieuwe woonplaats rusten, en ofschoon het onzeker is, of hij op eenige wijze deel hebbe genomen aan den in 1401 volbragten zeetogt, zien wij reeds in het volgende jaar zijn' naam, in de Hamburgsche geschiedboeken, boven allen uitblinken.

Nog waren de zeeroovers op Helgoland genesteld (2).

(1) Johannes de Traiecto, 1248, Lib. resign. Fol. I. 1299. Hennekinus de Traiecto, Lib. histor. Fol. 27. Necrolog. Hamb. II. Kal. decembr. Nicolaus de Traiecto. Allen aangehaald door Lappenberg, in *Zeitschrift des Vereins für Hamburgische Geschichte*. Hamb. 1845. II. 1. 88. not. 56.

(2) Vgl. Ad. Traziger, *Chron. Hamburg. in Monument inedit. Rer. Germ. praec. Cimbr. ed. Westphalen* II. 1320. en anderen, aangehaald bij Wiarda, *Ostfriesische Geschichte* (Aurich 1797) I. 370.

Stortebeker, de befaamdste hunner aanvoerders, van wien honderde middeleeuwsche kronijken gewagen, was in persoon op het geduchte eiland tegenwoordig. Eene aanzienlijke vloot lag te Hamburg zeilree. Nicolaas Schoke, de Burgemeester der stad, die ten vorigen jare groote sommen zonder geheel voldoende gevolg had moeten aanwenden, was ook thans met het opperbevel belast. Nevens hem was Hendrik Jenevelt aan het hoofd van het eskader geplaatst. Maar het grootste en aanzienlijkste der schepen, welks masten en zeilen zich boven die van alle andere vaartuigen verhieven, de *Bonte Koe uit Vlaanderen*, had Simon van Utrecht tot kapitein. Groot moet wel het vertrouwen geweest zijn, dat de rijke handelstad in onzen landsman stelde; hij, de pas aangekomen vreemdeling aan het roer gelaten van den belangrijkste bodem, terwijl enkel leden der stedelijke regering zich met het bestuur der andere schepen belast zagen!

Het was een donkere avond, toen men de vloot der vrijbuiters was genaderd. Als het morgenrood aanbrak, wilde Stortebeker den gevaarlijken strijd tijdig ontwijken: de aanblik der *Bonte Koe uit Vlaanderen* joeg hem vrees op het lijf. Vruchteloos. In het holle van den nacht was in de opening van zijn stuurroer gesmolten lood gegoten. Alle kans op ontwijking van eenen haghelijken kamp was den ervaren zeeroover benomen; er scheen verraad onder zijne manschappen te schuilen: misschien had berouw over een schandelijk levensbedrijf dezen of genen tot eene handeling van boete genoopt! Maar op de vloot der handelstad fluisterde men elkander weldra in het oor, dat de stuurman der *Bonte Koe van Vlaanderen*, in het donker zijn schip had verlaten, in

eene boot zich op de golven had gewaagd en 't roer van 's vijands kiel beklommen (1). Toen moest de hagchelijke strijd worden volgehouden. Moedig verdedigden zich de kapers, maar de zege werd weldra door de Hamburgers bevochten, en, nadat twee honderd en veertig (2) hunner gezellen gesneuveld waren, en zeventig door den vijand waren gevangen genomen, koos het overschot de ruime zee. De gevangenen, waaronder de aanvoeders Wichmann en Stortebeker zelve, werden naar Hamburg gebragt, en op de grasbroek door den scherprechter onthalsd, terwijl hunne hoofden, tot afschrik van velen, op een eiland in de Elve werden ten toongesteld.

Kort daarna, en wel waarschijnlijk (3) in den aan-

(1) Laurent, t. a. p. 55.

(2) Dit schijnt mij het juiste getal, en niet 40, gelijk Laurent, t. a. pl. opgeeft. In Hermanni Corneri *Chronicon*, ten jare 1455 geschreven, en opgenomen in het *Corpus Historicum Medii Aevi* van Eccard, II. 1185, lezen wij: Anglipetae Hammeburgensium duplex certaverunt bellum navale cum piratis, quorum capitanei in primo conflictu fuerunt Wichmannus et Nicolaus Stortebeker. Et Hammeburgensis ex iis interfecerunt CCXL prope insulam Terrae Sanctae; LXX vero secum duxerunt in suam urbem, et ibidem decollati sunt. Capita autem eorum prope Albiam in quodam prato locata sunt. Ik heb niet kunnen nagaan, uit welke bron Westendorp het berigt heeft geput, dat men tachtig roovers overboord wierp, en zes en dertig hunner het hoofd voor de voeten legde. *Jaarb. van en voor de Prov. Groningen*, II. 298.

(3) « Gleich darauf oder mindestens in demselben Jahre, » zegt Laurent, t. a. p. 55. Dit kan ik echter niet toegeven, want de beste bronnen onderscheiden duidelijk de ja-

vang van het volgende jaar (1403), werd een tweede zee-
tocht tot uitdelging van het roofziek gespuis ondernomen.
Neteliger scheen de oorlogskans van de verdedigers des
onbelemmerden handels; want Godeke Michiels, de

ren der beide zeegevechten. Zoo haalt Lappenberg aan
eene *Kurze Chronik vom Jahre 1388 bis 1413*, Pergament-
blatt, vermuthlich vom Jahre 1457, te Hamburg aanwezig:

Anno XIIIe twe ward Wichman vnde Storbeker af-
ghehouwen alto hand na Feliciani.

Anno XIII dre jar ward Wickbolt vnde Godeke Mi-
chael afghehouwen.

Eveneens lezen wij in Eyn Korth Vthtoch des Wendeschen
Cronicon van attliken Scheften disser Lande uud Stede Int
erste von Hamborch, een handschrift in 4to., dat, ten jare
1554 opgesteld, thans nog op de Regeringsbibliotheek te
Schwerin bewaard wordt: « 1402. Do grepen de von Hamborch
im ersten de szeroueres alsze Wichman vnde Stortebek-
ker, bede worden gerichtet to handt noch Feliciani.

Item Anno 1403. Do grepen de Hamburger, alsze her
Nicolaues Stocke vnde her Dyrick Ienefelth de
anderen szeroueveres, Wickbolten vnde Gotke Michell.
Vnde sze worden ock gerichtet vppe dem broke LXXII vnde
de hove de vpp pale gesettet, alsze szerouer recht is.”

Eene andere ongedrukte Chronijk, waarvan Lappenberg
melding maakt, zegt eveneens: Anno 1402. Do grepen de
van Hamborch im ersten de seerövers up See, Wichman
vnde Stortebeker, de de worden gerichtet tho Hamborg
na Felicii.

Item Anno 1403. — — — In densülven Jahr grepen Herr
Claus Stücke unde Herr Dyrick Inefelt, Rathmanne tho
Hamborg, de andern Seerövers Wichpolte unde Godeke
Michael, unde worden ock gerichtet var Hamborg, alse
Seerovers recht is.

beroemdste aller stroopers, had zich zelf aan het hoofd der vijandelijke bodems geplaatst. Ook ditmaal was de burgervader Nicolaus Schoke de aanvoerder; maar het verhaal (1) verzekert ons, dat aan Simon van

(1) Aanteek. Bl. 9. In de door Lappenberg, (t. a. p. 78) medegedeelde plaats uit eene in handschrift bewaarde Chronijk van Wenzel Janibal, vinden wij het volgende opgeteekend. Auch geriethen die Englandsfahrer an etliche Victualienbrüder, so in de Westsee raubeten, nahe dem heiligen Landt, deren Hauptleute waren Claus Stortebek und Wichmann. Alsbald rüsteten die Hamburger einige Schiffe aus, unter Commando des *Bürgermeisters* Simon von Utrecht und eines Rathsherrn Schenk geheizen: Diese trafen die Schelme beim heiligen Lande, da denn 40 erschlagen und 70 gefangen wurden. Nicht lange hernach trafen sie an den Godeke Michael und Wichbold, enz. Laurent merkt hierbij op, dat het geen twijfel lijdt, of in plaats van den naam Simon van Utrecht moet hier Nicol. Schoke, in stede van Schenk daarentegen Henevelt gelezen worden. Ik geef toe, dat de Chronijkschrijver onnaauwkeurig in zijne voorstelling is geweest: Simon van Utrecht was er op dat tijdstip nog zeer ver af van tot Burgemeester der Elvestad te worden verheven: maar de bedoeling des verhalers is echter niet twijfelachtig. Neen! de naam van Schoke was slaauwelijk in 't geheugen bewaard gebleven: het deel, dat Henevelt aan den strijd genomen had, schier vergeten. Maar de roemvolle daden van Simon van Utrecht waren nimmer uit de gedachtenisse gewischt, en, als het volk, jaar uit jaar in, van de vernietiging der zee-roovers met ophef gewagende, telkens onzen Simon en de bonte koe op den voorgrond stelde, was het wonder, dat de latere Chronijkschrijver den Utrechenaar voor Burgemeester, en den stadsvader voor een eenvoudig raadslid hield?

Utrecht en zijne » door de zee bruisende koe uit Vlaanderen met hare sterke hoornen” de volkomene overwinning was te danken. Tachtig vrijbuiters werden gemakkelijk te Hamburg opgebracht: waaronder niet alleen Wigbolt, de met verstand en wetenschap begaafde (1), maar ook Godeke Michiels zelf, wiens naam steeds geducht in de ooren des nijveren handelsmans had geklonken. Ook dezen werden openlijk onthalsd, en hunne hoofden, nevens die hunner makkers, op de bloedweide geplaatst.

Groot was deze zegepraal en opmerkelijk de omstandigheid, dat juist Nederlanders voornamelijk het hunne hebben bijgebracht, om die te helpen bevechten. Wij

(1) Deze Wigbolt was vroeger Hoogleeraar te Rostock geweest, zonder dat ik bepaaldelijk kan aanduiden, welk vak van wetenschap hij hebbe onderwezen. In de Lubecksche Chronijk van Johannes Rufus, die ongetwijfeld nog een tijdgenoot van Simon van Utrecht is geweest, lezen wij, dat Wigbolt was *ein mester an den seven kunsten*. In het Chronicon van Cornerus, bovenaangehaald, wordt hij *magister in artibus* genoemd. De beroemde Albert Kranz zegt in zijne *Vandalia* (Hanov. 1619) p. 229 van hem: *Wicboldus, ut ferebant, bonis litteris instructus: artium Magister ferebatur*. Ook Thrazinger noemt hem ein promovirter *Magister Artium*, welken bijnaam hem mede in een door Lappenberg aangewezen Chronijk van Wenzel Janibal wordt gegeven. Te regt schijnt dan ook Laurent op hem toepasselijk te achten, wat bij vergissing in Renner's Chronicon der löflichen olden Stadt Bremen in Sassen van Godeke wordt getuigd:

Götke was en *gelerder* Mann,
Geboren van edelen Stamm.

zullen nader zien, dat Simon van Utrecht in Noord-Holland zeer bekend was, dat hij zelfs familiebetrekkingen en vrienden in Haarlem en Monnikendam had. Nu stel ik mij voor, dat hij, vóór den vernieuwden strijd te wagen, aan dezen en genen, die hij als bekwame scheepsreeders of schippers had leeren kennen, zal hebben geschreven en in overweging gegeven, zeker met toestemming van Burgemeester Schoke en de andere raadslieden, of zij niet op eigen geluk af de Hamburgers met hunne vaartuigen zouden willen helpen: dat zij toch zelf ook belang bij het wèlgelukken van de onderneming hadden, en, zoo de zege werd bevochten, een deel van den erlangden buit, tot schadelloosstelling voor bekomen verliezen, zouden erlangen.

Zoo zien wij uit de stadskamerrekeningen van Hamburg over den jare 1602, die Laurent heeft medege-deeld, dat ruim vierendertig daalders aan den raadsheer Herman Langhe werden uitbetaald voor onkosten door de Hollanders gemaakt (1), en even eens ontving zekere Nannen Bisping eene teruggave van iets meer dan elf daalders, die door Diederik van Dordrecht waren besteed (2). Stellig weten wij, dat zekere Gerrit Jacobszoon, poorter te Enkhuizen, de Hamburgers volijverig heeft geholpen, en in de gevangenneming van Godeke Michiels een krachtadig aandeel heeft gehad (3).

(1) Item 34 tal. 8 sol. domino Hermanno Langhen pro expensis Hollandorum.

(2) Item dedimus 11 tal. 6 sol. Nannen Bisping pro expensis Diderik de Dordrecht.

(3) 1412. Exp. pro diversis notabilibus. Item 43 tal. 4

Maar, vraagt welligt deze of gene, waarom ontving laatstgenoemde eerst in 1412 de hem verschuldigde sommen? Het antwoord ligt gereed. Men kon niet gemakkelijk nitmaken, wie eigenlijk de koene scheepslieden waren, die uit West-Friesland ter hulp waren toegesnel. Eenige ingezetenen der stad Hoorn beklagden zich bij de Regering van Hamburg, dat hun ten onregte heur loon was onthouden (1). Zij hadden koggen bewapend, ook vrachtschepen in zee gestoken, om de vloot een indrukwekkender aanzien te geven, en zelve deel aan den strijd genomen: ja door hun toedoen was Godeke Michiels zoo lang opgehouden geworden, dat de Hamburger schepen nog tijdig konden aankomen, om den beruchten kaper aan te vallen. Het was daarom, dat zij verzochten, dat hun een derde deel van den behaalden buit mogt worden uitgekeerd. Maar de Raad van Hamburg gaf ten antwoord, dat hij, na deswege de hoofdlieden te hebben gehoord, zich vergewist had, dat slechts veertig man uit Enkhuizen aan den strijd had deelgenomen, eene beslissing, die ongetwijfeld op den bovengenoemden Gerrit Jacobszoon doelt. Men was met dit antwoord niet te vreden: en er werd besloten,

sol. Johanne Wulf, que recepit ex parte Gherit Jacobs sone van Enkhusen, que fuerunt soluta sibi secundum pronunciationem civium nostrorum adhuc de bonis, alias receptis, quando Godeke Michelsson fuit captus. Item 40 tal. Onze Jacobszoon kwam zelf te Hamburg, om het geld te ontvangen, en gaf daarvoor de quitantie, die wij hierachter mededeelen, Bijlage I.

(1) Zie Heimrich, *Eiderstadter Chronik*, herausg. von Falck, I. 220. Lappenberg, t. a. p. 97.

dat Burgemeester Schoke in persoon te Groningen zoude komen, om de regtvaardigheid der gegevene beslissing met eede te bevestigen. Hierop echter drong de Regering van Hoorn niet aan, en men verklaarde zich in een tweede schrijven te vreden, zoo de burgervader te Hamburg of Lubeck de zaak bezwoer.

Maar Gerrit Jacobszoon deed zijne regten beter gelden. Hij schreef aan de bevoegde autoriteit, dat hij tien Hamburgers aan boord had gehad, zelf Godeke had aangevallen, en dat, niettegenstaande hij een leenman van Albrecht van Beijeren was, die hem den 13 Julij 1400 een kaperbrief (1) tegen de Hamburgers had verleend. Zijne aanspraken werden na een langgerekt onderzoek geldig bevonden, en (gelijk ik zeide) behoorlijke schadeloosstelling aan hem uitbetaald (2).

Keeren wij tot onzen Simon van Utrecht terug. Zoude hem het loon zijner dapperheid zijn onthouden? De stadskamerrekeningen van Hamburg leeren ons het tegenovergestelde. Acht en veertig daalders werden hem uitbetaald *voor zijne moeite* en verlies van scheepstuig, waarbij later nog andere sommen werden gevoegd (3).

(1) Zie dezen naar Thoe Schwartzenberg en Hohenlandsberg, Vriesch Charterboek, d. I. bl. 511, hierachter, Bijlage II.

(2) Seine Beschwerde (zegt Lappenberg, t. a. p. 98) wurden nicht an den Rath, sondern an die Schöffen zu Gent gebracht, und daselbst noch 1404 verhandelt. Im Jahre 1410 wandte er sich an den Herzog Wilhelm von Baiern, und im Jahre 1412 ward die Sache durch Vermittlung von acht Hamburger Bürgen verglichen, und Garrick (!) gab Quitung.

(3) Anno 1402. Exposita. Ad diversa 48 tal. Symoni de Vitrecht *pro labore et destructione navalium instrumentorum*,

Zijn voortreffelijk schip, *de bonte koe uit Vlaanderen*, had veel geleden in den strijd; het werd op stadskosten hersteld (1), en ook de kosten, die hem de uitrusting van hetzelfde had veroorzaakt, werden hem volledig vergoed (2).

De eerstvolgende twintig levensjaren van onzen Simon schijnen voor de geschiedenis weinig belangrijks te hebben opgeleverd: van 1403 tot 1425 schijnt hij als ambteloos burger te hebben geleefd, zich enkel tot zijn eigen voordeel op handel en scheepvaart toeleggende. Het handelskantoor, door hem ter zijner nieuwe woonstede gevestigd, nam van dag tot dag in belangrijkheid en bloei toe: ja aanzienlijke sommen werden door hem aan de stedelijke regering van Hamburg ter leen verstrekt. Volgens de Stadskamerrekeningen had hij in 1406 4 æ rente van de stad te trekken, hetgeen (volgens Laurent) de hoogste post is, die immer met betrekking tot andere personen onder de afdeeling: *redditus et hura* voorkomt. In 1418 verstrekte hij aan de stad 105 æ , waarvoor hem 7 æ rente, en daarenboven nog 300 æ , waarvoor hem 20 æ rente werd toegerekend, terwijl ook nog in 1429 eene som van 27 æ als aan hem uitbetaald staat aangeschreven (3).

quando Godeke Michahelis et alii fuerunt capti. Item 6 tal. 4 sol. eidem pro anchoris, lanceis et expensis carpentariorum.

(1) Item 32 tal. Hermanno Nyenkerken (deze schijnt een scheepsbouwmeester te zijn geweest) pro labore et navibus destructis ad usus navis, *Bunten Ko dicte*.

(2) Item 15 $\frac{1}{2}$ tal. 2 sol. Symoni de Vtrecht pro laboribus et expensis suae navis in reyse post Vitalienbrodere.

(3) Laurent, t. a. p. 89.

Van het privaateleven van Simon van Utrecht staat ons gedurende dat tijdsbestek weinig opgeteekend: alleen moet hij in 1405, 1407, 1408 en 1415 op de stedelijke registers als borg voorkomen (1), terwijl wij hem in de Hamburgsche Kerkgeschiedenis van Staphorst vinden vermeld, als een der executeuren van het testament van zekere Vrouwe Swartekop (2), die in 1419 of 1420 was overleden.

Het jaar 1425 echter bragt hem op nieuw in naauwe aanraking met de geschiedenis der beroemde koopstad zelve. Op dat tijdstip toch werd hij tot lid van den Raad verkoren, en sedert is in de stadskamerrekeningen bij zijn naam ook steeds het woord *Dominus* geplaatst. Van toen af nam hij in de openbare aangelegenheden het levendigste deel, en mogt de stad van zijne schrandrheid, beleid en doorzicht onafgebroken partij trekken.

(Het vervolg hierna.)

(1) Laurent, t. a. p. 88.

(2) Staphorst brengt dat testament tot het jaar 1471, maar de onjuistheid dezer opgave is reeds aangetoond door Lappenberg, t. a. p. 89, 37. Zie het testament zelf hierachter, Bijlage III.

**Makinghe van JAC. VAN DAM, Raet inden
Hove van Utrecht (1669).**

Op huden den 2^{en} Juny 1669 compareerde de Hooggel. Heer Mr. Jacob van Dam, Raed ordinaris in den Ed. Hove van Utrecht, met ons gaende *etc.* ende verclaerde te approberen *etc.* de Heren mombors, die Joffr. Maria Soest van Vryvelt, des comparants huysvrouw, op den 26^{en} April 1663, over hare onmundige kinderen heeft versocht ende gestelt aan haer syde, verclaerde daerom de Heer comparant, nevens de voorn. gestelde Heren mombors, als noch in 'tleven synde, an syn syde, tot mede mombors over syne nagelatene onmundige kinderen te versoeken ende te constitueren by desen, de Heren Johan van Dam, gewesene Gouverneur ende Admirael in Oostindie, den Heer Jacob van Dam, Consul van wegen de Ho. Mo. Heren Staten Generael tot Smirna, des comparanten broeders, den Heer Willem van Dam, regierende Burgermeester tot Amersfort, ende den Heer Pieter van Dam, Advocaat vande Oostindische compagnie tot Amsterdam, alle vier tstamen *etc.*, by afsterven *etc.*, specialyk daermede excluderende by desen de Heren vroetschappen, gerechte en weescamer *etc.*, verclarende vorder de Here comparant, ten opsichte *de Heerlyckheit van den Omloop*, aen Pieter Geraert van Dam, des comparants oudtsten soon is geprelegateert by testament van des comparants schoonvader Soest, ende dat by mede sal genieten het voordeel den oudtsten soon competerende, volgens de ordonnantie, ende by desen hem noch geprelegateerd wort des Heren comparants *horologie, alle 't geweer, stock met silver beslach*, en de *boeken van belegeringen ende oorloghen*, te begeren, dat Jacobus Amelis, des Heren comparants tweede soon, daer tegens vooruit sal

Utr. voorheen en thans, II Dl. II St. 22

hebben alle des Heren comparants *boeken van rechten ende praktyk*, ende tgene tot des Heren comparants comptoir behoort, alsmede *'t schiltpaden coffertje met silver beslach op syn naam in een loterye getrokken*, ende des comparants *groete silvere segel*, ende eindelyk noch alle des Heren comparants *antiquiteiten*, ende aen Willem Frederik, des Heren comparants derde soon, den *Atlas van Jansonius in vyf stukken*, ende *de vyf stedeboecken, twee zeespiegels off pas-caert-boecken*, ende dan des Heren comparants *boeken van reysen off voyages*, sullende des comparants vordere *boeken in theologie, medicyn, politie, historien* blyven gemeen. Aan des comparants dochter Jacomina Cathryn wort geprelegateert haer *chambre garnie, offte gestoffeerde camer*, met ledicant ende bedden met syn toebehoren daerop synde, ende hetgeen tot hare *nachtbanquet* behoort, soo van silver als anders, voor soo veel hetselve op date van syn comparants overlyden in wesen syn sal etc. Aldus gedaen t'Utrecht, ten huise van hem comp. etc.

(Get.) Jacob van Dam, etc.

(Naar een oorspronkel. duplicaat.)

D. v. Fl.

Droochmakinghe van het Naerder-Meer (1623).

De WelEd. Jo^r. Gisb. van Hartevelt, de WelEd. Jo^r. Joh. van Rhede, Heer tot Renswoude, de Hoochgel. Mr. Peter Dierhout, raet ordinaris inden hove van Utrecht ende de Ed. Heer Balth. Vosch, alle participanten in 't *Naerder-Meer*, verclaerden, ten ernstigen versoecke vanden WelEd. Jo^r. Assuerus van Braeckel, waerachtich te syn, dat tot *droochmakinghe van het Naerder-Meer* voorsz., eerst gestelt ende gebruiet syn geweest *eenige ordinarie schep-raderen*, dan dat daernae het *werck van Marten Rutgersz.* de Heer (hebbende brede schep-raderen) aen de participanten van het voorsz. meer worden voorgestelt ende gerecomendeert, hebben daerover de participanten de voorsz. nieuwe inventie van Marten Rutgersz. aengenomen ende an hare molens doen approprieren met seer groote costen; dan also die participanten de voorsz. nieuwe geinventeerde molens enighen tyt hadden gebruiet, hebben bemerckt ende bevonden, dat aen alle de voorsz. nieuw geinventeerde molens veel groote faulten waren, alse nãmelyck, dat deselve niet diep waren staende, ende consequentelyck het water niet hooch en conden opmalen, dat oock deselfde molens waren hebbende breede schep-raden van vuren hout, omme lichter omme te gaen, noch hadden de voorsz. molens groote camraden ende andere groote wercken, waerdeur dezelfde lichtelyck op d'een of andere plaetsen worden gebrocken, ende alsulcx daertoe continuelyck reparatien ende timmerluyden van noeden waren, ende middelre tyt den wynt passeerden, waerover de participanten noodich bevonden hebben, de voorsz. molens deur verscheide muelemeesters te laten visiteren, dewelcke bevonden hebben,

dat de schepraden vanden selve molens stonden gelyck met het *meyvelt* van het meer ofte weinich duimen daeronder, soo dat de participanten bevonden, onmogelyk te wesen het voorsz. meer met de voorsz. molens drooch te maken ende drooch te houden, omme redenen, dat ordinarie de ouder molens behoorden te staen onder het *meyvelt* vier ofte vyf voeten, 't welck mette voorsz. molens niet gedaen conde worden, waerover de participanten geresolveert hebben, de voorsz. nieuwe geinventeerde molens in de gront op te nemen ende te veranderen tot ordinaris molens ende schepraden, dewelcke jegenwoordich staen enige voeten dieper als het *meyvelt*, verclarende voorts, dat de participanten, voor veel daisenden wel wilden, dat sy de voorsz. nieuwe molens van Marten Rutgersz. de Heer niet en hadden gebruikt, omme redenen, dat syl. daerdeur in seer groete costen, schade ende interest syn vervallen, dewelcke tot veel duysent belopen, al 't welck, voorsz. staet, syl. t' aller syden presenteren met eede gestand te doen, daertoe versocht synde, versoeckende hiervan acte, dewelcke is dese. Aldus gepasseert binnen Utrecht, ten overstaen van Michel Jacobsz. van Pinterfoor ende Henr. Symonsz. Nypoort *etc.*, die de geprotocolleerde acte tesamen onderteekent hebben, opte 5 Aug., anno 1625 *stilo veteri.*

(Get.) G. van Hertevelt, Johan van Rede.
P. Dierhout, Balthasar Vosch, *etc.*

(Naar de oorspronkel. acte).

D. v. FL.

Onderstand aan de Waldensen door Nederland verleend.

Toen in den zomer van 1655 de verschrikkelijke vervolging der Waldensen zich hernieuwde, en eene menigte hunner daarbij gewelddadig vermoord werden, trokken de Staten dezer landen zich de partij dezer ongelukkige geloofsgenooten aan; zij magtigden hunnen ambassadeur W. Boreel onverwijld den Koning van Frankrijk te bewegen, tusschen beiden te treden, en door het doen ophouden dezer vervolging hun lot te verzachten. Het antwoord van dezen afgezant, alsmede de in Nederland voor dit volk gecollecteerde gelden kwam ons ter hand. Wij beschouwen het belangrijk genoeg beide stukken hier mede te deelen, doch willen vooraf een kort overzicht der geschiedenis dezer valeibewoners van Piemont den lezer mededeelen (1).

De Waldensen, een christelijke aanhang, beroemd als voorloopers der hervorming, en handhavers van het protestantendom in de middeleeuwen, ontleenen hunnen oorsprong en naam van Petrus Waldus, een aanzienlijk burger te *Lyon*; ofschoon sommige schrijvers, en mogelijk niet zonder grond, den naam van *Waldensen* liever afleiden van *Vallis*, vallei, en hen dal-bewoners, Waadlanders (*Vaudois*) noemen. Waldus kwam reeds in 1170, door het lezen van den bijbel en eenige plaatsen uit de kerkvaders, welke hij zich in de landtaal liet overzetten, tot het besluit, om de leefwijze der aposte-

(1) Nieuwenhuis, Woordenboek, die de Conversat. Lex. gevolgd is. Utr. voorheen en thans, II Dl. II St.

len en eerste christenen te volgen; verdeelde de opbrengst zijner goederen onder de armen, en verkreeg door zijne leerredenen eenen talrijken aanhang, welke meestal uit geringe handwerkslieden bestond. Verachting van de geheel verbasterde geestelijkheid en tegenstand aan de roomsche hiërarchie, hadden de *Waldensen* met andere godsdienstige aanhangen der middeleeuwen gemeen; maar, terwijl zij, volgens het oogmerk van hunnen stichter, alleen de zeden poogden te verbeteren, Gods woord in de landtaal voor een' ieder vrij leeraarden, en den bijbel alleen voor den eenigen regel van hun geloof hielden, zoo legden zij het op eene geheele hervorming der christelijke kerk toe, maakten zich van de leeringen, gebruiken en instellingen der roomschen geheel los, en vormden een afzonderlijk, godsdienstig genootschap, waarover door het pausdom de vloek van ketterij werd uitgesproken. Deze trof hen reeds in het jaar 1184, op het concilie te *Veronia*; doch hunne algemeene vervolging had eerst plaats, nadat zij in het Zuidelijk gedeelte van *Frankrijk* zich verspreid, en, onder begunstiging van de graven van *Toulouse* en *Foix* aldaar gevestigd hadden, in den ketteroorlog tegen de *Albigensen*. Vele *Waldensen* vloten toen (1209—1230) naar *Arragon*, *Savoije* en *Piemont*. *Spanje* wilde hen niet dulden; in *Languedoc* handhaafden zij zich tot 1330; in *Provence*, onder harde onderdrukkingen, tot 1345, wanneer het parlement te *Aix* hen op de gruwzaamste wijze deed uitroeijen; doch in *Dauphiné* hielden zij zich nog langer staande, en het was eerst in den oorlog der *Severnens*, dat de laatste *Waldensen* uit *Frankrijk* verdreven werden. In het midden der 14de eeuw waren enkele gedeelten van hunnen aanhang naar

Calabrië en *Apulië*, alwaar zij spoedig onderdrukt werden, en anderen naar *Boheme* geweken, die aldaar *Grubenheimer* genoemd werden, omdat zij zich gewoonlijk in holen schuil hielden. Deze verloren zich later onder de *Hussiten*; doch vonden een duurzaam verblijf in de, door de natuur bevestigde, dalen van het Westelijk *Piemont*, en rigtten hier eene afzonderlijke gemeente op, die, met alle buitenlandsche *Waldensen* verbonden, tot heden de hoofdzetel van hunnen aanhang gebleven is. Hunne leer rust alleen op het evangelie, hetwelk zij benevens eenige leerboeken, in hunne oude, onbeschaafde taal bezitten, waarin zij ook hunne hoogst eenvoudige godsdienstoefening tot in 1608 gehouden hebben, toen zij, hunne oude *Barben* (leeraars) uitgestorven zijnde, die uit *Frankrijk* verkregen, sedert welken tijd zij in het Fransch prediken. Deze leeraars maken echter geenen bijzonderen priesterstand uit, en worden door gereformeerde akademien aangevuld. Hunne gebruiken bepalen zich alleen tot doop en avondmaal. Het kerkbestuur hunner gemeenten, welker leden zich meestal met den wijnbouw en de veeteelt ophouden, is republikeinsch; aan het hoofd van ieder derzelve is een consistorie, dat uit ouderlingen en diakenen bestaat, onder voorzitting van den predikant, hetwelk de strengste zedelijke tucht handhaaft, en in kleine geschillen beslist.

De *Waldensen* waren, van het oogenblik van hun bestaan af, door zuivere zeden, vlijt en naarstigheid, boven hunne katholieke naburen verheven; werden voor de beste onderdanen gehouden, en zorgden, dat het echte christendom niet van de aarde verbannen werd. Ofschoon nu wel hunne ergste vijanden hun dezen roem niet konden betwisten, moesten zij echter door de dweepzieke

roomsche geestelijkheid vele vervolgingen verduren. Reeds in het jaar 1440 wilden hen de dominikanen in *Piemont*, zoo als ook in *Frankrijk*, te vuur en te zwaard bekeeren, en nog erger was hun lot, toen zij in de 17de eeuw eene kerkelijke gemenschap met de gereformeerden hadden aangegaan; want nu trof hen de eerste uitbarsting der pauselijke woede tegen den voortgang der hervorming, welker grondbeginsels zij reeds meer dan 3 eeuwen hadden voorgestaan; en van hier hunne uitroeiing in *Frankrijk* en derzelver afwisselende lotgevallen in *Piemont*. Die zich in het markisaat van *Saluzzo* hadden neergezet werden geheel uitgeroeid, en die zich in de overige dalen bevonden, op de trouwlooste wijze, door monniken en soldaten aangevallen, op de ontmenschte wijze mishandeld, en velen hunner wreedaardig vermoord; niettegenstaande zij vroeger van het hof van *Turin* nieuwe verzekeringen voor hunne godsdienstige vrijheid verkregen hadden.

Deze trouweloze vervolging viel voor in 1655; en was naauwelijks te 's Hage bekend of de Algemeene Staten besloten onmiddellijk hunnen afgezant aan te schrijven, om zich uit hunnen naam voor deze ongelukkigen aan den Koning der Franschen te wenden, en zijne tusschenkomst in te roepen, om de vervolging te doen ophouden, op welk schrijven het volgende antwoord is ingekomen:

Hoge Mogende Heeren!

Myn Heeren op U Ho. Mo. bevelen van den 7° deser ontfangen, alhier den 15 deser ben den 19° saterdach smorgens van hier vertrocken nae den Coninck dien avont tot Verbri 14 mylen, des anderen daechs sondaechs tot Chauny 14 mylen, ende den 21° tot la Tere aenge-

comen, alwaer ick t hoff hebbe gevonden, ende nae dat ick alvoren hadde geprepareert by de ministers van Syne Ma'. de sake my by resolutie aenbevolen, concernerende de massacre der Vouldoisen en Piedmont, ende de punten die U Ho. Mo. daerop aenlasten, voorstellen, soo hebbe myne publicque audientie terstont becomen ende gehad nae middaegs ten twee uyren, by hare Ma^{tes}. yder apart.

Den Coninck gaff op myne propositie tot antwoord, dat Syne Ma'. alrede synne genegentheyt hadde betoont, om die beyden te herstellen en hare oude plaetsen, ende dat opt verder geproponcerde naerder soude denken, eyndigende met de ordinairis verelaringe van Syne Ma^{tes}. goede affectie tot U Ho. Mo. ende haren staet.

Als ick myne audientie hadde by de Coninginne soo was den Coninck (my onbekent) achter myn staende, soo dat alles hoorde wat ick proponcerde, ende wat hare Ma'. my daerop antwoirde, daerin bestaende, dat hare Ma'. leet was, ick de moeyte hadde moeten hebben, om soo verde den Coninck te comen vinden, die al voor desen synen Amb'. Monsieur Chanut gelast hadde U Ho. Mo. te berichten, hoe dat Syne Ma'. die actie in Piemont desavoueerde, dat daerover niet wel te vreden was geweest, hadde al voor desen terstont geschreven aen Mons'. le Duc Desdigueres, gouverneur van Dauphiné daer de luyden uyt de valleyen ingewcken waren, dat men die in speciale protectie soude nemen ende niet gedogen dat haer enige verder hinder ofte molestie soude werden aengedaen, jae selfs dat die Hertoch soude hebben Sorge te dragen, dat de voors. uytgewekene soudent ter hant gestelt worden eenich onderhout tot hare subsistentie, dat oock tot tecken van mescontentement Co-

nincx brieven waren afgegaen aen 't hoff van Turin, om den Hertoch te raden, dat hy d'uytgewekene soude willen wederom in nemen ende herstellen in hare oude plaetsen ende possessien nae uytwysen van haere privilegien, soo dat haere Ma'. seyde niet te willen twyffelen, off alles soude daerop volgen tgeene U Ho. Mo. deden door my proponeren; daer syn oock eenige descoursen over en weder gevallen, die doch alle tot voors. substantie uytcomen. By d'heere Cardinael, hebbe conferentie gehadt in een besloten camer, soo dat ick de geheele sake vryelick hebbe cunnen ontledigen ende voorstellen, ende werde ick daerop seer particulierlyck bejegent. Voor myn vertreck van Paris, was myn wesen besoecken den Heere Abbatthi d'Alie, ordinaris ambassadeur van Savoyen, die my alle d'argumenten hadde te gemoet geworpen, daerop hy soo wreedten daet, trachtete te justificeren ofte t'exuseren oock heel verdraeyt, ende qualick geappliceert, soo dat ick aen syne eminentie de pretense Savoysche argumenten en passant in myn verhael solveerde ende goede onderrechtinge gaff van de ware gelegentheyt der saken, want oock syne Eminentie sustineerde ende seyde datter groot getier ende geroep werde in de werelt gemaect over eene cleyne sake, dat het eene militaire desordre was geweest, tegens wederspannige onderdanen van den Hertoch, die op syn hoochheys ordre geen logementen hadden willen toestaen voor de passerende troupes, dat daer in geen religie in consideratie en quam, ende dat in allen gevalle geen sestich personen waren doot gebleven; ende als ick op alle de voors. saken beter onderrichtinge hadde gegeven, soo hebbe noch gesecht, hoe dat by goede neutrale informatien conde blycken, dat daer wel vyff ofte ses duysent

menschen van de Vaudoisen waren om den hals geraeckt, vermoort, verbrant, versmoort, in sneeuw verstickt ende in somma vermist, soo objicieerde d'Heere Cardinael, dat sulcx niet en conde wesen (want syde) datter qualick drie duysent Vaudoisen in alles waren geweest in de verstoorde valleyen, als zy in rust ende paisible possessie daervan waeren, dan ick hebbe wederom syne Eminentie met kennisse onderricht dat de selve van den Heer Ambassadeur van Savoyen seer qualick was geconformeert, die aen my mede sodanige discoursen hadde gehouden om dat onmenschelyck feyt alsoo te decken ende te vercleenen, maer dat men van neutrale ende oock de Catholique Romeynsche selfs volcomentlyck geïnformeert is, hoe dat de Vaudoisen van de religie in de bekende valleyen in ruste wesende wel sterck waren geweest xx duysent zielen, ende tot teken van dien dat d'uytgeweekene uyt de voors. valeyen in Dauphiné, ende op des Coninck gronden wel XIII a XIII duysent sterck waren, in voegen dat syne Eminentie daerop stilsweech ende met soo hogen geleyt van stemme niet, begon te seggen, dat men die sake moeste accommoderen; ick antwoorde dat myne propositien by den Coninck ende Coninginne daerop hadde aengehouden, dan ick urgeerde mede volgens U Ho. Mo. expressen last dat de Fransche soldaten ofte hare officieren die een soo Barbarischen massacre hebben gedaen ofte helpen doen ende authoriseren behoorden tot een exempel te worden gestraft; daerop syn Eminentie seyde dat tselve aen den Coninck niet en conde werden gevercht alsoo het auxliaire troupes waeren, aen Savoyen overgegeven, die den Hertoch hadde te gebieden, nae synen wille ende behagen, maer dat den Coninck alrede hadde gedaen all het geene, soo als hier voren staet, dat

de Coninginne my hadde geantwoort; voegende syne Em^c. daerby dat den Hartoch van Savoyen, tzedert hadde versocht de capture van een der principaale hoofden der Valdoisen die tot Paris was gesien, dan dat Syne Ma^t. sulcx plat hadde afgeslagen. Men moest (seyde d'Heere Cardinael) die sake doen repareren, en dat Syne Ma^t. genegen was, daertoe syne mediatie te gebruiken, opdat den Hartoch van Savoyen, wederom herstelle in hare oude plaetsen ende possessien daer ende daertoe sy concessien hebben, dat sy daer vreesamelyck in gehoorsaemheit van heuren Prince sullen mogen syn ende leven in de vryheyt van hare religie, sonder eenige oppressie ofte verminderinge te doen van hare oude privilegien dat sy hare landeryen ende vaste goederen die de Valdoisen hebben buyten de geprefigeerde limiten sullen vercopen ofte veralieneren aen papisten binnen eenen bequamen langen tydt, ende dat den Coninck soude syn haren guarant, dat de nieuwe concessien, naer uytwysen der oude privilegien haer sullen werden gepresteert ende onderhouden van des Hartochs syde, maer ick insteerde dat wel genoeg soude wesen, als de priwilegien wel sullen wesen geobserveert, maer dat de jegenwoordige begaene foute door een regoreus exempel van straffe behoorde te werden geexpurgeert om te doen afschricken alle die gene die in toecomende yets diergelycks souden willen voornemen, daerop ick evenwel met syn Eminentie niet hebbe cunnen accoord vallen, die seyde, dat d'oersake ende het feyt seer verscheydentlyck werden verhaelt, ende deselve off gejustificert off geaggraveert, het ware best, seyde syn E. int toecomende te versien, dat yets diergel. niet meer en werde veroorsaect van d'een syde, nochte gecom^t. aen d'andere syde: Syn Em^c. heeft be-

looft met veele groote expressien syne genegentheyte te willen toebrengen, opdat dese nytgeweeckene Vaudoisen, alsoo mogen worden geretablisceert, daertoe den Coninck selfs seer was gedragen, ende oock (seyde) wist ick wel, hoe veel syn Em^c. estimeerde die van de religie als goede onderdaenen van den Coninck derhalven, my met namen alle de Heeren van de religie die in de hoochste employementen vant ryck werden gebruyckt, ende dat nu noch niens eenige Heeren waren gecomm^t. in militaire opperste charges nae Catalonien ende naer Italien, soo dat dit quaet exempel (soo als dat noemde) in Vranckryck gansch niet was te vresen; wilde verder, dat ick U Ho. Mo. soude verseeckeren van syn E. goede genegentheyte, tot dienst, ende alle goede officien.

Dit is in substantie ende oock in veelen de woerden van tgeene ick op U Ho. Mo. last int hoff hebbe verhandelt, waer ick verhope U Ho. Mo. goede intentie te hebben gevolcht, ende soo veel in myn is te hebben voldoen. Hier mede,

Hooch Mogende Heeren etc.

Tot Parys den 26^e Juny 1655.

(Get.) W. Boreel.

Deze krachtige taal van den edelen Boreel, welke het standvastige oude Nederlandsche karakter zoo zeer kenschetst, bleef niet zonder gunstig gevolg. Meer Protestantsche Mogendheden trokken zich deze zaak aan, en door een vergelijk, te Pignerol nog hetzelfde jaar getroffen, werden de verstrooide Waldensen in hunne vrijsteden hersteld, en de oude voorregten onder zekere wijzigingen bevestigd.

Het was echter niet genoeg, dat deze vervolgden weder ongehinderd in hunne vrijsteden konden terugkeeren.

Zij waren ontbloot van lijf- en levensbehoefte, en vonden van hunne woningen niet veel meer dan de puinhoopen terug; er was dus ook aan geldelijken onderstand groote behoefte. In Nederland werd eene algemeene collecte uitgeschreven. Voor deze Provincie werd de boekhouder van de Gereformeerde Diaconie alhier, » geauthoriseert, omme ten overstaen van de Gecomm. van Haar Ed. Mog. 't ontfangen alle de penn. binnen dese Provincie te collecteren voor de vervolghde Vaudoisen in de valleyen van Piemont onse Religions-verwanten op de voet als A°. 1644 voor die van Irlandt" (1).

Wij laten hier volgen de » Rekeninge ende bewys van den ontfanck ende wtgift gedaen by Lambert de Gruyter, als by de Heeren Staten van den lande van Utrecht volgens resolutie van dato den 15^{en} Augusti 1655 geauthoriseert ende gecommiteert om t ontfangen in dese provintie de gecollecteerde penningen voor, ende tot subsistentie als mede vertroosting van de arme verdrevene inwoonderen der valeyen van Lucerne, Angrona ende andere onder het gebiedt van den Hertoch van Savoyen en Piemont, belydende de gereformeerde religie, om de getuygenisse onses Heeren ende Salichmakers Jesu Ghristi tegenwoordich in over groote ongelegentheyte geraeckt synde."

1655. 26 Aug. In den eersten ontfangen wt den Dom

voormiddach.	f 2026 — 4 —
Nademiddach in den Dom.	» 1836 — 3 —
Voormiddach in de Buerkerck.	» 633 — 4 —
Nademiddach in de Buerkerck.	» 746 — 15 —
Voormiddach in de Jacobikerck.	» 997 — 0 —
Nademiddach in de Jacobikerck.	» 827 — 0 —
Voormiddach in Nicolaikerck.	» 309 — 3 —
Nademiddach in Geertruydenkerck.	» 317 — 16 —
Dito van de Engelsche gecollecteert ende ontfangen.	» 77 — 0 —

(1) Vroedsch. Resol. 15 Aug. 1655.

27 Aug.	Dito van D ^o . Petrus Gelterus, tgeen aen de Blauwcapel is gecollect. f	230	—	1	—
	Dito van D ^o . Waltherus Nelle- steyn, tgeen tot Jutphaes is gecol. »	46	—	12	—
	Dito van D ^o . Johannes de Jongh, tgeen tot Harmelen is gecollecteert. »	56	—	0	—
	Dito van Arnout Arnoutsen de Jongh, tgeen in de Fransche ge- meente is gecollecteert. »	332	—	14	—
	Dito van Jan Coek di Pinelli, tgeen in de kerk tot Maerssen is gecollecteert. »	521	—	8	—
	Dito van Gerardus Halma, tgeen in de kerk tot Bambrugh is gecoll. »	112	—	8	—
28 — —	Dito van Jan Pieterss Camelaer, tgeen in de kerk tot Willigen Lan- gerack is gecollecteert. »	30	—	0	—
	Dito van D ^o . Dominus Blesius, tgeen in de kercke tot Breuckelen is gecollecteert. »	344	—	4	— 8.
	Dito van D ^o . Lambertus Sande- rus, tgeen in de kerk aen de Bilt is gecollecteert (met een klein dia- mant ringsken). »	139	—	0	— 8.
29 — —	Dito van den Rentmr. van Royen, tgeen in de kerk tot Westbroeck is gecollecteert. »	52	—	17	—
30 — —	Dito van D ^o . Sypesteyn, tgeen in de kerk van de Meern is gecollect. »	14	—	0	—
	Dito van D ^o . Teeckmannius, tgeen in de kerck tot Zuylen is gecol. »	22	—	16	—
	Dito van Adriaen Janssen Haes, tgeen in de kerck tot Cockingen is gecollecteert. »	109	—	0	—
	Dito van M ^r . Lambert, tgeen in de kerck tot der Aa is gecollecteert. . »	36	—	0	—
31 — —	Dito van D ^o . Helsius, tgeen tot Vreeswyck aen de Vaert is gecollect. »	70	—	6	—
	Dito van Johannes Vreser, Schout, tgeen tot Camerick is gecoll. »	60	—	0	—

	Dito van D ^o . Montanus, tgeen in de kercken tot Oostveen en Martensdyck is gecollecteert.	f	80	—	0	—
	Dito van D ^o . van Kesteren tot Tienhoven gecollecteert.	»	78	—	0	—
1 Sept.	Van D ^o . de Vries, tgeen tot Thamen is gecollecteert.	»	29	—	11	—
	Dito van D ^o . Slosius, tgeen tot Vleuten is gecollecteert.	»	12	—	0	—
	Dito van Reynerus Brandolfius, tgeen tot Capel is gecollecteert.	»	31	—	0	—
	Dito van D ^o . Abrahamus Rodenhorch, tgeen tot Seghvelt is gecoll. »	»	80	—	1	—
	Dito van Jan Smach, tgeen tot Montfort is gecollecteert.	»	150	—	0	—
	Dito van Weyntgen Biesschof, tgeen tot Baren ende Eembrugge is gecollecteert.	»	64	—	6	—
	Dito van Schrevel Bagel, tgeen tot Lopick is gecollecteert.	»	60	—	3	— 8.
	Dito van D ^o . Henricuster Bringh, tgeen tot Wellis is gecollecteert.	»	83	—	15	— 8.
	Dito van D ^o . Arnoldus Vouckius, tgeen tot Seyst is gecollecteert.	»	20	—	0	—
3 —	Dito van D ^o . Johannes Porselius, tgeen tot Linschoten is gecoll. »	»	40	—	0	—
	Dito van D ^o . Cornelius de Leeuw, tgeen tot Doorn is gecollecteert.	»	54	—	1	— 8.
	Dito van Jan Corneliss, tgeen tot Venendael is gecollecteert.	»	50	—	0	—
4 —	Dito van D ^o . Cornelius van Diemerbroeck, tgeen in de kereke tot Rhenen is gecollecteert.	»	200	—	16	—
	Dito van D ^o . Jacobus Geens, tgeen tot Vrelant is gecollecteert.	»	64	—	14	— 8.
	Dito van D ^o . Johannes Almeloveen, tgeen tot Mydrecht is gecoll. »	»	126	—	0	—
	Dito van Cornelis Lambertss, tgeen tot Emmenes buytendyx is gecollecteert.	»	52	—	0	—

	Dito van D ^o . Arnoldus Neckius , tgeen tot Cortehoeff is gecollecteert. f	37	—	12	—
	Dito van D ^o . Neckius , tgeen tot Ankeveen is gecollecteert. »	30	—	10	—
5 Sept.	Dito van D ^o . Theodorus à Steen- winckel , tgeen tot Wyck in de kerck is gecollecteert. »	164	—	15	—
	Dito van D ^o . Rutgerus Coesvelt, tgeen in de kerck tot Bunninck is gec. »	20	—	0	—
	Dito van D ^o . Adrianus Hessels , tgeen in de ker. tot Driebergen is gec. »	28	—	10	—
	Dito van Meyns Meynsen , tgeen in de kerck tot Bunschoten is gecoll. »	39	—	5	—
	Dito van D ^o . Tus , tgeen in Neerlang- broeck is gecollecteert. »	30	—	0	—
	Dito van D ^o . Deylius , tgeen tot Coten is gecollecteert. »	3	—	10	—
	Dito van D ^o . Vyanen , tgeen in Overlangbroeck is gecollecteert. . . »	4	—	10	—
	Dito van D ^o . Halma , tgeen tot Lan- geraeck over Leck is gecollecteert. »	46	—	0	—
6 —	Dito van D ^o . Nevius , tgeen tot Renswoude is gecollecteert. »	18	—	0	—
	Dito van D ^o . Franciscus Monta- nus , tgeen tot Cudelsteert is gecoll. »	24	—	0	—
	Dito van D ^o . Bernardus Keppel . tgeen tot Amerongen is gecollecteert. »	28	—	6	—
	Dito van D ^o . Rudolphus Noor- dyck , tgeen tot Odyck is gecollect. »	16	—	0	—
7 —	Dito van D ^o . Arnoldus Schoon- hoven , tgeen tot Abcoude is gecoll. »	27	—	3	—
8 —	Dito van D ^o . Herlingen , tgeen tot Soest is gecollecteert. »	58	—	17	— 8.
	Dito van D ^o . Johannes Jacobus Hanevelt , tgeen tot Emmenes bin- nendyck is gecollecteert. »	20	—	0	—
	Dito van D ^o . Cornelius Bos , tgeen in de kerck tot Schalckwyck is gecoll. »	13	—	10	—
	Dito van D ^o . Cornelius Bos , tgeen in de kerck int Wael is gecollecteert. »	12	—	0	—

	Dito van D ^o . Cornelius Bos, tgeen in de kerck tot Hagesteyn is gecolect.	f	19	—	8	—
	Dito van D ^o . Isacus Schut, tgeen in de kerck tot Houten is gecolect.	»	36	—	14	— 8.
	Dito van D ^o . Rutgerus Paledanus, tgeen in de kerck tot Terhorst is gecolecteert.	»	16	—	3	—
	Dito van D ^o . de Beys, tgeen tot Nichtevecht is gecolecteert.	»	8	—	3	—
	Dito van D ^o . Johannes Berchman, tgeen in de kerck tot Amersfoort is gecolecteert.	»	366	—	1	— 8.
	Dito van D ^o . Johannes Berchman, tgeen in de kerck tot Cuelhorst is gecolecteert.	»	13	—	10	— 4.
	Dito van D ^o . Johannes Berchman, tgeen in de kerck tot Leusden is gecolecteert.	»	2	—	12	— 8.
	Dito van D ^o . Johannes Berchman, tgeen tot Amersfoort by de Remonstranten is gecolecteert.	»	130	—	0	—
16 Sept.	Dito van den Rentm ^r . van Beek, tgeen in de kerck tot Woudenberch is gecolecteert.	»	29	—	7	—
26 —	Dito van D ^o . Gerardus Vordernius, tgeen tot Werchoven is gecoll.	»	10	—	0	—
29 —	Dito wt de bus van Capiteyn van Beeck.	»	41	—	12	—
	Dito wt de bus van Capiteyn van Zyl.	»	5	—	0	—
	Dito wt de bus van Capiteyn de Gruyter.	»	8	—	12	— 8.
	Dito wt de bus van den randant.	»	3	—	19	— 8.
15 Oct.	Van de Mennoniten tot Utrecht.	»	579	—	15	— 8.
1656. 9 Juny.	Voor juwelen volgens memorie en acquet.	»	107	—	0	—
	Comt voer den geheelen ontvangh.	»	13386	—	9	— 4.
	Comt noch voer avance op eenige specien.	»	5	—	8	— 0.
		»	13391	—	17	— 4.

Wtgifte tegen den voorsz. ontfangh.

1655.	4 Dec.	Tot Geneve doen tellen als p ^r . receu fransgelt.	f 10000	—	
		Dito betaelt 1/2 p ^r . C ^o . voor provisie tot Lions, alsoo daer over profyte- lick was.	»	50	—
24	—	Dito 1/2 p ^r . C ^o . provisie van M ^r . Henry Oliviers et Herincx tot Paris, om de penn. op Amster- dam ingetrocken in F ^s . Maes. . .	»	50	—
		Dito voor Courtage van Wissel be- taelt.	»	13	—
		Comt Frausgelt de so ^e . »	10113.	—	
		Maecken 1371 croonen de welcke door dito S ^r . Oliviers et Henrincx syn ingetrocken op Amsterdam in S ^r . Francois Maes, op 2 p ^r . C ^t . à 101 groot de Croon, in banco te betalen aen Jaques Martin de Waerd. Van Pieter Martin comt in banco.	f 8511	— 15	— 8.
1656.	24 Feb.	Voor hanggelt betaelt van f 8511-15-8 à 2 ³ / ₄ p. C ^o	»	234	— 1 — 0.
		Dito Courtage van hanggelt betaelt. »	»	4	— 7 — 0.
		Dito 1/2 pC ^o . provisie aen F ^s . Maes tot Amsterdam betaelt om de wissel- brieff te accepteren en te betalen. . .	»	42	— 11 — 8.
		Dito port van t gelt tot Amsterdam betaelt.	»	8	— 14 — 0.
		Dito port van brieven, soo van Ge- neve, Paris als Amsterdam.	»	8	— 9 — 0.
		Dito op bovenstaande f 8809-18-08 is verlos geweest op de specie tot Am- sterdam op 3 ³ / ₄ quade ryckdaler de somma van	»	5	— 2 — 8.
		Op quade schellingen en stuxken van acht.	»	12	— 1 —
		Op dito gout aen asen.	»	14	— 8 —
		Op twee valsche stuxken gout.	»	7	— 0 —
			»	38	— 11 — 8.

Op het resterende gout bevonden	
63 asen.	f 6 — 10 —
Op 36 à 28 st. en maar 26 st. waeren. »	3 — 12 —
Op diverse stukken silvergelt verlos. »	6 — 3 —
Op diverse quade vier st. verlos. . . »	3 — 10 —
Op diverse partyen te cort ontfangen,	
soo int gelt van Jacobik. als anders. »	9 — 10 —
	» 29 — 7 —

Repartitie van t overschot der penn. gecollegeert binnen de provincie van Utrecht tot subsidie der Vaudoisen, ten eynde tselve gerembourseert werde ten behoeve van de stadt Utrecht, als mede aen de cleyne steden en platten lande, nae proportie van t subsidie ter plaetsen voors. gecollegeert, breeder blyckende by de rek^e. van Monsr. Lambert de Gruyter aen de Ed. H. Gedeputeerden der Ed. Mo. Heeren Staten overgelevert.

Dient geconsidereert dat de subsidie gecollegeert in de stadt van Utrecht bedraecht volgens de specificatie van Monsieur de Gruyter de somme van f 8830 — 18 — 8.

Bestaende in de navolgende posten:

In den Dom.	f 2026 — 4
	» 1836 — 3
Buerkerck.	» 638 — 4
	» 746 — 13
Jacobikerck.	» 997 — 0
	» 827 — 0
Nicolaikerck.	» 309 — 3
Geertrudenkerck.	» 517 — 16
Engelsche kerck.	» 77 — 0
Fransche kerck.	» 332 — 14
Mennoniten kerck.	» 579 — 15 — 8.
De bus van Capiteyn van Beeck.	» 41 — 12
Van Zyl.	» 3 — 0
De Gruyter.	» 8 — 12 — 8.

Den Randant.	f	3	—	19	—	8.
Aan Juweelen.	"	107	—	0		
		<hr/>				
	S ^o .	"	8850	—	18	— 8.

Ende dat het subsidie in de cleyne steden ende ten platten lande gecollegeert, bedraecht volgens de voers. specificatie de somme van f 4340 — 18 — 12

Als mede dat t overschot der subsidie van de geheele provincie volgens de selve reeck^e. bedraecht de somme van " 4514 — 12 —

Soodat t voers. overschot, verdeylt synde nae proportie van de subsidien voers. soo binnen de stad Utrecht, als mede in de cleyne steden, ende ten platten lande gecollegeert, in de portie der stad Utrecht bedraecht de somma van . . . " 2983 — 15 —

Ende in de portie by de cleyne steden ende ten platten lande te repeteren de somme van . . . " 1530 — 16 —

Memorie van de penninghen gecollecteert in de Provincie van Utrecht.

In de kercken van de stad. f 7693 — 3 —
 Noch in de andere steden als ten platte landen etc. " 5691 — 11 — 4.

" 13386 — 16 — 4.

Daertegens gerimmitteert tot Geneve f 10000 Fr.

bedrage Hollants. " 8809 — 18 —

Comt in Cassa de s^{me}. " 4576 — 18 — 4.

Daertegens moet af gaen vols en licht gelt als andersins daerop bevonden, twelk nader by de reeck^e. sal blycken, ende versoecke daervan gedechargeert te worden.

In Utrecht 18 January 1658.

Lambert de Gruyter.

Nieuwe geweldadigheden gaven in 1664 aanleiding tot eenen nieuwen strijd; doch de vervolging, in 1684, door Franschen invloed bewerkt, bragt duizenden in de noodzakelijkheid, om de wijk naar protestantsche landen te nemen, waar zij zich meestal bij de Fransche gereformeerden voegden. Omtrent 2000 van hen gingen naar *Zwitserland*, en van deze drongen enkele gedeelten in 1689, gewapenderhand, weder in *Piemont*, en handhaafden zich hier onder velerlei onderdrukkingen; doch aan welke, door Pruissische tusschenkomst, door nieuwe verzekeringen van den kant van het hof van *Turin*, eindelijk in 1725 een perk gesteld werd. Intuschen hadden ettelijke honderden *Waldensen*, na langdurige, moeilijke onderhandelingen, waarin verkeerde godsdienstijver der Tubingsche godgeleerden zijne rol speelde, zich in het Wurtembergse neergezet, alwaar hunne nakomelingen, in 10 gemeenten verdeeld, tegenwoordig 1500 zielen uitmaken. Onder het Fransche bestuur verkregen zij gelijke regten met de katholijken; doch de koning van *Sardinië* bragt in 1814 alles op den voet van 1798 weder terug, maar verleende hun, eindelijk, in 1816, verscheidene vrijheden, zoodat hun burgerlijk bestaan thans verzekerd is, en de *Waldensen* tegenwoordig in hunne dalen van *Piemont* (*Lucerne*, *Peruse* en *St. Marten*) omtrent 18,000 zielen tellen, die 13 kerken en even zoo vele leeraars bezitten, en godsdienstvrijheid en burgerlijke regten genieten.

De zaak van D^s. VAN DEN HENGEL afgedaan.

Bijlage tot het medegedeelde in dit Tijdschrift, II Dl. Bl. 192.

In deliberatie geleyd zynde de zaak van D^s. David van den Hengel ende gelet op de iterative versoeken ende intercessien van de Kerkenraad door derselver gecommiteerden aan de Heeren Burgemeesteren ten eynde die zaak favorabelyk mogte worden ten eynde gebragt ende wel inzonderheid reflectie genomen zynde op de Resolutie van de Eerw. Grooten Kerkenraadt van date den 22^{en} Jan^r. 1705, by welke de Predicanten van Wingen ende Pontanus met den Ouderling de Ridder en de Boekhouder van de Diaconye Vermeer (dewelke ook verklaarden, zulx met kennisse ende ten genoege van D^s. van den Hengel te geschieden) versogt ende gecommiteert zyn geworden, om uyt de naam van de voersz. Kerkenraadt by Haar Ed. Achtb. te intercederen, om te zien of niet een eynde van die zaak zoude kunnen worden verkregen met versook dat de Heeren Politicque Commissarissen uyt den naam van de Ed. Vergaderinge des Kerkenraats zulx ook believen te faciliteren.

Heeft de Vroetschap, eniglyk reflecterende op de voersz. intercessien van de Eerw. Groten Kerkenraadt goedgevonden ende verstaan de onvoorzigtige expressien van D^s. David van den Hengel in zyne predicatien gebruykt gratieuselyk over te zien ende te remitteren consenterende dat denzelven D^s. van den Hengel zyne agterstallige en ingehoude tractementen ten Comptore van de Heeren Tresauriers Casembroot en de Ridder resp^o. zal mogen ontvangen. Vroedschaps Resol. 4 Feby. 1704.

STAAT DER BEVOLKING

EN DERZEIJVER GODSDIENSTIGE GEZINDHEDEN VAN DE GEMEENTE

UTRECHT, OP DEN 1 JANUARIJ 1845.

BENAMING DER STAD EN BUTTENWIJKEN, GEZAMENLIJK ÉÉNE GE- MEENTE UITMAKENDE.	Godsdienstige Gezindheden.								Bevolking in elke Gemeente afzonder- lijk.	AANMERKINGEN.	
	Gereformeerden.	Rooms- Catholijken.	Oud Roomschen.	Luthersche Evangelische.	Doopsgezinden.	Remonstranten.	Hoogduitsche Israëlitén.	Portug. Israëlitén.			Tot geene der voorn. gezinde- den behoorende.
Utrecht.....	24098	11355	603	1205	136	58	678	5	58	38196	Het getal Leden der Waal- sche Gemeente kan met geene zekerheid worden aangegeven, zijnde derhalve in de kolom <i>Gereformeerden</i> gebracht. Luthersche Herstelden be- vinden zich alhier niet.
Absteede, of wijk L.....	751	1698	25	52	9	8	1	“	1	2545	
Tolsteeg, of wijk K.....	710	1658	“	23	10	“	“	“	“	2404	
Catharine, of wijk L.....	800	1278	2	11	1	2	“	“	“	2092	
Lauwenrecht, of wijk M.	1695	2310	329	119	17	7	15	“	“	4492	
Totaal.....	28054	18299	959	1410	173	75	695	5	59	49729	

STAAT DER GEBORENEN, VOLTROKKEN HUWELIJKEN, OVERLEDENEN ENZ., IN DE STAD UTRECHT, OVER DEN JARE 1845.

GEBORENEN.				ONDER WELK GETAL BEGREPEN ZIJN.			GETROUW DEN.	OVERLEDENEN.				
Maanden.	GESLACHT.		TOTAAL.	Tweelingen.	ONECHTE.		Getal Paren.	GESLACHT.		M. V.	Doodgeboren.	TOTAAL.
	Mannelijk.	Vrouwelijk.			Zonen.	Dochteren.		Mannelijk.	Vrouwelijk.			
JANUARIJ.....	97	78	175	4	6	8	27	73	64	6	9	152
FEBRUARIJ..	79	59	138	α	7	10	32	70	78	9	5	162
MAART.....	86	93	179	1	7	6	19	69	70	7	2	148
APRIL.....	84	84	168	2	5	7	48	60	45	4	2	111
MEI.....	84	61	145	α	4	4	64	42	46	9	4	101
JUNI.....	70	53	123	3	8	5	32	57	51	6	2	116
JULIJ.....	66	50	116	α	6	8	43	39	48	2	5	94
AUGUSTUS...	72	53	125	1	5	3	48	45	40	4	2	91
SEPTEMBER.	78	62	140	1	3	4	28	45	36	8	1	90
OCTOBER....	72	80	152	2	6	4	26	39	40	6	7	92
NOVEMBER..	53	68	121	1	7	8	33	46	46	6	6	104
DECEMBER..	74	67	141	1	5	5	19	50	64	6	5	125
TOTAAL...	912	808	1720	16	69	72	419	655	628	75	50	1386

GODSDIENSTIGE GEZINDHEDEN VAN DE

GEBORENEN.

OVERLEDENEN.

Hervormden.	982.	Hervormden.	698.
Roomsch Katholijken.	636.	Roomsch Katholijken.	584.
Lutherschen.	36.	Lutherschen.	25.
Oud-Roomsch Katholijken.	34.	Oud-Roomsch Katholijken.	28.
Israëlitcn.	25.	Israëlitcn.	14.
Doopsgezinden.	6.	Doopsgezinden.	10.
Remonstranten.	1.	Remonstranten.	4.
		Als Levenloos aangegeven Kin-	
Totaal.	1720.	deren.	123.
		Totaal.	1386

GETAL DER JAREN VAN OVERLIJDEN 1845.

MAANDEN.	Doodgeboren.		Onder het Jaar.		Van 1 tot 10.		Van 10 tot 20.		Van 20 tot 30.		Van 30 tot 40.		Van 40 tot 50.		Van 50 tot 60.		Van 60 tot 70.		Van 70 tot 80.		Van 80 tot 90.		Van 90 tot 100.		Boven de 100.		TOTAAL.		TOTAAL. GENEVAAL.	
	M.	V.	M.	V.	M.	V.	M.	V.	M.	V.	M.	V.	M.	V.	M.	V.	M.	V.	M.	V.	M.	V.	M.	V.	M.	V.	M.	V.		
JANUARIJ.	6	9	23	13	19	11	2	4	4	4	5	4	4	3	4	3	6	7	9	1	1	1	1	1	1	1	1	79	73	152
FEBRUARIJ.	7	5	20	19	19	13	3	2	2	2	7	3	3	5	2	7	5	5	15	3	10	3	2	2	2	2	79	83	162	
MAART.	9	7	11	10	13	19	3	2	2	2	4	2	2	3	5	8	6	9	13	6	4	1	1	3	1	66	72	148		
APRIL.	4	4	23	9	11	5	1	2	4	1	4	3	4	3	3	5	3	5	3	7	3	4	1	1	1	64	47	111		
MEL.	9	4	20	16	3	9	3	2	2	2	3	2	2	2	1	5	2	2	2	10	1	1	1	1	1	51	50	101		
JUNLIJ.	6	2	13	11	4	7	2	2	3	1	5	4	1	1	1	5	6	1	1	1	1	1	1	1	1	63	53	116		
JULIJ.	4	2	17	14	4	7	3	2	4	5	3	2	2	2	2	5	6	1	1	1	1	3	1	1	1	49	42	91		
AUGUSTUS.	2	2	21	8	7	3	2	1	2	6	2	3	4	6	3	2	2	5	2	3	1	2	2	2	2	53	37	90		
SEPTEMBER.	8	1	13	3	10	8	2	2	4	4	4	4	3	4	2	2	5	3	2	3	2	3	2	2	2	45	47	92		
OCTOBER.	6	6	7	10	5	6	1	3	3	4	2	5	3	1	4	3	3	1	2	2	5	5	3	1	1	52	52	104		
NOVEMBER.	6	6	6	18	9	5	1	3	3	4	3	3	4	2	1	5	5	6	5	5	2	3	1	1	1	56	69	125		
DECEMBER.	6	5	12	20	9	12	4	5	3	4	3	3	4	2	1	5	5	5	6	5	2	3	1	1	1	—	—	—	—	
Totaal....	73	50	206	127	120	402	27	33	49	37	30	43	44	40	39	45	46	64	43	72	27	43	4	12	—	—	708	673	1386	

Ziekten of Toevallen

DER

OVERLEDENEN

over het jaar 1845.

BENAMING DER ZIEKTEN.	Januarij.	Februarij.	Maart.	April.	Mei.	Junij.	Julij.	Augustus.	September.	October.	November.	December.	TOTAAL.
Dodgeboren.	15	14	9	6	13	8	7	6	9	13	12	11	123
Stuipen.	27	25	17	18	18	13	16	14	6	12	16	27	209
Verval van krachten.	21	30	31	14	14	26	13	9	7	12	11	13	201
Tering.	45	45	44	38	28	33	20	29	28	31	30	30	411
Klierziekte.	2	3	5	4	7	2	4	3	1	3	2	8	44
Zuur.	4	4	4	3	6	2	4	6	5	3	6	5	59
Aanhoudende koortsen.	6	2	2	1	1	2	1	1	1	1	2	3	20
Tanden krijgen.	6	3	3	1	1	1	1	1	2	5	2	5	46
Beroerte.	6	6	6	5	2	5	1	1	1	1	2	1	8
Bloedspuwing.	1	1	2	2	1	1	1	1	3	2	1	1	25
Croep.	1	6	2	7	1	2	1	4	1	1	1	1	12
Hersenvliesontsteking.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2
Maagkramp.	1	1	2	1	1	1	1	1	1	1	1	2	5
Subiet.	1	1	2	1	1	3	5	1	7	4	8	10	79
Waterzucht.	9	7	7	6	6	5	5	8	1	1	1	1	1
Rheumatismus.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Kinkhoest.	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	5
Ontsteking der buiksingew.	1	3	3	2	1	1	3	1	2	1	2	1	19
Roodvonk.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	7
Leverontsteking.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	5
Gevolgen van verbranding.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	3
Spruw.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Gespleten ruggestreng.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	3
Verzwakking.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	6
Gebrek aan het hart.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	9
Longenlongvliesontsteking	1	4	3	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2
Borstwaterzucht.	1	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	5
Bloedbraking.	1	2	1	1	1	4	1	1	1	1	1	1	5
Gevolgen der kraam.	1	1	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	4
Verdronken.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	3
Diarrhaea.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Ontijdige verlossing.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Ontst. v. h. link.heupgewr.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Transporteren.	152	162	148	111	99	114	93	90	87	89	101	120	1366

BENAMING DER ZIEKTEN.	Januarij.	Februarij.	Maart.	April.	Mei.	Junij.	Julij.	Augustus.	September.	October.	November.	December.	TOTAAL.
Transport.	152	162	148	111	99	114	93	90	87	89	101	120	1366
Blaasgebrek.	„	„	„	„	1	„	„	„	1	„	1	1	4
Ten gevolge van verwond. . .	„	„	„	„	1	1	„	„	„	„	„	„	2
Gev. van een bekl. breuk. . .	„	„	„	„	„	1	„	„	„	„	1	„	2
Kanker.	„	„	„	„	„	„	1	„	1	„	„	2	4
Aanmerkelijke verzwering.	„	„	„	„	„	„	„	1	„	„	„	„	1
Watervrees.	„	„	„	„	„	„	„	„	1	„	„	„	1
Overreden.	„	„	„	„	„	„	„	„	„	1	„	„	1
Hoofdwond.	„	„	„	„	„	„	„	„	„	1	„	„	1
Keelontsteking.	„	„	„	„	„	„	„	„	„	1	„	„	1
Kinderziekte.	„	„	„	„	„	„	„	„	„	1	„	„	1
Beenbederf.	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	1	1
Gebrek aan de baarmoeder.	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	1	1
Totaal.	152	162	148	111	101	116	94	91	90	92	104	125	1386

**STAAT DER GEBORENEN, VOLTROKKEN HUWELIJKEN,
OVERLEDENEN ENZ., IN DE STEDEN DER PROVINCIE,
OVER DEN JARE 1845.**

STEDEN.	GEBORENEN.										Over- ledenen.		
	Getal.									Huwelijken.		ECHTSCHIEDING.	
	Waaronder			Doodgeboren.									
	M.	V.	T.	M.	V.	M.	V.				M.	V.	T.
UTRECHT (*):													
AMERSFOORT.....	192	213	405	23	26	1	11	7	77	»	179	171	350
RHENEN.....	80	70	150	4	7	»	3	2	20	»	35	32	67
WIJK BIJ DUURSTEDEN..	40	36	76	»	1	1	»	1	14	»	27	22	49
MONTFOORT.....	30	49	79	1	1	»	1	3	8	»	26	39	65
IJSSELSTEIN.....	67	64	131	5	2	1	3	4	25	1	54	57	111

(*) Zie bl. 241.

I N H O U D.

	Bladz.
Doet van Fl., (J. J.), Scherpregrter.	20.
_____ Jo. Luntius, Rector van de Hiero- nymusschool.	34, 53.
_____ Over den Utrechts. arts Petrus Mem- mius, den Delfts. drukker Herm. Schinckel en den Aartsbiss. Fred. Schenck van Tautenburg.	75.
_____ Ordonnantie verleent den boeckprin- ters, boeckbinders en de verlichters, 1599.	138.
_____ Pillegift der Staten van Holland voor Willem van Oldenbarneveld.	157.
_____ Bern. Zwaerdecroon, en zijne betrekking tot de Utrechtsche School.	167, 181.
_____ Iets over Daniel de Nielles.	134, 160.
_____ Verbod tegen het dienen van vreemde Prinsen.	198.
_____ Misdaad gepleegd in dronkenschap.	199.
_____ Zonderlinge overeenkomst in 1669	200.
_____ Makinghe van Jac. van Dam, 1669.	217.
_____ Droochmakinghe van het Naerdermeer (1623).	219.
_____ Eijck tot Zuijlichem, Kerken-bouw in de middelleeuwen.	81, 101, 121.
_____ Geer, (J. de), Patronaatregt der kerk van Jutphaas.	1.
_____ Getal jaren der Overledenen.	242.
_____ Hasselt, (W. J. C. van), Lobsteeg te Utrecht. Het geslacht Lobé.	97.
_____ Hengel, (David van den), Correctie wegens odieuse ex- pressien in zijne Predicatie.	192.
_____ Monde, (N. van der), Geschenk der Stedelijke regering aan den Predikant Jacob van Oosterdijck.	17.
_____ Stads-Banier.	18.
_____ Chirurgijns, wegens de amputatie van een been.	19.
_____ Chirurg.-Gild twist met den Scherpregrter.	20.
_____ Tiraculiers Genever-Olij koopen.	40.

	Bladz.
Monde, (N. van der) Zilveren lepels vereerd.	40.
————— Koningskaarsjes verboden.	40.
————— Nieuwjaarswensen aan Stads-Ambte- naren verboden.	40.
————— Chronyck van Utrecht, door J. F. van der Goude.	21, 41, 61, 141.
————— Erfwapenen en Kwartieren in Neder- land, door A. van Buchel.	161.
————— Verbod van Uitvoer van Koorn, 1330 en 1531.	174.
————— Huwelijksgebruiken in 1364.	179.
————— Ruyeringe van een notel in de acten van de Kerkenraad, rakende de Professor Roël.	195.
————— Tooverij in 1631.	196.
————— Onderstand den Waldensen door Ne- derland verleend.	221.
————— De zaak van D ^s . van den Hengel afgedaan.	239.
Naamlijst der Geborenen, Huwelijken en Overledenen in de stad Utrecht, 1, 15, 29, 43, 57, 71, 83, 93, 107, 119, 131, 143.	
Paardenmarkt.	12, 60, 160, 180.
Staat der Geborenen, Huwelijken en Overledenen, in de stad Utrecht, over het jaar 1843.	241.
————— van het getal jaren der Overledenen, over 1845.	242.
————— de Ziekten en toevallen der Overledenen, over 1845.	243.
————— der Geborenen, Huwelijken, Overledenen, enz., in de Steden der Provincie, over 1845.	64, 120, 180.
————— bevolking en van derzelve Godsdiensstige Gezindheden. Geborenen, Overledenen en Voltrokken Huwelijken, in de onderscheidene Gemeenten der Provincie Utrecht, ge- durende het jaar 1844.	244.
Stand des Waters, in de Rivier de Lek.	14, 28, 42, 56, 70, 82, 94, 106, 118, 130, 142, 152.
Verkochte Vaste Goederen.	12, 26, 40, 54, 67, 80, 104, 116, 127, 152.
Wal, (Mr. J. de), Simon van Utrecht, Burgemeester van Hamburg.	201.
Weerkundige Waaruemingen.	13, 27, 41, 55, 69, 81, 92, 105, 117, 129, 141, 153.
Ziekten der Overledenen.	243.

Naamlijst

DER

GEBORENEN, HUWELIJKEN EN OVERLEDENEN

BINNEN UTRECHT, IN DE MAAND JANUARIJ 1845.

Geborenen

op den

1. **Januarij.** Martinus Hendrikus, Z. van Martinus Schoonheidein.
Emerentia Petronella, D. van Laurentius de Rijk.
Dorothea Jacoba Maria, D. van Andreas Dirksen.
Hendrik Frederik, Z. van Fredrik van der Stroom.
2. Adriana Wilhelmina, D. van Wilhelmus Lingmout.
Jacobus, Z. van Antonius Wilhelmus Wolswijk.
Hermanus, Z. van Godefridus de Groot.
Johannes, Z. van Pieter Dons.
Carolina Frederica Ferdinanda, D. van Mr. George Willem Vrede.
Barendina Maria, D. van Gerrit Muts.
Maria Christina, D. van Arend Jansen.
3. Henriette Poulaine Hubertine, D. van Hendricus Franciscus Kessel.
Willem Albertus, Z. van Johannes Kersbergen.
Adriana, D. van Johannes van Leeuwen.
Maria, D. van Theodoor Soeterik.
4. Stoffelina, D. van Cornelis van Rossum.
Alida Hendrika, D. van Joannes Theodorus Wiesman.
Hermanus, Z. van Jacobus Fierts van Wijnandsbergen.
Ferdinand Frederik, Z. van Pieter Huisinga.
Albertus, Z. van Huijbert van Doorn.
Adrianus Johannes, Z. van Adrianus Rijke.
5. Barendina, D. van Willem Hendrik Versteeg.
Laurens, Z. van Joannes van der Linden.
Gerardus Wilhelmus, Z. van Gerardus van Gils.
Alberta, D. van August Georg Meijer.
Jan Hendrik, Z. van Gijsbertus de Bruijn.
Elisabeth, D. van Anthonie van der Hoeven.
Johanna Maria, D. van Willembrordus Gol.
Benjamin, Z. van Hermanus Linschoten.
Wilhelmina Egberdina, D. van Dirk Cornelis Wassink.

6. Johannes Frederik , Z. van Dirk Huisman.
 Elisabeth, D. van Johannes Schrijver.
 Everardus Balthazar , Z. van Johannes Jansen.
 Klaasje Maria , D. van Hermanus Eenhuizen.
 Johanna Anthonia , D. van Diderik Martinus Mullekes.
7. Anthonius , Z. van Gijsbertus van den Brink.
 Jacobus , Z. van Hendrik Hazendonk.
 Hendrik Johannes , Z. van Anthonie van Maanen.
 Salomon Eliazar , Z. van Eliazar Abraham Bego.
 Petronella Theodora Maria , D. van Petrus van der Sanden.
 Wilhelmus Jacobus en Cornelia Maria , Z. en D. van Johannes Verheul.
8. Geertruida , D. van Adrianus Paulus van Os.
 Johannes Anthonius , Z. van Bartholomeus Kesnig.
9. Susanna Catharina , D. van Carl Christian Nicolai.
 Andrianus Anthonie , Z. van Willem de Graaff.
 Jelis , Z. van Johannes van der Lugt.
10. Maria , D. van Michiel Koot.
 Hendrika , D. van Frederik Willem Hanssen.
 Margaretha , D. van Johannes Wilhelmus Wagenvoord.
- Henrij Jaques , Z. van Henrij Jaques Rahr.
 Willem Herman , Z. van Louis Philibert le Cosquino de Bussij.
11. Willem Gerbrand , Z. van Jan Groenen.
 Frederik Jacobus Theodora , Z. van Arien Theodorus de Haart.
 Gerardus Adrianus , Z. van Willem Giliam van Rooij.
 Gerrit , Z. van Jacob Cordel.
 Hendrik , Z. van Reinier Gerritsen.
 Jacobus , Z. van Jacobus Franciscus Johannes van Oost.
 Catharina , D. van Jan Lieste.
 Willemina Maria , D. van Johan Evert Welsch.
12. Hendrina Johanna , D. van Albertus Ladrak.
 Hendrika , D. van Hendrikus Johannes Ligteringen.
 Helena , D. van Hermanus Westerman.
 Johanna Dorothea , D. van Josephus Johannes Martens.
 Nicolaas Johannes , Z. van Stephanus van Erp.
 Christiaan , Z. van Bernardus Franciscus Koeman.
 Susanna Francina , D. van Jan Jacob Tfinger.
13. Daniel Pieter Hendrik , Z. van Daniel Anthonij van der Lingen.
 David Johannes , Z. van Gerhardus Pullen.
 Johanna Maria Mathilda , D. van Martin Draijer.

- Hendrik Cornelis , Z. van Joannes Henricus de Bond.
- Geertruida , D. van Petrus van Elten.
- Elisabeth , D. van Rijk Schoek.
- Adolf Heinrich , Z. van Julius Heinrich Hisgen.
- Johannes , Z. van Stephanus Bernardus Vink.
14. Gerarda Maria , D. van Willem Vredendaal.
- Jacob Lodewijk , Z. van Cornelis Schnell.
- Johannes Petrus , Z. van Daniel Brijkerink.
- Catharina , D. van Willem van Hoorn.
15. Frederik Willem , Z. van Fredrik Willem Kinderman.
16. Johannes Mattheijs , Z. van Mattheus Pouw.
- Abraham Hermanus , Z. van Abraham Hermanus de Rooij.
- Hermina Jacoba , D. van Johannes van Straalen.
- Geertruida Paulina en Elisabeth Alida , Dochters van Paulus Roelandschap.
17. Wilhelm Marinus Anthonius , Z. van Petrus van der Pluijm.
- Johannes Andries , Z. van Pieter Wilhelm.
- Wilhelmus , Z. van Antonius Adrianus Mattheus Verkerk.
- Johannes Adrianus , Z. van Cornelius van den Wijngaart.
- Leendert Wessel , Z. van Jan Wessel Berkhof.
18. Catharina Maria , D. van Jacobus Koster.
- Willem , Z. van Pieter Bomer.
- Jannotje Johanna , D. van Joannes Michael Lancelé.
- Cornelis Adrianus , Z. van Gerrit Hendrik van Deventer.
- Gerardina Johanna , D. van Willem de Brons.
- Johanna Maria , D. van Franciscus Richel.
- Christina Maria , D. van Johannes Huijser.
- Jacobus , Z. van Jacobus van der Grift.
- Cornelia Gerarda , D. van Hendrik Houtzagers.
19. Cornelia , D. van Hendrik van Buuren.
- Gerrit , Z. van Albertus van Sta-
veren.
- Hendrik Cornelis , Z. van Hendrik Cornelis Knops.
- Jan , Z. , met 1 doodgeboren Doch-
ter van Bernardus Linssen.
20. Wilhelmina , D. van Johannes de Marie.
- Wouter , Z. van Wouter van Buuren.
- Hendrik , Z. van Samuel Adrianus van Lunteren.
- Thomas , Z. van Jan van Waveren.
- Arie Cornelis , Z. van Arie van Dijk.
21. Elisabeth , D. van Gerrit Jan Wolsink.
- Christiana Clementine , D. van Nicolaas Clement Osti.

- Johanna, D. van Johannes Jacobus Pauw.
- Hendrika Wilhelmina, D. van David van der Kellen.
22. Dirk, Z. van Dirk Hovius.
Petronella Paulina, D. van Pieter Pouw.
Petronella Christina, D. van Hendrikus Mol.
Arie Cornelis, Z. van Arij Bonzerd.
23. Marinus Johannes, Z. van Johannes David Leusden.
24. Hendrik Martinus, Z. van Hendrik Martinus van Ingen.
Johannes Wilhelm, Z. van Johannes Velo.
Marinus, Z. van Johannes de Lang.
Johannes, Z. van Johannes Kragten.
Johannes Christiaan, Z. van Nicolaas Schoonheim.
Johannes Jacobus Albert, Z. van Johannes van Hasendonk.
25. Anthonie, Z. van Abraham van Veenendaal.
Herman Frederik, Z. van Jan Christiaan Teunisse.
Maria Anna Cornelia, D. van Thomas Blom.
Maria Cornelia, D. van Wilhelmus Titerig.
Wouter Frederik, Z. van Cornelis Isaak Mostert.
Willemina, D. van Wilhelmus van Wijk.
Johannes Reinier, Z. van Reinier van Groeningen.
26. Melchior, Z. van Willem Klinkvis.
- Hendrik, Z. van Franciscus Hofman.
- Margaretha Maria Anna Jannette, D. v. Eernst Louis Glinderman.
Bernardus Josefus, Z. van Klaas Anglino Tap.
Elisabeth Adriana, D. van Jacob Maasdam.
Gijsbertus, Z. van Gijsbertus van Asten.
Martinus, Z. van Jan Riegen.
Jacobus, Z. van Johannes Bakker.
Christiaan, Z. van Gerrit Jacobs.
27. Johannes Cornelis Petrus, Z. van Cornelis Petrus van Assenbergh.
Josina Margaretha, D. van Jan Floor.
Alida, D. van Albertus Wilibrordus Erevelt.
Niesje, D. van Joannes de Langen.
28. Adriana, D. van Dirk Smit.
Johannes, Z. van Cornelis Agterberg.
Theresia Clasina, D. van Jan Veerman.
Dominicus Namna, Z. van Mr. Willem Jacob van Hoijtema.
Piet Jan, Z. van Jacob van Nieuw-kasteel.
29. Henri Jean, Z. v. Antoine Le Gras.
Paulus Jacobus, Z. van Hein Oosterbroek.
Lodewijk Hendrikus, Z. van Jan Lodewijk Broskij.
30. Hendrika, D. van Hendrik Nieuwenhoven.
Maria Hendrika, D. van Pieter Jacob van Endt.

Bernardus Johannes, Z. van Johannes Willekes.

Hendrik en Agnes, Z. en D. van Jacobus van Nues.

31. Hermanus, Z. van Arie van den Berg.

Anna, D. van Joann Bernard Lensing.

Johannes, Z. van Johannes Milekamp.

GEBORENEN 175, waaronder 14 Onechten.

Voltrokken Huwelijken

op den

<p>1. Januarij. Johannes Kragten, Schipper, 23 j. en Aaltje Beberse, Dienstmeid, 24 j.
Jan Hendrik Schoomate, weduenaar, Kleermaker, 37 j. en Gerritje Schoonderwoerd, 24 j.
Joseph Broecker, weduenaar, Koopman, 62 j. en Jansje Maria Ross, weduwe, Naaister, 42 j.</p>	<p>Timmerman, 38 j. en Wilhelmina Antonia de Gier, zonder beroep, 28 j.
Antonius Coijmans, Schoenmaker, 45 j. en Elsje van Zwol, Werkster, 42 j.</p>
<p>8. Herbert Everts, Letterzetter, 26 j. en Elselina Wilhelmina van Rooijen, zonder beroep, 31 j.
Andries Machaël Buis, Geëmp. aan den Rijnspoorweg, 24 j. en Catharina Maria van Everdingen, zonder beroep, 25 j.
Hermanus Visscher, Schipper, 46 j. en Johanna Offenbergh, zonder beroep, 26 j.
Joann Bernard Lensing, Timmerman, 27 j. en Johanna Hermina Bieshaar, zonder beroep, 19 j.</p>	<p>22. Willem Martinus van Bielen, Tabakskerver, 21 j. en Willemina van Hall, Naaister, 22 j.
Arie van Pesselen, Steenbakker, 21 j. en Alida Gom, zonder beroep, 22 j.
Thomas Stephanus van Riezen, Timmerman, 24 j. en Cornelia Theodora van der Steen, zonder beroep, 24 j.
Levij Joles, Koopman, 37 j. en Naaije Pinto, zonder beroep, 41 j.
Dirk van Oort, Hovenier, 23 j. en Catharina Leuning, Hovenierster, 25 j.
Jacobus Adrianus Smorenborg, Koetsier, 31 j. en Catharina Sophia Mertz, zonder beroep, 31 j.</p>
<p>15. Nicolaas Johannes Godron, zonder beroep, 23 j. en Mechteld Vermeer, Naaister, 20 j.
Henricus van Steijn, weduenaar,</p>	29. Willem Ditmar, Broodbakker,

21 j. en Willemina van den Berg, zonder beroep, 28 j.
 George Wijnand Beger, Boekhouder, 28 j. en Jacoba van Setten, Modenmaakster, 23 j.
 Cornelis Martinus Bongers, Conciërge aan 't badhuis, 26 j. en Gijsberta Koel, zonder beroep, 30 j.
 Huijp van den Boogaard, Arbeider, 39 j. en Margareta van Denderen, Dienstmeid, 29 j.
 Desiré Vermeulen, weduenaar, Metselaar, 29 j. en Rosina Cornelia Broer, zonder beroep, 20 j.
 Johannes Franciscus van Hems, 25 j. en Hendrika Verhaar, beide zonder beroep, 25 j.

Cornelis van den Heuvel, Steenbakker, 25 j. en Geertruij Elisabeth Hageman, zonder beroep, 25 j.
 Willem Schouten, Werkman, 21 j. en Anna van Schaik, zonder beroep, 22 j.
 Wilhelmus Johannes van Berkum, Timmerman, 30 j. en Elisabeth Adriana Westers, zonder beroep, 24 j.
 Hendrik Nieuwenhuijsen, Hovenier, 29 j. en Maria van Oort, Hovenierster, 23 j.
 Cornelius van Montfoort, weduenaar, Hovenier, 37 j. en Wilhelmina van Bentum, Hovenierster, 34 j.

TE ZAMEN 27 PAREN.

Overledenen

op den

1. **Januarij.** Johanna Schreinders, 5 j., Zandstraat.
 Johanna Catharina de Ruijter, 5 j., Rodenburgbrug.
 Gijsbertus Jacobus Nebbeling, 1 m., Gasthuissteeg.
 Jacoba Berkhof, huisvr. van Johannes van den Bok, 41 j., Nicolaikerkhof.
 Maria Theresia Boes, ongeh., 73 j. en 3 m., Mariaplaats.
 2. **Adriana Francina Vos**, ongeh., 29 j., onder Catharijne.
 Willem Jacobus Bongenaar, ongeh., 21 j., Breedstraat.

Adriana Petrouella Rietveld, 4 m., Catharijnestraat.
 Adrianus Rovers, 1 j. en 10 m., Dorstige Hartsteeg.
 Johannes de Haan, weduenaar, 79 j., Rodenburgbrug.
 Franciscus Straus, 2 m., Mijlpoort.
 Jean Daniel Landré, circa 5 m., Springweg.
 3. **Abraham Johannes Kiers**, circa 4 m., Neude.
 Richardus Adrianus Verhaar, circa 1 j., onder Wittevrouwen.
 Johanna Hendrika Woelders,

- huisvr. van Johannes Stein , 36 j. , Lange Jansstraat.
- Hermanus Post , ongeh. , 62 j. , Fockestraat.
- Leendert van Oostrom , 3 w. , Hekelsteeg.
4. Evert van Aken , geh. , 34 j. , te Sneek.
- Dirkje Ghijsen , 1 j. en 6 m. , Springweg.
- Jacobus Stuijvenbergen , geh. , 68 j. , onder Tolsteeg.
- Cornelia van Deudekom , ongeh. , 23 j. , Nicolaïkerkhof.
- Eliza de Froom , geh. , 77 j. , buiten de Weerd.
5. Maria Barbas , wed. Johannes van der Vlis , 78 j. , aan de Walsteeg.
- Coenradus Hendrikus van Dillen , 1 m. , Maliebaan.
6. Gerarda Besters , 6 j. , buiten de Weerd.
- Dirk Pieter Aalbert van Zutphen , 2 j. en 4 m. , Magdalenasteeg
- Clasina Kelfkens , 1 j. , Nieuwe Zandstraat.
7. Willemina van der Horst , wed. Antonie Geenhuizen , 85 j. , Ger. Diak. Oude Mannen- en Vrouwenhuis.
- Johannes Abraham van der Kellen , 19 j. , Begijnebolwerk.
- Levenl. aangeeg. Zoon van Hendrik Schippers , Lange Smeesteeg.
- Johannes Bernardus de Wit , ongeh. , 24 j. , Lange Jansstraat.
- Annetta Louisa Sophia Verburg , ongeh. , 21 j. , Watersteeg.
- Alida Jacoba Kersten , wed. Gerrit Hendrik Wolsink , 62 j. , Ridderhofstad.
- Maria Jacoba Plaizier , 10 d. , Ganssteeg.
- Gerrit Verbrug , ongeh. , 78 j. , buiten de Weerd.
- Johanna Zuijdendorp , 2 m. , onder Tolsteeg.
9. Gijsbertus van Maurik , 11 w. , Lange Rosendaal.
- Jan Bor , ongeh. , circa 96 j. , Voor Klarenburg.
- Theodore Arnaud Hermann Rajmond Baron Taets van Amerongen , ongeh. , 23 j. , Elisabethstraat.
- Willem de Bruijn , 1 j. en 3 m. , Steenenbrug.
10. Geertruijda Andries , 14 j. en 7 m. , Pelmolenstraat.
- Catharina Johanna van den Bol , 1 j. en 10 m. , Zilversteeg.
- Levenloos aangegeven Dochter van Hendrik Elbertsen , Roodebrug.
- Levenloos aangegeven Dochter (onecht).
- Jacobus Noest , geh. , 49 j. , Elisabethstraat.
- Anna Glaser , huisvr. van Gerardus Johannes van der Schroeff , 32 j. , Regulierbrug.
- Egbert Arnold Ridder van Rapard , ongeh. , 19 j. , Steenweg.
11. Joseph van de Bilt , 2 m. , Twijestraat.
- Judith Catharina van Kuijk , 5 m. , Nachtegaalsteeg.

- Cornelis van der Steen, ongeh.,
67 j., buiten de Weerd.
12. Levenloos aangegeven Dochter van
Jan Hendrik Roep, Steenweg.
Anna Gerardina Harmsen, wed.
Charles Henri du Bois, 62 j.,
Voorstraat.
Arent Venendaal, geh., 51 j.,
Nauwe Watersteeg.
Geertnrij van Ingen, huisvr. van
Johannes Heijkamp, 74 j.,
Mariaplaats.
Willem van Lokhorst, 2 j. en 11
m., Wijde Bagijnesteeg.
Jacobus Christiaan Langlois, we-
duwnaar, 37 j., Vollebrug.
13. Gerardus van Maarschalkerweert,
14 d., onder Catharijne.
Levenloos aangegeven Zoon van
Willem van der Velden, Geer-
truidabrug.
Hendrik Ketelaar, circa 3 j., Zil-
versteeg.
Cornelia Petronella van Slinger-
land, huisvr. van Johannes
Hoppenbrouwer, 52 j., onder
Catharijne.
14. Frans Harting, 1 m., Smeeburg.
Hermanus Daniel Deussen, geh.,
37 j., buiten de Weerd.
Pieter van der Rijst, 2 j., in de
Twijestraat.
Johanna Vroom, wed. Bernardus
van Hoorn, 73 j., Loefberg-
makerstraat.
15. Carel Willem Barreveld, 1 j. en
11 m., Lollestraat.
Johannes Vink, 2 d., Donkerstraat.
- Catharina Gerritsen, huisvr. van
Tijmen Bos, 62 j., onder Wit-
tevrouwen.
Anthonia Maria Boerebank, wed.
Frans Nullen, 73 j., Zilversteeg.
Gerrit Lith, weduwnaar, 78 j.,
onder Catharijne.
16. Cornelis Marinus van Hasselt, 6
m., Breedstraat.
Willem Jacob Oudegeest, circa
3 j., Schoutensteeg.
17. Anthonia Petronella van Dam, 2
j. en 2 m., Rijnstraat.
Johannes Adrianus Ruijs, 3 m.,
Wijde Watersteeg.
Gerrit Deussen, 1 j., Zwarte
Water.
Angenita Antonia Maas, huisvr.
van Johannes Mattheus van
Kempen, 31 j. en 3 m., Choor-
straat.
Gerrigje Kuiten, 11 j. en 7 m.,
onder Tolsteeg.
Johanna Jacoba de Voogt, 11 j.,
Bakkerbrug.
18. Levenloos aangegeven Zoon van
Johannes Heijmans, Juffer-
straat, B. E.
Jan Vlok, 7 w., onder Witte-
vrouwen.
Levenloos aangegeven Dochter van
Gijsbertus Theodorus Verhei-
jen, buiten de Weerd.
David Hups, geh., 50 j., Korte
Jansstraat.
Marianne Henriette Bezencenet,
wed. Hendrik Jacob Visscher,
circa 75 j., Abstede.

- Gerarda Tergant, wed. Govert van As, circa 88 j., Bakkerbrug.
 Cornelia Lusseré, 2 j. en 2 m., aan 't Zand.
 Wilhelmina Noster, ongeh., 51 j., Wijde Watersteeg.
19. Levenloos aangegeven Dochter van Bernardus Linssen, Zilversteeg.
20. Elisabeth Maria Rijntjes, 11 m., Koestraat.
 Sander Kea, geh., 40 j., onder Catharijne.
21. Sophia van der Horst, wed. Willem Harmse, 89 j., Dorstige Hartsteeg.
 Willem Otto, weduenaar, 72 j., Veenstraat.
 Bernardus Godwalt, 4 j. en 8 m., Grootte Eliensteeg.
 Levenloos aangegeven Zoon van Thomas Imhof, Lange Nieuwstraat.
 Gesina Broekmans, 3 m., Hooge Jacobijnestraat.
 Gerarda Maree, wed. Johannes van Termeij, 70 j., Florasteeg.
 Steventje Wickenkamp, 4 m., Roodebrug.
 Willem Dirk Flenter, 3 m., Zakkendragersteeg.
 Gerarda Hillegonda van der Schroeff, ongeh., 47 j., Lange Smeesteeg.
 Johannes Schouten, geh., 89 j., onder Witte vrouwen.
 Maria Theresia van den Berg, huisvr. van Wierik Corbesier, 50 j., Choorstraat.
22. Wilhelmina Kraaimaat, ongeh., 63 j., aan de Heerenstraat.
 Johannes Willebrordus de Rooij, 4 j. en 3 m., buiten de Weerd.
 Antonia van Bergen, huisvr. van Evert Broekmans, 29 j., Hooge Jacobijnestraat.
 Johanna Cathrina Rijsman, huisvr. van Justus Mulder, 42 j., Jufferstraat, B. E.
 Willemina Mulder, wed. Wouter van Buuren, 76 j., aan 't Zand.
 Levenloos aangegeven Dochter van Jacobus Pitsersen, Pelmolent.
 Aloisius Joannes Beumer, 4 w., Rijnstraat.
23. Hendrik Cornelis Knops, 4 d., Tuinstraat.
24. Levenloos aangegeven Dochter van Mozes Nathan Schepp, Varkenmarkt.
 Johannes Schoenmaker, ongeh., 38 j., Keukenstraat.
 Johannes Thijssen, ongeh., 36 j., te Broek.
 Levenloos aangegeven Dochter van Willem Kiel, Tuinstraat.
 Anna Christina de Koning, wed. Nicolaas Cornelis Ampt, 50 j., Gansenmarkt.
 Catharina Lieste, 14 d., Springw.
25. Maria Johanna van der Meulen, 11 j. en 5 m., Kromme Nieuwe Gracht.
 Jan Linssen, 6 d., Zilversteeg.
 Wilhelmus Jacobus Verheul, 18 d., Zwarte Water.

- Levenloos aangegeven Zoon van
Johannes Oosterbaan, Kindjes-
haven.
- Karel Mientjes, circa 4 m., Vis-
sersteeg.
26. Levenloos aangegeven Zoon van
Wilhelmus Albertus Lebbing,
Roodebrug.
- Cornelia Schoonhoven, huisvr.
van Barend Koot, onder Tol-
steeg.
- Hendrik van der Hoeven, 3 j. en
8 m., Breedstraat.
27. Johanna Wilhelmina Abels, wed.
Cornelis de Winter, 62 j.,
Korte Koestraat.
- Leendert Sweers, 2 j., Steenweg.
Dirk de Haas, 4 m., Choorstraat.
Hendrikus Franciscus Wantering,
weduwenaar, 47 j., Ziekenhuis.
Jacoba Gerdina Gielbert, 1 j. en
7 m., Watersteeg.
- Bernardus Arnoldus van Klaveren,
1 j. en 6 m., onder Catharijne.
Johannes Heijkamp, weduwenaar,
73 j., Mariaplaats.
28. Nicolaas Albertus Gerardus Jor-
daan, ongeh., 21 j., Breedstr.
Sophia Gijsberta Roeper Bosch,
4 m., Choorstraat.
- Servaas van Bommel, 1 j. en 4 m.,
Abstede.
- Maria Wirds, 7 w., Oord.
29. Catharina Letschert, 1 j. en 10
m., onder Tolsteeg.
- Heintje Meijer, wed. Moses Salo-
mon, 78 j., Watersteeg.
- Johannes Barbas, 78 j., Walsteeg.
- Willem Christiaan Veloo, 3 j.,
Tuinstraat.
- Catharina Elisabeth van Olpen,
5 m., Roodebrug.
- Cornelia van Ooij, 6 m., Klein
Eligensteeg.
30. Maria Papendorp, 6 m., Bergstraat.
Wilhelmina Croese, huisvr. van
Arnoldus Sikkel, 70 j., Steenw.
Dorothea Toesteman, wed. Hen-
drik Bierstedt, 82 j., Jerusa-
lemsteeg.
- Levenloosaangegeven Dochter van
Nicolaas van Zal, Helling.
- Hendrik Dix, 1 j., Kaatsteeg.
31. Hendrika Johanna Spoor, 50 j.,
Schoutensteeg.
- Sara Hartog, wed. Levie Abraham
Herschel, 90 j., Donkerstraat.
- Johan August Dietze, 5 w., Korte
Jufferstraat.
- Albertus van Eijk, 8 w., Korte
Lauwerstraat.
- Geertruida Mentz, 1 j. en 3 m.,
Oudkerkhof.
- Cornelis van der Weert, 45 j.,
Predikheerenkerkhof.
- Jan Loretten, 62 j., Gaardbrug.
- Melchior van der Linden, 53 j.,
Haverstraat.
- Jan Barend Bate, 5 j., Nicolaas-
steeg.

Ziekten en Toevallen waaraan de Overledenen gestorven zijn:

Doodgeboren.	15.	Transport.	130.
Stuipen.	27.	Keeltering.	1.
Verval van krachten.	21.	Kramp in de maag.	1.
Tering.	29.	Subiet overleden.	1.
Klierziekte.	2.	Etterzak.	1.
Zuur.	4.	Water.	9.
Koortsen.	6.	Rhumatiek.	1.
Tanden.	2.	Kinkhoest.	2.
Beroerte.	6.	Kramp in de ingewanden.	1.
Bloedspuwing.	1.	Roodvonk.	1.
Ontsteking in het hoofd.	1.	Leverziekte.	1.
Borstkwaal.	14.	Gevolgen van branden.	1.
Groep.	1.	Spruw.	1.
Krankzinnig.	1.	Gespleten ruggestreng.	1.
	<u>130.</u>		<u>152.</u>

Het getal der Jaren, hetwelk de Overledenen bereikt hebben, is als volgt:

	Mann.	Vr.	Tot.		Mann.	Vr.	Tot.
Doodgeboren.	6	9	15.	Transport.	64	49	113.
Beneden het jaar.	23	13	36.	Van 50 tot 60 jaar.	3	4	7.
Van 1 tot 10 jaar.	19	11	30.	» 60 » 70 »	3	6	9.
» 10 » 20 »	2	4	6.	» 70 » 80 »	7	9	16.
» 20 » 30 »	4	4	8.	» 80 » 90 »	1	4	5.
» 30 » 40 »	5	4	9.	» 90 » 100 »	1	1	2.
» 40 » 50 »	5	4	9.				
	<u>64</u>	<u>49</u>	<u>113.</u>		<u>79</u>	<u>73</u>	<u>152.</u>

VERKOCHE VASTE GOEDEREN ENZ.

Den 4 Januarij 1845, door den Notaris H. DUIFJES.

Een Huis genaamd *de Zalm*, waarin de Tappersaffaire met goed gevolg wordt uitgeoefend, gelegen binnen Utrecht, op den Zuidhoek van de Vischmarkt, wijk F, N°. 129. Verkocht voor *f* 5,750.

Den 25 Januarij 1845, door den Notaris N. DE GRAAF.

Eene hechte, sterke en weldoortimmerde Huizinge met Erf, Grond en Tuin, staande en gelegen binnen Utrecht, aan de Noordzijde van het Oudkerkhof, wijk F, N°. 50, strekkende van daar tot aan de St. Annastraat, alwaar de Tuin een' uitgang heeft. Deze Huizinge bestaat beneden in eene Voorkamer, Binnenkamer, behangen en voorzien van Nis en Kasten, twee Achterkamers, beide behangen en een met Stookplaats, voorts Portaal, Keuken, waarin Fournuis, Wel- en Regenwaterspomp, Aisance en Plaats; onder de Huizinge een groote Kelder met twee Uitgangen, waarin eene Welwaterspomp; boven eene ruime behangene Voorkamer, met Stookplaats, eene Kamer daar achter, mede behangen en met Stookplaats, benevens nog twee Kamers, ruime Zolders en Vliering. Dit Perceel is uit de hand verkocht.

Denzelfden Datum, door den Notaris J. H. VAN SCHERMBEEK.

Een hecht en weldoortimmerd Huis, Erf, Grond en Tuin, staande en gelegen te Utrecht, aan de Westzijde van de Oude Gracht, nabij de Volraadsbrug, wijk B, N°. 86, voorzien van vijf Beneden- en Bovenkamers en met Schoorsteen, Keuken, Kelder, Zolder enz. Verkocht voor *f* 4,400.

PAARDENMARKT.

Gemarkt op den 10 Januarij 1845.

Kantoor Weerd Barrière.	1 Stuks.
» Wittevrouwenpoort.	85 »
» Catharijnepoort.	96 »
» Tolsteeg Barrière.	92 »
» Vaartschen Rijn.	22 »
» Roodebrug.	14 »
» Ridderschapsvaart.	87 »

te zamen 595 Stuks.

TAFEL

VAN

WEERKUNDIGE WAARNEMINGEN,

In de maand JANUARIJ 1845,

GEDAAN AAN HET

CHEMISCH LABORATORIUM

VAN

's Rijks Vee-Artsenijschool te UTRECHT,

ONDER TOEZIGT VAN DEN HOOGLEERAAR

P. J. I. de Fremerij.

NB. De Waarnemingen geschieden des morgens te 9, des middags te 12, des namiddags te 3 en des avonds te 9 uren.

DATUM.	BAROMETER IN MILLIMETERS.				THERMOMETER IN 100°.				WINDSTREEK 's MIDD. te 12ur.	WEERSGESTELDH. 's MIDD. 12 UREN
	9ur.	12u.	3ur.	9ur.	9ur.	12u.	3ur.	9ur.		
1	767	766	767	766	08	3	24	06	w.	Mistig.
2	763	763	764	764	08	12	-02	-4	idem.	Betrokken.
3	763	763	763	764	-2	0	08	-28	z. w.	idem.
4	767	767	768	769	12	18	18	16	z.z.w	Mistig.
5	766	766	765	765	35	42	4	4	w.	Regenachtig.
6	767	767	768	769	4	52	45	3	idem.	Betrokken.
7	771	771	771	772	24	42	41	-12	W.z.w.	idem.
8	772	772	771	770	-19	-09	-02	-21	z.z.w.	Mistig.
9	769	767	767	766	09	16	14	13	idem.	Bewolkt.
10	766	766	765	766	-02	01	01	08	idem.	idem.
11	762	762	761	761	34	47	47	26	z. o.	idem.
12	761	761	761	761	28	64	52	22	idem.	Vveinig bewolkt.
13	760	759	758	758	43	68	53	23	idem.	Bewolkt.
14	758	759	759	760	43	62	52	28	idem.	idem.
15	758	758	758	759	2	4	42	3	o.z.o.	Vveinig bewolkt.
16	764	766	767	768	28	43	33	2	N.	idem.

DATUM.	BAROMETER IN MILLIMETERS.				THERMOMETER IN 1000.				WINDSTERK 'S NIDD. te 12 UR.	WEERSGESTELDH. 'S NIDD. 12 UREN.	
	9ur.	12u.	3ur.	9ur.	9ur.	12u.	3ur.	9ur.			
17	769	769	769	767	01	02	-06	-04	O.Z.O.	Mistig.	
18	763	763	761	759	-09	-04	19	27	Z.O.	idem.	
19	756	756	755	750	49	61	6	34	Z.W.	Vveinig bewolkt.	
20	740	742	744	752	32	54	38	04	O.Z.O.	idem.	
21	763	766	767	770	1	24	2	08	N.	Bewolkt.	
22	771	772	772	771	0	0	-04	-02	idem.	idem.	
23	768	767	766	762	03	06	02	-07	Z.	Mistig.	
24	757	756	756	757	-02	06	05	1	idem.	idem.	
25	763	764	764	762	39	59	56	36	N.	Bewolkt.	
26	748	747	747	750	39	67	53	3	W.	idem.	
27	749	747	739	736	0	23	08	27	Z.O.	idem.	
28	739	737	738	738	02	2	21	-3	W.	idem.	
29	742	743	743	744	-1	13	12	06	idem.	Vveinig bewolkt.	
30	745	745	745	744	-24	06	12	04	Z.O.	Holder.	
31	742	742	744	747	0	12	04	-16	idem.	Bewolkt.	
	1	7671	7668	7669	7671	095	204	187	012	GEMIDDELDE WAARNEMING Vanden 1 ^{en} . tot den 10 ^{en} .	
	2	7591	7595	7593	7595	269	437	395	215	— 10 ^{en} . — 20 ^{en} .	
	3	7533	7531	7528	7528	051	213	171	060	— 20 ^{en} . — 31 ^{en} .	

1 's avonds sneeuw.
4 's namiddags en 's avonds sterke mist.
5 geheelen dag regen en wind.
6 den geheelen dag regen.
8 's morgens en 's middags mist.
15 's morgens regen.
17 geheelen dag mist.
18 's morgens mist.
19 's mbrgens regen.
20 's nachts regen en wind.

23 geheelen dag mist.
24 's middags regen.
26 geheelen dag sterke regen en wind.
27 's namiddags sneeuw, 's avonds regen.
28 's nachts sneeuw.
29 's middags en 's avonds sneeuw.
30 's middags sneeuw.
31 's nachts, 's morgens en 's middags sneeuw.

Algemeen gemiddeld, Barometer 759.75, Thermometer 1,915.

STAND DES WATERS, te VREESWIJK in de Rivier DE LEK.

4 Januarij 1845.	onder Nulpeil.
15 —————	5 el 42 duim.
31 —————	4 - 97 ———
	4 - 79 ———

Naamlijst

DER

GEBORENEN, HUWELIJKEN EN OVERLEDENEN

BINNEN UTRECHT, IN DE MAAND FEBRUARIJ 1843.

Geborenen

op den

1. **Februarij.** Johannes Cornelis, Z. van Johannes van Daalen.
2. Johanna Maria, D. van Franciscus Johannes Grondijs.
Maria, D. van Johannes Rietveld.
Wilhelmus Marinus, Z. van Marinus Credoc.
Hendrikus Anthonie, Z. van Johannes Maarschalkerweerd.
Maria, D. van Johannes Agterberg.
Jacoba Maria, D. van Theodorus Johannes van Everdingen.
Gesina Alberta, D. van Albertus Gerardus Luca.
3. Hendrik, Z. van Willem Verkroost.
Cornelis, Z. van Jan Reindertsen.
4. Wilhelm Jacob, Z. van Wilhelm Jungmann.
Adriana, D. v. Pieter Werdekker.
Wilhelmus Johannes, Z. van Wilhelmus Rutgerus de Man.
5. Sophia Louisa, D. van Hendrik de Kievid.
Maria, D. van Johannes Vreeswijk.
Gerrit, Z. van Pieter van Veenendaal.
6. Moses, Z. van Samuël de Vries.
Ida Anthonia, D. van Henricus Snoeck.
- Wilhelmus Jacobus, Z. van Nicolaas van Kraaij.
- Christina Clara, D. van Hendrik Vreeswijk.
Anna Magtilda Petronella, D. van Aalbertus Geogradus Remkes.
Hendrika Wilhelmina, D. van Nicolaas Willem Le Maitre.
Frederika Wilhelmina, D. van Ferdinand Lindemann.
Jacobus Hendrikus, Z. van Johannes van den Bergh.
7. Ludovicus Hendrikus Johannes, Z. van Petrus Etmans.
Dingena, D. van Albertus Mulder.
Johanna Theodora Allegonda, D. van Johannes van Lent.
Anthonie, Z. van Hendrikus de Jager.
Jan Willem, Z. van Antoni van den Heuvel.
Pieter Willem, Z. van Evert Ruth Vermeer.
8. Wilhelm Hendrik, Z. van George Willem Liera.
Adrianus, Z. van Adrianus de Bouter.
Adriana Wilhelmina Frederika, D. van Tijs Nieuwpoort.

- Antonie Johannes, Z. van Govert Verheul.
 Martinus, Z. van Martinus Schepens.
9. Johannes, Z. van Jacobus Kerkhof.
 Hendrikus, Z. van Johannes Bouhuisen.
 Alexander Nicolaas, Z. van Hubertus Oswaldus van Munster.
10. Frederik, Z. van Frederik Jenner.
 Barendina, D. van Franciscus Vermeulen.
 Cornelia, D. van Adrianus van Dillen.
 Justus, Z. van Paulus Dieges.
 Johannes, Z. van Pieter de Hoogt.
 Hendrikus, Z. van Cornelis Elsendoorn.
11. Johannes, Z. van Wilhelmus Leonardus Veereschild.
 Cornelis, Z. van Willem van Beek.
 Frederik Pieter, Z. van Frederik Weidner.
 Abraham Salomon, Z. van Salomon Joseph van der Goen.
 Johannes Karel, Z. van Cornelis Bekker.
12. George, Z. van Johann Peter Ludwig Fischer.
 Johanna Maria, D. van Gijsbertus Gallicciotte.
 Peter Joseph, Z. van Peter Adolph Fohr.
 Evert, Z. van Melis Wallenburg.
 Wilhelmina Maria, D. van Johannes Ket.
13. Petronella, D. van Willem van Schaik.
- Gerritje, D. van Dirk Hazendonk.
 Dirk, Z. van Pieter Harting.
14. Johanna, D. v. Theodorus Weijers.
 Antonie, Z. van Derk Bakker.
15. Alida, D. van Gerrit Oostveen.
 Johanna, D. van Jan Vreeswijk.
 Bernardus Johannes Antonius, Z. van Stephanus van Ewijk.
16. Leendert, Z. van Cornelis van de Peppel.
 Anthonia Margaretha, D. van Antonius Kloek.
 Agnes, D. van Anthonius Arts.
 Cornelia Margaretha, D. van Henricus Antonius Remmé.
 Willem Ewald, Z. van Willem Ewald Rietveld.
 Hermina, D. van Willem van de Hulst.
17. Rijk, Z. van Rijk Rijksen.
 Sophia, D. van Arie Gerrit van Velthuisen.
 Christiaan, Z. van Hendrikus van Tienhoven.
 Catharina Johanna, D. van Gerrit Houtman.
18. Johannes Wilhelmus Gerhardus, Z. v. Carel Ferdinand Hajenius.
 Catharina, D. van Jacobus van Rojen.
19. Wernardus, Z. van Bernardus van Olderen.
 Dirk Judanus, Z. van Hendrik Stomp.
 Anna Lucretia, D. van Hendrik Wagener.
 Willem, Z. van Cornelis Vermeulen.

- Anthonie, Z. van Jacobus van der Worp.
 20. Gijsbertus, Z. van Cornelis Dekker.
 Franciscus Wilhelmus, Z. van Adrianus Antonius Camue.
 Johannes, Z. van Johannes Hermanus Klaare.
 Johannes Perrus, Z. van Andries Emmels.
 Adriana Elisabeth, D. van Jan Schouten.
 Johanna, D. van Marinus Manks.
 21. Jacobus Marinus Godefridus, Z. van Joannes Lambooij.
 Maria, D. van Reinier van Egmond.
 Francina Wilhelmina, D. van Leendert Johannes Broekhuisen.
 Jacob, Z. van Johannis Kalisvaart.
 Maria Rosa, D. van Joannes van Zeil.
 Helena, D. van Joannes van Hulst.
 Marinus Coenraad, Z. van Coenraad Eijkman.
 22. Dirk, Z. van Lammert Makkink.
 Johannes Hendrikus, Z. van Joannes Broere.
 Elisabeth, D. van Pieter Johannes van den Berg.
 23. Johannes Gerardus, Z. van Joannes Cornelissen.
 Margaretha Maria, D. van Gijsbertus Gerhardus van Heumen.
 Johannes, Z. van Johannes van Berkel.
 24. Jan Louis, Z. van Augustin Burger.
 Johannes, Z. van Johannes van Weede.
 Jacobus, Z. van Pieter Brakkee.
 25. Willem Reinier, Z. van David van Buggem.
 Johanna Hendrika, D. van Salomon Schenk.
 Kaatje, D. van Klaas Keijzer.
 Elisabeth Jacoba, D. van Isaak Vermaak.
 Maria Wilhelmina, D. van Gerrit de Groot.
 Gerardus, Z. van Ernst Henrich Meijer.
 Jan Jacobus, Z. van Jacobus Johannes Barneveld.
 26. Dirk, Z. van Anthonie van den Hooven.
 Johannes Bernardus, Z. van Bernardus Scholbrock.
 Stephanus Leonardus, Z. van Steven van Sterkenburg.
 Dirk, Z. van Rijer Veenendaal.
 27. Johannes Lambertus, Z. van Johannes Lambertus van Nier.
 Evert, Z. van Aart van Zoest.
 Jacobus Johannes, Z. van Johannes Beijerman.
 Maria Cornelia, D. van Johannes Christiaan Mens.
 Johanna Jacoba Maria, D. van Petrus Joannes van der Poel.
 28. Dirk Jan Nicolaas, Z. van Isak van den Hoorn.
 Wijnanda Alida, D. van Aria Geefhuijsen.
 Lodewijk Martinus, Z. van Cornelis Vroon.

GEBORENEN 138, waaronder 17 Onechten.

Votrokken Huwelijken

op den

- 5. Februarij.** Hendrik Wernard Kibbeling, Boekbinder, 23 j. en Antonia Maria van Rijn, zonder beroep, 25 j.
- Lambertus van Schooneveld, Koeperslager, 23 j. en Clasina de Ruijter, Werkster, 25 j.
- Hendrik van IJsselmuiden, Werkman, 26 j. en Grietje van Gijn, Dienstmeid, 26 j.
- Jacob van Huizen, zonder beroep, 21 j. en Elisabeth Johanna Berkhout, Naaister, 27 j.
- Henricus de Groot, Leerlooijer, 26 j. en Willemina Bekker, Dienstmeid, 25 j.
- Dirk van Zutphen, weduenaar, Schilder, 29 j. en Aaltjen Harij, zonder beroep, 40 j.
- Jacob Slingerenberg, weduenaar, Timmerman, 42 j. en Derris Loemans, zonder beroep, 46 j.
- Marinus Adrianus Kornelis Bokkes van der Kooi, Werkman, 34 j. en Grietje Smit, Breidster, 30 j.
- Gerardus Lington, weduenaar, Gepens. Mil., 68 j. en Johanna Mechtelt Botzen, zonder beroep, 58 j.
- Jacobus Philipoom, weduenaar, Stratenmaker, 41 j. en Geertuij de Groot, zonder beroep, 31 j.
- Albertus van Nijendaal, Schilder, 31 j. en Neeltje van Zandwijk, Dienstmeid, 34 j.
- 12.** Cornelis van Tal, Muziekhandelaar, 26 j. en Elisabeth Maria Schrikker, weduwe, zonder beroep, 32 j.
- Hendricus Schmit, Smid, 27 j. en Jannetje van Veen, Dienstmeid, 25 j.
- Albertus Schulp, Tuinman, 29 j. en Clasina Mooij, Naaister, 35 j.
- Jacobus Bijdevier, weduenaar, Werkman, 47 j. en Hendrika Smit, Werkster, 30 j.
- Rijk Blikkendaal, weduenaar, Metselaar, 49 j. en Jozina Lobel, Naaister, 37 j.
- Dirk ten Ham, Smid, 31 j. en Maria Theodora de Jongh, Dienstmeid, 29 j.
- 14.** Aart van Stuijvenberg, Landbouwer, 30 j. en Hendrica Elisabeth Hoornenburg, weduwe, Logementhoudster, 42 j.
- 19.** Christiaan Schrijver, weduenaar, Bediende, 49 j. en Maria van Wijk, weduwe, Winkelster, 40 j.
- Daniel Wagevoort, weduenaar, Schilder, 28 j. en Maria Lamas, zonder beroep, 31 j.
- Jan Christiaan van Gorkom, weduenaar, Smid, 40 j. en Jacoba Johanna Vreeswijk, weduwe, Naaister, 34 j.

Johannes de Bouter, Werkman, 27 j. en Theodora Kramer, Werkster, 23 j.

Johann Peters, Schipper, 23 j. en Maria Hoever, Werkster, 32 j.

Theodorus Broekhof, weduwnaar, Schoenmaker, 37 j. en Maria Westerman, zonder beroep, 25 j.

Johannes van Es, Werkman, 26 j. en Fredrika Gamelkoort, Werkster, 28 j.

Evert van den Belt, Serj. Maj. bij het 7^e Reg. Inf., 34 j. en Tonia Maria Quist, Naaister, 29 j.

26. Rutger Ophorst, Schrijnwerker,

26 j. en Jannetje Imhof, zonder beroep, 22 j.

Frans Suiderweert, Opperman, 32 j. en Johanna Wulf, Werkster, 30 j.

Jozeph Geertzen, Kleermaker, 27 j. en Maria Smit, Werkster, 28 j.

Jan Hendrik van Meerten, 26 j. en Clasina Dina Cornelia van Bree, beide zonder beroep, 24 j.

Izak van Gorkom, Kleermaker, 26 j. en Louisa Roä, zonder beroep, 25 j.

Gerardus Elbers, Wijnkoopersknecht, 22 j. en Geertrui Verweij, zonder beroep, 24 j.

TE ZAMEN 32 PAREN.

Overledenen

op den

1. **Februarij.** Cornelia Maria van Leijden, 15 j. en 9 m., Zwaansteeg.

Cornelia Maria Hentenaar, 1 j., Elisabethstraat.

Hendrik Johannes van Maanen, 4 w., Donkeregaard.

Christina Evertse, wed. Anthonie Velders, 30 j., Ger. Oude Mannen- en Vrouwenhuis.

Jannetje Burgemeester, wed. Willem Abrahams, 73 j., Zand.

Levenloos aangegeven Zoon van Abraham Le Gra, Steenweg.

2. Elisabeth van Dugteren, 13 j., Springweg.

Johannes Arnoldus van Niekerk, ongeh., 42 j., Vuursche.

David Anthonie Broekman, 2 j. en 6 m., Varkenmarkt.

Hendrikus Wilhelmus Slec, 6 m., Tolsteeg.

Elisabeth Wouterina van Aken, 1 j. en 3 m., Jufferstraat G.

Hendrikus Johannes van Nimwegen, 6 m., Weesbrug.

Marretje Waardenburg, huisvr. van Hubertus Stevens, 51 j., Voorstraat.

3. Alida Hendrika Pronk, 2 j. en 5 m., Bergstraat.

Antje de Graaf, huisvr. van Hen-

- dricus Leonardus van den Houten, 47 j., Nieuwe Gracht.
- Jan de Groot, 1 j. en 3 m., Catharijnestraat.
- Wilhelmina Aletta Kragten, 5 w., Abstede.
- Jansje de Vrindt, 1 j., Abramdolesteeg.
- Levenloos aangegeven Dochter van Theodorus van der Steen, buiten de Weerd-Barrière.
- Susanna de Rooij, 1 j. en 6 m., Roodebrug.
4. Mattheus Cornelis Bresser, 1 j. en 6 m., Haverstraat.
- Maria Hanssen, ongeh., 69 j., Breedstraat.
- Wilhelmus van Meegen, 1 j. en 8 m., Abstede.
5. Franciscus Hendricus van den Brink, 1 j., Massegast.
- Elizabeth Op de Beek, wed. Joseph Michel Zust, 43 j., Ridderschapstraat.
- Jacobus Storm, 32 j., Watersteeg.
- Jacoba van Welij, huisvr. van Johannes van Dalen, 31 j., Korte Viesteeg.
6. Maria de Haas, ongeh., 63 j., Tolsteeg.
- Lijse van Klooster, ongeh., 58 j., buiten de Wittevrouwenpoort.
- Johannes Carel Honings, 3 j. en 5 m., Keukenstraat.
- Adrianus Mulder, 8 w., Twijestraat.
- Levenloos aangegeven Dochter van Petrus Verkerk, Korte Viesteeg.
7. Johannes Andreas Gallicciotte, 69 j., Weerd.
- Jacobus Cornelis de Haas, 3 j. en 10 m., Tolsteeg.
- Aagje de Lang, wed. Hendrik van Rijn, 74 j., Donkerstraat.
- Wouter Frederik Mostert, 13 d., Boterstraat.
- Sjouwke Simons Groen, weduwenaar, 65 j., Pottestraat.
- Johanna Juliana van Wijk, wed. Hendrik van Rijn, 84 j., Breedstraat.
- Antonius Gerritse, 10 m., Massegast.
- Helena Abigaël Suijdhof, 73 j., Vuilesloot.
8. Anna Wilhelmina Stein, 5 j., Lange Jansstraat.
- Maria Renes, huisvr. van Gerrit Jasper van Bommel, 33 j., buiten de Catharijnepoort.
- Adrianus van Dorssen, geh., 50 j., Mariaplaats.
- Levenloos aangegeven Zoon van Fredericus Cornelius Giovanelli, Vinkenburgsteeg.
- Levenloos aangegeven Zoon van Adrianus Izaak Borgers, Lange Pelmolenstraat.
9. Helena Kölker, 3 m., Gruttersdijk.
- Johannes Andries Wilhelm, 3 w., Smeeburg.
- Johannes Menzo, geh., 64 j., Loefbergmakerstraat.
- Maria de Heus, 1 j., Roodebrug.
- Johannes Herbertus Derksen, 3 j., Weerd.

10. Johanna Catharina Jansen, 3 m.,
Lange Nieuwstraat.
Johannes Mattheus Fonville, 1 j.,
Maliebaan.
Theodora Jacobina Wanting, 2 j.
en 9 m., Rodenburgbrug.
Albertus Jacobs, geh., 67 j.,
buiten de Catharijnepoort.
Maria van Boxel, wed. Dirk Ver-
geest, 68 j., Lange Pelmolen-
straat.
Levenloos aangegeven Zoon van
Johannes van Veenendaal,
Weerd.
11. Johanna Wesselo, ongeh., 65
j., Dorstige Hartsteeg.
Maria Wiesell, ongeh., 43 j.,
Zakkedragerssteeg.
Dina ten Holte, wed. Dirk Vink,
34 j., Naauwe Watersteeg.
Johannes Pieter van Bommel, 7
d., Gasthuissteeg.
Gerritje Kitz, 3 m., Vreeburg.
Gerritje Hermans, huisvr. van
Frans Jobels, 26 j., Lange
Pelmolenstraat.
Hendrik Pieter van Tent, wedu-
wenaar, 53 j., Lijumarkt.
12. Pieter Willem van Oostrom, 4 m.,
Zandstraat.
Dirk Hovius, 3 w., Helling.
Johannes Petrus Portouw, wedu-
wenaar, 32 j., Ger. Diac. Oude
Mannen- en Vrouwenhuis.
Jan Franken, geh., 31 j., Vis-
sersteeg.
Maria van Miltenburg, 3 m., Hooge
Weide.
- Levenloos aangegeven Zoon van
Jacobus van Schaik, Lange
Nieuwstraat.
13. Hendrika van der Weerd, ongeh.,
36 j., Lange Smeesteeg.
Lourens van den Heuvel, wedu-
wenaar, 37 j., Koningsteeg.
Johannes de Kruijff, 3 m., Roode-
brug.
Levenloos aangegeven Zoon (on-
echt).
14. Carolina Frederica Vielhack, 73
j., Zadelstraat.
Abraham van Rossum, 4 m.,
Gasthuissteeg.
Hendrik Westhout, geh., 74 j.,
Lange Nieuwstraat.
Petrus Mathias van de Vegt, geh.,
61 j., Jufferstraat G.
Johannes Jacobus Albert van Ha-
sendonk, 3 w., Korte Koestraat.
Johanna Elisabeth Franken, huis-
vr. van Nicolaas Brouwer, 31 j.,
buiten de Wittevrouwenpoort.
15. Hendrika Blikkendaal, wed. Jan
Roelandschap, 79 j., Klein
Eligensteeg.
Aletta Maria Maarschalkerweerd,
1 j. en 9 m., Lange Nieuwstraat.
Petrus Franciscus Poesenouw, 75
j., Lange Nieuwstraat.
Levenloos aangegeven Zoon van
Johannes van Gorkom, Molen-
steeg B.
Johannes Tukker, 3 w., Juffer-
straat B.
16. Johanna Cornelia de Haan, 7 w.,
Korte Rietsteeg.

17. **Jacoba van Luin**, wed. Dirk Duel, 77 j., Ger. Diak. Oude Mannen- en Vrouwenhuis.
Elisabeth Le Maitre, 2 j. en 9 m., Naauwe Watersteeg.
Maria Spithoven, huisvr. van Nicolaas Lit, 68 j., Rozestraat.
Levenloos aangegeven Dochter van Gerardus Johannes van Soest, Weesbrug.
Elizabetha Joanna Gommich, huisvr. van Gerardus Johannes van Soest, 34 j., Weesbrug.
Catharina Angenita Watten-scheijn, wed. Pieter van der Heij, 90 j., Twijestraat.
18. **Johan Hendrik Elmert Ultee**, 1 j. en 9 m., Lichtegaard,
Johan Bernhard Volle, 45 j., Lange Rosendaal.
Gerrit van Soest, 3 j. en 4 m., Lauwenregt.
Johannes van Vuuren, 75 j., Fockestraat.
Christiaan Mattu, 69 j., Juffer-straat G.
19. **Cornelis Lodder**, ongeh., 21 j., Keukenstraat.
Piaternella Stoops, huisvr. van Petrus Joannes Laucec, 44 j., Zandstraat.
Jeannetta Louisa van Eijk, ongeh., 74 j., Lange Smeesteeg.
Elizabeth van Bilderbeek, huisvr. van Dirk Verschoof, 76 j., Ou d Kamp.
Gerarda van der Schaft, wed. Hendrik Willemse, 72 j., Twijestr.
20. **Cornelia Pijzel**, huisvr. van Herman de Boer, 45 j., Tolsteeg.
Diderica Hendrica de Roock, wed. Thomas van Barneveld van Menteren en Geldermalsen, 86 j., Predikheerenkerkhof.
Martinus Johannes Dussenbroek, 3 w., Walsteeg.
21. **Cornelia Schadee**, wed. Gerrit van der Schroeff, 76 j., Lange Smeesteeg.
Isaak Heuvelman, geh., 70 j., Elisabethstraat.
Arnoldus de Ridder, 3 j. en 4 m., onder Wittevrouwen.
Elisabeth Malcomesius, 2 j. en 1 m., Lijnmarkt.
Arnoldus Lautenslager, 4 m., onder Wittevrouwen.
Michiel van Horses, geh., 62 j. en 7 m., onder Wittevrouwen.
Jan van de Vijsel, geh., 40 j., Voorstraat.
Anthonia Breveld, ongeh., 34 j., onder Wittevrouwen.
Wilhelmina Duijvenhuijsen, huisvr. van Johannes de Marie, 37 j., onder Tolsteeg.
22. **Maria Cornelia van Hondhorst**, wed. Jurrien Buskens, 83 j., Ger. Diak. Oude Mannen- en Vrouwenhuis.
Hermanus Daniel Pieter Deussen, 14 j., buiten de Weerd.
Piaternella Maria Sluijk, wed. Hendrik van der Tol, 78 j., onder Tolsteeg.
Maria Christina Ditmars, wed.

- Willem Boonebakker, 95 j.,
Choorstraat.
- Sophia van Werkhoven, ongeh.,
20 j. en 8 m., Predikheerenstr.
- Alida Kol, wed. Willem van Zijl,
74 j., Zeedijk.
- Petronella Vreeswijk, ongeh.,
70 j., Bemuurde Weerd.
23. Aaltje van Rennes, circa 2 m.,
Zadélstraat.
- Petrus Salgus, ongeh., 18 j. en
6 m., Roodebrug.
- Levenloos aangegeven Dochter van
Joannes Henricus Sijben, Hooge
Jacobijnestraat.
- Willemijntje Boumeester, huisvr.
van Evert Langenbach, 78 j.,
aan de Jacobibrug.
- Barbara Oxenaar, wed. Govert van
Loverden, 87 j., aan de Zil-
versteeg.
- Levenloos aangegeven Dochter van
Pieter Jacobus Marchal, Rosen-
straat.
- Wilhelmina van Vlooten, huisvr.
van Pieter Jacobus Marchal, 43
j., Rosenstraat.
- Albertus Willebrordus Roelofs,
1 j. en 11 m., Zwarte Water.
24. Jannigje van Zwieten, huisvr. van
Dirk Cornelis Wassink, 37 j.,
onder Catharijne.
- Elisabeth Maria van der Linden,
huisvr. van Arnoldus Theodorus
van den Hemel, 49 j., Nieuwe
Zandstraat.
- Jacobus Johannes Beringen, circa
3 j., Biltstraat.
- Gijsbertus Peek, 14 j., Maartens-
dijk.
- Samuel Gerardus Penning, 2 j.
en 9 m., Hooge Jacobijnestraat.
- Cornelis Athanasius Gresoig,
geh., 55 j., buiten de Weerd.
25. Levenloos aangegeven Zoon van
Johannes Hoedemaker, Mariapl.
Gerardus Pettinga, geh., 50 j.,
te Harlingen.
- Sara van Bentum, wed. Dirk Ber-
nardus van den Brink, 70 j.,
Vrouwjuttestraat.
- Johanna Petronella Franken, 17
d., Achterstraat.
- Conrad Suijders, geh., 74 j.,
Telingstraat.
- Margaretha Lievers, huisvr. van
Cornelis Spierenburg, 30 j.,
Roodebrug.
26. Barbara Oderom, 1 j., Zwaansteeg.
Maria Sophia Soeterik, 3 j. en 6
m., Roodenburgstraat.
- Jacobus Brakke, 2 d., Bergstraat.
- Johannes Cornelis Petrus van As-
senbergh, 1 m., Zwaansteeg.
- Cornelia van Wijk, ongeh., 30
j., Achter Clarenburg.
- Marcelis Adrianus Kroeskamp, 4
j. en 11 m., onder Tolsteeg.
- Jacobus Lambertus van Eijk, geh.,
34 j., buiten de Weerd.
- Maria Christina Söfing, wed.
Johan Philip Smeeling, 87 j.,
Bartholomaei Gasthuis.
- Henderika van Suijlicum, wed.
Godhart Kraft Neervoord, 87
j., Lange Smeesteeg.

Petrus Johannes Haanebrink , 1 j.
en 2 m. , Beijerbrug.
27. Rijk Willem Barreveld , 3 m. ,
Lollestraat.
Willem Rijnders , 4 m. , onder
Wittevrouwen.
Sophia Carolina van Brussel , 1 j.
en 3 m. , Noorderkade.
Petrus van Rooijen , circa 1 j. ,
onder Catharijne.
28. Levenloos aangegeven Zoon van
Joannes Heunk , Achterweg.
Johannes van Mourik , 1 j. en 6
m. , Zandstraat. | Maria Sophia van Kempen , 6 m. ,
Choorstraat.
Jan van Rossum , ongeh. , 23 j.
en 5 m. , onder Tolsteeg.
Cornelia Pronk , huisvr. van Hui-
bertus Wijburg , 67 j. , Haver-
straat.
Hendrik Willem van Hoorn , geh. ,
34 j. , Donkerstraat.
Toontje Jansen , wed. Gerrit Bur-
gers , 76 j. , Teelingstraat.
Arie Verweij , geh. , 57 j. ,
Doelen. |
|---|---|

OVERLEDENEN 162.

Ziekten en Toevallen waaraan de Overledenen gestorven zijn :

Doodgeboren.	14.	Transport.	134.
Stuipen.	25.	Stikzieking.	6.
Verval van krachten.	30.	Ontsteking in de ingewanden.	1.
Tering.	15.	Bezetting op de borst.	3.
Klierziekte.	3.	Kliertering.	1.
Koortsen.	1.	Longtering.	2.
Tanden.	3.	Slijmberoerte.	2.
Beroerte.	4.	Schrik in de borst.	1.
Borstkwaal.	19.	Borsttering.	1.
Kramp in de maag.	1.	Zenuwkoortsen.	1.
Water.	7.	Slijmhoest.	1.
Kramp in de ingewanden.	2.	Water in de borst.	2.
Leverziekte.	1.	Hersenziekte.	1.
Gevolgen van het branden.	1.	Bloedbraking.	1.
Verzwakking.	3.	Gevolgen van de kraam.	2.
Borstziekte.	4.	Verdronken.	1.
Gebrek aan het hart.	1.	Slijmziekte.	2.
	<u>134.</u>		<u>162.</u>

Met getal der Jaren, hetwelk de Overledenen bereikt hebben, is als volgt :

	Mann. Vr. Tot.			Mann. Vr. Tot.		
Doodgeboren.	9	5	14.	Transport. 59	47	106.
Overleden het jaar.	20	9	29.	Van 50 tot 60 jaar.	5	2 7.
Van 1 tot 10 jaar.	19	13	32.	» 60 » 70 »	7	7 14.
» 10 » 20 »	3	3	6.	» 70 » 80 »	5	15 20.
» 20 » 30 »	2	2	4.	» 80 » 90 »	3	10 13.
» 30 » 40 »	3	7	10.	» 90 » 100 »	»	2 2.
» 40 » 50 »	3	8	11.			
	<u>59-47-106.</u>				<u>79-83-162.</u>	

VERKOCHE VASTE GOEDEREN ENZ.

Den 13 Februarij 1845, door den Notaris J. H. VAN GROOTVELD.

Een Tuin of Hof, groot 3 Roeden, 50 Ellen, in het Meijpoortje, wijk C, N°. 451. Ogehouden voor f 650.

Twee Kamers of Woningen, mede in het Meijpoortje, wijk C, N°. 443 en 444. Ogehouden voor f 700.

Drie Kameren of Woningen, in de Keukenstraat, wijk A, N°. 1056, 1057, 1053. N°. 1056, 1057 verkocht voor f 555. N°. 1053 ogehouden voor f 560.

Twee Kameren of Woningen, aan de Oude Kamp, in het Achterom, wijk A, N°. 1082, 1083. Verkocht voor f 740.

Den 22 Februarij 1845, door den Notaris N. DE GRAAF.

De Buitenplaats *Blaauwhoef*, gelegen in het Dorp Achttienhoven, aan den grooten Weg, geschikt voor Zomer- en Winterverblijf, bestaande in een modern Heerenhuis, Stalling enz., Moestuin, Boomgaard, vischrijke Vijvers en Weiland, groot 2½ Bunder. Verkocht voor f 3,010.

Denzelfden Datum, door den Notaris J. H. VAN SCHERMBEEK.

Twee Huizen en verdere Getimmerden, mitsgaders een Bunder, 70 Roeden Boomgaard en Moesland, gelegen te Utrecht, buiten de Waard-Barrière enz. behoord hebbende tot de geamoveerde Buskruidfabriek. Verkocht voor f 4,050.

Denzelfden Datum, door den Notaris C. J. NAGTGLAS.

Een Huis, Erf en Grond, met Kelder en Kluis, aan de Oostzijde van de Oude Gracht, bij de Romerburgerstraat, wijk A, N°. 2. Verkocht voor f 3,010.

TAFEL

VAN

WEERKUNDIGE WAARNEMINGEN,

In de maand FEBRUARIJ 1845,

GEDAAN AAN HET

CHEMISCH LABORATORIUM

VAN

's Rijks Vee-Artsenijschool te UTRECHT,

ONDER TOEZIGT VAN DEN HOOGLEERAAR

P. J. I. de Fremery.

NB. De Waarnemingen geschieden des morgens te 9, des middags te 12, des namiddags te 3 en des avonds te 9 uren.

DATUM.	BAROMETER IN MILLIMETERS.				THERMOMETER IN 100°.				WINDSTREEK 's MIDD. te 12 UR.	WEERGESTELD H. 's MIDD. 12 UREN
	9ur.	12a.	3ar.	9ar.	9ur.	12a.	3ar.	9ar.		
1	752	753	754	757	0	08	0	-1	N. O.	Bewolkt.
2	759	760	759	760	-1	04	02	06	idem.	idem.
3	759	759	757	757	04	11	14	2	W.	idem.
4	765	766	766	766	0	31	29	17	N.N.O.	idem.
5	759	759	758	754	33	43	39	29	N. W.	idem.
6	752	751	752	755	2	28	19	-02	idem.	Buijig.
7	758	758	758	760	-1	02	-01	-2	N.	Vveinig bewolkt.
8	764	766	766	768	-4	-22	-17	-63	O.	Helder.
9	768	768	767	767	-7	-34	-24	-64	O.Z.O.	idem.
10	763	763	761	761	-07	-42	-46	-76	Z.Z.O.	Vveinig bewolkt.
11	762	764	766	770	-106	-65	-62	-102	O.	Helder.
12	773	773	774	775	-43	-33	-28	-75	O.Z.O.	Vveinig bewolkt.
13	773	772	769	764	-72	-34	-25	-5	Z.	idem.
14	754	753	753	754	-26	-07	21	-12	Z.Z.W	idem.
15	756	757	757	756	1	2	19	06	N.N.O.	Sneeuw.
16	757	758	758	761	-62	-27	-16	-18	W.N.W.	Mistig.

DATUM.	BAROMETER IN MILLIMETERS.				THERMOMETER IN 100°.				WINDSTREEK SMIDD. te 12 UR.	WEERSGESTELDH. 's MIDD. 12 UREN.
	9ur.	12u.	3ar.	9ur.	9ur.	12u.	3ar.	9ur.		
17	762	762	763	764	-03	08	12	-02	N.	Mistig.
18	764	764	763	763	07	32	24	0	N.O.	Bewolkt.
19	768	768	768	769	-93	-75	-74	-104	O.	Helder.
20	769	769	768	767	-84	-62	-6	-67	idem.	Vveinig bewolkt.
21	761	761	760	759	-5	-16	-07	-22	Z.	Bewolkt.
22	752	751	750	751	-68	-16	02	-34	Z.O.	Vveinig bewolkt.
23	751	750	750	749	-55	-35	-26	-4	O.	Bewolkt.
24	751	753	754	761	04	29	24	-42	N.N.W.	Vveinig bewolkt.
25	765	765	766	766	-12	27	08	-23	N.W.	idem.
26	752	749	749	753	-04	4	36	-12	idem.	Bewolkt.
27	761	762	761	762	-19	13	24	-02	W.	Helder.
28	766	767	767	767	-38	-16	-16	-62	O.	idem.
GEMIDDELDE WAARNEMING										
1	7599	7603	7598	7605	-140	034	015	-168	Vanden 1 ^{en} . tot den 10 ^{en} .	
2	7638	7640	7639	7643	-477	-243	-189	-423	10 ^{en} . — 20 ^{en} .	
3	7574	7572	7571	7586	-302	016	055	-295	20 ^{en} . — 28 ^{en} .	

- 2 geheelen dag sterke wind.
- 3 's morgens sneeuw, 's middags en 's avonds regen.
- 5 's middags regen.
- 6 's morgens en 's middags sneeuw.
- 7 's nachts en 's avonds sneeuw.
- 8 's morgens een weinig sneeuw.
- 12 's morgens sneeuw.
- 13 's avonds sneeuw.
- 14 's nachts en 's morgens sneeuw.

- 15 geheelen dag afwisselend sneeuw.
- 16 geheelen dag mistig.
- 17 's morgens mistig.
- 21 's morgens en 's middags sneeuw.
- 24 's middags en 's avonds sneeuw.
- 25 's middags en 's avonds sneeuw.
- 26 's morgens en 's namiddags regen en sneeuw.
- 27 's avonds sneeuw.

Algemeen gemiddeld, Barometer 760,5, Thermometer — 1,746.

STAND DES WATERS, te VREESWIJK in de Rivier DE LEK.

	onder Nulpeil.
1 Februarij 1845.	4 el 81 duim.
15 —————	4 — 95 ———
28 —————	4 — 72 ———

Naamlijst

DER

GEBORENEN, HUWELIJKEN EN OVERLEDENEN

BINNEN UTRECHT, IN DE MAAND MAART 1845.

Geborenen

op den

<p>1. Maart. Johannes Bernardus, Z. van Leendert Kok.
Bertha Cornelia, D. van Gozewijn Jan Loncq.
Gerrit Pieter, Z. van Cornelis Johannes van Maanen.
Maria, D. van Willem Muijs.
Hendrik, Z. van Abraam Wouters.
Johannes, Z. van Jacobus van Nus.
Hendrika Berthina, D. van Frans Nahuijsen.</p> <p>2. Theodora Johanna, D. van Arie van Doren.
Cornelia Wilhelmina, D. van Hendrik de Kok.
Gerardus, Z. van Carel Frederik Willem Rietveld.
Adrianus, Z. van Gerrit van Straalen.
Aletta Maria, D. van Gerardus Verweij.
Johan Herman, Z. van Hendrik Hermanus Welsh.
Catharina, D. van Cornelis Mulder.
Louis Karel Olivier, Z. van Jan Rudolph Wout.
Johanna Maria, D. van Antonius Verweij.
Cornelia Esther, D. van Hendrik Lettinck.</p> | <p>3. Ceertruida Maria, D. van Gerrit Nagtegaal.
Joannes Antonius, Z. van Joannes Rijabout.
Jannetje, D. van Hendricus de Goeij.
Theodorus, Z. van Franciscus Antonius Fonville.
Adrianus, Z. van Adrianus van Doorn.
Ceertruida, D. van Wilhelmus Dekkers.
Anna Maria Catharina, D. van Cornelis Mattheus van Eujen.</p> <p>4. Gerarda, D. van Evert Smorenborg.
Theodora, D. van Gijsbert Klarenbeek.
Adrianus Cornelis, Z. van Johannes van Steijn.
Wilhelmus Engelbertus, Z. van Antonius Albertus van Beek.
Gerrit, Z. van Cornelis van Eijk.
Johanna, D. van Joannes Oostendorp.
Jacobus, Z. van Jan van der Linden.
Leendert, Z. van Teunis Heetveld.</p> <p>5. Petrus Johannes, Z. van Hendrikus Petrus van Thoor.</p> |
|---|---|

6. Wilhelmina Johanna Helena, D. van François Daniel Dekkers.
 Johannes, Z. van Johannes van Goch.
 Johannes, Z. van Johannes van Maurik.
 Johanna Elisabeth, D. van Cornelis Broekman.
7. Jacobus, Z. van Lambertus Koster.
 Neeltje, D. van Gerardus Glaser.
 Johan Carl Wilhelm, Z. van Hendrik Frans Nicolaas de Ronde.
8. Johanna Maria Engelberta, D. van Wilhelmus Johannes van Wijk.
 Hermanus, Z. van Hermanus Gresnigt.
 Maria Anna Theresia, D. van Adrianus van Es.
 Willebrordus Gerardus Antonius, Z. van Jacobus Antonius van der Meer.
 Cornelia Adriana Diderika, D. van Johannes Jacob de Waal.
 Cornelis, Z. van Dirk Smit.
9. Frederik Christiaan, Z. van David Fredrik Christiaan Fliegel.
10. Jacobus Anthonius, Z. van Wilhelmus Schols.
 Petronella, D. van Pieter Kreugel.
 Johannes, Z. van Wouter Weldom.
11. Johannes Hendrikus Nicolaas, Z. van Leonardus Abraham van Beest.
 Adrianus Hendrikus, Z. van Hendrikus Schut.
 Hendrika Theodora Engelina, D. v. Hendricus Theodorus Thijssen.
- Geertruida, D. van Woutertje Noppe.
 Hendrikus Antonius, Z. van Hendrikus Antonius van Baren.
 Alida Christina, D. van Johannes Heitz.
 Pieter, Z. van Nicolaas Emmelot.
 Johannes Jacobus, Z. van Barent Johannes Vermeulen.
 Adrianus Anthonius, Z. van Cornelis Johannes Verheul.
12. Hendrikus Hermanus, Z. van Theodorus Geldman.
 Gijsbertus, Z. van Jacob Haasbroek.
 Susanna Wilhelmina, D. van Johannes Wouter Verbeek.
 Theodorus, Z. van Jean Josse Leva.
 Lucas Cornelis, Z. van Adrianus Bik.
13. Simeon, Z. van Pieter Lettinck.
 Leendert, Z. van Adrianus Sweers.
 Agatha, D. van Hendrik Lagerweij.
14. Bernardus, Z. van Hendrik Gies.
 Sophia Wilhelmina Maria, D. van Agnites Vrolik.
15. Maria Jannigje, D. van Mattheus Boshuisen.
 Gerarda Johanna, D. van Gerrit Groeneveld.
 Maria, D. van Joannes van Hees.
 Marinus Frederik, Z. van Frederik Marinus Drijver.
 Dionisius, Z. van Cornelis Oostrom.

16. Janna, D. van Joannes Vierhout.
 Wilhelmus Maximilaan Hendricus, Z. van Theodorus Petrus van den Bergh.
 Hendrik, Z. van Petrus van de Poel.
17. Dominicus, Z. van Dominicus Hazekamp.
 Jacoba Elisabeth, D. van Noach van Velze.
 Hendrika Johanna, D. van Johannes Viveen.
 Maria Helena, D. van David Hendricus Elfrink.
 Wilhelmina Sophia, D. van Pieter Johannes Visser.
 Mekje, D. van Andries van Deventer.
 Toontje, D. van Jan Nicolaas Schaad.
 Wilhelmina, D. van Hendrik Koenders.
 Hendricus Pieter, Z. van Hendricus Joelen.
 Hendrika Clasina, D. van Jan Hendrik van Zanten de Hoog.
 Anna Maria, D. van Teunis Warren.
 Cornelis, Z. van Hendrik de Lang.
 Clasina, D. van Gerrit van Rijn.
 Cornelis Johannes, Z. van Hendrik de Nijs.
18. Cornelia Jansje, D. van Cornelia van Reemst.
 Hermanus Lambertus, Z. van Willem Martinus van Bielen.
 Jacoba, D. van Willem van Doorn.
- Johanna Cornelia, D. van Gerrit Hulsman.
 Willem, Z. van Gerardus Porton.
 Maria Cornelia Henriette, D. van Leonard Jacques Issels.
19. Judik, D. van Nathan Meijer Pappie.
 Abraham, Anthonie, Z. van Gijsbertus Petrus Kuller.
 Gosina Maria, D. van Gijsbertus Beukers.
 Catharina, D. van Hermanus Gijsbertus Lammerts van Bueren.
 Willemina Christina, D. van Johannes Jansen.
 Gratiana Susanna, D. van Bernardus Nicolaas Ockeloen.
 Johannes, Z. van Jan Vendrig.
20. Christina Clara, D. van Anthonij Kreek.
 Elisabeth, D. van Petrus Mock.
 Maria, D. van Johannes Verkerk.
 Jakob, Z. van Johan Christiaan Frijlink.
 Francina, D. Hendrik Oudemast.
 Alberta, D. van Bartholomeus van Es.
 Justus, Z. van Petrus van Beek.
21. Harco, Z. van Mr. Aarnoud Jan van Beeck Calkoen.
 Petrus, Z. van David van Leersum.
 Wilhelmina Johanna, D. van Johannes Jacobus Aartsen.
 Cornelia, D. van Cornelis van den Berg.

- Cornelis Willem, Z. van Abraham Willem Renes.
- Siebrecht Hermanus, Z. van Michiel Muller.
- Michtelina Johanna, D. van Hendrik Staal.
- Maria, D. van Johannes Bernardus van Wilbrink.
- Geertruida Johanna, D. van Nicolaas Hemken.
- Theodorus, Z. van Jacobus de Graaf.
- Willem Cornelis, Z. van Willem Weijburg.
22. Anthonia, Z. van Antonie van Schaik.
- Everdina Johanna, D. van David Hipke.
- Maria Johanna Magdalena, D. van Bultes Winterberg.
- Alida, D. van Emanuël van Stigt.
- Johannes en Willem, Zoons van Johannes Mulder.
23. Pieterella Cornelia, D. van Johannes Hendricus Westerhoudt.
- Johann, Z. van Johann Peters.
- Susanna Maria, D. van Antonie Oosterhout.
- Willem Frederik, Z. van Wouter van der Vorst.
- Tietje Maria, D. van Jacobus Coevoet.
- Maria Hillegonda, D. van Hendrik George Bijstra.
- Hendrik, Z. van Hendrik Sakkers.
24. Christiaan, Z. van Christiaan Liefef.
- Johanna Sophia, D. van Bernardin Hofman.
- Everhard, Z. van Arend Nusman Hagenbeek.
- Anna Barendina Elisabeth, D. van Jens Jenssen Dodt.
- Anna Christina, D. van Hendrik Wernard Kibbeling.
25. Ernst Heinrich, Z. van Ernst Heinrich Kock.
26. Johannes Hendrik, Z. van Johannes de Bruijn.
- Engelina Wilhelmina, D. van Gilles Josephus Lauwers.
- Cornelis, Z. van Rudolph Franciscus Ullersma.
- Maria Elisabeth, D. van Jozeph Geertzen.
- Alida Maria, D. van Carel van Eijk.
- Francina, D. van Anthonie Gaddella.
- Elisabeth, D. van Isaak van den Hoorn.
27. Barendina Catharina Wilhelmina, D. van Wilhelm Ange François Kieffer.
- Wilhelmina Elisabeth Gerarda, D. van Joannes Wilhelmus de Mari.
28. Wilhelmina, D. van Georg Valentin Burkert.
- Jacobus, Z. van Johannes Stephanus Bresser.
- Martinus, Z. van Jacobus de Vos.
- Hendrika, D. van Pieter de Winter.

29. Jan, Z. van Johannes Bosschaert.
Jannetje, D. van Jan Verhaar.
30. Hendrik, Z. van Petrus Steenwijk.
Antonius, Z. van Antonius Staal.
Johanna Cornelia, D. van Willem Frederich Kelbling.
Anthonia, D. van Wilhelmus Kok.
Cornelis Bernardus, Z. van Bernardus Ouwéjan.

- Adriana Maria, D. van Johannes van Schalkwijk.
Johannes Stephanus, Z. van Petrus van Gelderen.
31. Govert Anthonius, Z. van Arnoldus Laurentius van der Steen.
Wilhelmina Anna, D. van Johannes Vreeswijk.
Geertruida Wilhelmina, D. van Johannes Dumans.

GEBORENEN 1859, waaronder 9 Onechten.

Voltrokken Huwelijken

op den

5. **Maart.** Pieter van de Wal, Stoelenmaker, 25 j. en Geertuij Tieson, Melkverkoopster, 25 j.
Pieter Cornelis van der Wijde, Koornmolenaar, 29 j. en Johanna Berendina Seisenar, zonder beroep, 23 j.
Hijmen Jordisse, Winkelier, 38 j. en Maartje Maria Stoove, zonder beroep, 20 j.
Jan Hendrik Boelhóuwer, Timmerman, 24 j. en Stephania Maarschalkerweerd, weduwe, Tapster, 25 j.
Jan Harkes Flard, Boerenknecht, 33 j. en Mijntje de Bruijn, Werkster, 31 j.
Gijsbertus Dons, Werkman, 28 j. en Catharina Carolina Köhler, zonder beroep, 34 j.

12. Antonie Grimmelikhuijsen, Mandenmaker, 23 j. en Cornelia van Deudekom, zonder beroep, 21 j.
Jan Willem van Dort, 24 j. en Flora Donker, weduwe, beide zonder beroep, 33 j.
Cornelis van den Heuvel, Schuiftenvoerder, 22 j. en Aartje van den Brink, Dienstmeid, 25 j.
Berend Overdijk, Bakkersknecht, 26 j. en Elisabeth Johanna Bongers, zonder beroep, 23 j.
Johannes Ludovicus Janssen, Timmerman, 22 j. en Helena van Koot, Dienstmeid, 38 j.
Jacob Biljard, Bode van een Begrafenisfonds, 25 j. en Louisa Femmina Bunschoten, zonder beroep, 27 j.
19. Frederik Simons, Wielendraai-

jer, 25 j. en Johanna van der Vooren, zonder beroep, 21 j.
 Petrus Westerhout, Schoenmaker, 23 j. en Helena van der Vooren, buiten beroep, 23 j.
 Christiaan Adriaan van der Vorst, Schrijnwerker, 28 j. en Hendrica Velo, buiten beroep, 24 j.
 26. Johannes van Dam, Broodbakker, 32 j. en Wilhelmina Petronella Boerenboom, weduwe, Broodbakkerij uitoefenende, 31 j.

Nicolaas Bolwerk, Kamerbehandelger, 30 j. en Willemina van Embden, zonder beroep, 31 j.
 Jan van Kalken, IJzergietersknecht, 22 j. en Gerarda Hendrica van der Plat, Werkster, 22 j.
 John Richie Sutherland, weduwnaar, Stadsmeter, 60 j. en Johanna Margaretha Hardie, Naaister, 30 j.

TE ZAMEN 19 PAREN.

Overledenen

op den

1. **Maart.** Johanna Grootherder, ongeh., 80 j., Vrouwjuttestraat. Levenloos aangegeven Zoon van Andries Makkee, Maartensbrug.
 2. Maria Dekker, 2 m., Gansteeg.
 Leonardus de Glindt, 2 d., Jufferstraat, B.
 Clasina Petronella Margaretha Burgler, 1 j. en 5 m., Lange Lauwerstraat.
 Anthonia Draggers, wed. Johan Gijsbertus van Piggelen, 58 j., Kraansteeg.
 Hendrika Verweij, 13 j., onder Tolsteeg.
 3. Johanna Petronella Philippa Metelkamp, 1 j. en 2 m., te Brummen.
 Bernhard Nathan Pariser, ongeh., 41 j., te Berlijn.

Johannes Becker, ongeh., 21 j., Zwarte Water.
 Henrica de Bruijn, huisvr. van Joannes van Veenendaal, 38 j., Zwarte Water.
 Johanna Gilliana van Amerongen, 3 m., Loefbergmakerstraat.
 Johanna Gravendaal, ongeh., 21 j. en 6 m., Zandstraat.
 Sophia Vermeulen, ongeh., 77 j., Fockestraat.
 Levenloos aangegeven Zoon, (onrecht).
 Hendrica Maria Bos, 1 j. en 2 m., Kleine Eliensteeg.
 4. Maria Melgering, huisvr. van Hendrik Vreeswijk, 38 j., Varkenmarkt.
 Hendrik Bijlaard, wed., 91 j. en 1 m., Viebrug.

- Hermanus Boksteijn, 5 j. en 10 m., onder Tolsteeg.
- Johanna Zwaantje Stein, 3 m., Lange Jansstraat.
- Helena van den Bergh, wed. Johannes Baptiste Colpar, 75 j., Jansbrug.
5. Anna Catharina Ketelaars, wed. Willem Bekker, 81 j., Ger. Diaconie Oude Mannen- en Vrouwenhuis.
- Wilhelmina Fredrika van Galen, 4 j. en 3 m., Veenstraat.
- Levenloos aangegeven Zoon van Willem Hendrik Swikker, Lauwersteeg.
- Levenloos aangegeven Zoon van Gerrit Reijntjes, Varkenmarkt.
- Johanna van Zwieten, ongeh., 19 j. en 6 m., onder Witte-vrouwen.
- Maria Catharina Musk, eerst wed. van Paulus Coenradus Meijberg, daarna gescheiden echtgenoot van Dirk van Setten, 71 j., Bartholomaei-Gasthuis.
6. Petronella van Overeem, ongeh., 70 j., Groenesteeg, A.
- Johannes Rijnhart, 3 m., Zandstraat.
7. Catharina Margaretha Onnen, ongeh., 62 j., Jansbrug.
- Abraham de Lanoy, weduenaar, 84 j., Janskerkhof.
- Johanna Maria Richel, 9 w., Donkerstraat.
- Neeltje Floor, ongeh., 84 j., Ger. Disc. O. Mannen- en Vrouwenh.
- Geertrui Seljn, wed. Johannes Nahuijs, 84 j., Ger. Diaconie Oude Mannen- en Vrouwenhuis.
- Johannes van Weede, 11 m., Nicolaisteeg.
- Johannes Brons, 16 j., Roomsche Cath. Weeshuis.
- Johannes Kerkhof, 1 m., Keukenstraat.
8. Jan van den Hooren, 2 j. en 6 m., Lauwenrecht.
- Johannes Jacobus Wesselo, 11 m., onder Tolsteeg.
- Cornelis Blom, 78 j., Zwarte Water.
9. Jacoba Adriana Visser, 2 j. en 2 m., Roodebrug.
- Adrianus Jacobus Hagen, 13 m., Zeedijk.
- Willem Hildebrand, geh., 50 j., onder Tolsteeg.
- Levenloos aangegeven Dochter van Arië van Veldhuijzen, Pelmolen.
- Steven de Kruijff, weduenaar, 72 j., Geertruidabrug.
- Coenraad Moorrees, geh., 76 j., Geertruidabrug.
- Guilielmine Gilette Susanna du Houx de Cramant, huisvr. van Bernardus Franciscus Suerman, 71 j., Kromme Nieuwe Gracht.
10. Emond Carel Emilius Els Collot, Baron d'Escury, ongeh., 22 j., Gaardbrug.
- Samuel Alter, weduenaar, 81 j., Lijnmarkt.
- Wilhelmina van Doorn, 58 j., Enge Bagijnesteeg.

- Leonardus Cornelius Everardus Eusebius van Cooth, geh., 65 j., Geertuidabrug.
 Johann Heinrich Wagener, weduwnaar, 80 j., Voorstraat.
11. Frans Calender, ongeh., 56 j., te 's Gravenhage.
 Johannes Philippus Ockeloen, 3 m., Bergstraat.
 Jacoba Wiegers, 3 m., Zwaanst.
 Hendricus Wieshaus, 17 j. en 8 m., Suikerstraat.
 Jeanne Françoise de Passius, ongeh., 73 j., Steenweg.
 Hendrina Louisa van Buitendijk, ongeh., 69 j., Springweg.
 Johanna Maria Heijlbusch, wed. Daniel Koopman, 73 j., Zwarte Water.
 Gijsbertus Jacobus de Rijk, ongeh., 25 j., Heerenstraat.
12. Johanna van Leersum, wed. Dirk van Diedenhoven, 49 j., Ganzenmarkt.
 Maria Jansen, 7 j. en 5 m., achter de Twijestraat.
 Marianne Susanne Bomer, wed. David Ferrant, 95 j., Koningsteeg.
13. Hendrikus Anthonius van Steijn, 3 j. en 3 m., Predikheerenstraat.
 Hendrik van Leersum, geh., 57 j., onder Catharijne.
 Johanna Cornelia van Galen, 32 j., Regulierbrug.
14. Eliazar Levie van Coeverden, geh. 79 j., Nieuwe Zand.
 Johannes Oliedam, 1 j. en 9 m., Zandstraat.
15. Carolina van Helsdingen, 6 m., Bergstraat.
 Frans Joseph Rijnfrank, 54 j., Buurkerksteeg.
 Pieterrella van den Houtdijk, huisvr. van Willem van den Hemel, 52 j., Korte Lauwerstraat.
 Jacoba Johanna Sophia van Vleuten, 4 j. en 5 m., Veenstraat.
 Wilhelmina Postel, huisvr. van Frederik van Engelen, 68 j., onder Witte vrouwen.
16. Petrus Vermeulen, ongeh., 21 j., onder Catharijne.
 Wijnand Johannes Wolsing, 5 m., Rosestraat.
 Dina Zwart, wed. Elbert Pos, 79 j., aan de Helling.
 Johannes Petrus Emmels, 1 m., onder Catharijne.
 Theodore Julien van Leeuwen, ongeh., 24 j. en 9 m., Roodenburgbrug.
 Jacoba Clementia Kuijper, ongeh., 91 j. en 9 m., Schalkwijksteeg.
 Cornelis Schoonhoven, weduwnaar, 73 j., onder Tolsteeg.
 Hendrik Peters, weduwnaar, 89 j., Lange Viesteeg.
 Hermanus Viers van Wijnandsberge, geh., 63 j., buiten de Weerd.
17. Gerardus Meijer, 3 w., Grootte Eliensteeg.
 Johannes Wilhelmus Bertels, 1 j., te Gouda.

- Jannetje van Leeuwen, wed.
Jacobus Jacobs, 62 j., Korte
Jufferstraat.
- Geertruida Paulina Roelandschap,
2 m., Watersteeg.
- Gijsbertus van Maurik, 5 m.,
Zandstraat.
- Bartholomeus Antonius Stuns,
ongeh., 23 j., onder Tolsteeg.
18. Johannes Hermanus Credoe, 8
m., Zilversteeg.
- Leendert van Tessel, 7 j. en 7
m., Kraansteeg.
- Machteltje de Zoete, wed. Pieter
van Wijk, 72 j., onder Ca-
tharijne.
- Jan Hendrik Cazius, weduwe-
naar, 78 j., Smebrug.
19. Maria Alida van Doorn, circa 6
m., Lange Nieuwstraat.
- Anthonia Viergever, 1 j. en 8
m., Veenstraat.
- Juriaan Leenhart Wetter, geh.,
75 j., Gaardbrug.
- Jacoba van Beijnhem, 2 j. en 9
m., onder Tolsteeg.
- Johanna Fenke Bleij, circa 3 j.,
Hartsteeg.
- Bello Hendrika Vermeulen, 2 j.
en 4 m., onder Catharijne.
- Barendina van Welbergen, wed.
Hendrikus Kortré, 73 j., Pauwst.
- Jannigje Anna Geefhuijsen, 1
j. en 5 m., Lange Nieuwstraat.
20. Johannes Gerardus Bontrop, 7
j. en 10 m., Nicolai Kerkhof.
- Francina Wilhelmina Broekhuij-
sen, 1 m., Molensteeg, H.
- Johanna Heijdemans, huisvr. van
Johannes Akkerman, 51 j.,
Magdalenasteeg.
- Jacobus van der Linden, geh.,
67 j., Vissersteeg.
- Levenloos aangegeven Dochter
van Hendrik van Oort, Buur-
kerkhof.
- Johann Frederik Lodewijk Schrö-
der, 70 j., Kromme Nieuwe
Gracht.
21. Geertruida Verweij, 2 j. en 6
m., Wijde Doelen.
- Fredrik Stam, geh., 66 j.,
Nauwe Watersteeg.
22. Jan Dirk Fisse, geh., 81 j.,
Bergstraat.
- Cornelis van Beusekom, 9 j.,
buiten de Catharijnepoort.
- Thomas Josephus Schadee, geh.,
64 j., Korte Hamsteeg.
23. Aalbert Vroon, geh., 55 j.,
Rots-Oord.
- Geertruijda Kok, wed. Anthonie
Hekkers, 69 j., Rodenburgbrug.
- Hendrik Jan Roeters van Len-
nep, ongeh., 28 j., te Am-
sterdam.
- Gerrit Tieland, weduwnaar,
81 j., Zandstraat.
- Levenloos aangegeven Zoon van
van Nicolaas van Luijn, Groe-
nesteeg, C.
- Bastiaan Vergeer, geh., 62 j.,
Plomporetengracht.
- Jacobus Jansen, 3 m., Zand.
24. Emerentia Petronella de Rijk, 3
j., buiten de Catharijnepoort.

- Alida de Heij, 2 j. en 3 m., Naauwe Watersteeg.
- Johannes van Lingen, 2 j. en 4 m., Tolsteeg.
- Johannes Elias Engel, weduenaar, 52 j., Paauwsteeg.
25. Johanna Willemina Rond, huisvr. van Johannes Beijerman, 40 j., Kromme Nieuwe Gracht.
- Johannes Hanse, weduenaar, 46 j., Siroosteeg.
- Hendrina Steentjes, wed. Hendrik Jansen, 77 j., Oud-Munsterkerkhof.
- Sara Groothuizen, ongeh., 74 j., Lange Lauwerstraat.
26. Jelis van der Lugt, 3 m., Rijnstraat.
- Cornelius Brunel, geh., 66 j., Korte Lauwerstraat.
- Gijsje van Wiske, wed. Willem de Voest, 57 j., Zandstraat.
27. Adriana Uding, wed. Jan Huisman, 62 j., Koestraat.
- Johanna Enders, ongeh., 32 j., Kalverstraat.
- Petronella Solms, ongeh., 79 j., Nieuwe Kamp.
28. Cornelia Maarschalkerweerd, 6 m., Gruttersdijk.
- Geertruida Johanna van Veen, 4 j. en 6 m., Gruttersdijk.
- Levenloos aangegeven Zoon van Jan Hendrik Blotkamp, Springweg.
- Pieter Hieronijmus van Westrenen, Heer van Themaat, 76 j., onder Catharijne.
29. Steven Wenneker, 1 j. en 2 m., Koestraat.
- Willem Storm, geh., 37 j., Heerenstraat.
- Hendrica Nagtegaal, ongeh., 22 j., onder Catharijne.
- Gijsbertus Elzendoorn, 7 m., Lange Lauwerstraat.
30. Dirkje Hester, huisvr. van Leendert Gijbels, 57 j., Korte Viesteeg.
- Levenloos aangegeven Zoon van Johannes Hubertus Leijten, Singel, I.
- Johanna Maria van Kersten, 9 m., Zeedijk.
31. Anthonia Wilhelmina Hulsman, 2 j., buiten de Weerd.]
- Jan van Wildernis, geh., 66 j., Fockestraat.
- Gerardus Atteveld, 10 j., buiten de Weerd.
- Isabella Auld, wed. Johannes Stevens, circa 91 j., Trans.
- Pieter de Haan, geh., 52 j., aan de Wittevrouwenpoort.

Ziekten en Toevallen waaraan de Overledenen gestorven zijn :

Doodgeboren.	9.	Transport.	130.
Stuipen.	17.	Subiet overleden.	2.
Verval van krachten.	31.	Zuur.	4.
Tering.	27.	Ontsteking in de ingewanden en nieren.	2.
Klierziekte.	5.	Diarrhee.	1.
Koortsen.	4.	Pleuris.	3.
Tanden.	3.	Vuur in de ingewanden.	1.
Beroerte.	4.	Zenuwtoevallen.	1.
Borstkwaal.	17.	Kinkhoest.	1.
Water.	7.	Bloedspuwing	2.
Gevolgen van het branden.	2.	Koude in het hoofd.	1.
Stikzinking.	2.		<u>148.</u>
Gevolgen van de kraam.	2.		
	<u>130.</u>		

Met getal der Jaren , hetwelk de Overledenen bereikt hebben , is als volgt :

	Mann. Vr. Tot.			Mann. Vr. Tot.			
Doodgeboren.	7	2	9.	Transport.	44	41	85.
Beneden het jaar.	11	10	21.	Van 50 tot 60 jaar.	8	5	13.
Van 1 tot 10 jaar.	13	19	32.	» 60 » 70 »	8	6	14.
» 10 » 20 »	3	2	5.	» 70 » 80 »	9	13	22.
» 20 » 30 »	7	2	9.	» 80 » 90 »	6	4	10.
» 30 » 40 »	1	4	5.	» 90 » 100 »	1	3	4.
» 40 » 50 »	2	2	4.				<u>76-72-148.</u>
			<u>44-41-85.</u>				

VERKOCHTE VASTE GOEDEREN ENZ.

Den 8 Maart 1845, door den Notaris J. H. VAN SCHERMBEEK.

N°. 1. Een hecht en weldoortimmerd Heerenhuis, staande en gelegen aan de Oostzijde van het Predikheerenkerkhof, wijk H, N°. 167. Verkocht voor *f* 4,950.

N°. 2 en 3. Zeven Bunders, 19 Roeden, 90 Ellen Bouwland, gelegen in de Gemeente Jutphaas. Verkocht voor *f* 5,880.

Denzelfden Datum, door den Notaris B. BOERS.

Een weldoortimmerde Huizinge met Erf en Grond, staande en gelegen aan de Oostzijde van het Predikheerenkerkhof, wijk H, N°. 165, bestaande in twee Benedenkamers en Keuken, twee Bovenkamers en Zolder en eindelijk een Kelder. Verkocht voor *f* 2,250.

Den 15 Maart 1845, door den Notaris H. DUIJFJES.

Tien Kameren of Woningen met derzelve Grond, staande en gelegen in de Nieuwe Zandstraat, drie dito in de Achterstraat en een ruime Stal of Bergplaats. Voorts een Perceel Weiland, groot 3 Bunders, 65 Roeden, 40 Ellen, en een dito groot 2 Bunders, 61 Roeden, 90 Ellen, beide gelegen onder Oostveen, Gemeente Maartensdijk. Het eerste Perceel verkocht voor *f* 4,490, het tweede voor *f* 2,625 en het derde voor *f* 1,270.

Den 29 Maart 1845, door den Notaris J. H. VAN SCHERMBEEK.

N°. 1. Een goed ingerigt Winkelhuis met Erf, Grond en Tuin, gelegen te Utrecht, in de Elisabethstraat, wijk D, N°. 241, uitkomende aan het Vreburg. Verkocht voor *f* 5,870.

N°. 2. Drie Huizen en Grond, gelegen te Utrecht, aan de Westzijde van het Vreburg, tegen de Wal, wijk D, N°. 157, 158 en 159.

N°. 3. Twee Woningen en Grond, gelegen als voren, wijk D, N°. 160 en 161. Alle vijf verkocht voor *f* 2,560.

TAFEL

VAN

WEERKUNDIGE WAARNEMINGEN,

In de maand MAART 1845,

GEDAAN AAN HET

CHEMISCH LABORATORIUM

VAN

's Rijks Oec-Artsenijsschool te UTRECHT,

ONDER TOEZIGT VAN DEN HOOGLEERAAR

P. J. I. de Fremerij.

NB. De Waarnemingen geschieden des morgens te 9, des mid-
dags te 12, des namiddags te 3 en des avonds te 9 uren.

D. A. T. U. M.	BAROMETER IN MILLIMETERS.				THERMOMETER IN 100°.				WINDSTREEK 'S MIDD. te 12 UR.	WEERSGESTELD H. 'S MIDD. 12 UREN
	9ur.	12u.	3ur.	9ur.	9ur.	12u.	3ur.	9ur.		
1	765	765	764	763	-56	-37	-26	-6	o.	Helder.
2	760	759	759	759	-38	-18	-16	-6	idem.	Betrokken.
3	757	757	757	759	-73	-42	-34	-98	idem.	Helder.
4	760	759	759	760	-9	-67	-66	-8	idem.	idem.
5	761	762	763	765	-72	-64	-64	-96	idem.	Betrokken.
6	768	769	769	769	-68	-5	-4	-72	idem.	Wenig bewolkt.
7	769	769	768	767	-46	-1	-04	-36	idem.	Helder.
8	768	768	768	770	-34	-06	-1	-56	idem.	Bewolkt.
9	769	768	768	767	-13	22	02	-44	idem.	Helder.
10	763	762	761	760	09	1	1	-04	idem.	Betrokken.
11	757	756	756	756	02	2	16	-1	N. O.	Bewolkt.
12	760	760	760	761	-52	-5	-56	-10	N. O.	idem.
13	759	758	757	756	-124	-14	-84	-144	idem.	Helder.
14	754	753	753	753	-12	-43	-33	-104	idem.	idem.
15	757	758	758	758	-10	-52	-62	-86	o.	Bewolkt.
16	754	752	751	750	-76	-4	-58	-58	idem.	Betrokken.

DATUM.	BAROMETER IN MILLIMETERS.				THERMOMETER IN 100°.				WINDSTREEK 'S MIDD. te 12 Ur.	WEERSGESTELDH. 'S MIDD. 12 OREN.
	9ur.	12u.	3ur.	9ur.	9ur.	12u.	3ur.	9ur.		
17	750	751	752	753	-25	05	-02	-36	N.	Betrokken.
18	754	754	753	753	-26	-14	-26	-64	idem.	Bewolkt.
19	753	753	753	756	-44	-18	07	-22	N.O.	Betrokken.
20	761	762	762	767	04	26	28	-14	N.	Bewolkt.
21	775	776	777	779	0	12	22	-28	N.O.	idem.
22	776	775	774	772	26	26	18	3	Z.W.	Regenachtig.
23	769	768	767	763	44	49	55	54	N.W.	idem.
24	759	762	764	767	22	6	73	18	N.N.O.	Bewolkt.
25	768	768	766	763	04	32	5	08	Z.O.	Mistig.
26	756	755	757	760	28	54	58	28	N.	Regenachtig.
27	755	757	759	759	6	83	85	68	idem.	Vveinig Betrokken.
28	752	752	751	753	67	82	9	54	idem.	Betrokken.
29	759	760	762	768	66	7	65	4	idem.	Bewolkt.
30	771	771	770	765	43	78	88	58	N.W.	idem.
31	761	763	765	770	58	56	58	26	N.N.W.	Betrokken.
									GEMIDDELDE WAARNEMING	
									Van den 1 ^{en} . tot den 10 ^{en} .	
									2 ^{en} . ————— 20 ^{en} .	
									3 ^{en} . ————— 31 ^{en} .	
1	7640	7638	7636	7639	-480	-262	-248	-606		
2	7559	7557	7555	7563	-561	-306	-275	-638		
3	7637	7642	7647	7653	334	547	601	323		

- 5 's nachts een weinig sneeuw.
 11 's nachts een weinig sneeuw.
 13 's morgens ten 6 $\frac{1}{4}$ uur — 15° Cels.
 winderig.
 14 's nachts 1 uur — 16° Celsius.
 's morgens 6 uur — 15° Celsius.
 15 's morgens vroeg — 14° Celsius
 winderig, 's avonds sterke wind.
 16 's morgens vroeg — 102 Celsius
 winderig, 's namiddags sneeuw.
 17 's morgens een weinig sneeuw en
 wind.

- 19 's morgens een weinig sneeuw.
 20 's avonds een weinig sneeuw.
 22 's namiddags en 's avonds regen.
 23 geheel dag regenachtig.
 24 's nachts en 's morgens regen,
 's avonds mistig.
 26 's morgens regen.
 27 's morgens en 's avonds regen en
 wind.
 28 geheel dag sterke wind.
 29 winderig.
 31 winderig.

Algemeen gemiddeld, Barometer 761,3, Thermometer — 1,26.

STAND DES WATERS, te VREESWIJK in de Rivier DE LEK.

		onder Nulpeil.
1 Maart 1845.	4 el 81 duim.
15 ———	4 — 59 ———
31 ———	1 — 34 ———

Naamlijst

DER

GEBORENEN, HUWELIJKEN EN OVERLEDENEN

BINNEN UTRECHT, IN DE MAAND APRIL 1845.

Geborenen

op den

1. **April.** Jan Jacob, Z. van Pieter Lancee.
Frederik Lambertus, Z. van Louwerens Roelevelt.
Maria Petronella, D. van Christiaan Ockeloen.
2. Johannes, Z. v. Joannes Verkroos.
Hermína, D. van Johannes van den Brink.
Jacobus Leonardus, Z. van Cornelis Melchior de Rooij.
Jacobus, Z. van Jacobus van der Plaats.
Theodorus, Z. van Martinus van Zeeland.
Jan Hendrik, Z. van Dirk Hendricus Roep.
3. Helena, D. van Joannes Leonardus Jacobus van Nieuwkasteel.
Anthonia Arnolda, D. van Cornelis Hendricus van de Bree.
Antonius Marinus Joannes, Z. van Jacobus Lambooij.
Jansje, D. van Johannes Haak.
Maria, D. van Joannes Klaessen.
Petrus, Z. van Jacobus Hasselman.
4. Anthonia Helena, D. van Johannes Hendrikus Bijldonk.
George Frederik, Z. van Carl Bahnsen.
- Anna Elisabeth, D. van Cornelis Koot.
Leendert, Z. van Leendert Gijbels.
5. Anthonie, Z. van Joannes Suijkers.
Wilhelmina, D. van Johannes van der Lingen.
Johanna Gijsbertina Elisabeth, D. van Mr. Hendrik Adriaan Reinier Vosmaer.
Willem Cornelis Adrianus, Z. van Bernardus Filet.
6. Petronella Anthonia, D. van Pieter Frietman.
Johannes, Z. van Christiaan Lucas.
Maria Aletta, D. van Jacobus Bartholomeus van der Puijl.
Geertje, D. van Jan Frederik Mulder.
Johanna Sara Stoffelina, D. van Theodorus Enderlé.
Petronella Cornelia, D. van Christianus Marinus Muijzert.
7. Alida Anthonia, D. van Gerardus Broekman.
Hermanus Joseph, Z. van Gerardus Wilhelmus Cremer.
Lambertus Johannes, Z. van Lambertus Tollenaar.

- Zacharias, Z. van Zacharias van Schoonhoven.
- Henrij William Jeans, Z. van James Venning.
- Pieter Johannes, Z. van Theodorus Broekhof.
8. Johannes Mattheus, Z. van Mattheus van der Lee.
- Anna Catharina, D. van Joseph Antoine Häfeli.
- Pieter Johannes, Z. van Hubertus van de Coolwijk.
9. Reinier Antoon, Z. van Frederik Tegeler.
- Christiaan Herman, Z. van Philip Ernest Thuere.
- Willem Frederik, Z. van Gerrit van Luijn.
- Maria Antoinetta, D. van Arnoldus Stramrood.
10. Geertruida Anna, D. van Johannes Everardus Linnenbank.
- Henrietta Catharina Petronella, D. van Joannes van Lent.
- Aletta Cornelia, D. van Willem Barreveld.
- Jacobus Johannes Casper, Z. van Jacobus Martens.
- Bernardina Elisabeth en Johanna Hendrika, Tweel. Dochters van Christiaan Jacobus Lautenslager.
- Gerardus Johannes, Z. van Johan Gerhard Hendrik Boeddé.
11. Johannes, Z. van Hubert Bloemsaat.
- Berend, Z. van Berend de Weerd.
- Theodora Johanna, D. van Frederik Gerhardt van den Helm.
- Jan, Z. van Jan Dentre.
- Aletta, D. van Gerrit Johannes Ruijsch.
- Hendricus Petrus, Z. van Petrus Hendricus Haanebrink.
12. Johanna Hendrika, D. van Arie Beukers.
- Adrianus, Z. van Cornelis Straver.
- Johannes Jacobus, Z. van Johannes van Schaick.
- Julius Anthonius, Z. van Anthonius de Baar.
- Karel, Z. van Petrus Wilhelmus van Vliet.
- Jacoba Petronella, D. van Willem Rijnders.
- Gerarda, D. van Anthonie van Dijk.
13. Gerard, Z. van Anthonius van den Brink.
- Albertus, Z. van Jan Wolfswinkel.
- Cornelis Petrus, Z. van Cornelis Ligteringen.
- Margaretha Maria, D. van Anthonius Coijmans.
14. Adrianus, Z. van Adrianus de Bouter.
- Anthonie, Z. van Anthonij Viergever.
- Maria, D. van Joannes van Rooijen.
15. Johannes, Z. van Antonius de Bruijn.
- Petrus Gerardus, Z. van Petrus Staal.
- Hendrik, Z. van Roelof Vos.
- Johanna Catharina, D. van Dirk van Batenburg.
- David Johannes, Z. van Hubertus Adrianus van Schaik.

- Cornelis Arie, Z. van Arie Cornelis van der Voort.
- Anna Maria Catharina, D. van Philippus van Helvoirt.
- Anthonia Hendrika, D. van Willem Anthonij Perks.
16. Cornelis Marinus, Z. van Christiaan Stulting.
- Willem, Z. van Cornelis van Rennes.
- Robertine Clemence, D. van Mauritz Johan de Bruijn.
- Johannes Nicolaas, Z. van Johannes Dussenbroek.
17. Jan, Z. van Cornelis Vermaak.
- Maria met een doodgeboren, D. van Adrianus Froom.
- Hendrik Anthonij, Z. van Hendrik Willem de Jongh.
- Hermine Adelijda, D. van Jacobus Beidevier.
- Catharina Maria, D. van Hendrik Imans.
- Sara, D. van Johannes Gijsbertus Straatman.
18. Hendrika, D. van Willem Wagenaar.
- Johannes Jacobus, Z. van Christiaan Wiesman.
- Louisa Henrietta, D. van George Nicolaas Schupp.
- Govert, Z. van Johannes Sakkers.
- Jakob, Z. van Jakob van der Baan.
19. Jacobus Johannes, Z. van Jan Hendrik Beringen.
- Anna Maria, D. van Joseph van Baalen.
- Johannes, Z. van Jan Jonker.
- Petronella, D. van George van de Vooren.
- Catharina Wilhelmina Everdina, D. van Hendricus Remigius Jansen.
- Hendrika Clasina, D. van Hendrik van Luijn.
- Jean Louis François, Z. van Jacques Corneille Henri Bloijs van Treslong.
- Anthonie, Z. van Anthonie Straatman.
20. Reijer, Z. van Lambertus Hendrikus Cirkel.
- Johannes Theodorus, Z. van Johannes Theodorus van de Vecht.
- Christiaan Robertus Anthonie, Z. van Robertus Johannes van Altena.
- Jan, Z. van Johannes Theodorus van Schaik.
- Theodorus, Z. van Theodorus Smit.
21. Johan Philip Matthias, Z. van Johan Philip Menger.
- Jacoba, D. van Albertus Roelofs.
- Maria, D. van Johannes Steur.
- Alida Agnita, D. van Johannes van der Kaaij.
- Jan Willem, Z. van Martinus Johannes Eijkman.
- Esther, D. van Andries Sternheim.
22. Jacoba Mechtelina, D. van George Philip Gottlieb.
- Betje, D. van David Samson van Moppes.
- Cornelia Johanna, D. van Jan Heijthekker.
- Casperina Hendrina, D. van Johannes Herfkens.

- Hendrikus Johannes, Z. van Her-
manus Hendrikus Josephus Wor-
mer.
23. Anna Maria, D. van Derk Janssen.
Catharina Sophia Huberta, D. van
Joannes Duppen.
Cornelia Christina, D. van Jan
Dirkse Landzaat.
Eduard Jan Willem, Z. van Evert
Appels.
Wilhelmina Hendrika, D. van
Christiaan Huisen.
Gerrit Johannes, Z. van Johannes
van Welbergen.
Johanna Cecilia, D. van Johannes
van den Bol.
24. Gerardus, Z. van Gerard Petrus
van Rooijen.
Rebecca, D. van Samuel Cohen.
Margaretha, D. van Dirk de Kruijf.
Maria Johanna, D. van Jan Wilde
boer.
Willem, Z. van Willem Jacobus
Godijn.
25. Dina Catharina, D. van Jan Storm.
Jansje, D. van Carel Willem Faber.
Johannes Paulus, Z. van Johannes
Paulus Houtman.
26. Andreas Lambertus Hendrikus, Z.
van Arnoldus Wijnandus Blom.
Johannes Christiaan, Z. van Wij-
nand Pegtel.
Aletta Francina, D. van Jan Rouzel.
Helena Susanna, D. van Jacobus
Moerbeek.
27. Johanna, D. van Reinier Overbeek.
- Petrus Johannes, Z. van Cornelis
van der Steen.
- Wilhelmina, D. van Franciscus
Smit.
Johanna, D. van Joannes van Dijk.
Hendrikus, Z. van Simon Honings.
Susanna Petronella, D. van Johan
Christoffel Jahns.
Jacobus, Z. van Arie Gerardus
Kamperdijk.
Margaretha Helena, D. van Fre-
derik van den Heuvel.
28. Gijsberta, D. van Martinus Bleek-
stein.
Krisje, D. van Jacob Abraham
Waterman.
Abraham, Z. van Abraham van
Schaik.
29. Edwart Theodoor, Z. van Willem
Julius.
Jansje Geertruida, D. van Pieter
Jacobs.
Johannes Hendrik, Z. van Jacobus
Kuijpers.
Cornelia, D. van Dirk Oostveen.
30. Wilhelmina, D. van Bernardus
Wernard van Deventer.
Helena Catharina, D. van Pieter
Koot.
Johannes, Z. van Gijsbert van Es-
veld.
Cecilia Maria Anthonia, D. van
Franciscus Philippus Chavanu.
Agatha, D. van Jan Gijsbert Koet-
sier.
Jan, Z. van Jeronimus de Bruin.

GEBORENEN 169, waaronder 13 Onechten.

Voltrokken Huwelijken

op den

- 2. April.** Willem van der Straaten, Schoenmaker, 31 j. en Hermina Jansen, Werkster, 32 j.
Hendrikus van Rossum, Werkman, 23 j. en Betje Glissenaar, Dienstmeid, 29 j.
Nicolaas Bernard Louis van Voorst, Zilversmid, 21 j. en Aletta Johanna Alberta van Rossem, zonder beroep, 22 j.
Hendrik Stiender, Smid, 24 j. en Ida Berends, Dienstmeid, 30 j.
Arie Adrianus Spaan, Landbouwer, 30 j. en Fina Hendrijuna van Brakel, Dienstmeid, 29 j.
- 3.** Jonkheer Wilhem van Citters, Ritmeester bij het 1° Reg^t. Dragonders, 41 j. en Vrouwe Christiana Helena Gertruida Baronesse Thoe Schwartzenberg en Hohenlansberg, weduwe, Particuliere, 29 j.
- 9.** Gerrit van Straalen, Schipper, 23 j. en Elisabeth Geertruij Schadé, Naaister, 26 j.
Gijsbert van Ek, Arbeider, 23 j. en Floria Oskamp, Landbouwster, weduwe, 30 j.
Jan Dirk de Blaauw, Hovenier, 24 j. en Geertruij Emmelot, Koopvrouw, 22 j.
Jan Johannes Wernard Lit, Kleermaker, 24 j. en Catharina Maria van Eldik, Naaister, 28 j.
- Jacobus Pronk, Werkman, 23 j. en Jacoba Johanna Stroeven, Dienstmeid, 31 j.
Cornelis Louwenaar, Opperman, 26 j. en Grada Arnolda Heijnen, Naaister, 26 j.
Cornelis Loggen, Kunstlakker, 22 j. en Cornelia van Kastrop, Naaister, 21 j.
Rijnier Annestatius van Oost, Werkman, 21 j. en Willemina Hollert, zonder beroep, 22 j.
Joannes Antonius Haesenbos, weduenaar, Schoenmaker, 51 j. en Dirkje Lameer, Werkster, 33 j.
Hendrik Horsius, Schoenmaker, 30 j. en Maria Anna Henrietta Henkel, zonder beroep, 34 j.
Johannes Gerrit Burgler, Schoenmaker, 28 j. en Maria Wilhelmina Visser, buiten beroep, 33 j.
- 10.** M^r. Johau Lambertus Hendricus Roijen, 26 j. en Louisa Wilhelmina Holthuijsen, beide zonder beroep, 23 j.
Nicolaas Hermanus Neelmeijer, Kamerbehangster, 23 j. en Anna Proper, zonder beroep, 24 j.
- 16.** Hendrik Nazeman, Koetsier, 34 j. en Hendrika Wolsing, weduwe, Winkelierster, 38 j.
Jan Rietveld, Schoenmaker, 26 j. en Huibertje Forst, Naaister, 25 j.

17. Wilhelmus Johannes Coops, Apotheeker, 22 j. en Anna Catharina Meloen, zonder beroep, 20 j.
- Mr. Hendrik Petrus Jacobus Tolens, weduwnaar, Kantonregister te Noordwijk, 34 j. en Johanna Sophia Stoelman, Particuliere, 36 j.
23. Johannes van den Berg, Opperman, 28 j. en Margrieta Matthijssen, weduwe, Turftonster, 34 j.
- Nicolaas Pas, wettig gescheiden, Schoenmaker, 31 j. en Johanna Louisa de Wilde, Modemaakster, 24 j.
- Johannes de Neut, Muzikant, 25 j. en Clara Louisa de Wilde, zonder beroep, 21 j.
- Dirk Jan Kerckamp, Schoenmaker, 25 j. en Elisabeth Christina Hartwich, Dienstmeid, 24 j.
- Paulus van Bergen, Broodbakker, 33 j. en Petronella van der Meijden, Naaister, 27 j.
- Henricus Jacobus van Helden, weduwnaar, Koperslager, 33 j. en Anna Brouwer, zonder beroep, 47 j.
24. Mr. Albartus Gerhardus Wijers, Secretaris der stad Amersfoort, 28 j. en Maria Johanna Elisabeth Dorn Seiffen, Particuliere, 28 j.
- Arij Roest, Drogist, 25 j. en Antonia Vuijstingh, Particuliere, 25 j.
- Arie Dekker, Rijtuigschilder, 31 j. en Wilhelmina Johanna Bresser, zonder beroep, 36 j.
30. Jacob Hamburger, Slagter, 27 j. en Alijda van Zanten, zonder beroep, 27 j.
- Rijnier van der Monde, Zadelmaker, 27 j. en Jacoba de Rooij, zonder beroep, 23 j.
- Gijsbertus Zandkuyl, Meubelmaker, 28 j. en Maria Wilhelmina de Winter, zonder beroep, 25 j.
- Cornelis Veerman, Touwslager, 33 j. en Henrica Schrijver, zonder beroep, 40 j.
- Gerardus van Eijk, Slagter, 23 j. en Naatje Verhoek, zonder beroep, 20 j.
- Ferdinandus Keijzer, Bediende, 33 j. en Willemina Christina de Haas, zonder beroep, 26 j.
- Frederik Goené, Spinder, 23 j. en Willemina Bouhuijsen, Dienstmeid, 20 j.
- Hermanus Gerardus Hendrikus van Beijnum, Schilder, 23 j. en Ida de Kieviten, zonder beroep, 22 j.
- Huijbertus Weijburg, weduwnaar, Bediende, 60 j. en Hendrina van Ussen, zonder beroep, 43 j.
- Arie van Rheenen Koetsier, 25 j. en Maria Wischhoff, Dienstmeid, 26 j.
- Martinus Hermanus Nagtegaal, Smid, 28 j. en Gijsberta Catrina van der Vlerk, Dienstmeid, 37 j.
- Cornelis Donselaar, Schipper, 22 j. en Geertruijda Mulder, Fruitverkoopster, 28 j.
- Frans van Leusden, Timmerman,

26 j. en Johanna Maria Heijn,
Dienstmeyd, 30 j.
Evert van der Maat, Werkman,
29 j. en Aletta Geertruida Mans-
veld, Werkster, 25 j.
Jan Burgerhout, Zadelmaker, 25

j. en Johanna van der Stricht,
Mutsenwaschster, 23 j.
Jacobus Bosch, Kopergieter, 26 j.
en Alberta Castrop, Werkster,
23 j.

TE ZAMEN 48 PAREN.

Overledenen

op den

1. **April.** Maria Josina Blank,
ongeh., 81 j., Bartholomei-
gasthuis.
Wilhelmina van Kerkhoff, huisvr.
van Joan Lambertus Teunissen,
37 j., Groenesteeg A.
2. Dirk Sniijders, 1 j. en 2 m., Riet-
steeg.
Hendrik Gerardus Cappé, 3 m.,
Rijnkade.
Jacoba Jolen, wed. Adrianus Ke-
gel, 79 j., Keukenstraat.
Otto Willem Luca, 6 j., Oude
Kamp.
Jacobus Boelhouwer, 1 j., Boter-
straat.
3. Johanna Maria Engelberta van
Wijk, 4 w., Lange Nieuwstraat.
Willem Jacobus Godijn, 2 j. en 6
m., Watersteeg.
Catharina Klok, wed. Abraham
Lieste, 73 j., Springweg.
Cornelis Bosboom, geh., 83 j.,
onder Wittevrouwen.
Cornelis Adrianus van der Horst,
1 j. en 5 m., buiten de Weerd.

- Emanuel Boedels, geh., 70 j.,
Magdalenaesteeg.
Anna Margaretha Catharina ten
Bus, huisvr. van Cornelis Nass,
53 j., Jufferstraat G.
4. Dirkje Vierbergen, ongeh., 17 j.,
Springweg.
Hendrik van de Poel, 3 w., Zon-
straat.
Hendrik Keetell, ongeh., circa
86 j., Viebrug.
Gerdina van Loenen, ongeh., 25
j., onder Catharijne.
Levenloos aangegeven Dochter van
Laurentius Stephanus Soer,
Geertruidasteeg.
5. Wilhelmina Helena van Toorn,
wed. van Arie van Eijk, 55 j.,
Regulierbrug.
Dina Dekker, 9 m., Molensteeg B.
Dina Brouwer, wed. van Jacob van
den Wiltenburg, 73 j., Pie-
terskerkhof.
6. Levenloos aangegeven Zoon van
Hannes Hendriksen van den
Berg, Smebrug.

- Theodorus Wilhelm van Beusekom,
4 m., Korte Viesteeg.
- Dirk Bosch, 20 j., Hospitaal.
7. Antonius Gijsbertus Bergman, 5
m., Willemskazerne.
8. Cornelis Oosterum, 10 m., onder
Catharijne.
Maria Muntendam, ongeh., 93 j.,
Minrebroederstraat.
Sophia van der Esch, wed. v. Johan-
nes Verloop, 73 j., Lauwenrecht.
9. Alida van Hienen, circa 7 m.,
onder Wittevrouwen.
Everhard Hagenbeek, 16 d.,
Voorstraat.
Elisabeth Nieuwboer, wed. van
Cornelis van der Weerd, 44 j.,
Predikheerenkerkhof.
Catharina Helena Maria van Beu-
sechem, echtgenote van Mr.
Adriaan van Beusechem, Heer
van Harmelen, 66 j., St. Jans-
kerkhof.
Maria van der Weerd, wed. van
Anthonie Maas, 81 j., Zandstr.
10. Maria Schoneveld, ongeh., 37 j.,
onder Tolsteeg.
Alida Cornelia Learentveld, 5 j.
en 4 m., onder Tolsteeg.
Maria Johanna Gravendaal, 3 m.,
Mariastraat.
11. Petronella Evertse, wed. van Arie
Poort, 62 j., Lange Nieuwstraat.
Gerard Paauw, 6 m., Korte Ham-
steeg.
Susanue Marie Seguij, ongeh.,
73 j., Voorstraat.
Johanna Adriana van Assenraad,
huisvr. van Anthonie van Maa-
nen, 42 j., Donkere Gaard.
- Arie van Huissen, geh., 76 j.,
Korte Koestraat.
12. Willem van de Hulst, geh., 37 j.,
onder Catharijne.
Anna Bernardina van Ruijver,
huisvr. van Jan Hendrik Blot-
kamp, 36 j., Springweg.
Petrus Sennel, 4 m., Varkenmarkt.
Andries Gerardus Velthuisen, 5
m., Lollestraat.
Willem Gerbrand Groenen, 3 m.,
onder Tolsteeg.
13. Anthonij van Ree, geh., 48 j.,
Bergstraat.
Margaretha Johanna de Man, circa
1 j., Abraham Dolesteeg.
Jan van der Teems, circa 5 m.,
Ganssteeg.
Wilhelmus Johannes de Man, 2
m., Grootte Eligensteeg.
Adriana Werdekker, 10 w., Vis-
sersteeg.
Jacoba Abrahamsen, huisvr. van
Nicolaas Bloemendaal, 64 j.,
op 't Zand.
14. Jacobus Johannes van Nus, 4 m.,
Molensteeg B.
15. Willemina Bate, 38 j., onder
Tolsteeg.
Sophia den Boer, wed. van Anthonij
de Lange, 62 j., Aanboord van
een Vaartuig genaamd de twee
Gebroeders liggende aan de
Jansbrug.
Clara Baradiena van der Heide,
1 j. en 6 m., Grootte Eligensteeg.

16. Elisabeth de Bruijn, ongeh., 73 j.,
Oude Kamp.
Geertruida Maria van 't Hoff, huis-
vr. van Hermanus Joannes Pli-
ger, 43 j., Viebrug. X
17. Johannes Broers, geh., 58 j.,
Keukenstraat.
Clasina Meijer, wed. van Nicolaas
van Erdelen, 83 j., Zakkendra-
gerssteeg.
Levenloos aangegeven Zoon van
Adrianus Froom, onder Catha-
rijne.
18. Jacobus Verheem, ruim 4 m.,
Zandstraat.
Sebastiaan Simon Amantus Meiër,
3 j. en 8 m., Schoutensteeg.
Fijtje Eenigenburg, Echtgenoot
van Jacobus Gleenewinkel, 69 j.
en 8 m., aan de Twijestraat.
Philippus Velde, geh., 43 j.,
Ridderhofstad.
Hendrikus Jacobus Mittelbeck,
circa 9 m., Achter den Dom.
Cornelia Kool, wed. van Gijsbert
Vermaak, 73 j., onder Catharijnc.
Johanna van de Vecht, 1 j. en 7 m.,
Rietsteeg.
Arnoldus van Vreeswijk, 86 j.,
Molensteeg.
19. Hendrika Catharina van Dijk, 8
m., Gasthuissteeg.
Dirk Schoonhoven, circa 3 m.,
onder Wittevrouwen.
Gijsbertus Steffaan, circa 1 j.,
Varkenmarkt.
Johannes Bernardus van Dijk, 2
m., onder Wittevrouwen.

- Christoporos Martinus Reinboud,
weduwenaar, 71 j., Dorstige
Hartsteeg.
- Wilhelmina van Steenderen, wed.
Joseph Martens, 88 j. en 4 m.,
Lange Viesteeg.
Hendricus Cornelis van Wiechen,
ongeh., circa 24 j., Geertruida-
brug.
20. Janna Bogaard, wed. Jacobus van
Emmerik, 53 j., Achterweg.
Johannes Hendrik Schepman, 22
j., Hospitaal.
Gerrit Johan Hazelberg, 16 j.,
in den Trans.
21. Elisa Marie 't Hooft, 8 j. en 9 m.,
Gaardbrug.
Dirkje van Beijnum, 14 j. en 4 m.,
Lange Smeesteeg.
Johanna de Lange, circa 7 m.,
onder Catharijnc.
Alida Hendrika Wiesman, circa 4
m., Maliebaan.
22. Anna Christina Martina Elisabeth
Lix-Raaven, ongeh., 44 j.,
Heerenstraat.
Joannes Antonius Rijubout, 6 w.,
Korte Minrebroederstraat.
Joseph Kinsbergen, circa 3 m.,
Zwaansteeg.
23. Dirk Jan Schelkes, 4 m., Steenweg.
Gerard van den Brink, 10 d.,
Zwarte Water.
Fredrik van Doorn, 6 j., Mariaplaats.
Hendrik Hulsing, ongeh., circa
20 j., Rosestraat.
Theodora van Roijen, ruim 4 m.,
Ganssteeg.

24. Hendrik Johannes Osti, circa 1 j.,
Kromme Nieuwe Gracht.
Levenloos aangegev. Zoon van Cornelis de Rijk, aan het Stroompje.
Hendrik Pieter van Dranen, 1 j. en 6 m., Geertruidasteeg.
Wilhelmus Marinus Anthonius van der Pluijm, ruim 3 m., Oudkerkhof.
Klaas Jansze Slagt, geh., 61 j., Jacobiebrug.
25. Henri Evert Reinaers, 5 w., onder Wittevrouwen.
Isaac Johannes Visscher, ongeh., 77 j., Korte Nieuwstraat.
26. Johanna Elisabeth van Noort, huisvr. van Willem Borreman, 75 j., Jerusalemsteeg.
Stephanus Leonardus van Sterkenburg, 2 m., aan den Steenweg.
- Levenloos aangegeven Dochter van Theodorus van Dillen, Haverstraat.
27. Albertus Roelofs, geh., 55 j., buiten de Weerd.
Levenloos aangegeven Zoon van Johannes van Luijn, Florasteeg.
28. Charles Frederik van der Meersch, circa 3 j., onder Tolsteeg.
Petronella van Dijk, wed. van Barend Kroeskamp, 60 j., onder Tolsteeg.
29. Anthonie Kok, 4 w., Kardijk M. Leonardus van Leeuwen, geh., 55 j., Op den Oord.
30. Gijsberta Bleekstein, 2 d., Heekelsteeg.
Johannes van de Bilt, 6 m., aan de Helling.

Ziekten en Toevallen waaraan de Overledenen gestorven zijn :

Doodgeboren.	6.	Transport.	89.
Beroerte.	5.	Klierziekte.	4.
Teering.	24.	Koortsen.	3.
Tanden.	1.	Water.	6.
Stuipen.	18.	Ontijdige verlossing.	1.
Groep.	5.	Zuur.	3.
Stikzinking.	2.	Kramp.	1.
Borstkwaal.	12.	Ontsteking van het linker-	
Keelziekte.	2.	heupgewricht.	1.
Verval van krachten.	14.	Ontsteking in de ingewanden.	1.
	<hr/>		<hr/>
	89.		111.

Met getal der Jaren , hetwelk de Overledenen bereikt hebben , is als volgt :

	Mann.	Vr.	Tot		Mann.	Vr.	Tot.
Doodgeboren	4	2	6.	Transport.	52	27	79.
Beneden het jaar.	28	9	37.	Van 50 tot 60 jaar.	3	3	6.
Van 1 tot 10 jaar.	11	5	16.	" 60 " 70 "	3	5	8.
" 10 " 20 "	1	2	3.	" 70 " 80 "	3	7	10.
" 20 " 30 "	4	1	5.	" 80 " 90 "	3	4	7.
" 30 " 40 "	1	4	5.	" 90 " 100 "		1	1.
" 40 " 50 "	3	4	7.				
	<hr/>						
	52	27	79.				64-47-111.

VERKOCHE VASTE GOEDEREN ENZ.

Den 12 April 1845, door den Notaris H. DUIJFJES.

N°. 1. Vier Kameren of Woningen met derzelver Erf, Grond en Warmoeziersland, te zamen groot 9 Roeden, 70 Ellen, staande en gelegen in de Nieuwe Waard.

N°. 2. Een Bleek, liggende als voren te zijde van de voorschreven Perceelen. Beide verkocht voor *f* 3,670.

N°. 3. Twee nieuwgebouwde Huizen, aan de Noordzijde van de Kort Ademstraat. Verkocht voor *f* 2,140.

N°. 4. Een Koeijestal. Verkocht voor *f* 950.

N°. 5. Een Kamer of Woning en Paardenstal voor 6 Paarden en acht nieuwgebouwde Kameren of Woningen, gelegen aan de Oostzijde van de Achterstraat. Verkocht voor *f* 4,090.

Den 19 April 1845, door den Notaris H. VAN OMMEREN.

N°. 1. Een extra best Perceel Weiland en Weg, gelegen onder Schonauwen, groot 4 Bunders, 27 Roeden, 50 Ellen. Verkocht voor *f* 3,040.

N°. 2. De onverdeelde helft van een Perceel Weiland, groot voor het geheel 5 Bunders, 69 Roeden, 80 Ellen, gelegen onder Westbroek. Verkocht voor *f* 4,175.

Denzelfden Datum, door den Notaris C. LENS.

Twee Huizen, aan de Westzijde van de Nieuwe Kamp, wijk A, N°. 1189 en 1187. Ogehouden voor *f* 4,970.

Den 26 April 1845, door den Notaris G. H. STEVENS.

N°. 1. Een Pleiziertuin met Speelhuis, voorzien van eene Koepelkamer, nog eene Kamer, Keuken, Zolder, Kelder enz., gelegen onder Abstede, aan de Zuidoostzijde van Maliebaan, Wijk S, N°. 269.

N°. 2. Een Pleiziertuin met Speelhuis, gelegen onder Abstede, aan de Maliebaan over het voorgaande Perceel, wijk I, N°. 195. Verkocht voor *f* 1,650.

*Denzelfden datum, door de Notarissen N. DE GRAAF en
Mr. C. G. DE BALBIAN VAN DOORN.*

N°. 1. Een Heerenhuis, hebbende beneden drie ruime ineenlopende Vertrekken en boven vijf Kamers enz., staande aan de Westzijde der Oude Gracht bij de Smebrug, wijk B, N°. 57. Verkocht voor *f* 8,500.

N°. 2. Ruim vijf Bunders Bosch, met welig wassende Essen, Elzen en willige boomen enz., gelegen in het Overeind van Jutphaas op Plettenburg. Verkocht voor *f* 4,700.

TAFEL

VAN

WEERKUNDIGE WAARNEMINGEN,

In de maand APRIL 1845,

GEDAAN AAN HET

CHEMISCH LABORATORIUM

VAN

's Rijks Vee-Artsenijsschool te UTRECHT,

ONDER TOEZIGT VAN DEN HOOGLEERAAR

P. J. I. de Fremcrly.

NB. De Waarnemingen geschieden des morgens te 9, des middags te 12, des namiddags te 3 en des avonds te 9 uren.

DATUM.	BAROMETER IN MILLIMETERS.				THERMOMETER IN 100°.				WINDSTREEK 's MIDD. te 12UR.	WEERSGESTELDH. 's MIDD. 12 UREN
	9ar.	12a.	3ar.	9ar.	9ar.	12a.	3ar.	9ar.		
1	772	773	772	771	45	5	77	16	Z. O.	Betrokken.
2	770	768	768	768	53	96	10	52	idem.	Helder.
3	765	764	763	761	78	124	135	56	Z.	idem.
4	761	762	761	764	9	11	112	36	O.	idem.
5	765	765	764	764	58	95	112	52	idem.	idem.
6	761	761	760	760	72	103	118	42	idem.	idem.
7	759	760	759	759	46	59	74	4	N. O.	Bewolkt.
8	754	752	751	750	68	114	11	54	Z. O.	idem.
9	743	740	737	736	78	64	57	58	idem.	Regenachtig.
10	736	738	738	742	58	63	8	45	Z. W.	Bewolkt.
11	746	747	748	751	7	98	87	44	Z. O.	Vveinig bewolkt.
12	753	754	754	757	4	57	62	3	N. W.	Regenachtig.
13	758	757	756	751	59	67	105	67	Z. Z. W.	idem.
14	745	746	746	746	76	65	78	47	N. W.	idem.
15	752	756	758	763	62	87	107	68	N. O.	Bewolkt.
16	767	767	767	768	68	78	93	87	idem.	idem.

DATUM.	BAROMETER IN MILLIMETERS.				THERMOMETER IN 100°.				WINDSTREEK SMIDD., te 12 UR.	WEERSGESTELD H. 'S MIDD. 12 UREN
	9ur.	12u.	3ur.	9ur.	9ur.	12u.	3ur.	9ur.		
17	768	768	767	767	97	117	131	65	N. O.	Helder.
18	767	766	764	765	75	105	127	64	idem.	idem.
19	763	763	762	762	71	97	138	103	idem.	idem.
20	765	765	765	766	132	163	166	108	idem.	idem.
21	766	766	766	766	99	129	143	96	idem.	idem.
22	763	763	762	762	129	173	185	121	idem.	idem.
23	760	759	758	758	144	18	205	116	O.	Vveinig bewolkt.
24	757	757	757	759	151	185	199	152	idem.	idem.
25	760	760	759	760	14	155	184	12	Z. O.	Regenachtig.
26	755	754	754	756	143	138	142	82	Z.	idem.
27	759	758	757	759	132	145	161	98	idem.	Vveinig bewolkt.
28	758	758	758	758	153	176	178	119	Z. O.	Bewolkt.
29	761	762	762	764	146	143	149	104	Z. W.	idem.
30	767	767	767	767	121	143	148	128	W.	idem.
GEMIDDELTE WAARNEMING										
1	7586	7583	7574	7575	646	878	975	451	Van den 1 ^{en} . tot den 10 ^{en} .	
2	7584	7589	7587	7596	750	935	1094	683	10 ^{en} . — 20 ^{en} .	
3	7606	7604	7600	7609	1358	1572	1694	1185	20 ^{en} . — 30 ^{en} .	

8 's middags regen.
9 idem.
10 's avonds regen.
12 's morgens en 's middags regen.
13 geheel en dag afwisselend regen.
14 idem.
16 geheel en dag sterke wind.
17 idem.

23 's middags onwedser met regen en wind.
24 's avonds regen.
25 's morgens regen.
26 's morgens en 's middags regen.
27 's middags een weinig regen.
29 's morgens regen, 's avonds mist.
30 's morgens en 's avonds regen.

Algemeen gemiddeld, Barometer 759,0, Thermometer — 10,14.

STAND DES WATERS,

te VREESWIJK in de Rivier DE LEE.

		onder Nulpeil.
1 April 1845.	0 el 87 duim.
15 ———	2 — 67 ———
30 ———	3 — 65 ———

Naamlijst

DER

GEBORENEN, HUWELIJKEN EN OVERLEDENEN

BINNEN UTRECHT, IN DE MAAND MEI 1845.

Geborenen

op den

1. **Mei.** Adriannus, Z. van Benjamin Voerman.
Maria Elisabeth, D. van Andries Ingen.
Johannes Cornelis, Z. van Johannes Cornelis Everaars.
Johannes Arnoldus, Z. van Johannes Goedhert.
Johannes, Z. van Hendrik Wouda.
2. Elisabeth Maria, D. van Willem Jan de Meij.
Anna Alida Adriana, D. van Johannes Gijsbertus van Luijn.
Cecilia, D. van Hendrik Otto.
Catharina, D. van Johannes Martinus van de Bilt.
3. Wiardus, Z. van M^r. Louis Charles Hora Siccama.
Cornelia Gerardina, D. van Hermanus van de Velden.
4. Hendrikus, Z. van Andries Ver voort.
Hendrika Elisabeth, D. van David Franciscus van Dijk.
Hendrikus Johannes Wilhelmus, Z. van Johannes Jacobus Evertse.
5. Baldus Theodorus, Z. van Jan Cornelis Voogd.
Aaltje, D. van Jan Antonie van Housselt.

- Johannes, Z. van Hendrik Rietveld.
Adriana, D. van Jacobus van den Hoeven.
Carolina Arnoldina Emilij, D. van Anthonij van Veen.
6. Jan, Z. van Cornelis de Rooij.
Hendrik, Z. van Josephus Carolus Muller.
7. Cornelis Johaunes, Z. van Mattheus Jan Daniel Ensie.
8. Maria Johanna, D. van Roelof Cremer.
Jan, Z. van Frederik Johannes Westerman.
9. Hendrika Sophia, D. van Henricus de Groot.
Wilhelmina Petronella, D. van Antonius Joannes Bockelman.
Jan, Z. van Jan Oskam.
Marianna, D. van Cornelis Johannes Molenkamp.
Eva Aletta, D. van Henrij Jacob Robert.
10. Daniel, Z. van Pieter Visser.
Maria, D. van Cornelis van de Liefde.
Jacobus, Z. van Albartus van Nijendaal.
Pieter, Z. van Jan Willem Emmelot.

- Hendrika Maria, D. van Johan Adam Ditmar.
 Abraham, Z. van Anthonie van Leeuwen.
 Elias, Z. van Johan Nicolaas Willems.
 Cornelis, Z. van Gerrit de Groot.
 Jacob Karel, Z. van Leonard van Kastele.
11. Lambertus, Z. van Antonius van Druten.
 Hendrika Johanna, D. van Johannes Franciscus Mulder.
 Johannes, Z. van Hubertus Kok.
 Wilhelmus Johannes, Z. van Willem Knippers.
 Hendrika, D. van Wilhelmus Ottho.
 Johanna Anthonia, D. van Izaak van Zandwijk.
12. Machiel Dirk Jan, Z. van Albartus van Binsbergen.
 Cornelis Hendrikus, Z. van Maarten Vroon.
 Johannes, Z. van Andries Hunte-laar.
 Petrus Adrianus, Z. van Rombout Numans.
 Maria Cornelia, D. van Johannes Lancee.
 Geertruida Maria, D. van Johannes Philippus Dieterich.
 Gerardus Johannes, Z. van Gerardus Ruijs.
 Johanna Cornelia, D. van Jean Vlamijuck.
13. Anthonie, Z. van Adrianus Attevelt.
 Arnoldus Willem, Z. van Johannes Jacobus Rijnders.
- Barendina, D. van Willem Preijs.
 Elisabeth Johanna, D. van Gautier van ter Haterd.
14. Johanna, D. van Cornelis van Lingen.
 Cornelis Adrianus, Z. van Hendrik van der Horst.
 Sara Hendrika, D. van Willem Fredrik Linschoten.
 Pieter Johannes, Z. van Adrianus Stangenberger.
 Sara, D. van Jan Prijs.
15. Lamberta Maria, D. van Harmen Vrind.
 Adrianus, Z. van Dirk van der Neut.
 Geertruida Theodora, D. van Dirk Poulus.
 Elisabeth, D. van Johannes Angenend.
 Richardus Jacobus, Z. van Gerardus Adrianus van der Wurf.
16. Hendrikus, Z. van Hendrikus van Ingen.
 Cornelis Willem, Z. van Thomas van Loeve.
17. Nicolaas Arnoldus, Z. van Bastiaan Smits.
 Huberta, D. van Thomas Vosmeer.
 Theodorus, Z. van Joannes Rijnders.
 Antonius, Z. van Antonius van Ballegoij.
18. Pieter Everardus, Z. van Gerrit Jan Cubes.
 Johannes Martinus, Z. van Leonardus Ockhuijsen.
 Johanna Petronella, D. van Frederik Goené.

- Johanna Geertruida Maria, D. van Johannes Andries Baart.
- Hendrik Willem, Z. van Louis Auguste Alphonse Henrij Weijtlandt.
- Antonius Albertus, Z. van Johannes Carolus Uijlenberg.
19. Hermanus, Z. van Johannes Velling. Johannes, Z. van Joannes van den Brink.
Dirk, Z. van Martinus Nebbeling.
20. Gerardus, Z. van Wilhelmus Jacobs. Helena Charlotta, D. van Gerrit Evertsen.
Cornelia, D. van Christiaan Alexander Vocht.
Margaretha, D. van Jacob Bresser. Wilhelmina, D. van Johannes Straus.
Wilhelmina, D. van Marinus Adrianus Kornelis Bokkes van der Kooi.
Hermanus, Z. van Antonie Bosman.
21. Hendrik, Z. van Theodorus Oostveen.
Jan Hendrik, Z. van Pieter van Dranen.
Christina, D. van Joannes de Rijk. Cornelis Theodorus, Z. van Jacobus Wintershoven.
Johannes Hendrikus, Z. van Willem van Leijden.
Jan, Z. van Joannes Mattu.
Aalbert, Z. van Aalbert van Geijtenbeek.
22. Johannes Cornelis Henricus, Z. van Johannes Jeekel.
Marinus, Z. van Marinus de Leur.
23. Gerrit, Z. van Gerrit Mulders.
- Hendrik Johannes, Z. van Steven van den Brink.
- Marinus Stephanus, Z. van Stephanus Henricus Larive.
24. Johan Cornelis, Z. van Dirk de Rooij.
Petrus Johannes, Z. van Johannes Wilhelmus Rosenberg.
Jan, Z. van Gerrit de Ruijter Korver. Jacobus Rutgerus, Z. van Petrus Henricus Jacobus Wellenbergh.
25. Rijk, Z. van Hendrikus van Rooijen. Cornelis, Z. van Johannes Mulder. Paulus, Z. van Hendrik Steijnder.
26. Gerrit Jan, Z. van Adrianus Paling. Elsje, D. van Wouter Kelfkens. Wilhelmina Frederika, D. van Elisa Willem van Galen.
Jan Willem, Z. van Cornelis Porsul. Jeltje, D. van Willem Mulder.
27. Agatha, D. van Nicolaas Noppen. Arie, Z. van Christoffel Landzaat. Cornelis, Z. van Albertus Vlaanderen.
Dirkje, D. van Jacobus Arnoldus van Oort.
28. David, Z. van Leendert Lancee. Jan Willem, Z. van Johannes Galijn. Carolina Wilhelmina, D. van Jan Drinkenburg.
Adriana Petronella Maria, D. van Hendrikus van Dorssen.
Dirk, Z. van Cornelis Antonij Dreux.
Pieter, Z. van Johan Hendrik Meelen.
Adriana, D. van Willem Hardenburg.

29. Clasina Hendrika, D. van Jan Cornelissen Blom.
 Cornelis Bernardus, Z. van Jan Kampers.
 Louisa Adriana, D. van François Vincent Guijot Engelbert van Bevervoorden.
 Ida Gesina, D. van Abraham Bud-dingh.
 Geertruida, D. van Lambertus Ajes.
30. Cornelia, D. van Cornelis Kuuneman.

Johanna, D. van Hendrik Smit.
 Cornelis, Z. van Cornelis Veerman.
 Judik, D. van Levi Israëls de Wolff.
 Abraham Adriaan Aurelius Gerard, Z. van Jan Daniel Cornelis Tittingh.

31. Johannes, Z. van Eliza Johannes Faassen.
 Johanna Theodora, D. van Pieter Duwar.
 Elisabeth, D. van Otto Grever.
 Willem, Z. van Jacobus Rijnbergen.

GEBORENEN 145, waaronder 8 Onechten.

Voltrokken Huwelijken

op den

7. Mei. Aalbert Prins, Koperslager, 28 j. en Gijsbertje Kievit, Dienstmeid, 33 j.
 Hendricus Verhoeven, zonder beroep, 25 j. en Willemina van Soest, weduwe, Breidster, 29 j.
 Hendrik Otten, Arbeider, 28 j. en Lena Dirkje Pieters, zonder beroep, 19 j.
 Huijbert Visser, Schoenmaker, 26 j. en Elisabeth Sluijter, zonder beroep, 30 j.
 Adolph Schoonheim, Noodhulp der Zakkedragers, 23 j. en Maria Machielse, Dienstmeid, 29 j.
 Simon Spaarwater, Bediende, 23 j. en Antoinette Gibaut, Dienstmeid, 37 j.
 Hendrik Jansen, Kamerbehangen, 25 j. en Gerritje van de Peppel, Dienstmeid, 30 j.

Johannes Melgert Ockeloën, Huis-schilder, 20 j. en Maria van der Valk, zonder beroep, 22 j.
 Dirk Peterse, Timmerman, 22 j. en Joanna Cornelia van Reems, zonder beroep, 30 j.
 Hendricus Imhof, Metselaar, 24 j. en Dirkje Rebergen, Dienstmeid, 26 j.
 Gijsbart Hermanus de Lang, Bode van een Begrafenisfonds, 28 j. en Wilhelmina Cornelia Jansen, Dienstmeid, 28 j.
 Johannes Verkerk, Broodbakker, 29 j. en Dirkje Ariaantje Mink, Dienstmeid, 34 j.
 Jan Verheul, Hovenier, 23 j. en Maria de Groot, Hovenierster, 23 j.
 Joseph van de Graaf, Goudsmid, 24 j. en Christina Susanna de Zwart, Naaister, 25 j.

- Henricus Stevens, Smid, 34 j. en Jannigje Bos, weduwe, Kroeghoudster, 50 j.
- Arie Jacob Oudegeest, Bode bij de Arrondissements regtbank, 39 j. en Maria Catharina Koop, zonder beroep, 23 j.
- Jacobus Ludding, Ridder van de Mil. Willemsorde, 4^e Klasse, Gepeus. Onderofficier, 40 j. en Johanna van Beurden, zonder beroep, 32 j.
- Hendrik de Haan, weduenaar, Stoelenmaker, 33 j. en Eva Elisabeth Kellerman, zonder beroep, 43 j.
- Marinus de Wit, Schoenmaker, 28 j. en Marregrita van Hengstum, 32 j.
8. Hendrik Willem Bor, Koopman, 24 j. en Elisabeth Numans, zonder beroep, 20 j.
14. Willem de Kok, weduenaar, Metselaar, 22 j. en Maria Gijsberta van Maanen, wed., zond. ber., 30 j.
- Johannes Hendrikus Cramer, Bediende, 34 j. en Geertruij van Sandwijk, Dienstmeid, 30 j.
- Johannes van Uden, Arbeider, 31 j. en Johanna Geurtsen, zonder beroep, 23 j.
- Joseph Voest, Oppasser, 24 j. en Maria Christina van den Brink, Dienstmeid, 23 j.
- Johannes Albertus Molhelm, weduenaar, Timmerman, 30 j. en Geertruij Homburg, Dienstmeid, 30 j.
- Gualterus Petrus van Santen, Gemp. aan de Groote Bank van Leening, 24 j. en Mechteld Koning, Dienstmeid, 29 j.
- Jacob Jurgen Mulder, weduenaar, 50 j. en Arnolda Cousijn, weduwe, beide zonder beroep, 39 j.
- Hermanus Ruijs, Slagter, 23 j. en Aartje Cornelia van Putten, Dienstmeid, 27 j.
- Abraham Johannes Wijnands, Hovenier, 20 j. en Neeltje van Dam, Hovenierster, 29 j.
- Susanus Catharinus Stickkel Schoemaker, Timmerman, 27 j. en Theodora Gosewijna Schuijl, Dienstmeid, 30 j.
- Johannes van der Werff, Timmerman, 22 j. en Elisabeth Maria van Baggum, Naaister, 23 j.
- Franciscus Cornelis Keijl, Schoenmaker, 25 j. en Maria Hijdelaar, Dienstmeid, 23 j.
- Jacobus Pieter Zuijderland, Timmerman, 23 j. en Aletta van der Puijl, zonder beroep, 24 j.
- Cornelis Vasse, Smid, 23 j. en Catharina Johanna de Hes, zonder beroep, 20 j.
- Barend Franken, Koetsier, 24 j. en Johanna Hendrica de Kruijf, Dienstmeid, 24 j.
16. Dirk Gerrit Weigardus van Voorthuizen, Koopman, 23 j. en Elisabeth Anna Geertruida Sanderson, zonder beroep, 25 j.
17. Andreas Hendrik Joan Geertruijd van Hamel, 1^e Luit. bij het Korps

- Mineurs en Sappeurs, in Oost-Indie, 32 j. en Susanna Benjamin Brunting, Particuliere, 29 j.
21. Jacobus Berbers, Smid, 28 j. en Petronella Hendrikse, Naaister, 20 j.
- Johannes Diks, Werkman, 25 j. en Maria van den Akker, Werkster, 37 j.
- Hermanus Westhout, Kleermaker, 32 j. en Elisabeth Smeink, buiten beroep, 28 j.
- Andries van Lint, weduenaar, Zakkendrager, 51 j. en Hendrickje Roevoet, Dienstmeid, 41 j.
- Jacob Frederik Steffaan, Schoenmaker, 24 j. en Christoffelina van Luijn, zonder beroep, 26 j.
- Jan Kreijkamp, Koetsier, 26 j. en Cornelia Zuijthof, Winkelierster, 23 j.
- Hendrik Kampschoten, Kleermaker, 26 j. en Johanna Maria van Unen, Dienstmeid, 27 j.
- Jan Christiaan Hadewinus van Welbergen, Smid, 21 j. en Jacomina van Velsen, Naaister, 25 j.
- Lodewijk Johannes Laheij, Schoenmaker, 24 j. en Antonia den Frankrijker, zonder beroep, 23 j.
- Arent Augustinus van Nijendaal, Kuiper, 37 j. en Johanna Spierenburg, Dienstmeid, 26 j.
- Nicolaas Bollebakker, Schrijverker, 26 j. en Theodora Gersen, zonder beroep, 20 j.
- Christiaan de Brons, Uitdrager, 59 j. en Anna Sophia Meulman, Dienstmeid, 59 j.
- Dirk Sonnenberg, Landbouwer, 30 j. en Grietje Verbeek, Dienstmeid, 45 j.
- Joannes Elsendooren, Melkverkoopster, 33 j. en Dorothea van Zijl, Hovenierster, 25 j.
- Jan van Reenen, Stukadoor, 25 j. en Wijnanda van Dijk, zonder beroep, 23 j.
- Johannes Tieleman, Commies bij de Stedelijke Belasting, 28 j. en Anna Maria Gertrudis Jansen, Winkelierster, 35 j.
- Johannes Wilhelmus van der Waaren, Huisschilder, 31 j. en Klaasje van Zwiening, Koopvrouw, 33 j.
28. Gijsbertus Petrus Hasenbos, Schoenmaker, 25 j. en Teuntje Becker, Naaister, 25 j.
- Johannes Martinus de Jager, Kleermaker, 37 j. en Hendrica Aalbers, zonder beroep, 26 j.
- Dirk van Dijk, Werkman, 30 j. en Geertruij van Hoorn, Dienstmeid, 24 j.
- Paulus van Zutphent, Timmerman, 27 j. en Margaretha Aletta Mulder, Naaister, 28 j.
- Gerrit van Tergouw, Werkman, 25 j. en Cornelia Vierbergen, Dienstmeid, 23 j.
- Hendrik van Elten, Werkman, 33 j. en Geertrui Krooswijk, buiten beroep, 25 j.

- Johannes Christiaan Smit, Kok,
26 j. en Maria Scholten, weduwe,
zonder beroep, 43 j.
- Gerardus Smits, Smid, 38 j. en
Louise D'haens, Naaister, 33 j.
29. Gerbert Rebel, Predikant bij de
Hervormde, Gemeente te Almen,
27 j. en Maria Johanna van Olst,
zonder beroep, 25 j.

Jonkheer M^r. Hubert Alexander
Maurits van Asch van Wijck,
Secretaris van den Lekdijk, Bo-
vendams en Rijks-advocaat ad
interim, 29 j. en Jonkvrouw Hen-
rietta Hester des Tombe, Parti-
culiere, 28 j.

TE ZAMEN 64 PAREN.

Overledenen

op den

2. **Mel.** Jacobus Ludovicus Conra-
dus Schroeder van der Kolk, circa
9 m., Kromme Nieuwe Gracht.
Maria Wijnanda van de Cooilwijk,
3 m., Jufferstraat B.
Levenloos aangegeven Zoon (on-
echt).
3. Charlotta Eleonora Johanna Riet-
veld, huisvr. van Willem Arnol-
dus Sniijders, 37 j., Lollestraat.
Nicolaas Vermeulen, weduenaar,
83 j., Rietsteeg.
Maria Hendrika van Endt, 3 m.,
Mariaplaats.
Willem Peek, 11 j., Zwarte Water.
4. Louisa Oomens, 1 m., Hekelsteeg.
5. Cornelis Brijnen, geh., 65 j.,
Zandstraat.
6. Susanna Wilhelmina Verbeek, circa
3 m., onder Catharijne.
Jacoba van Doorn, circa 2 m.,
Veenstraat.
Johannes Kragten, ruim 3 m.,
onder Tolsteeg.
- Levenloos aangegeven Zoon van Jo-
han Frederik Goetsch, Steenweg.
7. Barend Willem Rikkers, geh., 34
j., Paardensteeg.
Sibilla Fustenberg, ongeh., 42 j.,
zonder vaste woonplaats.
Hendrik Gerritsen, circa 4 m.,
Watersteeg.
Gosina Maria Beukers, circa 2 m.,
onder Catharijne.
Cornelis Jacobus Gerardus van der
Linden, 1 j. en 6 m., onder
Catharijne.
Levenloos aangegeven Dochter (on-
echt).
Gijsbertus van Maurik, circa 6 m.,
buiten de Weerd.
Johanna van Keulen, huisvr. van
Dirk Rijksen, 77 j., Naauwe
Watersteeg.
9. Hendrika Degens, 6 m., Magda-
lenasteeg.
Antonius de Langen, 10 j. en 8
m., onder Catharijne.

10. Frans Bos, ruim 5 m., Zakkendra-
gerssteeg.
Christina Clara Vreeswijk, 3 m.,
Varkenmarkt.
Dirkje Hoogeveen, huisvr. van
Pierre Ivo, 36 j., Buurkerkhof.
Johanna Schoonderwoert, wed. van
Christiaan Hes, 81 j. en 6 m.,
Gruttersdijk.
Hendrika Vermeulen, ongeh., 75
j., Bergstraat.
Levenloos aangegeven Zoon van
Izak van Gorkom, Boterstraat.
11. Wernardus van Olderen, circa 3
m., Minnebroederstraat.
Willem Gerrit Verbeek, geh., 28
j., St. Jansveld.
Maria Maarsseveen, wed. van Fran-
ciscus van den Heuvel, 76 j.,
Mariaplaats.
Sibilla Viaanen, wed. van Willem
Gol, 72 j., Lange Smeesteeg.
Gijsbertus van Meverden, ongeh.,
34 j., Haverstraat.
12. Frederik van den Wiltenburg, circa
5 m., Lollestraat.
Hendrik Jan Stulting, 4 j. en 4 m.,
Kleine Tuinstraat.
Egbert Schraa, 3 m., te Zwart-
sluis.
Levenloos aangegeven Dochter van
Nicolaas Johannes Maassen,
Nieuwe Gracht.
Bastiaan Joolen, circa 7 m., Var-
kenmarkt.
Levenl. aangeg. Dochter (onecht).
13. Alberta Johanna van Balkom, 2 j.,
Roodebrug.
14. Helena Westerman, 4 m., Nicolai-
kerkhof.
Gerarda Schellart, wed. van Jo-
hannes Markus, 73 j., Florasteeg.
Ida Veeral, wed. van Willem Mu-
res, 80 j., Lollestraat.
15. Johan Albert Luca, geh., 73 j.,
Nieuwe Gracht.
Theodora Zwaanhuizen, wed. v. An-
dries Abbt, 63 j., Plein Vredenburg.
Hendrik Stomp, weduenaar, 78
j., Springweg.
Hendrika Slotboom, 11 j. en 6 m.,
Roodebrug.
16. Maria Elisabeth Versteeg, 1 j. en
6 m., aan de Biltstraat.
Levenloos aangegeven Zoon van
Johannes Ludovicus Jaussen,
Kleine Eliensteeg.
Jacoba Elisabeth Roelandschap, 3
j. en 7 m., Nauwe Watersteeg.
Bernardus Jansen, geh., 51 j.,
Ganssteeg.
Pierre Antoine Garjeanne, geh.,
69 j., Nieuwe Gracht.
Levenloos aangegeven Zoon van
Gerardus Johannes Homan, Eli-
sabethstraat.
17. Petronella Oosterhout, huisvr. van
Bernardus Mensing, 59 j., Mo-
lensteeg, H.
Cornelia Rietveld, huisvr. van Mi-
chiel de Groot, 73 j., onder
Tolsteeg.
Hendricus Simons, ongeh., 22 j.,
Plein Vredenburg.
18. Hermanus Lambertus van Bielen,
2 m., Zuilenstraat.

- Levenloos aangegeven Zoon van
Gerrit de Kok, Haverstraat.
Johanna Singendonck, wed. van
M^r. Adriaan Jacob Willem van
Dielen, 70 j., Runnebaan.
Evert de Groot, geh., 72 j., Zak-
kendragersteeg.
19. Johannes Kragten, geh., 24 j.,
onder Tolsteeg.
Levenloos aangegeven Zoon van
Hendrik Meijer, St. Jacobssteeg.
20. Joseph Justus van de Graaf, 6 w.,
Achterstraat.
Antonius van Deinse, weduwenaar,
31 j., te Middelburg.
Wernard Bernardus van Deventer,
6 j. en 4 m., Lijnmarkt.
Jacob Kalisvaart, 3 m., onder
Catharijne.
Johanna Wilhelmina Ganseveurder,
4 j. en 4 m., Watersteeg C.
21. Geertruida Johanna Houdijk, 2 j.
en 2 m., Lange Smeesteeg.
Barendina Preijs, 8 d., Lange
Smeesteeg.
Cornelia Keizer, huisvr. van Ber-
nardus Stephaanus Visser, 63 j.,
Lange Nieuwstraat.
22. Johanna Cecilia van den Bol, 4 w.,
Nieuwe Gracht.
Agnes Arts, 3 m., Zakkendragers-
steeg.
Levenloos aangegeven Zoon van
Laurentius Nuijs, Kalverstraat.
Johanna van Everdingen, 2 j.,
Hooge Jacobijnestraat.
25. Lijsje Hamwijk, wed. van Gerrit
Oliviers, 78 j., Smeebbrug.
- Levenloos aangegeven Zoon van
Andries Makkee, Watersteeg C.
26. Cornelia Philippina Houtman, 10
j., Minnebroederstraat.
Wilhelmina van Eldik, 7 j. en 7 m.,
Jurrien Rodenburgsteeg.
Gerardus Pieterse, 11 m., Grut-
tersdijk.
Hendrika Cornelia van Rossum,
10 m., Loefbergmakerstraat.
Johannes Mulder, 2 m., Achterom.
27. Levenloos aangegeven Dochter van
Jacob de Jong, Springweg.
Wilhelmus van Rijn, 17 j. en 3 m.,
aan de Helling.
Gerardus Wilhelmus van Gils, circa
5 m., Zakkendragerssteeg.
Hendrik Wijnen, ruim 6 m., onder
Tolsteeg.
David van Lodensteijn, geh., 74
j., Koningsteeg.
28. Kaatje van der Sloot, 11 j. en 9 m.,
te Haarlem.
Jacomina de Rijk, 7 m., Nieuwe
Weerd.
Johanna Hendrika van Baggem,
ongeh., 30 j., Loefbergmakerstr.
Hendrik Muller, 3 w., Oude Kamp.
Cornelia Maas, 9 m., buiten de
Weerd.
29. Petrus Johannes Lancee, 5 m.,
Zandstraat.
Paulus Steijnder, 4 d., Varkenm.
Simon Fredericus Mulder, geh.,
43 j., Lange Smeesteeg.
Hendrica van Gennip, huisvr. van
Steven van Sterkenburg, 32 j.,
Steenweg.

30. Willem van der Vorst, geh., 63 j.
 en 7 m., Groenesteeg A.
 Adrianus Theodorus Verheij, 9 m.,
 Predikheerenstraat.
31. Anna Catharina van Schaick, 8 m.,
 Neude.

Hendrika Liessum, wed. van Fran-
 ciscus Verbeek, 74 j., Ridder-
 schapstraat.

Cornelia Neeltje Kroneburg, 2 j.
 en 6 m., Tuchthuissteeg.

OVERLEDENEN 101.

**Ziekten en Toevallen waaraan de Overledenen
 gestorven zijn :**

Doodgeboren.	13.	Transport.	86.
Beroerte.	2.	Water.	3.
Tering.	21.	Zuur.	6.
Tanden.	1.	Kramp.	1.
Stuipen.	18.	Hartklopping.	1.
Borstkwaal.	7.	Gebrek aan de blaas.	1.
Verval van krachten.	14.	Ten gevolge van verwonding.	1.
Klierziekte.	7.	Bloedspuwing.	1.
Koortsen.	3.	Hersenontsteking.	1.
	<u>86.</u>		<u>101.</u>

**Het getal der Jaren, hetwelk de Overledenen
 bereikt hebben, is als volgt :**

	Mann.	Vr.	Tot		Mann.	Vr.	Tot.
Doodgeboren	9	4	13.	Transport.	41	36	77.
Beneden het jaar.	20	16	36.	Van 50 tot 60 jaar.	2	1	3.
Van 1 tot 10 jaar.	3	9	12.	» 60 » 70 »	5	2	7.
» 10 » 20 »	3	2	5.	» 70 » 80 »	2	10	12.
» 20 » 30 »	2	2	4.	» 80 » 90 »	1	1	2.
» 30 » 40 »	2	3	5.	» 90 » 100 »	»	»	»
» 40 » 50 »	2	»	2.				
	<u>41</u>	<u>36</u>	<u>77.</u>				<u>51-50-101.</u>

VERKOCHTE VASTE GOEDEREN ENZ.

*Den 3 Mei 1845, door de Notarissen N. DE GRAAF
en J. C. DWARS.*

N°. 1. Een hecht en sterk Winkelhuis, aan de Westzijde van de Elisabethstraat, wijk D, N°. 525. Verkocht voor *f* 2,850.

N°. 2. Vier Woningen, aan de Oostzijde van het Paddemoes van de Varkenmarkt, wijk C, N°. 706 tot en met 709. Verkocht voor *f* 1030.

Denzelfden Datum, door den Notaris J. H. VAN GROOTVELD.

N°. 1. Eene hechte sterke weldoortimmerde en ter nering staande Huizinge, gelegen aan de Oostzijde van de Oude Gracht, op den Noordhoek van de Rodenburgerstraat, wijk F, N°. 180. Opgelouden voor *f* 7,500.

N°. 2. Een Tuin of Hof, groot 5 Roeden, 50 Ellen met daarin staande Koepel, gelegen in het Meijpoortje, wijk C, N°. 451 en

N°. 3 en 4. Twee Kameren of Woningen, gelegen als boven, wijk C, N°. 445 en 444. Verkocht voor *f* 950.

Den 10 Mei 1845, door den Notaris J. C. DWARS.

Een sterk en goed onderhouden Huis, enz., gelegen Achter het Weistraat, wijk B, N°. 115. Verkocht voor *f* 2,250.

Denzelfden Datum, door den Notaris G. H. STEVENS.

N°. 1. Eene Huizinge, waarin Kruideniersaffaire en Slijterij in sterke dranken, in de Bemuurde Weerd, vooraan bij de Weerd-barriere, wijk M, N°. 26, benevens een Pakhuis, in de Kraansteeg, N°. 29.

N°. 2 en 3. Twee Kameren of Woningen, in de Kraansteeg, wijk M, N°. 27 en 28.

N°. 4. Een Pakhuis, als voren, wijk M, N°. 54. N°. 1, 2, 3 en 4 verkocht voor *f* 3,580.

N°. 5. Eene Huizinge, Erf en Grond, als voren, wijk M, N°. 25. Verkocht voor *f* 960.

N°. 6 en 7. Twee Kameren of Woningen, in de Hartsteeg, wijk H, N°. 244 en 245. Opgelouden voor *f* 700.

Den 17 Mei 1845, door den Notaris G. H. STEVENS.

N°. 1 en 2. De Opstal en Betimmering van twee Pleiziertuinen, gelegen op het Bolwerk Lepelenburg, aan de Maliebrug nevens elkan-
kander, wijk A, N°. 1222 en 1223. Opgehouden voor *f* 4,160.

N°. 3. De Hofstede, genaamd *Klein Soestbergen*, wijk K, N°. 253, te zamen groot 51 Roeden, 30 Ellen, te Utrecht, onder Tolsteeg. Opgehouden voor *f* 1,870.

Denzelfden Datum, door den Notaris J. H. VAN SCHERMBEEK.

N°. 1. Een Huis, Erf en Grond, staande aan de Zuidzijde van de Hooge Jacobijnestraat, wijk H, N°. 59. Verkocht voor *f* 2,250.

N°. 2. Een dito, aan de Noordzijde van de Varkenmarkt, wijk C, N°. 675. Verkocht voor *f* 800.

N°. 3. Een dito, aan de Westzijde van de Jufferstraat, bij de Wittevrouwenpoort, wijk G, N°. 532. Verkocht voor *f* 1,545.

N°. 4. Een dito, buiten de Tolsteeg-barriere, aan den Vaartschen Rijn, wijk K, N°. 25. Verkocht voor *f* 1,110.

Den 31 Mei 1845, door den Notaris H. DUJFJES.

N°. 1. Een Huis, ingerigt tot twee Woningen, aan de Westzijde van de Oude Gracht, tusschen de Smee- en Geertebruggen, wijk B, N°. 45 en 46.

N°. 2. Een Huis, ingerigt tot 2 Woningen, aan de Oostzijde van de Oude Gracht, wijk A, N°. 72 en 73.

N°. 3. Een voor weinig jaren nieuw gebouwd Huis en Grond, in de St. Annastraat, wijk F, N°. 46.

Denzelfden Datum, door den Notaris J. H. VAN SCHERMBEEK.

N°. 1. Ecne Huizinge en Broodbakkerij, aan de Noordzijde van den Steenweg, wijk D, N°. 357.

N°. 2. Twee Huizen met Grond, aan de Zuidzijde van de Lange Viesteeg, wijk C, N°. 174 en 175.

N°. 3. De Opstal en Betimmering van een Plaisiertuin, gelegen op het Begijnen-Bolwerk, wijk H, N°. 324.

N°. 4. Een Huis, Erf en Grond, aan de Oostzijde van de Loef-
bergmakerstraat, wijk H, N°. 175.

TAFEL

VAN

WEERKUNDIGE WAARNEMINGEN,

In de maand MEI 1845,

GEDAAN AAN HET

CHEMISCH LABORATORIUM

VAN

's Rijks Oec-Artsenijschool te UTRECHT,

ONDER TOEZIGT VAN DEN HOOGLEERAAR

P. J. I. de Fremery.

NB. De Waarnemingen geschieden des morgens te 9, des middags te 12, des namiddags te 3 en des avonds te 9 uren.

DAGEN.	BAROMETER IN MILLIMETERS.				THERMOMETER IN 1000.				WINDSTREEK 's MIDD. te 12UR.	WEERSGESTELDH. 's MIDD. 12 UREN
	9ur.	12u.	3ur.	9ur.	9ur.	12u.	3ur.	9ur.		
1	763	762	762	761	119	144	149	114	w.	Regenachtig.
2	759	759	759	760	125	14	144	94	N. W.	Bewolkt.
3	761	761	761	759	121	121	122	82	idem.	Betrokken.
4	757	757	756	757	102	119	88	52	idem.	idem.
5	757	757	756	757	95	105	101	54	N.N.W.	idem.
6	757	757	756	756	97	106	121	7	w.	idem.
7	754	753	753	753	101	119	9	64	Z.	Bewolkt.
8	752	752	751	752	101	123	122	85	idem.	idem.
9	753	753	752	752	105	128	136	9	Z. O.	idem.
10	752	752	750	752	105	15	106	92	idem.	idem.
11	756	757	758	760	102	12	112	64	O.N.O.	idem.
12	758	757	756	757	102	10	95	72	Z. O.	Betrokken.
13	759	761	761	763	104	122	105	86	N. O.	idem.
14	767	767	767	769	106	125	115	82	O.N.O.	idem.
15	769	768	768	768	95	126	112	8	N. W.	idem.
16	768	768	768	768	102	116	109	98	idem.	idem.

DATUM.	BAROMETER IN MILLIMETERS.				THERMOMETER IN 1000.				WINDSTREK 'S MIDD. 12 UR.	WEERSGESTELD. 'S MIDD. 12 UREN.
	gur.	12a.	3ar.	gur.	gur.	12a.	3ar.	gur.		
17	763	763	763	763	106	116	104	72	N.N.W.	Betrokken.
18	760	759	759	757	8	95	102	54	N.W.	Buijig.
19	754	754	753	754	88	103	98	58	idem.	Betrokken.
20	755	755	756	756	84	104	89	74	N.	idem.
21	754	753	752	751	111	103	97	74	N.W.	idem.
22	754	753	753	753	98	123	96	8	O.	Bewolkt.
23	754	755	755	757	111	93	123	94	idem.	Regenachtig.
24	760	761	760	761	114	127	153	96	Z.O.	Betrokken.
25	760	759	759	757	146	163	139	112	O.Z.O.	Bewolkt.
26	756	756	756	757	134	165	178	117	Z.O.	Vveinig bewolkt.
27	757	757	757	759	192	203	208	17	O.	idem.
28	760	760	759	758	183	201	188	148	idem.	idem.
29	755	755	754	753	153	149	162	131	idem.	Regenachtig.
30	753	754	756	760	12	121	124	119	N.O.	Betrokken.
31	766	767	767	769	153	168	162	94	N.	eenigzints bewolkt.
									GEMIDDELDE WAARNEMING	
1	7563	7563	7556	7559	1070	1262	1179	771	Van den 1 ^{en} . tot den 10 ^{en} .	
2	7609	7609	7609	7615	969	1127	1043	740	— 10 ^{en} . — 20 ^{en} .	
3	7571	7572	7570	7577	1377	1469	1482	1129	— 20 ^{en} . — 31 ^{en} .	

- 1 's morgens regen, geheel den dag sterke wind.
 2 's morgens regen.
 3 's morgens en 's middags sterke wind, 's middags en 's avonds regen.
 4 's middags regen.
 7 's middags regen.
 8 's middags $2\frac{1}{2}$ uur hagel, $4\frac{1}{2}$ uur onweder met wind en regen, 's avonds regen.
 9 's morgens regen.
 10 's morgens onweder en regen, 's middags regen.
 12 's namiddags regen.
 13 's morgens en 's middags regen.
 14 geheel den dag sterke wind.
 16 's avonds regen.

- 17 's morgens regen.
 18 's morgens hagel, 's morgens en 's middags regen.
 19 's morgens en 's avonds regen.
 20 's nachts regen en wind, 's morgens hagel, geheel den dag afwisselend regen.
 21 's avonds regen.
 22 's morgens en 's middags regen.
 23 geheel den dag afwisselend regen.
 24 's middags regen.
 25 's middags onweder en hagel, 's middags en 's avonds regen.
 26 's middags onweder met regen.
 28 's middags onweder met regen, 's middags regen.
 29 's morgens en 's middags regen.
 30 's avonds regen.

Algemeen gemiddeld, Barometer 758,0, Thermometer — 11,33.

STAND DES WATERS, te VREESWIJK in de Rivier DE LEK.

	onder Nulpeil.
1 Mei 1845.	3 el 67 duim.
15 — — — —	4 — 04 — —
31 — — — —	4 — 04 — —

Naamlijst

DER

GEBORENEN, HUWELIJKEN EN OVERLEDENEN BINNEN UTRECHT, IN DE MAAND JUNIJ 1845.

Geborenen

op den

1. **Junij.** Jannigje Anna, D. van Gerardus Johannes Geefhuijsen.
Petrus, Z. van Franciscus Verheuevel.
Christina Wilhelmina, D. van Gerardus Bovard.
Hendrik Anthonius, Z. van Cornelis Hasekamp.
Martina, D. v. Pieter van der Rijst.
2. Jan, Z. van Jan Hendrik Boelhouwer.
Jacobus Cornelis, Z. van Hermannus van Beurden.
Johannes, Z. van Hermannus Ensie.
Isaak en Johannes, Zonen van Johannes de Goede.
3. Adriana Elisabeth, D. van Jan Hendrik de Heer.
Abraham Johannes, Z. van Abraham Johannes Wijnands.
Lodewijk Anthonie, Z. van Antonij Lamie.
Cornelis Theodorus, Z. van Cornelis Colombijn.
Johannes Cornelis, Z. van Gerrit Geijsen.
4. Johanna Martina, D. van Nicolaus van Zutphen.
Johannes, Z. van Johannes van Liefland.

- Pieter Johan, Z. van Franciscus Andreas de Leur.
Jacobus Anthonie, Z. van Jacobus van Rhijn.
Maria Johanna, D. van Willem Barend Brouwer.
Bartje, D. van Jacob Breunesse.
5. Angenita Clasina, D. van Arnoldus Pouw.
Hendrikus Johannes, Z. van Jurrianus van Laar.
Anna Johanna, D. van Frederik Simons.
Machiël, Z. van Gerrit van Kuislenburg.
6. Jan, Z. van Enoch van Arkel.
Johannes, Z. van Jacobus Coenraad Waal.
Theodora, D. van Theodorus Ernst.
7. Johanna Clasina, D. van Hendrik de Wit.
8. Fredrik Carel, Z. van Fredrik Carel Picard.
Simon Anthonie, Z. van Laurens Simon van den Berg.
9. Gijsberta, D. van Joannes van Praag.
Stijntje, D. van Willem Ditmar.
Gijsbertus, Z. van Jan Tennis Wigt.
10. Jan, Z. van Jacobus Jansen.

11. Hendrik Jan, Z. van Korst Degecamp.
 Johannes, Z. van Johannes van Rossum.
 Alida, D. van Hillebrand Hazekamp.
 Aart, Z. van Antonius Uijterwaal.
12. Willemina, D. van Albertus van Heert.
 Maria Cornelia en Anthonie Johannes, D. en Z. van Willem van Elst.
13. Hermanus, Z. van Hendrik Nieuwenhuijsen.
 Dirkje, D. van Gijsbertus Smit.
 Johan Adam, Z. van Johan Adam Perlot.
14. Maria, D. van Leonardus Terlingen.
 Henderina Elisabeth, D. van Pieter van der Jagt.
 Antoinetta Theodora, D. van Jan Mulder.
 Hermanus Gerard Carel, Z. van Jodocus Heringa.
15. Alida Jacoba, D. van Jan Jasper.
 Wilhelmus Anthonius, Z. van Wilhelmus Oostveen.
 Elisa, Z. van Jan Hendrik Ruijsch van Dugteren.
16. Anna Mathilda, D. van Cornelis Ferree.
 Cornelis, Z. van Joannes Quant.
 Gustaaf Karel Lodewijk, Z. van Frederik Willem Vogelsang.
 Johannes Abraham, Z. van Cornelis Pouw.
 Clasina Maria, D. van Alewijn Stoker.
18. Adrianus, Z. van Adrianus Verhasselt.
 Wilhelmus, Z. van Pierre Bartels.
 Jacobus Johannes, Z. van Klaas Woudenberg.
 Jacoba Margaretha, D. van Johannes Faddegon.
19. Theodorus Hermanus, Z. van Johannes van Lint.
 Carolina Petronella, D. van Petrus van Pommeren.
 Jacobus, Z. van Bartholomeus Stephanus van der Steen.
 Jacoba Wilhelmina, D. van Martinus Uitermark.
20. Neeltje, D. van Baltus Vermeulen.
 Johannes, Z. van Antonie Peters.
 Steven Johannes, Z. van Gerrit Spierenburg.
 Johannes, Z. van Marinus van Zantwijk.
21. Petronella, D. van Martinus van Meegen.
 Anthonie Johannes, Z. van Johannes van den Berg.
 Anthonia, D. van Hendricus Kippersluis.
22. Willem Karel, Z. v. Gerrit Beumer.
 Hubertus Hendrik, Z. van Thomas Essenberg.
 Johan Albertus, Z. van Arie Middekoop.
 Johan Antoon, Z. van Anthonie van Buuren.
 Johanna Hendrika, D. van Damus Simons.
23. Caroline Josephine, D. van Carel Cato van Baerle.

- Teunis, Z. van Teunis van Basten.
 Elizabeth, D. van Petrus de Bruijn.
24. Johan Lodewijk, Z. van Willem Karel Burdorf.
 Johannes, Z. van Gerrit Jan Berlijn.
 Floris, Z. van Floris van der Pijl.
 Hendrikus Johannes, Z. van Joannes Schoonhoven.
 Jacob Carel, Z. van Pieter Jacob Weidner.
 Joannes Cornelius, Z. van Joannes Cornelius Boom.
 Wilhelmina, D. van Thomas den Daas.
 Anna Maria, D. van Petrus Johannes Slegers.
 Jacobus Johannes, Z. van Theodorus Bionda.
25. Joannes Antonius, Z. van Joannes Antonius Versteeg.
 Petrus Johannes, Z. van Dirk Hendrikus Borgers.
 Geertruida Maria, D. van Ernst Frederik Antonie Johannes Herminghuijsen.
26. Gijsbertus Pieter, Z. van Hendrik van Spankeren.
 Johanna Theodora, D. van Wilhelmus Soesbergen.
- Ambrosius Philippus, Z. van Ambrosius Philippus Jansen.
 Johannes Cornelis, Z. van Johannes Kipp.
27. Elisabeth, D. van Johannes Battenberg.
 Johannes Laurens, Z. van Bart van Elsen.
28. Johanna, D. van Petrus Odewald.
 Hendriua, D. van Hendrik Hoedemaker.
 Lucas, Z. van Arnoldus van de Laar.
29. Johanna Elisabeth, D. van Jacobus Willekes.
 Cornelia, D. van Jan Hackmann.
 Johanna, D. van Cornelis Versteeg.
 Christina Maria, D. van Franciscus Schepens.
 Johanna Petronella Paulina, D. van Willebrordus van de Bilt.
 Cornelia Maria Elisabeth, D. van Tijme Wagenveld.
 Johanna, D. van Frans Suiderweert.
30. Anthonia, D. van Hermanus van Dam.
 Gerardina Petronella Hendrika, D. van Pieter Turel.

GEBORENEN 125, waaronder 13 Onechten.

Voltrokken Huwelijkken

op den

- 4. Junij.** Christiaan Godijn, Timmerman, 22 j. en Mechtelina van Dam, Naaister, 20 j.
 Theodorus de Wit, Hovenier, 28 j. en Maria van Kraaij, Naaister, 31 j.
 Hendrik Krijnders, Opperman, 35 j. en Gerarda van Piggelen, zonder beroep, 19 j.
 Hendrik van der Horst, weduwnaar, Timmerman, 42 j. en Maria Bregard, weduwe, Naaister, 36 j.
 Jacobus van der Kraats, Kuiper, 22 j. en Jacoba Overheem, zonder beroep, 26 j.
 Willem van Sunten, Timmerman, 21 j. en Hermina Maarschalckerweerd, zonder beroep, 22 j.
 eendert van Kasteel, weduwnaar, Kleermaker, 43 j. en Francina Hendrika van Koten, weduwe, zonder beroep, 47 j.
 Cornelis Simon van Mechelen, Bediende, 26 j. en Elisabeth Elbers, Dienstmeid, 22 j.
 Jan van Hijningen, Boomkweker, 30 j. en Jacomina Trissel, zonder beroep, 29 j.
 Siwert Swan, Schilder, 31 j. en Jaantje Millart, Dienstmeid, 24 j.
- 11.** Ellis Hoefste, weduwnaar, Touwslager, 30 j. en Alijda van Gelder, weduwe, Werkster, 34 j.
- Johannes Linschoten, Blikslager, 23 j. en Maria van den Haak, buiten beroep, 23 j.
 Johannes van Maanen, Schepenmaker, 27 j. en Anna Jacoba Hallebeek, Dienstmeid, 26 j.
 Johannes Heijmans, Werkman, 23 j. en Elisabeth Peterse, buiten beroep, 24 j.
 Onno Wieringa, Geëmp. aan den Rijnspoorweg, 33 j. en Cornelia de Groot, Dienstmeid, 30 j.
 Gerrardus Murk, zonder beroep, 27 j. en Jacoba Oostveen, Naaister, 30 j.
- 12.** Carel Jan Hendricus van Dort, Goud- en Zilverkasthouder, 35 j. en Maria Bos, zonder ber., 27 j.
- 13.** Hendrik Peter Scholte, weduwnaar, Bedienaar des Goddelijken Woords, 39 j. en Maria Hendrika Elisabeth Krantz, Particuliere, 25 j.
- 18.** Jacobus Goedhard, Smid, ongeh., 23 j. en Hermijntje Schalkwijk, buiten beroep, 29 j.
 Hendricus van der Wolk, Kleermaker, 23 j. en Christina Foks, Naaister, 23 j.
 Hendrikus de Winter, Metselaar, 27 j. en Aaltje Windhouwer, Dienstmeid, 29 j.
 Jan van Praag, Pottenbakker, 22 j. en Maria Elberse, Dienstmeid, 23 j.

19. Wilhelmus Theodorus Grasveld, zonder beroep, 35 j. en Antoinetta Maria Maseland, Particuliere, 20 j.
23. Jan Willem Gerard Walewijn, Gequalificeerd Kollekteur der Kon. Ned. Loterij, te Maastricht, 34 j. en Diederica Maria Wilhelmina van Dijk, Particuliere, 24 j.
- Willem Frederik van Dort, 53 j. en Theodora Francisca Goosen, beide zonder beroep, 32 j.
25. Gerrit Rijs, Bediende, 25 j. en Catharina Elisabeth Andreessen, weduwe, zonder beroep, 36 j.
- Hendrik Peek, Tuinman, 25 j. en Evertje van Woerden, weduwe, Naaister, 32 j.

- Leendert Bernardus Vrijhoef, Werkman, 30 j. en Pieterella Bonzerd, Dienstmeid, 33 j.
- Gerardus Antonius Verhaar, Zadelmaker, 23 j. en Elisabetha Maria Bartels, zonder beroep, 23 j.
- Bernardus Christiaan Rijken, Opperman, 24 j. en Geertruij Adriana Te Passe, Naaister, 22 j.
- Petrus Nicolaas Broers, Timmerman, 24 j. en Cornelia Hendrica Meijer, Dienstmeid, 23 j.
- Hendrik Verkerk, Vleeschhouwer, 23 j. en Geertruij van Zeijl, zonder beroep, 22 j.

TE ZAMEN 32 PAREN.

Overledenen

op den

1. **Junij.** Johanna Catharina Pas-toor, 5 j. en 4 m., buiten de Weerd.
- Elisabeth Wolsink, 4 m., Oude Kamp.
- Willem Jacobus van Boxel, 1 j. en 5 m., Achterweg.
2. Sophia van Leersum, wed. van Hermanus Ter Heiden, 57 j., Molensteeg.
- Rosalie de Smit, 15 j., Zonstraat.
- Maria Volker, ongeh., 54 j., Ma-liebaan, 2^e steeg.
- Cornelis de Heu, geh., 47 j., Lange Jansstraat.

- Willem Albertus Kersbergen, 5 m., onder Tolsteeg.
- Levenloos aangegeven Zoon van Hendrik Jacobus van Eldik, Jur-rien Rodenburgsteeg.
- Maria Jacoba Subarth, wed. van George Indermaur, 79 j., Lange Nieuwstraat.
- Cornelis Hardenberg, 3 j. en 5 m., onder Catharijne.
- 3 Matthijs de Bruijn, weduwenaar, 33 j., Westerbuurt.
- Niesje van Vliet, wed. van Aarnout van Steenwijk, 72 j., Jacobie-brug.

- Dina van Brakel, ongeh., 27 j.,
te Wageningen.
- Abraham Rudolf Zwagers, geh.,
36 j., Nicolaikerkhof.
- Zacharia van Velzen, geh., 32 j.,
onder Tolsteeg.
- Teuntje van Doorn, huisvr. van
Jan Oskam, 29 j., Hooge Weide.
4. Jan Joost Christiaan Gajmans,
ongeh., 43 j., Nijmegen.
- Maria Johanna Veldhoven, huisvr.
van Johannes Cornelis van der
Vorst, 46 j., Zonstraat.
- Catharina Margaretha van Zijl, on-
geh., 39 j., aan de Helling.
- Antonie Tulp, geh., 38 j., Nieuwe
Weerd.
- Anna Katharina Konstans, wed.
van Karl Josep Corcilius, 82 j.,
Zeedijk.
5. Johannes Versteeg, 4 j. en 9 m.,
aan 't Zand.
- Geertruida Theodora Poulus, 3 w.,
buiten de Weerd.
- Jan Louis Burgler, 3 m., Korte
Lauwerstraat.
6. Hijntje van Bentum, 14 j., aan
de Helling.
- Johanna van Oijen, 1 j. en 8 m.,
Zandstraat.
- Gerrit Johannes Jenken, 2 j. en
3 m., Achter de Twijestraat.
- Twee levenloos aangegeven Zonen
van Gerardus Tap, Voorstraat.
- Cornelis van Gruithuijsen, ongeh.,
26 j., Lange Viesteeg.
- Leendert van Breevoort, 20 j.,
Hospitaal.
- Jan Servaas, weduwnaar, 80 j.,
Molensteeg, H.
7. Hiltje Scheltema, huisvr. van Lo-
dewijk Hakbijl, 58 j., Zadelstr.
- Cornelis Willem van Loeve, 3 w.,
Haverstraat.
- Elisabeth Johanna Paulus, 2 j. en
3 m., Korte Rietsteeg.
- Cornelia Pleune, wed. van Steven
van Schip, 85 j., onder Ca-
tharijne.
- Petronella de Wit, wed. van Al-
bertus Daalhuizen, 91 j., Dra-
kenburgsteeg.
- Hermanus Josephus van den Berg,
2 j. en 2 m., aan de Neude.
- Jannigje Bakker, huisvr. van Cor-
nelis Attevelt, 60 j., buiten de
Weerd.
- Engelbertus Christiaan Houtman,
1 j. en 6 m., Minnebroederstraat.
8. Levenloos aangegeven Dochter van
Wijnaud Smit, aan de Catha-
rijnepoort.
9. Christiaan van Basten, ongeh.,
21 j., Zeedijk.
- Gerrit Christiaanse, 3 j. en 3 m.,
Kromme Rijn.
- Geertruida Pel, wed. van Bernar-
dus Goes, 69 j., Gietershof.
- Magritha van Avezaat, wed. van
Jan van Heel, 93 j. en 9 m.,
onder Tolsteeg.
- Toon Neef, geh., 77 j., Roodebrug.
10. Bertje van Melsburg, ongeh., 51
j., Stroosteeg.
- Fredrik Christiaan Heijer, geh.,
50 j., Fockestraat.

- Levenloos aangegeven Zoon van
Leonardus Ronge, Tuinstraat.
11. Stijntje Servaas, ongeh., 88 j.,
Achterweg.
Jacobus Jansen, geh., 26 j., Helling.
Pieter Meelen, 14 d., Zeedijk.
Levenloos aangegeven Zoon (on-
echt).
Anna Geertruida van Vlissingen,
wed. van Elias Veldhuijs, 52 j.,
Maliebaan.
Johanna Sol, huisvr. van Willem
Zuidhoek, 91 j. en 4 m., Regu-
lierbrug.
Johanna Cornelia van den Ham,
huisvr. van Jan Isaäk Wolter-
beek, 38 j., Rodenburgstraat.
13. Catharina Ploem, huisvr. van Pe-
trus Litchert, 40 j., onder Tol-
steeg.
Klaas Sijbrands van der Heide, 29
j., Groote Eliensteeg.
Wilhelmina de Marie, 5 m., op
't Zand.
Anna Carolina Schudo, huisvr. van
IJsbrand Engelbert van Bever-
voorden, 64 j. en 2 m., buiten
de Weerd.
Maria Claessen, ruim 2 m., Visch-
markt.
Jan Hendrik Visser, 1 j., Lijnmarkt.
14. Nicolaus Martens, ongeh., 45 j.,
Lauwenrecht.
Bernardina Elisabeth Lautenslager,
- 2 m., Lange Smeesteeg.
Anna Barendina Elisabeth Dodt,
circa 3 m., Zandbrug.
Judith Elisabeth Betrand, wed. van
Johannes Toornenberg, 82 j.,
Korte Jansstraat.
15. Johannes Godee, geh., 45 j., Je-
rusalemsteeg.
16. Maria Oostveen, huisvr. van Cor-
nelis Wesbeek, 64 j., Vollerbrug.
Henricus Adrianus Geertrudis
Theodorus van Rooijen, 9 m.,
Regulierbrug.
Petrus Hasselman, 10 w., onder
Tolsteeg.
17. Johanna van Someren, 3 j. en 5 m.,
onder Tolsteeg.
Hubertus van Bavelmen, 29 j.,
Hospitaal.
Johannes Franke, weduenaar,
83 j., Mijlpoort.
Jurianus Johannes Petrus Vos, 1 j.
en 9 m., Lange Lauwerstraat.
François Cohij, weduenaar, 71 j.
en 10 m., Zadelstraat.
18. Johannes van Dijk, geh., 53 j.,
Roodebrug.
19. Geertruij Motshagen, 1 j. en 7 m.,
Pelmolen.
Jan Godee, weduenaar, 76 j.,
Lange Viesteeg.
20. Jan Hendrik van Wijk, ongeh.,
20 j., Nicolaïkerkhof.
Johannes Bourda, ongeh., 72 j.,
Zuilensteeg.
Anthonie van Barneveld, 2 m.,
Roodebrug.
21. Maria van Blaricum, huisvr. van
Hubertus van Doorn, 57 j.,
Tolsteeg.
Johanna Arnee, ongeh., 56 j.,
Boterstraat.

- Gerardus Groeneveld, geh., 45 j., Tolsteeg.
22. Diena Wijnanda Ligteringen, 2 j. en 9 m., Lange Rosendaal.
Hendrika Elisabeth van Waveren, 5 w., Pottestraat.
Dirkje Smit, 9 d., Hopakker.
23. Johannes Doeser, weduwnaar, 86 j., Hopakker.
Helena Cornelia Gerritsen, ongeh., 17 j. en 10 m., Regulierbrug.
Arnoldus Philippus Cornelis de Bondt, 6 w., Jacobikerkhof.
Johannes Catharinus Montijn, 14 j., Predikheerenkerkhof.
24. Cornelia de Brij, ongeh., 58 j., Zand.
Betje van Moppes, 2 m., Choorstraat.
Bertje van Klooster, ongeh., 51 j., buiten de Weerdbarriere.
Christina Paszier, 2 m., Rosestraat.
25. Dirk Dekker, geh., 57 j., Haverstraat.
Bernardus Johannes Gies, 1 j. en 5 m., Rijnstraat.
Mijntje Hardenberg, ongeh., 60 j., Krankzinnigengesticht.
Petrus Cornelis Adrianus de Groot, 17 j., Zandstraat.
Pieter Emmelot, 6 w., Catharijnestraat.
- Willem van Dijk, ongeh., 22 j., Beurtschip op Dordrecht.
26. Hermina van Beusekom, huisvr., van Hubertus van Schaaik, 59 j., Nieuwe Kamp.
Dibbet de Haart, weduwnaar, 67 j., Bregittestraat.
27. Jacobus Cornelis Cronselaar, 9 m., Rijnstraat.
Jacobus Anne de Haart, 1 j. en 9 m., Pausdam.
Daniel Pieter Franken, geh., 29 j., Zaudstraat.
28. Jacobus van Rojen, 1 j. en 9 m., Wijde Watersteeg.
Wilhelmina den Daas, 4 d., Twijestraat.
Johanna Perlot, 1 j. en 9 m., onder Catharijne.
Levenloos aangegeven Dochter van Arie Lagerweij, Rijnstraat.
Levenloos aangegeven Zoon van Gijsbertus van der Steen, Maliebaan.
29. Lodewijk Anthonie Lamie, 4 w., Predikheerenkerkhof.
30. Hendrik Debbe, 22 j., Hospitaal.
Pieter Willem Vermeer, 4 m., Nieuwe Gracht.
Johan Pieter Bluser, 12 d., Fockestraat.

OVERLEDENEN 116.

Ziekten en Toevallen waaraan de Overledenen gestorven zijn :

Doodgeboren.	8.	Transport.	103.
Beroerte.	3.	Verdronken.	1.
Tering.	24.	Bloedbraking.	4.
Tanden.	2.	Geelzucht.	1.
Stuipen.	13.	Spruw.	1.
Borstkwaal.	9.	Leverziekte.	1.
Verval van krachten.	26.	Gevolgen van een breuk.	1.
Klierziekte.	2.	Verwonding.	1.
Koortsen.	3.	Kramp in de ingewanden.	1.
Water.	5.	Hartontsteking.	1.
Zuur.	2.	Belette Bloedsomloop.	1.
Hersentontsteking.	2.		<u>116.</u>
	<u>103.</u>		

Het getal der Jaren, hetwelk de Overledenen bereikt hebben, is als volgt :

	Mann.	Vr.	Tot.		Mann.	Vr.	Tot.
Doodgeboren	6	2	8.	Transport.	51	28	79
Beneden het jaar.	13	11	24.	Van 50 tot 60 jaar.	4	11	15.
Van 1 tot 10 jaar.	11	7	18.	» 60 » 70 »	1	5	6.
» 10 » 20 »	2	3	5.	» 70 » 80 »	4	2	6.
» 20 » 30 »	11	2	13.	» 80 » 90 »	3	4	7.
» 30 » 40 »	3	1	4.	» 90 » 100 »	»	3	3.
» 40 » 50 »	5	2	7.				<u>63—53—116.</u>
			<u>51—28—79.</u>				

VERKOCHE VASTE GOEDEREN ENZ.

Den 14 Junij 1843, door den Notaris N. DE GRAAF.

N°. 1. Eene hechte, sterke en onlangs bijna geheel nieuw gebouwde Huizing en Grond, staande en gelegen aan de Noordzijde van de Voorstraat, Wijk H, N°. 467. Opgehouden voor f 2,800.

N°. 2. Eene hechte, sterke Huizinge en Grond, aan de Noordzijde van het vorig Perceel, Wijk H, N°. 468. Opgehouden voor f 1,810.

N°. 3. Eene weldoortimmerde Huizinge, Erf en Grond, staande en gelegen aan de Noordzijde van de Hardenbollenstraat, Wijk D, N°. 381. Opgehouden voor f 1,360.

Den 21 Junij 1845, door den Notaris J. H. VAN SCHERMBEEK.

N°. 1. Een net betimmerd logeabel Heerenhuis, Erf, Grond en Tuin, gelegen aan de Westzijde van de Oude Gracht, tusschen de Geerte- en Vollerbruggen, Wijk B, N°. 70. Verkocht voor f 9,400.

N°. 2. Een Huis, Erf en Grond, aan de Noordzijde van de Vrouwjuttestraat, Wijk A, N°. 358. Verkocht voor f 1,010.

N°. 3. Een Huis, Erf, Grond en Tuintje, buiten de Catharijnepoort, aan de Leijdsche Vaart, wijk L, N°. 26—27. Verkocht voor f 1,825.

N°. 4. Eene Obligatie, ten laste der stad Utrecht, groot f 1000 a 3 pCt.

Den 28 Junij 1845, door denzelfden.

N°. 1. Een kapitaal dubbeld Heerenhuis, gelegen te Utrecht, aan de Oude Gracht, nabij de Tolsteegbarriere, Wijk B, N°. 127.

N°. 2. Een Koetshuis en Stalling voor vier Paarden, staande naast het vorig Perceel.

N°. 3. Een Huis, Erf en Grond, aan de Zuidzijde van het eerste Perceel, Wijk B, N°. 128. Alles verkocht voor f 13,500.

Denzelfden datum, door den Notaris N. DE GRAAF.

Het Logement en de Stalling, genaamd *de drie Roskammen*, staande en gelegen te Utrecht, achter het Vleeschhuis, Wijk H, N°. 572. Opgehouden voor f 6,850.

Denzelfden datum, door den Notaris G. H. STEVENS.

Eene goed onderhouden Huizinge, waarin eene Brood-, Beschuit- en Klein-goedbakkerij is uitgeoefend en nog wordt voortgezet, staande binnen Utrecht, aan de Westzijde van de Oude Gracht, over de Jansbrug, Wijk C, N°. 8. Opgehouden voor f 4,400.

Denzelfden datum, door den Notaris H. DUIJFJES.

N°. 1. Eene Warmoessiers Hofstede, bestaande in een Huis ingerigt tot twee Woningen, Wijk K, N°. 125, Schuur, Erf en Moesland, te zamen groot 11 Roeden, 61 Ellen, staande en gelegen buiten de Tolsteegbarriere, aan de Oostzijde van den Vaartschen Rijn.

N°. 2. Twaalf nieuw gebouwde Kameren of Woningen, staande naast het voormelde Perceel, Wijk K, N°. 125 tot en met 125^a.

N°. 3. De Opstal en beterschap van en aan zekeren Hof ingerigt tot eene Scheepmakerij of Werf, Wijk M, N°. 128, buiten de Waardbarriere, aan de Zuidzijde van het Zwarte Water. Verkocht voor f 1,775.

TAFEL

VAN

WEERKUNDIGE WAARNEMINGEN,

In de maand JUNIJ 1845,

GEDAAN AAN HET

CHEMISCH LABORATORIUM

VAN

's Rijks Vee-Artsenijsschool te UTRECHT,

ONDER TOEZIGT VAN DEN HOOGLEERAAR

P. J. I. de Fremerij.

NB. De Waarnemingen geschieden des morgens te 9, des mid-
dags te 12, des namiddags te 3 en des avonds te 9 uren.

DATUM.	BAROMETER IN MILLIMETERS.				THERMOMETER IN 100°.				WINDSTREK S MIDD. te 12 UR	WEERGESTELDHD. S MIDD. 12 UREN
	9ur.	12u.	3ur.	9ur.	9ur.	12u.	3ur.	9ur.		
1	769	769	768	767	123	167	193	144	Z.Z.O.	Eenigz. bewolkt.
2	764	763	762	760	195	205	214	146	N. W.	Bewolkt.
3	755	754	752	751	195	201	213	17	Z. O.	Eenigz. bewolkt.
4	752	753	754	756	15	139	149	104	N. W.	Betrokken.
5	757	757	757	758	16	195	186	157	Z.	idem.
6	758	758	759	761	213	239	205	143	idem.	Bewolkt.
7	763	764	763	762	195	204	182	158	Z. O.	Regenachtig.
8	763	764	764	768	151	188	186	138	Z.	Weinig bewolkt.
9	773	773	773	775	147	17	182	108	N.N.O.	idem.
10	775	774	773	772	158	183	194	138	O.	Helder.
11	771	770	769	769	209	227	249	178	idem.	idem.
12	769	769	768	769	23	267	277	205	idem.	Eenigz. bewolkt.
13	769	768	768	767	251	273	306	218	idem.	idem.
14	766	766	765	764	235	201	229	186	N.	Regenachtig.
15	765	765	764	764	199	21	219	169	O.N.O.	Bewolkt.
16	762	760	761	761	207	229	234	185	O.	Helder.

DATUM.	BAROMETER IN MILLIMETERS.				THERMOMETER IN 100°.				WINDSTREEK 'S MIDD. te 12 UR.	WEERSGESTELDHE. 'S MIDD. 12 UREN
	gur.	12u	3ur.	gur.	gur.	12u.	3ur.	gur.		
17	761	760	760	759	234	255	261	219	O.	eenigzins bewolkt.
18	758	758	757	759	233	271	272	155	Z. O.	Bewolkt.
19	763	763	764	765	173	187	189	146	N.	idem.
20	767	767	767	768	177	181	187	142	N. O.	idem.
21	768	767	766	764	17	183	198	155	idem.	W weinig bewolkt.
22	762	762	761	762	165	163	171	12	O. N. O.	Betrokken.
23	764	764	766	766	152	156	153	108	N. W.	idem.
24	765	764	762	759	169	185	196	153	Z. W.	idem.
25	756	756	757	759	14	157	138	126	W.	idem.
26	757	757	758	760	143	161	171	12	idem.	Bewolkt.
27	759	759	758	756	174	196	152	148	Z. O.	idem.
28	749	748	749	751	172	192	175	144	Z. W.	Buijig.
29	760	761	763	764	14	166	167	12	W.	Betrokken.
30	764	764	763	763	169	189	182	149	Z. O.	W weinig bewolkt.
									GEMIDDELDE WAARNEMING	
									Vanden 1 ^{en} . tot den 10 ^{en} .	
									— 10 ^{en} . — 20 ^{en} .	
									— 20 ^{en} . — 30 ^{en} .	

- 1 's morgens mist.
 3 's avonds hevige wind en regen.
 4 's morgens en 's middags regen.
 5 's avonds regen.
 6 's morgens en 's middags regen.
 7 's middags en 's avonds regen.
 11 's avonds damp.
 12 idem.
 13 's middags onweder en regen.
 14 's morgens onweder en regen.
 15 's morgens een weinig regen.

- 18 's middags onweder met regen en wind.
 22 's morgens regen.
 24 's avonds regen.
 25 's morgens regen en hagel, 's na-middags regen.
 26 's morgens regen.
 27 's middags regen.
 28 geheel den dag afwisselend regen.
 30 's middags en 's avonds regen.

Algemeen gemiddeld, Barometer 762,5, Thermometer 18,31.

STAND DES WATERS, te VREESWIJK in de Rivier DE LEK.

1 Junij 1845.	4 el 08 duim.
15 —————	3 - 41 ———
30 —————	2 - 64 ———

onder Nulpeil.

Naamlijst

DER

GEBORENEN, HUWELIJKEN EN OVERLEDENEN

BINNEN UTRECHT, IN DE MAAND JULIJ 1845.

Geborenen

op den

1. **Julij.** Johanna Hendrika, D. van Jan van der Spelt.
Cateau, D. van Eliazzer Levie Pach.
2. Anna Wilhelmina, D. van Willem van Doorn.
Neeltje, D. van Hendrik van IJselmuiden.
Cornelia, D. van Jan van Hoegge.
3. Maria, D. van Reinier de Ruiter.
4. Johannes, Z. van Cornelis de Groot.
Alida Geertruida, D. van Teunis de Lang.
Cornelis, Z. van Cornelis Schoonheim.
Hendrikus, Z. van Jeruphaas van Soest.
5. Jacoba, D. van Jacobus Nicolaas Duijveman.
Theodorus Gerardus Johannes, Z. van Joannes van Nieuwkerk.
Catharina Johanna, D. van Cornelis Johannes van Dijk.
6. Hendrikus Paulus, Z. van Frans van de Vaart.
Peter Frederik, Z. van Johannes Verbeck.
Franciscus Jacobus, Z. van Johannes Vos.
Cornelia, D. van Jacob van Lier.
7. Franciscus, Z. v. Cornelis Oostveen.
8. Wilhelmina Helena, D. van Willem Jacobus van Boxel.
Nicolaas, Z. van Theodorus van der Salm.
Maaike Clasina, D. van Ceelis Kool.
9. Johannes Jacobus, Z. van Jacob de Kruif.
Theodorus Wilhelmus, Z. van Johannes van Oort.
Alberta, D. van Johannes van Lemmen.
10. Gerardus, Z. van Gerardus Legué.
Theodorus Adrianus, Z. van Cornelis Hermanus de Haart.
Cornelis Gerrit, Z. van Cornelis Dirk Lam.
Gerardus, Z. van Jan Tobias van Groot-Battavé.
Theodorus Antonius, Z. van Cornelis Nieuwkerk.
11. Johannes Hermanus, Z. van Johannes van den Broek.
Alida Catharina, D. van Johannes Anthonij Laurens Jansen.
Francina, D. van Ludowicus Swezerijn.
Fannij, D. van Salomon van Lier.
12. Theodorus Henricus, Z. van Jacobus Wilhelmus Hubertus van der Heijden.

- Hendrik Willem, Z. van Bernard
Krepper.
- Johannes Gerardus, Z. van Reni-
rus van Kuijk.
- Pieter, Z. van Gerrit Hageman.
- Elisabeth Maria, D. van Jean
Louis Comblain.
- Gerrit, Z. van Dirk Wassink.
13. Hendrika Johanna, D. van Michiel
Hendrik van Amerongen.
14. Alida Christina, D. van David Jan
van Loenen.
Johannes, Z. van Theodorus Bonier.
15. Pieter Adrianus, Z. van Gerrit van
den Hooven.
Henrietta Hendrika Alberta, D. van
Gerrit Hendrik Hehman.
Lodewijk, Z. van Jacob Polak.
Wilhelmina Johanna, D. van Jo-
hannes Hendricus Caro.
Elisabeth, D. van Jan Koelee.
Abraham, Z. van Alexander Koch.
16. Gerrit Gijsbert, Z. van Jan Willem
Gerdingh.
Petronella, D. van Hendrikus Le-
volger.
Gijsbertus, Z. van Gijsbertus Blom.
Karel Philips Leopold, Z. van Jo-
hannis Adrianus Niggelie.
17. Alida, D. van Christiaan de Zwart.
Everardus Hendrikus, Z. van Fran-
ciscus Eppings.
Johannes, Z. van Rutger Ophorst.
Karel Joseph Christiaan Lodewijk,
Z. van Jan Simon Dekema.
Willem, Z. v. Daniel van Middeldijk.
Gijsbertus, Z. van Gijsbertus van
der Linden.
- Anthoonius, Z. van Hendrik van
der Steen.
- Wilhelmina, D. van Wilhelmus
Gadella.
- Stephanus, Z. van Cornelius Rijken.
18. Arnoldus Johannes, Z. van Arnol-
dus Stomp.
Maria Sebilla Levina, D. van Da-
niel Aejjelts.
19. Godefridus, Z. van Dirk van Oort.
Johanna, D. van Franciscus Bes-
ters.
Johannes Hendrikus, Z. van Jo-
hannes Hendricus Schuwer.
George, Z. van George Halin.
Cornelis Johannes, Z. van Joannes
de Bruijn.
20. Johanna, D. van Arie van der
Werff.
Margaretha Maria Theodora, D.
van Theodorus Haman.
Geertruida Hendrika, D. van Cas-
parus Kliukenberg.
Emile Henri Guillaume, Z. van
Emile Henri Roland.
Dirkje, D. van Johannes Anselmus
Eggelaar.
21. Jan, Z. van Jan van Groot-Batavé.
Hendrikus, Z. van Franciscus
Machiel Bol.
22. Josephus, Z. van Jan van Groe-
ningen.
23. Hermina Maria, D. van Johan
Christian Guise.
Albert, Z. van Antonie van Hussen.
24. Jacob Joannes, Z. van Bernardus
Joannes Schot.
Cornelis, Z. van Robertus Pisa.

- Johan Anton Christiaan, Z. van Leendert Flentge.
25. Geusje Cornelia, D. van Willem van Capelle.
26. Geertruida Petronella, D. van Jan Hentenaar.
Wilhelmina Francina, D. van Theodorus Kelder.
Elisabeth Fidelity Amanda, D. van Pieter Tobias Geevers.
27. Elisabeth, D. van Balthazar Bruinen.
Johannes Jacobus Anthonius, Z. van Johannes Hendrikus Etmans.
28. Jacobus, Z. van Christiaan Godijn.
Franciscus, Z. van Carolus Antonius Ludovicus Rodelsturtz.
29. Aaltje, D. van Cornelis van Dorssen.
Alberta, D. van Jacobus van Maarsseveen.

Gerard, Z. van Hendrik van Draanen.

Gerard Cornelis, Z. van Hendrik van Kordenoordt.

30. Piet, Z. van Willem Jongerius.
Maria, D. van Jan van Gelder.
Hendrik, Z. van Abraham Luca.
Cornelia Elisabeth, D. van Johan Wilhelm Waltz.
Jan Lucas, Z. van Wouter Jan van Aken.

31. Hendrik, Z. van Cornelis van den Hooven.

Hermine Petronella Theodora, D. van Charles Jacobus van Asperen.

Arie, Z. van Willem van Gelder.
Gerrit, Z. van Klaas Verbeek.

GEBORENEN 116, waaronder 14 Onechten.

Voltrokken Huwelijken

op den

2. **Julij.** Aart Jordanus Hoorn, weduenaar, Winkelier, 63 j. en Mergreta Cornelia Kersten, zonder beroep, 40 j.
Johan Kruls, Bediende, 30 j. en Geertruida Willemina van Rossum, zonder beroep, 23 j.
Joannes Adrianus Haarmans, weduenaar, Koornmolenaar, 26 j. en Anna Elisabeth Martens, zonder beroep, 23 j.
Clementinus Wijberger, zonder beroep, 24 j. en Elisabeth Terwogt, Naaister, 22 j.

Gerrit Hendrik Tieland, Kleermaker, 23 j. en Johanna Catharina Overhoff, zonder beroep, 26 j.

Jacobus van Piggelen, Metselaar, 27 j. en Dirkje van Rossum, zonder beroep, 23 j.

Gerardus Weijnen, Schoenmaker, 37 j. en Wiebigje Potberg, Melkverkoopster, 36 j.

3. Willem Christiaan Jacob Bollaan, Boekhandelaar, 26 j. en Jacoba Maria van der Monde, zonder beroep, 21 j.

- Henricus Petrus Timmers Verhoeven, weduwnaar, Theologiae Doctor, Predikant bij de Nederduitsche Hervormde Gemeente te 's Gravenhage, 41 j. en Mathilda Johanna Theodora Jorissen, 24 j.
9. Ezechiël David Hamburger, Koopman, 22 j. en Bloeme Gabriëls, zonder beroep, 24 j.
- Peter van Oort, Hovenier, 27 j. en Christina Hompeding, zonder beroep, 26 j.
- Cornelis Johannes Biljart, Goudsmid, 19 j. en Petronella Renes, 23 j.
- Hendrik van Pothuijsen, 32 j. en Johanna Hendrica de Jong, beide zonder beroep, 23 j.
- Johannes Dona, weduwnaar, Knopendraaijer, 37 j. en Gerritje Vierbergen, Werkster, 32 j.
- Johannes Franciscus de Man, Kleermaker, 27 j. en Cornelia Kouthuijsen, Werkster, 29 j.
- Willem Leendert van der Gulden, Voerman, 28 j. en Johanna Hendrika Scheffer, zonder beroep, 34 j.
- Cornelis Gerrit Werkhoven, Opperman, 24 j. en Geertruij Vreeswijk, Naaister, 28 j.
10. Pierre Marie Friedrichs, Reizend Kantoorbediende, 30 j. en Elizabeth Bartha Edema, zonder beroep, 26 j.
16. Johannes Nicolaas Frankruijter, Knopenmaker, 27 j. en Aleida Gieling, Dienstmeid, 31 j.
- Philippus Johannes Jacobus van Straalen, Broodbakker, 28 j. en Hendrina van Bergen, zonder beroep, 31 j.
- Willem Frederik van Vliet, Koetsier, 30 j. en Hendrica Elisabeth Stoof, Dienstmeid, 25 j.
- Jacobus Drie, Petteuumaker, 18 j. en Elisabeth Johanna Stekelenburg, buiten beroep, 18 j.
- Adriaan Schoenmaker, Veldwachter, 28 j. en Geertruij de Rooij, zonder beroep, 26 j.
- Petrus de Milt, Koopman, 42 j. en Petronella Catharina van der Meij, Winkelierster, 41 j.
- Johannes van Soest, Schoenmaker, 26 j. en Johanna Verhoeven, Werkster, 31 j.
- George Jorg, Kleermaker, 22 j. en Constantia Martina Ockeloen, Naaister, 27 j.
- Willem van Doorn, Werkman, 23 j. en Adriana van Soest, Blekersmeid, 24 j.
23. Joseph van Dam, Koperslager, 28 j. en Maria Serré, Naaister, 29 j.
- Georgius de Boer, weduwnaar, Rietdekker, 44 j. en Maria Smorenburg, zonder beroep, 48 j.
- Jacobus Bernardus Visser, Kleermaker, 24 j. en Maria Aletta van Liefland, Dienstmeid, 23 j.
- Jan de Roos, Schilder, 23 j. en Jansje Hoogeboom, zonder beroep, 21 j.
- Johann Hermann Aloijsius Groen,

- Schoenmaker, 29 j. en Adriana van Eijk, Naaister, 30 j.
24. Jonkheer Mr. Anthonij Adriaan van Oldenbarneveld genaamd Witte Tullingh, Substituut Griffier bij het Hoog Militair Gerechtshof, 4 j. en Jonkvrouw Louisa Anna Alexandrina Ram, Particuliere, 23 j.
- Franciscus Cornelis Donders, Officier van Gezondheid der 2de Klasse, 27 j. en Ernestina Jacoba Adelheid Zimmerman, Particuliere, 26 j.
25. Diederik Gregorius van Teijlingen, weduwen., Gepensioneerd Oost-Indisch Ambtenaar, 47 j. en Marretje de Wilde, Particuliere, 36 j.
- Abraham Meere, Orgelmaker, 28 j. en Hendrikje Johanna Krajenbeld, weduwe, Schoolhouderesse, 34 j.
30. Adrianus Hendrikus van Riel, Com-
- mies bij de Stedelijke Belastingen, 23 j. en Wilhelmina Hendrica van Gelkum, zonder beroep, 20 j.
- Engelbertus Brinkhuis, Koetsier, 24 j. en Sara Prijs, Naaister, 20 j.
- Gerrit Lievers, Timmerman, 32 j. en Christina van den Burg, Dienstmeid, 39 j.
- Jan Blankert, Bediende, 35 j. en Hendrika Jacopina Brand, Naaister, 27 j.
- Jan Hendrik Hoendervanger, Pettenmaker, 20 j. en Johanna Wilhelmina Loggen, zonder beroep, 20 j.
- Cornelis Slingerland, Marskramer, 26 j. en Dirkje Anna Maria Gille, Werkster, 23 j.
- Mr. Lodewijk Willem Arnold Stratenus, 23 j. en Jonkvr. Henrietta Johanna Martina Beeldsnijder, beide Particulieren, 18 j.

TE ZAMEN 43 PAREN.

Overledenen

op den

1. **Julij.** Levenl. aangegeven Zoon van Cornelis Atteveld, Hooge Landen.
- Paulus Dekker, geh., 53 j., Veenstraat.
- Hendrika Cornelia Lentz, huisvr. van Alexander Hendrikus van Genderen, 36 j., Zadelstraat.
2. Dirkje Blikendaal, 1 j. en 9 m., Roodebrug.
- Petrus Johannes van der Steen, 2 m., Oort.
- Willem Adrianus de Bruijn, 9 j., onder Catharijne.
- Barend Frenkel, ongeh., 20 j., Korte Smeesteeg.

- Johanna Ruskes, ongeh., 63 j.,
onder Tolsteeg.
- Gerritje van Manson, huisvr. van
Engelbart Theodorus Cornelis
van Welbergen, 59 j., Korte
Jufferstraat.
3. Adriana van Rossum, 5 m., Ham-
steeg.
Theresia Catharina van der Vlis,
3 j. en 4 m., Fockestraat.
4. Johanna Louisa Hester, ongeh.,
31 j., onder Catharijne.
Suzanna Elizabeth van der Maal,
3 j. en 8 m., Breedstraat.
Anthonius Atteveld, 9 m., Oort.
Jacomina Willemina van de Water,
ongeh., 17 j., Steenweg.
Johan Georg Jorg, weduenaar,
76 j., buiten de Weerd.
5. Gerritje van Putten, 14 j., Kraan-
steeg.
Jacob Hendrik Guldensteeden,
weduenaar, 81 j., Boothstraat
Johannes Schooleman, weduwe-
naar, 67 j., Vissersteeg.
6. Cornelia Kalkhoven, ongeh., 20 j.
en 11 m., Wijde Watersteeg.
7. Abrahamina Theodora van Kam-
pen, 27 j., Nieuwe Gracht.
Janna Kaatje van Arkel, 10 m.,
onder Catharijne.
Geertruida Sara van den Heuvel,
huisvr. van Cornelis Jacobus
Leen, 29 j., onder Tolsteeg.
Cornelia Maria Verheul, 6 m.,
Zwarte Water.
Wilhelmina Philips, 2 j. en 2 m.,
Florasteeg.
8. Jacobus van der Steen, 3 w.,
Zwarte Water.
Johanna van der Heiden, 1 j. en
2 m., Zilversteeg.
9. Cornelia Ewijk, ongeh., 41 j.,
Geertruidasteeg.
Teunis van Veen, 24 j., Hospitaal.
Johannes de Goede, 5 w., Voor-
straat.
Pieter Vreeswijk, 1 j. en 10 m.,
Jufferstraat, B.
Clasina Elisabeth de Lang, 7 m.,
Brandsteeg.
Jan van Stolk, geh., 64 j., Ma-
riaplaats.
10. Anthonia Helena Bijldonk, 3 m.,
Catharijnesteeg.
Hermina Steenvoort, wed. van Au-
gust Christian Guise, 64 j.,
Domstoren.
Eva Popp, huisvr. van Evert Schuur-
man, 43 j., onder Catharijne.
Margaretha Weijgel, wed. van Jan
Nelle, circa 89 j., Minrebroe-
derstraat.
11. Gerrit van Rooijen, 11 j., Hekelsteeg.
Johannes Franciscus Coeraad
Mettman, geh., 56 j., Harde-
bollenstraat.
Cornelia van Monsjou, 7 j., Gast-
huissteeg.
Hendrina Hoedemaker, 14 d.,
onder Catharijne.
12. Cornelis Bernardus Ouwejan, 3 m.,
onder Tolsteeg.
Levenloos aangegeven Dochter van
Anthonie Rijnsburg, Groene-
steeg, C.

- Aegidius Jacobus de Wit, ongeh., 18 j., te Amsterdam.
- Hendrikus van Ingen, 2 m., Bakkerbrug.
13. Wilhelmina van Wel, huisvr. van Henrich Anton Schakman, 40 j., Zeedijk.
- Willem Kerkhof, 1 j. en 10 m., Keukenstraat.
- Anna Margreta Elizabeth van Eijk, huisvr. van Theodorus van der Salm, 32 j., Lange Lauwerstraat.
14. Franciscus Wilhelmus Camue, circa 5 m., Jacobiebrug.
- Johannes Bontrop, ongeh., 26 j. en 9 m., Naauwe Watersteeg.
15. Wilhelmina Bakker, 5 d., Stroosteeg.
16. Antonia Margaretha Klock, 5 m., Wijde Watersteeg.
- Frederica Zolten, ongeh., 26 j., onder Wittevrouwen.
- Johanna Cornelia Bon, 1 j. en 6 m., Boterstraat.
17. Maria van de Liefde, 2 m., Voorstr.
- Petrouella Peltzer, ongeh., 32 j., Pelmolenstraat.
18. Levenloos aangegeven Dochter van Anthonius van Maarseveen, onder Catharijne.
- Levenloos aangegeven Zoon van Hendrik van Berck, Boterstraat.
19. Jan Bogert, geh., 60 j., Lakmoessteeg.
- Johanna Gijsterta Hovenier, 4 m., Tuinstraat.
- Willem van der Zand, 11 w., Wijde Watersteeg.
20. Elisabeth Tollenaar, ongeh., 67 j., aan de Catharijnepoort.
21. Jan Willem van den Heuvel, geh., 62 j., Keukenstraat.
22. Maria Anna Theresia van Es, 4 m., Choorstraat.
- Levenl. aangegev. Dochter (onecht).
Jan van den Bol, 1 j. en 2 m., Koestraat.
- Abraham Severijn, 2 j. en 6 m., Koestraat.
23. Didericus Johannes van Olst, weduwnaar, 95 j., Mariaplaats.
- Johanna Catharina Meij, ongeh., 22 j. en 8 m., Magdalenasteeg.
24. Hendrikus Johannes Rijnders, 8 m., onder Wittevrouwen.
- Johannes Veereschild, 5 m., onder Catharijne.
- Pieter Studer, ongeh., 54 j., Lange Viesteeg.
- Levenl. aangegev. Dochter (onecht).
Helena Caspers, wed. van Jean Baptist de Viller, 67 j., Lange Nieuwstraat.
- Gerrit Pieter van Maanen, circa 5 m., Schoutensteeg.
25. Hermina van de Hulst, 5 m., onder Catharijne.
- Gerrit Laurens van der Klugt, 9 m., onder Wittevrouwen.
- Wilhelmina van Bentem, wed. van Hendrik de Bouter, 33 j., Oude Kamp.
26. Jacoba Huijser, 7 j. en 6 m., Schuttersteeg.
- Sophia van Dorssen, ongeh., 64 j., Steenweg.

- Johanna van Luin, ongeh., 47 j.,
onder Catharijne.
- Lambertus Johannes Tollenaar, cir-
ca 4 m., Elisabethstraat.
- Willem Roep, geh., 42 j., Zil-
versteeg.
27. Leonardus Okhuijsen, circa 4 m.,
onder Wittevrouwen.
- Frans Felix Albert Tentije, 9 m.,
onder Tolsteeg.
- Hendrika van Hardeveld, wed. van
Johan Diederich Neuhaus, 61 j.,
Gaardbrug.
- Cornelis van Rooijen, geh., 60 j.,
aan' t Zand.
28. Gerrit Jan Paling, 2 m., Zadelstraat.
Dirkje Otten, circa 4 m., Magda-
lenasteeg.
29. Bernardus Gies, circa 5 m., Rijn-
straat.
30. Levenloos aangegeven Dochter van
Paulus van Zutphen, Oude Kamp.
Gerarda Baars, huisvr. van Dirk
van Kesteren, 39 j., Nieuwe
Weert.
31. Clasina Lammers, huisvr. van Cor-
nelis Hoogeveen, 44 j., Viebrug.
Agatha Lagerweij, circa 5 m.,
onder Wittevrouwen.

 OVERLEDENEN 94.

Ziekten en Toevallen waaraan de Overledenen gestorven zijn :

Dodgeboren.	7.	Transport.	81.
Beroerte.	1.	Zuur.	4.
Tering.	21.	Spruw.	1.
Tanden.	1.	Kramp in de ingewanden.	2.
Stuipen.	16.	Kanker.	1.
Borstkwaal.	9.	Bloedspuwing.	1.
Verval van krachten.	13.	Gevolgen van de kraam.	1.
Klierziekte.	4.	Stikzinking.	1.
Koortsen.	4.	Gevolgen van brand.	1.
Water.	5.	Beslote Coliëk.	1.
	<u>81.</u>		<u>94.</u>

Het getal der Jaren , hetwelk de Overledenen bereikt hebben , is als volgt :

	Mann. Vr. Tot.			Mann. Vr. Tot.			
Dodgeboren	2	5	7.	Transport.	30	43	73
Beneden het jaar .	17	14	31.	Van 50 tot 60 jaar.	3	2	5.
Van 1 tot 10 jaar.	4	7	11.	» 60 » 70 »	3	6	11.
» 10 » 20 »	2	2	4.	» 70 » 80 »	1	1	2.
» 20 » 30 »	4	5	9.	» 80 » 90 »	1	1	2.
» 30 » 40 »	»	5	5.	» 90 » 100 »	1	»	1.
» 40 » 50 »	1	5	6.				
			<u>30-43-73.</u>				<u>41-53-94.</u>

TAFEL

VAN

WEERKUNDIGE WAARNEMINGEN,

In de maand JULIJ 1845,

GEDAAN AAN HET

CHEMISCH LABORATORIUM

VAN

's Rijks Vee-Artsenijsschool
te UTRECHT,

ONDER TOEZIGT VAN DEN HOOGLEERAAR

P. J. I. de Fremertj.

NB. De Waarnemingen geschieden des morgens te 9, des middags te 12, des namiddags te 3 en des avonds te 9 uren.

DATUM.	BAROMETER IN MILLIMETERS.				THERMOMETER IN 100°.				WINDSTREEK 's MIDD. te 12UR	WERRSGESTELDH. 's MIDD. 12 UREN
	9ur	12u.	3ur.	9ur.	9ur.	12u.	3ur.	9ur.		
1	760	759	757	757	187	201	175	152	Z. O.	Betrokken.
2	760	762	762	763	165	189	171	155	Z. W.	Bewolkt.
3	761	761	760	762	248	277	252	216	Z. O.	Helder.
4	766	767	768	769	188	181	181	142	N.	Betrokken.
5	771	772	772	771	171	189	195	146	N. O.	Helder.
6	769	768	767	767	20	242	268	229	Z.	Eenigz. bewolkt.
7	765	764	764	764	24	259	268	223	N. O.	Helder.
8	763	762	764	765	217	237	203	168	Z.	Betrokken.
9	765	765	766	766	174	182	188	148	W.N.W.	idem.
10	762	761	760	759	175	201	197	141	Z. O.	idem.
11	755	755	754	754	151	15	156	146	Z.	Regenachtig.
12	757	759	760	762	141	138	168	116	N. W.	idem.
13	763	763	763	762	147	164	17	142	idem.	Bewolkt.
14	759	759	759	761	163	167	168	126	idem.	Regenachtig.
15	761	762	762	762	137	129	128	108	idem.	idem.
16	763	763	763	765	129	153	158	116	idem.	Betrokken.

DATUM.	BAROMETER IN MILLIMETERS.			THERMOMETER IN 100°.				WINDSTREEK 'S MIDD. 12 UR.	WEERSGESTELDH. 'S MIDD. 12 UREN.	
	9ur.	12u.	3ar.	9ur.	9ur.	12u.	3ar.			9ur.
17	765	765	765	766	128	186	194	15	O.	Bewolkt.
18	766	766	767	767	173	174	17	135	N. W.	idem.
19	766	765	765	765	166	168	174	126	N. O.	Betrokken.
20	764	764	762	762	154	154	153	136	N.	idem.
21	764	764	764	764	16	178	186	14	N. O.	idem.
22	763	762	762	761	153	198	208	172	idem.	Bewolkt.
23	760	761	760	760	167	186	188	148	idem.	Betrokken.
24	761	762	762	762	154	168	172	15	O.	idem.
25	763	763	763	763	168	18	186	152	idem.	idem.
26	764	764	763	762	178	19	202	162	idem.	Bewolkt.
27	762	761	761	761	178	198	186	152	N.	idem.
28	758	758	757	755	178	188	188	138	W.	Betrokken.
29	753	752	752	756	15	152	132	126	N. W.	Regenachtig.
30	760	760	760	759	168	154	164	132	idem.	Bewolkt.
31	756	756	756	757	166	164	162	134	Z. W.	Betrokken.
									GEMIDDELTE WAARNEMING	
									Van den 1 ^{en} . tot den 10 ^{en} .	
									7642 7641 7640 7643 1965 2158 2098 1720	
									7619 7621 762 7626 1489 1583 1639 1301	
									7603 7603 760 760 1655 1979 1795 1465	
									--- 10 ^{en} . --- 20 ^{en} .	
									--- 20 ^{en} . --- 3 ^{en} .	

1 geheelen dag regen.

3 's morgens 5 $\frac{1}{2}$ uur onweder en regen, 's morgens en 's middags sterke wind.

4 's middags en 's avonds regen.

5 's nachts regen.

8 's morgens onweder en regen, 's middags regen, 's avonds onweder.

9 's morgens regen.

10 's avonds regen.

11 's morgens regen, 's namiddags onweder met sterke regen.

12 geheelen dag afwisselend regen.

13 's avonds regen.

14 's morgens en 's middags regen.

15 geheelen dag regen.

16 's morgens regen.

17 's avonds regen.

20 's namiddags regen.

22 's morgens regen.

27 's namiddags een weinig regen.

28 's namiddags onweder met sterke regen.

29 den geheelen dag afwisselend regen.

Algemeen gemiddeld, Barometer 762.1, Thermometer 17,215.

STAND DES WATERS,

te VREESWIJK in de Rivier DE LEK.

	onder Nulpeil.
1 Julij 1845.	2 el 71 duim.
15 — — — —	4 - 04 — —
31 — — — —	4 - 05 — —

Deze maand geene Verkoopingen voorgevallen zijnde, blijft deze rubriek oningevuld.

Naamlijst

DER

GEBORENEN, HUWELIJKEN EN OVERLEDENEN BINNEN UTRECHT, IN DE MAAND AUGUSTUS 1845.

Geborenen

op den

<p>1. Augustus. Albertus, Z. van Jacobus Roest.
Alida, D. van Albertus Brouwer.
Hermanus, Z. van Jacob Lek.
Willem, Z. van Jacob van Cats Baron de Raet.</p> <p>2. Cornelia Anthonia, D. van Johannes Arnoldus van Arkel.</p> <p>3. Clasina, D. van Gerardus van Weenen.
Maria, D. van Arend van Boeijen.
Cornelis Wilhelmus, Z. van Servatius Giesen.
Gerrit, Z. van Cornelis Spierenburg.
Hendrika Anna Louisa, D. van Arnoldus Wil.
Catharina Margaretha, D. van Arnoldus Swillens.
Pieter, Z. van Gerardus Tollenaar.
Ardina Maria, D. van Antonie Snijders.</p> <p>4. Jacomina Cornelia, D. van Johannes van Maanen.
Arnoud Christiaan Frederik, Z. van Christiaan Frederik Klokke.
Willemina, D. van Gerrit van Dam.
Jacobus Cornelis, Z. van Cornelis van den Burg.
Jacob Philip, Z. van Philip Jacob Frankel.</p> | <p>Johannes Albertus, Z. van Dirk Jan Kerkkamp.
Wilhelmina Josepha, D. van Ludwig Carl Gottmann.
Hendrik Jan Willem, Z. van Leendert Hoejenbos.</p> <p>5. Willem, Z. van Jacobus de Bruijn.
Maria Elisabeth, D. van Jan Laarman.
Arie, Z. van Jooris Oosterlee.</p> <p>6. Gerrit Jakob, Z. van Pieter Jakob Harrebomée.</p> <p>7. Johanna Alida Hendrika, D. van Jan van den Bol.
Maria Margaretha, D. van Mattheus Baartmans.
Johanna Anthonia, D. van Willem Dirk Romeijn.
Hendrika, D. van Arnoldus van de Bilt.</p> <p>8. Johannes, Z. van Jan van Schaik.</p> <p>9. Anthonia Elisabeth, D. van Hendrik Hermanus de Lacosine.</p> <p>10. Lambertus Jacobus, Z. van Lambertus Hendrikus Matthieu.
Eduard Gijsbertus Jan, Z. van Abraham Gerrit Hendrik Kuijper.
Louisa Wilhelmina, D. van Hendrik Antoni Bosshardt.
Alida, D. van Jacob Molenkamp.</p> |
|--|---|

- Christiaan, Z. van Willem van der Horst.
11. Johanna Petronella, D. van Rutgers Adrianus van Geelkerken.
Jan Christiaan, Z. van Jean Louis Bernhardi.
Petronella Johanna, D. van Johannes Verkerk.
Willem, Z. van Joseph Wijnen.
12. Leonard Stephanus, Z. van Stephanus Jacobs.
Johannes Hendrikus, Z. van Johannes Simon Huinck.
Johanna Alberta, D. van Hendrik van der Straaten.
13. Wilhelmina Theodora, D. van Albert van Schaik.
Fenna, D. van Abraham Freni.
14. Louise Wilhelmina, D. van Huijbregt van Schaick.
Abraham, Z. van Johannes Severijn.
Jacoba Johanna, D. van Johannes Jacobus Minjon.
15. Willebrordus Anthonius Petrus Hendrik, Z. van Willem Gijsbertsen.
Johauna Maria, D. van Cornelis Smit.
Emile August Leontin, Z. van Johannes Anthonius van Oort.
16. Anthonia Maria, D. van Isaak van Gorkom.
Anthonius Martinus Jurianus, Z. van Johan Mauritz Jausen.
Maria IJda, D. van Johannes Hogesteijn.
Johanna, D. van Johan Werner.
17. Anthonia Johanna, D. van Leonardus Schippers.
Pieter Hermanus, Z. van Cornelis Wielart.
Johannes Hermanus, Z. van Johannes Flaad.
Leon Abraham, Z. van Abraham Levie Bouwman.
Johannes, Z. van Joannes Paulussen.
Cornelis Johannes, Z. van Cornelius Verheul.
Susanna Rosina, D. van Carl Friedrich Heinrich Ferdinand Krumbhorn.
18. Jansje, D. van Gerardus Rempkens.
Petrus, Z. van Klaas van Arkel.
19. Eduardus Johannes, Z. van Wilhelm te Brugge.
Hendrika Helena, D. van Joannes Henricus Heesen.
Johanna Clasina, D. van Willem Johannes Valkesteijn.
Johanna Cornelia, D. van Jan Wijnand Cornelis de Man.
20. Johannes, Z. van Jan van Dijk.
Cornelia, D. van Petrus Johannes van den Bosch.
Abraham, Z. van Jan Hendrik Oliekan.
Guillaume Henri Leignes, Z. van Guillaume Leignes Bakhoven.
Balthazar, Z. van Cornelius de Groot.
Gerhardus Bernardus, Z. van Petrus Hattink.
Hendrikus Gijsbertus Johannes, Z. v. Gijsbertus Christiaan de Groot.

- 21 Leonardus, Z. van Laurens van Rooijeu.
Machiel, Z. van Johannes Goris.
22. Johannes Philippus Godfried, Z. van Cornelis van der Post.
Willemina Louisa, D. van George Wijnand Beeger.
23. Johanna, D. van Johannes Slotboom.
Adrianus Johannes, Z. van Johannes Bartholomeus van Oort.
Johannes Hendrikus, Z. van Gerhardus Cornelius Huskens.
Wilhelm, Z. van Wilhelm Hatzmann.
Johannes, Z. van Dirk Sonnius.
24. Elisabeth, D. van Michiel van Zijl.
Barendina Geertruida, D. van Matheus van der Horst.
Matthijs Adrianus, Z. van Matthijs Schaddé.
Anthonius Dominicus, Z. van Antonie de Korte.
25. Wilhelmina Maria, D. van Jacobus Hendriks.
Catharina Susanna, D. van Gerrit Christiaansen.
Hermanus Johannes, Z. van Jan Matthijs Fonville.
Wilhelmina Catharina, D. van Henricus Bakker.
Josephus Henricus Ludovicus, Z. van Theodorus Antonius Bouman.
26. Wilhelmina, D. van Hendrik Nijland.
Marinus, Z. van Hendrik de Groot.
Johanna Catharina, D. van Martinus Ockeloen.
- Cornelis Pieter, Z. van Engelbertus van As.
Anna Maria, D. van Petrus Josephus Martens.
Jacoba, D. van Johannis Rijnders.
Dirk Bernardus, Z. van Gerardus Dreverman.
Willem Johan Simon, Z. van Josephus Johannes Schellink.
27. Gijsbertus Johannes, Z. van Johannes van Overbeck.
Catharina, D. van Gerrit Johannes Hendriks.
Hendrik, Z. van Dirk Vernooij.
28. Helena, D. van Gerrit Evertsens.
Marius Cornelis, Z. van Cornelis Kelfkens.
Augustinus Johannes Stephanus, Z. v. Johannes Stephanus Bleumer.
Gerardus, Z. van Gerardus Johannes Klutz.
29. Jacobus, Z. van Albertus Lancee.
Arnold Jan Bernard, Z. van Jonkheer Willem Gustaaf Vincent van Suchtelen van de Haare.
Cornelis, Z. van Pieter Cornelis Wijnands.
30. Cornelia, D. van Rijk Hendrik van Cooten.
Anthonius Johannes, Z. van Lambertus van den Brink.
Jacobus, Z. van Jan Kiers.
31. Nicolaas, Z. van Jacobus Kronenburg.
Johannes Hendrikus, Z. van Anthonie Bardeloos.
Cornelis Hendrikus, Z. van Cornelis Vendrik.

GEBORENEN 125, waaronder 8 Onechten.

Voltrokken Huwelijken

op den

- 4. Augustus.** Henricus de Visser, Adjunct Commies bij het Provinciaal Gouvernement van Noord-Brabant, 36 j. en Gisberdina Lambooy, Particuliere, 33 j.
- 6.** Johannes van den Bok, weduwnaar, Sjouwer, 54 j. en Petronella Hendriks, weduwe, Werkster, 42 j.
- Johannes Adrianus van Groenewoud, Commies bij de Stedelijke Belastingen, 27 j. en Dirkje de Meijer, Dienstmeid, 30 j.
- Dirk Willem van Engelen, weduwnaar, Geregtsdienaar, 37 j. en Woutera van Schoonhorst, Dienstmeid, 30 j.
- Cornelis Verhoef, weduwnaar, Timmerman, 38 j. en Jantje Heerdink, zonder beroep, 31 j.
- Wilhelmus Kok, Dienstbaar, 44 j. en Anna Teunissen, Dienstmeid, 36 j.
- Jan Visser, Timmerman, 30 j. en Johanna Catharina Kelfkens, Dienstmeid, 25 j.
- Jacobus Martinus van Leersum, Likeurstoker, 22 j. en Johanna Elisabeth Haars, Dienstmeid, 21 j.
- Evert Dirk van Bruggen, Kamerbehangen, 24 j. en Wilhelmina van Gorkom, zonder beroep, 21 j.
- Willem Kerkkamp, Tuinman, 30 j. en Johanna Maria Couree, Dienstmeid, 32 j.
- 13.** Cornelis van Kuijk, Schipper, 21 j. en Clasina Elisabeth Kapel, zonder beroep, 22 j.
- Cornelis Mommaas, Letterzetter, 24 j. en Hendrika Staal, zonder beroep, 34 j.
- Anthonie Ockhuijsen, Schrijnwerker, 23 j. en Antonia Adriana Boers, zonder beroep, 28 j.
- Johannes Reijntjes, Rijtuigschilder, 31 j. en Catharina van Henxtum, Dienstmeid, 39 j.
- Hubertus van Schaaik, weduwnaar, Hovenier, 61 j. en Cornelia van den Brink, Dienstmeid, 28 j.
- Willem van Mullekom, Smid, 32 j. en Elisabeth Becker, zonder beroep, 29 j.
- Cornelis Vermeulen, Schoenmaker, 20 j. en Cornelia Elisabeth Gallijn, zonder beroep, 21 j.
- 14.** Adolf Stefanus Rueb, Lector in de Sterrekunde aan de Hoogeschool alhier, 39 j. en Johanna Sophia Numan, Particuliere, 37 j.
- 20.** Franciscus Lodewicus Hackfoort, Schrijnwerker, 23 j. en Cornelia van Rooijen, zonder beroep, 23 j.
- Hermanus van Uden, Molenmaker,

- 29 j. en Cornelia van Niekerken, zonder beroep, 25 j.
- Hermanus Ruijs, Koopman, 32 j. en Catharina Rechter, zonder beroep, 34 j.
- Jan Entrop, Kok, 29 j. en Johanna Hendrica Ten Geusendam, zonder beroep, 24 j.
- Johannes Jurrianus de Jong, Schoenmaker, 29 j. en Janna Sprik, zonder beroep, 27 j.
- Pieter Heek, Broodbakker, 30 j. en Maria Elisabeth Anslijn, zonder beroep, 29 j.
- Christoffel de Haas, weduenaar, Metselaar, 31 j. en Neeltje Hartsvelt, Dienstmeid, 31 j.
- Cornelis Landtmeter Rijkmans, Schilder, 33 j. en Jacoba Johanna Swanink, Naaister, 24 j.
- Hermanus Henrikus ter Heiden, Broodbakker, 30 j. en Pieteruella Hubrecht, Dienstmeid, 26 j.
- Jacobus Koopman, Schoenmaker, 28 j. en Charlotta Hendrina van Zutphen, Werkster, 27 j.
- Frederik van der Lip, Timmerman, 26 j. en Maria Adriana Meesen, Dienstmeid, 26 j.
- Rinke Bosboer, Werkman, 31 j. en Johanna Willemina Martens, Werkster, 22 j.
- Willem van Poolen, Aardwerker, 33 j. en Gerrigje Mauritz, Werkster, 28 j.
- Petrus Hendricus van Beusekom, weduenaar, 37 j. en Geertruij Maria Schmitt, beide zonder beroep, 38 j.
- Johan Georg Bonnet, Kleermaker, 28 j. en Doora Dam, Dienstmeid, 32 j.
- Carel Campagne, Grutmolenaar en Koopman, 27 j. en Maria Houtzagers, zonder beroep, 20 j.
22. Raphaël Brandon, Winkelier in Manufacturen, 31 j. en Dina van Weyjen, zonder beroep, 32 j.
27. Isaac Eliazer Boas, Koopman, 37 j. en Annetta Wolf, zonder beroep, 21 j.
- Leendert van Rooijen, Slagter, 26 j. en Mijntje Oostveen, zonder beroep, 22 j.
- Cornelis Heijkoop, Werkman, 26 j. en Geertruij Willemse, zonder beroep, 26 j.
- Willem Roos, Smid, 28 j. en Geritje Schouten, zond. beroep, 29 j.
- Antonius Versteeg, Kleermaker, 34 j. en Engelina Loevesijn, Naaister, 26 j.
- Jan Schipp, Kleermaker, 21 j. en Niesje Bongenaar, Naaister, 25 j.
- Hendrik Menzo, Schrijnwerker, 32 j. en Friedrika van Zanten, Dienstmeid, 30 j.
- Hendrikus Hermannus van derStoop, Muzikant, 21 j. en Hendrica Jacoba Henrietta Heijer, zonder beroep, 18 j.
- Joseph Roland, Conducteur bij den Rijnspoorweg, 30 j. en Anna Maria Verhoeven, Dienstmeid, 31 j.

- Johannes Hubertus Jacobus Elbers, Kleermaker, 30 j. en Grada Catharina van Ooijen, zonder beroep, 26 j.
 Pieter Wagner, weduenaar, Gep. 1^e Luit., Gem. Ontv. te Abcoude, 51 j. en Francisca Reindre, zonder beroep, 42 j.
28. Johannes Gerard Wernard Wolterbeek, Ambachtsheer van Papendorp, zonder beroep, 33 j. en Jacoba Soblet, Particuliere, 26 j.
 Willem Arnoldus van Rijn, Koekbakker, 26 j. en Annetta Clasina Ockhuisen, zonder beroep, 21 j.

TE ZAMEN 48 PAREN.

Overledenen

op den

<p>1. Augustus. Elisabeth Koele, 16 d., Vinkenbrugsteeg.
 Anna Catharina Francisca van Rooijen, 1 j. en 10 m., Regulierbrug.
 Nicolaas Joseph Burie, 7 j. en 2 m., Kleine Elicnsteeg.
 David Johannes Pullen, 6 m., Zwaansteeg.
 Nicolaas Tromp, circa 10 m., Vollerbrug.
 Jacobus Ebbelaar, weduenaar, 74 j., Zilversteeg.
 Petronella Maria van der Linden, wed. van Jan Willem van Steenwijk, 61 j., Lange Lauwerstraat.</p> <p>2. Adrianus van Es, geh., 40 j., Choorstraat.
 Adolphe Prosper van der Meersch, 7 j. en 4 m., Rotsoort.
 Twee Levenloos aangegeven Zonen van Kees Cadet, Rotsoord.</p> <p>3. Daniël van Nimwegen, geh., 53 j., Kleine Elicnsteeg.
 Maria Sophia de Leur, ongeh., 28 j., Mariaplaats.</p> | <p>4. Andries van der Burg, 14 d., Zandstraat.
 Coenraad Frederik Meerhoff, 8 m., Korte Rietsteeg.
 Anthonie van Rijn, weduenaar, 80 j., Keukenstraat.</p> <p>5. Marinus Theodorus Niesen, 10 m., Walsteeg.</p> <p>6. Johannes Ophorst, 3 w., Korte Smeesteeg.
 Elisabeth van Veenendaal, 1 j. en 10 m., Zwarte Water.
 Paulus Willem van Doorn, geh., 63 j., Rodenburgbrug.
 Christina Sophia van den Berger, wed. van Huibert Meulenveld, 54 j., Achterweg.
 Carolina Lorette, 2 m., Lange Koestraat.</p> <p>7. Geertruida Lokhorst, ongeh., 24 j., onder Catharijne.
 Evert van Zoest, 3 m., Lange Smeesteeg.</p> <p>8. Naatje Sternheim, 38 j., Lange Nieuwstraat.</p> |
|--|--|

- Gijsberta Brand, circa 3 m., onder Tolsteeg.
9. Agatha Koetsier, 3 m., onder Catharijue.
- Wilhelmina van Dijk, wed. van Pieter van Oosterum, 60 j., Zwarte Water.
- Johannes Cornelis Kipp, 6 w., Jufferstraat, G.
- Wilhelmina Maria van Groenewoud, 23 j., Tuinstraat.
10. Theodora Elbers, wed. van Christiaan Lammers, 84 j., Haverstraat.
- Susanna Christina Laan, ongeh., 66 j., Nieuwe Gracht.
- Leonardus George Wiegers, circa 2 j., St. Janskerkhof.
11. Geertruida van der Hoeven, 1 j. en 6 m., Breedstraat.
- Petronella van der Steen, 3 j. en 11 m., Hogenoort.
- Anna Johanna Simons, 2 m., Brandsteeg.
13. Gerrit den Hertog, geh., 37 j., Walsteeg.
14. Johanna Boomsloot, wed. van Cornelis Bakker, 78 j., Geref. Oude Mannen- en Vrouwenhuis.
- Andreas Lambertus Hendrikus Blom, 3 m., Bemuarde Weerd.
- Levenloos aangegeven Dochter (onrecht).
- Wilhelmina Hubrecht, wed. van Johan Conrad Jung, 74 j., Bergstraat.
15. Zacharias van Schoonhoven, 4 m., Zeedijk.
- Antoinette Frankenhuizen, ongeh., 22 j., Zwarte Water.
- Levenloos aangegeven Dochter van Leonard Kocken, Korte St. Jansstraat.
- Johannes Hendrik de Bruijn, 4 m., Zadelstraat.
- Alida Slijkhuizen, ongeh., 28 j., Mariaplaats.
16. Johannes Albertus van Breeveld, weduenaar, 78 j., Varkenmarkt.
18. Levenloos aangegeven Zoon van Joannes Franciscus Kluts, Predikheerenstraat.
- Gerardus Antonius de Groot, 10 m., Vaartuig buiten de Weerd.
- Johannes Wildemast, ongeh., 22 j., Helling.
19. Willem van Loverden, 1 j. en 6 m., Brandsteeg.
20. Elisabeth Ross, ongeh., 68 j., Neude.
- Everardus Hendrikus Eppings, 5 w., Achterom.
21. Johannes Stekelenburg, 3 w., Helling.
- Johanna Maria Verhoesen, huisvr. van Johannes David Leusden, 41 j., Zwaansteeg.
- Jan Bareud Henstedt, 9 m., onder Catharijue.
22. Catharina de Bruijn, ongeh., 69 j., Haverstraat.
- Pieter van Basten, ongeh., 18 j. en 11 m., Lauwenrecht.
- Johanna Maria Theresia Wolff, 13 m., Voorstraat.

- Johannes Martinus Ockhuijsen, 3 m., buiten de Wittevrouwenpoort.
23. Klara Gerardina Baars, 13 m., buiten de Wittevrouwenpoort.
Isaäk de Jong, 2 m., Wijde Watersteeg.
Thomas van der Steen, 6 j. en 3 m., Zwarte Water.
Huibert Louis Legra, geh., 63 j., Lauwersteeg.
Margaretha van Malsen, huisvr. van Johannes Paulus Houtman, 32 j., Minnebroederstraat.
24. Catharina Johanna van Dijk, 7 w., Hardebolstraat.
Anthonie van der Worp, 6 m., Lange Nieuwstraat.
Maria Rijksen, ongeh., 21 j., Wijden Doelen.
Elizabeth van Zijl, ongeh., 16 j., Tolsteeg.
25. Dionisius Oostrom, 3 m., Daalschen dijk.
Nicolaas Helsdingen, geh., 53 j., Catharijnestraat.
Antonius Camu, geh., 41 j., Watersteeg.
Wilhelmina Smit, 4 m., Zandstraat.
26. Johannes Rietveld, 4 m., Lange Rozendaal.
Catharina Godart, 6 j., Tuinstraat.
Arnoldus van Kalken, geh., 43 j., Stroosteeg.
- Gijs van Rossum, geh., 46 j., buiten de Catharijnepoort.
Adriana Rietveld, huisvr. van Bruines Schouten, 70 j., buiten de Wittevrouwenpoort.
27. Gerrit Johannes Roelofs, 8 j., Zand.
Roberta Helena Porton, 2 j., Gasthuissteeg.
Maria van den Broek, wed. van Cornelis van Osch, 83 j., Oude Kamp.
Abraham Anthonie Kuller, 5 m., Lijnmarkt.
28. Cornelia Maria van Dam, ongeh., 87 j., Heerenstraat.
Gerrit de Roos, ongeh., 32 j., Singel (Tolsteeg).
29. Dirk Gom, 11 j., Vissersteeg.
Elisabeth Maria Comblain, 5 w., buiten de Catharijnepoort.
Christiaan Anthonius van Berck, 7 j., Donkere Gaard.
Cornelia van Doorn, huisvr. van Lodewijk Plieger, 54 j., Lange Nieuwstraat.
Johannes Gijsbertus van Piggelen, ongeh., 22 j., Kraansteeg.
Levenloos aangegeven Zoon van Gerardus Versteeg, Ridderschapstraat.
31. Gerritje van Uwven, huisvr. van Evert van Remmerden, 34 j., Nieuwe Gracht.

Ziekten en Toevallen waaraan de Overledenen gestorven zijn :

Doodgeboren.	6.	Transport.	82.
Beroerte.	1.	Stikzinking.	1.
Tering.	24.	Kramp Coliek.	1.
Stuipen.	14.	Ontsteking in 't hoofd.	2.
Borstkwaal.	5.	Gevolgen van schrikken.	1.
Verval van krachten.	9.	Aansteeking der lever.	1.
Klierziekte.	2.	Klieren in de buik.	1.
Koortsen.	7.	Verzwering.	1.
Water.	8.	Krankzinning.	1.
Zuur.	6.		<u>91.</u>
	<u>82.</u>		

Het getal der Jaren , hetwelk de Overledenen bereikt hebben , is als volgt :

	Mann.	Vr.	Tot		Mann.	Vr.	Tot
Doodgeboren	4	2	6.	Transport.	42	29	71.
Beneden het jaar.	21	8	29.	Van 50 tot 60 jaar.	2	2	4.
Van 1 tot 10 jaar.	7	8	15.	» 60 » 70 »	2	5	7.
» 10 » 20 »	2	1	3.	» 70 » 80 »	2	3	5.
» 20 » 30 »	2	6	8.	» 80 » 90 »	1	3	4.
» 30 » 40 »	2	3	5.	» 90 » 100 »	»	»	»
» 40 » 50 »	4	1	5.				<u>49-42-91.</u>
			<u>42-29-71.</u>				

VERKOCHE VASTE GOEDEREN ENZ.

Den 2 Augustus 1845, door den Notaris J. H. VAN SCHERMBEEK.

N°. 1. Eene hechte en sterke Huizinge met Achterhuis, Stal, annexe Woning etc., gelegen te Utrecht, in de Lauwenrecht, wijk M, N°. 279, 280, 281.

N°. 2. Twee Huizen of Woningen met Erf en Grond, gelegen als voren, wijk M, N°. 282, 283.

N°. 3. Drie Huizen of Woningen met Erf en Grond, gelegen als voren, wijk M, N°. 284, 285 en 286. Ogehouden voor f 5,000.

*Den 9 Augustus 1845, door de Notarissen N. DE GRAAF
en J. C. DWARS.*

De Ambachtsheerlijkheid *Themaat* met al daaraan verbondene rechten. Verkocht voor f 1,475.

Denzelfden Datum, door den Notaris J. H. VAN SCHERMBEEK.

N°. 1. Een kapitaal hecht en weldoortimmerd Heerenhuis, Erf, Grond, groote wel aangelegde Tuin, met annexe Koetshuis en Stalling etc., gelegen aan de Noordzijde van de Mariaplaats, wijk D, N°. 546. Verkocht voor f 12,700.

N°. 2. Een Winkelhuis, waarin eene Vleeschhouwerij wordt uitgeoefend met deszelfs Erf en Grond, staande aan de Noordzijde van de Voorstraat, wijk H, N°. 506. Verkocht voor f 3,250.

N°. 3. Een Huis, Erf en Grond, staande aan de Westzijde van de Loefbergmakerstraat, wijk H, N°. 173. Verkocht voor f 1,110.

Denzelfden Datum, door den Notaris J. C. DWARS.

Een hecht sterk en welbetimmerd Huis met groot Achtergebouw, waarin thans een zijdefabriek gehouden wordt, gelegen te Utrecht, buiten de Waard, tegenover de tweede Sluis, wijk M, N°. 91. Ogehouden voor f 3,500.

Den 30 Augustus 1845, door den Notaris N. DE GRAAF.

Eene hechte sterke weldoortimmerde Huizinge, staande aan de Westzijde van de Oude Gracht, nabij de Geertruidabrug, wijk B, N°. 69. Verkocht voor f 6,150.

TAFEL

VAN

WEERKUNDIGE WAARNEMINGEN,

In de maand AUGUSTUS 1845,

GEDAAN AAN HET

CHEMISCH LABORATORIUM

VAN

's Rijks Vce-Artsenijsschool te UTRECHT,

ONDER TOEZIGT VAN DEN HOOGLEERAAR

P. J. I. de Fremery.

NB. De Waarnemingen geschieden des morgens te 9, des middags te 12, des namiddags te 3 en des avonds te 9 uren.

DATUM.	BAROMETER IN MILLIMETERS.				THERMOMETER IN 100°.				WINDSTREEK 8 MIDD. te 12UR.	WEERSGESTELDH. 8 MIDD. 12 UREN
	9ur.	12u.	3ur.	9ur.	9ur.	12u.	3ur.	9ur.		
1	759	759	758	758	166	198	204	134	Z.	Bewolkt.
2	752	752	751	753	186	188	188	136	Z. O.	idem.
3	758	758	759	760	157	186	194	138	W.	idem.
4	760	760	760	760	166	186	202	134	idem.	idem.
5	757	757	756	756	196	204	211	16	Z. O.	Betrokken.
6	756	757	757	757	168	19	192	152	N. W.	idem.
7	756	756	755	757	168	177	177	134	idem.	idem.
8	758	759	760	761	164	168	176	122	idem.	idem.
9	758	756	754	753	138	142	156	14	Z.	Regen.
10	752	752	752	752	14	142	156	14	W.	idem.
11	753	753	754	755	146	166	174	138	idem.	Betrokken.
12	757	757	758	760	164	175	144	128	idem.	Regenachtig.
13	762	763	763	762	144	155	152	116	N.	Betrokken.
14	760	760	759	757	142	155	157	122	N. W.	idem.
15	754	753	753	753	146	152	145	12	N.N.W.	idem.
16	753	754	755	758	148	143	147	122	N.	Regenachtig.

DATUM.	BAROMETER IN MILLIMETERS.				THERMOMETER IN 1000.				WINDSTREEK SMIDD. te 12 UR.	WEERSGESTELDH. 'S SMIDD. 12 UREN
	9ur.	12u.	3ur.	9ur.	9ur.	12u.	3ur.	9ur.		
17	760	760	760	761	142	142	138	107	N.	Bewolkt.
18	760	760	759	758	142	168	18	122	Z. O.	idem.
19	751	749	746	746	165	176	217	145	Z.	Betrokken.
20	751	752	753	756	147	162	168	135	W.	idem.
21	760	761	762	765	154	162	164	122	N. W.	Bewolkt.
22	767	769	770	771	152	158	168	10	W.	idem.
23	770	769	768	766	154	174	17	118	idem.	idem.
24	763	763	764	766	156	17	162	11	N. W.	idem.
25	766	767	765	763	16	176	184	138	idem.	VVeinig bewolkt.
26	761	761	761	764	168	178	174	122	N.	idem.
27	763	762	762	762	157	147	148	122	W.	Bewolkt.
28	769	769	768	770	148	167	192	147	O.	VVeinig bewolkt.
29	770	769	768	770	172	19	19	146	idem.	Helder.
30	770	770	770	771	178	198	204	15	idem.	idem.
31	771	771	770	771	178	198	178	146	N. O.	VVeinig bewolkt.
	7566	7566	7562	7567	164	178	185	139	GEMIDDELTE WAARNEMING Van den 1 ^{en} . tot den 10 ^{en} .	
	7561	7561	756	7566	148	159	162	125	10 ^{en} . 20 ^{en} .	
	7665	7665	7662	7672	161	174	175	129	20 ^{en} . 31 ^{en} .	

- 2 's morgens regen, 's namiddags onweder en regen.
- 3 's namiddags regen en wind.
- 4 's nachts en 's morgens vroeg regen.
- 6 's morgens vroeg wind, regen en onweder.
- 8 's morgens regen.
- 9 's morgens en 's namiddags regen.
- 10 's morgens en 's namiddags regen en wind.
- 11 den geheelen nacht sterke regen, 's morgens en 's avonds regen.
- 12 den geheelen dag afwisselend regen.
- 13 's avonds een weinig regen.
- 14 's morgens, 's middags en 's avonds regen.
- 15 's morgens en 's avonds regen.
- 16 's morgens en 's avonds regen.
- 17 's morgens een weinig regen.
- 19 's namiddags regen en wind, 's avonds sterke Wind.
- 20 windrig, 's avonds een weinig regen.
- 22 's morgens vroeg onweder en regen.
- 24 's namiddags een weinig regen.
- 26 's avonds een weinig regen.
- 27 's morgens, 's namiddags en 's avonds regen.
- 29 windrig.

Algemeen gemiddeld, Barometer 759,7, Thermometer 15,8.

STAND DES WATERS,
te VREESWIJK in de Rivier DE LEK.

		onder Nulpeil.
4 Augustus 1845.	4 el 02 duim.
15	_____	3 - 29
31	_____	3 - 92

Naamlijst

DER

GEBORENEN, HUWELIJKEN EN OVERLEDENEN

BINNEN UTRECHT, IN DE MAAND SEPTEMBER 1845.

Geborenen

op den

1. **September.** Josephina Frederika, D. van Johannes Friedericus Sabinus van Sorgen.
Adriana, D. van Evert Takken.
Hendrika, D. van Andries Hollinga.
2. Adriana Johanna, D. van Cornelis Oostveen.
Maria Jacoba, D. van Jacobus de Winter.
Francina Wilhelmina Cornelia, D. van Lodewijk Sas.
Margaretha Maria, D. van Johannes van der Sluijs.
3. Petrus, Z. van Christiaan Flentge.
Johannes Anthonie, Z. van Johannes Roos.
Jan Gerrit Carel, Z. van Gerrit Carel Vermeer.
Maria Johanna, D. van Deodorus Etmans.
4. Willem Johannes Christoffel, Z. van Willem van Buuren.
Jannetje, D. van Johannes Bitter.
Philippina Anthonia, D. van Willem Leendert van der Gulden.
Susanna Hillegonda, D. van Maarten de Bruin.
Barend, Z. van Jan van Dijk.
Gerrit, Z. van Matthijs Rapis.
- Gerardus Anthonius, Z. van Cornelis Hermanus Ebbers.
5. Bernardus Joannes Maria, Z. van Bernardus Henricus Cornelis de Bont.
Theodorus Gerardus, Z. van Gerrit Nikerk.
Nicolaas, Z. van Antonius Martinus Visser.
Kasper, Z. van Gijsbertus Tetenburg.
6. Jacoba Susanna, D. van Jacobus van Rossum.
Karel, Z. van Lucas Blankers.
Hendrik Willem, Z. van Willem Parree.
Alida Theodora, D. van Cornelis van Uitert.
7. Engelbertus Theodorus Cornelis, Z. van Jan Christiaan Hadewinus van Welbergen.
Hermina, D. van Nicolaas Abrahamse.
Cornelia, D. van Leendert Hester.
Sijbrandus Dirk, Z. van Jochem Sijbrandus van Campen.
8. Hendrik, Z. van Hendrik Krijnders.
Theodorus, Z. van Josephus de Wit.
Arnolda Hendrika, D. van Willem Jan Hendrik Mecklenbroick.

- Adrietta Jacoba Paulina, D. van Anthonie van den Tems.
9. Wilhelmus, Z. van Wilhelmus van Rijn.
 Johanna Petronella, D. van Dirk van Rooijen.
 Wilhelmina Christina, D. van Hendrik Jansen.
 Adrianus, Z. van Johannes Jacobus van Loveren.
 Paulus Wilhelmus Augustus, Z. van Nicolaas van Maarle.
 Herman, Z. van Hendrik Jan Eijkelkamp.
 Wilhelmus Johannes, Z. van Wilhelmus Johannes Coops.
10. Hendrika Petronella, D. van Petrus Nicolaas Broers.
11. Willem, Z. van Johannes Broodkoorn.
 Abraham, Z. van Henderik Deurhof.
 Hendrik Wilhelmus, Z. van Jacob Teengs.
 Anthonius, Z. van Arie Adrianus Galesloot.
 Harmen Hijmen, Z. van Hendrik van Lint.
 Margaretha Johanna, D. van Gerardus Koppers.
12. Johanna Maria, D. van Jan Hendrik van Putten.
 Anna Maria, D. van Hendrik van der Wal.
13. Gijsbertus, Z. van Johannes de Bruin.
 Maria Elisabeth, D. van Christiaan van der Lek.
14. Hermanus, Z. van Johannes Deuvelingen.
 Johanna, D. van Paulus Stainer.
 Paulus Arnoldus, Z. van Antonij Koolemans.
15. Godefridus, Z. van Peter van Oort.
 Jacobus, Z. van Gerrit Wellerdieck.
 Josina Eleonora, D. van Hendrik van Driel.
 Herman Henri Everhard, Z. van Cato de Graaf.
 Johannes, Z. van Pieter Carel Lagas.
 Clasina Carolina Jacoba, D. van Aart Visser.
16. Hermanus, Z. van Adrianus de Cruijff.
 Maria Anna Margaretha Louise en Alphonse François Gisbert Marie, D. en Z. van Jonkheer Mr. Petrus Antonius Maria van Oosthuyjse van Rijkevorsel.
 Jacobus, Z. van Jacobus van Piggelen.
 Maria Catharina, D. van Jacobus Spithout.
 Anthonie, Z. van Joannes van der Linden.
 Theodora Johanna Maria, D. van Matthijs Antonius Franciscus Reuser.
17. Hendrik Jacobus, Z. van Joannes van Ingen.
 Gerardus Albertus, Z. van Hendrikus van den Hoek.
 Alida, D. van Petrus Visser.
 Jacobus Johannes, Z. van Jan Erkus.

- Elisabeth Christina Frederika, D. van Herman Arnoldussen.
Leonardus, Z. van Leonardus Bosch.
18. Petronella Johanna, D. van Willem de Kok.
Jan Cornelis, Z. van Jan van Baalen.
Sebastiaan Joseph, Z. van Joseph Maiër.
Geertruij Gesina, D. van Johan Christiaan Bangard.
Johanna Margaretha, D. van Brand van de Geer.
19. Johannes Gerard, Z. van Jacques Lethe.
✕ Johannes Coenraad, Z. van Johannes Broekman.
Helena, D. van Theodorus Mecuwissen.
Maria Jacoba, D. van Theodorus van Rijn.
20. Magdalena, D. van Antonie Willem Schok.
Alida, D. van Joannes van Wijk.
21. Cornelia, D. van Willem Valk.
Petronella Hendrika, D. van Pieter de Ruijter.
Elisabeth, D. van Cornelis Johannes Biljart.
Johan Christiaan, Z. van Christian Gottlieb Friedrich Witte.
Cornelis Hendrikus Mattheus, Z. van Hubertus Cornelis Antonius Leopoldus Fock.
Antoinette Elisabeth Françoise, D. van Charles Louis Landré.
22. Albertus Daniel, Z. van George Inder Maur.
23. Arie, Z. van Gerrit Jan Pieterse.
Gerrit, Z. van Gerrit Huntelaar.
24. Petrus Hendrikus, Z. van Vincent Hendrikus Bartels.
Jan, Z. van Jan Louis Hendrik Achterberg.
Elisabeth Maria, D. van Jan Antonij Rijntjes.
Frederik, Z. van Henricus van Gaalen.
Clasina, D. van Johannes van den Berg.
Cornelis, Z. van Henricus Harderwijk.
25. Abraham Cornelis, Z. van Jan Bernardus Niewenhuis.
Jan, Z. van Adolphus van Leersum.
Arijetta Hendrika, D. van Rutger van Heerde.
Arie, Z. van Ellis Weijman.
Christina Antoinetta, D. van Johannes Hendrik van Overklift.
Johannes, Z. van Christiaan van Ochten.
26. Anthonia Alberta, D. van Johannes Theodorus Wiegand.
Frederika Maria, D. van Hendricus Honings.
Adolphe, Z. v. François Roumieux.
Cornelis, Z. van Hendrik Hoevers.
Philippus, Z. van Pierre Augustin de Munck.
27. Jan Anthonie, Z. van Thomas Marinus Loran.
Jan Hendrik, Z. van Jan Hendrik de Wilt.
Jan Hendrikus, Z. van Jan Wandelaar.

- Andries, Z. van Theodorus van Doorn.
- Hanricus, Z. van Willem Monnet.
- Johannes Anthonius, Z. van Joannes Derks.
- Dirkje, D. van Gerhardus Oostveen.
- Geertruida Elisabeth, D. van Jacobus Ludovicus Conradus Schroeder van der Kolk.
28. Christiaan Frederik, Z. van Ernst Hendrik Klokke.
- Elisabeth Augusta Felicité, D. van Guillaume Auguste Felix Quarin Willemier.
- Catharina Maria, D. van Willem Hendrik de Jong.
- Jacobus, Z. van Hendrikus Albar-tus Blomenberg.
29. Anthonie, Z. van Antonie Mulder.
- Cornelis Jacobus Michiel, Z. van Petrus Cornelis Kools.
- Jacobus Nicolaas, Z. van Hendrik Goudriaan.
- Dina Cornelia, D. van Johannes van Dijk.
- Catharina, D. van Johannes Jacobus Hendricus Kemmer.
30. Geertruida Anna, D. van Jacobus van Doorn.
- Peter, Z. van Egbert de Jonge.
- Adriana Elizabeth, D. van Theodorus Weevers.
- Christianus Hendricus, Z. van Petrus Theodorus van Nimwégen.
- Elisabeth Maria, D. van Martinus Bogert.
- GEBORENEN 140, waaronder 7 Onechten. Tweelingen 1.

Voltrokken Huwelijken

op den

3. **September.** Arie van Hemert, Werkman, 25 j. en Geertruij Kempies, Werkster, 25 j.
- Johannes Portengen, Stalknecht, 33 j. en Corstiaantje van Dieën, zonder beroep, 30 j.
- Arnoldus Pordon, Kleermaker, 21 j. en Maria Steenhof, zonder beroep, 22 j.
- Wouter Schuijlenburg, Werkman, 30 j. en Helena Alida Eijbersen, Werkster, 23 j.
- Johannes Stein, weduenaar, Kok, 36 j. en Geertruijda Beks, zonder beroep, 33 j.
10. Jacobus Walraven, Metselaar, 24 j. en Maria Hendrica van Wierst, Bredster, 20 j.
- Levinus de Blicck, Arbeider, 25 j. en Anna de Winter, Werkster 20 j.
- Jan Jacob La Maitre, Smid, 21 j. en Cornelia van Veenendaal, Bredster, 20 j.
- Hendrikus Marinus Breeveld, Werkman, 33 j. en Gerrigje van Oosterom, Werkster, 34 j.
- Bart Kors, Schoenmaker, 28 j. en Cornelia Verweij, Schoolhouster, 35 j.

- Frederik Dirksen, Metselaar, 24 j.
en Peternella Dekker, 23 j.
- Henri Gerard Bernhardt, Kleermaker, 23 j. en Maria Adriana Rippé, Besteedster van Dienstboden, 34 j.
- Arnoldus Huunink, Voerman, 25 j. en Adriana Leerintveld, zonder beroep, 22 j.
17. Cornelis van Wintershoven, Werkman, 21 j. en Petronella de Groot, zonder beroep, 23 j.
- Johan George van Maarschalkerveerd, Timmerman, 22 j. en Hendrika van der Hoeven, Dienstbaar, 29 j.
- Marinus Le Marchand, Schoenmaker, 30 j. en Anthonia Johanna Cohu, zonder beroep, 32 j.
- Leendert Westmaas, weduenaar, Vischverkooper, 32 j. en Gijsbertje van Veenendaal, zonder beroep, 23 j.
- Jacobus Schottel, Kleermaker, 21 j. en Sophia Hartog, Koopvrouw, 24 j.
- Cornelis Blommers, Kleermaker, 26 j. en Jansje Wassink, Werkster, 33 j.
- Hendrik Koppen, Werkman, 23 j. en Sara Picard, Breidster, 23 j.
- Hendrik Rost, Koornmolenaar, 31 j. en Janna Hoogland, Naai-ster, 24 j.
- Johan Coenraad Waal, Kantoorbediende, 29 j. en Jacoba Johanna Waal, zonder beroep, 23 j.
- Hendrik Rietveld, Wagenmaker, 29 j. en Elisabeth Martha de Wijs, zonder beroep, 30 j.
18. Jonkheer Adolph Carel Johan Ridder van Rappard, Eerste Luitenant bij het Reg^e. Rijdende Artillerie, 33 j. en Jacoba Johanna van der Houven van Ankeren, Particuliere, 22 j.
24. Egbertus Jacobus van Schaik, Timmerman, 23 j. en Catharina Weurman, zonder beroep, 25 j.
- Johan Christoph Weidner, Tegelbakker, 26 j. en Dora Johanna Penning, weduwe, zonder beroep, 32 j.
- Egbertus Jacobus Voeking, Koperslager, 37 j. en Johanna Willemina Adriana Huinck, zonder beroep, 28 j.
25. Lodewijk Lamie, Heel- en Vroedmeester, 28 j. en Adriana Mensinga, zonder beroep, 26 j.

TE ZAMEN 28 PAREN.

Overledenen

op den

<p>2. September. Teuntje Becker, huisvr. van Gijsbertus Petrus Hasenbos, 24 j., Loefbergmakerstraat.</p> <p>3. Wilhelmina Carolina Baumann, 7 m., Singel (Weerd).</p> <p>4. Maria van Groningen, huisvr. van Henricus Onstein, 49 j., Massegast.
Pieter Maree, weduenaar, 73 j., Mijlpoort.
Jan Hendrik van Dugteren, 8 j. en 6 m., Springweg.
Wilhelmina van Dam, wed. van Frans Gadella, 63 j., Jufferstraat, G.</p> <p>5 Anna Lensing, 7 m., Hardebollestraat.
Hermanus Bleumink, 1 j. en 7 m., Tuchthuissteeg.</p> <p>6. Mina Janzen, ongeh., 37 j., Jufferstraat, B.
Levenloos aangegeven Zoon van Anthonie van Oostrom, Walsteeg.
Bernardus Wilhelmus van Brandenburg, geh., 37 j., Spinderspoort.
Adrianus van Wees, 10 w., Tuchthuissteeg.
Johanna Maria Volp, huisvr. van Pieter Vermeer, 37 j., Springweg.</p> <p>7. Levenloos aangegeven Zoon van Lambertus van Dam, Tuinstraat.
Geertruida Susanna Verbeek, 1 j., Sint Jansveld.</p> | <p>Johanna Hendrica van den Born, wed. van Jan Aartze Hardebol, 33 j., Keukenstraat.</p> <p>8. Magdalena Gallée, 2 j. en 10 m., Biltstraat.
Jacobus Wilhelmus van Dijk, 9 j. en 8 m., Hardebollestraat.</p> <p>9. Elisabeth de Jong, wed. van Dirk Vreeswijk, 70 j., Magdalena-steeg.
Willem van Rinswouw, 10 m., Breedstraat.
Johannes Stroeven, 1 en 9 m., Tuinstraat.
Hendrik Maarschalkerweerd, 60 j., Magdalenasteeg.
Engelina Knoppers, wed. van Daniel Drijver, 81 j., Zandstraat.</p> <p>10. Jan van Vonderen, ongeh., 21 j., Achterweg.
Johannes Bernardus Goedemans, geh., 70 j., ABCstraat.</p> <p>11. Heinrich Rikkelman, ongeh., 23 j., zonder vaste woonplaats.
Cornelis Schoonheim, 2 m., Rozenstraat.
Gijsberta van der Veen, ongeh., 39 j., Bergstraat.</p> <p>13. Gerrit van Dalen, 1 j. en 4 m., Zadelstraat.
Johannes Paulus Houtman, weduenaar, 42 j., Minrebroederstraat.</p> <p>14. Pieter Spierenburg, geh., 46 j., Gaussteeg.</p> |
|--|--|

- Anthonie de Vink, geh., 57 j.,
 Paardensteeg.
 Levenloos aangegeven Dochter van
 Huijg van Harten, Rietsteeg.
 Angelina Henrica Smit, ongeh.,
 17 j., Springweg.
 Geertruij Smaling, huisvr. van
 Gerrit Godart, 50 j., Keizers-
 gracht.
15. Wilhelmus Tasking, 5 m., Geer-
 truidabrug.
16. Gerarda Hendrika Willemsen, 2 j.
 en 9 m., Lauwersteeg.
 Jacobus van Dam, 7 m., Kruiper-
 steeg.
 Abraham Johannes Wijnands, 3
 m., Abstede.
17. Johannes Frederik van Geest, 8
 m., Varkenmarkt.
 Hendrik van den Hooven, 7 w.,
 Gruttersdijk.
 Jacoba Schoonmade, wettig ge-
 scheiden Echtgenoot van Hen-
 drik Coenraad van Setten, 50 j.,
 Vuilesloot.
18. Levenloos aangegeven Zoon van
 Henricus Schmit, Gruttersdijk.
 Alberta Straatman, 2 j. en 2 m.,
 Koestraat.
 Levenloos aangegeven Zoon van
 Pieter van Velsen, Pelmolenstraat.
 Antonij van Wulen, ongeh., 88 j.,
 Voor Clarenburg.
19. Gerrit Lijfijt, ongeh., circa 19 j.,
 onder Catharijne.
 Johanna Cornelia Sophia van Ewijk,
 7 j. en 7 m., Hooge Jacobijne-
 straat.
- Clasina Kleijn, huisvr. van Harmen
 van den Wijngaard, 43 j.,
 onder Tolsteeg.
 Wilhelmina van Efferen, ongeh.,
 17 j., Ganssteeg.
20. Cijprianus Wilhelm van Stenis, 6
 m., Hartsteeg.
21. Levenloos aangegeven Zoon (on-
 echt).
 Willem Dirk Romeijn, 38 j., Geer-
 truidakerkhof.
 Cornelis Eliza Anne van Hoogstra-
 ten, 6 j., Kromme Nieuwe Gracht.
22. Jacobus Johannes Wassink, 1 j.,
 Geertruidasteeg.
23. Elias van Zwoll, weduenaar,
 69 j., Choorstraat.
 Johanna Jacoba Hutjens, 1 j., aan
 de Biltstraat.
 Hendrikus van der Vorst, 8 d.,
 Tuinstraat.
24. Sara de Kloet, huisvr. van Leen-
 dert Raasveld, 46 j., Boterstraat.
 Wilhelmina van Thiel, huisvr. van
 Barend Verloop, 50 j., Lau-
 wenrecht.
 Aaltje Frank, 2 j. en 7 m., Doms-
 kerkhof.
 Jan Christoffel de Bruijn, 6 j. en
 7 m., Geertruidasteeg.
 Maria Eremia Mijnders, wed. van
 Gerardus van Kell, 78 j., Bei-
 jerbrug.
 Louis Lambert Frederic Muller,
 32 j., Hospitaal.
 Gijsberta van den Brink, huisvr.
 van Theodorus Pouwels, 47 j.,
 Gruttersdijk.

25. Maria Elisabeth Anraad, 9 j. en 7 m., Nicolaasteeg.
 Hendrika Petronella Broers, 15 d., Steenweg.
 Hermanus Velling, 4 m., Zandstraat.
 Aaltje Bakker, ongeh., 66 j., Oude Kamp.
 Johanna van Schaik, wed. van Jan Kouthuisen, 68 j., onder Catharijne.
26. Christoffel Johannes van Boeschoten, 3 j., Springweg.
 Gerhardus Bernardus Hattink, 5 w., Bakkersteeg.
 Anthonie Johannes van Kuijk, geh., 47 j., onder Catharijne.
 Evert Tappers, ongeh., 23 j., Veenstraat.
 Johanna Maria van Wieringen, huisvr. van Jan Vethaak, 69 j., Geertruidakerkhof.
27. Elisabeth Murk, 35 j., ABCstraat.
 Levenloos aangegeven Zoon (onrecht).
28. Fredrika Klaasen, huisvr. van Jan Brinkman, 47 j., te Scherpenzeel.
- Dirk van der Neut, geh., 40 j., Pelmolensteeg.
 Theodora de Ridder, wed. van Johan Karel Philip Tieleman, 85 j., Jufferstraat, G.
 Levenloos aangegeven Zoon van Samuel Pierrot, Elisabethstraat.
29. Franciscus Johannes Jansen, 6 j. en 4 m., Zwarte Water.
 Levenloos aangegeven Zoon van Arnoldus Sikkil, Mariastraat.
 Wilhelmina van der Vaart, huisvr. van Johannes Vermeulen, 42 j., Molensteeg, H.
 Mattheus Wildschut, geh., 52 j., aan de Molensteeg.
 Cornelis Kolléwijn, geh., 34 j., Tuinstraat, B.
30. Gregorius Johannes van Schaik, 13 j., op 't Zand.
 Henricus Peule, geh., 54 j., Mariaplaats.
 Adrianus van Piggelen, geh., 77 j., Suikerstraat.
 Philippus de Munck, 4 d., Gasthuissteeg.

OVERLEDENEN 90.

Ziekten en Toevallen waaraan de Overledenen gestorven zijn :

Dodgeboren.	9.	Transport.	75.
Beroerte.	2.	Ontsteking in de ingewanden.	1.
Tering.	20.	Verdronken.	1.
Stuipen.	6.	Bloedspuwing.	3.
Borstkwaal.	3.	Ziekte in het hoofd.	1.
Verval van krachten.	7.	Leverziekte.	1.
Klierziekte.	1.	Roodvonk.	1.
Koortsen.	9.	Graveel.	1.
Waterzucht.	7.	Tanden.	1.
Zuur.	3.	Slijmziekte.	1.
Stikzinking.	1.	Groep.	2.
Ontsteking in de buik.	1.	Kanker.	1.
Watervrees.	1.	Verstopping in de longpijp.	1.
Keelziekte.	1.		
	<u>75.</u>		<u>90.</u>

Het getal der Jaren , hetwelk de Overledenen bereikt hebben , is als volgt :

	Mann.	Vr.	Tot.		Mann.	Vr.	Tot.
Dodgeboren	8	1	9.	Transport.	44	23	69.
Beneden het jaar.	13	3	16.	Van 50 tot 60 jaar.	3	4	7.
Van 1 tot 10 jaar.	10	8	18.	» 60 » 70 »	2	4	6.
» 10 » 20 »	2	2	4.	» 70 » 80 »	3	2	5.
» 20 » 30 »	3	1	4.	» 80 » 90 »	1	2	3.
» 30 » 40 »	4	4	8.	» 90 » 100 »	»	»	»
» 40 » 50 »	4	6	10.				
			<u>44-23-69.</u>				<u>53-37-90.</u>

VERKOCHTE VASTE GOEDEREN ENZ.

*Den 6 September 1845, door den Notaris J. H. VAN GROOTVELD
en den Procureur A. S. VAN HENGELAAR.*

- N°. 1. Eene hechte sterke en net betimmerde Huizinge, staande aan de Zuidzijde van den Steenweg, wijk D, N°. 509. Verkocht voor f 6,000.
- N°. 2. Eene wel ter nering staande Huizinge, gelegen aan de Noordzijde van den Steenweg, wijk D, N°. 597. Verkocht voor f 2,950.
- N°. 3. Eene Huizinge, Erf en Grond, staande aan de Noordzijde van de Bakkersteeg, wijk D, N°. 286.
- N°. 4. Eene Huizinge, Erf en Grond, staande mede aan de Noordzijde van de Bakkersteeg, wijk D, N°. 287. Deze beide Perceelen verkocht voor f 3,790.

*Den 13 September 1845, door de Notarissen M. WIGMAN
en J. H. VAN GROOTVELD.*

- N°. 1. Eene hechte sterke en doortimmerde Huizinge met Erf, Grond en Tuin, staande aan de Noordzijde van de Minrebroederstraat, wijk G, N°. 267. Verkocht voor f 3,000.
- N°. 2. Eene Huizinge, Erf en Grond, staande aan de Westzijde van de Hooge Teelingstraat, wijk G, N°. 241. Verkocht voor f 1,085.
- N°. 3. Eene Kamer of Woning met Erf en Grond, staande aan de Zuidzijde van de Zaudstraat, wijk C, N°. 261. Verkocht voor f 370.

Denzelfden Datum, door den Notaris H. A. R. VOSMAER.

- N°. 1. Vijf Woningen en Erven bij elkander, gelegen aan de Dorpstraat aan de Bildt. Opgehouden voor f 1,690.
- N°. 2. Een zeer aangenaam gelegen Tuin met Koepel enz., aan de Noordzijde van het Sterrenbosch. Verkocht voor f 1,000.

Den 20 September 1845, door den Notaris G. H. STEVENS.

Het aangenaam gelegen Buiten, genaamd *Beek en Roijen*, ook voor Winterverblijf zeer geschikt, alsmede tot eene inrigting van Hotel garni of dergelijke zaak, staande en gelegen in de Gemeente Zeijst, aan het einde der Dorpstraat, aan de Straat of grooten Weg. Verkocht voor f 8,100.

Denzelfden Datum, door den Notaris J. H. VAN SCHERMBEEK.

- N°. 1. Een kapitale gunstig gelegen en goed ingerigte Wind- en Paarden-Oliemolen van ouds genaamd *de Kovel*, gelegen in de Noorder Voorstad, aan de Westzijde van de Vecht, tusschen de Steenen- en Kuollenbruggen, wijk H, N°. 525. Verkocht voor f 5,575.
- N°. 2. Een Huis, Erf en Grond, gelegen naast het voorgaande Perceel, wijk M, N°. 524.
- N°. 3. Een dito, wijk M, N°. 523. Beide verkocht voor f 1,380.

Denzelfden Datum, door den Notaris H. DUIJFJES.

- N°. 1. Een Huis, waarin de Tappers-affaire wordt uitgeoefend, staande en gelegen te Utrecht, aan de Noordzijde van de Straat, nabij het Plein Vredenburg, wijk C, N°. 731. Verkocht voor f 3,800.
- N°. 2. Drie Kameren of Woningen, staande in de Florasteeg, wijk C, N°. 628, 610 en 611. Verkocht voor f 1,110.
- N°. 3. Eene Kamer of Woning, staande te Utrecht, in de Keukenstraat, wijk A, N°. 1045. Verkocht voor f 750.
- N°. 4. Een Perceel Weiland en Weg, groot 2 Bunders, 53 Roeden, gelegen onder Oostveen, Gemeente Maartensdijk, in de Gagel. Verkocht voor f 1,150.

Den 27 September 1845, door den Notaris G. H. STEVENS.

Eene kapitale dubbele Heerenhuizinge, op het Predikheerenkerkhof, met grooten en smaakvol aangelegden Tuin. Opgehouden voor f 11,000.

TAFEL

VAN

WEERKUNDIGE WAARNEMINGEN,

In de maand SEPTEMBER 1845,

GEDAAN AAN HET

CHEMISCH LABORATORIUM

VAN

's Rijks Vee-Artsenijsschool te UTRECHT,

ONDER TOEZIGT VAN DEN HOOGLEERAAR

P. J. I. de Fremerij.

NB. De Waarnemingen geschieden des morgens te 9, des middags te 12, des namiddags te 3 en des avonds te 9 uren.

DATUM.	BAROMETER IN MILLIMETERS.				THERMOMETER IN 100°.				WINDSTREEK S MIDD. te 12UR.	WEERSGESTELDHD. 'S MIDD. 12 UREN
	9ur.	12u.	3ur.	9ur.	9ur.	12u.	3ur.	9ur.		
1	771	771	771	770	154	164	152	122	0.	Bewolkt.
2	768	768	768	768	138	156	146	128	N. O.	Betrokken.
3	769	769	768	769	132	146	142	97	0.	idem.
4	768	768	768	769	137	152	145	96	N. O.	Wveinig bewolkt.
5	767	767	767	769	122	137	134	98	idem.	Betrokken.
6	770	769	768	770	116	142	157	102	0.	Helder.
7	770	769	768	769	143	168	178	95	idem.	idem.
8	767	766	766	767	144	18	176	116	idem.	idem.
9	766	766	765	764	152	16	174	112	idem.	idem.
10	764	764	765	766	158	162	156	128	Z. O.	Betrokken.
11	765	764	764	764	143	162	173	108	idem.	idem.
12	763	763	762	763	136	158	16	108	0.	Bewolkt.
13	762	761	761	760	134	162	154	108	idem.	idem.
14	755	754	753	751	145	134	136	13	Z.	Regen.
15	751	750	749	750	136	148	122	108	Z.Z.O.	Betrokken.
16	755	756	756	752	14	155	16	122	Z. W.	idem.

DATUM.	BAROMETER IN MILLIMETERS.				THERMOMETER IN 100°.				WINDSTREEK 'S MIDD. te 12 UR.	WEERSGESTELDHEID 'S MIDD. 12 UREN								
	gur.	12u.	3ur.	9ur.	gur.	12u.	3ur.	9ur.										
17	753	754	754	754	164	18	185	168	W.	Betrokken.								
18	753	752	751	752	168	178	178	136	idem.	idem.								
19	756	757	759	763	143	156	153	88	idem.	Bewolkt.								
20	766	766	764	763	116	146	146	92	z. w.	idem.								
21	759	758	756	754	148	18	178	137	W.	Eenigs. betrokken								
22	755	756	760	764	12	152	15	92	idem.	Bewolkt.								
23	764	765	766	769	107	117	12	88	o.	Regenachtig.								
24	769	769	769	769	106	123	121	74	N.	Bewolkt.								
25	764	762	760	758	87	124	136	102	Z.	idem.								
26	756	756	757	760	116	122	132	88	Z. w.	Betrokken.								
27	763	762	761	759	108	126	123	11	W.	Bewolkt.								
28	760	760	760	760	134	138	143	108	N. w.	idem.								
29	762	762	761	760	126	134	126	88	idem.	idem.								
30	757	756	756	756	118	125	13	108	W.	Betrokken.								
									GEMIDDELTE WAARNEMING									
									Van den 1 ^{en} . tot den 10 ^{en} .									
									7680	7677	7674	7681	1396	1567	1565	1094	—	—
									7579	7572	7573	7572	1425	1579	1567	1168	—	—
									7609	7606	7606	7609	1170	1341	1359	995	—	—

14 's middags en 's avonds regen.
 15 's middags en 's avonds regen.
 16 idem.
 17 's nachts, 's namiddags en 's avonds regen.
 18 's morgens vroeg regen.

21 's avonds een weinig regen.
 23 's morgens regen.
 26 's morgens regen.
 28 's morgens vroeg regen.
 29 's avonds regen.

Algemeen gemiddeld, Barometer 761,9, Thermometer 13,51.

STAND DES WATERS, te VREESWIJK in de Rivier DE LEK.

onder Nulpeil.

4 September 1845. 5 el 99 duim.
 15 ————— 4 - 63 ———
 30 ————— 4 - 41 ———

Naamlijst

DER

GEBORENEN, HUWELIJKEN EN OVERLEDENEN

BINNEN UTRECHT, IN DE MAAND OCTOBER 1845.

Geborenen

op den

1. **October.** Clasina, D. van Gerrit Isaak Godart.
Maria, D. van Arnoldus Adelaar.
2. Johannes, Z. van Willem Sparenburg.
Julie Jeanne Adèle, D. van Rudolphus Joannes van Rooijen.
Anna Cornelia, D. van Hendrik van Amerongen.
3. Hendrika Carolina, D. van Cornelis Zorn.
Willem, Z. van Cornelis Vergeer.
4. Willem, Z. v. Jan Hendrik Böhmer.
Cornelia Hendrika, D. van Gerardus van Vogelpoel.
Hermia, D. van Hermanus de Groot.
Jacob, Z. van Rijk Blikkendaal.
Alida, D. van Jan Johannes van Leeuwen.
Johanna Christina, D. van Johannes Molenkamp.
Wijnanda Johanna, D. van Hendrikus Carel van Asperen.
Hendrika Gertrudis, D. van Johannes Petrus van der Veer.
5. Johanna Maria, D. van Jochem van Dijk.
Johannes Gerardus, Z. van Johannes Andreas Kelleneer.
Gijsbertus, Z. van Gijsbertus van der Grint.
Johannes, Z. v. Johannes Penning.
Pieter, Z. van Pieter de Bie.
Jacobus, Z. van Lambertus Mandersloot.
Louisa, D. van Jean Proest.
Frans, Z. van Isaak Harting.
Jan Anthonie, Z. van Franciscus Willem Schoemaker.
6. Josephina, D. van Jean Baptiste Vercrujssse.
Jacobus Gerardus Anthonus, Z. van Jacobus Hendrikus Rietvelt.
Chretien Nicolas, Z. van Nicolaas Johannes Godron.
Anna Hendrika, D. van Jan Hendrik Schoonmade.
7. Willem, Z. van Wilhelmus Pot.
Petronella, D. van Johan Hubner.
Wilhelmina, D. van Christiaan van Vreeswijk.
Philippus, Z. van Andreas Schaap.
8. Anthonia Cornelia, D. van Henricus van Steijn.
Pieter Jacobus Adrianus, Z. van Pieter Verweij.
Sophia Hendrika en Martinus, D. en Z. van Susanus Catharinus Stiekkel Schoemaker.

- Margo Cornelia Helena, D. van Johannes Gerardus Geelkerken.
Josephus, Z. van Johannes van Munster.
9. Jacobus Philippus, Z. van Hermanus van Dijk.
Petronella Cornelia Christina, D. van Pieter Dwars.
10. Anna Francisca, D. van Gerardus Johannes Stevens.
Hendrikus Jacobus, Z. van Hendrik Westeneng.
Sophia Louisa, D. van Gerrit Amen.
Jacobus, Z. van Jacobus Kooning.
Baltus, Z. van Christiaan Willem Eschler.
Laurens, Z. van Johannes van Loevezijn.
11. Laurens, Z. van Wilhelmus Maar-seveen.
Johannes, Z. van Joannes Theodorus van Elten.
David, Z. van Pieter van Gorkom.
Anna, D. van Kornelis van Leeuwen.
12. Johanna Maria, D. van Johannes Petrus Bruinick.
Maria Cornelia, D. van Willem Meijlandt.
13. Elisabeth Maria, D. van Alexander Gerardus Elich.
Barendina Anthonia, D. van Theodorus Janssen Steenberg.
Catharina, D. van Frans Landzaat.
Barteld, Z. van Berend Hendriks Gort.
Johanna Catharina, D. van Frederik van Egmoud.
- Rosina Christina, D. van Bart de Jong.
14. Hendrika, D. van Hendrik van Doesburg.
Wilhelmina, D. van Hendrik van Montfoort.
Christiaan Elisa, Z. van Johannes Isaak de Haart.
Catharina Frena Everdina, D. van Dirk Stolwerk.
Adrianus Johannes Bernardus, Z. van Adrianus Hendricus Alaicidas Verburg.
Geertruida, D. van Frederik Hendrik Wassenberg.
15. Rosina, D. van Siwert Swan.
Everardus Matthijs, Z. van Mathijs Ampts.
Lamberdina, D. v. Johannes Hoegge.
Theodorus, Z. van Theodorus van Hal.
Hendrika Catharina en Maria Theresia, Dochters van Joannes Theodorus Bosch.
Daatje, D. van Alexander Hamburger.
16. Jan, Z. van Jacob Godschalk.
Cornelia Wilhelmina, D. van Hendrik Siebelink.
17. Elisabeth, D. van Willem Scherpenseel.
Maria Elisabeth, D. van Willem van Geelen.
Agnita Petronella, D. van Daniel Pieter Franken, (overleden, den 27 Junij 1843).
Sophia Christina, D. van Willem Schouten.

18. Dirk Hubrecht, Z. van Christianus Fulker.
Cornelia Maria Jacoba, D. van Antoni van Oostrum.
Wilhelmina, D. van Arnoldus van der Horst.
Franciscus Gijsbertus, Z. van Frans van der Vlis.
Grietje, D. van Jan van Manen.
Wernardus Jacobus, Z. van Johannes Baptist Coevoet.
19. Johannes, Z. van Johannes van der Werff.
Pieter Johannes, Z. van Melis Jacobus Fock.
Johannes Bernardus, Z. van Abraham Joannes Kemming.
Hermanus, Z. van Hendrik van de Velden.
Cefas Frederik, Z. van Cefas Overbrugge.
Neeltje, D. van Fredericus van Lint.
Arnoldus Jacobus, Z. van Petrus Hendricus van Beusekom.
20. Jan Hendrik, Z. van Matthijs van Geelen.
Theodora, D. van Hendrik Andrius Woestheer.
Petronella Francisca Cornelia, D. van Seraphinus van den Eekhout.
Anna Maria, D. van Hendricus Wassink.
Wilhelmina Maria, D. van Johannes Wilhelmus Gommich.
Arnoldus Theodorus, Z. van Arnoldus Theodorus van den Hemel.
21. Cornelia Wilhelmina, D. van Cornelis Willem Mulder.
Cornelia, D. van Willem van Zutphen.
Carel Franciscus, Z. van Hendrik Christoffel Milius.
Jan Pieter Alexander, Z. van Jan Pieter van Brussel.
Marija Johanna Franciska, D. van Gerardus Gijsbertus Hendrikus van Eijck.
22. Cornelia Maria, D. van Cornelis van der Flier.
23. Willem, Z. van Willem van Muijen.
Sophia Florendina, D. van Wijnand van der Wel.
Petrus Thomas, Z. van Johannes Matthijs Weijers.
24. Adriana, D. van Gerardus Glisse-naar.
Johannes Josephus, Z. van Leendert Cornelis van der Straten.
Adrianus Johannes, Z. van Adrianus Hendrikus van Riel.
Jan Laurens Aubijn, Z. van Mr. Jan Ignatius Daniel Nepveu.
Karel Ferdinand, Z. van Johannes Christiaan Brinkman.
Cato Maria Hendrika, D. van Martinus van der Lingen.
Christina, D. van Adrianus van Roest.
25. Adriana, D. van Joannes Adrianus Boksteijn.
Jacoba Mechtelina, D. van Johannes Velling.
Johannes Hendrikus, Z. van Franciscus van den Broek.

26. Christina, D. van Hendrik Guller.
Maria, D. van Franciscus de Winter.
Martinus Hendrikus, Z. van Johannes Smit.
Clasina Christina Cornelia Elisabeth, D. van Johannes Haas.
27. Maria Theresia, D. van Joannes Hermanus Markenich.
Cornelis Johannes, Z. van Hermanus Barend van Baalen.
Elisabeth, D. van Johannes Molars.
Arie Jacobus, Z. van Arie Molenaar.
Jacob, Z. van Mattheus van den Dorpe.
28. Hillegonda Catharina, D. van Henricus Joannes Baljet.
Antoinetta Wilhelmina Christina, D. van Hendrik Joole.
Theodorus Leonardus, Z. van Theodorus Leonardus van Rijn.
Hannes, Z. van Hannes Moolenbeek.
- GEBORENEN 152, waaronder 10 Onechten. Tweelingen 2.
- Adrianus, Z. van Justus de Smart.
29. Gijsbertus, Z. van Antonie Elzen-
doorn.
Everdina Hendrika, D. van Bartholomeus de Ligt.
Johanna Elisabeth Francina, D. van Hermanus van Hoorn.
Gerritje, D. van Jan Oijen.
30. Dirk, Z. van Josephus de Rooij.
Ludovicus, Z. van Wilhelmus Overgoor.
Jan Hendrik, Z. van Hendrik van Rijn.
31. Willem Andries, Z. van Jacobus Ghijsen.
Hendrikus, Z. van Pieter Cubus.
Louisa Nini Frederika, D. van Heinrich Wilhelmus Eduard de Bock.
Johannes, Z. van Jan Burgerhout.
Neeltje Hendrika, D. van Jan Dirk van Dorssen.
Johanna, D. van Engelbertus Brinkhuis.

Voltrokken Huwelijken

op den

1. **October.** Jacobus Oxenaar, Stoffenverwer, 23 j. en Cornelia Mostert, zonder beroep, 24 j.
Willem van den Berg, Sjouwer, 26 j. en Anna Hollart, Bleekersmeid, 27 j.
Anthonie Barend Locher, Bediende, 27 j. en Juliana Maria van Driel, Naaister, 24 j.
- Hendrikus van Groot-Battavé, Knoopenmaker, 23 j. en Stijntje Starrevelt, Naaister, 23 j.
2. Hermanus de Bruijn, Heel- en Vroedkundige, 31 j. en Louisa Christina Mariane van Vlissingen, zonder beroep, 27 j.
Cornelis Ambrosius Overwijn, Apotheker, 23 j. en Angenitha Hen-

- drica Limbeek, zonder beroep, 23 j.
3. Willem Lodewijk van Helten, weduenaar, Opzigter bij den Waterstaat, 51 j. en Trijntje Immink, zonder beroep, 45 j.
8. Henrich Anton Schakman, weduenaar, Smid, 44 j. en Gertrudis Essenberg, zonder beroep, 33 j.
- Fredrik Wilhelmus Mariss, 23 j. en Hermina Goedhart, beide zonder beroep, 20 j.
- Valentin Weber, Machinist bij den Rijnspoorweg, 28 j. en Maria Hildebrand, zonder beroep, 22 j.
- Heinrich Andreas Lütge, Privaat Onderwijzer te Elberfeld, 36 j. en Maria Pietronella Scheij, zonder beroep, 33 j.
15. Willem Adreanus Brinkman, Smid, 29 j. en Anetta Elisabetha Donker, Naaister, 24 j.
- Derk Leeuwenkamp, Tuinknecht, 29 j. en Christina Koopman, weduwe, Vischvrouw, 32 j.
- Arie de Kruijf, Schipper, 24 j. en Aletta Marie Meree, Werkster, 26 j.
16. Willem Jan Anne Isidore Graaf van Bijlandt, wonende te 's Hage, 37 j. en Maria Christina Teunisse, beide Particulieren, 40 j.
22. Roelof Bosma Beem, Arbeider, 30 j. en Anna Maria Nakké, weduwe, Werkster, 38 j.
- Christoffel van Zanten, zonder beroep, 27 j. en Marijtje Blonk, Naaister, 27 j.
- Johannes Simon Marinus Cornelis van Nus, 30 j. en Christina Frederica Dreiholtz, beide zonder beroep, 34 j.
- Joannes Laros, Schilder, 35 j. en Elisabeth van Boxel, Koopvrouw, 22 j.
23. Jacobus Marius van Griethuijsen, Predikant bij de Herv. Gem. te Est, 30 j. en Anna Elisabeth Petronella van Veersen, Particuliere, 21 j.
29. Stephanus Brand, Werkman, 25 j. en Johanna van Piggelen, Breidster, 23 j.
- Joël Kosman, Werkman, 47 j. en Jacoba van Efferen, Werkster, 37 j.
- Jacobus Visser, Tuinman, 26 j. en Catharina van Rooselaar, Dienstmeid, 28 j.
- Justus Mulder, weduenaar, Timmerman, 38 j. en Geertrui Pieterella de Heus, Dienstmeid, 31 j.
- Johannes van Wijk, Werkman, 23 j. en Maria Colte, Hovenierster, 20 j.
- Johann Bernard Conrads, Winkelier, 28 j. en Theodora Johanna van der Steen, zonder beroep, 21 j.

Overledenen

op den

1. **October.** Harm Jans Delling, weduwen., 43 j., Jufferstraat, G.
- Jacobus Kiers, 1 m., Neude.
- Pieter Johannes van de Coolwijk, 6 m., Achter de Twijstraat.
2. Johannes Theodorus Jerschavek, 3 j., Predikheerenkerkhof.
- Machiël Geurs, weduenaar, 54 j., Koestraat.
- Casper Verkerk, 2 j. en 7 m., Roodebrug.
- Cornelia Pisa, ongeh., 27 j., Hekelsteeg.
- Neeltje van Donk, huisvr. van Antonie Gorlee, 44 j., Abcoude.
4. Johanna Janssen, wed. van Johannes Justie, 63 j., Reguliersteeg.
- Catharina van Doorn, ongeh., 20 j., Ganssteeg.
- Mr. Jan Pieter Lens, ongeh., 32 j., Viebrug.
- Gijsje Frishart, 5 j., Achterweg.
5. Levenloos aangegeven Zoon van Pieter Janssen, Roodebrug.
- Clasina Godart, 4 d., Steenweg.
- Jacob Beijerman, circa 6 j., Kromme Nieuwe Gracht.
- Johannes Reinhardt, geh., 83 j., aan de Bregittestraat.
- Anna Weitzel, wed. van Dirk Bakkenes, 60 j., te Amersfoort.
6. Catharina van Deudekom, ongeh., 21 j., Achterweg.
- Jacobus Mohr, 1 j. en 3 m., onder Tolsteeg.
- Levenloos aangegeven Zoon (onrecht).
- Levenloos aangegeven Dochter van Lodewijk Johannes Lahij, Lauwenrecht.
7. Johanna Maria Stroenk, 6 j. en 3 m., Springweg.
8. Gerardus van Beek, geh., 84 j., Anthoniestraat.
- Karel Peter van der Graaf, 2 m., Jufferstraat, G.
9. Theodorus van Empelen, geh., 44 j., Paauwsteeg.
- Wiebrandus Cramer, weduenaar, 81 j., Ger. Diakonie Oude Mannen- en Vrouwenhuis.
- Johannes van Os, geh., 49 j., Achterweg.
10. Arie van Bentum, 12 j., onder Tolsteeg.
- Hendrikus Johannes Abraham Koppen, 2 m., Spindersteeg.
- Levenloos aangegeven Zoon van Antonie van Beurden, Jacobiebrug.
11. Anthonia Cornelia van Steijn, 3 d., Predikheerenstraat.
12. Cornelis van de Peppel, geh., 40 j., Spindersteeg.
- Hendrik van Leeuwen, 3 j. en 8 m., Zeedijk.
- Jantje Schouten, huisvr. van Pieter Kortlever, 25 j., in de Twijstraat.
- Johanna Francina van Gelder,

- wed. van Johannes de Ruiter
64 j., onder Catharijne.
- Jacobus Bogers, weduenaar, 60
j., Putsteeg.
- Anna Mulder, wed. van Matthijs
van Maarschalkerweerd, 97 j.,
onder Catharijne.
13. Agatha Spinhoven, wed. van Christiaan
Rentiers, 77 j., Nicolai-
kerkhof.
- Frederik van Gaalen, 3 w., Zee-
dijk.
- Hendrina Broekman, huisvr. van
Dirk van Tinteren, 81 j., Ger.
Diak. Oude Mannen- en Vrou-
wenhuis.
14. Anthonia van Maren, circa 16 j.,
onder Wittevrouwen.
15. Gesina Maria Blok, huisvr. van
Jan Hendrik Rutgers, 54 j.,
Korte Nieuwstraat.
- Levenloos aangegeven Dochter van
Hendrik Schippers, Lauwenrecht.
16. Arie Verweij, ongeh., 22 j.,
onder Catharijne.
- Gerarda Susanna Hendrikse, wed.
van Matthijs Wildschut, 56 j.,
aan de Molensteeg.
17. Cornelia Konijnenberg, 1 j. en 9
m., Zilversteeg.
- Pieter van der Pijl, ongeh., 50 j.,
Fockestraat.
- Christina van List, ongeh., 28 j.,
Korte Viesteeg.
18. Jan Nieuwenhuizen, ongeh., 57
j., Varkenmarkt.
- Jacob Karel van de Kastele, 5 m.,
Zuilenstraat.
- Dorothea Carolina Aletta Bolwerk,
ruim 1 j., Bagijnshof.
19. Elisabeth Otte, 9 j. en 6 m.,
Groenelaan.
- Jannetje de Gijt, 2 j. en 6 m.,
aan de Helling.
- Levenloos aangegeven Dochter van
Johannes Bosch, aan de Helling.
20. Herman Heinrich Winkler, 13 j.,
Hooge Jacobijnestraat.
- Levenloos aangegeven Dochter van
George Adolph de Haart, Regu-
lierbrug.
- Aaltje Gerritsen, 2 j. en 7 m.,
Achterstraat.
- Willemetje Spruit, wed. van Sij-
bertus van Bakkenes, 46 j.,
Oude Kamp.
- Paulus Antonie van Meurs, on-
geh., 48 j., Loefbergmaker-
straat.
21. Hermanus Gresnigt, 7 m., Hoog-
landsche steeg.
- Moses Mossel, ongeh., 21 j.,
Massegast.
- Johannes Bonier, 3 m., Bergstraat.
- Jan Blaskes, 6 j. en 8 m., Grut-
tersdijk.
- Maria Elshof, wed. van Johannes
Wiesell, 83 j., Zakkendrager-
steeg.
- Anna Maria Slegers, 4 m., Ach-
terom.
22. Jannetje Wolff, wed. van Mozes
Salomon Polak, 98 j. en 2 m.,
Vollerbrug.
23. Cornelis van de Peppel, circa 4 j.,
Vinkenbuurt.

- Hendrik van Gorselen, geh., 52 j.,
aan 't Zand.
- Johannes Sloten, 2 j. en 5 m.,
Vissersteeg.
- Johanna Hermina Conraad, huisvr.
van Johannes Everardus Nass,
32 j., Regulierbrug.
24. Johanna Dunnewijk, ongeh., 18 j.
en 10 m., Achterstraat.
Maria Geurtsen, wed. van Jacobus
de Jager, 44 j., West-Raven.
25. Maria Adriana Elisabeth Cock, 10
j. en 9 m., Rijnkade.
Maria Ross, wed. van Teunis Her-
manus Haagen, 74 j., aan de
Neude.
Levenloos aangegeven Zoon (on-
echt).
26. Wijnanda Legue, 4 j. en 3 m.,
Korte Smeesteeg.
28. Hendrik Bernardus van der Tien,
60 j., Lauwersteeg.
Johannes van Essen, ongeh., 20
j., Stroosteeg.
29. Levenloos aangegeven Dochter van
Jan Lamfers, Hardebollestraat.
Catharina Hendriks, 2 m., Dom-
trans.
- Elisabeth Maria van der Werff, 2 j.
en 6 m., Aan boord van eene
Schietschuit.
- Elisabeth Scherpenseel, 12 d.,
Roodebrug.
- Levenloos aangegeven Dochter van
Dirk Leunen, Lauwenrecht.
30. Antonius van Ballegoij, 5 m.,
Begijnenhof.
Levenloos aangegeven Dochter van
Johan Michiel Muller, Lange
Lauwerstraat.
- Jacoba Elisabeth Gardner, ongeh.,
66 j., Regulierbrug.
- Cornelia van Rijn, huisvr. van
Volkert van Niekerken, 77 j.,
Achter de Koekkoek.
- Petronella van der Sluijs, ongeh.,
62 j., Florasteeg.
- Willem Cornelis Adrianus Filet,
circa 7 m., buiten de Weerd.
31. Levenloos aangegeven Zoon (on-
echt).
Levenloos aangegeven Zoon van
Hendrik Cronselaar, Rijnstraat.
Johannes Hendrikus Schuwer, 3
m., Naauwe Watersteeg.

OVERLEDENEN 92.

Ziekten en Toevallen waaraan de Overledenen gestorven zijn :

Doodgeboren.	13.	Transport.	79.
Beroerte.	5.	Groep.	2.
Tering.	23.	Water.	4.
Stuipen.	12.	Ontsteking in de Hersenen.	1.
Borstkwaal.	6.	Longziekte.	1.
Verval van krachten.	12.	Diarrhee.	1.
Klierziekte.	3.	Overreden.	1.
Koortsen.	3.	Hartziekte.	1.
Keelziekte.	1.	Hoofdwond.	1.
Tanden.	1.	Ontsteking in de keel.	1.
	79.		92.

Het getal der Jaren , hetwelk de Overledenen bereikt hebben , is als volgt :

	Mann.	Vr.	Tot.		Mann.	Vr.	Tot.
Doodgeboren	6	7	13.	Transport.	36	33	69.
Beneden het jaar.	10	5	15.	Van 50 tot 60 jaar.	4	2	6.
Van 1 tot 10 jaar.	8	8	16.	» 60 » 70 »	2	5	7.
» 10 » 20 »	2	4	6.	» 70 » 80 »	»	3	3.
» 20 » 30 »	4	4	8.	» 80 » 90 »	3	2	5.
» 30 » 40 »	1	2	3.	» 90 » 100 »	»	2	2.
» 40 » 50 »	5	3	8.				
	36—33—69.				45—47—92.		

VERKOCHE VASTE GOEDEREN ENZ.

Den 4 October 1843, door den Notaris M. WIGMAN.

N°. 1. 84 Bunders, 71 Roeden, 38 Ellen Bouw- en Boschland etc., gelegen onder de Gemeente Woudenberg, bij Zeist. Verkocht voor f 11,300.

N°. 2. 37 Bunders, 56 Roeden, 33 Ellen zoo Boschland als Heidegrond en Weg. Verkocht voor f 3,900.

N°. 3. 34 Bunders, 9 Roeden, 74 Ellen zoo Bouw- en Boschland als Heidegrond en Weg. Opgehouden voor f 4,500.

Denzelfden Datum, door den Notaris H. VAN OMMEREN.

N°. 1. Een Heerenhuis, Erf, Kelders en Kluizen, staande aan de Oostzijde van de Nieuwe Gracht, nabij den voormaligen Plompentoren, wijk H, N°. 676. Verkocht voor f 4,750.

N°. 2. Een Heerenhuis, met Plaats en Tuin, staande aan de Oostzijde van de Keijzerstraat of Vuitensloot, wijk G, N°. 468. Opgehouden voor f 4,400.

Den 11 October 1843, door den Notaris G. H. STEVENS.

Eene kapitale hechte sterke en weldoortimmerde Heerenhuizinge met arduinsteenen gevel en ijzer hek, van ouds genaamd ter Aa of de Huizinge van Assendelft, staande en gelegen aan de Nieuwe Gracht, op den Drift, wijk H, N°. 619. Verkocht voor f 23,600.

Denzelfden Datum, door den Notaris J. H. VAN SCHERMBEEK.

N°. 1. Een kapitaal hecht sterk en weldoortimmerd Huis, staande aan de Noordzijde van het Domskerkhof, wijk F, N°. 298. Verkocht voor f 6,100.

N°. 2. Een hecht weldoortimmerd en logeabel Huis, aan de Westzijde van de Oude Gracht, nabij de Weesbrug, wijk B, N°. 22. Verkocht voor f 4,900.

Denzelfden Datum, door de Notarissen J. H. VAN SCHERMBEEK en J. C. DWARS.

N°. 1. Vier Bunders, 34 Roeden, 60 Ellen Weiland, gelegen onder de Gemeente Ouden Rijn, nabij den Taatschen Molen. Verkocht voor f 3,020.

N°. 2. Drie Bunders, 16 Roeden Hooiland, gelegen onder Heikop, tusschen de IJlandsche Wetering en Heikopperkade. Verkocht voor f 1,005.

N°. 3. Acht Bunders, 43 Roeden, 86 Ellen Wei- en Tuinland, gelegen onder de Gemeente Westbroek, in het Sec. Verkocht voor f 2,500.

N°. 4. Vier Bunders, 36 Roeden, 53 Ellen Weiland, Weg en Water, gelegen als voren. Verkocht voor f 1,200.

N°. 5. Zes Bunders, 76 Roeden, 80 Ellen Wei- en Tuinland en Strookje Heide, gelegen als voren. Verkocht voor f 925.

N°. 6. Twee Bunders, 25 Roeden, 50 Ellen Weiland, gelegen als voren. Verkocht voor f 565.

Denzelfden Datum, door den Notaris J. C. DWARS.

N°. 1. Een Huis, waarin sedert onheugelijke jaren de Grutterij is, en nog wordt uitgeoefend, staande buiten de Tolsteeg-Barriere, wijk K, N°. 198.

N°. 2. Een Huis, zuidwaarts naast het voorgaande Perceel, wijk K, N°. 198 bis. N°. 1 en 2. opgehouden voor f 9,995.

N°. 3. Vier Woningen, staande in de Steeg noordwaarts, naast het Perceel N°. 1, wijk K, N°. 198, a, b, c en d. Verkocht voor f 1,195.

N°. 4. Een Huis, aan de Westzijde van de Twijstraat, wijk B, N°. 167. Opgehouden voor f 2,000.

Den 18 October 1845, door de Notarissen N. DE GRAAF en Mr. C. G. DE BALBIAN VAN DOORN.

Een Boomgaard, met zes Woningen, Koestal, Schuur en Aanhooren, gelegen onder Catharijne, aan den Singel, de Huizen, L. N°. 110, 111, 112, 113, A. 214, en B. 214. Verkocht voor f 8,600.

Denzelfden Datum, door den Notaris J. H. VAN SCHERMBEEK.

Een Huis, Erf en Grond, gelegen te Utrecht, aan de Oostzijde van den Springweg, bij de Visschersteeg, wijk E, N°. 231. Verkocht voor f 2,520.

Denzelfden Datum, door den Notaris C. J. NAGTGLAS.

Eene dubbele Heerenhuizinge met Erf en Grond, staande aan de Noordzijde van de Heerenstraat, wijk F, N°. 447. Verkocht voor f 7,050.

Denzelfden Datum, door den Notaris M. WIGMAN.

N°. 1. De Hofstede, genaamd Knodsenburg, bestaande in eene hechte Bouwmanswoning etc., benevens 2 Bunders, 78 Roeden, 44 Ellen Boomgaardland en Tuingrond, gelegen onder Catharijne, in de Hooge en Lage Weide. Verkocht voor f 23,520.

N°. 2. Vijf Bunders, 73 Roeden, 20 Ellen Weiland, over de Plaats Jaffa.

N°. 3. Twee Bunders, 36 Roeden, 10 Ellen Weiland.

N°. 4. Twee Bunders, 97 Roeden Weiland.

N°. 5. Vier Bunders, 84 Roeden, 50 Ellen Weiland.

N°. 6. Een Bouwmanswoning met Koe- en Paardenstalling, wijk L, N°. 130 etc. met 3 Bunders, 90 Roeden, 58 Ellen Wei-, Boomgaardland en Tuingrond. Verkocht voor f 5,450.

Den 25 October 1845, door den Notaris Mr. H. A. R. VOSMAER.

Eene kapitale net betimmerde dubbele Heerenhuizinge, staande op den Hoek van de Domsteeg, wijk F, N°. 307^a. Verkocht voor f 7,250.

TAFEL

VAN

WEERKUNDIGE WAARNEMINGEN,

In de maand OCTOBER 1845,

GEDAAN AAN HET

CHEMISCH LABORATORIUM

VAN

's Rijks Vee-Artsenijschool te UTRECHT,

ONDER TOEZIGT VAN DEN HOOGLEERAAR

P. J. I. de Fremerlj.

NB. De Waarnemingen geschieden des morgens te 9, des middags te 12, des namiddags te 3 en des avonds te 9 uren.

DATUM.	BAROMETER IN MILLIMETERS.			THERMOMETER IN 100°.				WINDSTREEK 's MIDD. te 12ur.	WEERSGESTELDH. 's MIDD. 12 UREN.
	9ur.	12u.	3ur.	9ur.	9ur.	12u	3ur.		
1	762	763	763	763	125	134	135	8	N. W. Bewolkt.
2	759	759	759	759	14	154	16	142	W. Betrokken.
3	756	756	755	755	163	197	198	172	W.Z.W. idem.
4	755	756	755	755	16	175	172	118	W. idem.
5	760	761	763	764	128	129	127	93	N. idem.
6	763	761	758	755	87	115	117	109	O. Eenigz. bewolkt.
7	752	753	753	753	124	147	147	11	Z. O. Bewolkt.
8	753	752	751	750	107	118	118	88	Z.Z.O. Regenachtig.
9	753	749	749	749	12	134	15	114	Z. Vweinig bewolkt.
10	753	754	753	754	9	127	132	84	Z. O. idem.
11	752	752	751	755	88	107	122	98	O. Betrokken.
12	762	764	766	770	116	134	118	68	N. W. Vweinig bewolkt.
13	774	775	776	777	86	125	119	59	O. idem.
14	778	778	777	777	68	122	13	64	idem. Helder.
15	773	772	770	768	65	103	108	56	Z.O.O. idem.
16	764	764	764	766	79	88	127	8	Z. idem.

DATUM.	BAROMETER IN MILLIMETERS.				THERMOMETER IN 100°.				WINDSTREEK SMIDD. te 12 UR.	WEERSGESTELDH. 's MIDD. 12 UREN
	gur.	12u.	3ur.	gur.	gur.	12u.	3ur.	gur.		
17	765	764	764	762	9	12	116	112	W.N.W.	Bewolkt.
18	764	764	764	764	14	14	134	132	idem.	Betrokken.
19	769	770	768	766	124	13	11	125	idem.	Bewolkt.
20	762	762	761	761	12	122	12	10	idem.	Regenachtig.
21	765	767	767	770	10	114	10	96	N. W.	Bewolkt.
22	772	772	772	775	118	124	119	92	N.W.N.	idem.
23	776	777	777	777	114	122	117	97	N. W.	Betrokken.
24	776	775	774	771	10	12	106	46	N.w.w.	Bewolkt.
25	768	768	768	771	54	119	118	93	W.	idem.
26	772	770	769	769	7	97	10	54	idem.	Betrokken.
27	764	763	763	764	86	107	102	10	idem.	Bewolkt.
28	763	764	764	764	116	13	112	10	idem.	idem.
29	764	765	764	763	93	112	119	62	Z.	Betrokken.
30	762	762	762	764	72	104	118	98	Z.Z.W.	Helder.
31	767	767	766	768	108	122	122	62	O.	Betrokken.
	7566	7564	7559	7557	1244	1430	1456	1110	GEMIDDELDE WAARNEMING	
	7663	7665	7661	7666	976	1192	1204	894	Van den 1 ^{en} . tot den 10 ^{en} .	
	7680	7681	7678	7687	937	1155	1120	823	10 ^{en} . — 20 ^{en} .	
									20 ^{en} . — 31 ^{en} .	

- 3 's namiddags weinig regen.
 4 's middags regen.
 5 's morgens vroeg regen, 's middags idem.
 8 's morgens en 's middags regen.
 9 's avonds regen.
 10 's avonds een weinig regene
 11 's middags en 's avonds regen.
 13 's morgens een weinig regen.
 16 's morgens tot 's middags mist en weinig regen.

- 17 's avonds een weinig regen.
 18 's middags regen.
 19 winderig.
 20 's avonds wind.
 21 's middags een weinig regen.
 22 's middags regen.
 25 's avonds weinig regen.
 27 's avonds regen.
 30 's middags regen.
 31 's morgens mistig.

Algemeen gemiddeld, Barometer 763,5, Thermometer 11,28.

STAND DES WATERS,
 te VREESWIJK in de Rivier DE LEK.

1 October 1845.	onder Nulpeil.
45	4 el 32 duim.
31	2 - 97
	4 - 22

Naamlijst

DER

GEBORENEN, HUWELIJKEN EN OVERLEDENEN

BINNEN UTRECHT, IN DE MAAND NOVEMBER 1845.

Geborenen

op den

1. **November.** Nicolaas Bernardus, Z. van Nicolaas Jan Francois Wersel.
Clasina Petronella, D. van Franciscus Henricus Ebbing.
Anna, D. van Hendricus Johannes van Druijnen.
2. Jan Jacob, Z. van Antonij Klaversteijn.
Johannes Marinus, Z. van Cornelis Wernard van Voorst van Beest.
Wilhelmina, D. van Cornelis van der Linden.
Johannes Cornelis, Z. van Johannes Cornelius van den Braak.
3. Johanna Elisabeth, D. van Thimotheus van der Steen.
Hubertine Jacoba Joanna, D. van Joannes Trip.
Hermine, D. van Wilhelmus Paap.
Christina Arnoldina, D. van Cornelis Buijs.
Cornelis Lodewijk Coenraad, Z. van Johannes Jacobus Augustinus.
Gerrendina en Wilhelm, D. en Z. van Joseph Kist.
Matje, D. van Cornelis van Elzen.
5. Catharina, D. van Cornelis Zigtman.
Judith Catharina, D. van Geurt van Kuijk.
Johanna Petronella, D. van Hermanus van der Sluijsen.
Hendrika, D. van Hendrik Chle.
Hubertus Jacobus, Z. van Hendrik de Vos.
Maria Theodora, D. van Johannes Vlok.
6. Bougina Theodora, D. van Jacobus van Essenberg.
Helena Johanna, D. van Johannes Eijtinger.
Elize Catherine Wigardine, D. van Jonkheer Ernestus Pestors.
Maria, D. van Rutgerus van den Bedem.
Wilhelmina, D. van Christiaan Philips.
7. Anna Sophia, D. van Gerrit van Dorssen.
Adriana, D. van Joannes van Dijk.
Carolina Johanna, D. van Johannes Carel Bakker.
Julianus Bernardus, Z. van Julianus van der Toom.
Sophia Jacoba Wilhelmina, D. van Mr. Jacob Anne Grothe.
Wilhelmus Willebrordus, Z. van Stephanus van de Bilt.

- Johannes Josephus, Z. van Johannes Franciscus Jozeph Kuster.
8. Evert Jan, Z. van Gerrit Aalten.
Clasina Maria, D. van Nicolaus Kok.
Johannes, Z. van Johannes Vos.
Franciscus Johannes, Z. van Arnoldus Engel.
9. Gijsbertus Wilhelmus, Z. van Hendrikus Leemans.
Jan, Z. van Dirk van der Tier.
Gerardus, Z. van Johannes Servatius van Wijk.
Jenneke Reinira, D. van Egbertus Henderikus van Gaalen.
10. Adriana Hendrina, D. van Albertus Du Pree.
Elisabeth Johanna Barendina, D. van Barend Linschoten.
11. Eduard Johan Pieter, Z. van Hendrik Bitter.
Dirk, Z. van Dirk van Leeuwen.
12. Gerritje, D. van Cornelis van Zwol.
Elisabeth, D. van Hendrik van Soest.
13. Gerard Esaie Gijsbert, Z. van Christoffel Tongeren van Vlissingen.
Maria, D. van Willem Roerhorst.
Johannes Henricus, Z. van Johannes Alma.
Gijsbertus, Z. van Gerrit Agterberg.
Marinus Johannes, Z. van Thomas van Lier.
14. Anthonia, D. van Johannes van Wijk.
Willem Franciscus Adrianus, Z. van Frans Willem Berenbak.
Johanna Gerdina, D. v. Gerrit Hak.
- Anna Catharina, D. van Hermannus Bergman.
- Pierre Louis, Z. van Adolphus Pieter Boellaard van Tuijl.
15. Cornelia Huberta, D. van Gerrit van Soest.
Josina, D. van Hendrik Franken.
16. Wilhelmus, Z. van Dirk Smits.
17. Maria, D. van Andries Spithout.
Gerarda, D. van Lenard Hendrikus Meij.
Nicolaas, Z. van Nicolaas Ras.
Salomon, Z. van Izak Manheim.
Hermine Theodalinde Emilie Virginie, D. van Friedrich Hermann Geuer.
18. Samuel Gerardus, Z. van Arie Romijn.
Daniel, Z. van Jacobus van Beest.
Barendina, D. van Antonie Verheul.
Lambertus Franciscus, Z. van Jacobus de Zwart.
19. Johannes Jacobus, Z. van Jacobus Beijrends.
Henriette Petronella Aletta, D. van Carolus Josephus Burgers.
Elisabeth Maria, D. van Dirk Smaling.
20. Willemina Everdina, D. van Coenraad van der Horst.
Geertuida, D. van Izak van Buren.
Angenita Hendrika, D. van Hendrik Engelbarts.
Karel George, Z. van Hendrik Matthias Hermelink.
Maria, D. van Albertus Knippers.
Daatje, D. van Daniel Wagevoort.

- Ludewina Maria, D. van Andries
Michaël Buis.
21. Johanna, D. van Christiaan Jorg.
Dorothea Maria, D. van Nicolaas
Wilhelmus Schaaps.
22. Anna Maria, D. van Johann Jacob
Spangenberg.
Anthonia, D. van Jacobus van
Kesteren.
Rijk, Z. van Pieter Jacobse Das.
23. Johannes Martinus, Z. van Karel
Frans Kleian.
Cornelis Johannes, Z. van Jan
Hendrik Hoendervanger.
Bernardus, Z. van Gijsbertus van
der Steen.
Aletta, D. van Joannes van Zeijl.
24. Johannes, Z. van Willem Chris-
tiaan van Dulst.
Rijuhard, Z. van Mr. Pieter de
Beaufort.
Jan Nicolaas, Z. van Pieter Marcus
Luca.
27. Johannes Hendrik, Z. van Willem
Johannes Westdijk.
- Hendrika Petronella, D. van Jo-
hannes Nahuijsen.
Wilhelmina Theodora, D. van Fre-
dericus Leo van Blaricum.
28. Gerardus Gijsbertus Hendrikus,
Z. van Jan van der Kieft.
Louis Nicolas Seraphin, Z. van
Nicolaas Bernard Louis van
Voorst.
29. Lijdia Maria Elisabeth, D. van Ad-
rianus Baas.
David, Z. van Petrus van Wijk.
Anthonius, Z. van Jacobus Drie.
Anthonia, D. van Dirk van der
Wijs.
Elisabeth, D. van Stephanus Ber-
nardus Vink.
Helena Johanna, D. van Leendert
Bernardus Vrijhoef.
30. Dirk, Z. van Kornelis Daniel de
Haas.
Gesina Petronella, D. van Hendrik
Brouwer.
Gerardus Johannes, Z. van Johan-
nes Westers.

GEBORENEEN 421, waaronder 15 Onechten. Tweelingen 4.

Voltrokken Huwelijken

op den

5. **November.** Justus Johannes
van Leeuwen, Kamerbehangen,
24 j. en Wilhelmina Adriana
Augustinus, Dienstmeid, 25 j.
Jacobus van den Bol, Smid, 28 j.
en Cornelia de Meijere, zonder
beroep, 33 j.
- Rijnier Meijer, Turfdrager, 28 j.
en Elisabeth de Jongh, zonder
beroep, 32 j.
Hermanus Adrianus van Kooten,
Tuinman, 25 j. en Alida Corne-
lia de Waal, Dienstmeid, 25 j.
Daniel van Leeuwaarden, Bediende,

- 29 j. en Christina Reinboud, Dienstmeid, 25 j.
- Cornelis Spierenburg, weduenaar, Schipper, 40 j. en Wilmina Dirkinna Mooij, Dienstmeid, 29 j.
- Gerrit Mars, Smid, 27 j. en Catharina Johanna Anders, Werkster, 21 j.
- Bart van der Kaaij, Schipper, 24 j. en Jannigje Gentenaar, weduwe, zonder beroep, 41 j.
- Pieter Marie Edouard Gevers Deijnoot, 29 j. en Maria Clarant, beide zonder beroep, 25 j.
- Jacobus van Rossum, Timmerman, 22 j. en Johanna Duijveman, Dienstmeid, 26 j.
6. Theodorus Johannes van der Veer, Apotheker, 23 j. en Sophia de Brieder, zonder beroep, 26 j.
12. Cornelis Bernardus Ensie, Smid, 23 j. en Johanna Kelm, Dienstmeid, 26 j.
- Johannes Jacobus Smeijer, Werkman, 24 j. en Cornelia Antonia Vermeulen, Dienstmeid, 21 j.
- Hendrik van der Waa, Schilder, 29 j. en Belegie Streef, Dienstmeid, 29 j.
- Cornelis Adelaar, Schoenmaker, 25 j. en Hendrica Ras, Dienstmeid, 24 j.
- Johannes Hermanus Hoonsakker, 24 j. en Mechtel van der Slot, beide zonder beroep, 23 j.
- Adrianus Baas, Huisschilder, 30 j. en Antonia Godde, zonder beroep, 22 j.
- Johannes Jacobus Milders, Broodbakker, 25 j. en Anthonia Catharina Welle, Naaister, 29 j.
19. Hermanus Lancee, Knoopemaker, 23 j. en Cornelia Gamelkoort, Werkster, 20 j.
- Willem Mulder, Commies bij de Stedelijke Belasting, 32 j. en Cornelia Johanna van Oort, zonder beroep, 36 j.
- Anthonie Johannes Helmond, Agent van Policie, 30 j. en Wilhelmina Maria Heijdelaar, Dienstm., 30 j.
- Jacobus van Klarenbosch, Slagter, 24 j. en Jacoba Blom, zonder beroep, 21 j.
- Hendricus van Gorkum, Smid, 18 j. en Johanna Cubes, Werkster, 25 j.
- Franç Jobels, weduenaar, Schoenmaker, 30 j. en Piternella van Leeuwen, Dienstmeid, 30 j.
- Glaudie van Zantwijk, Timmerman, 28 j. en Johanna Steijgeman, zonder beroep, 21 j.
- Wilhelmus Kempkes, weduenaar, Smid, 30 j. en Anna Maria Elisabeth van Rijnsoude, weduwe, 42 j.
26. Jan Willem Hoegen, Winkelier, 23 j. en Hendrika de Heger, zonder beroep, 23 j.
- Pieter Abbink, wettig gescheiden, Timmerman, 32 j. en Gijsberta Tulp, zonder beroep, 22 j.
- Cornelis van Luijn, Kleerbleeker, 18 j. en Antonia van der Poel, Dienstmeid, 22 j.

Alexander Levie van Gelder, Koopman, 46 j. en Betje Koopman, weduwe, Koopvrouw, 44 j.

Dirk van Lokhorst, Kunstschilder, 27 j. en Ida Petronella van Bruggen, zonder beroep, 31 j.

Antoine van Munster, Conducteur, 32 j. en Maria Anna Lucia Kemperman, Dienstmeid, 22 j.

Adrianus Vernooij, Landbouwer, 26 j. en Maria Elisabeth Meijer, zonder beroep, 27 j.

TE ZAMEN 35 PAREN.

Overledenen

op den

1. November. Theodorus van Merwijk, 20 j., Hospitaal.

Catharina Poessenouw, huisvr. van Theodorus Vierbergen, 46 j., Achterstraat.

2. Johanna Maria Uittenbosch, 1 j. en 9 m., aan 't Zand.

Wilhelmina Johanna Catharina van Maarseveen, ongeh., 17 j. en 3 m., onder Wittevrouwen.

Johanna Bax, 11 m., Geertruidasteeg.

3. Berend Hermen van der Gronden, ongeh., 19 j. en 11 m., Lange Jansstraat.

Wijnanda Maria Theodora Koning, huisvr. van Hendrik Jan Koning, circa 37 j., Steenweg.

Cornelia Lancee, wed. van Nicolaas van Heerden, 49 j., Jufferstraat.

4. Alberta Gosuina Margaretha van Groeneveldt, ongeh., 24 j., Jacobiekerksteeg.

Levenloos aangegeven Dochter van Christianus Hardi, Vissersteeg. Frans Harting, 1 m., Regulierbrug.

Hendrikus Kanne, weduwnaar, 88 j., Jansbrug.

Jan van Arkel, 5 m., onder Catharijne.

5. Marinus Vermeer, weduwnaar, 73 j., Vissersteeg.

Gerritje Hazendonk, 9 m., Korte Smeesteeg.

Cornelia Maria Eijndhoven, ongeh., 50 j., Mariaplaats.

6. Levenloos aangegeven Zoon van Gijsbertus de Gijt, aan de Helling.

7. Gerarda Rijnbergen, 11 m., aan 't Zand.

Willem van der Wolk, 1 j. en 9 m., Lauwenrecht.

Johannes Smit, weduwnaar, 82 j., Zeedijk.

Levenloos aangegeven Zoon (onrecht).

8. Jacob van den Dorpe, 14 d., Pauwsteeg.

9. Johanna Bouman, huisvr. van Cornelis Colmbijn, 63 j., Predikheerenstraat.

- Johanna Wilhelmina Boscher, huisvr. van Godefridus Hendrikus Haak, 67 j., Potterstraat.
10. Anna Maria Kolsbach, wed. van Joannes van Laar, 63 j., Kleine Eliensteeg.
Catherine Michel, huisvr. van Louis Gilain, 67 j., Rijnkade.
Cornelis Jansen, 37 j., Lange Nieuwstraat.
11. Josina Eleonora van Driel, 2 m., Korte Minnebroederstraat.
Margaretha van Zomeren, wed. van Bernardus van der Plaats, 69 j., Watersteeg.
Helena Jansen, 28 j., Kerksteeg.
Levenloos aangegeven Zoon van Hendrikus de Winter, Lange Smeesteeg.
12. Arnolda Maarschalkerweerd, huisvr. van Gerardus van Doorn, 37 j., Vrouwjuttestraat.
Arnoldus Johannes Stomp, circa 4 m., Biltstraat.
Hendrikus Johannes van Laar, 5 m., Koestraat.
13. Wijnand Pontier, 1 j. en 3 m., Volraadsbrug.
Hendrik Bitter, geh., 37 j., Walst.
Ernst Francis Pitloo, ongeh., 30 j., Nicolaikerkhof.
Levenloos aangegeven Zoon van Johannes van der Vlis, Lange Viesteeg.
14. Johannes Verkerk, geh., 63 j., Oudkerkhof.
Dirk Hubrecht Fulker, 1 m., Buurkerkhof.
- Johanna Maria van Veen, 2 j. en 4 m., Kromme Rijn.
Johanna Smits, circa 4 j., Singel, buiten de Weerd.
Levenloos aangegeven Dochter van Jacob Ruigrok, Jufferstraat.
Ludovicus Overgoor, 15 d., Korte Watersteeg.
15. Lambertus Johannes Slijkhuizen, 13 d., Mariaplaats.
Egbertus Johannes Overdijk, circa 11 m., Lange Nieuwstraat.
16. Theodorus Rijnders, 6 m., onder Tolsteeg.
Cornelia Hoorenman, 3 j. en 9 m., buiten de Weerd.
Franciscus Johannes Engel, 8 d., Zuilensteeg.
Clazina Hartman, wed. van Jacob Christiaan de Graaf, 88 j., Boothstraat.
17. Abraham Hendrik Snelleman, geh., 41 j., te Rotterdam.
Adrianus Johannes van Riel, circa 1 m., Elisabethstraat.
18. Berhart Hendrik Wilhelm Lambrechts, 21 j., Kromme Nieuwe Gracht.
Jenneke Reinira van Gaalen, 9 d., Veenstraat.
19. Jansje Rempkens, 3 m., onder Catharijne.
20. Petrus Hasebos, geh., 46 j., Tuinstraat.
Alida Christina Heitz, 9 m., Lange Nieuwstraat.
21. Aletta Picard, wed. van Jan Bidders, 33 j., Molenwerf.

- Aaltje Windhouwer, huisvr. van Hendrikus de Winter, 29 j., Lange Smeesteeg.
- Alletta van den Berg, huisvr. van Jan Willem Verburgt, 52 j., Potterstraat.
- Johanna Catharina Bijlaard, ongeh., 26 j., Viebrug.
22. Maria Elisabeth Verhoeven, wed. van Adrianus Houtkamp, 58 j., Mijlpoort.
- Johannes van Oort, weduenaar, 41 j., buiten de Weerd.
- Jacoba van der Steen, 1 j. en 7 m., Hogeweerd.
- Joanna van Breukelen, huisvr. van Paulus Willebrordus Woertman, 46 j., Jufferstraat, G.
- Sara Eskes, wed. van Gijsbert de Raadt, 66 j., Bemuurde Weerd.
- Gijsbertus van den Bogaard, geh., 60 j., Stroosteeg.
23. Johannes Martinus Deuvelingen, 1 j. en 11 m., onder Tolsteeg.
- Hermanus Johannes Bergman, 3 j. en 6 m., Willemkazerne.
- Karel van Vliet, 7 m., Fockestraat.
- Levenloos aangegeven Dochter van Johannes Sakkers, Florasteeg.
- Mr. Hendrik Wolter van Hengst, geh., 43 j., Muntstraat.
- Levenloos aangegeven Dochter (onrecht).
- Levenloos aangegeven Dochter van Joannes Dijkhorst, Tuinstraat.
24. Levenloos aangegeven Zoon van Cornelis Martinus Borgers, onder Catharijne.
- Johanna van Schaik, 11 j. en 9 m., Geertruidasteeg.
- Levenloos aangegeven Dochter van Johannes Overbeek, Achterweg.
- Joseph Maiër, geh., 39 j., Schoutensteeg.
25. Johannes Gerardus Wiekenkamp, circa 3 j., Roodebrug.
- Adrianus van der Neut, 6 m., Pelmolenstraat.
- Theodorus van Nieuwkerk, geh., 67 j., onder Catharijne.
- Geertruij Collet, wed. van Hendrik van Uijden, 87 j., Steenweg.
- Adriana Vermeer, wed. van Abram van Heerdt, 73 j., Kleine Eliensteeg.
- Wilhelmina Clasina van Muijen, wed. van Willem Verbeek, 74 j., Nieuwe Gracht.
- Willem Arnoldus Snijders, 1 j. en 2 m., Jufferstraat, G.
26. Johannes Albertus Mulder, ongeh., 21 j., Korte Smeesteeg.
- Abraham Picard, 6 m., Molenerf.
- Johanna Maria van Kampen, wed. van Jan Vermeer, 87 j., buiten de Weerd.
27. Anna Maria Spangenberg, 5 d., Lange Nieuwstraat.
- Martinus Jacobus van Garderen, geh., 37 j., Nicolaikerkhof.
- Johannes Anthonie Roos, 3 m., Loefbergmakerstraat.
28. Geertruida Leusde, wed. van Pieter van Ochten, 60 j., op de Hoogt.

- Johanna van Duuren , wed. van
Cornelis Cornelder , 82 j. , Ger.
Diak. Oude Mannen- en Vrou-
wenhuis.
- Joanna Urbanus , huisvr. van Ri-
chardus Janssen , 60 j. , Lange
Jansstraat.
- Wilhelmina Theodora van Schaik ,
3 m. , Lollestraat.
- Cornelis Wilhelmus Giesen , circa
4 m. , Nieuwe Gracht.
- Geertruida van Donk , huisvr. van
Hermanus Linschoten , 69 j. ,
Predikheerenstraat.
- 29.** Elisabeth Schults , wed. van Rut-
gerus Adolphus de Man , 81 j. ,
Nicolaisteeg.
- Hermanus van Ginkel , geh. , 44
j. , onder Tolsteeg.
- Jacoba Otto , circa 12 j. , Teling-
straat.
- Pieter van der Wolk , geh. , 53 j. ,
Wed.
- Hendrik Cornelis de Bond , circa
11 m. , Keukenstraat.
- Peter van Groeningen , geh. , 43
j. , Viebrug.
- 30.** Levenloos aangegeven Zoon van
Gerrit Welbergen , Lange Nieuw-
straat.

OVERLEDENEN 104.

Ziekten en Toevallen waaraan de Overledenen gestorven zijn:

Doodgeboren.	12.	Transport.	90.
Beroerte.	2.	Ontsteking aan de ingewanden.	1.
Tering.	22.	Pleuris.	1.
Stuipen.	16.	Roodvonk.	2.
Borstkwaal.	8.	Zuur.	4.
Verval van krachten.	11.	Kinderziekte.	1.
Klierziekte.	2.	Verdronken.	1.
Koortsen.	6.	Leverziekte.	1.
Tanden.	2.	Diarrhee.	1.
Groep.	1.	Beklemd breuk.	1.
Waterzucht.	8.	Gebrek aan de blaas.	1.
	<u>90.</u>		<u>104.</u>

Het getal der Jaren, hetwelk de Overledenen bereikt hebben, is als volgt:

	Mann.	Vr.	Tot		Mann.	Vr.	Tot.
Doodgeboren	6	6	12.	Transport.	45	33	78.
Beneden het jaar.	18	9	27.	Van 50 tot 60 jaar.	1	4	5.
Van 1 tot 10 jaar.	6	5	11.	» 60 » 70 »	3	8	11.
» 10 » 20 »	1	3	4.	» 70 » 80 »	1	2	3.
» 20 » 30 »	3	4	7.	» 80 » 90 »	2	5	7.
» 30 » 40 »	5	3	8.	» 90 » 100 »	»	»	»
» 40 » 50 »	6	3	9.				
	<u>45</u>	<u>33</u>	<u>78.</u>				<u>82-52-104.</u>

VERKOCHE VASTE GOEDEREN ENZ.

Den 15 November 1845, door den Notaris G. H. STEVENS.

N°. 1. Eene Huizinge met Erf, Grond, Plaats of Tuin en Bekluisde Kelder, gelegen aan de Vischmarkt, wijk F, N°. 103, van ouds genaamd *de Meermin*. Verkocht voor *f* 3,060.

N°. 2 à 7. Zes nieuw gebouwde Kameren of Woningen, binnen Utrecht, aan de Geertekerk, op het Kleine Geertekerkhof, wijk B, N°. 462. Ogehouden voor *f* 2,970.

Denzelfden Datum, door den Notaris J. H. VAN SCHERMBEEK.

N°. 1. Een aanzienlijk hecht sterk weldoortimmerd Heerenhuis met Tuin, Koetshuis en Stalling, gelegen aan de Oostzijde van de Nieuwe Gracht, op den Drift, wijk H, N°. 618. Verkocht voor *f* 20,000.

N°. 2. Een Huis, Erf en Grond, gelegen aan de Westzijde van de Rietsteeg, wijk G, N°. 450. Verkocht voor *f* 1,650.

Den 18 November 1845, door den Notaris H. DUIJFJES.

N°. 1. Een bijzonder net ingerigt Winkelhuis met Erf en Grond, gelegen aan de Westzijde van de Twijstraat, wijk B, N°. 175. Ogehouden voor *f* 3,900.

N°. 2. De Opstal van een Gebouw ingerigt tot Woonhuis, Kantoor en Magazijn, gelegen aan het Plantsoen, onder de Linden, wijk A, N°. 927. Verkocht voor *f* 390.

Den 29 November 1845, door den Notaris N. DE GRAAF.

N°. 1. Het Logement, genaamd *de Drie Roskammen*, met deszelfs Stalling, staande en gelegen Achter het Vleeschhuis, wijk H, N°. 572. Verkocht voor *f* 5,100.

N°. 2. Een hecht sterk en onlangs bijna geheel nieuw gebouwd Huis, gelegen aan de Voorstraat, op den Hoek der Hardebollenstraat, wijk H, N°. 467. Niet geveild.

TAFEL

VAN

WEERKUNDIGE WAARNEMINGEN,

In de maand NOVEMBER 1845,

GEDAAN AAN HET

CHEMISCH LABORATORIUM

VAN

's Rijks Vee-Artsenijschool te UTRECHT,

ONDER TOEZICHT VAN DEN HOOGLEERAAR

P. J. I. de Fremerlj.

NB. De Waarnemingen geschieden des morgens te 9, des middags te 12, des namiddags te 3 en des avonds te 9 uren.

DATUM.	BAROMETER IN MILLIMETERS.				THERMOMETER IN 100°.				WINDSTREEK S. MIDD. 12 UUR.	WEERSGESTELD. 'S MIDD. 12 UREN.
	9ur.	12n.	3ur.	9ur.	9ur.	12n.	3ur.	9ur.		
1	767	762	767	767	42	82	97	61	N. O.	Mistig.
2	768	768	769	772	85	98	98	23	O.	Wenig betrokk.
3	773	773	774	774	17	7	68	08	idem.	Helder.
4	774	772	771	769	15	7	55	18	idem.	idem.
5	764	762	762	763	08	6	86	44	idem.	idem.
6	760	759	758	755	4	82	88	72	idem.	idem.
7	756	756	757	758	102	138	133	84	Z. O.	Betrokken.
8	755	755	755	754	93	138	131	96	O.	Wenig bewolkt.
9	755	755	754	754	112	126	132	102	idem.	Bewolkt.
10	753	753	753	753	104	116	102	54	Z. W.	idem.
11	750	751	750	749	6	88	84	10	O.	idem.
12	752	753	754	754	84	108	68	46	Z.	idem.
13	755	755	754	757	46	86	88	7	idem.	idem.
14	765	765	764	764	84	104	92	64	N. O.	idem.
15	764	765	764	764	48	7	64	46	O.	Betrokken.
16	760	759	756	751	48	58	61	58	Z.	Mistig.

DATUM.	BAROMETER IN MILLIMETERS.				THERMOMETER IN 100°.				WINDSTREEK 'S MIDD. te 12 UR.	WEERSGESTELDHD. 'S MIDD. 12 UREN
	9ur.	12a.	3ur.	9ur.	9ur.	12a.	3ur.	9ur.		
17	747	748	747	751	8a	88	5a	6a	Z.Z.W.	W weinig regen.
18	749	747	745	748	68	7a	86	9	Z.	Regen.
19	747	746	745	744	86	108	9	10a	N.O.N.	Bewolkt.
20	744	745	746	748	9a	108	76	6a	O.	idem.
21	752	752	751	751	64	84	7a	64	idem.	idem.
22	745	749	751	754	68	7a	58	5	N.W.O.	idem.
23	754	755	756	760	4	54	58	3	W.	idem.
24	759	760	762	769	36	4a	4a	14	N.O.	idem.
25	767	766	765	763	18	24	3	46	Z.O.Z.	Betrokken.
26	757	756	757	756	7a	84	103	108	Z.	Regenachtig.
27	762	763	763	763	11	116	11	98	W.	Betrokken.
28	759	757	757	757	78	9a	88	7a	O.	idem.
29	760	760	760	759	76	10	9a	78	Z.	Bewolkt.
30	758	761	762	762	68	8a	8	4	W.	idem.
	7625	7615	7620	7619	618	980	992	563	GEMIDDELDE WAARNEMING	
	7532	7534	7525	7530	698	890	761	700	Vanden 1 ^{en} . tot den 10 ^{en} .	
	7573	7579	7584	7594	630	750	733	600	10 ^{en} . ——— 20 ^{en} .	
									20 ^{en} . ——— 30 ^{en} .	

1 's morgens tot 's middags mistig.	19 's middags en 's avonds regen.
8 's avonds weinig regen.	20 's midd. regen met hagel en donder.
9 's avonds regen.	21 's morgens regen.
10 's morgens vroeg regen.	22 's middags gedurig regen.
11 's middags weinig regen.	23 afwisselend regen.
15 geheelen dag mistig.	24 idem.
16 's morgens tot 's namiddags mistig.	26 afwisselend regen.
17 afwisselend regen met storm.	28 's middags weinig regen.
18 idem.	30 's nachts regen.

Algemeen gemiddeld, Barometer 757,7, Thermometer 7,43.

STAND DES WATERS, te VREESWIJK in de Rivier DE LEK.

1 November 1845.	onder Nulpeil- 4 el 28 duim.
15	4 — 82
30	4 — 19

Naamlijst

DER

GEBORENEN, HUWELIJKEN EN OVERLEDENEN

BINNEN UTRECHT, IN DE MAAND DECEMBER 1845.

Geborenen

op den

1. **December.** Georgine Christina, D. van Johannes Vischer.
Catharina Daverina, D. van Gerrit Jacobus Schouten.
Martinus Johannes Stephanus, Z. Martinus Tieland.
Cornelius Adrianus Nestor, Z. van Wilhelmus Gijsbertus Franciscus van Romondt.
Anna, D. van Andrius van Batum.
Petronella, D. van Hendrik Hageman.
2. Alexander Hendrikus, Z. van Johannes Robertus Peij.
Eduardus Jacobus Christianus, Z. van Alardus Philipsen,
Alida, D. van Antonius Willing.
Jannetje, D. van Jan de Groot.
3. Johan Coenraad, Z. van Jan Hendrik van Helsdingen.
Cornelis, Z. van Cornelis Hofman.
Martinus, Z. van Joannes van Rooij.
Theda Augusta Bertha, D. van Wilhelm Antonius Carré.
Johanna Veronica, D. van Willem Hendrikus van Benthum.
4. Egberta, D. van Cornelis van Schieveen.
Johannes, Z. van Pieter van Velthoven.
- Arnolda Gerarda, D. van Willem van Mullekom.
5. Jan, Z. van Nicolaas Hooglander.
Jacobus Nicolaas, Z. van Jean Jacques Paulus.
Elisabeth, D. van Johannes Penning.
Adriana, D. van Lambertus van den Brink.
Bernardina Louisa, D. van Johan Wilhelm Uylenbroek.
Cornelia, D. van Jan Harkes Flard.
Hendrika, D. van Isaak Achterberg.
6. Jan Gerrit, Z. van Jan Gerrit Jenken.
Bernardus, Z. van Bernardus van der Steen.
Catharina Engelina, D. van Leendert de Lange.
Johanna Petronella Maria, D. van George Jorg.
7. Cornelis Marinus, Z. van Johannes Lodewijk van Hasselt.
Abraham, Z. van Arend Jan Kap-pers.
Petronella Elisabeth, D. van Willem Christiaan ten Berg.
Alida Johanna, D. van Ludovicus Henricus Smit.

- Johannes, Z. van Joannes van Herden.
8. Sara, D. van Wilhelmus Papendorp.
Hubert Felix Charles, Z. van Felix Nickels.
Jan Machiel, Z. van Gosling Akkinga.
9. Johanna Hendrika, D. van Hendricus Wijnandus van Zeijst.
Petronella Clasina, D. van Johannes Cornelis Hampers.
Anna, D. van Thomas Imhof.
Gerardus, Z. van Willem van der Linden.
10. Johannes Jacobus, Z. van Johannes Jacobus Verhoeff.
Johanna Anthonia, D. van Abraham Storm.
Hermina Petronella, D. van Gerrit van Broekhuisen.
11. Hendrikus Jacobus, Z. van Wilhelmus van Maarschalkerweert.
Carel Albert, Z. van Dirk Scheltema.
Gerrit Hermanus Matthias, Z. van Hermanus Mathias Taris.
Johannes Cornelis, Z. van Cornelis Bruijnel.
12. Antje Gerarda Maria, D. van Johannes Samuel D'Ancona.
Maria Adriana, D. van Leendert Harmsen.
Hendrika, D. van Jan de Roos.
Engelina, D. van Willem de Kruijf.
Elisabeth Alida Maria, D. van Toers Schubart.
Gerardus, Z. van Pieter Zuidendorp.
13. Jacoba, D. van Cornelis Pauw.
Theodorus, Z. van Jacobus Luding.
14. Maria Magdalena, D. van Johan Jacob Flenter.
Pieter Albertus, Z. van Pieter Vlaanderen.
Hendrika Catharina, D. van Hijmen Jordisse.
Arnoldus, Z. van Arnoldus Lauterslager.
15. Karel Hendrik, Z. van Hermanus Gerardus Hendrikus van Beijnum.
16. Theodorus, Z. van Anthonius van Putten.
Christina Anthonia, D. van Leendert Besters.
Maria, D. van Nicolaas Vernooij.
Willem Frederik, Z. van Johannes Basch.
Johanna Hermina, D. van Evert de Vrindt.
Christiaan, Z. van Hendrikus Johannes van Hiel.
17. Jacobus, Z. van Johannes van Es.
Eva en Thodorus Hendrikus, D. en Z. van Wilhelmus van der Kuijl.
Johannes, Z. van Joannes de Lang.
18. Daniel Hendrikus, Z. van Hendricus Verhoeven.
Adriana Maria Susanna, D. van Johannes Gabriel Franciscus Kock.
Wilhelmus, Z. van Wilhelmus Brands.
19. Wilhelmina, D. van Jan Seldenrath.
Catharina Johanna, D. van Johannes Melgert Ockeloën.

- Aard Azia, Z. van Aard Azia
Huijsterman.
20. Cornelis Theodorus, Z. van Theo-
dorus Thijssen.
- Albertus, Z. van Theodorus Jansen.
- Dirk, Z. van Hendrik Gerrit van
der Wolk.
- Johanna Maria, D. van Frans van
Leusden.
- Henriette Christine, D. van Pierre
Corneille Oliviers.
- Carel Ludwig, Z. van Joseph Hein-
rich Lietze.
- Petronella, D. van Rijk Rijkse.
- Cornelis, Z. van Roelof Hooge-
doorn.
21. Willem, Z. van Dirk Visser.
22. Johann Hendrik, Z. van Johann
Peter Fleck.
23. Johanna Hendrika, D. van Adria-
nus Johannes Huisman.
- Johanna Maria, D. van Dirk Bettink.
- Johanna Anthonie, D. van Willem
van Engelen.
24. Anthonia Johanna, D. van Antonie
Meulenbeck.
- Jacobus Anthonie, Z. van Jacobus
van den Bosch.
- Maria Antoinetta, D. van Johan
Jacob Huisman.
- Gerritje, D. van Willem van der
Flier.
- Hendrika, D. van Klaas Bakvis.
- Adriana, D. van Jan van den Bol.
25. Johannes, Z. van Johannes van
der Horst.
- Maria Elisabeth, D. van Jan van
Kalken.
- Henriette, D. van Carolus Antonius
van Dommelen.
- Aart Andries Floris, Z. van Aart
van Stuijvenberg.
26. Johannes Wilhelmus, Z. van Ga-
briel Mulder.
- Wilhelmus, Z. van Jan van Luijn.
- Hendrikus Wilhelmus, Z. van
Heinrich Hermann.
- Cornelis Stephanus, Z. van Cor-
nelius van Montfoort.
- Bernardus Johannes, Z. van Ber-
nardus Johannes Duret.
- Ludovicus Philippus, Z. van Jo-
hannes Frederik Kerst.
- Hendrik, Z. van Jacobus van
Amersfoort.
27. Cornelis, Z. van Johannes van
der Teems.
- Hendrika, D. van Hendrikus Coen-
ders.
- Johannes, Z. van Antonius Fran-
ciscus Sagius.
28. Johanna, D. van Cornelis van Os.
- Anthonie Joan, Z. van Reinier van
der Monde.
- Johannes, Z. van Johannes van
Soest.
- Helena Christina, D. van Lauwe-
rens van Kasteel.
- Johannes Arnoldus, Z. van Jochem
Ultee.
29. Rijn, Z. van Klaas Visscher.
- Johanna Elizabeth, D. van Jacobus
van Cleef.
- Paulus Franciscus, Z. van Willem
Nicolaas Wintershoven.
- Theodora, D. van Pieter Vroon.

30. Salomon Isaak, Z. van Isaak Jacobson.
 David, Z. van Ezechiël David Hamburger.
 Jacob Ernst, Z. van Jacobus de Brieder.
 Cornelis Adrianus, Z. van Hendrik Kolling.
 Louisa Maria, D. van Edouard Francois Georges.

Helena Wilhelmina, D. van Jan Hagens.

Elisabeth Catharina, D. van Johannes Michiel Mets.

Cornelia Geertruida, D. van Gerardus Elbers.

31. Adrianus, Z. van Dirk Uittenbosch.

GEBORENEN 158, waaronder 40 Onechten. Tweelingen 4.

Voltrokken Huwelijken

op den

3. **December.** Gerrit Jacob Ameshoff, weduenaar, Kamerbehang-ger, 28 j. en Sara Adriana van IJsendoorn, zonder beroep, 29 j.
 Anthonie Rietveld, weduenaar, Werkman, 45 j. en Henderina Bakker, Werkster, 51 j.
 Willem van Tienhoven, Werkman, 31 j. en Cecilia Bakker, Werkster, 31 j.
 Jan Bonzert, Knopenmaker, 30 j. en Adriana Mekka Vreeswijk, Dienstmeid, 31 j.
 10. Hendrik van Maarschalkerwerdt, Timmerman, 21 j. en Willemina van Oostveen, zonder beroep, 28 j.
 Johannes Hubertus Verhoeven, Schrijnwerker, 33 j. en Cornelia Leusden, Bredster, 31.

Jan van den Brink, Boerenknecht, 25 j. en Maria Schouten, Waschvrouw, 29 j.

Gerrit Roelofs, Broodbakker, 35 j. en Maria Nagtegaal, zonder beroep, 26 j.

Hendrik Tieland, Smid, 21 j. en Geertrui Johanna Hekman, zonder beroep, 22 j.

Cornelis Gentenaar, 26 j. en Francina Boersma, beide zonder beroep, 25 j.

17. Anthonie Rutting, Werkman, 27 j. en Johanna Felix, zonder beroep, 22 j.

Christoffel Martinus Reinboud, Kleermaker, 21 j. en Johanna Catharina Jamaar, zonder beroep, 22 j.

Egbert Bodema, Bediende, 26 j.

- en Niesje van Steenwijk, zonder beroep, 28 j.
24. Johannes Marinus Enderlee, Onderwijzer, 27 j. en Marretje van Bruggen, zonder beroep, 29 j.
- Andries Rutgers, Loodgieter, 21 j. en Simonida Cunera Woerst, zonder beroep, 17 j.
- Wilhelmus Theodorus van Hulst, Timmerman, 29 j. en Antonia Mechtelina van den Berg, zonder beroep, 25 j.
31. Engelbert Christiaan Willekes, Dassemaker, 24 j. en Gerarda Catharina Wilhelmina de Vries, zonder beroep, 20 j.
- Joseph Schoonheim, Zadelmaker, 24 j. en Hermina Zwesch, Naai-ster, 23 j.
- Lammert Hartog Levie, Koopman, 37 j. en Eva van Wijnbergen, Dienstmeid, 26 j.

TE ZAMEN 19 PAREN.

~~~~~
Overledenen

op den

1. **December.** Usbrand Engelbert van Bevervoorden, 74 j., buiten de Weerd.
- Johannes Wernardus Bilders, 9 m., Oudkerkhof.
- Catharina Wilhelmina Everdina Jansen, 7 m., Krommen Rijn.
- Cornelia Rietvelt, wed. van Jan Woutman, 83 j., Tuchthuissteeg.
- Anthonia Johanna van der Graaf, 1 j. en 6 m., Zonstraat.
- David van Gorkom, 7 w., Nikolaisteeg.
- Stephanus Tienhoven, 2 j. en 7 m., Catharijnestraat.
2. Johanna Gerolt, ongeh., 16 j., Jufferstraat, B.
- Zwaantje Wilhelmina Bogaerd, 11 m., Nachtegaalsteeg.
- Sophia Louisa Amen, circa 2 m., Vuilesloot.
- Wilhelmina Clasina Elisabeth van Leersum, 3 j. en 8 m., aan de Catharijnepoort.
- Margaretha van Vuuren, wed. van Cornelis van Doorn, 55 j., Mijlpoort.
3. Henrica van Lint, huisvr. van Johannes Dijkhorst, 34 j., Tuinstraat.
- Jacobus Johannes van der Akker, 4 j. en 10 m., Hamsteeg.
4. Johanna Jorg, 14 d., Springweg.
- Johannes Schreijer, 4 j. en 7 m., Stroosteeg.
- Abraham Dorland, weduwenaar 77 j., onder Wittevrouwen.
5. Machiel Terlingen, ongeh., 21 j. en 6 m., Lange Nieuwstraat.

6. Geertruida van Deursen, ong., 38 j., Sions Kamer.
 Levenloos aangegeven Zoon van Jan Rietveld, Pelmolenstraat.
 Elisabeth Mechtilda Mulder, huisvr. van Gerardus Johannes Rietveld, 24 j., aan de Catharijnenpoort.
7. Cornelis de Rooij, geh., 69 j., Neude.
 Johanna Kragten, wed. van Jan Bogert, 51 j., onder Tolsteeg.
 Leendert de Cloe, wed., 74 j., te Werkendam.
 Willem Anthonie van der Plaats, 41 j., Naauwe Watersteeg.
8. Geurt Wouda, ong., 19 j., Predikheerenstraat.
 Maria Theresia Anraad, 14 j. en 6 m., Nicolaassteeg.
 Heintje Polak, huisvr. van Jacob Manus Sternheim, 66 j., Lange Nieuwstraat.
 Barbara Willemina Molster, 41 j., Smeebrug.
 Dirk van Heemskerck van Beest, 66 j., Voorstraat.
9. Jan Wijnand Cornelis de Man, geh., 36 j., Walsteeg.
 Leonardus Ooms, 5 j. en 4 m., onder Catharijue.
 Abraham Kappers, 2 d., op't Zand.
10. Arie de Man, geh., 56 j., Lange Nieuwstraat
 Paulus Hendrikus de Meijer, 5 j. en 40 m., Westerbuurt.
 Anna Maria Catharina Wiesman, 1 en 9 m., Lichte Gaard.
11. Levenloos aangegeven Dochter van Martinus Karel Egler, Achter de Twijestraat.
 Pieterella Felix, 30 j., Vreeburg.
 Lambertus Franciscus de Zwart, 3 w., Kindjeshaven.
 Maria Hofman, wed. van Willem Koopman, 78 j., Brugstraat.
 Levenloos aangegeven Zoon van Barend Willem van der Velden, Buurkerkhof.
 Maria Heruscher, wed. Hermanus Disselkamp, 87 j., Nieuwe Kamp.
12. Jacoba Susanna van Rossum, 3 m., Ganssteeg.
 Johannes Albertus Kerkkamp, 4 m., Mijlpoort.
13. Levenloos aangegeven Dochter van Bernardus Johannes Proost, Jufferstraat, G.
 Johannes van Hiel, 4 j. en 8 m., Zilversteeg.
 Jan Jacob Vernhout, geh., 63 j., Van Wijckskade.
 Frederik Jacobus Theodorus de Haart, 41 m., Achter St. Pieter.
 Elizabeth de Bruin, wed. van Gerardus de Graaf, 62 j., Abstede.
14. Hendrika Carolina Zorn, 10 w., Mijlpoort.
 Elisabeth Geertruij Drucke, ong., 51 j., Regulierbrug.
 Wilhelmina Maria Hendriks, circa 4 m., Paauwsteeg.
15. Hermanus Rademaker, ong., 24 j., Bagijnehof.
 Jacobus Lerevelt, wed. 67 j., Breukelerveen.
 Anthonia Corvezee, huisvr. van

Hermanus Helmond, 80 j., Oude Kamp.

Jan Simering, wed., 79 j., op 't Zand.

Eduardus Jacobus Christianus Philipsen, 13 d., Nieuwe Kade.

Cornelia Anna Christina Roelans, 70 j., Geertruida Kerkhof.

16. Johannes Loffeld, geh., 82 j., Wijden Doelen.

Elisabeth Maria Schooneman, 15 d., Magdalenasteeg.

Johanna Gerwig, 1 j. en 8 m., onder Catharijue.

Maria Jacoba Kapit, circa 7 m., Jufferstraat, G.

Elisabeth van Beugen, ong., 74 j., Zuilesteeg.

17. Levenloos aangeg. Zoon van Jelle van der Heide, Grootte Eliensteeg.

Wijnanda Frederica Johanna de Man, 7 j. en 8 m., Abraham Dolesteeg.

18. Johanna Catharina Anthonia Odijk, 1 j. en 4 m., Hopakker.

Gerardina van Lottum, huisvr. van Antonie Joan van der Monde, 29 j. en 6 m., Jufferstraat, B.

Hendrik van der Muelen, 25 j., Hosp.

Johannes van Meegen, ong., 34 j., op 't Singel bij de Nachtegaalsteeg.

19. Gerrit de Bruin, wed., 83 j., Lange Rosendaal.

Antoinetta van Gorselen, ong., 23 j., op 't Zand.

Catharina Johanna Houtman, 10 m., aan de Lange Smeesteeg.

Anthonia Pothuijsen, 1 j. en 9 m., Groenesteeg, C.

Helena Rees, ong., 71 j., aan 't Zand.

Maria Ida Munnich, huisvr. van Theodorus Franciscus Kleijna, 42 j., Beijerbrug.

20. Lijdia Maria Elisabeth Baas, 3 w., Haverstraat.

Leonardus van Swam, circa 2 j., Nachtegaalsteeg.

Willem Arnoldus Lansel, geh., 44 j., Predikheerenstraat.

Margaretha Aletta Beek, 2 j. en 4 m., ABCstraat.

Marinus Johannes Leusden, 11 m., Achter Klarenburg.

21. Johannes Elling, geh., 71 j., Achter Klarenburg.

Neeltje Vermeulen, 6 m., Achter de Jacobie Kerk.

Anthonia Spierenburg, 2 j. en 3 m., Lauwenrecht.

Levenloos aangeg. Zoon van Gerrit van den Achantersloot, Mariastraat.

22. Jannetje van Rooije, wed. van Bartel Barteling, 79 j., te Amsterdam.

23. Margareta van Basten, 2 j., Spinderssteeg.

Casparus Kelderman, ong., 44 j., te Amsterdam.

Anthonius Besters, 2 j. en 1 m., Kloksteeg.

Levenloos aangegeven Dochter van François Detri, Tuchthuissteeg.

24. Anna Maria Terwogt, ong., 20 j., Pieterskerkhof.

Johann Hendrik Fleck, bijna 2 d., Telingstraat.

- Willemina van Rossem, wed. van Willem Eperen, 60 j., Loefbergmakerstraat.
- Eduard Johan Pieter Bitter, 6 w., Walsteeg.
- Adelaide Revers, 10 j., hoek van den Domsteeg.
- Andries Warnard, geh., 63 j., Bergstraat.
- Anna Imhof, 13 d., Haverstraat.
- Jacobus Boshuizen, 10 j. en 7 m., Jufferstraat, G.
- Willem Zuidhoek, wed., 92 j., Regulierbrug.
- 25.** Eduard Maurits Löw, 3 j. en 9 m., Pottestraat.
- Johannes Martinus Buks, wed., 73 j., Mijlpoort.
- Jannetje de Groot, 4 w., Ganssteeg.
- Theda Augusta Bertha Carré, 3 w., Vinkenburgsteeg.
- Levenloos aangeg. Dochter van Dionisius Middelkoop, Zuilenstraat.
- Levenloos aangegeven Zoon van Johannes de Rooij, Roodebrug.
- 26.** Jan van der Tier, 7 w., onder Tolsteeg.
- Geertruij van der Sluijsen, 1 j. en 3 m., Varkenmarkt.
- Johanna van Amersfoort, wed. van Johannes Petrus van Kesteren, 61 j., Zeedijk.
- Johannes Wesselo, 1 j. en 3 m., Lange Rosendaal.
- Wilhelmus Maximiliaan Hendricus van den Bergh, 9 m., Steenweg.
- Willemina Feuner, ong., 76 j., Biltstraat.
- 27.** Sara Maria Pordon, wed. van Coenraad Ordas, 66 j., Ambachtstraat.
- 28** Theresia Christina Lambert, ong., 16 j. en 6 m., Bakkerbrug.
- Johannes Antonius Hemmie, 42 j., Hospitaal.
- Hendrika Jacoba van Doorn, circa 5 m., Lange Lauwerstraat.
- Cornelia Veldhuizen, ong., 40 j., Koestraat.
- Hendrika Wilhelmina van der Kellen, 11 m., Nieuwe Kamp.
- Levenloos aangegeven Dochter van Jonkheer M^r. Hubert Alexander Maurits van Asch van Wijck, Pieterstraat.
- 29.** Carel de Liefde, ong., 36 j., Fokkestraat.
- Jaapje Werkhof, huisvr. van Johannes Jacob Letterie, 43 j., op het Singel, I.
- Maria de Liefde, 12 j., Kleine Eliensteeg.
- 30.** Philippina Anthonia van der Gulden, circa 4 m., Jufferstraat, G.
- Henricus van Dijk, geh., 43 j., Helling.
- Cornelia Maria van Rinswouw, 9 m., buiten de Weerd.
- Levenloos aangeg. Zoon van Hendrik Wilm Adelaar, Fokkestraat.
- 31.** Hendrika Achterberg, 4 w., Zwarte Water.

Ziekten en Toevallen waaraan de Overledenen gestorven zijn :

Doodgeboren.	11.	Transport.	109.
Beroerte.	5.	Ontsteking in de ingewanden.	1.
Tering.	19.	Slijmziekte.	4.
Stuipen.	27.	Subiet overleden.	2.
Borstkwaal.	7.	Beenbederf.	1.
Verval van krachten.	13.	Longontsteking.	1.
Klierziekte.	8.	Kinkhoest.	2.
Koortsen.	5.	Kanker.	2.
Tanden.	3.	Verwijding van het hart.	1.
Groep.	1.	Gebrek aan de baarmoeder.	1.
Waterzucht.	10.	Blaasgebrek.	1.
	<u>109.</u>		<u>125.</u>

Het getal der Jaren , hetwelk de Overledenen bereikt hebben , is als volgt :

	Mann.	Vr.	Tot.		Mann.	Vr.	Tot.
Doodgeboren	6	5	11.	Transport.	41	51	92.
Beneden het jaar.	12	20	32.	Van 50 tot 60 jaar.	1	5	6.
Van 1 tot 10 jaar.	9	12	21.	» 60 » 70 »	5	5	10.
» 10 » 20 »	4	5	9.	» 70 » 80 »	6	5	11.
» 20 » 30 »	3	4	7.	» 80 » 90 »	2	3	5.
» 30 » 40 »	3	3	6.	» 90 » 100 »	1	»	1.
» 40 » 50 »	4	2	6.				
	<u>41</u>	<u>51</u>	<u>92.</u>				<u>56—69—125.</u>

VERKOCHE VASTE GOEDEREN ENZ.

Den 15 December 1845, door den Notaris N. DE GRAAF.

Een bijzonder hecht sterk, weldoortimmerd Koopmans winkelhuis met deszelfs onlangs vernieuwde ruime Kelders en Kluizen, staande en gelegen te Utrecht, aan de Oude Gracht, nabij het Stadhuis, wijk D, N°. 31. Opgehouden voor *f* 20,000.

*Den 27 December 1845, door de Notarissen N. DE GRAAF
en J. C. DWARS.*

N°. 1. Een Huis, aan de Oostzijde van de Hekelsteeg, wijk D, N°. 390.

N°. 2. Een dito, zuidwaarts naast het voorgaande Perceel, wijk D, N°. 391.

N°. 3. Een dito, waarin eene Smederij noordwaarts naast het eerste Perceel, wijk D, N°. 389. N°. 1, 2 en 3 verkocht voor *f* 4,990.

N°. 4. Een dito, met Plaats, aan de Noordzijde van de Geertruidasteeg, wijk B, N°. 513. Verkocht voor *f* 630.

STAND DES WATERS,

te VREESWIJK in de Rivier DE LEE.

---

	onder Nulpeil.
4 December 1845.	4 el 11 duim.
15 —————	2 - 61 ———
31 —————	2 - 49 ———

TAFEL

VAN

WEERKUNDIGE WAARNEMINGEN,

In de maand DECEMBER 1843,

GEDAAN AAN HET

CHEMISCH LABORATORIUM

VAN

's Rijks Vee-Artsenijsschool te UTRECHT,

ONDER TOEZIGT VAN DEN HOOGLEERAAR

P. J. I. de Fremery.

NB. De Waarnemingen geschieden des morgens te 9, des middags te 12, des namiddags te 3 en des avonds te 9 uren.

DATUM.	BAROMETER IN MILLIMETERS.				THERMOMETER IN 1000.				WINDSTREEK S MIDD. te 12UR.	WEERSGESTELDH. 'S MIDD. 12 UREN
	9ur.	12u.	3ur.	9ur.	9ur.	12u.	3ur.	9ur.		
1	758	759	769	762	62	7	7	10	w.	Betrokken.
2	764	763	763	759	62	82	86	6	N. W.	Bewolkt.
3	748	748	747	748	5	66	48	4	w.	Regen en hagel.
4	754	754	755	757	28	34	4	28	z.	Regenachtig.
5	746	747	747	750	92	86	64	56	w.	Bewolkt.
6	751	751	752	752	53	72	75	48	idem.	Betrokken.
7	754	754	754	760	22	58	52	46	z. w.	idem.
8	767	768	768	767	22	56	54	48	w.	Bewolkt.
9	763	762	762	762	78	8	68	7	idem.	idem.
10	765	766	767	769	51	8	62	7	N. W.	Betrokken.
11	758	753	751	748	47	5	68	66	w.	Regenachtig.
12	763	764	765	771	48	51	48	12	o.	Bewolkt.
13	771	771	771	770	38	44	32	2	w.	Regenachtig.
14	774	772	769	767	-12	02	1	18	o.	Helder.
15	752	753	757	757	78	9	72	68	w.	Betrokken.
16	53	752	752	752	72	7	76	6	idem.	idem.

DATUM.	BAROMETER IN MILLIMETERS.				THERMOMETER IN 1000.				WINDSTREEK 'S MIDD. 12 UUR.	WEERSGESTELDHE. 'S MIDD. 12 UREN
	9ur.	12u.	3ur.	9ur.	9ur.	12u.	3ur.	9ur.		
17	756	757	756	756	4	6	47	28	N. W.	Bewolkt.
18	751	750	749	749	3	39	5	5a	O.	Betrokken.
19	745	745	743	737	6a	58	38	54	W.	idem.
20	736	735	735	736	3	34	43	34	Z.	idem.
21	741	743	748	749	3	44	48	44	W.	Bewolkt.
22	752	749	744	735	24	34	3a	0a	idem.	Betrokken.
23	734	737	740	747	18	4	39	36	N. W.	Bewolkt.
24	763	764	766	769	3	36	26	-1	O.	Helder.
25	768	767	767	768	08	28	24	41	Z.	Betrokken.
26	768	765	762	756	4	5a	55	68	W.	Regenachtig.
27	759	761	763	759	5a	58	57	56	N. W.	Betrokken.
28	749	750	750	753	58	76	5a	48	N.	Regen.
29	762	763	764	758	3	39	44	4	W.	Weinig bewolkt.
30	756	755	754	757	9a	103	10a	8	idem.	Betrokken.
31	766	766	764	751	38	59	48	56	idem.	Helder.
	7570	757a	7575	7586	5a0	685	6a5	566	GEMIDDELTE WAARNEMING	
	7559	755a	7549	7543	433	498	484	412	Vandaen 1 ^{en} . tot den 10 ^{en} .	
	7561	7563	7565	7547	311	517	479	420	--- 10 ^{en} . --- 20 ^{en} .	
									--- 20 ^{en} . --- 31 ^{en} .	

- 3 's avonds donder en bliksem.
 4 gedurig regen.
 5 's morgens regen.
 7 's middags regen.
 9 's avonds regen.
 10 's morgens regen en 's nachts wind.
 11 regen en hagel en 's avonds storm.
 13 gedurig regen.
 15 's morgens regen.
 16 's avonds hagel met donder en bliksem.
 18 gedurig regen.
 19 idem.
 20 's morgens weinig regen.

- 21 gedurig regen.
 22 's morgens weinig regen en 's avonds hagel en sneeuw.
 24 's avonds mistig.
 25 's avonds regenachtig.
 26 afwisselend regen en wind.
 27 's nachts storm.
 28 's nachts storm en 's morgens en 's middags regen.
 29 's avonds regen.
 30 geheelen dag sterke wind, 's avonds regen.
 31 's avonds regen en wind.

Algemeen gemiddeld, Barometer 756,18, Thermometer 5,01.

Algemeen gemiddeld des jaars 1845, Barometer 795,95, Thermometer 9,07.

